CORONA AVREA SVPER MITHRAM ROMANI PONTIFICIS.

Selectorum Titulorum quibus Concilia, & Patres, Romani Pontificis, & Sedis Apostolicæ Maiestatem coronarunt, illustrata Collectio.

AVTHORE R. P. THEOPHILO RAYNAVDO SOCIETATIS IESV.

Accessit confutatio noui erroris,

DE ECCLESIA BICIPITI.

ROMÆ, Typis Hæredum Corbelletti. MDCXLVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

INNOCENTIO X.

PONTIFICI MAXIMO.

CORONAS Aureas, honoris ac reuerentiæ pignora, PATER BEATISSIME, Deceſſorum tuorum veſtigijs aduoluerunt magna omnino inter mortales nomina, Henricus, Clodouæus, Stephanus, Demetrius, Hildephonſus, Spicionentus, alij pręterea hominum apices, quibus religioſus animus id officij perſuaſit, vt conſociatæ in Chriſti Vicario Regiæ ac Sacerdotali maieſtati, deferendo eo perantiquo Sacerdo-

tij ac regni ſymbolo, atteſtarentur: ſuæque ſimul obſeruantiæ erga culmen iſtud Pontificiæ ſublimitatis, argumentum, ederent, præcipuo authoritatis ſuæ inſigni, ad pedes eius demiſsè abiecto, cui ſuas in terris vices, ſupremus omnium arbiter Chriſtus, dùm voluerentur ſecula, ſtaretque orbis, concreditas voluit. Fecere illi non religiosè tantùm, ſed & magnificè, ac Chriſtianis Regibus dignè.

AVSIM tamen hominum poſtremiſſimus, nec tenuis tantùm cenſus, ſed etiam conſors auſpicis illius Religionis noſtræ, quem vel obolus ad quantulamcunque mendicabuli ſtipem defecit, promere de Cemeliarchio, meo dicam, an publico Eccleſiæ? imponendam venerandiſſimo huic vertici auream coronam, omnibus illis pretioſis oneribus Regiorum munerum, gemmatis agalmatis grauium, luculentiorem. Nihil terrena illa humanæ magnificentiæ oſtenta, ad auream coronam quam exhibeo. Illæ

ter-

terra fulua erant, pœnali ergastulorum labore eruta; vt multum, maris pomis, ac exemptitijs è piscium cerebro lapidositatibus, prægrauata. Hæc cœlesti structa metallo, artifice Spiritu sancto concinnata, bullis radiantibus per Sanctos Dei homines aggestis diues, supra nostratia quæuis pretia, æstimatione attollitur. Nec si numero certandum sit, concedendum de coronarum multitudine putem Ptolomæo ac Berenici, quos ludis publicis, donatos coronarum aurearum quadragena, super aureis curribus præ pondere aduecta, proditum est; Vel Antiocho Epiphani, qui vt Paulum Consulem Romanum superaret, coronas aureas, vltra quater millenas, in pompa produxit; Aut L. Syllæ, in cuius funebri pompa, suspicere, non etiam æstimare fas fuit, aurearum coronarum struices, dona ciuitatum, & amicorum, quorum ne dici quidem luxus poterat. Ne sic quidem, insanæ vanissimorum hominum luxuriæ,

adiu-

adiudicari ſino victoriam; qui tametſi eo ſpecimine, quod exhibeo, de coronarum numero concedere videri poſſim; at ſi cœleſtes fodinas ſcruter penitiùs, & diuitem hanc glebam induſtrius foſſionis artifex indagem, etiam ſuperabo. Itaque tametſi quod ex me eſt, qui nonnullam duntaxat,proferendi in apertum has opes curam adhibui, munus poſſit leuidenſe ac tenuitati meæ admenſum videri; at penes dignitatem à materia, & opificio, ac copia, micat inſigniter.

CVR tibi, BEATISSIME PATER, hoc qualecunque eſt mei erga Sedem Apoſtolicam ſtudij argumentum, humillimè delatum voluerim, ea nominatim cauſa permouit, quod tuæ ſunt omnes diuitiæ quas produco,tua vniuerſa hæc gloria quam in factis tuis ſplendidiſſimè micantem gratulamur. At tribuendum eſſe cuique ſuum, omnia iura clamant. Et ſicut nefariè, Allophyli rebelles lumini, conniſi ſunt, ſua decora

& col-

& collatos à Christo ipso titulos, huic Sanctæ Sedi subducere; ita genuinos Ecclesiæ filios, par est, sub eiusdem auspicijs, studium omne in eis firmandis illustrandisque collocare. Feci id ego pro viribus hac tractatione, in quam vt fontem bonitatis tuæ quo negotia Dei rigare soles, corriuari annuas, demississimè postulo.

SANCTITATIS TVAE,

Deuotissimus,

Theophilus Raynaudus ex Societate Iesu.

CA-

CAROLVS SANGRIVS
Societatis IESV

Vicarius Generalis.

CVm librum P. THEOPHILI RAYNAVDI Societatis nostræ Sacerdotis, cui titulus est, *Corona Aurea super mithram Romani Pontificis*, tres eiusdem Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ijs ad quos spectat, ita videbitur. Datum Romæ 20. Septembris 1645.

Impri-

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

A. Sacratus Epiſcopus Comacl. Viceſgerens.

Reuerendiſſime Pater.

Librum, cui titulus *Corona Aurea ſuper mithram Romani Pontificis*, Authore THEOPHILO RAINAVDO Societatis IESV Theologo, authoritate Reuerendiſſimæ P. T. examinaui, Dignum argumentum & aurea Scriptoris quoque eruditione coronatum. In quo proindè, cum adeò nihil ſit pugnans in ſanam doctrinam, & bonos mores, vt totum verſetur in corroboranda ſolidè ex ſacra Scriptura, Sanctorum Patrum ſenſu, & Chriſtianæ Theologiæ principijs, Vicarij Chriſti poteſtate, quantumue ea omnibus Chriſti inſtitutum ſequentibus, ſuſpicienda ſit luculentè demonſtret: cenſeo ad Eccleſiæ Catholicæ vtilitatem, ſi Reuerendiſſimæ P.T. ita videatur, iuri publico concedendum. Romæ 12. Iulij 1646.

Melchior Inchofer.

Imprimatur. Fr. Hyacinthus Pandulphus Magiſter Reuerendiſs. P. Fr. Vincentij Candidi Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri Socius, Ord. Præd.

** REVE-

REVERENDO ADMODVM

P. THEOPHILO RAYNAVDO

ob ornatam ſplendidè Coronam Pontificiam
Profligatumque biceps monſtrum
Decaſtichon gratulatorium.

ORbis dum Sacro Capiti, Rainaude, *Coronam*
Aptaſti, ingenij diuitis illud opus.
Eſto fremat liuor, iuſta omnis gratia ceſſet:
Deeſſe tuo capiti digna corona nequit.
Vna fuit tibi mens Petri exornare Tiaram:
Sed ſuus, Authori eſt ipſe corona, labor.
Iam quod cæſa iacet capitis noua duplicis Hydræ
Hic labor Herculeis clarius ecce micat.
Quot titulis, qui vult, plures mereare coronas
Scire, libri titulos cenſeat ille tui.

Fr. P. Saunier ex Ordine S. Spiritus
diſcipulus addictiſſimus.

CON-

CONSPECTVS OPERIS.

Fru-

AR-

ARGVMENTVM.

INTER Pontificis Aaronici ornamenta, eximium & cum primis nobile numerat Siracides cap. 45. Ecclef. quod fupra communem ipfi cœterifque Sacerdotibus pileolum, geftabat capitis tegmen acuminatum, aurea lamina Dei nomine infcripta, & in triplicem coronam ftructa decorum, vt ex Iofepho obferuat ibi Ianfenius.

Eft Pontifici noftro, Chrifti in terris Vicario, & fupremo Chriftianæ Religionis Antiftiti; tanto auguftior corona; quanto differentius præ Aaronico Pontifice nomen hæreditauit. Eam coronam Bonifacius VIII. corona triplici fuperftructa exornauit. Quo in opere, multa myfteria detegunt, Antonius Mazaronius libello de tribus Pontificis coronis, Carolus Pafchalius lib. 9. de Coronis cap. 14. & Sacræ Literaturæ infigne ornamentum, Andreas Sauffayus lib. 1. panopliæ Epifcopalis cap. 5. Breuiter dixerim, mithram effe Epifcopalis poteftatis cœteris Epifcopis communis, infigne; coronam verò auream triplicem, fymbolum effe triplicis Pontificiæ authoritatis, qua Chrifti Vicarius reliquis Antiftitibus longè fupereminet: Nempè poteftatis ad docendum, difpenfandum, atque plectendum. Hanc ipfam coronam, abfque fymbolorum

tecto-

tectorio satis luculentam, solaque materia prædiuitem, exhibitum venio, *expressam signis sanctitatis*; contextam inquam ex insignibus titulis quibus Pontificius vertex, ab omni Christiano æuo, ob eam triplicem potestatem est exornatus, sic enim verè expressa est eius sanctitas. Hæc item verè est ***gloria honoris***, hoc est claritas & veluti emphasis, ac præcellentia honoris tantæ sublimitati meritò debiti, & ***opus virtutis***, siue fortitudinis; nempè opus repræsentans potestatem & authoritatem qua donatus à Deo est Christi Vicarius. Micatque ea in parte ***omne desiderabile***, atque magnificum, vt sint hæc verè ***desideria oculorum***, & quidem non luscioforum, sed exquisitè perspicacium.

AD HANC gloriam honoris, & hæc signa Pontificiæ sanctitatis ac fortitudinis exhibenda, induxit petulantia spurciloqui Poppæ, ausi ponere in cœlum os suum, & dehonestare infami, vel etiam blasphemo ANTICHRISTI titulo, quem Deus Principem dixit inter Christos suos quos tangi vetuit, impetiuè quoquomodo; quanto magis de adeò probroso ac fœtenti stercore lapidari? Nam esse eum titulum longè putentissimum, & immane quantum horrificum, docebo in Epilegomenis subnot. 4. Et suppetebant quidem spongiæ complures; quibus tetram labem eluerem. Incubuerunt enim in eius probri abstersionem Scriptores grauissimi, iustis ac plenis disputationibus; nominatim Nicolaus Sanderus lib. 7. visib. Monar. Iosephus à Costa l. 2. de temp. nouiss. Bellarminus lib. 3. de Pontif. & Opusculo contra Anonymum Italum. Suares l. 5. defens. fidei,

Flo-

Florimondus Remondus in opere de Antichristo, Coccius tom. 2. lib. 10. Lessius disput. de Antichristo, & passim Hæreseologi. Versantur illi in hoc negotio, & accuratè & diligenter. Non occurrit tamen, nec vt existimo occurrere potuit ratio, aut commodior expeditiorque, aut certior, ad obstruendum os infrunitum loquens iniqua; quàm si iudicia Sanctissimorum & doctissimorum Patrum (ac etiam plenariorum Conciliorum) iudicio Grunniloqui Sycophantæ committerem; & fœdam ac lutulentam cœni teterrimi aspergmem, oppositis tot luculentis titulis & lectissimis ornamentis detergerem.

CVIVS vestigijs hac in parte insisterem, habui neminem. Nam qui de attributis Romani Pontificis, spissum opus edidit Abrahamus Bzouius, Iulius item Bullengerus in Opere de eodem argumento, quod tanto post Authoris obitum latens, sequestrorum diligentiam interpellat, omnia alia cogitarunt quàm hìc motiiar. Non recipio porrò, omnes Romani Pontificis titulos, à Concilijs Patribusue, aut probatis antiquis authoribus delatos repræsentare; quod immensæ foret operæ; sed signatis lectioribus & illustrioribus, non aucupabor in cæteris diligentiæ laudem. Quod enim scitè dixit in Annalibus nu. 133. Constantinus Manasses; *Gustus etiam perexiguus, dolij totius; & contexti egregiè pepli documentum, fimbria præbet: Et Leo magnanimus ex vnguibus agnoscitur.*

PRO-

PROLEGOMENA.

ALiqui tituli Romani Pontificis cadunt in eum explicatissimè, atque formaliter, atque adeò in illis Pontifici accommodandis non est collocanda opera. Sunt verò alij, qui non ita apertè Pontificem afficiunt: sed aliò potiùs spectare videntur prima fronte. Eiusmodi sunt nonnulla sancti Petri, & Ecclesiæ elogia, ac etiam quæ de sede Apostolica, & clauibus Regni Cœlorum vel Ecclesiæ, aut de Petri gladio pronunciantur; Vnde perillustres Pontificis tituli erui possunt; sed præmissa scrutatione, & disquisitione aliqua, cui nunc exhibendæ, prænotationibus aliquot ad scopum propositum viam munio.

PRÆNOTATIO I.

Qui Sancti Petri tituli, Romanis Pontificibus eius successoribus aptari possint.

EST quidem Romanus Pontifex, vt Christi Vicarius, ita Sancti Petri in ea Christi Vicaria præfectura successor. Nam Hæretici diffitentes S. Petrum Romæ sedisse, helleboro indigent; neque tamen omnes tituli, quibus Sanctus Petrus honestatus legitur, in eius successores cadere sunt censendi. Distinctio igitur adhibenda est. Nam ali-

qui tituli sancto Petro tributi, afficiunt eum ratione dignitatis Vicarij Christi, & Pastoris vniuersalis: alij verò in eum cadunt, non proùt Petrum, sed proùt Simonem; idest, non qua fundamentum, & Petram Ecclesiæ, sed qua priuatum hominem, & personam singularem. Priores tituli, V.G. titulus *Ianitoris Cælorum*, vel, *magistri Ecclesiæ* ac *Pastoris supremi*, sunt alijs Pontificibus Romanis communes cum sancto Petro, sicut dignitas Pontificia, eadem est in vtrisque. Non enim aliam, vel pleniorem, aut maiorem potestatem Pontificiam accepit à Christo S.Petrus, quàm quilibet posteriorum Romanorum Pontificum: quia cum potestas Pontificia sit collata Sancto Petro in bonum Ecclesiæ, quæ ad finem vsque seculi duratura erat, necesse fuit tantundem potestatis tribui cuilibet Pontifici, Ecclesiam suo tempore moderanti, quantum tributum est Sancto Petro, pro eo tempore, quo Ecclesiæ præfuit. Idque volebat Sanctus Augustinus infra adducendus, cum dixit, *Claues tributas esse S.Petro in persona Ecclesiæ*. Et cum dixit. *Claues non Petro, sed Ecclesiæ fuisse traditas:* quiascilicèt vt fusè prosequitur Dungalus contra Claudium Taurinensem, hæc D.Augustini, loca excutiens, pag.182. Claues non sunt traditæ Sancto Petro, quatenùs homini singulari, resumendæ, cũ Sanctus defecisset; sed traditæ sunt Sancto Petro, proùt personæ publicæ, atque adeò etiam omnibus, qui ei pro tempore sufficerentur in Ecclesiæ gubernatione. Itaque tales Sancti Petri titulos meritò inseremus syllabo nostro, quippè omnibus alijs supremis Ecclesiæ moderatoribus æque communes, cum omnes ea in re Petrum exhibeant, sintque repræsentatiuè idem, quod Petrus: sicut quilibet Regum posteriorum, exhibet primum, in quem cum iure successionis collata est regendi potestas.

Est verò id in re nostra adeò exploratum, vt frequentissimè nomen Principis Apostolorum vsurpatum legatur pro Pontifice, etiam post multa sæcula sedente. Sic in libello

libello de exilio ſancti Martini Papæ, Pyrrhus dicitur *venisse* Romam, *ad vestigia B.Petri*; hoc eſt ad Theodorum Pontificem tunc ſedentem. Eodem ſenſu ſanctus Innocentius I. Epiſtola ad Concilium Mileuitanum (eſt 93. inter Auguſtinianas) ſic ſcribit [Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror, omnes fratres CoEpiſcopos noſtros, nonniſi ad Petrum, ideſt ſui nominis, & honoris authorem, referre debere, velut nunc retulit veſtra dilectio.] Retulerant autem ad ipſum Innocentium; ad quem proinde referre, idem fuit, quod referre ad Sanctum Petrum. Non minùs apertè Agatho Papa Epiſt. ad Conſtantinum Quartum, *Petrum* pro ſui temporis Petro, hoc eſt, pro Sancti Petri ſucceſſore tunc Eccleſiam moderante, his verbis accipit. [Petri authoritatem vtpotè Apoſtolorum omnium Principis, ſemper omnis Catholica Chriſti Eccleſia, & vniuerſales ſynodi fideliter amplectentes, in cunctis ſecutæ ſunt, omneſque venerabiles Patres Apoſtolicam eius doctrinam amplexi: per quam probatiſſima Eccleſiæ Chriſti luminaria claruerunt. Et ſancti quidem Doctores Orthodoxi venerati, atque ſequuti ſunt; hæretici autem falſis criminationibus ac derogationum odijs inſequuti.] Sanctus Bonifacius varijs locis annotatis à Pithoeo in Gloſſario, vocatur *miſſus Sancti Petri*, ideſt Gregorij, vel Zachariæ Romanorum Pontificum tunc ſedentium. Eulalius item Syracuſanus auertens ſanctum Fulgentium à deſtinata ad Monachos Ægyptios peregrinatione, vt ex eorum Inſtitutione formaretur in probatum Monachum, rationem reddit, (vt refertur in actis Sancti Fulgentij c.12.) quod omnes illi Monachi eſſent abiuncti à communione B.Petri, ideſt Romani Pontificis tunc ſedentis. In formatis litteris, pro teſſera Catholiciſmi, & communionis cum Romano Pontifice, tunc regente Eccleſiam (id enim eſt eſſe Catholicum, iuxta Sanctum Ambroſium in Satyri Monodia,) ex decreto Magni Nicæni Concilij, poſt litteras initiales nominum Græco-

rum, *Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, ponebatur littera *P.* initialis nominis B.Petri; Quo ipso significabatur, eum,cui litteræ illæ tradebantur, esse Catholicæ communionis, & nexum cum Romano Pontifice, tunc Ecclesiæ vniuersalis Rectore. Denique Stephanus III. vt se sui temporis Petrum ostenderet, cum daret litteras ad Principes Francorum, quibus vrgebat eos, vt præsto essent Romanæ Ecclesiæ afflictissimæ, exarauit litteras nomine Sancti Petri,quæ in volumine Pontificiarum Epistolarum ad Francos, olim studio Caroli Magni confecto, & nuper à Gretsero publici Iuris facto, recensentur tertio loco; extantque etiam apud Baronium anno 755. Hæc exploratum reddunt, titulos tributos Sancto Petro, prout vniuersali Pontifici, in quoslibet eius successores cadere: quandoquidem ipso quoque Petri nomine insigniuntur.

Tantùm adhibenda est limitatio pro paucis quibusdā titulis, qui ita cadunt in Sanctum Petrum, prout Pontificem,vt tamen ob circunstantias restringantur ad tempus Pontificatus solius Sancti Petri, vel non multùm vlteriùs diffundantur. Hoc vt aperiam, præmittendum est,quid Iuris esset Sancto Petro prout Pontifici,in alios Apostolos quandiù fuere superstites, & quibus titulis ea ex causa sit honestatus: Nimirùm à Sancto Chrysostomo dictus est, *primus Chori Apostolorum:* à Sancto Clemente,*primitiæ vocationis discipulorum*: Ab alijs, *os Apostolorum*, & *Princeps Apostolici Cœtus eiusque vertex*. Similia ex varijs Patribus addensat Iustinia. disp. 1. Prolego. in Paulum c.9. n.5. & 6. quæ constare debet, non sonare nudam vocationis antecessionem, vt absurdè commenti sunt quidam Sectarij. Nam antecessionem quidem ratione vocationis, non habuit Sanctus Petrus, sed Sanctus Andreas, de quo propterea Hesychius Orat. de eo ait. [Primò est in Apostolorum coronam vocatus, quasi columna primùm affixus est in Ecclesia, & ante Petrum Petrus, fundamentique fundamentū: qui primitiarum fuit Prin-

ci-

cipium, qui antequàm vocaretur, alios vocat ad Dominum, quique ante consignat, quàm consignaretur; qui antequàm adducatur, adducit.] Nec minùs concinnè Sanctus Athanasius in Sancti Andreæ Encomio, [Andreas Apostolorum prima plantatio. Hic Christi disciplinæ portas aperuit. Hic Propheticæ agriculturæ fructus primus vindemiauit: speique dono præstans cæteris, primus eum quem omnes expectabant, amplectitur; primus veteris instituti præcepta, constituto terminari tempore comprobauit; primus Moysi linguam cohibuit.]

Non igitur primatus Apostolici Chori in Sancto Petro ad antecessionem ratione vocationis referendus est, sed ad authoritatem, qua potitus est super Collegas Apostolos. Eam quippè authoritatem, rectè agnoscit Sanctus Thomas 4. contra Gent. c.76. & Bellarminus l.1. de Romano Pontif. c.9. Præiueruntque Anaclet. Epist.3. & Sanctus Leo, Epist.84. quæ est ad Anastasium Thessalonicensem. c.11. Vbi sic præter cœtera. [Inter Beatissimos Apostolos, in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio; vni tamen datum est, vt cœteris præemineret.] An expressit Sanctum Cyprianum cuius illa sunt. l. de Vnit. Eccles. nu.4.? [Hoc erant vtique, & cœteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi, honoris, & potestatis; sed exordium ab vnitate proficiscitur. Primatus Petro datur, vt vna Christi Ecclesia, & Cathedra vna monstretur.] Notanda sunt verba illa. *In simili honore*, & illa; *pari consortio honoris præditi*. Nam ea verba apertè ferunt, omnes Apostolos fuisse æquales quoad suæ Iurisdictionis fontem, & missionem à Christo acceptam. Omnes enim sunt à Christo electi in Apostolos: Omnibus, Matth. 18. sunt promissæ Cœli claues, ideſt Iurisdictio in orbem vniuersum & personalis potestas in totam Ecclesiam, quæ re ipsa exhibita est Matth. & Marci vltimo, vbi omnes iussi sunt ire, & docere omnes gentes & Ioan. 20. Vbi omnes mittun-

tuntur, ſicut ipſe Chriſtus erat miſſus à Patre. Idque eſſe de ratione dignitatis Apoſtolicæ, notat Sanctus Thomas. 1.Cor.12. *ſubfinem.* Annuunt Patres illi, qui omnes Apoſtolōs fuiſſe dignitate pares, & ius præſidentium per totum orbem tenuiſſe affirmant, quod de Sancto Paulo habet Chryſoſtomus in c. 2. ad Galat. ad illud, *qui op. ratus eſt Petro in Apoſtolatum.* Petrus Dam. Opuſc. 35. c. vlt. ac ex parte Eucher.hom.de Natali Apoſt. Et de alijs Apoſtolis varij apud Iuſtinianum Prolegomenis in Paulum disp.1. c.9. Conſentiunt Theologi magna ex parte. Videndus Suarez l.4. de Leg. c.3. n.4. Et diſp.10. de Fide. ſ.1. n.3. Molina Tract.5. de Iuſt. diſp.4. c.10. *ad tertium argumentum,* & Bellarm. l.4. de Pontif. cap.23. Diſplicent autem nonnulli, qui volunt Apoſtolos reliquos accepiſſe iuriſdictionem à ſancto Petro, vt Turrecrem.ad articulum primum Baſileenſium à num.22. Iſolanus.l.2. de Imper. milit. Eccleſ. tit. 1. q.1. Ioannes Stephanus Valentinus l. de Poteſt. coactiua Summi Pontif.c.12. nu.2. & Magalian. in Proæmio Epiſt.1. ad Timoth. ſect.11. Hoc puto falſum, lubenſque agnoſco, omnes Apoſtolos Iuriſdictionem à Chriſto immediatè accepiſſe.

Et tamen addo, Sanctum Petrum ſpeciali modo claues accepiſſe, & prærogatiuà Iuriſdictionis eſſe potitum, quippè qui aliorum erat Pater, vt loquitur Clemens Romanus. Epiſt. 1. & 2. atque adeò poterat alijs præcipere, & eos ſi res ferret, hùc, aùt illùc mittere. Idem omnium curam tanquã Chriſti Ouium habebat, vt Sanctus Chryſoſtomus notauit Ioan.21.& accuratè proſequitur Bellarminus l.1. de Pontif. c.16. Solus poterat vniuerſale Concilium indicere, eò aduocando omnes alios Apoſtolos, vt Salas benè admonuit. 1. 2. Tract.15. diſp.8. ſect.3. nu.20. Solus poterat de vniuerſali ordine aliquid ſtatuere, & leges vniuerſales ſciſcere; aliorum verò Apoſtolorum leges mutare, aut reuocare. Et quod caput eſt, eius ſolius poteſtas vniuerſalis, erat ordinaria; cæterorum

autem

autem non nisi delegata, & cum ipsis extinguenda. Ita vt sicut potestas Vicarij generalis idem cum Episcopo Tribunal sortiti, tametsi amplitudine extensiua, siuè quoad obiecta, & loca, potest esse par auctoritati Episcopali, salua subiectione ad Episcopum: ita Apostoli omnes, tametsi Petro æquales honore, quoad amplitudinem extensiuam, & fontem Iurisdictionis personalis vniuersalis, tamen in ea ipsa æquali authoritate, Petro suberant: non quidem, vt eius Vicarij (nam in hoc deficit analogia, quam non est opus quadrare, quoad omnia,) sed quatenus ei subordinati, proùt capiti supremo Ecclesiæ ipsorumque etiam Apostolorum. Quod ferunt illa Sancti Cypriani l. de Vnit. Eccles. n. 11. [Super illum vnum ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oues suas. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos: accipite Spiritum sanctum: si cui remiseritis peccata, remittuntur illi, si cui tenueritis, tenebuntur*; tamen vt vnitatem manifestaret, vnam Cathedram constituit, & vnitatis eiusdem originem, ab vno incipientem, sua auctoritate disposuit.] Id ipsum factis comprobasse Sanctum Petrum, ostendit Bos. l. 18. de Signis c. 2. nonnullis rationibus, præsertim ex necessitate limitandi Diocœses. Idem astruit S. Thom. 4. contra Gent. c. 76. & Bellarm. l. 1. de Pontif. c. 9. Plures suppeditant, qui in hoc genere vberes sunt, recentiores Scholastici, & Hæresiologi, præsertim Caietan. Tom. 1. Opusc. tract. 1. c. 3. & tract. 3. c. 5. Onufr. l. 1. de Primatu Petri part. 1. c. 5. Sanderus. l. 2. de Claue Dauid. c. 5. Azor. tom. 1. l. 4. c. 11. *ferè initio*. & Maucler. p. 2. de Monarch. l. 14. c. 10.

Sic constituta ordinaria Sancti Petri in Collegas Apostolos potestate, perspicuè sequitur, aliquos ex titulis, Sancto Petro quatenus Pontifici vniuersali delatis, non posse omnibus successoribus tribui, vt affirmabam; eos nimirùm, qui spectant personas ipsas cœterorũ, quamuis illi

illi tituli, qui ius in Apoſtolica decreta inuoluunt, æquè ad ſucceſſores S. Petri transfundantur. Declaro vtrumque & in primis, certum eſt, Pontifices qui ſancto Petro ſucceſſerunt, idem Ius habuiſſe in reliquos Apoſtolos, (quandiù aliqui eorum fuere ſuperſtites,) quod Sanctus Petrus habuerat. Nam poteſtas ad Sancti Petri ſucceſſores tranſfuſa, fuit illa ipſa quam adeptus eſt Sanctus Petrus, non vt Apoſtolus, vel vt talis homo, ſed vt Paſtor ouium, & caput Eccleſiæ; quia ea poteſtas ob perpetuò duraturam ſimilem capitis ſupremi, & Paſtoris ouium neceſſitatem, collata eſt cũ Iure ſucceſſionis, vt fert certa Patrum traditio, de qua in Epilegomenis ſubnotatione 2. Veritate 2. Itaque defuncto Sancto Petro, Apoſtoli qui ei fuere ſuperſtires, æquè ſubiacuerunt eius ſucceſſoribus, ac ipſi Sancto Petro ſubiacuerant, cum moderaretur Eccleſiam. Ac proinde Pontifices Apoſtolis coæui, poterant vti eorum opera cum imperio, eoſque dirigere, & iiſdem præſcribere, quæ congruentiora viderentur. Hæc tamen erat poteſtas in perſonas, & cum perſonis ipſis euanuit. Vnde ſi qui tituli Sancti Petri inuoluunt Ius illud in perſonas Apoſtolorum, licèt ij tituli poſt Sanctum Petrum cõmunes fuerint illis Sancti Petri ſucceſſoribus, qui eodem cum aliquibus Apoſtolis vixerunt tempore; tamen non poſſunt recenſeri inter titulos communes ſancto Petro, & illis eius ſucceſſoribus, qui poſt Apoſtolos vixerunt.

Omnes tamen Sancti Petri ſucceſſores, (vt ſecundo loco ſtatuebam,) par cum eo ius habuerunt in decreta ab Apoſtolis edita. Vnde poterant (& etiam nunc poſſunt ſi res ferat,) mutare, & abrogare eorum decreta. Vt videmus feciſſe S. Victorem Papam, qui præceptum S. Ioannis Euangeliſtæ circa celebrationem Paſchatis, abrogauit, non alia, quàm Petri poteſtate. Quinimo, quia poteſtas poſteriorum Pontificum, in qua ſuccedunt Sancto Petro, manauit à Christo, nec eſt ſubordinata poteſtati S. Petri, ſed par, & æqualis; æquè potuerunt, ac etiam nunc poſ-

ſunt

ſunt (ſi res ferat,) Sancti Petri decreta mutare, ac cæterorum Apoſtolorum, vel ſuorum aliorum anteceſſorum. Sic enim poſteriores Pontifices, quia ceſſarat cauſa legis, abrogarunt præceptum latum ab ipſo Sancto Petro, cum Concilio Hieroſolymitano, de abſtinentia à certis cibis ſeruanda. Nimirum mutatio extra regulam fidei, quam Tertullianus l. de Veland. Virg. c. 1. rectè ſtatuit irreformabilem, eſt in poteſtate Capitum Eccleſię quoad diſciplinam, & conuerſationem, vt idem Tertullianus affirmat; ſubſcribitque S. Leo Epiſt. 90. Conſentiunt in hac doctrina de poteſtate Pontificis in decreta Apoſtolica, S.Thomas, quodlib.4.art.14. & in 4.diſt.28. *ad quoddam argumentum*, & Opuſc. 19. c.4. *ſub finem*. Azor. tom.1. lib.5.c.15. q.4. & tom.2.lib.4.c.28.q.1. & Suarez. diſp.10. de Fide ſect. 1. nu. 28. Liquet ergo aliquos Sancti Petri proùt Pontificis titulos, non æquè pertinere, ad omnes eius ſucceſſores, quia inuoluebant perſonas, nonniſi ad aliquod tempus ſuperſtites. Nec plura de ijs Sancti Petri titulis, qui illi cum ſucceſſoribus poſſunt eſſe communes, quia cadunt in eum proùt Pontificem vniuerſalem.

Sunt verò alij quidam tituli Sancto Petro tributi, ſpectantes perſonalia eius ornamenta, quos liquet, non poſſe Sancti Petri ſucceſſoribus adſcribi; ſicut fundamenta titulorum illorum non ſunt alijs Pontificibus cum Sancto Petro communia. V. G. ex eo quod Sanctus Petrus, interroganti Chriſto, ſolus pro omnibus reſponderit, quod ipſe eſſet Chriſtus filius Dei viui; dictus eſt à S. Athanaſio Orat. de S.Andrea, *interrogatorum lingua diſcipulorum*. Et à Sancto Chryſoſtomo hom. 87. in Ioan. *Os Apoſtolorum*. Hoc conſtat non debere aptari Romanis Pontificibus, S. Petri ſucceſſoribus, quia fundatur in actu, qui ſolius S. Petri fuit proprius; ſimiliterque tituli petiti à varijs S. Petri virtutibus, non ſunt cum eius ſucceſſoribus communicandi. V. G. varij Patres celebrant S.Petrum ab inſigni feruore, vt Chryſoſtomus in cap.2.ad Galat. Epiphan. in Anchora-

to, Theodoretus Orat. de Charit. vbi etiam de S. Petri in Christum amore præclarè disputat; Eiusdem humilitatem in ferenda S.Pauli reprehensione, hortandisque fidelibus, vt eius Epistolas, quibus se notatum nouerat, studiosè euoluerent, laudarunt S. Greg. hom.18. in Ezech. S. Cyprianus Epist.71. & S. August. Epist.19. Carolus Rex Epistola ad Adrianum edita in calce Opusculorum Hincmari. Et præclarè in simili fidelium aduersùs eum murmure ob aditum Cornelium Gentilem, humilitatem Sancti Petri suspicit S.Gregor. lib.9. Epist.39. ad Theoctistem Patritiam; Fidem eximiam S. Petri, cùm varij Patres infra adducendi exornarunt, tùm nominatìm S. Clemens initio primæ Epistolæ verbis illis, quæ ad fidem eius pertinere; optimè expendit Turrianus 2. contra Magdeb. c.14. [Petrus veræ fidei, & integræ prædicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiæ definitus est, qua de causa etiam Domini ore diuino, cognominatus est *Petrus*, qui fuit primitiæ electionis Domini, Apostolorum primus, cui, & primo Pater filium reuelauit, cui, & Christus competenter beatitudinem constituit; qui, & vocatus est, & electus, & Conuiua Domini, & comes effectus, tanquam bonus, & probatissimus Discipulus; qui obscuriorem mundi plagam Occidentis (velùt omnium potentior,) illuminare præceptus est; quique & integrè potuit implere præceptum.] A laboribus in studio iuuandarum animarum, cadunt in S.Petrum tituli illi, quos per proportionem quandam alij cuidam Petro, Episcopo, S.Apostoli egregiè imitatori, accommodat Petrus Chrysologus serm. 107. vel apud eum alius, de ipso fortè Petro Chrysologo agens. [Ipse est Apostolicus Piscator electus; qui ad se turbas errorum fluctibus mersas, homo sanctitatis, vitæ, doctrinæ suæ reti, concludit ad fidem, hominum multitudinem copiosam. Et etiam ipse beatissimus, Apostolicus auceps, qui animas iuuenum per aëra volantes, calamo diuini sermonis attingit.]

Huius-

Huiusmodi titulos in S. Petri virtutibus fundatos, constat immanere ipsi S. Petro, nec debere ad eius successores transferri; eo solo titulo, quod sint illius in gubernatione Ecclesiæ successores. Quod æquè dicendum est de varijs prærogatiuis personalibus S.Petro præcipuis, in quibus recensendis diligentiam probant Roffensis ad art. 25. Lutheri, Sanderus lib.2. de Claue Dauid cap. 5. Bellarmin. lib. 1. de Rom. Pontif. à cap. 17. ad 25. Bosius lib. 18. de Signis cap. 1. Omnia huiusmodi decora, personalia sunt, & immanent S.Petro. Sicut è contrario si quæ fuerunt S.Petri probra personalia, vt Christi negatio, non est id cœnum Romanis Pontificibus S. Petri successoribus affricandum; prorsùsque insaniunt Sectarij, qui ad conciliandam S. Petri successoribus infamiam, plurima in sanctissimi Apostoli dedecus, impiè æquè ac mordaciter addensant, præsertim Magdeburgenses Cent. 1. lib. 1. cap. 10. Si qui fuere næui in S.Apostolo, eos S. Marcum diligenter adnotasse, cum tamen S.Petri decora, vel leuiter attingat, vel prætereat, obseruauit Petrus Damiani serm. 14. Et ratio inde petenda est, quod S.Marcus Euangelium exceperit ex ipsiusmet S. Petri ore. Iustus autem per se, & suos, accusator est sui. Et mala igitur, si quæ fuerunt in S.Petro, & bona personalia, quibus abundauit, non sunt vltra S. Petri pesonam diffundenda; nec tituli inde petiti, censeri debent cum successoribus eius communes.

PRÆNOTATIO II.

Qui Ecclesiæ tituli cum Romano Pontifice communicandi.

ECCLESIA, vel sumitur absolutè, prout designat cœtum vniuersalem fidelium, vel cum addito, quo denominatur *Romana*. Priore modo, complectitur vniuersitatem fidelium, passimque dicitur, *Ecclesia Catholica*; in qua interdùm hæc, aut illa Ecclesia, distinguitur. Omnes tamen vna sunt Ecclesia, vt dicam ex varijs PP. in titulorum syllabo V. *Ecclesia, caput matris Ecclesiæ*. Vna ergo est Ecclesia, quia vna est columba, vna perfecta; & tamen multæ intra eam sunt Ecclesiæ, interque eas, Romana particularis, quæ ratione sui proprij, & immediati Antistitis, cæteris particularibus Ecclesijs prælucet, velut inter ignes luna minores.

Hoc constituto, dicendum est, quod ad Ecclesiam simpliciter dictam attinet, pleraque esse eius attributa, seù titulos, de quibus Romano Pontifici accommodandis, non sit satagendum: V. G. Ecclesia infert necessariò multitudinem, & quidem copiosam. Vnde passim reijcitur, quod S. Macar. hom. 12. & Petrus Damiani Opusc. 11. cap. 5. asserunt, Ecclesiam posse esse in vna anima. Reijcitur item Tertullianus, qui lib. de Exhort. ad Cast. cap. 7. agnoscit, Ecclesiam posse constare tribus dumtaxat, & quidem laicis. Itaque apud omnes Catholicos in confesso est, Ecclesiam esse cœtum valdè numerosum, vt S. Augustinus bona parte Tomi septimi aduersùs Donatistas gregis sui pusillitatem iactantes, docet. Atque ita *Ecclesiæ* attributum ab vberrima multitudine petitum, quod est apud Patres frequens, non potest cadere in Pontificem, qui vnica est, & sin-

& singularis persona. Æquè de Ecclesia dicitur, quod sicut Chori Castrorum ex varijs militantium ordinibus coalescat, maiores, & minores; præfectos, & subditos; Clericos, & laicos comprehendens. Item dicitur de Ecclesia, quod vt Arca Noè (nam ei confertur à S. Petro, & pulchrè ab Ambrosio serm. 1. necnon à S. Hieronymo Epist. ad Damasum *de Nomine hypostasis*) homines rationales, & bestias, probos inquam, & improbos complectatur. Neque ista cadunt in Pontificem, vt est perspicuum. Denique de Ecclesia dicitur, quod sit *sponsa Christi*, & *Mater fidelium*, de quo vtroque titulo latè in tract. de cereo Agno. cap. 1. & 2. & benè Stapletonius lib. 8. de Princip. cap. 19. Ista item non sunt Pontifici tribuenda, quia nomen, *sponsæ Christi*, cadit in totum fidelium cœtum, qui solo Pontifice non continetur. Titulus verò *Matris fidelium* tribuitur Ecclesiæ, quatenus interuentu Baptismi generat Christo sobolem Sanctam, quam & Sacerdotes, velut nutrices, lacte diuinissimæ Eucharistiæ cibant, & interuentu Sacramenti Pœnitentiæ mundant; & nitentem seruant. In quibus omnibus, nihil est necesse interponi Summi Pontificis operam. Nam Baptismum confert quilibet debitam materiam, & formam adhibens, cum intentione faciendi quod Christus instituit, & Ecclesia exercet. Eucharistiam quoque conficit, & administrat simplex Sacerdos, nullis licèt Pontificijs infulis clarus, & idem est de Sacramento Pœnitentiæ. Quamuis enim ad hoc Sacramentum conficiendum exigitur Iurisdictio, tamen maximæ parti infimorum Sacerdotum, qui ferè sunt pœnitentiæ administri, nimirùm ordinarijs omnibus, hoc est Parochis, & eorum adiutoribus è clero seculari, iurisdictio non communicatur immediatè à Pontifice, sed mediatè tantùm, ac remotè; siue per Episcopos, quos necessaria auctoritate communit ad idoneos Pastores immediatos constituendos: de ipsis verò Episcopis multorum sententia fert, non accipere à Pontifice Iurisdictionem, sed à Deo, tametsi eorum Iuris-

Iurisdictio vndecunque hausta, sigillatim arctari, vel etiam abrogari (si res ferat,) à Pontifice possit. Itaque extra dubium esto, plerosque titulos Ecclesiæ, simpliciter dictæ, non posse tribui Pontifici.

Sunt tamen alij quidam Ecclesiæ simpliciter dictæ, tituli, qui possunt, ac debent communicari cum Pontifice; quia, vel Ecclesiæ non conueniunt, nisi ratione Pontificis, vel non nisi adiuncto Pontifice. Huiusmodi sunt tituli omnes, quibus Ecclesia dicitur arbitra infallibilis rerum fidei, & Magistra fidelium, discernens bonam, & malam doctrinam. Et idem est de titulis omnibus fundatis in vltimo, & irretractabili iudicio de veritatibus reuelatis. Nihil quippè horum conuenit Ecclesiæ seiuncto Pontifice. Nullum enim est infallibile, & irretractabile iudicium, vel magisterium doctrinæ fidei, si Pontifex secludatur. Ei siquidem, & non alteri seorsim ab eo, dictum est, *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua*. Item ratione Petræ, super quam à Christo ædificata est Ecclesia, veritatem habet, quod Christus dixit, non præualituras aduersùs Ecclesiam portas inferi; idest doctrinas hæreticorum, vt ibi exponit S. Hieronymus & S. Ambrosius l. de Bono mortis cap. 12. ac S. Chrysostom. in psal. 147. Videmus sanè Doctorum Antesignanos turpiter impegisse; vt Origenem, Tertullianum, Apollinarem, de quibus in Commonitorio Vincentius Lyrinensis. Videmus Præsules sanctissimos, Cyprianum, Nyssenum, Faustum, errore lapsos; vt taceam de SS. Hilario & Chrysostomo, quos multi insimulant. Constat plerosque Patriarcharum, pinguibus erroribus sorduisse. Ipsa Concilia à Capite abiuncta, impegerunt in doctrina fidei, vt videre est apud Bellarminum lib. 1. de Concil. cap. 6. & 7. Quare nunquam possumus esse planè certi, quod doctrina, quæ in Ecclesia proponitur, sit infallibiliter pura, & sana, nisi accesserit Romani Pontificis calculus. Itaque Iure dixi, omnes Ecclesiæ titulos in legitimo sanæ doctrinæ Magisterio, & irretractabili de ea iudicio fun-

fundatos, spectare Pontificem, quod benè notauit Canus l.6.de loc. cap.8. *initio*. Idque significauit S.Leo Epist.75. quæ est ad Leonem Augustum & Epist. 89. ad Episcopos Viennensis Prouinciæ; pro eodem habens, petram, supra quàm fundata est Ecclesia, (quæ vtique est S. Petrus) & ipsam Ecclesiam; tribuens vtrique nomen *Petræ*. Omnes item Ecclesiæ tituli, qui inuoluunt facultatem legislatiuam vniuersalem, soli Deo innocentiam debentem, Ecclesiæ competunt per Pontificem duntaxat, atque adeò sunt quoque Pontifici communes. Sunt enim in Ecclesia legislatores multi, omnes nimirum Episcopi, sed nemo eorum potest leges præscribere extra fines sui territorij: & extra illud imperantibus, impunè non paretur: solus Pontifex, sicut nullum habet determinatum territorium, sed eius potestas æquè latè fusa est quoad fideles, ac Regnum Christi in terra; ita leges vniuersaliter obligantes ferre potest. Fateor, Concilium quoque generale, posse leges penitus vniuersales sancire; sed sicut vis Concilij, donec accedat confirmatio Pontificia, infirma est, ita, & leges eius, donec à Pontifice roborentur. Quare quotquot in Patribus, vel probatis Doctoribus occurrunt tituli Ecclesiæ, fundati in potestate legislatoria vniuersali, omnes debent esse Pontifici communes, cum radicentur in potestate solius Pontificis, & inde firmitatem, ac quodcunque habent robur, accipiant.

Iam quoad titulos Ecclesiæ Romanæ, si quæratur an in Pontificem cadant, adhibenda est distinctio. Si enim Romana Ecclesia spectetur, vt est Ecclesia particularis, vix aliter statuendum est de eius titulis, quàm de titulis aliarum Ecclesiarum particularium, qui nihil ad Pontificem attinent; si tamen habeatur ratio, vsus apud Patres, & Doctores, vix, ac ne vix quidem violati, omnes tituli insignes Ecclesiæ Romanæ delati, cadunt in Pontificem; nec de Romana Ecclesia dicuntur, nisi ratione Pontificis. Quod optimè vidit Hieronymus Albanus Tract. de Potestate

ſtate Papæ 2.par. num.14. & 76. Et ſanè Patres,qui Eccleſiam Romanam particularem viſi ſunt collaudare,in eius laudibus ſemper inuoluunt Pontificem. Vix ſanè reperiatur, qui Romanam Eccleſiam, materialiter(vt ſic dicam,) ſpectatam,& affixam illi certo loco,altiùs ſubuehat, quàm Petrus Damiani lib. 2. Epiſt. 1. ait enim. [Lateranenſis Eccleſia, ſicut Saluatoris eſt inſignita vocabulo,qui nimirum omnium caput eſt electorum, ita mater, & quidam apex, & vertex eſt omnium per orbem Eccleſiarum.] Et mox.[Hæc igitur ad honorem condita S.Saluatoris Eccleſia, culmen, ac ſummitas totius Chriſtianæ Religionis effecta, vt ita dixerim, Eccleſia eſt Eccleſiarum, & Sancta Sanctorum: habet autem altrinſecùs Beatorum Apoſtolorum Petri,& Pauli, diuerſis quidem locis conſtitutas Eccleſias, ſed ſui compage Sacramenti; quia videlicèt in quodam meditullio poſita, quaſi caput, membris ſupereminet, indifferenter vnitis. His itaque tanquam expanſis miſericordiæ brachijs, ſumma illa, & vniuerſalis Eccleſia, omnem ambitum totius orbis amplectitur,omnes qui ſaluari appetunt in maternæ pietatis gremio confouet, & tuetur. Hac Ieſus, ſummus videlicet Pontifex, arce ſubnixus, totam in orbe terrarum Eccleſiam ſuam, in ſacramenti vnitate confœderat, vt vnus Sacerdos, vna meritò credatur Eccleſia. Vnde per Prophetam dicitur; *Ecce vir, oriens nomen eius, & ſubter eum orietur, & ædificabit templum Domino, & ipſe extruet templum, & portabit gloriam, & ſedebit, & dominabitur ſuper ſolium ſuum, & erit ſacerdos ſuper ſolio ſuo.*] Videtur Petrus Damiani, de Lateranenſi, ſiuè Romana particulari Eccleſia agere; & tamen inuoluit, & admiſcet, quæ apertè pertinent ad Eccleſiam Romanam, proùt in omnes alias particulares Eccleſias ius habet, eſtque caput omnium particularium Eccleſiarum; quod non cadit in Romanam Eccleſiam, niſi ratione Pontificis. Idem apud alios Patres facilè eſt deprehendere. Paſſim namque Patres,& probati Docto-

res, Romanam Ecclesiam denominant, *columnam veritatis, & Religionis portum tutissimum*: quod non dicunt de Romana Ecclesia proùt particulari, & spectata seorsim ab eius capite, quod idem est caput vniuersalis Ecclesiæ à Christo constitutum: sed talia dicunt de Ecclesia Romana proùt comprehendit S.Petri successorem, & Christi Vicarium, sub qua ratione tantoperè apud veteres splendet Romana Ecclesia, vt apud plerosque veterum, idem sit *Ecclesia Romana*, quod *Ecclesia Catholica*; & esse *Romanum*, idem sit, quod esse *Catholicum*. Ita habetur ex eo, quod Theodosius Imperator Epistola ad Acacium Beroënsem, quæ habetur Tomo 5. Concilij Ephesini c. 10. Romanam Religionem nominat eam, quæ passim vocatur *Catholica*. Apud Ennodium quoque, in rebus gestis S. Epiphanij Ticinensis, cum agit de legatione viri Sancti pro Recimere ad Anthemium, *Romanus* recurrit cum *Catholico*. Sed & S. Augustinus lib. 1. in Iulia. cap.2. Catholicam S.Ambrosij fidem ex Pelagio collaudans; [hic est (inquit) Mediolanensis Ambrosius, quem magister tuus Pelagius, tanta laudauit prædicatione, vt diceret, in libris eius præcipuè fidem lucere Romanam.] *Fidem Romanam* disertè vocat Catholicam. Eodem modo quidam impij, S Eligium per contemptum vocabant *Romanum*, significantes eius Catholicam fidem, vt habent eius Acta lib. 2. c. 20. & Arriani, apud Victorem Vticensem l. 1. de persecut. Vandal. *sub finem*, Romanum vocabant, quem passim Catholicum dicimus. Quod æquè cernere est apud Gregorium Turonensem lib. de gloria Martyr. c.28. & 30. ac 79. Legendus in hanc rem Baronius anno Christi 45. & in Roman. Martyrol. ad 16. Octobris. *Litera B.*

Quarè omnes propè tituli Romanæ Ecclesiæ, qui apud Patres, & DD. leguntur, spectant Pontificem; quia ferè semper inuoluunt potestatem, irretractabiliter pronunciandi de veritatibus reuelatis: atque adeò non afficiunt Ecclesiam Romanam, proùt priuatam Ecclesiam præcisè

à ſuo capite conſideratam, ſed cadunt in eam proût facit vnum corpus cum ſuo capite, quod idem eſt totius Eccleſiæ caput; ſicque omnes illi tituli congruunt item Pontifici: Imò valent ratione ſolius Pontificis. Nam tametſi Bellarminus lib. 4. de Pontific. c. 4. velit quæ de Romanæ Eccleſiæ infallibilitate paſſim in Concilijs & Patribus leguntur, communia item eſſe corpori (vt ſic dicam) Romanæ Eccleſiæ particularis, conſideratæ præciſè à capite: Tamen rectè cenſuit Suares lib. 1. defenſ. fidei cap. 5. deficere tali priuilegio, munimentum à Chriſti promiſſione. Nec rectè Bannes 2.2.q.1.art.10. diſp. de Eccleſia, priuilegium illud confirmat ex definitione Sixti IV. contra Petrum Oxomenſem. Aſſumit namque Bannes, Sixtum IV. definiuiſſe, Romanam Eccleſiam particularem, quæ vniuerſali capiti ſubeſt, non poſſe errare. Sed hoc gratis aſſumitur. Sixtus enim damnans Petrum illum, & quoſcunque aſſerentes Romanam Eccleſiam poſſe errare, agit de Eccleſia Romana proût comprehendente Pontificem. Itaque quoties audimus Eccleſiam Romanam eſſe indefectibilem & quiſquis contra eam arietat, ipſum confringi, illæſa Eccleſia; (verba ſunt D. Auguſtini Serm. 14. de verbis Apoſtoli) ſubintelligendum, & inuoluendum in Eccleſia eſt caput eius, Romanus Pontifex: quem, vt eo titulo verè potiatur, nihil eſt neceſſe Romæ degere. Non enim qui Romanum Pontificatum verè iniuit, etiamſi aliò ſe transferat, ſedem idcircò mutat; ſed alibi degens, ſedem Romanam æquè habet: & vt Innocentio II. aiebat Petrus Clun. lib. 1. Epiſt. 1. [ſic vbicunque occurrit habitatio noſtra, manebit vbique vobiſcum, obedientia, & deuotio noſtra: quoniam, & ſecundum Poëtam.

——————— *Veios habitante Camillo*.

ILLIC ROMA FVIT.

Et

Et Petrus in carcere, Clemens in exilio, Marcellus in Catabulo, non minùs quàm Laterani, Eccleſiæ præfuerunt, & oues Chriſti, eis, vt veris Paſtoribus obedierunt.] Comprobatum id perſpicuè eſt, totis 70. annis quibus Romani Pontifices Roma extorres, Auenionem incoluerunt; Nec tamen vel erant, vel dicebantur Epiſcopi Auenionenſes, ſed Romani.

PRÆNOTATIO III.

Sedis Apoſtolicæ, & Cathedræ Petri, tituli omnes, dicti metonymicè de Pontifice.

COPIOSA Seges titulorum Romani Pontificis, ſuppeditatur ex benè multis elogijs, quibus Concilia, & Patres, ac probati DD. decorant ſedem Apoſtolicam, vel cathedram B. Petri. Omnia quippè illa elogia, directè, & immediatè cadunt in Pontificem, etiamſi metonymicè continens pro contento, & ſedes, ac cathedra pro ſedente vſurpentur. Euoluamus iſta diſtinctiùs.

Nomine, *Sedis Apoſtolicæ* intelligitur vniuerſalis authoritas, ſiue poteſtas Apoſtoli Petri, tranſmiſſa ad ſucceſſores eius in Romana ſede. Hæc enim fuit ſedes B. Petri, & quidem poſtrema: ideſt quam vt generalis paſtor tenuit ad mortem vſque Romæ pro Chriſto obitam. Quod adeò exploratum eſt apud antiquos, vt effrontes planè eſſe oportuerit, aut pueros, & quidem pueros ſtultos, (vt ait Canus mox adducendus) paucos Sectarios, qui id inficiari tentarunt; nempè Velenum quem Roffenſis iuſto de ea re opere confodit, & Sebaſtianum Francum, ac obſcuros quoſdam Anglos apud Sanderum l. 3. de claue Dauid c. 2.

qui in hoc argumento diligenter, ac splendidè operam posuit. lib. 6. de visibil. monarch. cap. 10. Itemque Onuphrius lib. 1. de Primatu Petri tota parte 3. Canus 6. de locis c. vlt. ad 10. Georgius Scherer lib. de fæmina Papissa, *Argumento tertio*. Iacobus Pamelius ad Tertullianum de præscript. cap. 36. Bellarmin. lib. 2. de Rom. Pontif. *per prima vndecim capita*, Baronius anno Christi 44. & 45. Azor. tom. 2. lib. 4. cap. 21. q. 3. Lælius Iordanus lib. de maioribus causis ad Papam referendis cap. 21. *propè toto*, Coccius tom. 1. lib. 7. ar. 5. & breuiter, sed benè, & accommodatè ad dispellendas omnes offucias ex historia ab aduersarijs offusas, Serarius disp. de Apostolis Assert. 73. Fuit autem iam olim adeò perspicuum, S. Petrum Romæ sedisse, vt S. Optatus, qui S. Augustino æqualis fuit, aut etiam paulò anterior, fidenter dicat Parmeniano Donatistæ lib. 2. [negare non potes, scire te, in Vrbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput.] *Primò*, dicit per comparationem ad tunc sedentem Romanum Pontificem, ad quem vsque, deuenit ibi S. Optatus, recensens ordine Pontifices. Quare Sectarij, nisi planè agnosci velint emotæ mentis, negare non possunt, quin S. Petrus Romæ sederit, & ibi sederit vsque ad mortem, quam Romæ sub Nerone obijt, vt innumeri veterum signati ab Authoribus allegatis, Romanum Sancti Petri Pontificatum astruentibus, tradunt.

Quod verò Romæ obiens S Petrus, reliquerit ibi successorem; non tantùm Romanæ sedis particularis, siuè authoritatis ad regendam eam particularem Ecclesiam, quæ Romana Ciuitate contineretur, sed etiam authoritatis, qua pollebat, vt Pastor vniuersalis ad regendam Catholicam Ecclesiam; traditione meliùs, & expeditiùs euincitur, quàm aliter, vt Canus 6. de locis cap. vlt. ad 10. rectè significat. Nimirùm S. Petrus, ad mortem vsque fuit Episcopus Alexandrinus, vt habet verisimillima sententia, de qua mox: neque tamen ei, proùt Pastori vniuersali succes-

sit

sit Alexandrinus Episcopus, sed solus Romanus: quia ita docet certa traditio, de qua in Epilegomenis subnotatione, 2.veritate 2. Idem iudicium esto de vrbe Antiochena, in qua S.Petrus aliquandiù sedit, priusquàm ex diuina designatione, sedem Romæ figeret stabilem, ac perpetuam, nec vnquam inde auellendam. Sicut enim S.Petrus, non ex suo mero arbitrio, sed ex Christi Imperio, sedem Pontificiam Romæ constituit, ita inde eam auellere postea non potuit; vt neque id possunt eius successores; quidquid visum sit Soto in 4.dist.24.q.2.art.5. & Mendozæ q.4. Scholast. quos meritò reijciunt Azor. tom.2.lib.4.cap.21. Bellarm.lib.4.de Pontif.cap.4. Valent.2.2.disp.1.q.1.punct.7. §.38. & in Analysi lib.7. cap.12. & subscribent, quotquot S. Petrum ex speciali Christi Imperio, Romæ sedem Pontificiam vniuersalem collocasse profitentur. Agnoscunt imperium illud, Caiet. tom.1.Opusc.tract.3.cap.3. Malderus disp.3. de Pontif.dub.3. Suares tract.1. de fide disp.10. sect.3. num.10. Duuallius Tract. de Pontif. par.1. q.7. & congruentia esse potuit, vt ex eo veluti orbis centro, Religio faciliùs quaqua versum per omnes plagas terræ tunc inhabitatæ diffunderetur, concurrentibus frequenter tunc temporis Romam gentibus omnibus: quæ est ratiocinatio S.Leonis Serm.1.de Natali SS.Petri & Pauli: Prosperi 2. de vocat.gent.cap.16. Prudentij hymno 2.Peristephanon à versu 15. & Eucherij ad Valerianum num. 25. Successorem ergo potestatis suæ vniuersalis in totam Ecclesiam, non habuit S.Petrus, nisi Romæ; vbi ex Christi Imperio sedem fixit, cum iure transfusionis eiusdem vniuersalis potestatis ad successores; tametsi alibi quoque sederit, vel in transitu, vel etiam ad mortem vsque, sed tantum, vt particularis Episcopus. Hæc quò pertineant enucleandum est, & paulò distinctiùs euoluendum.

In transitu, sedit S. Petrus Antiochiæ per septennium, vt notat S.Gregor. lib.6. Epist.37. S.Nicephorus Constantinopolitanus in sua Chronologia ait, sedisse ibi per annos

vnde-

vndecim. Vt vtsit de numero annorum, sedit ibi annos aliquot, nimirùm donec tempus appeteret figendi Romæ sedem, quod postea fecit. Valdè enim aberrauit Onuphrius, cum dixit, S.Petrum primò Romæ, deindè Antiochiæ locasse sedem. Quod meritò explodit Baronius ad annum Christi 39.& in Romanum Martyrologium ad 22.Februar. Nec suffragatur Onuphrio S. Optatus, cum verbis supra adductis, contestatus adeò fidenter est, S. Petrum, primò Cathedram Episcopalem in vrbe Roma collocasse. Nam illud, *primo*, vt supra monui, fert duntaxat comparationem S. Petri cum reliquis Romanis Pontificibus ad tempora vsque S.Optati sedentibus, qui ibi enumerantur prælonga serie, in qua erat primus B. Petrus. Comparando autem sessionem B.Petri Antiochenam, cum Romana, primò sedit Antiochiæ, quod pulchrè his verbis expressit Iuo sermone de Cathedra S.Petri. [Prouida Dei dispensatione Ecclesiarum excubijs deputatus est Petrus generali Sanctione, hodie quoque Antiochiæ assumitur peculiari familiaritate. Quem ouibus suis Deus Pastorem præfecerat, generalem, plebs Antiochena hodie sibi collocat Pontificem specialem. Nec tamen Dei nutibus populus Antiochenus obuiare contendit, sed opportuna importunitate Dei Vicarium honorare satagit. A Pontificum Pontifice iamdudùm P trus ordinatus erat. Oleum exultationis, Christi manu infundente, per Spiritus sancti debriationem susceperat; negotij sui ministerium sibi iniunctum iamdiù exercuerat, nondùm tamen aliquo in loco propriè deputatus fuerat. Hodie ergo de totius Orbis amplitudine adsciscitur, quibus propriè præsit, & prosit: hodie populis prærogatur; Nec tamen curæ suæ amplitudo propterea decurtatur, sed Apostolatus sui solicitudo dupliciter dilatatur. Adsunt enim præsentium ouium balatus, qui eum quotidianis profectibus solicitent, nec sibi desunt fraternæ dilectionis præcordia, in fines etiam orbis terrarum pertingentia, quæ eum defatigent. Sed futurum est (inquam)

Ciui-

Ciuitas Antiochena, vt adhuc Petrus de sede ad sedem demutetur; vt necessitate, & vtilitate populorum exigente, aliò transportetur. Nec poteris habere proprium, quem S.Ecclesia in commune suscepit ministerium. Fratrum ergo dispersioni, charitatiuè communica, & quem charis amplexibus tibi obligasti, aliquantulùm relaxa. Dilige proximum tuum sicut teipsam, & æquanimiter Petrum tolerabis ad alium destinari præsulatum.] Quod ait Iuo, alloquens Antiochiam, *nec poteris habere proprium Pontificem S.Petrum*, accipiendum est, vt non sit futurus proprius cum exclusione generalis Pontificatus in vniuersam Ecclesiam; vel cum exclusione transitus ad aliam sedem ex Dei destinatione postea ineundam. Cæteroqui enim, fuit re vera aliquandiù S. Petrus, proprius Antiochenorum Episcopus, sicut postea etiam fuit proprius Episcopus Romanorum, simulque generalis Pastor totius Christianæ Ecclesiæ. Quando porrò Antiochiæ sederit, excutit Sanctius tract.1. de S.Iacobo cap.21.

Ad mortem vsque, sed vt particularis Episcopus tantùm, sedit S.Petrus Alexandriæ, vbi eum aliquandiù etiam personaliter, seù corporaliter degentem, egisse Episcopum, scribit Nicephorus lib.14.hist. cap.3. & monuit Valdensis lib. 2. Doctrin. cap. 50. num. 6. & quanquam id firmiore testimonio non comprobatur, tamen eodem iure dici potest, S.Petrum fuisse Episcopum Alexandrinum per S.Marcum (à quo Petri nomine sedes Alexandrina erecta est, teste Anacleto Epist.3.) quo S.Gregorius, à Beda, & alijs dictus est Anglorum Apostolus, per SS.Augustinum, ac Mellitum, quos ad illius gentis conuersionem Roma legauit. Idque voluerunt Gelasius cap. *S.Romana*, & alij, qui dixerunt S. Marcum B. Petro superstite, fundasse eius nomine Ecclesiam Alexandriæ: quod is qui vernaculè expressit Romanum Martyrologium 25.Aprilis, haud est assecutus, cum id accepit de materiali structura templi, sub titulo S. Petri, etiamnum superstitis, ac in eius honorem: quod abest

abest à vero sensu tabularum Ecclesiasticarum, & eorum, qui Ecclesiam à S.Marco Alexandriæ institutam, nomine S. Petri dixerunt. Tametsi non inficior, templa aliquando sanctis constructa priusquàm è vita excederent. Nam de templo S. Ioannis Euangelistæ, constructo antequam abiret è viuis, testis est Abdias. SS. item Petrum, Iacobum, & Ioannem, Deiparæ etiam nùm in terris degenti templa construxisse, narrationes contexit Ferreolus Locrius lib. 4. Mariæ Augustæ cap. 2. 3. & 4. Sed Ecclesiæ (non templi, sed Ecclesiæ,) à B. Marco, Alexandriæ, nomine B. Petri constitutæ, alia est notio. Nimirùm S. Petrus potestatem Marco Alexandriam ablegato fecit, vt ibi Episcopatum constitueret, cuius ipse B. Petrus esset immediatus Episcopus particularis, absque annexione tamen generalis in vniuersam Ecclesiam potestatis ad eam sedem: siue absque eo, quod is qui S. Petro moriente futurus erat Præsul Alexandrinus, accepturus esset vniuersalem, & ordinariam potestatem, qua S. Petrus potiebatur in vniuersam Ecclesiam, sed tantùm particularem potestatem regendi immediatè eam Ecclesiam; sicut aliorum Apostolorum successoribus contigit, quoad sedes, quas ipsi Apostoli dùm viuerent, immediatè rexerunt; successerunt quippè illis in regimine immediato talium Ecclesiarum, non autem in personali potestate vniuersali extraordinaria, qua dùm viuerent potiti erant per orbem vniuersum SS. Apostoli.

Videtur perspicuè quod diximus, docuisse Petrus Damiani serm. 14. qui est primus de S. Marco versic. *in capite.* Idem videtur tradidisse Hincmarus Opusc. ad Hincmarum Iuniorem cap. 16. Vbi æquè Alexandrinam sedem, habet pro sede S. Petri, ac Antiochenam, & Romanam, quarum constat S. Petrum fuisse particularem Episcopum. Adducitque in eam rem Hincmarus S. Gregorium, qui scribens ad Eulogium Alexandrinum, ait: [Petri sequax, loqui potuisti quæ de S. Petri Apostoli per os Doctoris so-

nare

nare debuerunt] Rursusque [Adhùc in sede Petri clamat voce Marci.] En sedes Alexandrina disertè dicitur *sedes Petri*. Quid si etiam eodem spectat, quod in Menæis 11. Martij. S. Ioannes Eleemosinarius dicitur, administrasse Thronum Apostolicum, quia erat Episcopus Alexandrinus?

Non debet autem nouum, vel mirum videri, quod hactenus astipulantibus tam multis, diximus, S. Petrum quantumuis absentem, & iam Romanum Pontificem, & Romæ particularem, simul ac vniuersalem Episcopum, egisse simul Episcopum Alexandrinum, vt suam erga Alexandrinos beneuolentiam testaretur, eoque nomine vrbis populosissimæ, & florentissimæ Christianos demereretur. Multi enim postea Romani Pontifices, præ amore erga aliquas Ecclesias particulares, quibus aliquando præfuerant, voluerunt esse particulares, & immediati earum Episcopi, simulque Romani. Sic S. Leo 9. ex Episcopo Tullensi creatus Romanus Pontifex, retinuit sibi dùm viueret Tullensem Episcopatum, quem per Vicarios administrauit. Idem fecit de Episcopatu Eystetensi Gregorius V. & de Lucensi Alexander. 2. Nec defuit, qui Abbatis titulum retineret. Nimirùm Stephanus X. qui ex Abbate Cassinensi electus Romanus Pontifex, non est passus subrogari sibi Abbatem successorem quandiù vixit, sed tantùm Vicarium, & Administratorem. Ad eum ergo modum S. Petrus, absens licèt, iamque Romanus particularis, & simùl totius vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, dici, & esse voluit Alexandrinus Episcopus, quandiù vixit, nec nisi Vicarium in ea sibi sufficit S. Marcum. Gregorius quidem Nazianzenus orat. 21. vocat sedem Alexandrinam *Thronum Marci*, ad quem ait, S. Athanasium euectum esse Apostolicè, quod non potest accipi de Episcopatu S. Marci post obitum S. Petri, cum S. Petrus Apostolus superstes fuerit S. Marco. Hunc enim tabulæ Ecclesiasticæ 25. Aprilis, notant defunctum Octauo Neronis anno, cum S. Petrus obierit anno eiusdem Neronis 13. similiter Alypius Epist. ad S. Cyrillum tom. 4. conc.

Ephes. c.26. vocat sedem Alexandrinam *Thronum S.Marci*, quem à S. Athanasio in sublime euectum dicit. Et Procopius Diaconus, in S. Marci Encomio, ait, S. Marcum, primùm sedisse in Throno Ægyptiorum. Erit ergo cui sedes Alexandrina videatur dicta *Thronus S. Marci*, quia in ea sedit Episcopus: atque ita non eam duntaxat rexit pro Episcopo ipsius S.Petro. Nihilominùs negandum est, Thronum Alexandriæ Pontificium, dictum esse S.Marci Thronum, tanquàm sedentis in eo Episcopi; cum potuerit dici Thronus S. Marci, quia per eum (nomine licèt S. Petri,) constitutus est, & ab eo semper quandiù vixit administratus, perinde, ac si fuisset Episcopus, vt moris est facere Vicarios generales; (præsertim Apostolicos, ac omnimoda instructos authoritate, & potestate,) quandiù procul abest Episcopus. Talem Vicarium egit Alexandriæ Marcus sub S.Petro, (quandiù vixit,) Vrbis illius Episcopo.

Et hinc eruenda est germana ratio, cur Ecclesia Antiochena, in qua S.Petrus aliquando personaliter sedit, posthabita sit Alexandrinæ, in qua fortassis S.Petrus nunquàm personaliter fuit. Nimirum prælata est Alexandrina, quia sedem Alexandrinam Sanctus Petrus semper retinuit sibi; & quandiù vixit, fuit eius particularis Episcopus. Antiochenam verò, post septennium dimisit, suffecto sibi in ea Euodio. Hæc item est germana causa, cur olim non nisi hæ duæ sedes, præter Romanam habitæ sint Patriarchales; non autem vllæ aliæ, siuè à S.Petro plantatæ, siuè quibus alij Apostoli præfuissent; cuius rei causam Philippus Berterius Diatriba. 2.Pithanon cap.1. repetit ex amplitudine trium illarum Vrbium, quæ donatæ sunt sede Patriarchali; nimirum Vrbis Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ. Nam de Romana, res est extra dubium, iuxta illud. Prima Vrbs inter Diuum domus aurea Roma. *Templum mundi totius*, vocat Ammianus lib.17. Absolutè *Vrbs magna*, dicitur Porphyrio lib.2. de abstin. ac Tatiano Orat. contra Græcos, & Eusebio in Orat. de Laud. Constantini, cum dicunt

cunt in Vrbe magna immolatum esse hominem Ioui Latiari. Quod aliqui de Roma dictum non intelligentes, *Magnam Vrbem* appellatiuè dictam, transformarunt in Ciuitatem, cui proprium nomen esset Megalopolis, vt notaui lib. 4. de Virtut. num. 284. Totum Orbem in ea Vrbe interijsse, cum excisa est, tanta erat eius amplitudo, dixit Hieronymus inscribens Eustochio Commentarios suos in Ezechielem. *Epitomen Orbis Vniuersi*, vocat Palæmon Philosophus apud Athenæum lib. 1. dipnosoph. cap. 15. *Contineri Romæ nomine, vniuersa*, dixit Cassiod. lib. 6. formul. 4. *Patriam communem* appellat Symmachus lib. 5. Epist. 94. & Plin. lib. 3. cap. 5. ac Sidonius lib. 8. Epist. 6. Limphatur in eius laudes Rutilius lib. 1. Itiner. Iam Alexandrinæ Vrbis magnitudinem, Eunapius in Ædesio his paucis perstrinxit. [Erat autem populosa Ciuitas Alexandria, & propter Serapid's Fanum, alter quidam Orbis Terrarum, sed Sacer: ad quam vndecunque Terrarum innumeri confluebant gregatim.] De eadem Vrbe Dio Prusæus Orat. 33. quæ est ad ipsos Alexandrinos [Ciuitas vestra, magnitudine, & loco, immensum quantùm differt, & apertè secundas obtinet partes, inter omnes, quæ sunt sub sole.] Cum Romanis autem agens Aristides in Orat. de Vrbis Aug. Laudibus, omnium post Romanam Vrbem, maximam pronunciat Alexandriam. Vrbi Constantinopolitanæ suo tempore, hoc est iam pridèm potienti summa rerum omnium, eam parem, vel supparem statuit Gregorius Nazianzenus Orat. 23. *Verticem Ciuitatum* appellat, & effusè celebrat Ammianus lib. 22. *ad finem:* Vt & Plinius lib. 5. cap. 10. & lib. 36. cap. 12. Tandem Antiochiam Syriæ Iosephus l. 3. de bello Iudaico cap. 3. ita celebrat. [Antiochia Syriæ metropolis est, quæ propter magnitudinem, & rerum copiam, tertium locum inter omnes Orbis Romani Ciuitates obtinet.] Antiochiam, & Alexandriam haud longè infra Romam statuebat Geta, idcircò cogitans ad alterutram transferre sedem Imperij, vt scribit lib. 4. Herodianus.

Ex his ergo colligitur ab Authore adducto, tres Vrbes prædictas, donatas esse à S. Petro prærogatiua Patriarchatus, attenta vrbium illarum supra omnes orbis Vrbes præcellentia. Quæ tamen ratio minùs videtur satisfacere. Nam sic debuisset S. Petrus Carthaginensem Vrbem Patriarchatus honore decorare. Erat enim vrbs amplissima, quæ Romam vix passa priorem, vt Ausonius cecinit agens de claris Ciuitatibus, eamque, & Alexandriæ, & Antiochiæ præponens. Herodianus verò lib. 7. fatetur eam de secundis partibus cum Alexandria certasse. Quidni ergo habuisset ipsa quoque Patriarcham, si tantùm habita fuisset ratio excellentiæ Vrbis in conferendo tali titulo? Nec deerant in reliquo orbe aliæ vrbes amplissimæ, quæ eundem honorem sibi vindicaturæ fuissent, si solius amplitudinis intuitu tres illas Patriarchales fuisse habitas statueremus. Perperam item S. Gregorius mox referendus, dixisset Patriarchatum Constantinopolitanum quantumuis à Concilio plenario, approbantibus denique Ecclesiæ Rectoribus delatum, esse Patriarchatum titulo tenus, & absque sede. Nam si sola Vrbis maiestas, & præcellentia, idoneum sit fundamentum Patriarchatus, non fuisset dubitandum, quin sedes Constantinopolitana esset verè, & plusquàm titulo tenùs Patriarchalis in tanta Vrbis illius amplitudine quantam exhibet Eunapius in Ædesio. Eandem cœlo, eius templa Syderibus confert Constantinus Manasses in Annal. nu. 85. sed splendidissimè eandem Vrbem celebrat nu. 95.

Vera itaque ratio, cur tres illæ Vrbes, solæ habitæ sint Patriarchales, ducenda est ex eo, quod S. Petrus illarum fuisset particularis Episcopus. Nam quod S. Petrus agnosceretur ouilis Christi summus Pastor, quicquid ad eum quoquo modo attinuit, præcipua semper in veneratione est habitum. Quare Ecclesiæ, quarum aliquando fuisset particularis Episcopus, donatæ sunt prærogatiua honoris Patriarchalis, non item aliæ, quas vel plantasset ipsemet, non rexisset tamen, vt particularis Episcopus, vel quas alij

Apo-

Apostoli immediatè rexissent. In Tractatu contra Græcos edito à Steuartio, quem frons operis præfert conscriptum esse Constantinopoli, anno 1252. in ædibus FF. Prædicatorum, & per ipsos Fratres Prædicatores, vt ibidem habetur in fine distinctionis ante Mantissam; In eo inquam Tractatu, ad tres prædictas sedes propriè Patriarchales, à S. Petri Episcopatu denominatas, additur quarta, nempè sedes Cæsareæ Palestinæ, cui Episcopatus Hierosolymitanus, quantumuis eum S. Iacobus tenuisset, fuit subiectus, vt testatur S. Hieronymus Epist. ad Pammachium contra errores Ioannis Hierosolymitani, & Nicolaus I. ad Consulta Bulgar. cap. 92. cuius subiectionis idonea ratio, subministrari videretur ex ea S. Petri sessione Cæsareæ, si veritate niteretur. Reuera tamen ea quarta B. Petri sedes, omnibus retrò antiquis incomperta fuit, vt & quarta illa sedes Patriarchalis. Disertè enim Anacletus Papa Epist. 3. tres tantùm Patriarchales sedes agnoscit, à B. Petri in eis particulari Episcopatu: Romanam nimirùm, Alexandrinam, & Antiochenam, quibus deinde ob reuerentiam Domini, per Concilium Nicænum Canone 7. aliàs 10. adiuncta est Patriarchalis sedes Æliæ, vt loquitur Nicolaus I. ad Consulta Bulgar. cap. 92. idest Hierosolymitana, cuius proinde Vicarius in subscriptionibus Octauæ Synodi, ait se complere locum Apostolici Throni. Non fuit tamen hic Patriarchatus, quales cæteri: sed titulo tenùs, & absque Iurisdictione, imò superstite subiectione ad Cæsariensem Metropolim. Deinde verò annumerata etiam est sedibus Patriarchalibus, Constantinopolitana, non ex eodem fundamento, ex quo tres primæ, in quibus S. Petrus egerat particularem Episcopum; nec ob reuerentiam Domini, vt Hierosolymitana; sed fauore Principum, (vt Nicolaus supra ait:) qui secundum denique locum, ei Ecclesiæ, inducta in ordine posteriorum sedium Patriarchalium magna varietate, (vt monstrat Couarr. 4. var. cap. 14.) in totius Orientis exitium extorsere. Vnde liquet, Patriarchatum illum,

illum, poſt alios iure locatum, fuiſſe planè dignitatem abſque ſede: ſic enim de eo loquutum S.Gregorium refert Anonymus Dominicanus Tractatu contra Græcos; quia ſcilicèt S. Petrus, nunquàm fuerat Vrbis illius Epiſcopus particularis; quæ eſt Characteriſtica ſedis verè Patriarchalis, ſedem cum dignitate & externo titulo habentis. Et idem æquè occini potuiſſet Hieroſolymitano Antiſtiti. Nec eſt verum, quod ait Bulengerus lib. 1. de Imperatore cap. 3. meritò ſedem Conſtantinopolitanam ſecundo loco inter Patriarchales eſſe repoſitam, cum Conſtantinopolis ſit ſecunda Roma. Aliud quippè ferunt iura ſeculi, aliud iura poli. Et metrum dirigendi ſedes, non deſumitur ex ſeculari dignitate ciuitatum. Atque ita (vt aſſumebam,) concluditur, ordinem ſedium Patriarchalium eſſe diſpoſitum iuxta priuilegium Petri, vt loquitur Petrus Damiani Opuſc. 35. cap. 4. Nec ſatis animaduerſum eſt à benè multis, quos de Patriarchalibus ſedibus diſputantes, allegat Cenedo ad caput *renouantes*, diſt. 22. Collectaneo 58 nu. 1. Poſtea tamen laxato ſemel rigore vocis, abuſio inducta eſt, qua quilibet Primates, dicti ſunt Patriarchæ. Qua ratione S. Nicetius Lugdunenſis, à Gregorio Turonenſi lib. 5. hiſtor. Francor. cap. 8. dictus eſt Patriarcha. Quo item titulo honeſtatur Priſcus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus in ſecundo Matiſconenſi Concilio, & Petrus Lugdunenſis à Petro venerabili lib. 2. Epiſt. 2. nimirùm ob primatum in quatuor Metropoles, Lugdunenſem, Rothomagenſem, Senonenſem, ac Turonenſem: quod antiquum eius ſedis Ius, firmaſſe S. Gebuino, legitur Gregorius VII. anno 1079. Ex Arrianorum verò vſu, quoſuis primarios Epiſcopos, dictos eſſe Patriarchas, obſeruat Baronius anno 570. tametſi, quod quibuſuis Metropolitanis delatum illud nomen affirmat, non video vnde confirmetur. Sed ad rem.

Anonymus Dominicanus Tractatu illo contra Græcos, exiſtimat idem eſſe ſedem Apoſtolicam, quod eſſe ex primo, & antiquo vſu Patriarchalem, ſiue particulari

in

in ea S.Petri sessione nobilem. Qua ratione iuxta supradicta, triplex esset sedes Apostolica, nimirùm Romana, Alexandrina, Antiochena. Fauere videtur, quod S. Leo IX. Epist. ad Petrum Antiochenum, & Ioannes Moschus in Prato spirituali cap.36. describens Ephræmi certamen, vocat sedem Antiochenam, sedem Apostolicam. Item lib.5. Trip. cap. 37. S. Cyrillus Hierosolymitanus denominatur *sedis Apostolicæ Pontifex*. Nihilominùs notio receptissima fert, vt propriè loquendo, non nisi vna sit sedes Apostolica. Dico *propriè loquendo*, quia hìc quoque habuit locum vocis laxatio, præsertim quoad Ecclesias, quas vel S. Petrus aliquando rexit, vt particularis Episcopus, vel alij Apostoli immediatè tenuerunt. Tales Tertullianus plurimas recenset lib.de præscript. cap.36. [Age (inquit) iam qui voles curiositatem meliùs exercere in negotio salutis tuæ, percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsidentur, apud quas ipsæ authenticæ litteræ eorum recitantur, sonantes vocem, & repræsentantes faciem vniuscuiusque. Proximè tibi est Achaia, habes Corinthum. Si non longè es à Macedonia, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italiam adiaces, habes Romam, vnde nobis quoque authoritas præsto est. Statu felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo fuderunt, vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur; vbi Apostolus Ioannes postea quàm in oleum igneum demissus, nihil passus est, in insulam relegatur.]

Pro Apostolicis Ecclesijs habet Tertullianus omnes illas, quas vel Apostoli, vt Pastores particulares tenuerunt, vel erudiuerunt; quo item modo S.August. lib.2. de doctr. Christ. cap. 8. Apostolicas, ait, esse omnes illas Ecclesias, quæ sedes Apostolicas habere, vel Apostolicas Epistolas recipere meruerunt. Eumque D.Augustini locum, referens Carolus Magnus lib. 1. de Imag. cap. 6. vt est apud Eugu-

bi-

binum lib. 2. contra Vallam. pag. 272. ait, ſedem Romanam cæteris Apoſtolicis ſedibus præeminere. Et eodem ſenſu Turpinus (imò Tilpinus ſi tamen ipſe Auctor) lib. 1. de temporibus Caroli Magni cap. 17. ait, ſtatutum ab eo eſſe, vt ſedes Compoſtellana, vocaretur ſedes Apoſtolica, & vt Virgæ Epiſcopales ac coronæ regales per manum eiuſdem vrbis Epiſcopi, in S. Iacobi honorem tribuerentur? Itaquè en multas Eccleſias Apoſtolicas. Imò ex hoc ipſo capite hauſtæ ab Apoſtolis doctrinæ, omnes Eccleſias eſſe Apoſtolicas, his verbis tradit Tertullianus lib. de Præſcript. cap. 20. [Apoſtoli per Iudæam conteſtata fide in Ieſum Chriſtum, & Eccleſijs inſtitutis, dehinc in orbem profecti, eandem doctrinam eiuſdem fidei nationibus promulgauerunt. Et proinde Eccleſias apud vnamquamque Ciuitatem condiderunt, à quibus traducem fidei, & ſemina doctrinæ, cæteræ exinde Eccleſiæ mutuatæ ſunt, & quotidiè mutuantur, vt fiant Eccleſiæ. Ac per hoc, & ipſæ Apoſtolicę deputantur, vt ſoboles Apoſtolicarum Eccleſiarum. Omne genus, ad originem ſuam cenſeątur neceſſe eſt. Itaquè tot, & tantæ Eccleſiæ, vna eſt illa ab Apoſtolis prima, ex qua omnes. Sic omnes primæ, & omnes Apoſtolicæ, dum vnam omnes probant vnitatem.] Hoc ſenſu omnes ſedes Epiſcopales, dici poſſunt ſedes Apoſtolicæ. Qua loquendi formula, S. Paulinus Epiſt. 45. Alyppium factum Epiſcopum, ait, *locatum in ſede Apoſtolica*. Sidonium ſimiliter de Sancto Lupo locutum referam V. *Apoſtolicus*. Item S. Baſilius Epiſt. 55. quæ eſt ad S. Ambroſium, ait, illum è medio Iudicum terræ, translatum eſſe ad præſidentiam Apoſtolicam; ideſt ad Epiſcopatum Mediolanenſem. Amphilochius quoque ſub initium vitæ S. Baſilij ait, Gregorium Theologum, *tenuiſſe per annos duodecim gubernacula Throni Apoſtolici*, ideſt ſedis Conſtantinopolitanæ. Et ſanè Epiſcopi in aliquo ſenſu repræſentant Apoſtolos. Vnde præter rationem ex Tertulliano propoſitam, (deriuatæ ſcilicet ab Apoſtolis in quamcunque Eccleſiam Doctrinæ fidei)

dei,) haud prorsùs incongruè, ſedes quælibet Epiſcopalis videtur dici poſſe, *ſedes Apoſtolica*.

Retento tamen proprio, & in Eccleſia ſemper receptiſſimo vſu vocabuli, ea tantùm ſedes dicitur Apoſtolica in qua Apoſtolicus Principatus viguit, cuiuſmodi eſt ſola Romana. Nam cum poteſtas Apoſtolica in ſolo S. Petro fuerit ordinaria, & cum Iure tranſmiſſionis ad ſucceſſores; (in alijs enim Apoſtolis, poteſtas Apoſtolica, & vniuerſalis, etiamſi non fuit delegata, quia non manauerat ab ordinario Paſtore S. Petro, ſed à Chriſto, fuit tamen tantùm perſonalis, & abſque Iure transfuſionis ad poſteros,) Sanctus autem Petrus, tametſi alias ſedes tenuerit, vt particularis Epiſcopus, in ſola tamen Romana habuerit ſucceſſorem plenariæ, & vniuerſalis in totam Eccleſiam auctoritatis; meritò ſola Romana ſedes dicitur Apoſtolica; quia in eius ſolius Epiſcopo, viget plenitudo poteſtatis, quæ fuit in Apoſtolorum Principe ſupra Vniuerſam Eccleſiam. Vnde S. Bernardus Epiſt. 141. deſcribens Iura Epiſcopi Romani, & ſedis Apoſtolicæ, ea exhibet, qualia S. Petrus ſi affuiſſet, non habuiſſet pleniora. [Plenitudo (inquit) poteſtatis ſuper vniuerſas orbis Eccleſias, ſingulari prærogatiua, Apoſtolicæ ſedi donata eſt. Qui igitur poteſtati huic reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Poteſt, ſi vtile iudicauerit, nouos ordinare Epiſcopatus, vbi hactenus non fuerunt. Poteſt eos qui ſunt, alios deprimere, alios ſublimare, proùt ratio ſibi dictauerit; ita vt de Epiſcopis, creare Archiepiſcopos liceat; & è conuerſo, ſi neceſſe viſum fuerit: poteſt à finibus Terræ ſublimes quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas euocare, & cogere ad ſuam præſentiam, non ſemel, aut bis, ſed quotiens expedire videbit. Porrò in promptu eſt ei, omnem vlciſci inobedientiam, ſi quis fortè reluctari conatus fuerit.] Nihil deeſt huic plenitudini poteſtatis, vt qua Princeps Apoſtolorum, primùm eſt poteſtate potitus, eadem potiri intelligatur quilibet Romanus Pontifex eius ſucceſſor. Conſtitutum itaquè manet,

ſolam Romanam ſedem, eſſe Apoſtolicam propriè dictam. Vnde ſequitur, omnes titulos, qui à Patribus, & à Concilijs tribuuntur ſedi Apoſtolicæ (ſunt autem multi, & nobiles, vt docebit ſyllabus,) eſſe verè titulos Romani Pontificis; vſurpato metonymicè nomine *Sedis*, pro ſedente; & continente, pro re contenta.

Quod de ſede Apoſtolica conſtitutum eſt, æquè dicendum eſt de Cathedra S.Petri; Nam nomine *Cathedræ*, ſignificari ſedem Pontificiam, compertiſſimum eſt, & multis demonſtratur à Pamelio ad libr. Tertulliani de Præſcript. num.207. Meritoque Duuallius Tract.de Pontif.par.2.q.6. caſtigat nuperum fori Rabulam, qui aliò detorſerat notionem *Cathedræ*. Nec minùs ridiculè Scaliger lib. 1. Auſon. lect.cap.12. quia legerat apud Sidonium lib.9. Epiſt.16.

Qui Toloſatum tenuit Cathedram.

Exiſtimauit S.Saturninum, de quo ibi agit Sidonius, docuiſſe Toloſæ Rhetoricam. Qua grammaticandi ratione, S.Petrus, qui Romanam Cathedram tenuit, (vt eſt apud Tertullianum lib.3. Metrico contra Marcio.& Cyprianum Epiſt. 55. paſſimque alios) dicendus eſſet docuiſſe Romæ Rhetoricam, aliamuè aliquam ex liberalibus diſciplinis, fuiſſeque è numero Cathedrariorum, de quibus Seneca de breuit. vitæ cap. 10. Senſus itaquè Sidonij (vt ibi rectè, ſubiectis pleriſque teſtimonijs monſtrat Sauaro) alius non fuit, quàm quod S. Saturninus fuiſſet Toloſæ Epiſcopus. Proindè ſimiliter S. Petrum tenuiſſe Romanam Cathedram, nihil aliud eſt, quàm S.Petrum fuiſſe Romæ Epiſcopum. Id enim eſt, tenere Cathedram vitæ, diſtinctam à Cathedra peſtilentiæ, vt latè philoſophatur creditus Auguſtinus q.110. ex vtroquè mixtim. Primus vocis *Cathedræ* vſus, ad deſignandum Epiſcopatum, vel Pontificatum, ad Chriſtum videtur reuocandus, qui poteſtatem Pontificiam Synagogæ, vocauit Cathedram Moyſi, ſuper quam ſederunt Scribæ, & Phariſæi, vt benè notauit Cyrillus Hieroſol.

rosol. Catech. 12. & rectè confirmat Iansenius cap. 120. Concordiæ. Commodiùs quàm Serarius, qui cap.3. Trihæresij num.19. quodcunque sacrum magisterium ex auctoritate saltem subordinata exercitum, nomine *Cathedræ* à Christo expressum putat. Sicut ergo potestas Pontificia legis Mosaicæ penes authoritatem docendi vel iudicandi, aut etiam plectendi, (totidem enim possunt esse vsus Cathedræ, siue Throni,) dicta est *Cathedra Moysi*; ita in lege noua, S.Petri Cathedra, nihil aliud est, quàm suprema eius authoritas Pontificia, siue ad docendum, siue ad iudicandum de dubijs fidei, aut de peccatis, siue denique ad plectendum, & ferendam sententiam vltoriam. Hæc enim omnia complectitur Cathedra Pontificia, nec satis adæquatè exprimitur penes solum actum definiendi infallibiliter de fide & moribus, vt factum est à Cunero Petri lib. de perpetua Cathedræ Petri firmitate. Attingamus ista distinctiùs.

Ad Cathedram magisterij S.Petri, non tàm pertinet hoc loco doctrina per S.Petrum, eiusuè studio disseminata per varias nationes; quàm doctrina hodieque ab eo manans: Admitto S.Petrum per se, suosque immediatos discipulos abs se directos, longè latèque disseminasse Euangelicam doctrinam. Quod enim S.Innoc.I. Epist.1.contestatus est, S. Petrus, eiusque successores, omnes Ecclesias Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, Africæ, Siciliæ, Insularumque interiacentium constituerunt. Describit eum Innocentij locum Hugo Etherianus lib.3. contra Græcos cap. 17. fusè verò eum illustrant Thomas Bosius 4. de signis cap.1. & Bzouius in Romano Pontifice cap. 24. Magnam porrò partem, quod Innocentius dixit, de solo S.Petro valere, liquet ex varijs Discipulis, quos ab eo in Prouincijs prædictis consecratos esse Episcopos, memorant tabulæ Ecclesiasticæ. Tales apud Italos, Apollinaris Rauennatum, Euprepius Veronensium, Paulinus Lucensium, Prosdocimus Patauinorum, Hermagoras Aquileiensium, Syrus Ticinensium,

Priscus Capuanorum, Aspres Neapolitanorum, Terracinensium Epaphroditus, Romulus Fesulanorum, Siculorum Pancratius, Beryllus, Marcianus. Apud Gallos, Rhemensium Sixtus, Arelatensium Trophimus, Senonensium Sabinianus, & Potentianus, Viennensium Crescens, Cænomanensium Iulianus, Vrsinus Bituricensium; Burdegalensium ac Lemouicensium Martialis, Sanctonensium Eutropius, Aruernensium Austremonius. Apud Hispanos Torquatus, Ctesiphon, Secundus, Cæcilius, Esychius. Apud Germanos Maternus, Marcianus, Egistus, & Eucharius. De Germanis præsertim, benè hoc punctum versat Ecbertus Serm. 10. aduersùs Catharos. Denique Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, & Bithyniam, è S. Petri fonte hausisse fluenta doctrinæ, docet inscriptio primæ Epistolæ ipsius S. Apostoli.

Verissimum igitur est, S. Petrum suo labore, & eorum, quos ipsemet immediatè ad hoc adhibuit, valdè nobilitasse magisterium suum longè latèque disseminando Christi doctrinam: Tamen aliud quiddam est Sancto Petro præcipuum, & nulli alij Apostolo commune, penes quod eius Cathedra, & Magisterium, prærogatiuam obtinet singularem: nempè quod S. Petro collata est authoritas ordinaria, & ad successores eius in sede Apostolica ad finem vsque seculi transmittenda, ad præstandam securitatem doctrinæ verè reuelatæ, atque adeò ad docendum (vt ita dicam) authenticè; & ita vt non liceat ambigere de infallibilitate doctrinæ per tale Magisterium propositæ. Quis enim securus esset de doctrinæ, quam profitetur, immunitate ab errore, & fermento falsitatis, nisi S. Petri magisterio, hodieque in eius successoribus continuato, firmaretur, vt optimè argumentatus est S. Gelasius Epistola ad Anastasium Augustum? Quis, inquam, securus esset, se in vacuum non currere, & doctrinam quam accepit, esse verè à Christo profectam, nisi S. Petri magisterio firmaretur? Cum ipse Apostolus Paulus, qui non ab hominibus, ne-

que

que per hominem Euangelium acceperat, tamen ne alij in eius prædicatione vacillarent, vt optimè expendit Acosta lib.2. de Christo reuel. cap.12. notauitque S.Hieronymus Epist.89.cap.2. adactus sit Petrum conuenire, ἱστορῆσαι Petrum, idest, (vt vim vocis expendens S. Chrysostomus admonuit,) eximium illud, & admirabile spectaculum cœlestis in Petro cortynæ consulere. Sicut enim Euangelium ex se, & ante quamcunque Ecclesiæ comprobationem, est Euangelium, & tamen nisi comprobatio Ecclesiastica, & vt loquuntur, verificatio accederet, non esset quoad nos Euangelium authenticum, & indubitatò diuinum: iuxta illud D.Augustini lib. contra Epistol.Fundam. cap. 5. [Euangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoueret authoritas:] ita doctrina B.Pauli,erat quidem vera, & certa in se, quippè à Christo ipso inspirata; tamen fideles, quibus lapis lydius Doctrinæ Christianæ, & regula viua fidei, ex ipsius Christi assertione erat S.Petrus, potuissent nutare circa doctrinam à S.Paulo propositam. Vnde ipse in vacuum cucurrisset, frustraque docendo sudasset, nisi suffragatio & comprobatio S.Petri interuenisset: proptereaque S. Paulus ad eum adijt, vt omnibus notum fieret, doctrinam quam S. Paulus proponebat, S.Petro probari,ac proindè genuinam esse, & à Christo profectam.

Hinc factum,vt ab omni æuo Christiano,Doctores præcellentissimi, nec de ingenio, aut eruditione concedentes Pontificibus, imò iisdem superiores; diffisi tamen de sua doctrina, & ingenio, quoties graue dubium circa res fidei occurreret, non priùs tranquillarentur, sequè securos putarent, quàm B. Petri magisterium, interrogato eius successore consuluissent. Vnus pro omnibus satis esse potest S.Hieronymus, qui quamuis omnibus disciplinis esset excultissimus, & Damaso Papa longè peritior, tamen suborta difficultate circa vocem, *hypostasis*, & an essent in Trinitate admittendæ, sicut tres personæ, ita tres hypostases,

con-

confugit ad S. Petri Cathedram, quam tunc tenebat Damasus, sic eum interpellans Epist. 57. [Quoniam vetusto Oriens inter se populorum furore collisus, indiscissam Domini tunicam, & desuper textam, minutatim per frusta discerpit, & Christi vineam exterminant Vulpes: vt inter lacus contritos, qui aquam non habent, difficilè vbi fons signatus, & hortus ille conclusus sit, possit intelligi: ideò mihi Cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam, censui consulendam, inde nunc meæ animæ postulans cibum; vnde olim Christi vestimenta suscepi. Neque verò tanta vastitas Elementi liquentis, & interiacens longitudo terrarum, me à pretiosæ Margaritæ potuit inquisitione prohibere, *Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.*] Et mox post deploratum Orientis in Catholica fide statum miserrimum. [Quanquam igitur tui me terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas. A sacerdote victimam salutis, à Pastore præsidium, ouis flagito. Facessat inuidia: Romani culminis recedat ambitio: cum successore Piscatoris, & discipulo Crucis loquor. Ego nullum primum nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est Cathedræ Petri, communione consocior; super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc Domum agnum comederit, prophanus est. Si quis in Arca Nöe non fuerit, peribit regnante diluuio. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigraui, quæ Syriam iuncto Barbariæ fine disterminat; nec possum Sanctum Domini, tot interiacentibus spatijs à Sanctimonia tua semper expetere; ideò Collegas tuos Ægyptios Confessores sequor, & sub onerarijs nauibus, parua nauicula delitesco. Non noui Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicunque tecum non colligit, spargit; hoc est qui Christi non est, Anti-Christi est.] Tandem in Epistolæ calce [Quamobrem obtestor beatitudinem tuam per Crucifixum mundi salutem, per homousion Trinitatem, vt mihi Epistolis tuis, siue tacendarum, siue dicenda-

darum hypostaseon detur authoritas.] Et cum vel S. Damasus multitudine negotiorum præpeditus serius responderet, vel litteræ interuersæ essent, nec eas accepisset Sanctus Hieronymus, denuò in eadem causa S. Damasum interpellauit, data ad eum Epist. 58. & humillima, & vrgentissima, cuius solam extremam partem repræsento, vt appareat quanti apud S. Hieronymum esset Magisterium S. Damasi. [hinc præsidijs fulta mundi, Arriana rabies fremit; hinc in tres partes scissa Ecclesia, ad se rapere me festinat. Monachorum circa manentium antiqua in me surgit authoritas. Ego interim clamito, si quis Cathedræ Petri iungitur, meus est: Meletius, Vitalis, atque Paulinus, tibi hærere se dicunt. Possem credere, si hoc vnus assereret. Nunc aut duo mentiuntur, aut omnes; idcircò obtestor beatitudinem tuam per Crucem Domini, per necessarium fidei nostræ decus, per passionem Christi, vt qui Apostolos honore sequeris, sequaris & merito. Ita in solio cum duodecim iudicaturus sedeas; ita te alius senem cum Petro cingat: ita municipatum cœli cum Paulo consequaris, vt mihi litteris tuis, apud quem in Syria debeam communicare, significes. Noli despicere animam, pro qua Christus mortuus est.] Non potuit distinctiùs, explicatiùs, fortiùsque expromere, sensum suum de infallibili S. Damasi è B. Petri Cathedra magisterio; tùm apprecando, vt dignaretur sensum suum aperire in quæstione proposita; tùm vrgendo, vt significaret quibuscum communicare deberet. Hoc ipsum enim erat docere, quorum fidem, atque doctrinam probaret ipse Damasus. Fixum igitur esto, omnes titulos, quibus S. Petri Cathedra propter hoc magisterium sæpè honestatur, cadere in Romanum Pontificem, penes quem est potestas docendi infallibiliter, signata nomine *Cathedræ S. Petri*.

Nec aliter pronunciandum est de titulis petitis è S. Petri Cathedra iudiciaria, respiciente siue exsolutionem à peccatis, & vinculis animarum; siue censuras, quibus iustè ino-

nodantur, & plectuntur noxij (qui est quasi ignis è sede S. Petri coruscans (qualem è Throno Alexandrino promicantem conspicabatur eius Ecclesiæ Antistes S. Petrus apud S. Odonem lib.1. collat. cap.16.) siue nexus à notis & iuramentis emissis iniectos. Omne quippè iudicium, S.Petro, eiusque successoribus est datum: itaùt quodcunque soluerint, & ligauerint in terra, sit solutum,& ligatum in cœlo. Et omnes quidem Episcopi, ac in Ecclesiastica dignitate constituti, cum facultate dicendi alijs Iuris, potiuntur parte aliqua authoritatis huius iudiciariæ:solus tamen Romanus Pontifex,summam, ac plenissimam in hac parte obtinet potestatem, tanquàm sedens in S. Petri Cathedra, eiusque, vt generalis Ecclesiæ Rectoris successor. Audi Rupertum in cap.20.Apocal. [Ligato Dracone Diabolo,& liberè per publicum procedente Christi Euangelio, hominibusque, qui fuerant vasa eius, transmutatis in vasa Dei, filios Dei, Templis Idolorum versis in Ecclesias Christi,qualis ex tunc per Orbem terrarum Sanctę Ecclesiæ status esse cœperit,in visione prospicit dicendo: *Et vidi sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis*. Istæ namque sedes, Ecclesiasticæ sunt dignitates, videlicèt Pontificum Catholicorum, & inferioris quoquè ordinis Sacerdotum, siue Prælatorum, quorum potestas, nimirùm tanta est, vt rectè dictum sit, vel dici debuerit, quia datum est illis iudicium. Authoritate namque eius, cui pater dedit omne iudicium, hoc illis datum est, vt quæcunque alligant super terram, ligata sint & in Cœlo. Et quæcunque soluunt super terram, soluta sint & in Cœlo. Summum huius iudicij tribunal, in Ecclesia paratum est Romana, vbi sedes Apostolica, B.Petri & nomine, & corpore fundata est, cui specialiter dictum est. *Tu es Petrus,& super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum.*] Meritò summum Iudicij Ecclesiastici Tribunal adscribit Rupertus Romano Pontifici,tenenti Cathedram S.Petri, quia eius potestas Iudiciaria, siue in foro interno

siue

siue in externo, eminet supra quamcunque cæterorum Ecclesiasticorum Iudicum potestatem. Vsque adeò vt de ipsis quoque Episcopis cæterorum Iudicibus, ferre iudicium possit, & iisdem æquè cœlum claudere, ac ipsi cum res fert, claudunt aliis. [Qui locum Petri tenet, (inquit S.Bernardus Epist.228.scribens ad Eugenium Papam contra Archiepiscopum Eboracensem,) potest vno ictu extinguere Ananiam, vno Simonem magum. Et vt planiùs, quod loquimur fiat; peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis noscitur esse; pro eo nimirùm, quod etsi alij multi vocati sunt in partem sollicitudinis, solus ipse habeat plenitudinem potestatis.] Et lib.2.de consid.cap.8.alloquens Eugenium. [Ergo iuxta Canones tuos, alij in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es; Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur, & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonnè si causa extiterit, tu Episcopo Cœlum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam, & tradere Satanæ potes?] Antiquas in hanc rem praxes, collegit Pamelius ad Epist.67. S.Cypriani num.20. Quem verò latet deiectio Guntheri Coloniensis, & Thegaudi Treuerensis, pellicis Valdradæ fautorum per Nicolaum I? Item Adolphi Coloniensis exturbatio per Innocentium III. vt est in cap. *Venerabilem* de elect.& electi potest. Notum quoque est, Theodoricum Montensem anno 1214. ab eodem Innocentio III.& Gebhardum Truchsesium à Gregorio XIII. ambos Colonienses Antistites, fuisse depositos.

Manifestissimum verò erit quantoperè S.Petri, eiusque successorum Iudiciaria Cathedra, supra omnes aliorum Ecclesiasticorum Iudicum Cathedras sublimis efferatur, si supponamus, (quod habet multorum grauium Doctorum verisimillima sententia) omnium Antistitum Iurisdictionem communicari à Summo Pontifice, itaùt sicut tota temporalis Iurisdictio est à supremo Principe, &

ab eo in quoſcunque ciuilis Iuriſdictionis participes deriuatur, vt probat Molina Tract.5. de Iuſtit. diſput.3. ita & ſpiritualis Iuriſdictio Antiſtitum inferiorum, tota manet à ſpirituali ſupremo Principe, Chriſti Vicario, qui non tantùm deſignet perſonam Epiſcopali Iuriſdictioni diuinitùs imprimendæ ſubſternendam, vt ferebat olim quorumdam ſententia apud Bellarminum lib. 4. de Pontif. cap. 22. ſed etiam largiatur vnicuique poteſtatem Iuriſdictionis, muneri obeundo conſentaneam, & pro temporum, ac locorum; cæterarumque circunſtantiarum varietate, diuerſam quoad magis, & minùs. Eſt in ea ſententia Iſidorus de Iſolanis lib. 2. de Imperio militantis Eccleſ. tit. 4. tota q. 2. Henriq. lib.6. Summ. cap.5. Molina Tract.5. de Iuſt. diſp.4. Bellarmin. lib.4. de Pontif. cap.24. Suarez tit.4. 3.par.d.25. ſect.1. nu.21. Magalia. in procem. Epiſt. ad Timoth. ſect.12. Ægidius 3.par. diſp.8. de Pœnit. dub.3. Duuallius Tract. de Pontif. par.1. q.2. Malderus Tract. de Pontif. diſp.1. dub.1. Barboſa de Poteſt. Epiſc. par.1. tit.1. cap.1. à num.20. Fagundes in 2. præcep. Eccleſ. lib.7. cap.1. à num.25. Viderique poteſt hanc ſententiam inſinuaſſe S. Cyprianus lib. de vnit. Eccleſ. Vbi Cathedram Petri confert cum capite, radice, fonte, ſole. Sicut ergo virtus animalis membrorum Corporis, deriuatur à capite, & virtus ramorum arboris fluit à radice; aqua item riuorum ex fonte manat, ac denique lux radiorum à ſole oritur; ita omnium aliorum Epiſcoporum vis motiua, & gubernatiua, totaque Iuriſdictio Eccleſiaſtica profunditur à Pontifice. Quem proinde rectè contulerimus cum Moyſe, de cuius ſpiritu accepit Deus, communicauitque 70. Senioribus, quos ei dabat coadiutores, vt habetur Num.11. Neque enim Deus de Moſis ſpiritu accepit, quod alijs daret, quaſi imminuerit ſpiritum Moſis. Nam ſic fruſtra accepiſſet coadiutores, vt S. Auguſtinus benè aduertit q.18. in Num. Dicitur itaque Deus de Moſis ſpiritu accepiſſe, & dediſſe Senioribus, quia authoritatem, quam in Moſe fontaliter collocauit, transfudit à

Mo-

Mose ad reliquos. Eandem sententiam significauit Nicol. 1. Epist. ad Michaël. applicans Episcopis in Pontificem refractarijs, illud Isaiæ 10. *Nunquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? Aut exaltabitur serra contra eum, qui trahit eam?* Spectare eodem potest, quod S. Optatus lib. 7. ait, solum S. Petrum accepisse Claues cœlorum, ab eo communicandas alijs. Nec multùm abest, quod Gregorius Nyssenus Orat. in ægrè ferentes reprehens. *Sub medium*, ait, claues à Domino Episcopis datas esse per Petrum. Referri itidem huc possunt illæ aliæ locutiones, apud Pontifices, & Patres crebræ. Vnitas Sacerdotalis è Petri Cathedra est exorta; quo pacto loquitur S. Cyprianus Epist. 55. nu. 90. Alios addam in Epilegomenis subnotatione 2. veritate 11. Denique faciunt ad hanc rem quàm maximè, quæ habet S. Leo Epist. 89. docens, in S. Petro Apostolorum omnium summo, principaliter collocatum à Christo esse diuini muneris, hoc est Pontificij Sacramentum, vt ab ipso quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet. Et sermone 3. de Anniuers. suæ assumpt. ait de S. Petro. [Ab ipso omnium charismatum fonte, tàm copiosis est irrigationibus inundatus, vt cum multa solus acceperit, nihil in quemquam sine illius participatione transierit.] Et inferiùs [magnum, & mirabile dilectissimi, huic viro consortium potentiæ suæ tribuit diuina dignatio. Et si quid cum eo commune cæteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quidquid alijs non negauit.] Denique infra. [Dicitur Beatissimo Petro, *tibi dabo claues Regni Cælorum. Et quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in Cœlis, & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in Cœlis.* Transiuit quidem in alios Apostolos ius potestatis istius, & ad omnes Ecclesiæ Principes decreti huius constitutio commeauit. Sed non frustra vni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideò hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus Petri forma præponitur. Manet ergo Petri priuilegium vbi-

cunque ex ipsius fertur æquitate Iudicium: nec nimia est vel seueritas, vel remissio, vbi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod B.Petrus aut soluerit, aut ligauerit.]

Quod si vt omnibus proximè dictis præfertur, Iurisdictio quorumcunque Antistitum inferiorum, à S.Petro, eiusque successoribus immediatè promanat; non est obscurum quantoperè iudiciaria S.Petri Cathedra, cui Romani Pontifices insident, emineat supra quascunque cæterorum Ecclesiasticorum Iudicum, siue inferiorum Antistitum sedes, quod ostendendum receperam. Porrò quæcunque de Cathedra S.Petri dicuntur, de sedente in ea affirmari per metonymiam, notius ferè est, quàm vt moneri oporteat. Et verò neminem latet, Cathedram, siue materialiter sumatur, siue etiam formaliter, pro authoritate iudiciaria, & rectrice, non posse per se ipsam iudicare, sed id esse tenentis Cathedram, siue possidentis authoritatem; quem insinuari posse nomine *Cathedræ* monstrat illud ex Psalm. 121. *illic sederunt sedes in iudicio*. Vbi D.Augustinus obseruat, idcircò sedes dici sedere, quod attento nudo verbi cortice posset videri absurdum, quia Apostoli, & eorum successores, dicti sunt sedes sedentes in Iudicio, siue Cathedræ, aut Throni, habentes iudicandi de Christi subditis potestatem.

Quia ergo Romanus Pontifex Pontificia, & vniuersali in Ecclesiam totam, B.Petri authoritate potitur, meritò tituli omnes è S. Petri Cathedra petiti, vel ei Cathedræ attributi, intelliguntur dicti de Pontifice quocunque S.Petri successore, in quo B.Petrus censetur viuere, quia tota potestas B. Petro collata ad bonum vniuersalis Ecclesiæ, in isto hodieque perseuerat. Hoc ferunt illa apud antiquos Pontifices, ac Patres, & in Concilijs creberrima de S. Petro post mortem suam regente, docente, tutante à Lupis Ecclesiam. Signo nonnulla. Siricius Papa Epistola ad Himerium Tarraconensem. [Portamus onera omnium qui grauantur. Quinimò hæc portat in nobis B.Apostolus Pe-

trus,

trus, qui nos in omnibus, administrationis suæ protegit, & tuetur hæredes.] Nempè, & intercessione sua, & quatenùs vi muneris, quod idem est cum munere, quod gessit S. Petrus, dùm viueret, communicatur cuique successori à Deo, robur ad portandum creditorum sibi fidelium onera. S. Leo diuinè in hanc rem philosophatur serm. 2. de sua Assumption. Concludit vero. [Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine Petræ perseuerans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non relinquit.] Sanctus Innocentius I. Epist. ad Concil. Mileuit. (est 93. inter Augustinianas) testatur S. Petrum, Romæ, quo tempore ipse talia scribebat, sedisse, & de dubijs circa fidem consultum esse, cum ipse Innocentius consultus esset. In 6. Synodo Agatho Papa Epist. ad Imperatores, ait, S. Petrum edidisse Tomum S. Leonis, verbis ipsius S. Leonis. Item in 7. Synodo Adrianus Papa Epist. ad Tarasium, egregiè confirmat, suæ rectionis tempore, perstitisse Sancti Petri Principatum.

Ex Patribus idem habet Petrus Chrysologus, scribens ad Eutychetem. [In omnibus (Græcè est ἐπὶ πᾶσι, idest *super omnia*,) hortamur te frater honorabilis, vt his, quæ à Reuerendissimo Papa Romanæ Ciuitatis scripta sunt, obedienter attendas. Quoniam B. Petrus, qui in propria sede, & viuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.] D. S. Eulogio Alexandrino Episcopo, sic scribit S. Gregorius lib. 6. Registri Epist. 31. indict. 15. [Suauissima mihi sanctitas vestra, multa in Epistolis suis de S. Petri Apostolorum Principis Cathedra, locuta est dicens, quod ipse in ea nunc vsque, in suis successoribus sedeat.] In Concilio Ephesino Philippus Cælestini Papæ Legatus, idem magnificè confirmat tomo 2. cap. 16. Concilium item Chalcedon. Actio. 2. post auditam S. Leonis Epistolam, exclamauit, Petrum in Leone locutum esse, & ibidem actio. 3. in Dioscori damnatione, sic habetur. [Sanctissimus, & beatissimus Archiepiscopus magnæ, & senioris Romæ Leo, per nos & per præsen-

ſentem S. Synodum, vnà cum ter beatiſſimo, & omni laude digno B. Petro Apoſtolo, qui eſt petra, & crepido Catholicæ Eccleſiæ, & ille qui eſt rectæ fidei fundamentum, nudauit eum tàm Epiſcopatus dignitate, quàm etiam ab omni Sacerdotali alienauit miniſterio.] Rurſus in fine eiuſdem Concilij in exemplari Epiſtolæ Paſchaſini, & aliorum de damnatione Dioſcori, ſic habetur de eius deiectione per S. Petrum, hoc eſt per S. Leonem in Petri Cathedra ſedentem. [Sanctiſſimus, ac Beatiſſimus Papa, caput vniuerſalis Eccleſiæ Leo, per nos, vt Legatos ſuos, Sancta Synodo conſentiente, Petri Apoſtoli præditus dignitate, qui Eccleſiæ fundamentum, & Petra fidei, & cœleſtis Regni Ianitor nuncupatur, Epiſcopali eum dignitate nudauit, & ab omni Sacerdotali opere fecit extorrem.] Similiter in 6. Synodo Actio. 17. de Agathonis litteris dicitur. [Charta, & attramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.] Petrus denique Bles. Epiſt. 146. [Princeps Apoſtolorum, adhùc in Apoſtolica ſede regnat, & imperat.]

Liquet ergò iuxta Concilia, & Patres, S. Petrum cenſeri, viuere in eo, qui pro tempore ei ſuccedit in Cathedra Romana, quæ eſt ipſius S. Petri Cathedra; quia quiſquis in ea ſedet, eandem-met vniuerſalem totius Eccleſiæ regendæ facultatem adipiſcitur, quàm habebat S. Petrus, dùm illam ſuam ſedem ſuperſtes teneret, & cum Romano Epiſcopatu Catholicam quoque Eccleſiam regeret.. Ad Sanctos quoſque Pontifices ex ſenſu Veterum, idem transfert S. Odo lib. 1. Collat. cap. 27. quod præclaro viſo S. Gregorij confirmat. Et apertè idem habet Petrus Cluniac. lib. 4. Epiſtol. 18. ſic alloquens Cæleſtinum Papam. [Lætabitur ſub vmbra alarum eius, vobis à modò ſubditus orbis terrarum, & ſe tantos fidei ſuæ Patres Apoſtolicos viros, Confeſſores dico, & quod maius eſt martyres; vel quod excellentiùs eſt, ipſos Apoſtolorum Summos, Petrum, & Paulum, imò ipſum Chriſtum, in vobis ſolo, ſe habere glorificabitur.] Itaquè, & S. Petrus, & Sancti quique Romanæ Eccleſiæ

hoꝰ

hodiernum præcedentes Pontifices, viuunt & regunt in Pontifice S.Petri Cathedram hodiè tenente.

Egi semper de Cathedra S. Petri, nec eam nominaui Cathedram SS. Petri, & Pauli, quod aliqui insinuant, vel etiam exprimunt. Refert quidem Anonymus Dominicanus Tract. contra Græcos dist. 4. §. *Item Dominicis*, cum Germanus Nicænus odio Romani Pontificis S. Paulum æquè ac S. Petrum nominasset, Κορυφαῖον τῶν Ἀποςόλων, restitisse ei Græcum quendam Episcopum Catholicum, & negasse, id vnquam esse auditum illucusque; Eò quod sedes Apostolica, & Principatus super cæteros omnes Apostolos eminens; sit solius S. Petri de omnium Catholicorum sententia. Hoc inquam Græcus ille Catholicus, aduersùs Græcum Schismaticum contestatur. Tamen non nemo Catholicorum in ea vniuersali Ecclesiæ præfectura, atque adeò insessione Cathedræ Apostolicæ, videtur S. Paulum adiungere S. Petro. Sic S. Cyrillus Hierosol. Catech.6. vocat SS. Petrum, & Paulum, *Præsides Ecclesiæ*. S. Chrysostomus in Encomio SS. Petri, & Pauli, sic eos affatur. [O par Beatum, cuius fidei totius mundi animæ sunt concreditæ] Theodoretus Epist. ad S. Leonem, sic habet de Vrbe Romana. [Ciuitas vestra, Petri & Pauli (quos communes omnium Parentes, & Magistros veritatis habemus) seruat corpora, vnde lumen animis fidelium accenditur. Hi duo in Oriente orti sunt, & radios in omnes mundi partes circumquaque porrexerunt; in Occidente autem libenter occasum vitæ cœperunt. Hi igitur vestram sedem collustrarunt.] Disertè Dorotheus Thessalonicensis, scribens ad Hormisdam, vocat sedem Romanam, *Sedem SS. Petri & Pauli*. Venantius Fortunatus lib. 3. vitæ S. Martini, describens hos Sanctos Apostolos, B. Martino exhibitos, insinuat primam sedem, eorum esse coniunctim, cùm eos vocat,

Prima Ministerij radiantia vasa superni
Aurea, pulchra nimis, geminata, vetusta, corusca.

Mox

Mox ibidem quoque, eos vocat geminos fidei Principes, de quibus item ait,

Prima tenent terris, & vtrique priora supernis.
Dogmatis ore pares, & sedis honore curules:
Ambo triumphantes, spargunt noua dona per orbem.
Vna nempè die, quos passio Sancta beauit.
Et sacra sic geminus signauit tempora Consul.

Petrus Damiani Opusc. 35. cap. vlt. & in vita S. Vitalis, ait, Romam per duos summos Apostolos Petrum, & Paulum, totius Orbis sibi vendicare principatum. S. Bernardus Epist. 237. monet Eugenium, vt sit verus S. Pauli successor. [Quasi in capite corporis duo oculi, ita in capite Ecclesiæ Petrus, & Paulus] ait Arnobius lib. 2. conflictus cum Serapione. Similiter Anonymus Dominicanus Tract. contra Græcos, agnoscit, Romanum Pontificem non tantùm Petri, sed etiam Pauli esse successorem [Petro succedendo in potestate clauium, & Paulo in discussione causarum. Nam sicut Petrus authoritatem ligandi, atque soluendi accepit à Domino: ita Paulus scientiæ plenitudinem.] Quod videtur tradidisse quoque Carolus Magnus lib. 1. de Imaginibus cap. 6. non illo notho Caroli opere, ex Caluiniana incude, sed legitimo, quod extare in Bibliotheca Vaticana Longobardicis characteribus exaratum, scribit Augustinus Steuchus lib. 2. contra Vallam *pagina mihi* 272. hæc præter cætera inde exscribens. [B. Petro non incongruè B. Pauli Doctoris gentium est attributa societas, vt illius Sanctæ Ecclesiæ omninò firmaretur authoritas. Quatenùs altero ad pascendas animas electo, ex Piscatore, altero ad muniendam Ecclesiam, ex persecutore, vt in altero Dei filij vera confessio, in altero apparet diuini verbi sacra prædicatio: cum alteri concessit idem Dei filius Claues Regni cœlorum, alteri clauem aperiendorum legalium verborum, vtrique tamen virtutem signorum, quo alter ad eum cruce, alter gladio pergens, fidelibus arrhabonem corporalis sarcinæ relinquentes, & exempli fulgore,

re, & verbi decore, & Sancto cruore, supradictam Ecclesiam Romanam ei dicarent, quam supra solidissimam petram fundatam, nec descendens pluuia, nec venientia flumina, nec flantes venti, ruere compellerent.] Tandem Alexander III. Epist. ad Vpsalensem Episcopum, eiusque suffraganeos, incumbere sibi ait, [vniuersum corpus Ecclesiæ curare institutione Apostolica; vt sicut in omnem Terram exiuit sonus Apostolorum, & in fines orbis Terræ verba eorum; ita quoque nos, qui eorum cathedræ præsidemus, qui eis non in vitæ merito, non in operum sanctitate, sed in pastorali cura, & dignitate successimus, verbum salutis, Euangelium Christianæ, atque Catholicæ veritatis, annunciemus, & ijs qui longè, & ijs qui propè: nomen Apostolicum, non inane, neque nudum, & in sola voce gerentes, sed in executione officij, & veritate operis, in quantùm nobis Deus dederit, adimplentes.] Profitetur Alexander conceptis verbis, se successorem, non vnius S. Petri, sed amborum, antonomasticè dictorum Apostolorum, eorumque se cathedræ præsidere agnoscit. Sicut S. Epiphanius Hæresi 27. quæ est Carpocratianorum, seriem contexens Romanorum Pontificum, ponit primo loco SS. Petrum, & Paulum, tùm Linum, Cletum, cæterosque deinceps, qui sederunt in Romana Ecclesia. Eodemque modo, in quadam reuelatione cuius narratio præfigitur Moralibus S. Gregorij, Beatus hic Pontifex apparens Tagioni Cæsar-Augustano pernoctanti in Basilica S. Petri, dixit Linum, Cletum, & cæteros deinceps Pontifices esse *successor s SS. Petri, & Pauli*, qui præcedentes cœteris omnibus seque inuicem manu inserta complectentes, exhibiti sunt in fronte Seriei omnium Pontificum, qui *illos in Episcopatu sunt secuti*, cum procederent ad S. Petri altare, per visum Tagioni oranti obiectum.

Nihilominùs, rectè semper in superioribus, facta est mentio Cathedræ solius S. Petri; & ei soli, non autem coniunctim S. Paulo, succedere Pontificem, meritò supposi-

tum est. Neque enim Ecclesia duos illos habuit simul supremos moderatores, etiamsi ambo in eadem Vrbe Romana, plantatæ inibi, communi opera Ecclesiæ, seù cœtui fidelium, totam cum sanguine doctrinam profuderint, vt dixit Tertullianus lib. de Præscript. cap. 36. Quinimò S.Paulus fuit verè Ouis S.Petri, eique, vt Pastori subiectus fuit, æquè ac cœteri Apostoli; In quam rem fusè differit Bellarminus lib. 1. de Pontif. cap. 27. Optimeque Vicleflum hac in parte refellens, Thomas Valdensis lib. 2. doctrin. cap. 3. Et habuit quidem S. Paulus à Christo ipso, vniuersalissimam Iurisdictionem, sed Petro subordinatam, (qualis etiam cœterorum Apostolorum fuit,) nec ipsi personalem; Vnde B. Paulo expirante euanuit. Solius verò B. Petri authoritas fuit ordinaria, idest cum iure transmissionis ad successores. Nàm quamuis B. Pauli, & aliorum Apostolorum potestas, non fuerit propriè delegata à S. Petro, sed à Christo collata illi, æquè ac Petro, & quidem Romæ etiam exercenda si videretur, quamuis adesset S. Petrus, (cum subordinatione tamen ad eum) quod vnum voluit S.Epiphanius, Paulum statuens Romæ Episcopum: Nihilominùs ea potestas non fuit *ordinaria*, proùt ista vox fert, transfusionem ad successores, talis quippè fuit solius S.Petri authoritas: vnde etiam si B. Paulus nunquam fuisset Romæ, vel etiam si obijsset valdè procul ab Vrbe Romana, Pontifex eo ipso, quod S.Petro succederet, haberet plenam, & summam potestatem in vniuersàm Ecclesiam.

Quare omnia in contrarium adducta, ita mollienda sunt, vt tantùm significent egregiam operam, quam S.Paulus coniunctim cum solo eorum Episcopo, eodemque vniuersalis Ecclesiæ moderatore, nauauit in cultura Romanorum. Et sic illorum vterque fuit fidei Princeps, idest Doctor egregius, ac plantator fidei; vterque item fuit spiritualis Consul, idest Apostolus Vrbis Romanæ, missus à Deo, ad annuntiandum ei Euangelium. Esse enim Apostolatum, Consulatum quendam Spiritualem, S. Chrysostomus ho-

homil.in illud *vocatus Apostolus* egregiè prosequitur: vterque denique illi Ecclesiæ,& orbi vniuerso præsedit; sed Petrus, vt Episcopus proprius simul ac vniuersalis, cum potestate ordinaria, & iure successionis: Paulus verò,vt pennatus Agricola, orbi vniuerso cum sola potestate personali peragrando destinatus, iuxta modum loquendi, vsurpatum ab Isidoro Pelusiota lib. 3. Epist. 176. Quod autem Anonymus aiebat, Pontificem à S.Petro habere claues regiminis, & à S.Paulo claues scientiæ, non est quod molliatur, cum sit iniurium S. Petro, qui ea ratione spoliaretur præcipua Vicarij Christi potestate: nempè magisterio infallibili de rebus fidei, quo continetur clauis scientiæ. Sanè Cyrillus Hierosolymitanus loco in contrarium prolato; tametsi S. Paulum agnoscit fuisse præsidem Ecclesiæ, quia (inquit) raptus erat ad tertium Cœlum, quod est S. Paulum statuere non verè præsidem,& Episcopum proprium, sed vt Doctorem diuinitùs egregiè instructum, quod est præsidere eruditione, atque adeò eminentia duntaxat donorum cœlestium: Tamen solum S.Petrum statuit S.Cyrillus Ecclesiæ præsidere, quia portabat claues Regni Cœlorum; non igitur earum alteram habuit Paulus seiunctim à Petro, vel etiam coniunctim, eo modò, quo Petrus habuit, idest cum Iure successionis. Itaque sit suus S.Paulo honos, sed tanquàm nauo & strenuo operario, salua soli S.Petro Apostolica Cathedra cum Iure successionis, quod agnouerunt Græci,ex quibus ista refert adductus proximè Anonymus. [Collaudemus diuinorum Prædicatorum Præpositos: Petrum quidem tanquàm Apostolorum Principem; Paulum verò tanquàm præ cæteris laborantem.] Accedit Latinus suffragator Prudentius hymno de Sancto Laurentio.

Romæ iam regnant duo
Apostolorum Principes.
Alter vocator Gentium;
Alter Cathedram possidens

Primam; recludit creditas
Æternitatis Ianuas.

En solus Petrus, statuitur ab vno Apostolorum Princeps, atque adeò Pastor vniuersalis ordinarius; ab altero possessor primæ Cathedræ,& Ianitor ostiorum æternitatis, siue Cœlorum. Eius ergo solius fuit, Romana Cathedra, non etiam S. Pauli.

Fuit hæc apertè mens Venantij Fortunati,qui perperam in contrarium adducebatur ab ijs qui dissentiunt, vt supra retuli. Eius enim hoc est Epigramma de his SS. Apostolis, lib. 3. carminum.

Cœlorum portæ, lati duo lumina mundi:
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus.
Inter Apostolicas radianti luce coronas,
Doctior hic monitu, celsior ille gradu.
Corda per hunc hominum radiantur, & astra per illum;
Quod docet iste stylo, suscipit ille polo.
Pandit iter cœlis hic dogmate, clauibus alter:
Est via cui Paulus, ianua fida Petrus.
Hic Petra firma manens, ille architectus habetur;
Surgit in his templum quo placet ara Deo.
A facie hostili, duo propugnacula præsunt,
Quos fidei turres, vrbs caput orbis habet.
Hi radiant oculi pretioso in corpore Christi:
Lumine qui proprio cætera membra regunt.

Audin' Petrum *gradu celsiorem?* Item ei soli claues tribuit,& arcem idest authoritatis sublimitatem,ac rationem ianuæ & petræ firmæ, cum sola docendi prærogatiua Paulum honestarit? Et idem breuiùs dixit lib. 11. ad Chilper. Regem scribens, eo versu.

Princeps claue Petrus, primus quoque dogmate Paulus.

Itaque non æquat Paulum Petro quoad munus pastorale, eo alio loco qui proferebatur. Et agnouisse S. Paulum inæqualitatem hanc suam & ad Petrum subiectionem, grauissimè contestatur Gregorius IX. Epistola ad Germanum

Pa-

Patriarcham Constantinopolitanum de primatu Romanæ Ecclesiæ. Obijcientibus enim Græcis, Paulum Petro restitisse, postquàm id latè discussit Gregorius, nec nisi dispensatiuè gestum monstrauit, reipsaque ambos idem semper docuisse ostendit; subdit: [Fuit enim Paulus ex verbo Domini Petro & cœteris Apostolis vniuersaliter sic dicentis, *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*, cum Petro mysterium dignitatis exercens: & ex verbis eiusdem authoritatis, singulariter Petro propositis, *quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cœlis*, in Petro authoritatis officium recognoscens. Et ideò ad eum tanquàm primatem, & Euangelij Dominici fontem, venit Hierosolymam, & postmodum cum ipso & alijs, secundùm reuelationem contulit Euangelium, ne in vacuum curreret, vel etiam cucurrisset.] Interserit alia nonnulla. Tum addit. [Si Petrus propter excellentiam fidei, qua in vnico Christo duas naturas veraciter recognoscens dixit, *Tu es Christus filius Dei viui*, claues regni cœlestis in terris solus accepit, cum vnus sit Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnum principium; vnum corpus Ecclesiæ militantis; & corpus cum pluribus capitibus monstrosum, & sine capite acephalum censeretur; restat vt ad regimen generalis Ecclesiæ quam ipse cum Paulo & cœteris, de Gentibus Græcis, Latinis, Barbaris, congregauit; caput eiusdem, suumque Dominus per ea, quæ præmissa sunt, manifestè ostenderet successorem.] Non potuit disertiùs asserere, vel etiam robustiùs confirmare, solum Sanctum Petrum, excluso Sancto Paulo, fuisse caput Ecclesiæ, eiusque claues eo primario sensu, qui Vicarij Christi proprius est, solum accepisse. Breuissimè rem tetigit Arator lib. 2. histor. Apostol. sic canens.

Contulit vt Petro Paulum gerat Ordo secundum,
Qui fundamentis manet architectus in illis.

Nec

Nec diſſimiliter Adam de S. Victore in rythmo apud Clyctouæum in Elucidat. Eccleſ.

> *Petrus præit Principatu,*
> *Paulus pollet Magiſtratu*
> *Totius Eccleſiæ.*
> *Principatus vni datur,*
> *Vnitaſque commendatur*
> *Fidei Catholicæ.*

Magiſtratum lege rythmi arctatus, dixit pro *Magiſterio*, in quo verum eſt S. Paulum fuiſſe eximium. Benè Hugo Victorinus illud Adami dictum nobis exponit ſerm. 64. qui eſt de SS. Petro, & Paulo. [Petrus cœteris eminet excellentia poteſtatis; Paulus excellentia prædicationis. Petrus Sol, Paulus Luna per collatam ſibi cœlitùs ſapientiam. Luminare maius fecit Deus, dum dixit Petro, Caro & ſanguis, fidei Sacramentum non reuelauit tibi, ſed Pater meus qui eſt in cœlis, & illum tunc lucere in cœlo præcepit cum illi claues regni cœlorum contradidit: luminare minus fecit, dum Saulum ſtrauit, & Paulum erexit.] Ibidem Hugo diffusè proſequitur diem, cui Petrus docendæ præfuit, ſignare Iudæam, noctem cui Paulus radios effudit, gentes. Tum addit. [Luminare maius Petrus, luminare minus Paulus. Quamuis autem Paulus prædicator fuerit gentium, quamuis electionis vas, quamuis omnibus plus laborauerit, quamuis nihil minus à magnis Apoſtolis fecerit, quamuis ad tertium cœlum & in paradiſum Dei raptus, arcana ibi verba, quæ non licet homini loqui, audierit, non me tamen arbitror ſublimitati eius in aliquo derogare, in eo quod ipſum, minori luminari, ideſt Lunæ, Petrum verò maiori, ideſt Soli comparo, cum Petro ſoli dictum eſſe conſtet, *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & tibi dabo claues Regni cœlorum: & quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis: & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis:* Et cum ſoli Petro iubente Domino cum ſuper aquas maris am-

ambulare concessum sit,Petroque soli inter cæteros & præ cœteris à Domino cura pastoralis principaliter & specialiter iniuncta sit, vbi dicit, *pasce agnos meos.*] Et quanquam subdit quoad merita dubium esse posse vter alteri præcelluerit; (de qua etiam præcellentia sermo est S.Odiloni Sermone de Vigilia SS.Petri & Pauli, cum Paulum æquat Petro) sed in munere & potestate Pontificia Hugo dubitare non finit quin solus Petrus emineat omnibus Apostolis, ac etiam Paulo, magistro licet Optimo, cuius (vt ait) magisterium, fidei plenitudo est. Vnde infrà concludit. [Licèt omnes Apostoli sint magni, & omnes pariter & communiter gratia cœlesti sint donati, nescio tamen quo pacto Petrus & Paulus præ cœteris peculiari quadam in cœlo fidei virtute videntur præcellere, dum Petro quasi bono dispensatori claues regni cœlestis dedit:Paulo tanquam idoneo Doctori,magisterium Ecclesiasticæ institutionis iniunxit. Vnde ista duo maxima luminaria velut Sol & Luna, vno in loco non videntur fixa, dum Petro vniuersalis Ecclesiæ cura iniungitur: & Paulo omnium gentium doctrina committitur. Cœteri omnes velut stellæ in firmamento, vno singuli fixi videntur in loco,dum eorum vnusquisque, vno prædicauit in regno.] En cuiusmodi sit *Magistratus* ille quo pollere S. Paulum, quamuis S. Petrus præeat, aiebat Adam de S.Victore, Hugonis in Christo germanus.Itaque saluus manet soli S.Petro principatus Ecclesiæ,eiusque vnius est absque Pauli participatione, Cathedra suprema in Christi Ecclesia. Videsis inferiùs in Onomastico. V. *Sedes SS. Apostolorum Petri & Pauli.*

PRÆNOTATIO IV.

Claues Ecclesiæ, & Gladius Petri pro Pontificia potestate, deq; inde petitis Pontificijs Titulis.

ET apud Patres, & in communi vsu Catholicorum, mentio sæpè est clauium Ecclesiæ, & gladij B.Petri, quibus metaphoris exprimitur suprema B.Petri in Dei Ecclesia potestas: Atque adeò tituli inde petiti, sunt proprij Romani Pontificis, meritoque ei tribuuntur. Vtrumque stabilio, & enucleo.

Prior Metaphora, à qua Pontifex, *Clauiger*, aut *Ianitor Cœlorum*, sæpè appellatur, ducta est ex illis Christi verbis Matth.16. ad Petrum, fidem insigniter professum; *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum: & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cœlis.* Hoc esse [tonitru muneris singularis, quod totius mundi latitudinem, omniumque vbique fidelium ora compleuit;] scitè dixit Petrus Damiani serm. 1. de S. Marco. Et similiter S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem, & Leonem, ad hunc Matthæi locum respiciens, vocat [Euangelicam veritatem, ad cuius tonitruum quisquis non expergiscitur, non dormit, sed omninò est mortuus, cui iam frustra ab hominibus clamabitur.] Seruasse porrò Christum fidem ibi datam, & implesse quod tunc spopondit, nemo sanus reuocarit in dubium. Dirigi autem sermonem à Christo ad S.Petrum, eumque esse petram illam, super quam Christus dicit, ædificandam Ecclesiam, est Catholicis extra controuersiam. In primis enim ita fert certa, & constans traditio Patrum, quos adducunt Robertus Arboricensis

tom. 1.

tom.1.de vtroque gladio,*sub initium*,Maldonatus.ad eum Marci locum. Suares lib. 3. defenſ. fid. cap. 10. à num. 3. Stapletonius lib.6. de Princip. à cap.1. Valent. 2. 2. diſp.1. q.1. punct.7.§.28. Azor. tom.2. lib.4.toto cap.9. Bellarm. lib.1.de Pontific.à cap.10.ad 13.& Maucler.par.2.de Monarch.lib.2. cap.2.& 3. Nec refert, quod vnus, aut fortaſſis alter ex Patribus, ſubobſcurè ſignificet, aut diſiunctiuè dicat, Chriſtum eſſe illam Petram. Nam idcircò ſenſus, cœterorum omnium vnanimi interpretatione conſtans, non vacillat. Præterquàm quod illi ipſi, qui aliò ſpectaſſe videntur, admittunt idoneam expoſitionem, itaùt non refragentur veritati, pro qua ſatagimus. V.G. Diuus Hilarius lib.1.de Trinit. agens de Chriſto, ait. [Vnum igitur hoc eſt immobile fundamentum. Vna hæc eſt felix fidei petra,Petri ore confeſſa. *Tu es Chriſtus filius Dei viui*; tanta in ſe ſuſtinens argumenta veritatis, quantæ peruerſitatum quæſtiones, & infidelitatis calumniæ mouebuntur.] Hìc S.Hilarius memorat locum Mathæi, in quo verſamur, & Chriſtum vocat *Petram*; Neque tamen ait,Chriſtum eſſe illam petram, ſuper quam ipſe Chriſtus dixit ſe ædificaturum Eccleſiam; vel profeſſioni fidei hoc tribuit, vt Eraſmus perperam margini illiuit. Durius eſt, quod S. Auguſtinus ſerm. 22. ex 40. nouis *pag*.248. petram ſuper quam ex Chriſti oraculo ædificanda erat Eccleſia, accipit de ipſo Chriſto. Verùm idemmet 1.Retract.cap.21. æquè probabilem agnoſcit interpretationem receptam, & multorum (vt ait)ore cantatam;tantumque vult ſignificare.Chriſtum eſſe petram primariam, & fundamenti huius ſecundarij ad ſubſtructionem Eccleſiæ, primarium fundamentum; quod probè cohæret cum recepta interpretatione à nobis propoſita, cui ſex ſupra viginti teſtes omni exceptione maiores, cum totius octauæ Synodi Patribus, ſuffragatores adhibet Hieronym. Torrenſis in Confeſſ.Auguſt. lib.1. cap.9. §.2. Deindè nudus contextus, eiuſque lectio abſque animi anteoccupatione, euincit, eam petram, cui Eccle-

ſia inædificanda ſpondetur, neque eſſe omnes Chriſtianos, quæ fuit Eraſmi imaginatio, vt cumque inſinuata ab Etherio, & Beato lib. 1. contra Elipandum *ferè initio*, ſed non niſi verbo tenus: iure autem reiecta à Pamelio ad 55. Epiſtolam S. Cypriani num. 35. Neque eſſe ipſum Chriſtum, vt commentus eſt Caluinus. Neque item eſſe confeſſionem fidei, vt voluit Lutherus; Neque eſſe omnes Apoſtolos, vt commenti ſunt Lutherani, ſed verè eſſe ſolùm S. Petrum. Nam particulæ illæ, *hanc Petram*; & *tibi dabo*, ad ſolam S. Petri perſonam diriguntur; eique ſoli poſtea Ioa. 21. data eſt poteſtas adumbrata per claues, cum Chriſtus promiſſum exoluit. Nullus ſanè notarius (vt rectè notauit Caietanus tom. 1. Opuſc. tract. 3. cap. 4.) pluribus aut expreſſioribus circumſtantijs deſignaret hæredem, quàm Euangeliſta deſignauit delectum à Chriſto S. Petrum eo loco.

His ita ſuppoſitis, explicandum breuiter eſt, quæ notio ſubijciatur clauibus Regni Cœlorum, B. Petro, quatenùs vniuerſalis Eccleſiæ Rectori, eo loco conceſſis; ſic enim perſpicuum fiet titulos *clauicularij Cœlorum*, *vel clauigeri Eccleſiæ*, aut *Ianitoris Cœli*, ſiuè *clauis ad regnum*, quo pacto loquitur S. Auguſtinus ſerm. 29. de Sanctis; cum vel S. Petro tribuuntur, vel abſolutè proponuntur, cadere in Romanum Pontificem. Seponenda verò in primis eſt ab hoc loco, ea metaphora, qua interdùm *claues Cœli* vſurpantur pro merito cœlum reſerante, ſiuè ad exorandam aliquam gratiam; qua ratione dictum eſt, *linguæ eorum claues Cœli factæ ſunt*; ſiuè ad Beatitudinis adeptionem, vel Dei inſignem notitiam: Quo pacto claues accepit S. Auguſtinus ſerm. 226. de temp. dicens: [Oratio iuſti, clauis eſt cœli] Similiter claues cœli ſumpſit S. Ambroſius ſerm. de Ieiunijs, & Quadrageſima, monſtrans claues S. Petri eſſe fidem præcellentem. Eucherius quoque homil. de Natal. Apoſt. quærens quomodò S. Paulus, qui claues regni cœlorum non acceperat, in tertium cœlum ſubire potuiſſet; Reſpondet. [Agnoſcamus Chariſſimi, veras cœlorum claues,

ues, meritorum esse virtutes. Quantùm autem arbitror, omnes in nobis habere possumus claues Regni Cœlorum, & quidem duplicem vim gerentes, duplicem habentes effectum. Fides, humilitas, patientia, castitas, quasi bonæ claues, aperiunt Dei portam; sed & superbiam, iracundiam, cupiditatem, non immeritò claues esse dixerim: Nam claudunt Regna Cœlorum. Primus Angelus per superbiam, & elationem, magnam clauem, & validissimam seram inter se,& cœlum misit: Paulus autem humilitatis, & pietatis clauibus vsque ad tertiam Cœli Regiam penetrauit.] Videndus qui de his Regni Cœlorum clauibus simul, & portis, agit, Origenes in cap. 16. Matth. ad illud, *tibi dabo claues*. Has Regni Cœlorum claues, constat non esse eas, quas Christus specialiter tradidit S. Petro, & in quarum notionem aperiendam incumbimus. Itaque dimittendæ in præsentia sunt, tantumque vestigandum quo spectet expressio potestatis S.Petri in regenda Ecclesia per claues.

Iansenius cap. 66. Concord. ad illud Christi, *tibi dabo claues*, Lindanus lib.4. Panopl.cap.81. & Bosius lib.18. de signis cap. 1. Metaphoram clauium petunt ex communi vsu tradendi Oeconomis claues Domus,& omnia quæ intra eam sunt obsignata,vel clausa. Addunt item eam Metaphoram posse referri ad vsum illum,quo Principibus aduentantibus afferuntur claues ad significationem subiectionis, & supremæ eorum potestatis; sic enim volunt datas esse S. Petro claues Ecclesiæ, expressæ nomine *Regni Cœlorum*. Et quamuis S. Petrus propriè loquendo non sit Princeps, & Dominus Ecclesiæ, quod Eugenium admonebat S.Bernardus lib.3. de consider.cap.1. sed tantùm sit Ecclesiæ Moderator, & Rector, tamen neque Ioseph erat nisi præfectus Domus Pharaonis:& tamen de Iosepho scriptum est, quod Pharao constituisset eum Dominum Domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Quamuis autem ea declaratio Metaphoræ clauium, non est incon-

grua, tamen non est minùs verisimilis alia, quam in hanc rem tradit Sanderus lib. 1. de clau. Dauid cap. 1. ducens in hoc negocio metaphoram clauium à facultate claudendi, & aperiendi, quam habet is, cui Ianitoris officium commissum est. Ea enim claudendi, aperiendique facultate, exercetur vsus maximè directus Clauium. Nam quid magis congruit clauibus, quàm aperire, vel claudere? Itaque significatur sub ea clauium metaphora, potestas Pontifici concessa ad claudendum Regnum cœlorum propriè dictum, illudué reserandi per datam, aut negatam absolutionem à culpis cœlum intercludentibus; Iuxta illud S. Maximi homil. 1. de SS. Petro, & Paulo, post præmissam expensionem confessionis de Christi diuinitate à B. Petro editæ: [Hæc illi confessio dedit, vt antea claues regni cœlorum acciperet, quàm Cœli Ianuas introiret. Sed ne quas vos, fratres, de creditis Petro clauibus regni, more nostrarum clauium cogitatio terrena permoueat. Clauis enim cœli, lingua est Petri, quia singulorum merita censendo, Apostolus vnicuique regnum cœlorum, aut claudit, aut aperit. Non est ergo clauis ista, mortalis Artificis aptata manu, sed data à Christo potestas est iudicandi. Deniquè ait eis, *quorum remiseritis peccata remissa erunt, & quorum detinueritis, detenta erunt.*] Videtur eodem modo S. Petri claues accipere S. Bernardus serm. 69. in Cant. Ait enim intrari ad Thesauros sapientiæ, & scientiæ Dei, per claues Petro collatas; quæ aliud non sunt, quàm [potestas aperiendi, & claudendi, atque inter excludendos, & admittendos discretio:] quod videtur pertinere ad munus remittendi peccata.

Nec eo duntaxat modo S. Petrus per commissas sibi claues aperire, vel claudere potest Regnum cœlorum propriè dictum, sed etiam, quia aditus in regnum illud, siue in æternam beatitudinem, pendet à vera fide, sine qua nemo est aptus ad assequendum cœleste regnum, siue æternam felicitatem. At reseratio Mysteriorum fidei, & eorum vera,

ac

ac ſecura intelligentia, reprobatis extraneis interpretationibus, fit per poteſtatem S. Petro conceſſam. Itaque bellè per clauium metaphoram ſic aptatam, ideſt per ſic expoſitas claues Regni Cœlorum, exprimitur poteſtas vniuerſaliſſima collata Pontifici in Eccleſiam vniuerſam, tàm ad docendum, quàm ad iudicandum, & quomodolibet regendum. Nam Iſaiæ 22. vbi Eliakim ſubſtituitur pro Sobna, vt ſignificetur conferri illi ſummam poteſtatem in templum, adhibetur metaphora ſeræ, quæ claue admota aperit, claudituè oſtium.

Et iuxta ſic expoſitam clauium metaphoram, rectè intelligitur, quod de varietate clauium S. Petro conceſſarum legitur apud nonnullos, qui pro triplici actu poteſtatis interuenientis ad plenè, & integrè obeundam totius Eccleſiæ præfecturam, triplicem S. Petri clauem ſecernunt; nempè ſcientiæ, potentiæ, & Iuriſdictionis. Ita Marianus Victorius lib. de confeſſione cap. 12. & alij paſſim. Ad clauem primam, pertinet reſeratio, ſiuè propoſitio veræ doctrinæ. Eam quippè propoſitionem, Chriſtus ipſe Lucæ 11. expreſſit nomine *clauis ſcientiæ*, cum dixit, *veh vobis Phariſæi, qui accepiſtis clauem ſcientiæ*, ideſt quibus in veſtro ſupremo capite data eſt poteſtas directiua, ſeù legislatiua, & conſequenter correctiua delinquentium. Ad clauem tertiam, pertinent functiones aliæ in rectione adæquata incluſæ, quibus, & diſpenſationes, & ſacramentorum adminiſtrationes, ac huiuſmodi alia continentur. Et iuxta hoc, vt ſignificaretur omnes has inadæquatas poteſtates integraſſe vnam plenam S. Petri poteſtatem in vniuerſam Eccleſiam, olim ſecluſa etiam claue inferorum, quàm Eccleſiæ præter claues vitæ tribuit creditus Auguſtinus homil. 2. in Apocal. ea, inquam, claue ſecluſa, quæ à Deo non eſt collata, ſed ab vnoquoque ſibi peruersè fabrefacta; ternæ claues S. Petro olim appingi ſolebant, vt ex vetuſtiſſimis Vrbis monumentis prodit Scholiaſtes ad Opuſc. 4. Petri Damiani. Paſſim tamen non niſi binæ claues S. Petro appingun-

guntur, & quidem vna aurea, alia argentea, vt ex multis Ecclesijs Romanis, & portis variarum Italiæ Ciuitatum, ac insignibus Pontificum, notat Molanus lib. 3. de Imag. cap. 21. auream referens ad potestatem iudiciariam in foro pœnitentiæ, argenteam verò ad potestatem vibrandi excommunicationem. Dixerim potiùs hoc clauium binario, exprimi duo illa vulgata membra, clauium scientiæ, & potentiæ; comprehendendo *sub potentia* Iurisdictionem, & omnia ad eam paulò ante reducta. Atque in eum modum exponendo claues, verum erit quod dixit Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 7. cap. 5. beneque illustrat Bellarminus lib. 1. de Pontif. cap. 13. Claues Ecclesiæ, esse in sola summa potestate rectrice, quia nulli alij competit, functiones illas omnes exercere, etiamsi alijs præter summum Ecclesiæ rectorem, Math. 18. concessa legatur potestas ligandi, atque soluendi; (vtiquè in foro pœnitentiæ, ac Iudiciali) quæ potestas à S. Hieronymo lib. 1. contra Iouin. vocatur nomine clauium, & clauem scientiæ, ac potentiæ comprehendit, vt ex Alliacensi tradit Gabriel lect. 1. in Canon. littera D. Hoc esse Pontificium ligandi, atque soluendi, specialiter quidem S. Petro datum, simul tamen omnibus Apostolis, & in eis Catholicis Episcopis collatum, fusè prosequitur Hincmarus in Opusc. ad Hincmarum Iuniorem c. 20. [Qui Regem Cœlorum (inquit) vt Augustinus, & cœteri Doctores exponunt, maiori præ cœteris deuotione confessus est, meritò præ cœteris ipse conlatis clauibus, regni cœlestis munere donatus est, vt constaret omnibus, quia absque ea confessione, ac fide, regnum cœlorum nullus possit intrare. Claues autem Regni Cœlorum, ipsam discernendi scientiam, potentiamque nominat, quia dignos recipere in regnum, indignos secludere debet à regno. Vnde manifestè subiungit. *Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cœlis: & quodcunque solueris super terram erit solutum & in Cœlis*. Quæ soluendi, ac ligandi potestas, quamuis soli Petro data videatur à Domino, absque vlla

ta-

tamen dubietate noſcendum eſt, quia, & cœteris Apoſtolis datur, ipſo teſte, qui poſt paſſionis, reſurrectioniſque ſuæ triumphum, apparens eis inſufflauit,& dixit omnibus: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata,remittuntur eis, & quorum r tinueritis, retenta ſunt*. Nec non etiam nunc in Epiſcopis, ac Presbiteris, omni Eccleſiæ officium idem committitur:vt videlicèt agnitis peccatorum cauſis,quoſcunque humiles, ac verè pœnitentes aſpexerit, hos iam à timore perpetuæ mortis miſerans,abſoluat:quos verò in peccatis, quæ egerunt perſiſtere cognouerit, illos perennibus ſupplicijs obligandos inſinuet,&c. Omni igitur Electorum Eccleſiæ,iuxta modum culparum,vel pœnitentiæ, ligandi, & ſoluendi datur authoritas. Sed ideò B.Petrus, qui Chriſtum vera fide confeſſus, verò eſt amore ſecutus, ſpecialiter claues Regni Cœlorum, & principatum iudiciariæ poteſtatis accepit, vt omnes per orbem credentes intelligant, quia quicunque ab vnitate fidei, vel ſocietatis illius quolibet modo ſemetipſos ſegregant, tales nec vinculis peccatorum abſolui,nec ianuam poſſint regni cœleſtis ingredi.] Meliùs S.Leo ſerm.3. de ſua Aſſumpt. collationem clauium alijs item Apoſtolis,& Epiſcopis conceſſarum,ſpecialiter S.Petro factam docet,quia cunctis *Eccleſiæ rectoribus,Petri forma præponitur, & nihil ab alijs ligatur, vel ſoluitur*, niſi, quod B. Petrus, aut ligarit, aut ſoluerit, *itaùt vni commendatum*, ſiuè principaliter,& quaſi fontaliter *à Chriſto commiſſum ſit,quod omnibus intimatur*. Eſt verò longè manifeſtiſſimum, quomodo claues adæquatè ſumptæ, ac vt comprehendentes functionem reſerandi infallibiliter myſteria fidei, ſiuè docendi veritates reuelatas, ſpecialiter ſoli Petro,eiuſque ſucceſſoribus ſint commiſſæ.

Claues ſic expoſitas ſolus S.Petrus accepit,vt diſertè ait Optatus lib.7. & inſigniter (ſi duntaxat ſenſus attendatur) Origenes tract.6.in Matth. Eodemque recidit,quod interdùm dicunt Patres, Eccleſiam claues accepiſſe in S. Petro. [Etſi adhùc clauſum, (inquit Tertullianus cap. 10. Scorpia-

piaci) putas cœlum, memento claues eius, hìc Dominum Petro,& per eum Ecclesiæ reliquisse.] Similia Beda Ioa.21. *sub finem*, & Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 3. post S.Augustinum, qui Tract.50.in Ioan. & in Psal.108.enarrat.1. & alibi frequenter; partim, ait, S. Petrum accepisse claues in persona Ecclesiæ; partim S. Petrum claues accipientem, repræsentasse Ecclesiam. Quorum verborum sensus non est, vel claues datas esse toti Ecclesiæ, vel datas esse soli singulari personæ S. Petri, ea obeunte perdendas: neutrum enim verum est. Itaque sensus verborum illorum esse debet, claues datas quidem esse S. Petro, sed transmittendas ad posteros; itaùt sint vsui, quandiù perstabit Ecclesia militans, ad cuius bonum datæ sunt capiti. Qui sensus habetur ex eodem S.Augustino serm.114. de temp. & multis illustratur à Hieronymo Torrensi in Confessione Augustin. lib. 1.cap.9.§.1. & à Bellarmino lib.1.de Pontif.cap.12. *ad vltimam obiectionem*, & ab erudito viro, qui ad librum 3. S. Augustini de Baptism. notas apposuit. Monstrant hi Doctores etiamsi solus S. Petrus claues accepit, dici tamen datas toti Ecclesiæ, quia cum eo moriente, amittendæ non erant. Doctè, acutè, sed pro more spinosè, id discussit Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 3. cap. 3.

Ex his perspicuum manet, quod probandum, & exponendum susceperamus; nempè omnes titulos à clauibus adæquatè sumptis, vel simpliciter & absolutè dictis petitos; (qua ratione claues sunt solius summi Ecclesiæ Rectoris propriæ) siuè tribuantur B.Petro, siuè simpliciter enunciëtur, cadere in Romanum Pontificem, qui S. Petro in totius Ecclesiæ præfectura succedens, vt Iurium, & potestatis, sic titulorum, àc decorum inde petitorum particeps, est agnoscendus, exclusis ab æquali participatione omnibus alijs, quantumuis eminentibus Antistitibus, quibus tamen aliquam vt Sacerdotij, sic potestatis participationem, nemo negarit. Quo pacto accipienda est visio Sancti Petri,

Cla-

Claues S. Chrysostomo tradentis ad ligandum, atque soluendum, vt refert Metaphrastes in vita Chrysostomi, & Gennadius cap. 5. pro Concilio Florentino sect. 19. Similiter S. Petrus visibiliter apparens S. Huberto consecrato in Episcopum Tungrensem à Sergio Papa, [tradidit ei clauem quasi auream in manu gestandam, in potestatem ligandi ac soluendi, & Lunaticis furiosisque sanitatem conferendi, quæ vsque hodie seruatur in Ecclesia B. Petri Leodij.] Verba sunt Actorum S. Huberti par. 1. cap. 3. Solus tamen S. Petrus, eiusque in Apostolica sede successor, plenum & adæquatum Clauium vsum obtinuit: quæ sunt *Claues* illæ *intelligibiles*, vt loquitur Theodorus Studita Cath. 15. ad quas repræsentandas, argenteæ claues, ex argento scilicèt, fabrefactæ, proponi Romæ solebant ad adorandum, vt idem Studita cum laude memorat. Idem significabat paruula aurea clauis, dono mitti solita à Romanis Pontificibus, intra quam plerumque aliquid è S. Petri catenis leuiter abrasum includebatur. Nec raro, Deus operibus supra naturam applicationi huiusmodi clauium astipulatus est, vt fidem per eas claues exhibitam, à se profectam esse demonstraret. Ita testatur S. Gregor. lib. 1. Registri Epist. 25. & 30. qui aliud insigne miraculum aduersùs impium Longobardum eiusdem clauis contemptorem editum, refert lib. 6. Indict. 15. Epist. 23. Aliam item clauem ad Visigothorum Regem mittens lib. 7. Epist. 126. Indict. 2. hortatur, vt eam collo appensam gestet ad assequendam peccatorum absolutionem, interuentione S. Petri. Quod enim ea clauis paruula esset, vt frequenter apud S. Gregorium legimus, poterat absque incommodo de collo suspensa gestari, vt sacrum Encolpium. Apud Gregorium Turonensem lib. 1. Mirac. cap. 28. refertur vsus multorum, qui claues aureas loco vulgarium sepulchri S. Petri clauium afferebant, & vulgares illas pro benedictione asportabant; quibus infirmitates Deo fauente tollebant. Affine est, quod claues Dominici sepulchri, & Ciuitatis Sanctæ, ac Montis

Olivueti benedictionis causa à Patriarcha missas in Occidentem legitur in vita Caroli Magni à Pithæo vulgata: & idem recitant de posteriori tempore Rogerus in Annal.Anglic.anno 1185.& Rigordus in relatione ad annum 1184.

Æquè Pontificiam summam potestatem significat gladius S.Petri, quo nomine non est intelligendus materialis ille gladius, quo S.Petrus vsus est, dùm hìc viueret; V.G. quo Marco auriculam abscidit: Quamuis eum quoque S.Petri gladium fuisse olim magno honore asseruatum, docent illa S. Chrysostomi Orat. de Caten. S.Petri apud Metaphrastem 1.Aug. [Sed quinam gladius? Neque enim hic despiciendus est, quoniam & ipse Apostolica manu eductus, totam Spiritus sancti gratiam, ac diuitias illhinc attraxit.] Et mox [Ita igitur gladium Petrus possidens, secum, & in prædicatione afferebat: tùm, vt sicubi opus esset, illo vteretur; tùm vel maximè, vt ipsum videns, ad Magistri admonitionem memoria tenendam reuocaretur: & eo modo tempus illud, quo Iesus Crucem passus est, & ea, quæ postea secuta sunt, secum cogitaret, inuidiam scilicèt, odium, insidias, proditionem, iniustum Iudicium, iniustiorem mortis sententiam, Crucem, sepulturam, & reliqua omnia, quæ homicidæ Iudæi facere ausi sunt. Hæc cum gladium illum Apostolus videret, contemplabatur: hæc assiduè animo reuoluebat. Hæc secum repetens, meditabatur, gladio ipso memoriam suggerente, & ad prædicationem exequendam, illum alacriorem efficiente. Hoc gladio, & ad omne periculum pro Christo subeundum armabatur Apostolus, & ad omnia pericula suscipienda; tùm vel maximè ad sacras illas catenas induendas, & iniquorum hominum carcerem habitandum; denique ad Crucis martyrium subeundum, firmior, ac promptior factus est. Quamobrem hic gladius, vt res quædam pretiosa, & omninò veneranda, Apostolicisque manibus deseruiens, ac eas tangens, eodem honore, & veneratione, qua & catenæ ipsæ, in regali Palatio, vbi Apostolo Petro sacrum templum

plum erectum est, velut sacratus quidam, & cœlestis thesaurus in intimo loco repositus seruatur, vt scimus, qui fidelibus Imperatoribus, & fidelium virorum multitudini ad sanctitatem proponi solet. Cœlestem enim gratiam confert, variarum curationum copiam suppeditat, sui cultores salutariter custodit, seque amplectentes erigit, animas ipsorum eleuans. Quod si breuis, & informis videtur gladius ille, non est propterea despiciendus. Apostolicam enim miraculorum vim, & potentiam secum continet. Nam hunc Apostolus, vt potentis Dei frameam possedit, & vt ancipitem gladium cognouit.] Concludit deniquè inferiùs. [Hunc itaque sacratum gladium cum sacris, & Apostolicis Catenis connectentes, Petrum ipsum mente inspicere nobis videmur, & vtraque tangentes, Apostolum à nobis tangi, existimamus; neque vllo modo ambigimus eo quod hæc loco ab Apostolo ipso disiuncta sint: sed, & hæc per illum mente formantes, & per fidem ipsam in vnum copulantes, ad eum ipsum, qui per hæc passus est, totum referimus.]

Non igitur nomine *Gladij S.Petri*, in re proposita, intelligendus est gladius materialis, quo S. Apostolus hìc superstes vsus est. Sed neque ille gladius S. Petri consideratur hoc loco à nobis, quem à Summo Pontifice benedictum, & transmissum, ad varios constat. De cuiusmodi gladio S.Petri, putò accipiendum illud Aymoini lib. 5. cap. 36. histor. Francor. [Attulit ei (Ludouico II.) præceptum per quod pater suus (Carolus Caluus) illi regnum ante mortem suam tradiderat, & spatham quæ vocatur S.Petri, per quam eum de regno inuestiret: sed & regium vestimentum, & coronam, ac fustem ex auro & gemmis.] Huiusmodi gladius S.Petri, hìc non attenditur, sed gladius spiritualis. Nam quamuis, vox *gladij* cum sonet quid cruentum, minùs accommodata videtur ad significandam potestatem Ecclesiasticam; vt optimè prosequitur Sanderus lib. 1. de claue Dauid cap. 2. Esse tamen in Ecclesia gladium

spiritualem, extra dubium est. Non diffiteor, quin vox *gladij Ecclesiastici*, iuxta communem vsum arctetur ad potestatem plectendi, ac coërcendi inobedientes. Nihilominùs consequenter, & indirectè, vox illa, potestatem Pontificiam adæquatè sumptam, insinuare potest: quatenùs potestas plectendi, quæ est coactiua, supponit directiuam, siuè gubernatiuam, quæ antecedenter ad pœnæ irrogationem, mandauerit hoc, aut illud. V. G. sanxerit sic, aut sic accipiendum esse, quod verbo Dei scripto, aut tradito continetur; cum quibus actibus nectuntur alij, in Pontificia potestate adæquatè sumpta, comprehensi. Atque ita gladius S.Petri, saltem indirectè; idest, vel præsuppositiuè, vel per connexionem, complectitur vniuersam potestatem Pontificiam; quamuis extimus verbi cortex solam facultatem animaduertendi in rebelles, & inobedientes sonare videatur. In quo sensu multa de hoc gladio habet Petrus Blesens. Epist. 145. & Petrus Cluniacensis lib. 6. Epist. 46. Actum alibi de extimescenda vi mucronis Ecclesiastici, limati, & exacuti: Quod S. Iræneus monstrauit, ea sollicitudine quam adhibuit, vt Victorem Papam aduersùs Asianos concitatum molliret, & à stringendo, vt cogitauerat, gladio Ecclesiastico auerteret. Quod si vsus huius gladij à quocunque Ecclesiastico Iudice vibretur, supra quamcunque materialis gladij impactionem damnosior est, vt Christus ipse S.Birgittæ reuelauit lib.4.cap.99. multo iustiùs est timorem inijci, cum idem gladius validiore, & potentiore S.Petri successorum manu educitur; quia infrequentiùs accidit, vt ea eductio irrita sit, vel iniusta. In quam rem plenè differit Augustinus Anconitanus in summa de potestate Eccles. q. 27. art. 3. Nos idipsum breuiter attigimus Tract. de Monito. par. 2. cap. 20. num. 7.

Vnum, & alterum, nec planè recens, nec vulgare, sed omninò illustre exemplum iræ Dei aduersùs contemptores huius gladij à Pontifice exerti, eò libentiùs hìc apponam, quod potestati vniuersali Romani Pontificis egregiè suffra-

ſuffragetur, cum acciderit circa eas perſonas, quæ,& gradus Eccleſiaſtici ſublimitate, & elongatione ab Vrbe Romana, videri potuiſſent minùs obnoxiæ nocumentis ab exſerto cominus S. Petri gladio extimeſcendis. Scribit ergo Pantaleon, cuius relatio attexta eſt in fine operis Anonymi Dominicani contra Græcos,fuiſſe ſe Conſtantinopoli anno 1055.Indict.8. cum Stephanus Cancellarius,& Petrus Amalphitanus legati S. Leonis IX. Michaëlem Cerularium, & gregales, authoritate ſummi Pontificis, exerto in eos Eccleſiaſtico gladio,abſciderunt à corpore Eccleſiæ, poſtquàm omnibus fruſtra tentatis, etiam excuſſo de pedibus puluere, iuxta præceptum Domini, Conſtantinopolitana Vrbe excedere conſtituerunt. [Ipſis è Ciuitate diſcedentibus (inquit Pantaleon, conteſtans ſe affuiſſe) ſtupendum valdè miraculum actum eſt. Liminare marmoreum Eccleſiæ S.Sophiæ, miræ magnitudinis, diſſoluitur: ſtatimque talis eſt clades ſubſecuta,vt diebus paucis,ſexaginta Græcorum millia morerentur, nec vllus alienæ gentis. Interim, & per triduum, inæſtimabiles coruſcationes, & tonitrua, & imbrium, ac grandinum multitudines extiterunt.] Illud non minùs illuſtre, nec minùs atteſtans vniuerſali Romani Pontificis authoritati,quod Gennadius pro cap, 5. Concilij Florentini ſect. 14. Græcos ſuos appellans, & tentans à maledicentia, & rebellione in Romanum Pontificem reuocare,ſic habet præter cœtera. [Græcos excommunicauit Nicolaus I.temporibus Photij,& excommunicationi illi non defuit iota vnum, ſed facti ſunt captiui, (vt is in excommunicatione dixit) in omnes gentes, tanquam Iudæi, &c. At hìc quidem ſic. Innocentius ante hunc, Eudoxiam ob Chryſoſtomi exilium, excommunicauit, & intremuit eius ſepulchrum, donec reuocato eo, excommunicationem remiſit, & ſtatim conſtitit illius tremor ſepulchri. Sed quid euenit noſtra memoria? Nunc ſub Nicolao V. Pontifice Maximo, cum legati à Conſtantino Imperatore, qui vocabatur *Dragaſes*, ad eum miſſi,

adhuc

adhuc superſint, quibus litteras dedit plenas timoris, & horroris, vbi apertè cum execratione prophetizat excidium, & internecionem extremam infelicium Græcorum. [Toleramus (inquit) in Ieſum reſpicientes, ſempiternum Sacerdotem, & Dominum; qui ſterilem illam ficum vſque ad annum tertium iuſſit aſſeruari, agricola iam ad excidendam arborem ſe accingente, quia fructum nullum ferebat. O magnam calamitatem! Anno 1451. hanc conſcripſit Epiſtolam, & 1453. capta eſt Conſtantinopolis. Non poteſtis dicere, hæc vera non eſſe; Minimè gentium, cum ſit id manifeſtum, & res ipſa apertè loquatur. Tres (inquit) annos expectabimus, ſi vos fortè à Schiſmate, & ſeparatione conuerteritis, & vos verè decreto adiunxeritis, ſecundum Saluatoris de ficu præceptum. Si verò non, excindemini, ne terram otioſam, & inutilem reddatis. Hoc miraculorum miraculum maximum; quod vt in Epiſtola ipſa ſcribit Nicolaus Papa, Græcorum gens illa, magna, & formidabilis, ſapiens, & clara, fortis terrarum Domina, ob diuinam vltionem, ita in barbarorum ſeruitutem abducta ſit.] His recitatis Gennadius ad luctum pro gentis ſuæ clade conuertitur, iuſtiùs quàm fructuoſiùs. Stephanus quoque Patracenſis, iuſtum Dei iudicium Græcos Romani Pontificis authoritatem detrectantes Turcæ dedentis, & obſeruat, & deplorat ſeſſ. 21. Concilij Lateran. ſub Leone X. Iam ante Turciſmum Byzantij plantatum, Gregor. IX. Epiſtola ad Gennadium Patriarcham grauiſſimè inculcat hoc Dei in Græcos Romanæ Eccleſiæ rebelles iudicium, vt ſubderentur Gentilibus, qui Eccleſiæ ſubeſſe noluiſſent. Ego conſentaneè ad præmiſſa, dixerim, inde conſtare, poteſtati gladium S. Petri in contumaces vibranti, neminem fidelium ſubduci, etiamſi inter Græcos procul à Romano particulari Patriarchatu degat, aut etiamſi Patriarcham agat gentis populoſiſſimæ, vt exempla prædicta docuerunt. Conſtat denique ex dictis, omnes titulos ex S. Petri gladio petitos, rectè cadere in Romanum Pon-

Pontificem; quandoquidem is gladius, formaliter, & explicitè nihil aliud est, quàm authoritas Pontificia ad plectendum Rebelles Lumini, eosque, vel vsu Sacramentorum, vel fidelium communicatione mulctandos: Implicitè autem & præsuppositiuè, vel per connexionem, potestatem Pontificiam vniuersam comprehendit, vt supra est demonstratum.

Habemus ergo multa, & referta promptuaria, ex quibus solida decora, & illustres titulos Romani Pontificis eruamus. Nam præter titulos illos, quibus explicitè afficitur, eo ipso, quod ad eum Dignitatum apicem pertigit, rectè referuntur ad eum, quæcunque de S.Petro, proùt Ecclesiæ capite pronuntiantur à Concilijs, & Patribus; Nec non quæcunque de Ecclesia, vt fidei magistra, & Iudice Religionis, traduntur. Item quæcunque de sede Apostolica, & S.Petri Cathedra, vel Ecclesiæ clauibus adæquatè sumptis, ac S.Petri gladio extant apud Patres, probatosque Doctores, quorum omnium specimen exhibendum est, digestis per initiales litteras, selectioribus, & clarioribus apud Concilia, & Patres titulis Pontificijs. Digessit horum titulorum seriem Rutilius Benzonius lib. 1. Speculi Episcoporum disp. 1. q. 2. *à pagina mihi* 78. Sed stetit in vndenario, parcus in vberrima materia, vt mox patebit.

Idem dixerim de Ioanne Monacho, & Probi ad eum additionibus super proœmium sexti Decretal. ac etiam de Card. Tusco V. *Papa* concl. 40. qui professi titulos Romani Pontificis colligere, paucos admodùm, nec ex Patrum, & Conciliorum scriptis, sed ex longè inferioris notæ autoribus produxerunt.

★

DI-

DIGESTIO

ALPHABETICA

Selectorum Romani Pontificis Titulorum, apud Concilia & Patres.

Additis glossis, sicubi visæ sunt necessariæ.

A

AARON *Dignitate*. S. Bernard. II. de Consid. cap. 8.

Huc pertinent variæ inter Aaronem & Romanum Pontificem analogiæ, non modò quoad nomen Pontificis Maximi, & Summi Sacerdotis, sed etiam quoad attributa & dotes. Vterque enim fuit caput religionis; vterque Iudex infallibilis de fide, & religione, ac bonis moribus. Videsis Becanum cap. 7. Analogiæ q. 11. Et cap. 11. Alias præterea plerasque, inter Aaronem, & Romanum Pontificem peculiares analogias, considerat Roffensis ad artic. 25. Lutheri *à pag*. 279. vt missa faciam, quæ de Aaronis & quorumuis Chri-

Christianorum Episcoporum consensione differit Philippus Abbas lib. de dignit. cleric. q.2.

Abel primatu. S.Bernard. II. de Consi. cap.2.

Primus, qui gratum Deo Sacerdotem egisse, & fide plurimam hostiam obtulisse legatur, est Abel, Genes.4. vt benè notauit Agobardus lib. de priuilegio, & iure Sacerdotij *initio*. Nam tametsi Adamum priùs sanctè Sacrificasse non videtur dubitandum, tamen id non est Scripto expressum, sicut de Abele. Quia igitur Rom. Pontifex est primus Sacerdotum, inde ducta videtur denominatio *Abelis*, qua eum S.Bernardus affecit; (vt ait) ob primatum.

Abraham Patriarchatu. S.Bernard. II. de Consid. cap.8.

Sacerdotij Christiani paternitas, bellè in Abrahamo elucet, ex Ruperto lib.6. in Genes. cap.32. & idem in Pontifice cernitur. Fuit Abraham omnium Patriarcharum veluti latumia, vt est apud Isaiam. Et è Petra Romanæ sedis, excisi sunt omnes Hierarchæ, vt dicetur subnotat.2. veritate 11. Abraham à S. Antonio Epistola noua 16. dicitur *Pater Patrum*, quo item titulo honestatur passim Papa. Abrahæ nomen est, *Pater gentium*. Et eo ipso nomine, donatur Pontifex. Constat enim S. Franciscum, cum prædixisset Vgolinum Cardinalem fore Summum Pontificem, hac litterarum ad illum datarum inscriptione vsum; *Futuro Patri gentium, & venerabili in Christo Antistiti totius mundi*: idest *futuro Romanæ Ecclesiæ, Episcopo*. Idque euentu est confirmatum, cum mortuo Honorio tertio, Vgolinus Cardinalis Ostiensis, electus est in Summum Pontificem, & dictus Gregorius IX. vt est in S. Francisci opusculis, prophetia 12. Abraham item dictus est *Pater fidei nostræ*; qui titulus æquè cadit in Pontificem. Nec minùs aptè cadunt in Pontificem illæ aliæ notationes nominis *Abram* & *Abraham* assignatæ à Philone lib. de Gigantibus *in fine*, vbi docet *Abram* significare *patrem sublimem*, *Abraham* verò significare *patrem electum soni*, siue *patrem vocis* docentem rectè & sanctè loqui. Videsis alias analogias quas ex cre-

dito Hieronymo Epistola de circuncisione inserta tom. 9. adducit Turria.lib.2. contra Magdeb.cap.6.& 14. Et Sanderus lib.4.de Claue Dauid cap.5. & pleniùs etiam Adam Archidiaconus Babylonis serm. de fide cap. 1. apud Bzouium anno 1330.

Adamas fidei, cuius solida mens agressionibus, atque conflictibus alienæ à fide opinionis, non est vulnerabilis. Sexta Synodus in Prosphonetico ad Constantinum Imperatorem.

Alluditur ad duritiem indomabilem adamantis,de qua in hunc modum Plinius lib. 37. cap. 4. tractans adamantis dotes ex obseruationibus scriptorum Naturalis historiæ. [Adamantes Indicus & Arabicus, incudibus deprehenduntur, ita respuentes ictum, vt ferrum vtrinque dissultet, incudesque etiam ipsæ dissiliant. Quippè duritia inenarrabilis est,simulque ignium victrix natura, & nunquam incalescens. Vnde & nomen *indomita vis* Græca interpretatione accepit.] Inferiùs vocat inuictam vim,duarum violentissimæ naturæ rerum, ferri ignisque contemptricem. Inde indomabilia quæquè & inuicta, *adamantina* denominata. Sic apud Horatium figit adamantinos summis verticibus dira necessitas, clauos. Idem Martem tunica tectum adamantina memorat. Nexus adamantini & vincula adamantina pro indissolubilibus vsurpantur, cum apud Homerum Martis ac Veneris per Vulcanum alligationem ex fabula describentem, tum apud Plutarchum in Dione cum de vinculis quibus senior Dionysius firmissimè relicturum se astrictam monarchiam gloriatus erat. Non multum remota denominandi causa, Origenem ab ingenio laboribus infracto & indomabili, dictum ferunt *adamantinum*, quod agnomen retulit quoque ex eadem studendi infatigabilitate Dydimus Grammaticus. Denique rationes, quæ frangi siue expugnari nequeant. apud Platonem in Gorgia *adamantinæ* dicuntur: & quibus animus tenax propositi, & duritiei inuictæ, apud Hesiodum dicuntur duro animo, creato ex solido adamante;

'Αλλ'

'Αλλ' ἀδάμαντος ἔχει Κρατερόφρονα θύμον. Hinc Pontifex Romanus, quia vndequaque infractus in bono, ac præſertim circa Catholicam fidem, dictus *adamantinus*, vt infra rurſus dicam. V. *Caput fidei*; dictus eſt etiam *adamas*. Exempla indomitæ aduersùs omnes ſæculi & Tartari vires Pontificum conſtantiæ, proferam infra.

Aditus primus ſpiritualis ædificationis. Theophanes Ceramæus Serm. de SS. Apoſtolis.

Repræſentandus eſt locus integer, vt ſit huic titulo vice Gloſſæ ſubijcientis notionem germanam huius attributi. [*Ego* (inquit) *dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*. Tu qui Petrus es, & petra fies verbi, & Eccleſiæ firmatum fundamentum ac ſpiritualis ædificationis primus aditus. Super hanc enim firmitatem tuam, fundamentum Eccleſiæ ſtabit. Tali namque petra ac rupe collocata, reliqua dogmata firmè ac tutò ædificabuntur.] Hactenus Theophanes. Itaque ſenſus eſt, S. Petrum fuiſſe in ædificio Eccleſiæ lapidem fundamentarium, cui tota deinceps moles innitatur. Et quod de S. Petro verum fuit per tempus quo rexit Eccleſiam, verum æquè eſt de eius ſucceſſoribus pro tempore quo ad clauum ſedent.

Almitas paterna. S.Ignatius Conſtantinop. Epiſt. ad Nicolaum I.

Abſtractum pro concreto, ad reuerentiam maiorem, vt in pleriſque alijs titulis videbimus. V. G. *Sanctitatis, beatitudinis, Apoſtolatus*, alijſque huiuſmodi. *Almitas* ergo *paterna*, dicitur pro *almo patre*; quod idem ſonare, atque *puriſſimum*, ſiue *clariſſimum*, ait Seruius ad Eclog. 8. Feſtus *almum* pro *ſancto* accipi docet, vt & S. Hieron. Iſaiæ 7. conſonatque Martialis lib. 4.

Cæſaris alma dies, luceque Sacratior illa, &c.

Hæ omnes *almi Patris* notiones, optimè cadunt in Pontificem. Nec minùs item in eum quadrat ea notio, qua *almus* correſpondet *alumno*; idemque eſt, quod nutri-

tius. Verè enim vberibus geminorum Testamentorum, (vt loquitur Guerricus) Pontifex infantes Dei lactat, & enutrit lacte puræ doctrinæ. Apud S. Maximum Epist. ad Petrum illustrem, inter alios titulos honorificos negandos Pyrrho iam deiecto numeratur, qui in propositum titulum recidit *Almificus*. Notat item eiusdem tituli Splendorem, quod in præfatione Concilij primi Moguntini, Carolus Magnus, à Patribus, vocatus est, *Almifica Reuerentia*.

Amicus sponsi. S.Bernard.Epist.161. & 18. & 191.

Alludit ad illud Ioan. 3. *Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi*: Vbi Ioannes Christum cum sponso Ecclesiæ, se verò cum Paranympho componit. Ipse quippè est, qui ibi amicus Sponsi antonomasticè appellatur. Veteres *auspicem* vocabant; sicuti mulierem, quæ ex parte sponsæ præerat nuptijs, vocabant *pronubam*. Videndus Gothofredus ad tit. Cod. de sponsalibus *initio*, & quos ibi adducit. Amicum ergò sponsi se vocat Baptista, siuè paranymphum, quia vniuersum Baptistæ munus, perquàm affine fuit muneri paranymphi, qui conuiuio nuptiali pro sponso præerat; nec mensæ accumbebat, vt Vulgares amici atque sodales, sed agebat conuiuij Rectorem, siuè Modiperatorem & Architriclinum, vt notauit Rupertus Ioan. II. ad illud, *Haurite nunc*: & denique sponsum deducebat ad nuptam, ad Domum soceri, cum nupta erat Virgo: Nam vidua ad virum deducebatur per Nymphagogum, vt notat Scaliger lib.3. Poëtices cap.101. Quæ omnia præstitit suo modo S. Baptista, qui vt Insignis Christi sponsi præcipuusque amicus, nuptiali conuiuio, quod à Christi aduentu celebrari cœptum est, præfuit quoad vixit: & circa sponsam Christi, Ecclesiam, vt sponsum admitteret, eique excipiendo aptaretur, sollicitè, satagit. Idem in nuptiali illo apparatu, & super conuiuium audiuit sponsi vocem, siuè colloquentis suauissimè cum sponsa, siuè concinentis carmina, & melica voce inter conuiuandum omnes

exhi-

exhilarantis, pro illius æui more de quo Cantic. 8. *amici auscultant, fac me audire vocem tuam*; Et Hieremiæ 33. *vox gaudij & vox lætitiæ, vox sponsi & sponsæ:* nempè concinentem Christum sponsum, eique succinentem sponsam Ecclesiam, audiens Ioannes, (quod contigit cum Christi prædicationem obaudire aliquos, & conuerti vidit) stetit & gaudio gauisus est, propter vocem sponsi, gratam & acceptam conuiuis.

Iuuit ista præmittere ad elucidationem loci Ioannis, quo respexit S. Bernardus, vocans Romanum Pontificem *amicum sponsi:* quo nomine Baptista ipse, se insigniuit Ioan. III. Affine quippè est ei muneri Ioannis, munus Pontificis, Nuptiale enim conuiuium quandiù voluentur sæcula, hic celebratur, in fine autem sæculi, nuptiæ agni consequentur. Vide Maldonatum Matthæi 22. & Riberam in cap. 19. Apocal. vers. 7. Ex Patribus Origenem tract. 20. in Matth. Hilarium Canon. 22. Chrysostomum homil. 69. & scitè id persequentem Arnulphum Lexouiensem serm. in Synodo *sub medium*. Huic ergo conuiuio nuptiali, amicus sponsi singularis, Rector conuiuij præpositus est, Christi Vicarius: vt & sponsi honori ac conuiuarum delicijs prospiciat, & sponsum ac sponsam ad Sanctos & æternos hymenæos ritè celebrandos deducat. Quod aliter dixit, is à quo hunc titulum Pontificis hausimus S. Bernardus 4. de considerat. cap. 7. Vocans Pontificem, *Amicum sponsi, sponsæ paranymphum*. Videtur S. Bernardus, *paranymphum* sumpsisse pro Nymphagogo, qui scilicet sponsam viduam deducebat ad maritum. Nam qui simpliciter & propriè *paranymphus* dicebatur, idem erat cum Nympheute seu Patroclo; tot enim nominibus donabant, eum qui ex parte sponsi nuptijs præerat; & sponsum denique deducebat in soceri domum ad Virginem sponsam. Bellè autem cum Nymphagogo componi potest, animarum ad Christum Mystagogus primarius Romanus Pontifex, quandoquidem Ecclesia ita virgo, est, vt simul sit vidua, iuxta illud *Viduam eius benedicens benedi-*

nedicam, in quam rem alibi ex D. Augustino in Psalm. 131. tractando titulum *Christi sponsi*.

Antistes, *citra cuius authoritatem*, *nullo modo fieri potest*, *vt res Ecclesiasticæ dirigantur ad normam*. S. Stephanus Iunior, vt est in eius actis, reprobans Concilium Iconomachorum, eo quod illud ratum non habuisset Romanus Pontifex.

Antistes Pontificalissimus Apostolicæ summitatis. Sexta Synodus Actio. 18. in Prosphonetico ad Imperatorem. Græce est. Ἀποστολικῆς ἀκροπόλεως ἀρχιερατικώτατος πρόεδρος.

Antistes summæ sedis. Petrus Damiani lib. 1. Epist. 7.

Antistes Ecclesiæ. Damasc. Orat. de Transfig.

Antistes totius mundi. S. Franciscus Prophetia 12.

Antistes venerabilis, Apostolicæ sedis. S. August. Epist. 157.

Apex Pontificatus. Iustinianus Nouella 131.

Id est summus inter Pontifices. Est enim apex, summitas quælibet, metaphora ducta à summo pileo flaminum; sic dictorum Sacerdotum, à gestatione flaminis; pileoli inquam, cuius summitas laneum cornu erat; Vnde *Lanigeri apices*, Virgilio 8. Æneidos. Videsis Paschalium lib. 4. de cor. cap. 21. Qui ergo summus est inter Pontifices, meritò audit *apex Pontificatus*. Idemque apud Ennodium in Apolog. *Apex Apostolicus*, & *dignitatis apex*, dicitur. Alicubi quidem *apex Pontificatus*, vel absolutè *apex*, de quouis Episcopo dicitur, vt videre est apud Sidonium lib. 4. Epist. 24. & 25. ad quem vtrumque locum Sauaro, & Iuretus ad Epist. 21. Auctarij Symmachi: sed cum ea denominatio alijs quàm Romano Pontifici tribuitur, habetur ratio inferiorum ordinum sacræ hierarchiæ, in comparatione ad quos, Episcopatus est apex. Qua de causa similiter, Episcopus quilibet vocatur aliquando *summus sacerdos*, vt infra dicetur. Antonomasticè tamen, *apex*, idest *apicum sacrorum apex*, est Romanus Pontifex. Frustra verò monerem, longè alio sensu *apices sacros* dici de literis Imperatoris aut Regis. *Sacras* absolutè vocat D. Augusti-

nus,

nus, & alij quos laudatus Sidonij Scholiastes adducit, ad Epist. 5. lib. 1. & Iuretus ad lib. 5. Symmachi Epist. 31. Plenè de his apicibus Pancirolus lib. 1. Thesauri variar. Lection. cap. 77. V. *apices*.

Apex diuinus. Basil. Ephes. actio. 11. Concilij Chalcedon. *initio*.

Pertinet hic Pontificis titulus, ad eius summam in Ecclesia potestatem, iure diuino, non humano inductam. Videsis Epilegom. 2. veritate 4. Sanctus Leo IX. Epist. 1: hanc ob causam vocat Romanum Pontificatum *apicem cœlestis dignitatis*. Nisi si in vtroque illo adiuncto, allusum volumus ad nomenclationem Imperatorum, quorum & diuina & cœlestis summitas celebrabatur, vt notauit Iuretus ad Symmachum lib. 5. Epist. 66. & lib. 10. Epist. 37.

Apex Episcopatus, ad quem referendum est, non solùm de omnibus, quæ possunt aliquando recipere dubitationem, vel quamcunque incurrere quæstionem, verùm de cæteris æque maioribus negotijs Ecclesiasticis exequendis. Nicol. 1. Epistola 32. Ex Epistola Episcoporum Galliæ, quam collaudat; Subscribit Rabanus Carm. ad Paschalem Papam, sic canens præter cætera.

Pontificalis apex, & primus in orbe, sacerdos,
Petri successor, Pauli dignissimus hæres.

Apex sublimissimus Apostolatus. Lactantius Epistola ad Nicol. 1.

Apex supremus Ecclesiarum Dei. Theodorus Studita Epistola ad Imperatorem Michaëlem.

Apostolatus principatus, cuilibet Episcopatui præferendus: S. August. lib. 1. de Baptis. contra Donat. cap. 1.

Id est potiens Apostoli Petri potestate, & eius in præfectura vniuersæ Ecclesiæ successor. Videsis prænotationem primam & tertiam, & Epilegomenon 2. veritate 3.

Apostolicus. Iuo Epist. 95. Ionas Aurelian. lib. 3. de Imag. *in fine*.

Non præcisè ob excellentiam Apostoli Petri, successor

eius

eius dicitur *Apostolicus*, vt philosophatur Rupertus 1. de offic. cap. 27. (sic enim Antiochenus quoque esset tam benè Apostolicus,) sed quia Romanus ei successit soli solus, cum pari potestate, vt dictum est prænotatione 3. Et hoc est, quod voluit Ionas Aurelian. lib. 3. de Imag. *f. rè in fine*, vbi refellit insanam notionem à Claudio Taurinensi Iconoclasta, huic titulo subiectam; dixerat enim hæreticus mordens Paschalem Papam, *Apostolicus dicitur, quasi Apostoli custos*, vnde inferebat, Paschalem perperam denominari *Apostolicum*, qui Apostoli custos non esset. Eam notionem *Apostolici*, sic refellit Ionas. [Paschalis vitam, morsu oblocutionis cerneris impetere, cum addis, *Apostolicus autem dicitur, quasi Apostoli custos*, cum non Apostolo tanquam pædagogus, vel certè æditiuus adhibeatur, sed tanquam Vicarius Apostolo substituitur: vnde & sequens tua interpretatio quanquam vitiosè posita iuxta structuram verborum, proxima tamen inuenitur iuxta veritatis intelligentiam: cum dicere debueris, *Apostoli fungens officio*, accusatiuum casum pro ablatiuo vitiosè posuisti, Apostolicus namque dicitur Apostoli similis. Vnde & *aspectum Angelicum* dicimus quasi Angelorum similem; *vrbicum ius*, simile eorum, qui Vrbibus continentur.] Hæc igitur similitudo cum Apostolo antonomasticè dicto, siuè cum Principe Apostolorum, hoc est Beato Petro, recidit in illam paritatem potestatis supremæ Petro concessæ, qua munus summi Pontificis constituitur: Ideoque *Apostolicus* cum de Romano Pontifice dicitur, idem sonat quod S. Petri successorem.

Sunt quidem, vel fuerunt, pluribus seculis, alij quidam Episcopi aliarum sedium, quas Apostoli fundarant aut rexerant, quæ sæpè aliquando eam ob causam vocantur *Apostolicæ*, vt à Tertulliano lib. de præscript. Et ab Augustino Epist. 162. eoque nomine Sacrum quaternionem Sedium Apostolicarum celebrat Ignatius Monachus in Sancti Tarasij laudatione. Et in actis S. Theodori Siceotæ Sergius

gius Constantinopol. petijt sede Apostolica dignus esse, hoc est Byzantina, quam volunt à S. Andrea constitutam: tamen propriè & absolutè, ea tantùm sedes dicitur *Apostolica*, & eius Præsul *Apostolicus*, qui successit Apostolo alicui, cum pari potestate Vniuersalissima & ordinaria, quam vnus habet Rom. Pontif. & idcircò in Concilijs sola B. Petri Ecclesia, hoc est Romana, vocatur absolutè & absque addito *Apostolica*; quod de nulla alia sede, vel Ecclesia legitur in ijsdem Concilijs, vt diligenter persequitur Matthæus Cariophyllus lib. contra Nilum Thessalonicensem de potestate Papæ cap. 20. Nec nisi cum restrictione ex adiunctis satis perspicua Episcopatus Hierosolymitanus in Actis S. Anastasij denominatur absolutè verbo tenus, *sedes Apostolica*, cum de Modesto Episcopo.

Aliàs etiam quilibet Episcopi dicuntur tenere Apostolicam sedem, quatenùs Episcopi, aliquatenùs dicuntur succedere Apostolis. Qua ratione S. Bernardus III. de consid. cap. 4. ait, alias Ecclesias præter Romanam, esse *Apostolicas*, & Sidonius lib. 6. Epist. 1. gratulatur S. Lupo Tricassino, nouem quinquennia decursa in sede Apostolica, idest in Episcopatu; Et de Almaldo ex Abbate S. Benigni Diuionensis, Lugdunensi Episcopo, scribitur in monumentis illius domus.

Factus Apostolici consors & compar honoris,
Duxit Apostolicam factis & nomine vitam.

Constantius presb. in Præfat. ad vitam S. Germani vocat S. Patientem, *Dominum Beatissimum Apostolicum*. Qui tamen dicitur absolutè *Apostolicus*, est solus Romanus Pontifex. Vnde S. Leo IX. sess. 3. Concilij Rhemensis, excommunicauit Episcopum Compostellanum; qui se denominabat *Apostolicum* ex prærogatiua S. Iacobi. Apud Petrum item Chrysologum serm. 107. quidam Episcopus Petrus nomine (quem suspicor esse ipsum Chrysologum, in cuius honorem ea concio sit habita ab alio, ideoque eius sermonibus sit inserta) videtur denominari absolutè *Apostolicus*.

Sed non ita est. Quod enim ibi dicitur, contigisse illi Episcopo, *Apostolici vocabulum, & summi priuilegium sacerdotis*: Apostolicus ibi & summus Sacerdos, vocatur Princeps Apostolorum, cuius nomine per Christi priuilegium assignato, hoc est nomine *Petri*, decorabatur ille Episcopus. Hunc esse genuinum sensum illorum verborum, monstrant ista continenter subiecta [contigit ei Apostolici Vocabulum, & summi priuilegium Sacerdotis. Neque enim absque diuino iudicio fuisse credendum est, quod prima illa viuendi rudis Infantia, tanti nominis adepta est dignitatem. Quem tunc fuisse, nisi Deum ipsum putamus, cum nescij parentes de futuris meritis iudicarent? Petrum enim vocari, in alijs appellatio nominis est, in hoc prærogatiua Virtutis.] Videri etiam poterit repugnare huic titulo tanquam peculiari Romanis Pontificibus, quod S. Stephanus Rex Hungariæ, vt in eius vita recitat Chartuitius, crucem vt apud nos Metropolitanis assolet, præferri sibi curabat, Apposito hoc lemmate, *Ego sum Apostolicus*. Verùm hic Regis sanctissimi titulus, non pertinet ad rem præsentem. Nam idcircò tantùm est denominatus *Apostolicus*, quia sub habitu militari & paludamento ac purpura, gessit opera Apostolorum, tantum populum adducens ad Christum. Quo ferè modo, in Gręcorum horologio 21. Maij Constantinus Imperator, denominatur *Inter Reges Apostolus Christi*. Et in Concilio 3. Toletano Recharedus Rex Catholicissimus, dicitur, [meritus Apostolicum meritum, qui Apostolicum impleuit officium.] Eius enim studio & opera, Gens Gotthica, abiurato Arianismo amplexata erat fidem Catholicam. Vratislao Bohemiæ Duci, concessus eadem ex causa est vsus mithræ Episcopalis, vt scribit Baronius anno 1068. Nimirùm Rex bonus, est Episcopus extra Ecclesiam, vt dixit Eusebius lib. 4. de vita Constant. cap. 24. & quia bonus & eo nomine dignus Episcopus, partes exequitur Apostoli, Rex bonus, sicut dicitur Episcopus, ita potest quoque denominari eodem sensu, Apostolicus; non au-

autem in eo ſenſu, quo monſtrauimus eſſe peculiare, atque præcipuum Romani Pontificis.

Præter rationem aſſignatam, cur ſucceſſor S.Petri dicatur *Apoſtolicus* abſolutè, illa quoque aſſignari poteſt, quod & S.Petrus & eius ſucceſſores, vi muneris Pontificij in Romana Eccleſia, ſint capita Apoſtolorum cœterorum; ita vt quamdiù aliqui eorum fuere ſuperſtites, directioni S. Petri & ſucceſſorum eius ſubiacuerint. Qua ratione S. Germanus in Theoria rerum Eccleſiaſticarum, reddens rationem duplicis coronæ, quæ in capitibus ſacerdotum viſitur, attonſione ſcilicet comæ, ſiue capillorum in orbem, & raſura ſummi capitis, ait, Deum prouidiſſe, vt duplex illa pilorum ſectio, ſupremo Hierarchæ ab hoſtibus ad infamiam illata, cederet ei in gloriam, ſuffecta eidem, duplici glorioſa corona: altera ex duodecim lapididibus pretioſis SS. Apoſtolorum, qui illum velut caput ſuum cingunt: altera verò ex Petra fidei, ſuper aurum & quaſuis gemmas fulgeſcente. [Vertex enim exornatus corona duodecim lapillorum, Apoſtoli ſunt: Petra verò ſanctiſſimus Apoſtolus eſt, primus Hierarcharum Chriſti.]

Apoſtolicus vniuerſalis Eccleſiæ, & Epiſcopus omnium Eccleſiarum. Synod. Chalced. Actio.6.

Apoſtolorum decimus tertius. Princeps Babyloniæ ad Innoc.4. anno 1246.

Apoſtolus Chriſti. Arnulphus Lexouienſis Epiſt.19.

Apoſtolus, in Apoſtolico throno conſtitutus à Deo, ſui inſpector, & prædicator orthodoxus veritatis. Scriptor exilij Sancti Martini Papæ in Collectaneis Anaſtaſij.

Apoſtolus & Pontifex confeſſionis noſtræ dicitur Chriſtus Heb.3. Itaque duo illa *Apoſtolus* & *Pontifex* nexa ſunt. Quanquam autem Romano Pontifici, titulus Apoſtoli tanquam principaliter miſſi, tribui poteſt, tamen hìc videtur *Apoſtolus*, poſitus antonomaſticè, pro *Petro*, quo nomine donantur plerunque ſucceſſores, ob parem poteſtatem, vt dictum eſt prænot. 1. Pontifex ergo eſt alter Pe-

trus, constitutus in throno Apostolico, cui primus, Sanctus Petrus insedit, non ab homine, sed à Deo constitutus, vt esset inspector sui. An ipsiusmet Pontificis? Verum id quidem, ne præ tam sublimi potestate dedistcat sese, & efferatur: vt idcircò S.Bernardus id quoque monuerit Eugenium lib.2. de Consid. cap.5. & 9. Item est Pontifex *Inspector sui ipsius*, quia ita est aliorum omnium Episcoporum Episcopus, vt careat ipse inspectore humano, cui Innocentiam debeat. Dicuntur ista non incommodè. Reuera tamen videtur potiùs esse sensus; Pontificem esse à Deo constitutum, vt esset inspector sui, idest ipsiusmet Dei; atque adeò non debet respicere vultum potentis, siue agatur causa fidei, siue sanctorum morum. Fecit id generosè S. Iulius I. pro S. Athanasio. Martinus I. contra Imperatorem Constantem Monothelitam. S. Innocentius I. contra Arcadium & Eudoxiam in causa S. Chrysostomi. Innocentius II. idcircò celebratus à S.Bernardo Epist. 150. & ab Arnulpho Epist. 19. Liberius verò, tametsi semper perstitit Catholicus, tamen quia in causa Sancti Athanasij respexit personam hominum, nec habuit faciem valentiorem faciebus eorum, malè audiuit. Dolebat Aleonora Regina Anglorum, suo tempore, masculam fortitudinem Romanorum Pontificum fuisse eneruatam, vt legere est apud Blesensem Epist. 146. *sub finem*. Vide infra V. *Deus Pharaonis*.

Cœterum, alia huius loci in quo versamur, lectio, omnes sensus propositos euertit. Sic enim habet. [In Apostolico throno, Dominus eum constituit inspectorem loco suo, Apostolum & Prædicatorem Orthodoxum veritatis.] Ita refert hunc locum ex Epist. 16. inter S. Martini Epistolas Ioannes Seueranus in opere de templis Romanis cum de S.Ioanne Lateranensi, *pag. mihi* 601. Qua lectione supposita, titulus propositus, vacat difficultate.

Arbiter ligandorum soluendorumque. S.Leo serm.2. de sua assumptione.

Arbi-

Arbiter omnium. Anaſtaſius in præfatione ad vitam S.Ioannis Eleemoſ.

Archiepiſcopus cunctarum Eccleſiarum, Synod. Chalced. Actio. 4.

Archiepiſcopus vniuerſalis. Concil.Chalced.Actio.3.Anaſtaſia & Pompeius ad Hormiſdam.

Sumitur hìc *Archiepiſcopus*,iuxta vocis corticem;hoc eſt pro Præſule cui Epiſcopi ſubiaceant, non autem in vulgata nunc notione; pro præſule ſcilicet, qui ſubſit primati, ſeu Patriarchæ, varias ſub ſe Metropoles, ſiue Prouincias, & Archiepiſcopatus continenti. Sed ſicut Patriarcha habens ſub ſe plures Metropolitanos, attento vocis cortice dici poteſt eorum Archiepiſcopus, ita & Romanus Pontifex reſpectu Patriarcharum & omnium Præſulum, dici poteſt Archiepiſcopus.

Archimandrita probatiſſimus. Alcuinus Epiſt.72. quæ eſt ad Leonem Papam.

Quid ſibi hoc titulo voluerit Alcuinus, docebunt verba quibus Leonem affatur. [Ecce (inquit) tu ſanctiſſime Pater Pontifex à Deo Electus, Vicarius Apoſtolorum, Hæres Patrum, Princeps Eccleſiæ, vnius immaculatæ columbæ nutritor; in te fides reſplendet, deuotio fulget, charitas abundat. Congrega nos filios Sanctæ Dei Eccleſiæ, paternę miſerationis affectu tuis ſanctiſſimis orationibus,& dulciſſimis ſacrarum literarum exhortationibus, intra firmiſſimum Eccleſiaſticæ ſoliditatis ouile, ne aliquis ex nobis errabundus, lupina rapacitate foris inueniatur deuorandus. Nam ſplendentia cœleſtis militiæ agmina, Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti gaudia primò paſtoribus,qui ſupra ſuos deuotè vigilarunt greges, nunciare venerunt. Ecce tuis ſanctiſſimis vigilijs, ad paſtoralem ſollicitudinem, probatiſſime Archimandrita, Angelicas à ſupernis ſedibus viſitationes aſtare non dubitamus, quorum auxilio quæcunque diuinam popoſceris pietatem, impetrare te poſſe credimus. Vnde ego vltimus ſacratiſſimi ouilis ver-

vernaculus, & morbida peccatis ouicula, ſpe præcipuè bonitatis veſtræ animatus, ante ſanctiſſimos Paternitatis tuæ pedes animo proſtratus, ſuppliciter depoſco, quatenùs dulciſſima peccatorum meorum vincula, per Eccleſiaſticam Apoſtolicæ authoritatis poteſtatem ſoluere digneris, & paternæ pietatis precibus, curſum vitæ meæ qui reſtat, ad perpetuæ portas Ciuitatis dirigere ſtudeas.] Ex his liquet, id quod etiam Accurſius ad l. vltimam Cod. de ſumma Trinit. admonuit, deriſus ab Alciato lib. 1. prætermiſſ. quem alij ferè ſequuntur; defenſus tamen à Ferrando Adduenſi lib. 2. Explicationum iuris, ad Conſtitut. de Monachis, §. *ſi quis autem*, Archimandritam idem eſſe apud Alcuinum, quod præfectum & curatorem Ouilis. Tametſi enim Alciatus negat mandram ſignificare pecus, quæriturque iniuriam fieri viris ſanctiſſimis cum dicuntur rexiſſe oues ſeu pecora; tamen ſicut apud Iuuenalem Satyr. 3. & Martialem lib. 5. epigr. 23. mandra, mulorum agmen deſignat, vt Britannicus ac Farnabius & Raderus notarunt: ita alibi, *mandra* idem eſt quod *ouile*; vnde S. Aldelmus lib. de Virginit. cap. 17. celebrans S. Babylam ait, [mandras Eccleſiæ aduersùs truculentam Tyrannorum rabiem ſolertia paſtorali tuebatur.] Caduntque hæc in Eccleſiæ caulam, & eius paſtores ac cuſtodes, ſalua vocis extenſione metonymica ad continens ouile ſpelæum. Neque tamen inficior, & *mandræ* & Archimandritæ nomina iam pridem ferè tantùm adhiberi cum de præfectis & domibus Religioſorum agitur. De *mandræ* nomine liquet ex Actis S. Theodoſij Cænobiarchæ, in quibus ſic legitur. [Et iam magnus quidem erat numerus diſcipulorum: ſpelunca autem exigua & planè minor quàm vt poſſet eos capere. Ipſi autem ad eum accedentes, ſollicitabant vt excitaret Monaſterium, & ampliorem eis faceret mandram ouium ſpiritualium.] De nomine *Archimandritæ* Iuſtinianus Nouel. 5. [Hoc perhibent, qui dicuntur Archimandritæ, id eſt præfecti Cænobiorum.] Varia Pontificum ac Conciliorum

& Pa-

& Patrum loca, quibus nomen *Archimandritæ*, Monasterij Præfectum sonat, addensat Sauaro ad Sidonium lib.8. Epistola 14. Sed ex se voces illæ sunt indifferentes, vt ad Præfectos quoscunque spirituales accommodentur: quibus inhonestum non est audire ouium Christi præfectos, sicut eos non dedecet audire Pastores. Neque item ea appellatio Reges dedecuit, vt Ferrandus loco allegato fusè confirmat ex Xenophonte lib.8. Cyripæd. Platone in Politico ac Minoë, Homero Iliad. α Et γ Et Odyss. ξ Suetonio in Tiberio, Strabone lib.17. Hesychio, Eusebio, Constantino, & Christo ipso Matth. 25. & 26. Adde & Philonem lib. 1. de vita Mosis, ac lib. de Agricult. & initio libri de Ioseph. Itaque haud iniuria, Pontifices sicut Pastores audiunt, ita etiam dici possunt Archimandritæ.

Archipastor Ecclesiæ, quæ sub cœlis est. S.Theodorus Studita Epist.33.ad Leonem III.

Archipontifex primus. Iustinianus ad Hormisdam.

Auctor nominis & honoris Episcopalis. Innoc.I.ad Concil. Mileuit. Est Epist.93.apud August. Videsis Epilegomen.2. subn.2.verit.11.

B

BASIS *fidei*. Chrysostom. homil.2. in Psalm.50. Idem quod fundamentum, & Petra fidei Catholicæ, de quibus titulis postea. Et verum quidem est, sanctos quosque, potentes esse fidei & Ecclesiæ bases, vt habetur apud Hieronymum circa illud Iobi 38. *Super quo bases illius solidatæ sunt*; tamen Petrus & eius successores, sunt eo speciali modo bases fidei & Ecclesiæ, quo dicitur super eos Ædificata Ecclesia.

Basis immobilis. Chrysostom. homil. de Petro & Elia.

Duplex Immobilitas distingui potest, in hac fidei Catholicæ basi, diuinitus prouisa, ne circumferamur omni vento doctrinæ. Prior est immobilitas in fide; Hæc est illa indefectibilitas fidei, pro qua Petro & suis successoribus obti-

obtinenda, Christus rogauit & exauditus est pro sua reuerentia. Vnde factum est, vt alijs omnibus sedibus etiam per Apostolos quandoque stabilitis, in ferè ac fœdè per varias hæreses contaminatis, in sola sede Petri, beata Apostolorum successio, defenderit susceptæ semel religionis integritatem, vt pulchrè dixit Lyrin. in commonit. cap. 9. Consulendus de hac immobilitate Bellarminus lib. 4. de Roman. Pontif. à cap. 3. ad 14. & Pamelius ad Epist. 55. S. Cypriani num. 91. Tradunt hoc breuiter, sed benè, Monachi secundæ Syriæ ad Iustin. Imper. post Epist. 74. Hormisdæ.

Posterior Immobilitas sedis Petri, est indefectibilitas eius; Ecclesia enim quandiù voluentur sæcula, egebit Pastore, alioquin non esset ei sufficienter prospectum, nec esset qui lites de Religione decideret, & dubia fidei expediret. Itaque necesse est, Pontifices Romanos durare vsque ad mundi finem, neglectis breuibus moris interpontificij interdum interiectis. Et aliæ quidem pleræque Ecclesiæ, etiam Apostolorum, dilapsæ sunt. Hæc sola perstat Immobilis, perstabitque firmante Christo; ita vt quamuis aliquando Imperatores, (quod notat Sanctus Cyprianus Epist. 52. num. 32. malè ibi deflexus in alium sensum à Pamelio) haud molestiùs tulerint insurgere Tyrannum, quàm creari Romæ Pontificem; sic enim optimè cum Cypriani locum accepit Albaspinæus lib. 1. obseru. 23. tamen obstare non potuerint, quo minùs Ecclesia basim hanc immobilem retineret, quippè nixa illa sponsione Christi, *Et portæ inferi non præualebunt aduersùs eam*. Id quod Chrysostomus tractans æternitatem Regni Christi super Sion montem Dei Sanctum, siue super Ecclesiam, egregiè suspicit, homil. cum ageretur de suo exilio. Et insigniter quoque Damasc. Orat. de Transfig. Valet verò circa Romanam Ecclesiam, maximè per Pontificem, multo magis, quod à Rutilio de Roma Ethnica scriptum in hæc verba est lib. 1. Itiner.

Percen-

Percensere labor densis decora alta triumphis,
Vt si quis stellas pernumerare velit.
Quæ mergi nequeunt, nisu maiore resurgunt,
Exiliuntque imis altiùs alta vadis.
Vtque nouas vires fax inclinata resumit,
Clarior ex humili sorte, suprema petit.
Porrige victuras Romana in sæcula leges,
Solaque fatales non vereare colos.
Quamuis sexdecies denis & mille peractis,
Annus præterea iam tibi nonus eat.
Quæ restant nullis obnoxia tempora metis,
Dum stabunt terræ, dum polus astra feret.
Illud te reparat, quod cætera regna resoluit:
Ordo renascendi est, crescere posse malis.

En geminam faciem Romanæ Ecclesiæ, crescentis persecutionibus, & ab ipso ferro animum opesque ducentis. En cur verè sit basis immobilis, nec periclitetur de euersione per clades, & coniuratum in eius ruinam Erebum. Magis ædificatur cum cædi videtur, ait Tertullianus ad Scapulam cap. 5. Splendidè in hanc rem disserit Stapletonius lib. 1. de magnitudine Romanæ Ecclesiæ cap. 6. 7. & 8. Immobilitatem huius petræ aduersùs quoscunque fluctus exponens.

Fortassis etiam Romanus Pontifex *Basis immobilis* appellatur, quia sicut omnis motus animalis, ex doctrina Philosophi, nititur basi immobili, ita omnis motus in negotijs fidei, innititur immobilitati cathedræ Petri. Quid si etiam spectata est necessitas constantiæ infractæ in recto & honesto, Pontifici congruentissimæ? Videsis Philippum Probum in additionibus ad Ioannem Monachum in Prologum 6. Decretal. num. 59.

Beatitudo. Hieron. Epist. 57. August. lib. 1. contra duas Epistolas cap. 1. Iuo Carnot. Epist. 65. Synodica trium Conciliorum Africæ ad S. Damasum. Iustinianus ad Hormisdam. Comprouinciales Arelatensis Episcopi ad Sanct.

Leonem. Eusebius Mediolan. ad eundem.

Abstractum pro concreto, reuerentiæ ergo. Cur autem Romanus Pontifex etiamnum viuens, *Beatus* audiat vel etiam *Beatissimus*, (quo pacto denominatur. S. Leo in Concilio Chalcedon. actio. 3. triplici ad eum Epistola, & Damasus in Epistola Stephani cum Africanis collegis,) Itemque *Beatitudo*, quin etiam, vt sæpiusculè apud Anastasium legitur, nominatim in Adriano I. *ter Beatitudo*; obscurum videri potest, supposita mole ærumnarum quibuscum conflictari necesse est qui ad illud dignitatis fastigium prouehitur. In quam rem multa peti possunt ex opere S. Bernardi de consid. ad Eugenium, & perpulchrè item de eo disserit Ioann. Sarisber. lib. 8. polycr. cap. 23. *in fine*. Vbi post diu versatam impietatem ambitiosorum, Romanum Pontificatum captantium per schisma, concludit; [Sed licet omnes summi Pontificatus apicem deferant, quantum salua religione licet, fugiendum potiùs quàm suspiciendum arbitror sapienti. Vt enim ex conscientia verum loquar; illius laboriosissima & quantum ad statum præsentis sæculi pertinet, miserrima videtur esse conditio.] Confirmat hoc primò ex necessitate vel dedendi se auaritiæ, & accipiendi munera cum Iustitiæ conculcatione, vt suppetat quod effundatur vel reddendi se obnoxium linguis & manibus factiosorum. Tum addit. [Si in summa potentia, minima licentia est, profectò qui legibus præest, nulli subijcitur, sed ab illicitis arctiùs coarctatur. Ergo & Romano Pontifici minimum, eo ipso quod plurimum, licet. Quid ponderosius est sollicitudine omnium Ecclesiarum? Apostolicum priuilegium transit ad successores, & planè pars priuilegij est, quam Apostolus ad Corinthios loquitur. *Quis, (inquit), Infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalisatur & ego non vror?* Si totum non vultis reuoluere, vel istud ventilet qui de primatu contendit; Et vt puto, citò faciet locum. Propterea qui Romanus Pontifex est, eundem pro conditione Ecclesiæ quæ nunc est, esse ser-

ſeruum ſeruorum neceſſe eſt. Non quidem nuncupatiuè ad gloriam, vt quidam opinantur; ſed ſubſtantiuè vt potè qui ſeruis Dei ſeruit vel inuitus. Omnis enim perſona Deo ſeruit, & diſpenſatrix eſt clementiæ vel Iuſtitiæ ſuæ. Seruit Angelus, ſeruit homo, ſeruiunt boni, ſeruiunt mali, & ipſe princeps mundi Diabolus ſeruit. Ergo & Romani ſeruiunt Deo, & Tyranni, quibus Romanorum neceſſe eſt ſeruire Pontificem, adeò quidem vt niſi ſeruiant, aut exPontificem, aut exRomanum eſſe, neceſſe ſit. Quis cum ergo ſeruum ſeruorum eſſe ambigit? Dominum Adrianum, cuius tempora fœlicia faciat Deus, huius rei teſtem inuoco, quia Romano Pontifice nemo miſerabilior eſt; conditione eius nulla miſerior; & licet nihil aliud lædat, neceſſe eſt citiſſimè vel ſolo labore deficiat. Fatetur enim in ea ſede, ſe tantas miſerias inueniſſe, vt facta collatione præſentium, tota præcedens amaritudo, iucunditas & vita fœliciſſima fuerit. Spinoſam dicit cathedram Romani Pontificis; in tantum acutiſſimis vſquequaque conſertam aculeis, tantæque molis, vt robuſtiſſimos premat, terat, & comminuat humeros. Coronam & Phrygium, clara meritò videri, quoniam Ignea ſunt. Se nunquam à natali ſolo Angliæ malle exiſſe, aut in clauſtro Beati Ruffi, perpetuò latuiſſe dicit, quàm tantas (niſi quia diuinæ diſpenſationi reluctari non audet) intraſſe anguſtias. Dum ſupereſt ipſum interroga, & crede experto. Hoc etiam mihi ſæpiſſimè adiecit, quod cum de gradu in gradum, à clauſtrali clerico per omnia officia in Pontificem Romanum aſcenderit; nihil vnquam fœlicitatis, aut tranquillæ quietis vitæ priori adiectum ſit ab aſcenſu. Et vt verbis eius vtar, (nihil enim cum præſens ſum, ſui gratia, vult apud ſe abſconditum ab oculis meis) in incude (inquit) & malleo ſemper dilatauit me Dominus, ſed nunc oneri, quod infirmitati meæ impoſuit, ſi placet, ſupponat dexteram, quoniam mihi importabile eſt. Nonnè ergo miſeria digniſſimus, qui pro tanta pugnat miſeria?]

Nec leuius id onus ſenſit Alexander I V. eo diplomate quo librum Guilelmi de S.Amore proſcripſit. Sic enim diſſerit de importabili humanis viribus Pontificatus Romani ſarcina. [Sine diſtinctione prælatus eſt Pontifex, vniuerſis. Dominicæ quidem vineæ cuſtos generalis & cultor, & totius ouilis Catholici, Paſtorumque omnium Summus Paſtor. Incumbente namque ſibi generali ſollicitudine ſuper omnes, cum ex eo ſuæ mentis intuitum per cuncta diffundere teneatur, ſtupet nimirùm ipſius animus, & ſub tam grauis & difficilis curæ pondere contremiſcit, quod poſſe ſufferre vt conuenit, Ius naturæ occiduæ vix confidit. Ad eum namque negotia vndique confluunt, perueniunt lites, dubia deferuntur & deſtinantur implicita & perplexa; nec vnquam horam influens torrens ceſſat, nec huius alti pelagi, validæ & infeſtæ procellæ quieſcunt, ſed his, quæ tunc imminent expeditis, mox aliæ ſubſequuntur. Nec tot implexarum quæſtionum nodi, deciſione Apoſtolica ſolui poſſunt, quin & aliæ irretitæ & nodoſæ ſuperueniant, deliberatione matura, & conſulta definitione ſoluendæ. Imò ex quo de Inſtantibus difficilibus & obſcuris, dubietatis caliginem verbo ſuæ declarationis amouerit; ſtatim noua & recentia turbulenta ingruunt, Apoſtolico dilucidanda oraculo, & ambiguis ac incertis mentibus claræ diſſertionis lumine ſerenanda. Propterea ineſt Romano Antiſtiti ſollicitudo ſine otio, labor ſine quiete, occupatio ſine vacatione, exercitium ſine tranquillo, ingens & ſedula meditatio, & Vigilia ſine ſomno; nec ad modicum etiam cura quotidiana intermiſſionem habet; inſtantia quæ nec omittitur aliquo tempore, nec aliquod ipſa tempus omittit; Vrget continuè, quia cogitanda materia ſemper adeſt, nec ſucceſſu temporis deſinit, ſed cum illius diuturnitate perdurat, quia nec decurſu temporum deficiunt negotia, ſed aſſiduè illis ſuccedentibus renaſcuntur.] Satin' laboris & doloris, curarumque & ærumnarum opprimentium, in vnum caput?

Quis

Quis ſub tanto pondere non fatiſcat? De hoc Argumento plenè Rodericus Zamorenſis lib. 2. ſpeculi humanæ vitæ cap. 2.

In tanta ergo ærumnarum mole, quomodo Pontifex dicitur *beatus & beatiſsimus?* Tres huius denominationis cauſas profert F. Iuniperus à Drepano diſput. 1. ad Bullam Vrbani VIII. q. 1. c. p. 1. à num. 6. Prima, quod Pontifex debeat eſſe ſupra & extra hominem, nec vltra in terris, ſed in cœlis conuerſans. Secunda, quod terreni ſimul & cœleſtis Imperij, iura à Chriſto acceperit. Tertia, quia eminere omnibus, vt loco, ita cœleſti vita & zelo diuinæ gloriæ debet. Henricus Kalteiſen in oratione de libera prædicatione Verbi Dei, quam habuit in Concilio Baſileenſi *ferè initio orationis*, & latè in Replica poſtea ſubiuncta, hunc Pontificis titulum retulit ad excellentiam admirandam Pontificiæ auctoritatis, qua vt ait, Papa propè attingit Chriſtum.

An ſicut Imperatores Romanos, *diuos, ac diuiniſsimos*. Itemque *fœlices & fœliciſsimos*, dici, ex vſu fuit, vt prolatis multis teſtimonijs oſtendit Bullengerus lib. 1. de Imperatore cap. 5. & 24. ac 33. Beatiſſimos item appellari ſolitos Imperatores, demonſtrat Pancirolus lib. 1. theſauri variar. Lection. cap. 1. ex S. Ambroſio, Gratianum, Valentinianum, ac Theodoſium AA. denominante, *Beatiſsimos*; An inquam ſicut Imperatores his olim titulis ſunt inſigniti; Ita placuit Pontificem, *Beatiſsimum* appellare, cuius maieſtas humanam ac temporalem Imperatoris poteſtatem tanto interuallo ſuperat, quantum eſt capedinis inter cœleſtia, atque terrena? ſanè ſi Aaron dicitur *Beatificatus in gloria*, Eccleſiaſtici 45. quia accepto gentis ſacerdotio, decoratus eſt Pontificio ornatu; multo iuſtiùs Chriſtianus Pontifex dici poteſt *beatificatus & beatus*, ſuo Pontificatu, quia in Aarone non eſt glorificatum, quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam. Multò enim magis abundat miniſterium Iuſtitiæ in gloria, vt dicitur 2. Cor. 3.

Dicun-

Dicuntur ista haud inuerisimiliter, vt & alia, quæ ad huius tituli Romano Pontifici delati defensionem, contra Vvicleffum obstrepentem, adducit Valdensis lib.2.doctrinal. cap.33.

Existimo tamen germanam causam huius Pontificiæ denominationis, eam esse quam S.Clemens Epist. 1.*initio*, insinuat; nimirùm quod Christus S.Petrum designans Pontificem, præfatus est illud, *Beatus es Simon Bariona*, statimque subdidit, *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c.* Familiari autem auxesi, qui tunc *beatus* dictus est, ad honoris & reuerentiæ plenitudinem, dicitur *Beatißimus*.

Cœterum olim vt nomina *Sanctitatis*, & *Sanctißimi* attributa alijs à Romano Pontifice legimus, ita & nomina *beatitudinis*, & *beatißimi*. De vocibus *Beatitudo*, & *Sanctitas* exemplum dabit S. Gregorius lib.6. Epist. 28. Sed & Constantius reuocans S. Athanasium vrgente Constante fratre, vocat eum *Beatitudo vestra*. De hoc nomine *beatitudinis*, frequentia exempla sunt in Concilio Carthag. sub Aurelio. Sed & Petrus Cluniacensis lib.6.Epist.32. Hugonem Rothomagensem sic affatur. [Valeat Sancta & tota iam cœlestis beatitudo tua.] Sanctus item Hieronymus agens cum Theophilo Alexandrino, solet adhibere titulum *beatitudinis*. Eumque etiam adhibuit S. Euthimius, agens cum Anastasio Patriarcha, vt est apud Cyrillum in S.Euthimij Actis. Necnon S.Ioannes Monachus, alloquens Archiepiscopum apud Surium 13.Maij, Marcellinus presbiter præfatione ad vitam S. Suuiberti, compellat Gregorium Episcopum Traiactensem, *Beatißimum Patrem*. S.Bernardus Epist.249. titulum *beatitudinis vestræ* adhibet; scribens ad Cartusianos. Itemque Petrus Cluniac. agens cum S. Bernardo Epistola apud istum 264. Necnon Nicolaus I. Epist. ad Hincmarum Rhemensem apud Iuonem par. 14. cap.46. Et apud ipsum Nicolaum Epist.28. quin etiam Alcuinus Epist. 12.& 18. cum Rege agens, donat eum titulo *beatitudinis vestræ*.

Bea-

Beatitudo, quæ eſt caput omnium ſanctiſsimorum Sacerdotum. Iuſtinian. l.7. Cod. de ſumma Trinit.

Beatitudo, cui Epiſcoporum iudiciaria, & ſummorum finem Eccleſiaſticorum negotiorum, in honorem beatiſsimi Petri, Patrum decreta omnium, cunctam reſeruauere ſententiam.

Tres Synodi Africanæ in Synodica ad Damaſum.

Non eſt ſenſus, SS. Patres conſtituiſſe, vt ad Romanum Pontificem de grauibus quibuſuis negotijs referretur. Id enim Romanus Pontifex iure diuino obtinet, non ex Patrum conceſſione ac reſeruatione. Sed Patres agnoſcentes ius diuinum, quo Petrus & eius ſucceſſores vi Primatus à Chriſto conceſſi ea prærogatiua potiuntur, ita faciendum expoſuerunt & edixerunt.

Benedictio vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ. Moyſes Mardenus legatus Patriarchæ Antiocheni ad Iulium III.

An quia ab omnibus verè Chriſtianis, benedicitur & agnoſcitur vt caput? An quia ex coniunctione cum eo vnitas Eccleſiaſtica & omnis cœleſtis benedicto profluit, quatenùs ea vnitate ſecluſa, non deriuaretur benedictio Spiritus in nos, nec remiſſio peccatorum? (Sanè vt hoc ſignificaretur, claues Beato Petro ſunt conceſſæ, vt notat S. Fulg. lib. de fide ad Petrum cap. 3.) An denique, quia in Vniuerſa Chriſtiana Republica; hoc eſt vnicum granum in botro, quod non eſt conculcatum, quia benedictio Domini eſt, vt Propheta dixit? Omnibus enim Apoſtolorum ſedibus diſſipatis, hæc ſola perſtat.

C

CACVMEN *mundi*. Fulg. de incar. & gratia Chriſti cap. 11.

Sic nominat Romanam Eccleſiam, cum qua ait totum Chriſtianum orbem ſentire. Vt autem Romana Eccleſia ſit mundi cacumen, habet per Pontificem. V. prænotationem ſecundam.

Cacu-

Cacumen, ac vertex humani generis. Petrus Damiani Opusc.23. cap.1.

Caput omnium. lib.5. vitæ Patrum num.88. libelli 15.

Illud *omnium*, quorum caput in eo loco constituitur Romanus Pontifex, videtur dictum de omnibus Episcopis tantùm, eo quod Romanus Pontifex sit eorum caput. Tamen verissimum etiam est, Romanum Pontificem esse caput omnium planè fidelium. Cur autem eo loco, qui notatus est ex vitis Patrum, titulus ille restringi videatur ad Episcopos, ratio ducenda est ex adiunctis. Ibi enim narratur, duos Alexandrinos Monachos se castrasse propter Regnum cœlorum. Cum ergo eam ob causam essent à suo Antistite excommunicati, adierunt Episcopum Hierosolymitanum, & postea etiam Antiochenum; à quibus repulsi, & iteratò excommunicati; [abierunt (ait libelli Autor) ad summum Archiepiscopum Romanæ ciuitatis, & suggesserunt illi, quæ fecerant eis memorati Archiepiscopi, dicentes, venimus ad te, quia tu es caput omnium] quæ verba videntur comparare Romanum Antistitem cum alijs Antistitibus, & eum illis assignare pro Capite.

Caput diuinissimum omnium capitum. S. Theodorus Studita Epist.33. ad Leonem III.

Caput & Princeps omnium Patriarcharum. Concilium Nicenum cap.39. apud Pisanum lib.3.

Caput omnium Episcoporum. Episcopi 2. Mœsiæ, Epistola ad Leonem Aug. in fine Concilij Chalced. Hugo Victor. lib.2. de Sacram. cap.43.

Caput Sacerdotij quod in Christo est Canonicè. Ioan. Constantinop. ad Constant. Papam.

Caput, cui de singulis Prouincijs referre Sacerdotes debent. Nicol. I. Epist. ad Episcopos Galliæ ex Concilio Sardicensi.

Caput omnium Christianorum. Petrus Damia. in Odilone.

Caput omnium Ecclesiarum, Romana. Beda lib. 1. vitæ S. Patricij, Paschasinus legatus sedis Apostolicæ in Concilio Chalcedon. Actio. 1.

Lucu-

Luculenter ex hoc titulo differit Ioan. 8. Epift. 32. quæ eft ad Carolum Caluum Imperatorem. [Quid autem (inquit) magis legitimum quàm, vt præ omnibus & ante omnia Romanæ curam habeatis Ecclefiæ, quæ cœterarum magiftra eft & mater Ecclefiarum? quæ veftro in tempore tantis ac tam immanibus fuccumbit fine ceffatione periculis? Denique fi hæc Ecclefia, quæ caput eft viget, cœtera membra quamuis languida, recuperandi fiduciam non amittunt; quæ nimirùm omni robore carent, fi contingat folum caput fortè languere, quanto potiùs (quod auertat omnipotens) fi contingat extingui?] Videfis in eandem fententiam Auitum Viennenfem Epiftola ad Fauftum & Symmachum. Non excidit ergo vrbs Romana eo ornamento quo in Ethnicifmo potiebatur; vt fcilicet diceretur orbis caput. [Roma (inquit autor vitæ S.Fulgentij) autorum fecularium confono femper ore laudata, & caput mundi veraciter appellata.] At nunc per S. Petrum eiufque fucceffores, multo veraciùs, certè fundatiore & fublimiore titulo.

Caput totius corporis, cui quicquid fidelium eft, vbique fubmittitur. Ennod. in Apolog.

Corpus ab Ennodio indicatum, eft Ecclefia, cuius caput primarium Chriftus eft. Vnde S. Auguft. ferm. 45. de verb. Dom. queritur de eo, qui refecto corporis Ecclefiæ capite Chrifto, volebat Ecclefiam decollare. Chrifto tamen digreffo, vifibile caput corporis Chrifti, quod eft Ecclefia, aliud non eft quàm Romanus Pontifex. S.Leo Epiftola 98. vocat *quafi quoddam caput*, quæ non funt particulæ imminutionem fonantes, fed comparationem & Analogiam cum capite phyfico. Et poteft etiam habuiffe rationem primarij capitis Ecclefiæ, fiue Chrifti, præ quo Pontifex non eft nifi analogicè caput. Præclarè analogiam illam capitis in Romano Pontifice, ex vno præter cœtera munere exponit Ioannes Conftantinopolitanus in Epift. Apolog. ad Conftantinum Romanum Pontificem, cum

per violentiam Bardanis damnasset sextam Synodum; de quo rursùs cum de titulo *Medici*. Ex hoc porrò titulo & aliquot sequentibus, vides meritò Canum 6. de locis c.3. damnare impudentissimi mendacij Bucerum, ausum negare, titulum, *Capitis Ecclesiæ*, esse vnquam ab vllo delatum S.Petro, eiusuè successoribus.

Caput Ecclesiæ. Concil.Chalced.Epist.ad S.Leonem.

Pereruditè & paucis hunc Pontificis vulgatissimum titulum exponit Gabriel lect.23. in Cano.*à littera I.*ad *litteram O*. Non repugnat S. Gregorius lib. 4. regist. Epist. 38. cum ait, præter cætera contundens Ioannem Constantinopolitanum, falso & arroganter assumentem titulum vanum.[Petrus Apostolus primum membrum Sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quàm singularium sunt plebium capita? & tamen sub vno capite, omnia membra sunt Ecclesiæ; Atque vt omnia breui cingulo locutionis astringam, Sancti ante legem, sub lege, sancti sub gratia, omnes hi perficientes corpus Domini, in membris sunt Ecclesiæ constituti.] Hunc locum aduersùs titulum *Capitis Ecclesiæ* S. Petro & successoribus assignatum, intorquet Caluinus 4. institut. cap.7. §. 21. sed est inanis planè obiectio. Nam S.Petrus, ita est primum corporis Ecclesiæ membrum, vt simul sit caput. Neque enim ratio capitis, excludit rationem membri. Est tamen Petrus tale membrum & tale caput toto mystico corpori prospiciens; vt quod singulare est corpori huic mystico, inferiora habeat ipsa quoque suum caput particulare, subiunctum & subordinatum capiti illi visibili generali, quod vnà cum omnibus & inferioribus capitibus & membris immediatè ijsdem subiectis, comparatur ad Christum caput nunc inuisibile, vt membrum recipiens duntaxat influxum, non conferens, atque adeò non vt caput.

Caput Christianæ Religionis. Petrus Damiani Opusc. 4. ex edicto Constantini.

Caput

Caput Ecclesiæ, adamantis naturam firmitate superans. Chrysostom. homil. 55. in Matth.

Hoc dicit propter insuperabilem portis inferi, firmitatem huius Petræ, quam nulli vnquam inflexere errores, vt profitentur Monachi secundæ Syriæ in precibus ad Iustinum Augustum, pro exoranda eius intercessione apud Hormisdam Papam. Luculenter quoque de omni errore à sede Petri, remotissimo ad suum vsque tempus, Agatho Papa in VI. Synodo Epistola ad Imperatores. Quod autem B. Hildegardis Epistola ad Anastasium Papam scripsit, aduersùs omnes Diaboli partiarios, etiam extra res fidei, infracti debent esse Romani Pontifices. Est de hac re insignis locus Cypriani Epistola ordine 55. ad Cornelium Papam. Ex hoc insuperabilium Pontificum numero fuit S. Damasus, qui idcircò in VI. Synodo Constantinopol. dictus est *fidei adamas*. Item ex eo numero fuit S. Martinus I. qui propterea in Epistola Anonymi ad Occidentales de eius exilio, vocatur *spiritualis pater adamantinus, sacerdotumque Princeps; pag. 33. Collectan. Anastasij*. Valet circa Pontifices, quod de S. Augustino dixit Facundus lib. 9. *in ipso fine.* [Augustinus vir adamantinus, in quo omnes aduersariorum dentes franguntur.] Addi potest adamantis ab igne non læsio; sed splendor maior, vt notauit S. Ambrosius lib. de Elia cap. 7. similiter enim tentata per ignem impugnationum hostilium fides & constantia piorum Pontificum, purior ac splendidior exiuit. V. supra V. *Adamas*.

Caput fidei. S. Gregorius II. Registri Epist. 42.

Caput totius fidei. Philippus legatus Cœlestini Papæ in Concilio Ephesino tom. 2. cap. 15.

Mens Philippi, ex eius integro loco perspicitur. Ait ergo. [Gratias agimus Sanctæ Venerandæque Synodo, quod literis sancti Beatique Papæ nostri, vobis recitatis, sanctos cantus, sanctis vestris vocibus Sancto capiti vestro, Sanctis etiam vestris exclamationibus exhibueritis. Non enim ignorat vestra beatitudo, totius fidei, vel etiam Apostolo-

rum caput, esse B. Apostolum Petrum.] Sensus ergo est, dignè ac meritò Episcopos in Synodo congregatos, post lectam Cœlestini Papæ Epistolam, omnes simul acclamasse, *Nouo Paulo, Cœlestino; custodi fidei Cœlestino, Cœlestino cum Synodo concordi. Cœlestino Vniuersa Synodus gratias agit. Vnus Cœlestinus, vna fides Synodi, vna fides orbis terrarum.*] Hoc gratias ritè agens Philippus, ait verè ac benè dictum à Synodo, quæ non ignoraret, Cœlestinum esse caput ipsius Synodi, & in eo consedentium Episcoporum, ipsos verò esse membra. Id verò probat Philippus, quia S. Petrus caput est totius fidei, vel etiam Apostolorum, hoc est omnium fidelium, non modò ad plebem spectantium, sed etiam eorum qui plebes regunt. Non ait Petrum *fuisse caput*, sed *esse*: quia non agit de singulari persona Sancti Simonis Petri, sed de eius successore tunc sedente, qui fictione iuris, ac ob omnimodam potestatis æquiualentiam dicitur ab eo, *S. Petrus*. Sicut alij Episcopi, conferuntur ab eodem, Apostolis: eo quod sicut S. Petrus dum viueret, præerat alijs Apostolis, eosque sibi habebat subordinatos, etiamsi sumerentur proùt congregati, vt manifestum fuit in Concilio Hierosol. cui S. Petrus præfuit, ita Episcopi pro tempore regentes Ecclesias particulares quomodocunque spectati, subsunt Romano Pontifici successori S. Petri. Locus est ipsius solis radijs scriptus, pro Pontifice Concilij Oecumenici capite, & locato supra quosuis Episcopos quomodocunque spectatos, ac etiamsi congregatos. Porrò quod fidem, cuius caput nominatus hìc est Cœlestinus, intelligendam dixi vniuersitatem fidelium profitentium fidem Christi, metonymia est non admodùm violenta vel infrequens. Sic enim *militiæ* nomen, sæpè vsurpatur pro ijs, qui militiam profitentur. Dicuntur etiam cedere arma togæ, id est togatis armati.

Caput omnium professionum. Gabriel Archiepiscopus Nesno in calce Synodi Orientalium.

Caput Orbis. Vincentius Lyrin. Commonit. cap. 42.

Caput

Caput ſanctitatis. S. Maximus ſerm. 5. de Nat. Apoſtol. Hoc dicitur, quia Eccleſia & Sancta eſt, & veluti caput Sanctitatis, quæ eſt quaſi anima membrorum viuorum, de Spiritu ſancto & increata eius ſanctitate viuentium in Chriſto; Atque ita Pontifex, totius corporis in quo ſolo humana ſanctitas reperitur, caput viſibile, eſt caput ſanctitatis.

Caput à quo membra, quid credendum, quid opinandum, quid tenendum ſit, quærere debent. S. Cyrillus in Theſauro.

Allegatur hìc locus à S. Thoma Opuſc. 1. & 19. Inciditque in Græcum Codicem integrum Turrianus; è quo Lindanus 4. Panopl. cap. 87. Græca verba repræſentat, vt dicam in Epilegom. ſubnot. 3.

Caput Apoſtolicum. Theodorus Studita Epiſtola ad Paſchalem Papam.

Senſus eſt, Pontificem eſſe Caput Eccleſiæ, ſuccedens Apoſtolo Petro, cum pari poteſtate, & nunc inter mortales potiens Apoſtolica authoritate. Niſi malimus locutionem eſſe & Græcis & Latinis admodùm familiarem, qua Sinecdochicè *caput* pro toto homine ponitur; vt cum dicitur *Charum caput, lepidum caput*, &c. Qua ratione *caput Apoſtolicum*, idem erit quod *vir Apoſtolicus*, proùt alij appellarunt Pontificem Romanum, adducendi ſuo loco inferiùs. Et quamquam vtraque tituli propoſiti notio, videtur denique eodem recidere, tamen prior expreſſiùs ac diſtinctiùs præfert poteſtatem Romani Pontificis, qui toti Eccleſiæ caput ſit, authoritate vertici Apoſtolorum communicata, & ad ſucceſſores transfuſa. Et vi huius tituli ſic accepti, Pontifices qui vixerunt tempore quo aliqui Apoſtoli ſuperſtites erant, dici quoque poterant, eorum capita; ſicut verè S. Petrus caput Apoſtolorum fuit, quandiù ìduixit. Et ſicut id ſolius S. Petri proprium fuit, ita & ſucceſſorum eius Romanorum Pontificum. Difficultatem duntaxat nonnullam ingerere videtur locus Heſychij presbiteri Hieroſolymitani Oratione de S. Iacobo Epiſcopo Hieroſolymi-

lymitano apud Photium Cod. 275. qui S. Iacobum vocat *Caput Apostolorum, & in capitibus verticem*. Consonatque quod Clemens lib.6.dispositionum referente Eusebio 2.histor. cap. 1. vocat S. Iacobum *Episcopum Apostolorum*. Verum ista nihil officiunt Iuribus Sancti Petri & successorum. Nam locus Eusebij manifesta adulteratione sordet; Cum Codices non deprauati, vt Græcus Vaticanus, & Coloniensis, non habeant S.Iacobum fuisse *Episcopum Apostolorum, sed Episcopum Hierosolymorum*; quo eodem modo eum locum refert Nicephorus lib.2.histor. cap.3. Locus autem Hesychij, supposito quod à Photio Romanæ sedis hoste capitalissimo fideliter sit exscriptus, præterquàm quod est, Encomiastæ in ipsa Hierosolymitana Ecclesia, de primo Episcopo Hierosolymitano Elogium, non adeò seuerè ad metiendum ad veritatem, aliud reuera non fert quàm decus S. Iacobi, ex eo quod in Concilio Apostolico plurimum ei sit delatum ab omnibus Apostolis, Ipsoque Petro, cum eius sententiæ qua Petri iudicium firmauit, de modo scribendi ad Neophytos ex Gentibus, acquieuerunt; non quod S. Iacobus ibi egerit caput Concilij, ac etiam S. Petro maior fuerit, vt erroneè scripsit Abulensis in cap. 17. Math.q.13.ad 1. Sed quod ob notam viri sanctitatem, quæ ei etiam apud vulgus Iudæorum nomen Obilæ, id est *Præsidij & protectionis populi*, peperit, vt scribit Iobius Monachus apud eundem Photium Cod. 222. & ob proprium eius loci Episcopatum, eo honore dignus sit habitus. Adscribendus est locus Hesychij, vt appareat enodationem propositam esse legitimam. [Quomodò (inquit) prædicabo seruum Christi & fratrem, nouæ Hierusalem summum ducem, Sacerdotem Principem, Apostolorum caput, in capitibus verticem, in lampadibus supersplendentem, & inter Astra maximè illustrem? Petrus prædicat, Iacobus decernit, & paucæ voces magnitudinem quæstionis comprehenderunt, *Ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur*. Ego iudico eum, cuius iudicium abrogare

non

non licet, neque deprauare decreta; in me enim omnium iudex viuorum & mortuorum loquitur meo organo, sed artifex supra est. Ego linguam præbeo, sed vocis opifex vocem suppeditat.]

Cardo summus totius mundi. Petrus Damiani opusc. 30. cap. 1.

Cardo & caput omnium Ecclesiarum. Anacletus Epist. 3. Cur Ecclesiam Romanam sic denominarit Anacletus, ex eius verbis intelligi potest, ait enim. [Si quæ causæ difficiliores inter vos ortæ fuerint, ad huius S. Sedis apicem, eas quasi ad caput referre, vt Apostolico terminentur iudicio, quia sic Dominum velle, ab eoque ita constitutum esse, antedictis testimonijs declaratur. Hæc verò Apostolica sedes cardo & caput (vt prætactum est) omnium Ecclesiarum à Domino & non ab alio est constituta. Et sicut cardine ostium regitur; sic huius S. Sedis authoritate omnes Ecclesiæ Domino disponente reguntur.] Huc pertinent, quæ de notatione Cardinalium virtutum, idest regentium cœteras, dicta sunt, lib. 1. de virtut. num. 229. S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem & Leonem c. 32. egregiè exponit cur Ecclesia Romana honestetur titulo de quo agimus. [Romanæ (inquit) Ecclesiæ fides, per Petrum, super petram ædificata, nec hactenus defecit, nec deficiet in secula. Christo eius Domino, rogante pro ea, ceu testatur sub ipsa passione sua; *Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Quo dicto demonstrauit, fidem fratrum, vario defectu periclitandam; sed inconcussa & indeficiente fide Petri, velut firmæ anchoræ subsidio figendam, & in fundamento vniuersalis Ecclesiæ confirmandam. Quod nemo negat, nisi qui euidenter ipsa veritatis verba impugnat: quia sicut cardine totum regitur ostium, ita à Petro & successoribus eius, totius Ecclesiæ disponitur emolumentum. Et sicut cardo immobilis permanens ducit & reducit ostium; sic Petrus & eius successores, liberum de omni Ec-

clesia habent iudicium, cum nemo debeat eorum dimouere statum, quia summa sedes à nemine iudicatur; vnde Clerici eius Cardinales dicuntur; Cardini vtique illi quo cœtera mouentur, viciniùs adhærentes.]

Censor qui Deo authore, Petri successit in honorem, Apostolicus vir, & Sanctissimus tenens primatum in sacris ordinibus. S.Emmerannus Episcopus & Martyr, vt habent eius Acta.

Christus Domini. Petrus Blesens Epist. 144.

Christus vnctione. S.Bernard. 2. de Consid. cap. 8.

Sacerdotes omnes, ob sacram vnctionem, appellantur *Christi*, à Psalte verbis illis, *nolite tangere Christos meos*; Tamen vnctio Christianorum Sacerdotum & Episcoporum, est longè fragrantior; vnde & ipsi (præsertim Episcopi) nomen *Christorum* meritò præferre possunt, & verò præferunt apud S.Ambrosium ser. 83. & apud Ruricium lib. 2. Epist. 3. Hæc cum ita se habeant quoad Sacerdotes & Episcopos quoscunque, Romanus Pontifex omnium Sacerdotum caput, meritò *Christus* absolutè & antonomasticè audire potest. Et accedit vicinia ad Christum antonomasticè dictum. Salua enim distantia immensa; quantum tamen hominibus indultum est, Papa Christum propè attingit authoritate; quod à se dictum, ab Hussita verò demorsum, tuetur & latè confirmat Henricus Kalteisen in Replica pro oratione de libera prædicat. Verbi Dei in Concilio *Basil.* §. *Consequenter replicans.*

Cingulus comprehendens vniuersos Christianos. Patriarcha quidam Orientalis, in professione fidei, Latinè facta ab Andrea Masio.

Ciuitas à Deo electa ad salutis refugium. Theodorus Studita Epistola ad Paschalem Papam.

Non dicuntur ista de vrbe Roma, (quamquam res eodem recideret) sed de ipsomet Pontifice, quem sic affatur S.Theodorus. [Vos igitur verè illimis fons ac sincerus, iam inde à principio fidei veræ, vos ab omni hæreticorum procella longè positi, securus totius Ecclesiæ portus; vos à Deo ele-

electa ciuitas ad salutis refugium.] Alludit ad ciuitates refugij Deo auctore constitutas, in quibus qui per vim & furorem opprimendus esset, securus degeret. Similiter enim quicunque, vel Episcopi, vel Clerici, vel fideles, alibi iniustè opprimuntur, ad Pontificem tanquam ad munitissimam Ciuitatem adeuntes, refugium inueniunt. Experti hoc sunt ab omni æuo Christiano, innumeri. Sic Basilides in Hispania deiectus ab Episcopatu, Romam ad S.Stephanum Papam adijt, à quo sedi suæ restitutus est, vt S.Cyprianus Epist. 68. testatur; qui tametsi dolet impositum esse S.Stephano à Basilide, tamen tutum ac legitimum fuisse in Stephano perfugium, non diffitetur. SS. Athanasius & Petrus Alexandrinus, teste S.Hieronymo Epist.16. eodem confugerunt. De Theodoreto quàm suppliciter & fidenter per litteras ad S.Leonis tutelam confugerit, docent eius litteræ, quæ extant. Idemque de S.Chrysostomo produnt litteræ ad Innocentium I. De S.Ignatio Constantinopolitano malignitate Photij oppresso, perfugium nacto apud Nicolaum I. res est vulgatissima. Alia exempla addensat Pamelius ad Epist.68.S.Cypriani num.17.

Ciuitas Regis Magni, ciuitas Dei nostri. Psalm.47.

Ibi ad litteram agi de ciuitate Romana ob sedem Pontificiam, monstrat Lucas Tudensis lib.2.contra Albig.cap. 12.adducendus infra V.*Dignitas inexplicabilis.*

Ciuitas sedis Petri, quæ pastoralis honoris facta caput mundo, quidquid non possidet armis, Religione tenet. Prosper Carm. de ingratis; & 2. de vocat. gent. cap. 16. & similia S. Leo serm.1. de Nat. Apostolo.

Ciuitas per quam Deus dedit, vt cæteris, mens vna sacrorum foret. Prudent. hymno de S.Laurent.

Frequenter id celebrant Patres, quod vna hæc Cathedra, sit constituta, vt hæreseon & schismatum tolleretur occasio. Disertè. S. Cyprianus lib. de vnitate Ecclesiæ. S.Hieronymus lib.1.contra Iouinia.cap.14. Creditus Ambros. 1.Cor.12. Itaque veriùs in Romanam Ciuitatem ca-

dit, quod de Alexandrina dictum est ab Eunapio in Ædesio, quod scilicet [ob illic locatum Serapidis fanum, esset alter quidam orbis terrarum, ad quem vndecunque omnes confluerent,& in quo omnes sociarentur.] Valet etiam multò magis de Roma Christiana ratione Pontificis, quod de Roma profana, ratione Imperatoris, dictum est à Symmacho lib.4. Epist.28. [In commune imperij caput vndique gentium conuenitur;tum quod Clementissimum Principem in hac parte degentem varia omnium desideria, vel necessitates sequuntur.] Hoc suo æuo factum, Seneca in consol.ad Albin.cap.6. & Ammianus lib.16. profitentur. De eodem ergo affluxu & concursu vndecunque gentium ad Romam Christianam, propter potentiorem (vt ait) principalitatem,idest propter Principem Spiritualem,Imperatore potiorem,ibi sedentem, locuples testis est. S.Irenæus lib. 3. contra hæres. cap.3. vbi plenè Feüardentius.

Clauicularius ostij,quod Christus est. Iuo serm.de Cathedra S.Petri.

Clauicularius regni. Petrus Damiani serm.26.

Clauiger athæreus, portam, qui pandit ad æthram. Aldelmus Epistola ad Gernuthium.

Clauiger cœli. Cyrillus Hierosolym.catech.6.& 17.Anastasius Biblioth.in præfatione ad vitam S.Ioannis Eleemos. Nicolaus I.ad Consulta Bulg.cap.5.

Clauigrr beatus vitæ æternæ, cui Deus terreni simul & cœlestis imperij iura commisit. Petrus Damiani opusc. 4. *sub initium*.

Titulus *Clauigeri cœlorum*,& consimiles iam prolati,fundantur in illis Christi verbis ad Petrum directis. *Tibi dabo claues regni cœlorum*. Ea quippè verba ad S.Petrum dirigi, nemo non videt, & supra monstratum est prænot.3. Optimè verò consilium Christi notauit S.Eulogius lib.2.de Pœnitentia contra Nouatianos,dicens. [Ideò nec Ioanni,nec alteri cuiquam discipulo dixit Saluator,*Tibi dabo claues Regni*

gni cœlorum, sed soli Petro, qui Deum negaturus erat, & peccatum lachrymis & pœnitentia expiaturus; vt suo ipsius exemplo, erga peccatores humanior esset. Alij enim non tentati, forsan seueriùs cum peccatoribus egissent.] S. Optatus lib. 7. præclarè id retulit ad agnitionem legitimæ potestatis etiam in peccatore. Plures adducti in commonitorio vt sit moderatio quod dicitur, astipulantur Sancto Eulogio, quoad causam concessionis clauium Petro soli & non cœteris factæ. Et alios quoque in eam rem proferam sub finem Epilegomenorum. Allatrauit autem S. Eulogium Photius Cod. 280. pro odio quo semper in Romanos Pontifices flagrauit. Ait enim, omnibus æquè Apostolis datas esse claues regni cœlorum, non Petro tantùm. Quinetiam eandem potestatem omnibus deinceps sacerdotibus esse collatam. Omnes enim sacerdotes ligant & soluunt & ex vi collationis clauium ipsis quoque factæ in persona S. Petri, vt Photius philosophatur. Sed erroneè more suo. Nam tametsi omnibus Apostolis, ac etiam sacerdotibus ad ligandum & soluendum assumendis ab Ecclesia, competunt aliqua ex parte claues regni cœlorum, non tamen cum ea prærogatiua vniuersalitatis ordinariæ ac independentiæ, cum qua claues collatæ sunt S. Petro: qui proindè meritò solus & iure præcipuo, dicitur *clauicularius regni*, & *clauiger cœli, ac vitæ æternæ*. Moschi vt est apud Sigismundum Herbestenum in commentarijs Moscouit. *pagina mihi* 15. Principem suum vocant *clauigerum Dei* quasi Dei familiarem & ad eius arcana admissum. Idem sensus posset facilè Pontifici accommodari.

Columen Ecclesiæ, fundamentum fidei. Chrysost. homil. 2. in Psalm 50.

Columna & stabilimen Christianæ Religionis. Chrysost. homil. 3. in Acta.

Columna Ecclesiæ, fidei basis. Chrysost. hom. 2. in Psal. 50.

Columna ac munimentum Ecclesiæ. Idem homil. de Petro & Elia.

Columna incorrupta Ecclesiarum. Basilius Imperator in Encyclica post 8. Synodum.

Columna & vertex antiquissimus Theologorum. S.Dyonis. cap.3.hier.Eccles.

Theologos ibi vocat S.Dyonisius, præstantes quosque, & in rebus diuinis maximè illuminatos Doctores, quorum *columnam*, appellat S.Petrum, quia omnis Doctrina reuelata, firmitatem & stabilitatem obtinet à S.Petri sede. *Antiquissimus*, verò eorundem Theologorum *vertex* appellatur, quia est omnium summus, & primus.

Consiliarius necessarius Christianorum. Chrysost.in encomio SS Petri & Pauli.

Non potuit breuiùs & pleniùs exponi necessitas omnibus Christianis iniecta, recurrendi ad Romanum Pontificem in quæstionibus de religione, dubijsque de fide ac moribus, vt agnouerunt passim veteres. Optimè S. Irenæus lib. 3. cap. 3. & Anastasius S. Maximi discipulus; ipseque S. Maximus, adducti à Gennadio cap.5. pro Concilio Florent. sect. 8. præmiseratque ex S. Cypriano & ex Iustiniani Epistola ad Epiphanium Patriarcham, insignia in hanc sententiam testimonia, quæ hic adscribenda fuissent, nisi obstaret prolixitas. Pulcherrimum præterea in eandem rem testimonium Theodori Studitæ, ex eius Epistola ad Michaëlem Imperatorem, profert idem Gennadius sect. 17. Addensat alia testimonia Pamelius ad Epistolam 55. S. Cypriani num. 90. Vnum luculentum Andronici Græc. Imperatoris, qui floruit anno 1271. ex eius Epistola ad Ioannem 21. iuuat adducere, descriptum ex antiquo illius Epistolæ exemplari in Bibliotheca Vaticana asseruato, & Latinè simul ac Græcè exhibitum ab Eugubino lib. 2. de donatione Constantini *pag*. 284. [Hæc Sacro-sancta Romana Ecclesia, supremum, absolutumque principatum potestatemque super vniuersam Ecclesiam Catholicam habet: quam quidem potestatem, in seipsa verè & humiliter agnoscit esse, atque accepisse cum plena authoritate ab ipso

ipſo Domino in Beato Petro Apoſtolorum principe ac vertice, cuius Romanus Pontifex eſt ſucceſſor: & quemadmodùm præter alias Eccleſias habet poteſtatem de fide iudicandi: ſic & ſi quæ de fide ſubortæ fuerint quæſtiones, huius iudicio diſſoluendæ ſunt. Ad hanc vnuſquiſque vexatus prouocare poteſt, & in omnibus cauſis, quæ ad examen Eccleſiaſticum ſpectant, ad huius Iudicium poteſt quiſque recurrere, & huic omnes Eccleſiæ ſunt ſubiectæ.] Hæc præter cœtera Andronicus. Quod ſi *Conſiliarij*, vox ſumeretur pro eo, qui *Monitoris & Correctoris* munere fungitur, vt fit apud S.Chryſoſtomum homil. de ferendis moderatè reprehenſionibus, ne ſic quidem hic titulus à Romano Pontifice eſſet alienus. Nam Pontificis eſt, monere, arguere, increpare quoſcunque fideles aberrantes.

Sed quod maximè eſt expendendum, hic Conſiliarius dicitur *neceſſarius*. Id quippè eſt ſummo Pontifici peculiare. Verum quidem eſt, titulum *Conſiliarij* ad omnes Antiſtites pertinere, eoſque ex proprio munere eſſe Conſiliarios non Reges, vt per pulchrè explicat S. Baſilius in cap. 1. Eſaiæ ad illud, *& Conſiliarios tuos ſicut ab initio.* Vt ergo detur, non eſſe incongruum alios in cauſa fidei adire Antiſtites, & illis auſcultare cum conſilium præbuerint, tamen Pontifex Romanus eſt Conſiliarius neceſſarius fidelium, vt habet titulus propoſitus. Similiter SS. Patres, à Leontio Byzantino lib. 1. contra Neſtor. & Eutych. *in procemio allegationis SS. Patrum*, nominantur, *Admirabiles Spiritus ſancti Conſiliarij*, quia per eos & in eis quaſi conſulimus Spiritum ſanctum; quo ſenſu olim Prophetæ dicti ſunt, *Conſultores*, vt notat Iacobus Bolduc lib. 1. de Eccleſia ante legem cap. 5. ſed quamuis Vnanimis de aliquo dogmate Sacro Patrum conſenſus, præbeat indicium traditionis, ob quam res ſit fide credenda, tamen nemo Patrum ſeorſim ſumptus, eſt neceſſarius Chriſtianorum Conſiliarius, ſicut Chriſti Vicarius. Denique S. Ioannes Euangeliſta à Zenone Veronenſi ſerm. de Fide, Spe, & Charitate, denomina-

tur

tur *specialis arcanorum Domini consultor*. Sed hoc propriè non sonat *Consiliarium*, qui potiùs diceretur *consultus*; sed sonat eum qui consultat, & arcana Dei exquirit ac combibit, quod fecit S.Ioannes vrgente Petro in cœna vltima: & dici etiam potest idem præstitisse, cum applicitus vitali mammæ, cœlestem sapientiam suxit. Pulchrè id habet S. Gregorius in libro Sacramentorum in Præfatione ad festum S. Ioannis Euangelistæ his præter cætera de eo Apostolo.[In cœnæ mysticæ sacrosancto conuiuio,super ipsum vitæ fontem æternum, scilicet pectus recubuit Saluatoris, de quo perenniter manantia cœlestis hauriens fluenta doctrinæ, tam profundis ac mysticis Reuelationibus est imbutus, vt omnem transgrediens creaturam, excelsa mente conspiceret, & Euangelica voce proferret, quod in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.] Nec minùs concinnè Gregorius Nyssenus homil. 1. in Cant. [Verbi amauit vbera, qui supra pectus Domini in cœna recubuit, & veluti quandam spongiam cor suum apposuit fonti vitæ, & ex ineffabili quadam traditione repletus Christi mysterijs, nobis quoque exhibet mammillam à verbo impletam,nosque implet bonis, quæ ei à fonte sunt indita, magna voce prædicans, quod semper est verbum.] Hæc omnia ferunt S. Ioannem consulto Deo euasisse insignem filium Tonitrui,siue eximium Prædicatorem diuinorum mysteriorum, quæ fuerant abscondita à sæculo. Aliud verò est, quod enunciatur de Christi vicario,eo titulo *Consiliarij necessarij Christianorum*;qui scilicet in dubijs circa fidem ac Religionem,adeundus ex necessitate sit,vt per eum ambigua explicentur, & nodi omnes expediantur.

Nec tantùm à fidelibus consulendus est hic Consiliarius, sed ipse quoque ex munere omnibus vltrò consulit. Iuxta illud Petri Cluniacensis ad Innocentium II. lib. 4. Epist.3. [Spiritus consilij qui spirat vbi vult,qui per vos Ecclesiæ suæ per totum orbem diffusæ assiduè consulit, &c.]

Ipse

Ipſe è contrario, neminem ex neceſſitate conſulit quoad doctrinam fidei. Nam etſi cum aliquid magni momenti ſtatuendum eſt, tenetur adhibere viros prudentes & peritos in conſilium; tamen ſi non adhibeat, & ipſe ſolus aliquid ad fidei doctrinam pertinens proponat, animo obligandi fideles ad ſic credendum, eius reſolutio tenet. Vnde cœteri reſpectu eius non ſunt Conſiliarij neceſſarij quoad prædicta. Quod addo, quia de rebus temporalibus, & negotijs ſæculi alia eſt ratio. Et de his rebus accipiendum eſt, quod Ioannes VIII. Epiſt.87. ſcripſit ad Ludouicum Balbum Caroli Calui filium. [Te quoque Chariſſime fili, authoritate Sancti Spiritus Dei noſtri, ad vicem genitoris veſtri Domini Caroli perpetui Imperatoris Auguſti, à ſecretis conſtituo meum Conſiliarium; qui vt dici aſſolet, pars animæ meæ fuit. Et quæque agenda ſunt, coge, adunaque conſilium, quia in fonte tui cordis primum intingendus Calamus, deindè manus noſtra formabit characteris apices.]

Coryphæus ſacri ſodalitij. Iſidor. Peluſ. lib. 1. Epiſt. 142. & Epiſt. 58.

Coryphæum idem eſſe quod caput, intelligitur ex illis verbis Pauſaniæ in Corinth. [Supra theatrum, templum eſt Iouis, quem Capitolinum Romana voce, Græca lingua Coryphæum rectè appellaris.]

Crepido & Petra Catholicæ Eccleſiæ. Concil. Chalcedon. Actio. 1.

Crepido immobilis, Petra infragilis, magnus Apoſtolus. S. Chryſoſtomus homil. 9. de pœnit.

Crepido confeſſionis fidei. Auguſt. ſerm. 104. de temp.

Curator Vicarius ouium Chriſti. Sanctus Fulgentius nouo ſerm. 57.

Locus eſt perelegans, quo S. Fulgentius ſic inducit Chriſtum cùm Sancto Petro agentem in procinctu conferendi ei Pontificatum. [Et tu ouis eras, & es. Præficio te ouili Paſtorem; dimitto te ouibus meis vicarium Curatorem:

Paſce

Pasce oues meas. Ante pascua plantat, & sic oues Petro commendat. Plantauit Pascua in ligno viuenti, in cruce non marcescenti. Plantauit vulnerata germina, aperuit pro fonte sanguinem, imò verò fontem crucem. Ecce habes campum pratorum; passionem vulnerum ac cicatricum, & pro meorum agnorum sollicitudine pusillorum, deduc eos ad pascua, ad passionem meam. Doce carpere germina, credere vulnera mea. Doce carpere fragrantissimas Rosas; cicatrices in sole Iustitiæ patefactas. Ibi oues meæ diuersa professione clarescant, vt hac sollicita pascua, à me redempta non violetur, Ecclesia. Commendat secundò & tertiò, ad cœlos sedens in proprio throno. Interpellemus eum, nec Petrus tacet, legatus, Pastor, Vicarius.]

Currus & auriga, spiritualis Israëlis. Anastas. præfatione in vitam S.Ioannis Eleemos.

Custos aulæ ætherea. Arator lib. in Acta. *ferè in fine*.

Custos totius ouilis Sanctæ Ecclesiæ. Petrus Dam. serm.30.

Custos vineæ à Saluatore ipso deputatus. Concil. Chalced. *in fine*, & Actio.3. in Relatione Synodica ad S.Leonem.

Allusio est ad illud, *Posuerunt me custodem in vineis*. Quod de Christo principaliter dictum, accommodari proportione potest ad Ecclesiæ excubitorem, Romanum Pontificem, eo præsertim modo quem de Christo expressit S.Cyprianus in calce libri de montibus Sina & Sion, quem iuuat adducere. [Nos sumus vitis vera, quæ est vinea Dominica, & Christus custos vineæ suæ, dicente Salomone, *posuerunt me custodem in vinea*. Inuenimus verò in conuersione huius mundi, in similitudinem spiritalem figuraliter esse vineam, habentem Dominum & possessorem suum. Tempore verò maturo, propè dies vindemiarum positum in vineam Custodem puerum in alto ligno media vinea confixo; & in eo ligno faciunt speculum quadratum, de arundinibus quassatis, & per singula latera quadraturæ speculi, faciunt cauernas ternas, quæ faciunt cauernas duodecim: per quam quadraturam cauernarum, custos puer om-

omnem vineam perspiciens custodiat, cantans, ne viator ingrediens, vineam Dominicam sibi assignatam vexet, vel fures vuam vineæ conculcent. Quod si importunus fur egens, in vineam voluerit introire, & vuam demere, illic puer sollicitus de vinea sua, deintus de specula, dat vocem maledicens & comminans, ne, in vineam viator fur audeat accedere, dicens, *rectum ambula*. Fur autem timens vocem pueri sibi comminantis, refugit de vinea, speculam videt, & timens post viam suam vadit. Hæc conuersatio sæcularis; similiter gratia spiritalis. Ita est enim & in populo Deifico, sicut in vinea terrena.]

Custos vitæ & fidei Christianæ. S. Ansel. lib. de Incarnat. Verbi cap. 1.

Custos fidei. Petrus Chrysol. serm. 107. Concil. Ephes. tom. 2. cap. 15.

Quid sit Romanum Pontificem esse *custodem fidei*, optimè his verbis expressit S. Martinus I. Epist. 11. quæ est ad Ecclesiam Hierosolymitanam & Antiochenam. [Scire vos volo fratres, de rebus præsentibus, idest de furibus, qui de temporibus nostris insurrexerunt contra orthodoxam fidem; nempè Theodoro qui fuit Episcopus Pharam, & Cyro qui Alexandriæ, & Sergio qui Constantinopolis, & eius successoribus Pyrrho & Paulo; quod hì per propriam hæresim valdè moliti sunt perfodere, & thesauros siue dogmata Ecclesiæ expilare. Nos verò, id est huius Apostolicæ sedis Pontifices, ad custodiam domus peruigiles, iuxta præceptum Domini, non permisimus eos hanc effodere, vel fidei surripere thesaurum; sed ipsos catenis impiæ eorum & adulterinæ doctrinæ constringentes, accurata demonstratione & examinatione eorum, quæ ab ipsis contra integritatem Christianæ fidei scripta sunt, tum ipsos, tum ea quæ impiè docuerunt, igne canonicæ sententiæ veluti mala zizania exurentes, Synodaliter condemnauimus, vbique omnibus eorum hæresim publicantes.]

Custos & Præsul cælestium claustrorum. S.Gregorius in Sacramentario, Præfat.de Cathedra S.Petri.

Cœlestia claustra nihil aliud sunt, quàm Ecclesia retinens fidem puram & infermentatam, ac Virginem (vt sic dicam)Inuiolatam & integram. Munus autem primarium Pontificis Romani est, satagere vt depositum paternum, hoc est fides à SS. Apostolis in prædiues depositorium Ecclesiæ Romanæ illata (vt S.Irenæus loquitur lib. 3. contra hæres. cap.4.) & Præsulum eiusdem Ecclesiæ studio & curæ commissa, seruetur libera ab omni errore. Munus hoc suum expleuisse plenè ac diligenter Romanos Pontifices, monstrare licet verbis Gennadij cap.5.pro Concil.Florentino sect.16. qui sic loquitur. [Romæ,fidei claues Christus apud Petrum Apostolum deposuit, vt Ecclesiam totam pasceret, atque gubernaret. Nec apud illum tantùm, sed etiam apud eius successores,ipsi dicens,*& tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos:* quæ quidem non soli Petro contigerunt, sed & eius successoribus. Nam Siluester magnus, Papa Romanus, post baptismum Constantini, Arrij hæresim aboleuit, & in eadem vrbe Liberius ac Iulius Athanasium confirmarunt, & Alexandriam remiserunt, cum ab Arianis persecutionem pateretur; Damasus Papa, Eunomij hæresim, & Macedonij Constantinopolitani Patriarchæ, funditus sustulit. Diuus Cælestinus,impij Nestorij Constantinopolitani Patriarchæ hæresim, per Cyrillum Theoponum deleuit. Leo Sanctissimus, sacrilegam Eutychis & Dioscori hæresim damnauit. Martinus & Agathon Monothelitarum scelestam hæresim, verbo & operibus sustulerunt. Gregorius Dialogus, Impietatem eorum, qui imagines oppugnabant,anathemati subiecit. Deinde post inobedientiam & schisma, Nicolaus I. ipsemet Constantinopolim profectus est, Photij tempore, vt tolleret schisma: quem cum non recepissent,excommunicationi ab eo suppositi sunt. Post hunc, summi Pontifices per temporum vices non desliterunt rescribere, & hortari Græcos ad Ecc-

clesiæ conuersionem.] Hæc ad suos Græcos, verè ac fidenter Gennadius, additque de cœterorum deinceps Romanorum Pontificum studijs, in conseruanda & instauranda apud Græcos fide Catholica; quibus se studijs claustrorum Ecclesię ac fidei, veros custodes à Christo constitutos comprobarunt.

Custos animarum nostrarum, totius Ecclesiæ adhuc in terris peregrinantis; hoc est vnicæ Columbæ inter coruos gementis Præsul. Petrus Cluniac.lib.4.Epist.18.

Custos sponsæ Domini. S.Bernard Epist.49.& 161.

Custos sedis Apostolorum Petri & Pauli. Gabriel Archiepiscopus Nesa compellans Romanum Pontificem, in calce Synodi Chaldæorum.

D

D*Epositor prophanarum hæreseon*. Sergius Cyprius in Concil.Lateranen. Sub Martino I. consult.1. Synodus Alexandrina ad Felicem.

Quod Prosper serm.de ingratis de Pelagiana hæresi scribit, Primùm à sede Petri fuisse resectam, hoc de omnibus propè hæresibus dicere liceat: eaque ratione, hæresum depositor audire debet Romanus Pontifex. Idipsum & cum extẽsione omninò illustri fert annotatus locus Synodi Alexandrinæ, cui S.Athanasius interfuit, & Ægypti, ac Thebaidis, & Lybiæ Episcopi. Sic enim ea Synodus affatur Felicem. *Tu prophanarum hæreseon, & impetitorum, atque omnium infestantium depositor, & princeps, & Doctor, caputque omnium, orthodoxæ doctrinæ, immaculatæ fidei existis*. Magna planè Romani Pontificis gloria, quod eius, quippè totius Ecclesiæ principis, sit, omnes hæreticos, omnes sanæ doctrinę impetitores, omnes innoxiorum oppressores, fidem ac innocentiam tegendo & communiendo, coërcere.

Deputatus excubijs Ecclesiarum. Iuo serm. de Cathedra S.Petri.

Deus in terris. Bald.cap. de sent.rescind. adductus & approbatus à Felino cap. *Ego N.* de consec. & à Decio in c.1. de constitut. nec non à Glossa in procem. Clement. & ab alijs apud Philippum Probum in additionibus ad Ioannem Monachum in Prologo sexti Decretal.num.54. & à Troilo Maluetio lib.de Canonis.SS.dub.2.num.12.

Ringitur ad hunc Pontificis titulum, Franciscus Hotomanus, Sectarius lib.contra Bullam Sixti V. cap.4.allegans eum ex cap. *inter corporalia*, de translat.Episcop.sed est falsa allegatio pro more Sectariorum; verba Baldi ex abiunctissimo opere ciuili affingens contextui Iuris Canonici, deprompto ex rescripto Innocentij III. Vnde quamuis titulos Romani Pontificis, non nisi ex Patribus Concilijsue decerpendos hìc susceperimus, tamen quia titulus de quo agitur, tanquam Innocentij iactatus est, eum huc adduximus, vt monstraremus, nihil ei titulo subesse, quod iure reprehendi posset; imò optimum sensum continere, quantumcunque tragicè exclamet Leguleius, non iam Christianus, sed Hotomanicus. Nemo enim Catholicorum vnquam cogitauit, de diuinitate arroganda Romano Pontifici, vt impiè calumniatur aduersarius, corradens in eam rem benè multa, non iam quę id conatos Pontificios probent, sed quę illum strenuè ac calumniosè ineptire conuincant. Sicut etiam nemo vnquam Catholicus cogitauit, vel in disceptationem adduxit, quod à Theologis disputari ait Erasmus 1.Timot.1.ad illud *In Vaniloquium*, propè pudet referre, quod Erasmum non puduit Theologis affingere:) *Vtrum Papa, simplex homo sit, an quasi Deus; an participet vtramque naturam cum Christo*. Et idipsum est, quod in Epistola S.Hilarij operibus pręfixa, bacchatur contra nouum (vt ait) commentum θεόπτες in his, qui nihil aliud sunt quàm homines, apposito ad marginem hoc lemmate, *De potestate Romani Pontificis*. Apage spurcum blateronem, & infamem effrontemque calumniatorem. Quis vnquam Theologorum, aut Catholicorum, de hoc disceptauit? Dicam

cam cum S.Basilio lib. de Spir.sanct. cap.17. [Ob nimiam istorum absurditatem, videmur oratione destitui, nec habere quibus verbis illorum stultitiam reprehendamus; adeò vt mihi videantur, etiam propter amentiam, aliquid lucrifacere. Quemadmodùm in corpora mollia cedentiaque, non possis egregiam plagam impingere, eo quod obsistere contraque niti non queant, ita eos qui palam insaniunt, non possis forti validaque redargutione percellere. Superest igitur vt abominandam illorum impietatem silentio pręteręamus.]

Nobis certissimum est, Pontificem Romanum, ita esse purum hominem, vt tamen in terris sit Dei Vicarius; & eatenus dicitur *Deus in terris*, nempè repræsentatiuè; & quia diuinas veritates nobis authenticè proponit, ac infallibiliter deducit ex reuelatis; habetque Dei assistentiam ne errare possit, docens vt Pontifex, siue ex cathedra, quod est aliquatenùs esse Dei os respectu fidelium. Eius denique sententia in terris, præiudicium est diuinæ sententiæ, vt dixit S.Hilarius, Canon.16.in Matth. Non plus voluerunt Iurisperiti allegati, & Card.Parif.conf.63.num.162.volum.4. cum dixit. [Papa est quoddam numen & quasi visibilem quemdam Deum præ se ferens.] Fauetque Gregorius II. Epist.1.ad Leonem Isaurum, *in fine*, cum dixit S.Petrum in omnibus regnis Occidentis, haberi vt Deum terrestrem; quod de S. Petro, formaliter vt Pontifice dictum, cadit æquè in omnes successores, & eo sensu, tributum Romano cuiuis Pontifici titulum Dei in terris, contra Vvicleffi latratus propugnat Valdens. lib.2.doct. cap.50.num.8.

Sed vt Hotomanicos hosce crabrones fortiùs commoueam, placet subnectere locum Clementis Romani, ex 2.Constit. cap. 26. quo vniuersè de quouis Episcopo, (nedum de Episcoporum Episcopo) ita pronunciat. [Qui Episcopus est, hic est minister verbi, scientiæ custos; mediator Dei, & vestrum in ijs, quæ ad eum colendum pertinent. Hic est magister pietatis, ac religionis. Hic est secundùm

Deum

Deum pater vester, qui vos per aquam & Spiritum, in adoptionem regenerauit. Hic princeps & dux vester, hic vester rex & præfectus. Hic post Deum, terrenus Deus, qui honore vestro frui debet. De his enim, & similibus aiebat Deus, *Ego dixi, Dij estis, & filij altissimi omnes*: Et *Dijs populi tui non detrahes*. Episcopus igitur vobis præsideat, vt dignitate Dei cohonestatus, qua clerum sub potestate sua tenet, & toti populo præest.]

Deus Pharaonis. Petrus Bles. Epist. 144.

Alludit ad illud Dei ad Moysem. Exod. 8. *Ecce constitui te, Deum Pharaonis*. Quod de Moyse dictum est, quia potenter domiturus erat Pharaonem, in manu potenti & brachio excelso. Similiter enim Romanus Pontifex dicitur Deus Pharaonis, quia in promptu habet vlcisci omnem inobedientiam: quod vt præstaret in filij sui captiui causa, vrgebat Aleonora Anglorum Regina, cuius nomine ea Epistola cum duabus sequentibus à Blesensi exarata est. Hanc esse mentem Blesensis in illius tituli delatione, perspicuum est ex eo quod S. Bernardus lib. 4. de consid. c. 7. adhortans Eugenium, eique proponens qualis esse deberet, monet postremò, oportere vt sit Deus Pharaonis, & quasi hoc interpretans, addit. [Intellige quæ dico; dabit tibi Dominus Intellectum; vbi malitiæ potentia iuncta est, aliquid tibi supra hominem præsumendum. Vultus tuus super facientes mala. Timeat spiritum iræ tuæ, qui hominem non veretur, gladium non formidat. Timeat orationem, qui admonitionem contempsit. Cui irasceris tu, Deum sibi iratum, non hominem putet; Qui te non audierit, auditurum Deum, & contra se palleat.] Planè se Deum Pharaonis exhibuit primis illis Christianis sæculis S. Fabianus Papa, Philippum Imperatorem mulctans, non secus ac fidelem quempiam è plebe. Non dissimile pectoris robur, contra Arcadium & Eudoxiam Augustam, prodidit in causa S. Chrysostomi impiè vexati, S. Innocentius I. Æquè verò Deum Pharaonis se præstitit Symmachus,

chus, fortiter obſiſtens Anaſtaſio Imperatori, & Nicolaus I. confundens Michaëlem item Imperatorem, ac Gregorius VII. aduersùs varios magnos, qui erant in terra, vt in eius regiſtro videre eſt. Eſſe porrò id proprium Romani Pontificis, agere pro Deo confidenter, nec vllius faciem reſpicere, conteſtatur Agatho Papa, Epiſtola priuata ad Imperatores in 6. Synodo.

Dignitas Romanæ Ciuitatis. Theod. & Valentinia. in Nouella de ordinat. Epiſcopor. Sic nominantes, S. Leonem prout Pontificem.

Dignitas facta toto orbe venerabilis, dum illi quicquid fidelium eſt, vbique ſubmittitur, dum totius corporis caput eſſe deſignatur, de qua videtur dictum per Prophetam; ſi hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium? & vbi relinquetis gloriam veſtram? Ennodius in Apologetico.

Agit de dignitate Romani Pontificatus. *Faſtigium dignitatis & celſitudinem honoris, cum pari iunctam periculo,* vocat S. Bernardus Epiſt. 237. Allegatio autem Prophetæ, adhibita eſt quoque à Ioanne VIII. Epiſt. 21. quæ eſt ad Carolum Caluum. [Cogitate (inquit) Dei cultor ſemper Auguſte, à Propheta *(Iſaiæ 10.)* præmoniti, *ſi hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium, vel vbi relinquetis gloriam veſtram?* Perpendite, quia ſi hæc humiliatur, non ſolùm gloria Imperij veſtri periclitabitur, ſed & ipſa profectò Chriſtianæ religionis cultura, maxima ex parte peribit.] Rationem reddit Epiſt. 32. quæ eſt ad eundem Carolum, *ſub finem.*

Dignitas inexplicabilis, cuius inuidia tactus Lucifer ambiuit ſedem in lateribus Aquilonis. Lucas Tudenſis lib. 2. contra Albigenſes cap. 12.

Elogiolum eſt dignitatis Pontificiæ, quod verbis Lucæ Tudenſis explicandum eſt. Diſputat ille in hanc rem paulò fuſiùs, huc aptans illud Pſaltis, *Mons Sion latera Aquilonis, ciuitas Regis magni*, occaſione illius plagæ orbis terrarum, ad quam Chriſtus pendens in cruce obuerſus eſt.

[Chri-

[Christus (inquit) faciem versus occidentalem plagam tenuit, contra quam caput etiam inclinauit, quando Spiritum emisit. Hic summus sacerdos & verè Pontifex oblatione sui corporis & spiritus, & respersione cruoris sacri, consecrauit mundum, & præ cœteris partibus, occiduam regionem: qui ligandi & soluendi, Romano Pontifici in occiduo hemisphœrio consistenti, præ cunctis mundi Prælatis contulit excellentiam, in plenitudine potestatis. Hanc inexplicabilem dignitatem, Diabolus (vt videtur) præuiderat, cum sedem suam in lateribus Aquilonis ponere cupiebat, vt Altissimo similis fieret, exercendo diræ Tyrannidis in hominibus principatum, qui primatum gerebat, inter omnes ordines Angelorum. Sed multa turgidus superbia cecidit, quia se contra Deum erexit, Dominium superbiens vsurpare, quod Creator suo dominatui reseruarat. Audiant & tabescant, qui superbè nituntur hominibus dominari. Deus superbientibus Angelis non pepercit, sed eorum multitudinem, atrocioribus flammis suo iudicio reseruauit perpetuò cruciandam. Et quomodò parcet homini in contumacia superbiæ persistenti, qui est vermis & cinis? Fraudatus est à suo desiderio inimicus, licet arte malitiæ suæ seduxerit hominem, & orbem sibi fraude nequitiæ subiugauerit vniuersum. In monte Testamenti, in lateribus Aquilonis, à concepta malitia desistens minimè post ruinam; quia in Sancta Vrbe Romana, quæ sita est in lateribus Aquilonis ante aduentum Christi, sacrilegis cultibus & nequitiæ legibus super orbem vniuersum exercuit principatum. Dominus autem noster Iesus Christus, qui præliaturus contra malignum Principem, Crucem ascenderat, & sanctam sibi in lateribus Aquilonis, & occiduo climate prælegerat vrbem, contra occidentem capite inclinato spiritum tradidit vt seruum de potestate dœmonum erueret fugitiuum, qui suggestione Diaboli à iustitiæ recesserat sole: & plus gelidus mente quàm corpore, captus tenebris ignorantiæ, in Aquilone vel Occasu culturæ dœmonum,

se

se à facie sui absconderet Creatoris. Insecutus est Dominus inimicum immissione sui spiritus, & eo à throno sanctæ vrbis expulso atque deiecto, vniuersa arma, in quibus confidebat abstulit; & sacerdotis sui atque Imperij in ea solium confirmauit. Apertum est præterea versùs illud clima sanctissimum latus eius, de quo exiuit sanguis & aqua. Emisit Dominus spiritum, vt seruum nostrum à peccatorum occiduo suscitaret: produxit sanguinem vt congelatum torpore Aquilonis calefaceret: dedit aquam vt ablueret sordidum, qui computruerat in stercore vitiorum. Dextram contra Aquilonem tenuit, quia virtute sua infidelitatis, odij, auaritiæ, acediæ, luxuriæ, & superbiæ principem debellauit; in lateribus Aquilonis, in occidua Regione; situ tamen calenti sita est Roma, mater cunctarum Vrbium, & Regina, vt in se flagret per charitatis flammam, frigidos calefaciat sanctitatis exemplo & bona fama; rudes & ignorantes illuminet per diuinam scientiam. Hæc est insignis Regina illa, quæ assistit à dextris filij Dei, non solùm dignitate, sed etiam situ pendentis in Cruce, in vestitu deaurato circundata varietate, dum splendorem excellentissimæ potestatis, diuersitate cunctarum gentium, ad salutem æternam pertinentium, varietate linguarum Romanus Antistes, summus princeps & Pontifex, fideliter & deuotissimè prædicatur. Romanum dico Pontificem, imò corde credo & ore profiteor, totius orbis animarum & corporum, illum esse post Deum principem & pastorem, quorundam sapientum fideli assertione. Hæc est ad literam illa Ciuitas Regis magni, ciuitas Dei nostri, in qua magnitudinem suam specialiter Dominus ostendit, incomprehensibilem & laudabilem nimis; & in qua excellenter supereminet cunctis fidelibus Christiani cultus, prælatio dignitatis. Hæc mons testamenti, siue mons sanctus, rectè dicitur, quia in morte sua statuit Dominus Romano Pontifici summæ excellentiæ, dignitatis, pacis, & gloriæ testamentum, & principem fecit illum, vt sit illi semper super

cunctos Ecclesię rectores Sacerdotij dignitas in æternum: Ad hanc vrbem sacratissimam conseruandam, & de idolorum spurcitijs emundandam, de diuersis mundi partibus Dominus post respersionem sui sanguinis sacratissimam, qua vniuersus orbis est consecratus, innumerabiles conuocauit sanctissimos Sacerdotes, vt quælibet patria haberet Romæ, quo illi, cultum deuotionis, etiam quasi naturaliter exhiberet. Dedit itaque Iudæa Apostolorum Principem Petrum. Dedit Cilicia Doctorem gentium Paulum. Dedit Hispania Sanctissimum Leuitam Laurentium, quorum sanguine sanctificauit; & corporibus Vrbem desiderabilem decorauit. De omnibus etiam alijs regionibus, innumerabiles mundus dedit Martyres, & protulit Confessores, quorum effusione sanguinis, doctrina sacra, quiete corporum, alma Ciuitas consecratur. In tantum illam sanctificauit Dominus, vt quicunque ad eam catholicè de malis perpetratis venerit emendandus, ipsius Pontificis ministerio, qui est specialissimus Vicarius Dei, & loco ac dignitate successor Apostolorum Principis Petri, remissionem percipiat peccatorum, & etiam sanctitatis gratiam consequatur. Temporibus primis (vt superiùs prælibaui) Princeps malignorum spirituum ad suæ vesaniæ cultum nefandissimum ampliandum, quæque meliora de cunctis gentibus, gemmarum, auri, argenti, marmorum, & cunctorum insignium spolia congregauit. Fortior autem illo superueniens Dei filius, sanctis Apostolis & Martyribus super distribuit vniuersa. Etenim quæcunque erant ad cultum Idolorum, omnia cedunt in honorem, & obsequium Sanctarum Ecclesiarum. Thesaurizabat Diabolus, & ignorabat cui congregabat ea. Nimirùm ipse congregauit effectu, qui multis laboribus & expensis, coëgit suos satellites congregare. Dominus congregans affectu, quia ipse elicit de malis bona, cuius voluntati seruiunt reprobi, etiam repugnantes. Diuino nutui seruiebat Diabolus, ignarus, sibi æstimans perpetuò retinere, quę Iesu Christi famulatui para-

ra-

rabantur. Deceptus eſt ſuis machinamentis deceptor, quia de illius & ſuorum laboribus, Dei filius ſibi thronum gloriæ decorauit. Inde eſt, quod prærogatiua ſpecialis priuilegij gaudet occiduum clima, eo quod in ſe cunctarum Vrbium & dignitatum contineat matrem, per quam exuberat abundantiùs bonis cœleſtium mandatorum.] Hactenus eo loco Tudenſis. Qui quod ſupponit, ſiniſtrum Chriſti latus fuiſſe compunctum, aſtipulatorem habet Suarem, quamquam refragatur Torniellus, anno Chriſti vltimo, & Angelomus, 2.Regum 6. ac Cabaſilas in expoſit. Liturgiæ cap.8. Quod verò inſuper ait Tudenſis, principatum Romani Pontificis ex quorumdam Doctorum ſententia, in corpora & animas omnium vniuerſi orbis mortalium diffundi, tametſi falſum eſt, nec niſi à quibuſdam Iuriſperitis aſſertum, tamen eius pronuntiati falſitas nihil incommodat elogio propoſito.

Diſcipulus Crucis, & ſucceſſor Piſcatoris. S. Hieronymus Epiſt.57.

Vt quid Romanum Antiſtitem, *Crucis diſcipulum*, appellat? An quia ſicut Ioannes, dilectiſſimus diſcipulus, hæſit cum Chriſto ſuffixo cruci, ibique matrem accepit à Chriſto in ſua; ita quilibet ſucceſſor S.Petri, non debet eſſe diſcipulus Chriſti ad menſam tantùm, vt multis Chriſtianis vſu venit; ſed etiam ad crucem; vt dignus ſit, cui Eccleſia quæ Deiparæ ex multis capitibus eſt proportionalis, ſecurè committatur? Chriſti diſcipulum ex Pontificio munere Eugenium dixit, neceſſariumque eius aduersùs impios quoſque zelum, inde pręclarè intulit S. Bernard. lib. 1. de Conſid. cap. 11. ſed & Synodus Romana acclamauit Nicolaum I. *Diſcipulum Chriſti*, vt Anaſtaſius in Nicolao I. prodidit.

Doctor Apoſtolorum. Chryſoſt. in Encomio SS. Petri, & Pauli.

Videtur hoc dictum de ſola S. Petri perſona. Per eum enim doctos fuiſſe Apoſtolos reliquos, ſiue ſubſtituendus

Iudæ Mathias, siue admittendæ gentes ad Ecclesiam, siue de ijsdem onere legalium non grauandis, ageretur; constat ex Apostolica historia. Nihilominùs extendi quoque potest is titulus ad alios Pontifices, quia fuere Doctores eorum, qui munus Apostolicum prędicandi & Euangelizangentibus obierunt suo tempore, vt S. Gregorius Augustini Dorouernensis, & sociorum, Zacharias Bonifacij, alij aliorum, qui eos sæpè interrogationibus, & quæstionibus pulsasse comperiuntur.

Doctor Ecclesiæ, fidei Petra, regni claues habens. Hippolitus orat. de mundi consummat.

Doctor Sanctissimus. Victor Carthag. ad Theodorum Papam secret. 2. Concil. Lateran. sub S. Martino I.

Doctor supremus orbis terrarum. S. Damascenus in histor. Barlaam cap. 11. iuxta Græcum Codicem à Hieronymo Donato exhibitum in Apologetico de Romanæ sedis principatu:

An hoc etiam voluit Moschorum Princeps quem Sigismundus Baro Herbestenus in Commentarijs Moscouiticis testatur, non alio quàm Doctoris nomine donare Romanum Pontificem? sic ille *pag. mihi* 17. Non est omittendus aureus locus ex Gregorij Nysseni Encomio in SS. Petrum & Paulum, quod Gretserus ex Viennensi Bibliotheca edidit. Ibi Nyssenus, post celebratam S. Petri alacritatem in Christi obsequio, necnon docilitatem summam ad Christi doctrinam, & constantiam in perpessionibus pro Magistro amantissimo; Subdit consequenter. [Propter quæ, hoc etiam honore super omnes alios affectus est. Nam quibus Principibus non est venerabilior, quibus Regibus non augustior? Solus quem sciamus, loco Christi, & à Christo, Pastor & DOCTOR OMNIVM GENTIVM VBIQVE TERRARVM, constitutus est; Quam dignitatem in perpetuum seruat.] Quomodò *in perpetuum seruat?* Num B. Petrus nunc in cœlo, vbi omnes sunt docti à Domino, doctrinam qualem viuens omnibus gentibus subministrabat,

bat,

bat, pergit subministrare? Non ita. Sed in perpetuum, idest vsque ad mundi & militantis Ecclesiæ finem, B. Petrus dignitatem Doctoris omnium gentium seruat, in successoribus suis Christi Vicarijs.

Domina mundi, vniuersitati constituta, vindex in iram, Iudex in misericordiam. S.Bernard.Epist.168.agens de Romana Ecclesia.

Dominus domus Dei, & Princeps omnis possessionis eius. S.Bernardus Epist.237.

Allusio est ad illud Psaltis de Iosepho, *Constituit eum Dominum domus suæ*, vtique Pharao. Et quamquam non est Pontifex, qui hìc cum Iosepho componitur, Dominus Ecclesię, sed rector duntaxat & sapiens ac fidelis œconomus, quo ipso nomine Græci Christum donant per comparationem ad Patrem, cum mysterium incarnationis, & fundatæ per Christum Ecclesiæ vocant *Oeconomiam*; tamen neque Ioseph erat reuera Dominus Ægypti, & vice Domini eam regebat, quod ipsum facit Pontifex Romanus in vniuersa Ecclesia; vice Christi. Cœteroqui enim idem Bernardus Eugenium suum, eo loco grauiter dehortatur à turgida dominatione in Cleris, qualem Reges gentium, super eas exercebant. Ea quippè dominatione Christus, & Apostolis & consequenter Apostolico Pontifici interdixit, & omnibus animarum Rectoribus esse declinandam; Princeps Apostolorum admonuit. Videndus idem S. Bernardus lib.2. de consid. cap. 6. & lib.4. cap. 7. & lib. 3. cap. 1. vbi qua in re sita sit hæc Pontificis non tàm Dominatio, quàm præfectura & præsidentia ad prouidendum, consulendum, procurandum, seruandum, egregiè exponit. Additque ibidem, huius Pontificij Principatus proprium decus esse debere, non quæ illorum sunt, sed illos quærere. *Dominium* Itaque, & hìc, & in multis sequentibus titulis, accipiendum est pro potestate Iurisdictionis, subordinatæ vero Ecclesiæ Domino, & Regi super Sion montem Sanctum eius, hoc est super Christianam Ecclesiam, nempè Chri-

Christo. Æquè porrò. S.Hieron. Marci 14. ad illud, *dicite Domino domus*, S. Petrum, *Dominum domus Dei* appellat. [Dominus (inquit) domus, Petrus Apostolus est, cui Dominus domum suam credidit, vt sit vna fides sub vno pastore.] Potho presbiter, ipso initio libri primi de statu domus Dei, rem hanc vniuersam commodè enucleauit, verbis illis. [Domus Dei, quæ in terris constituitur; Hæc nimirùm Domus, Ecclesia est, columna & firmamentum veritatis, quæ in vnitate indiuisa firmatur, quæ vna columba, vna perfecta, Deo vnicè dilecta, scriptura teste declaratur: in tota hac Domo, solus Beatus Petrus cum suis successoribus, plenitudinem potestatis accepit. Vnde quicunque in partem sollicitudinis vocati sunt, vt ea quæ in partem regenda susceperunt, prouida dispensatione gubernent; eius authoritate roborandi, eius exemplis informandi sunt, qui in plenitudine potestatis, toti Ecclesiæ præesse dignoscitur.] Addit consequenter, quia optima domus Dei rectio, interuentu pacis obeunda est, summi Pontificis esse, paci domus Dei inuigilare, eijciendo ancillam & filium eius, pacem turbantes.

Dominus & Pater, totius Ecclesiæ in terra peregrinantis. S.Anselm.lib.de Incarnat.Verbi cap.7.

Dominus semper beatissimus, & Apostolica semper sede intima veneratione præferendus, atque Angelicis meritis coæquandus, Pater Patrum. Andreas Præualitanus, in Epiro Episcopus, ad Hormisdam.

Dominus beatissimus, & Apostolico culmine sublimatus, sanctus Pater, Patrum Papa, & summus omnium Præsulum Pontifex. Stephanus Mauritanus cum Collegis ad Damasum.

Dominus sanctus, beatissimus Pater, & Apostolicæ sedis dignissimus Papa. Episcopi Gallicani post Epist.49. S.Leonis.

Dominus sanctus, & Apostolici culminis, venerandus Sanctæ Romanæ, & Apostolicæ Sedis, atque vniuersalis Ecclesiæ Papa. S. Athanasius & Episcopi Ægypti ad Marcum Papam.

Domi-

Dominus, Sanctus, beatus, prædicabilis, & Adorandus Apostolicus Pater. Theodoretus Episcopus ad Hormisdam.

Dominus beatissimus ac fœlicissimus, S. Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ Præsul. Ioan. Diacon. in prologo ad vitam S. Gregorij.

Dominus beatissimus, sanctus Pater, Archiepiscopus, sollicitudinem omnium Ecclesiarum circumferens. Acacius Epist. ad Simplicium.

Dominus beatissimus, ineffabiliter mirabilis, & in Christi patria præferendus Papa. Possessor ad Hormisdam.

Dominus reuerentissimus, & Apostolatus culmine decenter sublimatus. Clerici Rhemenses ad Nicolaum I.

Dominus omnium gentium. Concilium Nicænum 1. canon. 44. è versis ex Arabico.

Reddamus locum integrum, tanquam honorificentissimum summo Pontifici. [Veneramur secundùm scripturas & Canonum definitionem, sanctissimum Romanæ antiquæque Ecclesiæ Episcopum, primum esse & maximum omnium Episcoporum; vt autem ditionis suæ nationibus imperat Patriarcha, & leges incidit, & vt à principio Petrus Christi Vicarius, religioni in Ecclesijs, cœterisque rebus ad Christum pertinentibus præfectus, Principum Christianorum, prouinciarum, & omnium gentium dominus & rector erat; ita ille cuius principatus Romæ est, Petro similis & authoritate par, Patriarcharum omnium dominatum & principatum obtinet. Huic sanctioni si quis repugnauerit, & obsistere ausus fuerit, totius Synodi decreto, Anathemati subijciatur.] Inseruit hunc Canonem suæ collectioni fragmentorum Concilij Nicæni, Alfonsus Pisanus lib. 3. adductis Francisco Turriano lib. 2. de dogmat. Character. *pag.* 125. Augustino Steucho Eugubino lib. 2. de donatione Constan. & Alano Copo. In collectione eorundem Canonum à Francisco Turriano concinnata, hic Canon est num. 39. & paulò aliter quod ad verba attinet, exprimitur, eadem tamen sententia. Sic enim ibi legitur. [Quamuis sit

ſit Archiepiſcopus inter Epiſcopos tanquam frater maior ; qui curam habet fratrum ſuorum , & ei debeant obedientiam , quia præeſt ; Eſt tamen Patriarcha ijs omnibus, qui ſub poteſtate eius ſunt , ſicut ille qui tenet ſedem Romæ , caput eſt & princeps omnium Patriarcharum , quandoquidem ipſe eſt primus ſicut Petrus ; cui data eſt poteſtas in omnes principes Chriſtianos,& omnes populos eorum, vt qui ſit Vicarius Chriſti Domini noſtri ſuper cunctos populos , & vniuerſam Eccleſiam Chriſtianam . Et quicunque contradixerit, à Synodo excommunicatur .] Hæc ſecunda Canonis expreſſio,videtur commodior. Nam iuxta eam verba illa , *cui data eſt poteſtas* cadunt in Pontificem, qui tum Conſtantino gregis noſtri Zorobabele (vt Theodoretus dixit) moderabatur Imperium iam Chriſtianus,& in alios deinceps conſecuturos Pontifices, qui multis principibus iam factis Chriſtianis prȩfuturi erant tanquam Eccleſiæ Vniuerſæ Rectores.In altera autem Canonis expreſſione videbantur ea verba cadere in S.Petrum,quo tamen Pontifice nullus erat Princeps Chriſtianus . Cœterum (vt dixi) ſententia, quod ad rem præſentem attinet , eſt planè eadem . Et quod *omnium gentium* , in priore expreſſione , in altera verò *omnium populorum* , *Dominus* , aut *poteſtatem habens* , dicitur Romanus Pontifex , intelligendum eſt de gentibus & populis Chriſtianis , etiamſi hæreſi aut ſchiſmate ſordentibus . Nam de Paganis qui planè foris ſunt , ac ne per baptiſmum quidem ſubiuerunt Eccleſiæ oſtium, non eſt Pontificis iudicare , vt de ſe dixit Sanctus Paulus . Quidquid de his quoque, Romano Pontifici ſubiectis,perperam ſtatuat Nicolaus Emericus Tract. de poteſtate Papæ q.7.conſiderat.4. Quod tamen Chriſtiani ſint per omnes gentes ſparſi , rectè dicitur Pontifex , habere à Chriſto poteſtatem omnium gentium . Præterquàm quod attento iure remoto,& ſpectata obligatione quam Pagani habent, ſubeundi oſtium Eccleſiæ, dici quoque poteſt , Pontifex , omnium planè gentium ac populorum Dominus,ideſt guberna-

berna-

bernator & Rector, in omnibus animæ salutem spectantibus.

Dominus sanctissimus, & Coangelicus, maximus, summus sacerdos, & vniuersalis Papa. Octaua Synodus ad Adrianum.

Quid illud *Coangelicus?* fortassis idem est, quod Angelicis meritis coæquandus, vt superiùs retulimus ex Andrea Episcopo Epiri. Nec abludit, muneris & dotium Antistiti consentanearum similitudo; quæ causa est cur Apocal. 1. Episcopi denominentur Angeli, vt ibidem fusè prosequuntur Recentiores interpretes, nominatim Viegas c.2. comment. 1. sect. 1. septem ad id rationes adducens. Petrus Damiani ob proportionalem causam, Desiderium Abbatem Cassinensem, vocauit *Archangelum Monachorum*. Quo eodem Epitheto donat Hugonem Cluniacensem l.6. epist.4. Verior tamen ratio, cur Antistes dicatur *Coangelicus*, esse videtur, quæ ducitur ex assistentia Angeli cooperantis Episcopo in obeundo Episcopali munere, vltra assistentiam quam alius Angelus eidem Antistiti, prout homini priuato exhibet. Intelligitur id ex Relatione Monachorum secundæ Syriæ ad Hormisdam, (habetur post 22. Hormisdæ Epistolam,) qua sic affantur Pontificem. [Christus Deus noster, Principem, Pastorem & Doctorem, & Medicum animarum, constituit vos, & vestrum sanctum Angelum.] Consonat eidem loco, quod Iustinianus scribens ad eundem Hormisdam, (post 65. eius Epistolam) queritur Monachos Scythas, turbas ciere exoptantes, iter arripuisse ad Angelum eius. Et mox postulat, vt Angelus Hormisdæ, ab eius Apostolatu destinare dignetur eosdem Monachos, benè mulctatos ad ipsum Iustinianum. Abbas Georgius apud Moschum cap. 127. excusans se per literas Petro Hierosolymitano Patriarchæ, ait, [Absit à me mi Domine sanctissime, vt sanctum Angelum vestrum contempserim.] Apud Optatum lib. 2. contra Parmen. *Non multum à principio*, è quinque dotibus Ecclesiæ ibi recensitis, prima nu-

meratur, *Cathedra*; secunda, *Angelus*. Corruptè quidam Codices, primùm cum inchoatur disputatio de dotibus, pro *Angelus* legunt *Annulus*. Infra enim expedita prima dote cum venitur ad secundam, disertè vocatur *Angelus*, qui per cathedram duci dicitur. Sic enim ibi habetur.[Igitur de dotibus supra dictis, cathedra est prima, quam probauimus per Petrum nostram esse. Hæc ducit ad se Angelum. Nisi fortè eum vobis vindicantes, habetis in loculis clausum. Mittite illum si potestis: excludat septem Angelos qui sunt apud socios nostros in Asia, ad quorum Ecclesias scribit Apostolus Ioannes. Cum quibus Ecclesijs nullum communionis probamini habere consortium. Vnde vos Angelum, qui apud vos possit fontem mouere, aut inter cœteras Ecclesiæ dotes numerari?] In hoc loco Optati, expendendum est, quod cathedra dicitur Angelum ducere ad se. Est ergo alius Angelus, quàm is qui iam aderat Episcopo, priusquàm conscenderet cathedram. Nec reuera fuisset alioqui Angelus, numerandus inter Ecclesiæ dotes, vt faciebat Parmenianus, nec dissentit Optatus; Admittit eum Angelum Episcopi cooperarium, Origenes, sed non absque fermento corruptæ doctrinæ, vt Ribera in c.1. Apocal. à num.114. animaduertit, ægrè purgans SS. Ambrosium & Hieronymum, quibus dum Origenis bona mutuantur, hæc mixtura videri potest obrepsisse. Vt vt sit, admittere peculiarem Angelum, Antistiti, quà Antistes est, cooperantem, in Episcopali munere, resecto fermento Origenis ei doctrinæ admixto, Catholicum & sanum est, vt agnoscit Suares lib.6. de Angelis cap.17. num.24. & hinc intelligitur, cur Antistes præsertim summus, videatur dictus Coangelicus. Hinc affusa est lux sequenti titulo.

Domnus Coangelicus. Anastasius præfatione ad vitam S.Ioan.Eleemos.

Domnus & omni veneratione dignissimus. Iuo Carnotensis Epist.88.

Domnus & Pater. Iuo Epist.43.

Dom-

Domnus Apostolicus. Ecclesia in formula litaneutica, & passim in Actis Sanctorum sequioris ætatis; Petrus Cellensis lib.9. Epist.1.

Quorsùm Romanus Pontifex dicatur, *Apostolicus*, iam supra tractatum est. Nunc quorsùm dicatur, *Domnus*, paucis attingo.

Visa quibusdam hæc vox *Domini* sapere fastũ Ecclesiastico homine indignum, etiamsi Antistite; quod hominis ad Christi familiam pertinentis, non sit imitari reges gentium qui dominantur eorum; vetenturque dominari in cleris. Itaque vt obseruat Iuretus ad Epistolam 28. Iuonis, passim cum de sæcularibus personis agitur, vox *Domini*, vsurpata legitur (& fortassis mendum librarij est, quod apud S. Gregorium lib.4. Epist.39. Indict.13. ipse Imperator semel & iterum vocatur *Domnus*.) pro Ecclesiasticis autem, adhibetur vox *Domni*, similisque Syncope eadem ex causa inualuit apud Græcos, in vocibus Κύριος & Κύρος. Vtrorumque exempla addensat Hugo Menardus ad cap. 70. Concor. Regul. S. Bened. Anian. §.1. Nec abs re Iuretus ad eam Iuonis Epist.28. expostulat de vocis *Domni* mutatione in vocem *Domini*, facta à Surio in editione vitę Sanctorum, varijs locis, quæ ipse Iuretus signat: in tam constanti si quidem ac crebra vocis *Domni*, vsurpatione apud medij æui autores, præstitisset eam vocem dimittere immutatam; quam à barbarie, contra nonnullos delicatulos Latinitatis Cupediarios tuetur Serarius lib.1. litaneut. cap.13. Videndi de ea voce, eiusque comparatione ad vocem *Domini*, Molanus lib.3. de Canon. cap.15. Baronius Anno 146. nu.23. Onuphrius in explicatione vocum Ecclesiastic. obscurior. V. *Domnus*. Busæus ad ser.4. Blef. Meram tamen Syncopen, absque alio mysterio, in voce Latina, *Domnus*, & in Græca, Κύρος, agnoscit Gretserus ad Orationem S. Germani Constantinopol. de Cruce Dom. & Ritherusius ad lib.1. Cyneget. Oppiani, agens de Græca voce Δέμνια, quam Oppianus Contraxit in Δέμνα, vnde fluxisse videtur Italicum *Donna*.

Ductor filiorum baptismatis. Princeps Babyloniæ ad Innocent.IV. Anno 1246.

Dux exercitus, circumiens acies, quærens quæ pars benè apparata, quæ benè instructa, quæ indigens eius præsentia, vbique circumcursans, & primus se ostendens. S. Chrysostomus homil.21. in Acta.

Dux peregrinantium, qui cæteris viam salutis ostendit. Ioannes Alexandrin.ad Eugenium IV.

Dux discipulorum Christi. S.Epiph.hæres.51.

Hic titulus, duplicem sensum potest facere, & vtrumque insignem ad Pontificis dignitatem. Valet ergò imprimis de primarijs Christi discipulis, hoc est de alijs Apostolis. Eorum enim omnium Dux & Superior, fuit S. Petrus, quatenùs Christi Vicarius. Quod quantum sit S.Petri, prout summi Pontificis decus, egregiè attigit Gregorius Nyssenus, eo mutilo in SS. Petrum & Paulum encomio, quod Iacobus Gretserus ex Viennensi Bibliotheca repręsentauit. Ibi tractans suffectionem Matthiæ in Iudæ locum, auspice Petro, duo se inde eruere ait admiratione digna. Vnum spectat diuitias bonitatis Dei, quæ pro vno Iuda perdito, duos submisit eo ministerio dignos. [Alterum, (inquit) qualis Petrus, qui Coapostolorum electionem instituit, & ad parem sibi functionem euehit; quod nulli alteri, nisi soli Christo competere scimus. Hoc enim omni honore & dignitate eminentius est, & soli Petro, ex omni mortalium numero hæc fœlicitas obtigit: quippè qui loco Christi ALIORVM DVX & princeps à Christo constitutus erat, eiusdemque locum erga alios tenebat. Propter quæ nullus ex alijs Apostolis, tanta admiratione dignus est, quanta Petrus. Quem enim alioqui, discipulorum omnium feruentissimum discipulum Christi nouimus, eum nunc vice & loco Christi, Apostolis præfectum conspicantes, quo tandem loco reponemus?] Inferiùs quoque, nominatim ipsum S.Paulum, Petro Duci, obnoxium statuit. Præfatus enim Sancti Petri ardentissimum in Chri-

Christum amorem, eamque confessionem, quam excepit facta Petro summæ præfecturæ commissio, subdit. [Ex quo ea dignitas Petro venit, qualis nulli alteri: Et consultissimum fuerit, hanc gratiam, & honorem istum excellentissimum, cum nullo alio comparare velle. Et licet Paulus ad Christum in cœlum ascenderit, vt disceret quæ discere, & alios docere decet; attamen Petrus, eundem iam cœlo delapsum, præsentem habebat; & quæ facienda essent, & quæ non, exponentem; sibique ouium præfecturam tradentem, coram audiebat. [Tandem inferiùs obijciens sibi quod omnes Apostoli sint æquales (vtique in Apostolatu, sicut omnes Episcopi æquales sunt ordinis potestate;) respondet. [Etsi æqualitatem statuimus, sed non dicimus, quod singuli sint caput omnium, quod meritò posuimus & asseruimus.] Nempè de solo Petro, in cuius ibi celebratione versatur. Non plura de priore sensu quo S. Petrus quatenùs Pontifex, dux discipulorum Christi, appellatur.

Vt autem secundus sensus proponatur, statuendum est S.Petrum prout Pontificem, omnibus quoque posterioribus Christi discipulis, hoc est omnibus fidelibus, Ducem esse à Christo ipso constitutum. Quod enim Dux discipulorum nominatur, non dicitur id duntaxat de S.Petro per comparationem ad Apostolos, & alios immediatos Christi discipulos, sed per comparationem ad omnes quandoque in Christum credituros, eiusque doctrina imbuendos. Omnibus enim Dux ad salutem æternam est S. Petrus, in sua vel successorum persona. Et quamuis S. Epiphanius, agere tantùm voluisset de immediatis Christi discipulis, tamen si eorum dux debuit esse S. Petrus, multò iustiùs idem cogitandum est de ijs, qui fuerint à Christo elongatiores, & egentiores ducatus.

Dux primorum. Eusebius 2.histor. cap.14.

Quasi diceret dux Antistitum, qui alijs ducatum præstant. Admodùm porrò conuenienter, ducatus etiam militaris (vt ea vox ferè sonat) Pontifici tribuitur. Ecclesiam enim

enim militiæ armatæ & copijs bellantium conferri, & idcircò dictam terribilem, vt castrorum aciem ordinatam, in confesso est. Pulchrè id præter cœteros tradit S. Gregorius homil.8. in Ezech. ad illud *quasi sonus multitudinis, vt sonitus castrorum*, & Honorius ad illud Cant. 6. *Terribilis vt castrorum acies ordinata*. His ergo castris vt dux præest Romanus Pontifex, munus sanè arduum & plenum periculi. Nam si S. Chrysostomus lib. 6. de Sacerd. Episcopatus cuiuscunque difficultates ex comparatione Episcopi cum duce militari exprimendas putauit, confertis aciebus hostium à duce primùm perrumpendis graphicè exhibitis, quanto difficilior & periculosior videri debebit, non vnius aciei ductatio, quam præstat quilibet Episcopus; sed omnium simul directio & totius exercitus cura, Pontifici demandata à summo terrestrium simul & cœlestium copiarum Imperatore, quod Christi nomen est apud Eusebium? Arma huius ducis, priuilegium esse, siue potestatem præcipuam & singularem à Deo concessam, sic exponit Petrus Damiani Opusc. 5. *initio*. [Armis priuilegium Romanæ Ecclesiæ non incongruè comparauerim, quia cum hæc vna per Cathedram Beati Petri totius Christianæ Religionis caput effecta, cunctis in orbe Terrarum principetur Ecclesijs, velut dux ante aciem fidelium cuneis fulta, ac specialis prærogatiuæ authoritate munita, Euangelico mucrone veritati resistentium ceruices obtruncat, & ad inuictissimè dimicandum, totam Christi militiam, in vnius charitatis ac fidei vnanimitate conspirat.]

Dux Apostolicæ sedis. Constantinus & Iræne in Epistola quæ refertur in Synodo 2.Nicæna. Actio.1.

Id est dux, qui est in Apostolica sede. Quod aliter dixit apud Cyprianum lib. de Aleator. Romanus quispiam Episcopus. [Nobis diuina & paterna pietas, Apostolatus Ducatum contulit, & Vicariam Domini sedem cœlesti dignatione ornauit: & originem authentici Apostolatus super

quem

quem Christusfundauit Ecclesiam, in superiore vestro portamus, accepta simul potestate soluendi.]

Dux vniuersalis Ecclesiæ. Damascenus Orat. de Transfigurat.

E

Ecclesia caput omnium Ecclesiarum. Eugenius Carthag. apud Victorem Vticensem.

Ecclesia caput Ecclesiarum omnium, à qua vniuersitas credentium, doctrinam exquirit, integritatem fidei deposcit, criminum solutionem qui digni sunt, & gratia Dei redempti, exorant. Nicol.I. Epist.6.

Quod ait criminum solutionem, à Romana Ecclesia, id est ab eius Pontifice exoratam, insinuat veterem vsum, insignes quosque criminosos remittendi ad Romanum Pontificem pro absolutione. Hoc de Hæreticis est perspicuum ex vita S.Kyliani apud Surium 8.Iulij: notatumque vniuersè est à Baronio Anno 438.*ad finem*. Sanè Felix III. Epist. 7. vt notum assumit, Petrum Alexandrinum Hæreticum, non potuisse ab Acacio Constantinopol. absolui, sed à solo Romano Pontifice, & idem habet Gelasius Epistola ad Orientales.

Ecclesia caput matris Ecclesiæ. Calixtus I. Epistola ad Benedictum.

Mater Ecclesia, est Ecclesia toto orbe diffusa, prolem Sanctam vbique procreans Christo. Nam vulgò quoque ita audit; *Nostre Mere S. Eglise:* Eius Ecclesiæ caput, est Romana Ecclesia per suum Episcopum. Itaque vides in hoc titulo, Ecclesiam, sub varijs considerationibus, & vnam & plures esse, iuxta illud S. Hilarij in Psalm. 14. ad illud, *Quis habitabit in tabernaculo tuo*. quod accipit de tabernaculo Ecclesiæ, quale & vnum, & multiplex ab Apostolis constructum agnoscit. [Etsi in orbe Ecclesia vna sit, tamen vnaquæque vrbs, Ecclesiam suam obtinet, & vna in omnibus est, cum tamen plures sint, quia vna habetur in pluribus.]

bus.] Sanctus item Cyprianus, vnitatem Ecclesiæ cum pluralitate probè cohærere, scitè docet lib. de vnit. Eccles. num. 17. [Ecclesia (inquit) vna est, quæ in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur; quo modo Solis multi radij, sed lumen vnum, & rami arboris multi, sed robur vnum tenaci radice fundatum; & cum de fonte vno riui plurimi defluunt; numerositas, licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine. Auelle radium solis à corpore; diuisionem lucis, vnitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuum, præcisus arescet. Sic & Ecclesia, Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur. Ramos suos in vniuersam terram, copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater, fœcunditatis successibus copiosa.] S. Optati in eam rem comparatio elegans est. [Ecclesias (inquit lib. 2. *sub initium*) constat ita sibi connexas & indiuiduas esse, vt intelligatur vna ab altera separari non posse. Etenim numerantur in nomine, sed vno intellectu, suo iunguntur in corpore, vt in manu digiti, quos interuallis singulos videmus esse distinctos. Vnde qui tenet vnum, totos teneat necesse est, cum vnusquisque à partibus separari non possit.] Denique Tertullianus lib. de præscript. cap. 20. [Tot ac tantæ Ecclesiæ, vna est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes.] In hac ergo vna Ecclesia, in qua tam multæ sunt Ecclesiæ, vna eminet principalis, quæ cuiusuis matris Ecclesiæ vbilibet designandæ, caput est. v. g. Ecclesia Mediolanensis, mater est fidelium qui sunt Mediolani. Lugdunensis, mater est eorum qui sunt Lugduni, & sic consequenter de omnibus. Sed omnium illarum particularium, intra vnam generalem & Catholicam Ecclesiam conclusarum Ecclesiarum, caput est Romana, per sedentem in ea Pontificem.

Eccle-

Ecclesia Apostolica, nunquam à via veritatis in qualibet sua parte deflexa.adnitente præsidio B.Petri Apostoli,cuius authoritatem, vt potè Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & vniuersales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secutæ sunt. Agatho Papa in 6. Synodo Epistola priuata ad Imperatores.

Hanc Ecclesiæ Romanæ prærogatiuam,quod nullis vnquam sit fuscata tenebris errorum, egregiè aperit idem Agatho in suggestione Synodica ad Imperatores in eadem 6.Synodo. Et optimè Rupertus lib.2.de offic.cap.22. ac Berno Augiensis lib. de rebus ad Missam spectantibus cap.2.adducendi in Epilegom.subnot.2.verit.7.

Ecclesia nullis Synodicis constitutis prælata cæteris, sed Euangelica voce Domini & Saluatoris nostri, primatum obtinens. Gelas. in decreto de libris.

Videsis Epilegomena subnotat.2. verit.4.

Ecclesia principalis,vnde vnitas Ecclesiæ exorta est. S.Cyprianus Epist.55.

Videsis Epilegomena subnotat.2.verit.11.

Ecclesia sanctificata, & illuminata, & quæ præsidet in loco Romanæ regionis,Deo digna, decentissima,beatificanda,laudanda, digna qua quis potiatur,castissima, & eximiæ charitatis, Christi & Patris nomine fruens,Spirituque plena. S.Ignatius Epistola ad Romanos.

Pro illis verbis *digna qua quis potiatur*, Græcè ἀξιοπίστευτος, legi poterat *fide digna*,vt fert Græca vox, ἀξιοπίστευτος, quæ in alijs Codicibus habetur.Quāquam ἀξιοπίστευτος in eo S.Ignatij loco, iuxta Bosium lib. 18. de signis cap. 3. idem sonat, quod *digna super quam ædificetur*, consentaneè ad illud, quod supra retulimus, de aditu spiritualis ædificationis in Romana Ecclesia quærendo. Omnia hæc Epitheta, quadrant appositissimè in Ecclesiam Romanam ratione Pontificis. Nam ipsa est, quæ per eum absolutè præsidet vniuerso orbi Christiano, quæ est digna cui fides præbeatur tanquam infallibili in causa fidei & morum;quæ est funda-

mentum firmum veræ & sinceræ fidei. Et Græca quidem Ecclesia, priùs credidit quàm Romana; tamen illicò nutauit in fide, imò prolapsionem confestim est passa in varias hæreses, quarum ipse S. Ignatius cum detestatione sæpè meminit. Romana autem adeò semper puritatis fuit amans, vt S. Cyprianus constanter negarit, perfidiam ad eam accessum habere potuisse; Epist. 55. num. 91. vbi Pamelius multa in eam sententiam ex antiquitate corrogat. Et videtur S. Ignatius, suo illo Romanæ Ecclesiæ encomio, spectasse ad hunc Romanæ Ecclesiæ in fide summum nitorem, præmaculis Ecclesiæ Græcanicæ in qua ipse degebat. Nam iam ab initio, incredibile est quàm sorduerint Græci, vt ex S. Epiphanio liquet. Pulchrè verò Lucas Tudensis lib. 2. contra Albig. cap. 12. *in fine*, notauit id fuisse adumbratum Ioan. 20. Præfatus enim partem orbis Occidentalem, quæ vltima excepit prędicationem, factam esse dignitate primam, subdit. [Hoc videtur innui in illa trepidatione Ioannis Apostoli, quando audita resurrectione Domini, currebant duo simul; & ille discipulus (scilicet Ioannes) præcucurrit citiùs Petro, & venit prior ad monumentum, non tamen introiuit. Subsecutus est Petrus, statim introiuit. Post Petrum autem, Ioannes qui prior venerat, introiuit, & vidit, & credidit. Primus venit, vltimus introiuit, vltimus vidit, & vltimus credidit. Quia licet Orientalis Ecclesia vel Græcorum, ad fidem Christi venerit prima, tamen statim, exorbitauit secuta PseudoApostolos, seductione hæreticæ prauitatis, vbi verò Ecclesia Romana vocatione Apostolica venit ad Christum, fidem Catholicam inter persecutiones Gentilium sæuissimas, tenuit inconcussam, & meruit obtinere acerbissima pugna, quam sibi Dominus gratia contulerat dignitatem. Docuit Petrus Romam, Ioannes verò cursum in Grecia consummauit. Certa fide Roma corpus tenet Petri, & deuotissimè veneratur, Gręcia verò dubitat de Ioanne. Renuit ad præsens Gręcia, Deo & Romano Pontifici Vicario eius, debitam

obe-

obedientiam exhibere, atque diuersis erroribus miserabiliter implicatur. Tandem largiente Domino, in spiritu humilitatis ad vnitatem Ecclesiæ Catholicæ reuersura.]

Ecclesia Magistra & Præses reliquarum, contra quam rictus pandere, proiectæ est audaciæ. Synodus Romana sub Nicolao I. contra Photium colloquio 1.

Ecclesia statu fœlix, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt. Tertullianus lib. de præscript. cap. 36.

Ecclesia super petram fundata, & portis inferi, hoc est insidijs Hæreticorum, ex prædictione Christi nunquam succubitura, ex qua tanquam ex conuexis cœlorum sermo veræ confessionis, & Christi amantium animas illustrauit, & Orthodoxam fidem, quæ refrixerat refocillauit. Constantinus Pogonatus ad Leonem Papam.

Ecclesia quæ ab olim huc vsque, omnibus præest, vt potè senior cunctarum, quæ sub Sole sunt Ecclesiarum, ac nullis propter Pontificatus prouectionem scriptis, aut Synodicarum editionibus chartarum subiecta, sicut etiam in his omnes ex æquo ei secundum ius sacerdotale subiecti consistunt. S. Maximus ad Abbatem Thalassium ex Responso Apocrisiariorum Romanorum, quod approbat.

En Papam supra quæcunque Concilia. Quomodò verò Romana Ecclesia, *Senior* est *cunctarum orbis Ecclesiarum*? An non enim Antiochiæ primùm cognominati sunt discipuli, Christiani? Hierosolyma quoque *mater Christiani nominis*, & omnium orbis Ecclesiarum, à Damasceno orat. de Assumpt. appellata est, ob exortam ibi professionem huius fidei. Ratio videtur habita dignitatis & potestatis, vt *Senior*, dicatur, quæ preest, & in omnes habet potestatem. Verbum *Senioris* pro *Domino*, Gall. *Seigneur*, frequens est in Capitularibus. V. Pithœum in Glossario. V. *Seniores*.

Eminentia. Petrus Blef. Epist. 68. Sarisb. Epist. 30.

Petri Blesensis locus, est perbreuis, sed pulcher [sicut (inquit) eminentiam Apostolicæ sedis, Magistram omnium Ecclesiarum profitemur, sic ab ipsa, consilia in ambiguis,

in angustijs solatia, responsa in iudicijs expectamus.] Et inferiùs. [Hæc ad aures Eminentiæ Vestræ, Reuerende Pater, communi deploratione deferimus.] Itaque titulus quem nuperrimè ad Cardinales & paucos sublimes Antistites restrictum vidimus, olim non modo in seculi potestates, vt apud Gregorium VII. lib.8. Epist.10. in Oriocium Iudicem Caralitanum; sed etiam in summum Pontificem cadebat, ac etiam in Episcopos longè inferiores. Vt enim taceam Elipandum Toletanum, cui Etherius ac Beatus opus suum inscripsere, vocantes *Eminentissimum*, & Guilhelmum Archiepiscopum Remensem quem Blesensis Epist.122. donat nomine *Eminentiæ*, Gregorius Nazianzenus, alloquens Episcopos in fine Orationis de Episcopis. [Vos (inquit) qui thronos coronatos consequimini, & ob fluxas eminentias elati estis, Iustitiam illam extremam & ineuitabilem intuemini; omninò nihil vsquam esse, quod illam effugere possit considerantes.] Itaque indiscriminatim, Episcopos, titulo honestat *Eminentiæ*, sed fluxæ & quæ tumorem creare nequaquam debeat. Prefert eam Eminentiam sublimis Sedes Episcopi, de qua in Epilegomenis subnot.3. Quantò verò differentius præ omnibus Antistitibus, nomen Episcopi, hæreditauit Romanus Pontifex, tantò iustiùs in eum cadit *Eminentiæ* ac *Eminentissimi* titulus, quo eum Blesensis ac Sarisberiensis donarunt.

Episcopus. Sæpè apud S.Leonem in Titulo Epistolarum, & cap. *Saluator*, ac cap. *Ex multis* 1.q.3. vt notauit Rebuffus explicans formam signaturę simplicis, in praxi benefic.

Nomen *Episcopi*, in Ecclesiam inductum est ab Ethnicismo. Nam apud Tullium lib.7. Epist. ad Atticum, *Episcopus* dicitur, qui toti alicui oræ datus est excubitor, ad quem delectus & negotij summa referatur. Quamquam non modò præfecti Prouinciarum, sed quotquot varijs muneribus inuigilabant, vt rectè obirentur, leguntur dicti *Episcopi*. Sic enim, qui hospitiorum militarium designatoribus præerant, & vt omnia rectè ac conuenienter ab eis perficeren-

tur,

tur, aduigilabant, dicti habentur *Episcopi*, vt apud Cassiodorum videre est lib.4. Sic etiam, qui pani rebusque venalibus ad victum quotidianum spectantibus præerant, dicti sunt *Episcopi*, vt Brissonius notauit, ac Viues ad 1. Ciuit. cap.1. Quos Lacædemonij *Armoſtas*, eos Athenienses dicere soliti *Episcopos*, qui considerarent quæ singulis opus erant in ciuitatibus subditis ad quas mittebantur, ait Scholiastes Aristophanis in Auibus. Apud eosdem, ex Postello l.de Magistrat. Athen. cap.18. qui ex Ephebis excesserant, per biennium circuire cogebantur, regionem, non vt magistratus, sed vt locorum periti essent, indeque dicebantur ἐπίσκοποι. Apud Indos ex Ariano lib.8. Episcoporum erat, videre quid in quaque regione fieret, vt cognita, ad Reges, vel Magistratus referrent.

Nobis Christianis, autore S. Paulo, qui docet Spiritum sanctum super gregem Christi posuisse Episcopos, donantur *Episcopi* nomine, qui Ecclesiam superinspiciunt, vt loquitur Sidonius lib.6. Epist.1. & lib.9. Epist.3. qui inquam regunt Ecclesiam: ita vt Episcopatus simul & Episcopus, vt rectè differit D. Augustinus lib.19. Ciuit. cap. item 19. [nomen sit operis, non honoris. Grecum est enim atque inde ductum vocabulum, quod ille qui præficitur, eis quibus præficitur, superintendit, curam eorum, scilicet gerens; ἐπὶ quippè *super* σκοπὸς verò *Intentio*. Est ergo ἐπισκοπεῖν, si velimus, Latinè *superintendere* possumus dicere, vt intelligat non se esse Episcopum qui præesse dilexerit, non prodesse.] Audiant illi non ἐπίσκοποι, sed ἐπισκοτοὶ, *tenebriones*, vt est in actis S. Stephani Iunioris, quales notantur in calce Actorum S. Bauonis 1. Octob. Impetuntur etiam ex Diui Augustini redargutione, nonnulli quos S. Athanasius sub finem Epistolæ ad solitariam vitam agentes, negat dicendos ἐπισκόπους, sed vult dici κατασκόπους. Sed ad rem.

Quandoquidem Episcopus, vt rursùs ait D. Augustinus in Psalm. 126. est *Superintentor*, meritò inter omnes verè Episcopos Rei Christianæ superintendentes, qui vniuersis

su-

ſuperintendit, dicitur abſolutè *Epiſcopus*, non ſemel apud S. Leonem & alios Pontifices, in ordinarijs diplomatum ſuperſcriptionibus. Quæ nominis *Epiſcopi* adhibitio, nota eſt illimitati Epiſcopatus, & vniuerſaliſſimæ iuriſdictionis ſpiritualis. Sicut eandem ob cauſam, Pſaltes vt notauit S. Chryſoſtomus in Pſalm. 44. *initio*, de Deo abſque illimitatione regnante dixit: *Dominus regnauit*, & *dico ego opera mea Regi*, ideſt Deo, ſoli Domino: contra quàm accidit Regibus mundi huius, qui non denominantur Reges, abſque addito reſtringente eorum poteſtatem. Idem ergo eſt de eo, qui abſolutè dicitur *Epiſcopus*. Et eſt ſanè tota Eccleſia vnus Epiſcopatus, & vna Eccleſia, vt à S. Cypriano dictum eſt l. de vnit. Eccleſ. num. 17. concinitque Symmachus Papa, cum ait Epiſt. 1. [Ad Trinitatis inſtar, cuius vna eſt atque indiuidua poteſtas, vnum eſſe perdiuerſos, aut etiam vniuerſos Antiſtites Sacerdotium.]

Epiſcopus Apoſtolicæ ſedis. Marcianus ad S. Leonem.

Epiſcopus beatiſſimus & Apoſtolicus. Legati Romani in Concilio Chalcedon.

Epiſcopus Catholicæ Eccleſiæ. S. Cyprianus Epiſt. 46. & S. Leo Epiſt. 97. & 66. ac ſæpè Pontifices in adſcriptionibus grauis momenti.

Epiſcopus Eccleſiæ vniuerſalis. Sixtus I. Epiſt. 2. Victor. I. Epiſt. 1. Pontianus Epiſt. 2. Stephanus I. Epiſt. 2. S. Leo Epiſt. 54. 57. 62. 69. 75. 97. Pompeius, & Anaſtaſia ad Hormiſdam.

Alio ſenſu Epiſcopi particulares interdum dicuntur curare & commiſſam habere vniuerſalem Eccleſiam, quatenùs ſcilicet cum Eccleſia ſit vna, qui vnam eius partem iuuat, omnes quadantenus iuuare cenſetur. Sic accipiendus eſt, ita locutus S. Eleutherius Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, & S. Clemens 6. Conſtitut. cap. 14. & S. Ignatius cum Epiſcopum Philadelphienſem, vocat *Communis Eccleſiæ Epiſcopum*, ac Sidonius agens cum Lupo Tricaſſino, de quo mox ſequenti titulo. Videſis pluribus hæc illuſtrantem

tem Baronium Anno Christi 187. qui profecit ex Turriano, plenè & de more pereruditè, ista versante, lib. 2. contra Magdeburg. cap. 9.

Episcopus Episcoporum. Acta S. Tiburtij, Tertull. de pudic. *initio.* Arnobius in Psalm. 138. Geruasius Remensis Epistola ad Paschalem Papam.

Tertullianum per ludibrium sic appellasse Pontificem, atque adeò nihil inde solidè colligi, affirmat Cuiacius ad cap. vlt. de foro compet. & Sadeel reiectus à Turriano lib. 1. de Eccles. & Pastore c. 18. necnon Iunius castigatus à Gretsero in notis contra animaduersiones ipsius Iunij in Tertullianum. Fateor Tertullianum mordaciter ea verba in Pontificem intorsisse; tamen ex vsu tunc recepto locutum dico. Sicut si quis succensens Episcopo, diceret; pudendum esse, quod is qui audit, *Reuerendissimus Præsul,* hoc aut illud probrosum designaret; non esset sensus, Episcopum per ludibrium ac iocum, vocari *Præsulem Reuerendissimum:* sed sensus esset, abhorrere à dignitate hominis talem titulnm verè præferentis, sic se gessisse. Vt vt sit, Acta S. Tiburtij æuo Tertulliani conscripta, non per iocum, sed seriò appellant Pontificem Romanum, *Episcopum Episcoporum,* tanquam caput omnium Episcoporum.

Verùm est S. Clementem Epist. 1. *in fronte Epistolæ,* donare S. Iacobum titulo *Episcopi Episcoporum:* cuius æmulatorem S. Lupum, S. Sidonius Apollinaris lib. 6. Epist. 1. ita affatur. [Benedictus Spiritus sanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu Pater Patrum, & Episcopus Episcoporum, & alter sæculi tui Iacobus, de quadam specula charitatis, nec de inferiore Ierusalem, tota Ecclesiæ Dei nostri membra super inspicis, dignus qui omnes consoleris Infirmos, quique meritò consularis ab omnibus.] Et mox, vocat eum. [Primum omnium, toto qua patet orbe, Pontificum, qui in Apostolica sede nouem iam decurrerit quinquennia.] Et tamen S. Lupus, Tricassinus erat Episcopus, non Romanus Pontifex. Aliud tamen, est, quod per pro-

pri-

prietatem & vi muneris. citra omnem auxesim de aliquo dicitur; (Qua ratione solus Romanus Pontifex est Episcoporum omnium Episcopus:) aliud quod dicitur de quopiam, ad designandam eius super aliquos sibi subiectos Episcopos autoritatem. Qua ratione in fine Actorum Sancti Danielis Stylitæ, Ephræmius Constantinopolitanus, vocatur Antistes, siue *Episcopus Episcoporum*. Et ita interpretatur Clementem S. Iacobo tribuentem titulum amplissimum de quo agimus, in Epistola allegata, Turrianus lib. 2. contra Magdeburg. cap. 13. Vel certè dicendum est eam denominationem inferiori cuipiam Episcopo aliquando deferri, ad insinuandam insignem in obeundo Episcopali munere excellentiam, ita vt præstantissimus Episcoporum & omnium Præsulum velut exemplar, & idea, haberi possit, qui est germanus sensus quo S. Iacobus, & S. Lupus, dicti sunt Episcoporum Episcopi, salua illius tituli prærogatiua soli Romano Pontifici, vi muneris, ac quamcunque vitam viuat.

Nec refragatur S. Cyprianus, cum initio Concilij Africani cui præerat, negat, quemquam debere se Episcopum Episcoporum dicere; Rectè enim S. Hieronymus dialogo contra Lucifer. & D. August. lib. 2. de baptism. contra Donatistas cap. 2. obseruarunt, hæc à S. Cypriano dicta esse, comparando inter se collegas suos in Concilio Carthaginensi congregatos quos animare volebat ad libere ferendam sententiam. Id ita esse, perspicuum erit repræsentato loco integro. [Superest (inquit) vt de hac ipsa re, singuli quod sentiamus, proferamus; neminem iudicantes, aut à iure communionis aliquem, si diuersum senserit, amouentes. Neque enim quisquam nostrum, Episcopum se Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore, ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus, pro licentia libertatis & potestatis suæ, arbitrium proprium, tanquam iudicari ab alio non possit, quàm nec ipse potest alterum iudicare; sed expectamus vni-

vniuersi Iudicium Domini nostri Iesu Christi, qui vnus & solus habet potestatem,& præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione,& de actu nostro iudicandi.]Tantum abest, vt ista primatum Romani Pōtificis impetant, toties à Sancto Cypriano assertum, (quod Pamelius ad Sancti Cypriani Epist.71. num.17.obseruauit) vt reuera nulla ratione ad eum pertineant.Et idcircò Hincmarus sub finem Opusculi de diuortio, adducto hoc S.Cypriani loco, post illa verba, *quando habeat omnis Episcopus:* interserit de suo ista: *Saluo per omnia priuilegio Sanctæ & Apostolicæ, primæ in toto orbe terrarum, Romanæ Sedis, & ipsius Pontificis, Domini Nicolai Papæ.* Potiatur ergo Romanus Pontifex titulo *Episcopi Episcoporum,* quem profanissimè Arriani apud Luciferum Calarit. l.quod moriendum sit pro Dei filio,Constantio Imperatori acclamantes detulerunt.

Episcopus orbis. Petrus Blesensis Epist. 145. S. Bernard. Epist.239.

Episcopus Patriarcharum. Cassiodorus Epist.15.lib.9.

Episcopus Sedis Apostolicæ, sanctus, & cum adoratione vocatus. Concilium Ephes.de Cœlestino I.

Episcopus vnicè summus, & singulariter generalis. Petrus Blesens. Epist.27. *in fine.*

Quod vnicè *Summum Episcopum,*vocat Romanum Pontificem, pertinet ad supremam in Ecclesia Monarchiam eiusdem Pontificis. Idem verò dicitur eandem ob causam *singulariter generalis,* quia est vnicus cui pro munere incumbat in omnes quaquauersùm vniuersæ Ecclesiæ necessitates, animum intendere.

Episcopus vniuersalis. In tribus Epistolis, quæ habentur in Concil.Chalcedon.Actio.3. S.Leo sic denominatur.

Visus est S. Gregorius superbiam Ioannis Ieiunatoris, Episcopi Constantinopolitani contundens (quem anteriùs quoque hac in parte represserat Pelagius Papa, teste eodem S. Gregorio lib. 4. Epist. 36. indict.13.) visus inquam est S.Gregorius, refugere titulum *Vniuersalis Episcopi:* Imò

T ait,

ait,hoc esse nomen profanum,sacrilegum,Antichristi prænuntium, quo nemo prædecessorum suorum vti voluerit, tametsi delato sibi in Concilio Chalcedonensi. Ita S.Pontifex lib.4 Registri Epist.32.cui Caluinus lib.4.Instit.cap.7. §.3. impudenter impingit mentitionem, negans tale quicquam legi in Actis Concilij Chalcedonensis. Sed mentita est iniquitas sibi. Nam Actione illa 3.S.Leo frequenter, denominatur *Archiepiscopus vniuersalis*,quod est deferre Pontifici Romano titulum *vniuersalis Episcopi*, vt S.Gregorius in Concilio Chalcedonensi factum verè asseruit.Noluit autem S.Gregorius, noluerunt item alij Pontifices, eum titulum, passim inducere in vsum, (tametsi vna quæpiam eius notio optimè in ipsos cadebat) vt subduceretur occasio lapsus, ijs qui fortassis inde colligerent, nullum esse prætcrea in Ecclesia Episcopum; sed alios omnes, qui Episcopi dicuntur, non esse reuera,nisi Vicarios Romani Pontificis, quod falsum est,& coniunctum cum euersione Hierarchiæ Ecclesiasticæ à Christo institutæ;quæ fert vt plures sint Episcopi, & Pastores suorum gregum,tametsi cum subordinatione ad Romanum Pontificem. Sicut etiam Episcopi,qui subsunt Metropolitano, non sunt eius Vicarij, sed sunt verè Episcopi, tametsi cum subordinatione debita Metropolitano. Hac maximè ratione, titulum *vniuersalis Episcopi* à Constantinopolitano Antistite vsurpatum, solet impetere S.Gregorius: vt lib.illo 4. Epist.32. & 34. & 36. Et lib.7. Epist.69.Siquidem adeò insaniuisse Ioannem illum Ieiunatorem, vt se hoc sensu vocaret *vniuersalem*, existimat Sanderus lib.7.visibil. Monar. num.447.ac Franciscus Agricola lib. de primatu Petri cap. 16. Et tamen suam ad sedem Apostolicam subiectionem agnouisse, testatur S.Gregorius lib.7. Epist.64. vnde cohærenter non potuit se vocare *Episcopum vniuersalem*, nisi in sensu quem à S.Gregorio impetitum diximus, & in quo talem titulum, sibi ipsi vendicare noluit S. Gregorius; Quamuis si notio subiecta ei titulo non excluderet particulares Episcopos, solamque genera-

lem

lem & vniuersalem totius Ecclesiæ & omnium inferiorum Antistitum curam Romano Pontifici incumbentem, ferret; verè ac legitimè, titulus *vniuersalis Episcopi*, quadraret Romano Pontifici, æquè ac titulus, *Episcopi Ecclesiæ vniuersalis*, quem complures SS.Pontifices, adhibuisse supra vidimus; obstrepente nemine.

Siue autem titulus, *Vniuersalis*, aut *Oecumenici Episcopi*, sumatur priore illo modo, quo ne in Romanum quidem Pontificem quadrare diximus, & sumptum reipsa esse à Ioanne Constantinopolitano censet Sanderus supra, atque Lindanus 4.Panopl.cap.93.siue sumatur secundo modo, quo admisimus talem titulum Romano Pontifici competere, rectè & meritò S.Gregorius, titulum *vniuersalis Episcopi*, per comparationem ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, dixit *esse profanum titulum, atque sacrilegum: in quod consentire, idem sit, quod fidem perdere, scelestum, superbum & characterem bestiæ, ac prænuncium Antichristi*, quia hæc vt S. Birgitta ex diuina Reuelatione scriptum reliquit lib.7. cap.19. fuit radix prima, inuehendæ in Ecclesiam Constantinopolitanam, abominationis, desolationis, sub qua iacet oppressa & euersa, à duobus propè sæculis, DEO iustè vlciscente proteruiam & fastum Græcorum, vt qui se abiecto legitimo Pastore constituto à Christo, vniuersales Patriarchas dicere voluerunt, gemant sub immani iugo truculenti tyranni, & omnes eorum exemplo, dictant subijci capiti diuinitus constituto. Nec id Græcis fuisse peculiare, sed alijs item nationibus iam olim Christianis contigisse, credit Thomas Bosius lib.1.de statu Italiæ cap.1.cui præiuerat Ioannes Roffensis ad Artic.25.Lutheri *sub finem*. De hoc titulo Romani Pontificis pleniùs alij, nominatim Baron. Anno 505.à num.36.Turria.lib.4. contra Magdeburg. cap.1. & ad lib. 6. Constitut. Clemen. cap.14.& lib.1.prioris defens. contra Sadeelem cap.18.Remundus Ruffus contra Molinæum, Iustinianus, 1.Petri 5. versu 1. à num.9.& Azorius tom.2.lib.4.cap.4.q.3.

" *Episcopus, solus vniuersalis omnium Ecclesiarum*. Petrus Damiani Opusc.23.cap.1.

· Videri possit repugnare Philotheus Constantinopolitan. Orat. in Triadem Theologorum, vbi de S. Basilio sic ait. [Qui magnæ Cæsariensium Ecclesiæ tunc præclarè præfuit Basilius; & quasi sacrum quoddam Prytanæum, aut omnium orbis Ecclesiarum speculum & curiam eam habuit, hinc verbo & opere præest vniuersis, omnibusque viribus & ingenio cum excellenti quadam spiritus virtute, eas administrat; scribendo, docendo, admonendo, mandando, disputando, confutando, hortando; Reges, Præfectos, Duces, Principes, Clerum, populum, communem vitam traducentes, & solitarios, viros perindè ac mulieres, regiones totas, & vrbes; pro nequam pastoribus, & propagatoribus impietatis, seipsum subijciendo; sermone & scriptis, Oratorem, Philosophum, Theologum agendo, spirituque adiuuante, libris conficiendis eruditissimè defendendo; vt nihilominùs ipsi cum Magno Paulo, *dicere liceat, Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum*.] Hæc de S. Basilio dicta, non abiudicant Romano Pontifici titulum *Solius Episcopi omnium Ecclesiarum*. Aliud enim est de iure & potestate præesse toti Ecclesiæ, quod solus habet Romanus Pontifex, aliud voluntariam sollicitudinem assumere ex charitate, iuuandi omnes quod insigniter præstitit S. Basilius, tametsi vnius tantùm particularis Ecclesiæ Episcopus. Imitatus porrò est Philotheus Nazianzenum, qui orat.20.num.28. de Basilio dixit. [Per vnam Cæsariensem ciuitatem, vniuerso terrarum orbi prælucet.]

Exarchus diœceseos. Concilium Chalcedon.can.9.

Ita nominatur Pontifex in Græco contextu Concilij Chalcedonensis. [Si Clericus (inquit Canon) habet caussam aduersùs Episcopum proprium, vel aduersùs alterum, apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quod si aduersùs eiusdem prouinciæ Metropolitanum, Episcopus vel Clericus habet querelam; petat aut primatem Diœceseos, aut

sedem

ſedem regiæ vrbis Conſtantinopolitanæ, & apud ipſum iudicetur.] Qui ab Interprete dictus eſt, *Primas Diœceſeos*, Grecè dicitur, ἔξαρχος τῆς διοικήσεως *Exarchus, vel Princeps diœceſis*, quem vides ſecerni ab Epiſcopo Conſtantinopolitano, apud quem quoque, Concilium indulget, vt quibus placuerit, è Patriarchatu Conſtantinopolitano Epiſcopis, aut Clericis (nam de eis ſolis agebat eo loco Concilium Chalcedonenſe) ſi lis eis cum Metropolitano incideret, poſſent querelas ſuas aduersùs eundem Metropolitanum ipſorum, fortè enatas deponere.

Et quamuis (quod aliqui cenſuerunt) admitteremus agi eo loco de Epiſcopis & Clericis cuiuſcunque Patriarchatus, fierique poteſtatem omnibus quibus placuerit adeundi Romanum Pontificem, vel Conſtantinopolitanum: adhuc tamen nulla haberetur exæquatio Patriarchæ Conſtantinopolitani cum Romano: quaſi Conſtantinopolitanus poſſit omnes vndecunque ad ſe ex orbe vniuerſo accedentes, audire, & lites iudicare, vt poteſt facere Romanus Pontifex: quod friuolè admodùm, imò malignè, inde collegit Nilus Theſſalon. ſcribens aduersùs primatum Romanum; contritus potenter à Bellarmino lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 22. Nam iuxta ſententiam, quæ admittit eo canone agi de omnibus Clericis & Epiſcopis, Conſtantinopolitanus Patriarcha ex mera indulgentia id accepit, ſaltem quoad ſitos extra territorium ſui Patriarchatus. Nec quoad omnes id accepit, ſed tantùm quoad Clericos & Epiſcopos, aduersùs Metropolitanum litigantes. Romanus autem Pontifex, non ex indulgentia Synodi, ſed iure diuino per Synodum expoſito, quoad quoſcunque ex toto orbe læſos, etiam à Patriarchis & Concilij violatos, eam facultatem habet.

Reuera tamen (vt dixi) notauitque Turrianus lib. 3. pro Epiſt. Pontif. cap. 4. Clerici & Epiſcopi litigantes cum Metropolita, de quibus ibi agitur, erant tantùm ex Patriarchatu Conſtantinopolitano. Atque ita Exarchum ad quem,

vel

vel ad Patriarcham Constantinopolitanum conceditur prouocatio, in Canone prædicto Chalcedonensi, alium esse non posse, quàm Romanum Pontificem, rectè vidit, Nicolaus I. Epistola ad Michaëlem Imperatorem, & est perspicuum ex contextu. Quamuis enim in Concilio Sardicensi, Metropolitanus dicatur Exarchus. Can.6. & apud Euagrium 4. histor. cap.11. hoc tamen loco, Metropolitanus est is contra quem supponitur deponenda querela. Patriarcha autem Diœceseos, quem Zonaras, ait dici Exarchum in eo Chalcedonensi Canone, non potest esse alius quàm Patriarcha Romanus, quia nullus aliorum Patriarcharum in Patriarchatum Constantinopolitanum, tale ius vnquam prætendit, præter Papam Romanum. Patriarcha autem alijs Patriarchis superior, distinctus à Papa Romano à Balsamone ad huius Canonis, ludificationem ac peruersionem, veriùs quàm interpretationem inuectus, est planè commentitius. Nec satis solidè Habertus in Archierat. ad edicta pro Archimandr. obseruat. 1.par.2. censet Exarchum hìc dici Metropolitam sedis, quę sit antiquissima totius regionis. Sed hoc non potest subsistere. Quid si enim in aliqua Diœcesi & regione vnicus esset Metropolita? Quid si inter plures nulla esset sedes antiquior? Vel si lis esset cum Metropolita sedis antiquioris? Quarè adhæreamus Nicolao Canonem Chalcedonensem exponenti, de Exarcho, qui sit ipse Romanus Pontifex.

Tantum mouere quempiam posset, quod is vocetur, *Exarchus diœcesis* in singulari, cum videretur potiùs denominandus fuisse *Exarchus diœceseon* in plurali; quandoquidem omnes Diœceses subsunt Romano Pontifici. Verùm rectè obseruauit Nicolaus I. scripturam ipsam scatere similibus locutionibus, quibus numerus singularis adhibetur pro numero multitudinis; vt cum dicitur, *Fons ascendebat de terra*, qui tamen erant fontes benè multi, loca & regiones quisque suas, copiosè rigantes. Igitur quia totus orbis est veluti vna generalis diœcesis Pontificis Romani, rectè Syno-

Synodus eum vocauit Exarchum diœcesis, cum vniuiusque diœcesis in qualis fuerit oborta; tum vniuersalis; Catholicum orbem vniuersum complectentis. Quo sensu Synodus Africana eo Canone, qui in Cod. Canonum Africanorum est 39. (apud Ferrandum est 82.) vetuit vllum Afrum Episcopum assumere nomen *Principis Sacerdotum*. Græca versio habet ἔξαρχον. Intelligebat enim Synodus, principatum siue Exarchatum Sacerdotij, nemini intra Africam Antistiti, sed soli Romano Pontifici conuenire. Confirmat doctrinam propositam de vera notione Exarchi Diœceseon, quod Duarenus lib. 1. de sacris ministerijs cap. 22. obseruat, Iustinianum Nouell. 133. inter Monachos vocare Exarchum, eum qui omnium Monachorum suprema potitur præfectura; ita vt non singulis modò Præfectis, sed etiam Archimandritis præsideat. S. Hieronymus vocasse videtur ἀρχιστρατηγὸν, nunc *Generalis* nominatur. Quod ergo est generalis quispiam respectu totius Religionis, cui supremus moderator præest, hoc respectu omnium Diœceseon, & omnium Episcoporum, est summus Pontifex. V. infra verbo, *Primas Diœceseos*.

Excellentia. Iuo Epist. 65. & 94. Petrus Cluniac. lib. 6. Epist. 26. S. Bernard. Epist. 330.

F

F*Astigium maiestatis Apostolicæ*. Arnulphus Lexouiensis Epist. 21.

Agnoscebat hoc fastigium dignitatis, in Romano Pontificatu S. Bernardus Epist. 237. quæ est gratulatoria ad Eugenium, ipsius quondam S. Abbatis spiritalem filium. Quo autem inde affectu tactus esset super dilecto filio, sic exprimit. [Exultaui, fateor, sed cum tremore: exultaui, sed in ipso meæ exultationis articulo, timor & tremor venerunt super me. Ego enim etsi nomen Patris deposui, sed non timorem, sed non anxietatem, postremò nec affectum, nec visce-

viscera Patris. Considero gradum & casum vereor. Considero fastigium dignitatis, & intueor faciem abyssi iacentis deorsum. Attendo celsitudinem honoris,& è vicino periculum reformido.]

Fastigium sublime Sacerdotij. S.Cyprianus Epist. 52.

Idem quod *Summum Sacerdotium*, vel *principatus Sacerdotij*.

Fax diuinitus lucens, ad Ecclesiæ, quæ sub cælo est illuminationem in Apostolica sede constituta. Theodorus Studita ad Paschalem lib.2.Epist.13.

Figura singularis summi capitis nostri, Vicariusque eius. S.Leo IX. Epist.1.cap.38.

Figuram hic accipio pro repræsentante; qua ratione locum tenens Principis,eius *figura* dici potest,quia repræsentat Principis personam. Alibi ea notio *figuræ*, est satis frequens. Sic enim S.Ambrosius lib.2.de virg.ait speciem externam Deiparæ, fuisse simulachrum mentis,figuram probitatis, idest emicuisse in externa forma, internam virtutem; & repræsentatam fuisse virtutem internam, per externam compositionem. Eodem sensu dixisse Apostolum, de antiquis Hebræis,*omnia in figura contingebant illis*.1.Corint.10 monstrat Vasques 1.par.disp.14.c.6.post Adamum præfat.in Esaiam: Neque enim sensus Apostoli fuit, omnia quæ Hebræis contigerunt, fuisse typos & adumbrationes rerum nostrarum; (quamquam id quoque verum est, vt fusè prosequitur S. Chrysostomus homil. in illud *Nolo vos ignorare fratres*:) sed sensus Apostoli eo loco fuit, præcessisse in antiquis Hebræis, exempla ad quæ componere res nostras debeamus, inde proficientes. Ita enim fert textura contextus Apostoli eo cap. 10. 1. Corinth. Alium Apostoli locum Hebr. 1. quo filius dicitur *figura substantiæ Patris*, Anastasius Sinaita lib.1. de rectæ fidei dogmat. ita accipit, vt *figura* idem sit, quod Imago viua, & repræsentatio expressa. Qua ratione potestas S.Petri,est repræsentatio viua potentiæ Christi, & eatenus S.Petrus, qua Pontifex,dictus est

est singularis figura Christi, supremi Pontificis futurorum bonorum. Quanquam non est hæc figura intelligenda de omnimoda æqualitate potestatis; sed de proportionalitate commensa fini gubernationis Ecclesiæ per Christum ipsum constitutæ quoad substantialia. Et quadrare in hanc (vt sic dicam) æqualitatem inæqualem, vocem *figuræ*, optimè monstrat creditus Augustinus lib. 1. de Incarnat. cap. 2. aptans illud, *figura substantiæ Patris*, ad Christum hominem, in quo, similitudine indiscreta, moles immensa absque magnitudinis immensitate exhibeatur. Vt si immanis statua, per pusillam lineamentis consimilem exhiberetur, & figuraretur. Nam eam expressionem rei magnæ per paruam, Autor ille vocat, *figuram*.

Firmamentum omnium. S. Augustinus serm. 16. de Sanctis.

Hoc est, basis immobilis supra quam Ecclesia est ædificata, vel certè *firmamentum omnium Antistitum*, iuxta illud Felicis III. Epist. 5. [Per Apostolicam sedem, omnium solidatur dignitas Sacerdotum.] Quod vsurpauit etiam Gelasius in tract. *pag*. 183. addens, Omnes Episcopos cum creabantur, fategisse confirmari à Romano Pontifice.

Firmamentum Ecclesiæ corporis Christi, principatus & caput, pastor humani gregis, petra Ecclesiæ, clauicularius regni. S. Isidor. lib. de vita & morte Sanctorum cap. 69.

Firmamentum à Deo fixum, & immobile. Athanas. & Episcopi Ægyptij ad Felicem.

Firmamentum à Deo fixum, & immobile, ac tituli forma lucidissima fidei diuinitus constituta. Sergius Cyprius ad Theodorum Papam, adductus in Concilio Lateranen. sub S. Martino I. Secretario 2.

Hic Titulus Romani Pontificis, æquè legitur in Epistola S. Athanasij, & Ægyptiorum ad Felicem, nisi quod in hac Ægyptiorum Epistola habetur paulò aliter. Vocant enim sedem Apostolicam, *formam lucidissimam vniuersorum titulorum*, Sergius autem vocat Apostolicam sedem,

tituli formam lucidissimam fidei; [Tu es enim (inquit consequenter, rationem huius sui dicti reddens Theodoro Papæ) sicut diuinum veraciter pronunciat verbum, Petrus, & super fundamentum tuum, Ecclesiæ columnæ confirmatæ sunt. Tibi & claues Cœlorum commisit, atque ligare & soluere potestatem, quæ in terra & in cœlis sunt, promulgauit. Tu profanarum hæreseon depositor existis, vt Princeps & Doctor orthodoxæ, & immaculatæ fidei, &c.] Sensus ergo esse videtur, Romanum Pontificem esse veluti titulum lucidissimum, appositum puræ fidei vt seruetur, nec ab hæreticis corrumpatur, vel auferatur. Quod enim notauit Festus V. *titulus*, sicut milites *tutuli* olim dicti sunt, siue *tituli*, quod tuerentur Patriam: ita adiectione, *tituli* tutum securumque reddebatur, id cui adijciebatur; siue esset velum nomine, aut imagine Principis inscriptum; siue esset inscriptio in cartha, vt ferunt illa S. Augustini serm. 62. de verb. Dom. [in ipsis deprædationibus suis, titulum illius posuerunt; vt prædæ ipsorum quasi defenderentur, per titulum potentis.] & in Psalm. 21. [Ne domum ipsius inuadat aliquis potens, ponit ibi titulos potentis, titulos mendaces; Ipse vult esse possessor, & frontem domus suæ de titulo alieno muniri, vt cum titulus lectus fuerit, conterritus quis potentia nominis, abstineat se ab inuasione.] Videndus Gretserus lib. 2. de Cruce cap. 7. vbi multa de huiusmodi titulis. Vt ergo significaretur, Romani Pontificis esse tueri fidem, eamque seruare impollutam & indemnem à furibus, & latronibus, sedes Apostolica quam tenet, dicta est *forma tituli fidei lucidissima*; idest ratio quædam aut species tituli munientis, neminem latens, vt ab omnibus possit aduerti. Quo rectè quadrat ratio, ducta ex verbis Christi ad Petrum, prout futurum Pontificem, *Tu es Petrus, &c.*

Fons magnus & indeficiens, omnibus Christianis fluenta redundans, de quo riuuli prodeunt affluenter, vniuersum largissimè irrigantes orbem Christianorum. Episcopi Africani

ad

ad Theodorum Papam, vt refertur in Concilio Lateranen. ſub S. Martino I. conſult. 2.

Epiſcopos Moſcouiæ, ſcribit Sigiſmundus Baro Herbeſtenus in Commentarijs Moſcouit. *pag. mihi* 30. in vſu quotidiano geſtare pallium nigrum, quod habet à pectore in vtramque partem tres fimbrias albas, inflexas inſtar riuuli è fonte fluentis, in ſignificationem quod ex corde & ore illorum, fluunt riuuli doctrinæ fidei, orbem rigantes. Hæc quanto iuſtiùs in Epiſcoporum Principem cadant, nihil attinet dicere.

Fons verè illimis ac ſyncerus, iam inde à principio veræ fidei. Theodorus Studita Epiſtola ad Paſchalem Papam lib. 2. Epiſt. 13.

Spectant iſta ad puritatem doctrinæ Romani Pontificis, nulla vnquam luti admiſtione turbidam, ſemper puram, ſemper pellucidam; cum aliorum quorumuis Patriarcharum plerique, Hæretico cœno ſint maculati. Locus eſt in hanc rem egregius, his verbis conceptus apud S. Innocentium I. in Epiſtola ad Carthagienſe Concilium. (Eſt 91. inter Auguſtinianas). [Quod Patrum inſtituta, Sacerdotali cuſtodientes officio, non cenſetis eſſe calcanda, quod illi non humana, ſed diuina decreuere ſententia, vt quicquid de diſiunctis remotiſque prouincijs ageretur, non priùs ducerent finiendum, niſi ad huius ſedis notitiam perueniret, vbi tota huius autoritate, iuſta quæ fuerit pronunciatio firmaretur, indeque ſumerent cœteræ Eccleſiæ; velut de natali ſuo fonte, aquæ cunctæ procederent, & per diuerſas totius mundi regiones, puri capitis incorruptæ manarent, quid præcipere, quos abluere, quos velut in cœno inemundabili ſordidatos, mundis digna corporibus, vnda vitaret.] Similiter Ioannes VIII. Epiſt. 76. cum præmiſiſſet ſuper Petram confeſſionis S. Petri, fundatam eſſe Eccleſiam, & hanc eſſe petram illam, ſupra quam, vt Salomon ait, ſerpentis non inuenitur veſtigium, ſubdit. [Aqua nunquam poteſt alibi, tam munda, vel tam limpida, quemadmodùm in

fonte vnde originem protrahit, inueniri; ita & fides nunquam omninò poterit alibi tàm pura, vel tam nitida reperiri, ficut in Ecclesiæ nostræ Viuario, vbi eam non tecta perstillantia, quibus litigiosa mulier; idest hæretica prauitas comparatur; sed ille polorum clauiger, vbertim & purissimè congregauit, qui ex ipso fonte viuo hanc cœlitus hausit, & limpidissimam conseruandam mandauit.] Hæc omnia ferunt, reipsa, *Caput fluminum*, vocari posse Romanum Pontificem: quo ipso nomine S.August.in Psalm.92. ad illud, *Eleuauerunt flumina Domine*, Christum appellat, vnde eant cursu flumina, quæ locuta sunt, & eleuauerunt voces suas, profundendo per orbem doctrinam Christi. Hæc sunt flumina in deserto posita, ratione quorum exitus aquarum est in sitim, ita vt[qui è Petri Ecclesia exierit, siti pereat]verba sunt Arnobij in Psalm.106.

Fons perennis, corruptis fontibus præeligendus. Carolus Magnus apud Ioannem Diaconum lib.2.vitæ S.Gregor.c.9.

Forma & fundamentum Ecclesiarum, à quo omnes Ecclesias principium sumpsisse, nemò rectè credentium ignorat. Vigilius Papa Epistola ad Eutherium.

Fundamentum æternum fidelium. S.Chrysostomus homil. in 12.Apostolos.

Fundamentum fidei. Petrus Damiani serm.26. Andreas Cretensis orat.de Transfigurat.

Vnum quidem est primarium fidei nostræ fundamentum, de quo Apostolus, *fundamentum aliud, Nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus*. Nihilominùs fidei fundamenta secundaria, sunt SS. Apostoli, iuxta illud eiusdem Apostoli, *Superædificati supra fundamentum Apostolorum*. Et illud S.Ioannis Apocal.21. *Murus ciuitatis, habens fundamenta duodecim; & in ipsis, duodecim, nomina duodecim Apostolorum, Agni*. Super omnia tamen hæc fundamenta, Christo, (vt D.Augustinus in Psalm.86. vocauit) *Fundamento fundamentorum*, innixa; est vnum sub Christo, primarium fundamentum; nempè S.Petrus, qui

est

eſt lapis probatus, de quo accipere per accomodationem liceat, illud Iſaiæ 28. *Ecce ego ponam in fundamentis Sion, lapidem probatum, angularem, pretioſum, in fundamento fundatum*. Quamuis enim locus ille, de Chriſto intelligendus directè ſit, vt conſtat ex 1. Petri 2. & ex Rom. 9. tamen ſæpè monent PP. Chriſtum voluiſſe, vt nomen *Petræ* ſibi proprium, eſſet Petro participatione commune. Atque ita, quæ de illa petra, ſeu lapide angulari fidei noſtræ dicuntur, per ſe primò; de Petro quoque, dici poſſunt ſecundariò, vt optimè tradit Gregorius IX. Epiſtola ad Germanum Conſtantinopolitanum. Eſt igitur Petrus lapis angularis, probatus, pretioſus, in fundamento fundatus, ideſt locatus in fundamentum, (vtique ſecundarium) fidei noſtræ. Bellè S. Ambroſ. ſerm. 2. de SS. Petro & Paulo, vel Auguſtinus ſerm. 26. de Sanctis, huc accomodat primum miraculum à S. Petro patratum. Sic enim habet. [Primum ergo ſignum mirabilium ſuorum Petrus fecit, claudo pedum reſtituendo veſtigia. Diximus frequenter, ipſum Petrum, à Domino *Petram*, nuncupatum, ſicut ait, *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*. Si ergo Petrus Petra eſt, ſuper quam ædificatur Eccleſia, rectè priùs pedes ſanat; vt ſicut in Eccleſia, fidei fundamentum continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet. Rectè inquam primùm in Chriſtiano pedes curat, vt iam non trepidus, nec imbecillis, poſſit ſuper petram Eccleſiæ, ſed robuſtus & fortis incedere.] S. Leo IX. Epiſt. 1. quæ eſt ad Michaëlem & Leonem Acrid. applicat eodem, S. Petri crucifixionem, capite deorſum verſo. Præfatus enim Chriſtum eſſe primum vniuerſalis Eccleſiæ fundamentum, ſubdit: [Quod vtique deuotiſſimus ille Petrus, non ſolùm viuens, ſed etiam moriens demonſtrauit, quando nimia humilitate & congrua ſignificatione, ſe crucifigi deorſum verſo capite petiuit, profectò diuina inſpiratione præfigurans, ſeſe eſſe primum & quadrum lapidem, in fundamento, quod eſt Chriſtus IESVS compaginatum, cohærentem, atque con-

connexum, qui vt potè superpositus angulari lapidi, totum pondus Ecclesiasticæ fabricæ, incorruptibili soliditate sufferret, ac proprij capitis suppositione, omnia membra corporis Christi, per aptas & naturales compages vsque ad consummationem seculi, quasi vsque ad pedes crescentia inflexibili collo ad cœlos sustolleret.] En qua ratione S. Petrus est fundamentum; qua ratione Ecclesia non habet pro fundamento alios Apostolos, quamuis super ipsos quoque tanquam super primos Ecclesiastici ædificij lapides, fundata aliquando legatur Ecclesia, vt retuli; notatque Hieronym. in cap. 4. ad Gal. Copiosè de hoc S. Petri, atque adeò summi Pontificis titulo, Isidorus de Isolanis l. 2. de Imperio militantis Ecclesiæ tit. 1. q. 4. Præiueratque Turrecremata de multiplicibus fidei fundamentis, & quatenùs inter ea S. Petrus numeretur, egregiè differens lib. 2. de Ecclesià cap. 17.

Hunc titulum S. Petro quatenùs Christi Vicario, atque adeò omnibus æquè Pontificibus tributum, videri possit conuulsisse Hesychius Orat. in S. Andream Apostolum, vocans S. Andream *Fundamenti fundamentum, & Petrum ante Petrum*, quod est reipsa negare, S. Petrum esse simpliciter fundamentum, cum alij extra Christum innitatur, si alter est eius fundamentum. Cœterum sensus Hesychij aliò spectat. Neque enim negare voluit, S. Petrum esse fundamentum respectu S. Andreæ, quod attinet ad stabilimentum & confirmationem æquè S. Andreæ, ac cœteris Apostolis emendicandam à S. Petro, ne, in vacuum currerent, vt de seipso prodidit Apostolus Paulus. Tantùm ergo voluit Hesychius affirmare, S. Petrum vt priuatam personam, fidei suę initia ad vocationem & adductionem ad IESVM, à B. Andrea factam, referre. Ferunt id manifestè verba Hesychij, quæ sic habent. [Andreas primò est in Apostolorum coronam vocatus, qui quasi columna primùm affixus est in Ecclesia, & ante Petrum Petrus, fundamentique fundamentum, qui primitiarum fuit principium.] Hoc aliter

ter dixit S.Athanasius Orat.de S.Andrea. [Andreas Apostolorum prima plantatio. Hic Christi disciplinæ portas aperuit, hic propheticæ agriculturæ fructus, primus vindemiauit, speique dono præstans cœteris, primus eum quem omnes expectabant, amplectitur; primus veteris Instituti præcepta constituto terminari tempore comprobauit; Primus Mosis l nguam cohibuit, ægrè ferens post Christum eum iam an plius loqui, &c. Fratrem manuducit ad eum quem repererat, nescienti Petro thesaurum ostendit.] id quod fusissimè prosequitur. Manet igitur saluus S. Petro prout Pontifici, titulus fundamenti respectu totius Ecclesiæ, ipsiusque etiam S. Andreæ; Tametsi quod attinet ad primam Christi notitiam, B.Petro vt priuato homini communicatam, S. Andreas, qui eum docuit Messiæ aduentum, & adduxit illum ad IESVM, habeat aliquatenùs rationem fundamenti, veriùs mystagogi.

Fundamentum Eccl siæ. S.Dyonisius ad Timoth. S.Clem. Epist.1.ad Iacob. S.Hilar.in Psalm.131. S.August.serm.15. de Sanctis.

Fundamentum fœlix Ecclesiæ, dignaque ædificatione illius petra; quæ infernas leges, & Tartari portas, & omnia mortis claustra dissolu.ret. S.Hilar.can.16.in Matth.

Fundamentum magnum Ecclesiæ, & petra solidissima, super quam Christus fundauit Ecclesiam. Orig.hom.5.in Exod.

Fundamentum supra quod ædificij Ecclesiastici altitudo consurgit. S.August.serm.15.de Sanctis.

Fundamentum per quod in cœlum ascenditur. Ibidem.

Fundamentum super quod columnæ Ecclesiæ cõfirmatæ sunt. Sergius Cyprius ad Theodorum Papam, adductus in Concil. Lateran. sub S.Martino I. consultat.2. S. Athanas. cum Collegis Epistola ad Felicem Papam.

Columnæ Ecclesiæ, intelligu ntur eo loco, Episcopi reliqui, vt S.Damasus interpretatur Epist.4. Hi quippè confirmati sunt siue stabiliti super Petrum, eiusque successores; Quo ipso sensu Gregor. Nazianz. orat.26. ait fundamenta

Ec-

Ecclesiæ, commissa esse fidei S. Petri. Dicti porrò videntur Episcopi, *columnæ* imitatione Apostoli, qui primarios in Ecclesia describens, ait, *qui videbantur columnæ esse*. Videndus de hac Episcoporum nomenclatione Turrecremata ad cap. *Accusatores* 3. q. 8. num. 1. Et quamquam confirmatio huiusmodi columnarum, potest ab alijs quoque quàm à Petro & eius successoribus præstari, iuxta illa quæ S. Thomas disputat in Vestibulo Commentarij in Epistolam ad Ephesios, tamen præcellentissimè & singulari quodam modo, S. Petrus eiusque successores confirmant vacillantes, quia ne circunferantur omni vento doctrinæ, & vt certò sciant, quid firmiter sit tenendum, habent à sede S.Petri; qui iussus est confirmare fratres suos, Lucæ 22. ad quem locum pulchrè in hunc modum Theophilactus. [Planus huius loci intellectus est; Quia te habeo vt Principem discipulorum, postquàm negato me, fleueris, & ad pœnitentiam veneris, confirma cœteros. Hoc enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra & fundamentum es.] Optimè porrò ex hoc titulo, defensor Romanæ Ecclesiæ apud Petrum Damian. Opusc. 4. *sub initium*, colligit in hunc modum. [Cum beatitudo vestra venerabiles Patres, super Apostolicę sedis negotio disputat, ad cunctas Ecclesias pertinere, quod versatur in manibus, non ignorat. Hac enim stante, reliquæ stant, sin autem hæc, quæ omnium fundamentum est & basis, obruitur, cœterarum quoque status, necesse est collabatur.] Idem admonuit S.Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem & Leonem *sub finem*, inculcans grauiter conuulsa Romanæ Ecclesiæ autoritate omnes Ecclesias labaturas: nimirùm quia omnes ei innituntur, & super ea tanquam fundamento secundario, sunt constitutæ. Idipsum supra iam notaui ex Ioanne VIII. Epist. 32. V. *Caput Ecclesiarum, Romana.*

Guber-

G

GVbernator magnificus Romanæ sedis, summus Pontifex, & vniuersalis Papa. Episcopi Germaniæ ad Ioannem VIII.

Gubernator Throni Apostolici. Concil. Chalced. Actio. 1.

Non est sensus, thronum, siue Sedem Apostolicam, dirigi per gubernationem Pontificiam. Nam *Thronus*, siue *Sedes*, aut *Cathedra*, nihil aliud in hoc negotio sonat, quàm potestatem, quæ nõ est suppositum rationale, cui soli competit gubernare. Itaque *gubernator Throni*, dicitur gubernator, qui Throno insidet, & eum obtinet, ad gubernandum eos, qui gubernationis suæ sunt capaces.

Gubernator nauis Petri. Ioan. Sarisb. 8. polycr. cap. 23.

Hic titulus, supponit Ecclesiam Catholicam assimilari naui, quod perpulchrè exponitur in Epist. 1. Anacleti Papæ, verbis illis. [Vt ait B. Clemens Antecessor noster, similis est omnis Ecclesiæ status, naui magnæ, quæ per vndosum pelagus diuersis è locis & regionibus viros portat, ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis, huius Autor, Dominus ipse omnipotens Deus: Gubernator verò sit Christus. Tum deindè proretæ officium, Episcopus impleat; Presbyteri nautarum, Diaconi dispensatorum locum teneant: Hi qui catechizant, nautologis conferantur. Epibatis autem totius fraternitatis multitudo sit similis. Ipsum quoque mare, hic mundus habeatur. Ventorum verò varietates & turbinum, diuersis tentationibus conferantur; Persecutiones, tribulationes, siue pericula, fluctibus exæquentur. Terreni verò spiritus, qui vel de torrentibus, vel de conuallibus spirant, Pseudo Prophetarum & seductorum, seu prauæ doctrinę verba dicantur. Promontoria verò & loca confragosa, hi qui in potestatibus sæculi sunt Iudices, & qui pericula nominantur ac mortes. Bitalissa verò loca, quæ duplicibus vndæ fallacis

æstibus verberantur, dubijs mente, & de repromissionum veritate nutantibus, conferantur, atque his qui irrationabili fidem nostram ratione discutiunt. Hypocritæ verò & dolosi, piratis similes habeantur. Iam verò rapidus vortex & Tartarea Charybdis, & saxis illisa naufragia, ac mortiferæ submersiones, quid aliud æstimanda sunt quàm peccata? Restat igitur, vt hæc nauis cursu prospero tuta possit portum desideratæ vrbis intrare, ita Deo precem fundere, vt nauigantes mereantur audiri.]

Locus ex Clemente ab Anacleto allegatus, legitur apud Clementem Epist. 1. ad Iacobum Fratrem Domini. Pulchrè quoque eandem nauis & Ecclesiæ analogiam, his verbis expressit S. Chrysostomus homil. 1. de Symbolo. [Velut nauis est in mari posita hæc Ecclesia; portat epibatas, portat credentes, in vna charitate, in vna modulatione, in vno remigio sanctitatis, in funibus charitatis, in velo orationis, in arbore crucis, in pice pœnitentiæ, in stupa castitatis, in tabulis pacis, in anchora fidei. Ita ergo Ecclesia, in vna modulatione cantans, peruenit ad portum æternitatis, ad ciuitatem pacis.] Huius itaque nauis, quæ est Dei Ecclesia, gubernatorem supremum agit Romanus Pontifex. Eius est in medijs fluctibus curam indefessam adhibere, vt nauis portum tutò subeat; quod vt præstet, debet in aquis siccus permanere & subuenire omnibus per hos fluctus transeuntibus, vt piè ac pulchrè prosequitur Petrus Bles. serm. 40. agens de nauicularijs subordinatis.

H

HAbens regni habenas, *quibus impetum cordis tanquam pullum indomitum refrænet, & passibus ordinatis ambulare compellat*. Petrus Cellensis Epist. 113.

Hæres Apostolorum. S. Bernard. 2. de consid. cap. 8.

Quid sit *hæredem esse Apostolorum*, intelligi potest ex egregia oratione Tertulliani lib. de Præscr. cap. 37. nomine Catho-

tholicæ Ecclesiæ sic affantis hæreticos. [Qui estis? quando & vnde venistis? quid in meo agitis, non mei? Quo denique Marcion iure syluam meam cædis? qua licentia Valentine, fontes meos transuertis? qua potestate Apelles, limites meos commoues? Mea est possessio, quid hìc cœteri ad voluntatem vestram seminatis & pascitis? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas, ab ipsis authoribus, quorum fuit res. Ego sum hæres Apostolorum, sicut cauerunt testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adiurauerunt, ita teneo. Vos certè exhæredauerunt semper & abdicauerunt, vt extraneos & vt inimicos; Vnde autem extranei & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrinæ, quam vnusquisque de arbitrio suo aduersùs Apostolos, aut protulit, aut recepit?]

Hæres Patrum. Albinus Flaccus qui & Alcuinus ad Leonem Papam Epist. 72.

Hæres S.Petri. Petrus Blesen. Epist. 145. S.Leo ferm. 2. de anniuers. suæ assumpt.

Id est potiens eadem authoritate ad gubernandam Ecclesiam, qua S.Petrus potitùs est. Sicut hæres succedit iuribus, testatoris. V. mox, *Hæres mirificæ potestatis.*

Hæres cui orbis hæreditas. S.Bernard. 3. de consid. cap. 1.

Glossam huius Tituli quo Eugenium Papam honestat S.Bernardus, ex ipso S.Bernardo petere operæpretium est, sic Eugenium affante. [Orbe exeundum ei, qui fortè volet explorare, quæ non ad tuam pertinent curam. Parentes tui destinati sunt, non aliquas regiones, sed ipsum debellaturi orbem. *Ite in vniuersum orbem*, dictum est illis. Ipsi verò vendentes tunicas, emere gladios, ignitum eloquium & spiritum vehementem, arma potentia Deo; Quò non peruenerunt victores inclyti filij excussorum? Quò non sagittæ potentium acutæ, cum carbonibus desolatorijs? Et quidem *in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Penetrabant & incendebant. Verba illa, incensa igni, quem Dominus misit in terram.

Occumbebant strenuissimi bellatores, sed non succumbebant; triumphabant & mortui. Nimis confortatus est principatus eorum; Constituti sunt principes super omnem terram. Eis tu successisti in hæreditatem. Ita tu hæres, & orbis hæreditas.]

Hæres mirificæ potestatis, sicut Vicarius sanctissimæ sedis B.Petri. Alcuinus Epist.8. ad Hadrianum, quæ est 63.

Cur Romanus Pontifex dicatur, *Vicarius Sedis Petri*, infra suo loco exponetur. Hæres verò mirificæ potestatis qua S.Petrus à Christo donatus est, idcircò dicitur, quia succedit in eius sede siue Episcopatu, cum pari potestate, de quo in Epilegom. subnot.2. verit.3. Insigniter in hanc rem differit Ennod. in Apologetico *pag.*324. Quanta hinc cura maneat Pontificem, egregiè S. Bernard. lib.2. de consider. cap.6. Quanta item eum deceat cultus simplicitas, & pompæ negligentia, eruit lib.4. c.3. Nunc satis est nobis, agnoscere Romanum Pontificem esse S. Petri hæredem, ad modum propositum. Sicque Hæreditatem S.Petri, in se, tametsi indigno hærede non defecisse, gloriatur in Domino; S.Leo serm.2. de sua Assumpt.

Nullius porrò alterius Episcopi est hoc decus, quia nemo eorum est hæres ex asse. Petrus quidem Blesensis in Episcopi institutione, agens cum Episcopo VVigorniensi, vocat eum hæredem & Vicarium S.Petri, sed sicut is Vicariatus consistebat tantùm in munere Præsulis, eaque participatione particulari, & diminuta plenissimæ potestatis S.Petro traditæ, ita & hæreditas. Intelligitur id apertè ex verbis Blesensis. [In ædificandis (inquit) palatijs, molendinis, & furnis, in augendis redditibus, tota Pontificum sollicitudo feruescit. Nunquid vox Saluatoris est ad Principem Apostolorum & Præsulum, si diligis me, excole terras, ædificas domos altas? Legimus eum dixisse ad Petrum, *Si amas me, pasce oues meas*. Hæres es & Vicarius Petri; pasce oues meas Euangelizando, fac opus Euangelistæ, & Pastoris; non erubescas Euangelium,

si eru-

si erubescendum non credis Pastoris officium.] Sed disertè Innocentius III. scribens ad Calloiannem Regem Bulgarorum, eumque Regio titulo insigniens, multa luculenter præfatus, de S. Petri authoritate, addit; [Eum in officio Vicarium sibi substituit Dominus, & in magisterio successorem; sic hæreditatem in cuius præclaris funes eius ceciderant, transferens in eundem, vt alijs post eum, & sub eo, quasi partialia faceret de hæreditate legata.] Præmiserat porrò, hæc omnia Romano Pontifici in B. Petro esse tributa. Itaque alij Præsules non sunt hæredes ex asse, sed duntaxat legatarij.

Hierarcha.

Donatur absolutè & absque addito, hoc nomine Melchiades Papa à Constantino Magno, ea ad ipsum Epistola quam refert Eusebius lib. 10. histor. cap. 5. Vbi enim nonnulla Latina exemplaria corruptè legunt, *Constantinus Augustus Melchiadi Episcopo Romano, & Marco*, S. genuina & emaculata lectio habet, *Constantinus Augustus, Melchiadi Episcopo Romano, & Hierarchæ*. Nata verò est indè macula, quòd in Græco idiomate quo Epistolam retulit Eusebius, magna affinitas sit vocum illarum, ἱεράρχῳ, καὶ Μάρκῳ. Sed vera lectio est ἱεράρχῳ. Nam quis ille Marcus esset ad quem simul & ad Melchiadem Constantinus iudicium Cæciliani & Schismaticorum Donatistarum deferret, nemò nisi diuinando explicarit. Vir quidem insignis & purpuræ sua ætate decus, aliter eum locum emaculandum censebat; legendo scilicet καιρὸν μακρὸν, quasi Constantinus longam vitam Melchiadi in Epistolæ vestibulo apprecaretur. Verùm emaculatio proposita, vt simplicior, ita facilior videtur. Neque modus ille salutationis in fronte Epistolæ, alibi facilè occurrit, & battologicè adderetur salus expressa per S. maiusculum. Quarè Constantinus optimè edoctus, vbi esset fons & principatus Christianæ religionis, Melchiadem non modò appellauit Episcopum Romanum, sed etiam simpliciter & absolutè, ac remoto quo-

uis

fonte vnde originem protrahit, inueniri; ita & fides nunquam omninò poterit alibi tàm pura, vel tam nitida reperiri, sicut in Ecclesiæ nostræ Viuario, vbi eam non tecta perstillantia, quibus litigiosa mulier; idest hæretica prauitas comparatur; sed ille polorum clauiger, vbertim & purissimè congregauit, qui ex ipso fonte viuo hanc cœlitus hausit,& limpidissimam conseruandam mandauit.] Hæc omnia ferunt, reipsa, *Caput fluminum*, vocari posse Romanum Pontificem: quo ipso nomine S.August.in Psalm.92. ad illud, *Eleuauerunt flumina Domine*, Christum appellat, vnde eant cursu flumina, quæ locuta sunt, & eleuauerunt voces suas, profundendo per orbem doctrinam Christi. Hæc sunt flumina in deserto posita, ratione quorum exitus aquarum est in sitim,ita vt[qui è Petri Ecclesia exierit,siti pereat]verba sunt Arnobij in Psalm.106.

Fons perennis,corruptis fontibus praeligendus.Carolus Magnus apud Ioannem Diaconum lib.2.vitæ S.Gregor.c.9.

Forma & fundamentum Ecclesiarum, à quo omnes Ecclesias principium sumpsisse, nemò rectè credentium ignorat. Vigilius Papa Epistola ad Eutherium.

Fundamentum æternum fidelium.S.Chrysostomus homil. in 12.Apostolos.

Fundamentum fidei. Petrus Damiani serm.26. Andreas Cretensis orat.de Transfigurat.

Vnum quidem est primarium fidei nostræ fundamentum, de quo Apostolus, *fundamentum aliud, Nemo potest ponere,præter id quod positum est,quod est Christus*.Nihilominùs fidei fundamenta secundaria, sunt SS. Apostoli, iuxta illud eiusdem Apostoli, *Superædificati supra fundamentum Apostolorum*. Et illud S.Ioannis. Apocal.21. *Murus ciuitatis, habens fundamenta duodecim; & in ipsis, duodecim, nomina duodecim Apostolorum,Agni*. Super omnia tamen hæc fundamenta, Christo, (vt D.Augustinus in Psalm.86. vocauit) *Fundamento fundamentorum*, innixa; est vnum sub Christo, primarium fundamentum; nempè S.Petrus, qui

est

eſt lapis probatus, de quo accipere per accomodationem liceat, illud Iſaiæ 28. *Ecce ego ponam in fundamentis Sion, lapidem probatum, angularem, pretioſum, in fundamento fundatum*. Quamuis enim locus ille, de Chriſto intelligendus directè ſit, vt conſtat ex 1. Petri 2. & ex Rom. 9. tamen ſæpè monent PP. Chriſtum voluiſſe, vt nomen *Petræ* ſibi proprium, eſſet Petro participatione commune. Atque ita, quæ de illa petra, ſeu lapide angulari fidei noſtræ dicuntur, per ſe primò; de Petro quoque, dici poſſunt ſecundariò, vt optimè tradit Gregorius IX. Epiſtola ad Germanum Conſtantinopolitanum. Eſt igitur Petrus lapis angularis, probatus, pretioſus, in fundamento fundatus, ideſt locatus in fundamentum, (vtique ſecundarium) fidei noſtræ. Bellè S. Ambroſ. ſerm. 2. de SS. Petro & Paulo, vel Auguſtinus ſerm. 26. de Sanctis, huc accomodat primum miraculum à S. Petro patratum. Sic enim habet. [Primum ergo ſignum mirabilium ſuorum Petrus fecit, claudo pedum reſtituendo veſtigia. Diximus frequenter, ipſum Petrum, à Domino *Petram*, nuncupatum, ſicut ait, *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*. Si ergo Petrus Petra eſt, ſuper quam ædificatur Eccleſia, rectè priùs pedes ſanat; vt ſicut in Eccleſia, fidei fundamentum continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet. Rectè inquam primùm in Chriſtiano pedes curat, vt iam non trepidus, nec imbecillis, poſſit ſuper petram Eccleſiæ, ſed robuſtus & fortis incedere.] S. Leo IX. Epiſt. 1. quæ eſt ad Michaëlem & Leonem Acrid. applicat eodem, S. Petri crucifixionem, capite deorſum verſo. Præfatus enim Chriſtum eſſe primum vniuerſalis Eccleſiæ fundamentum, ſubdit.; [Quod vtique deuotiſſimus ille Petrus, non ſolùm viuens, ſed etiam moriens demonſtrauit, quando nimia humilitate & congrua ſignificatione, ſe crucifigi deorſum verſo capite petiuit, profectò diuina inſpiratione præfigurans, ſeſe eſſe primum & quadrum lapidem, in fundamento, quod eſt Chriſtus IESVS compaginatum, cohærentem, atque

con-

connexum, qui vt poτè ſuperpoſitus angulari lapidi, totum pondus Eccleſiaſticæ fabricæ, incorruptibili ſoliditate ſufferret, ac proprij capitis ſuppoſitione, omnia membra corporis Chriſti, per aptas & naturales compages vſque ad conſummationem ſęculi, quaſi vſque ad pedes creſcentia inflexibili collo ad cœlos ſuſtolleret.] En qua ratione S. Petrus eſt fundamentum; qua ratione Eccleſia non habet pro fundamento alios Apoſtolos, quamuis ſuper ipſos quoque tanquam ſuper primos Eccleſiaſtici ædificij lapides, fundata aliquando legatur Eccleſia, vt retuli; notatque Hieronym. in cap. 4. ad Gal. Copioſè de hoc S. Petri, atque adeò ſummi Pontificis titulo, Iſidorus de Iſolanis l. 2. de Imperio militantis Eccleſiæ tit. 1. q. 4. Præiueratque Turrecremata de multiplicibus fidei fundamentis, & quatenùs inter ea S. Petrus numeretur, egregiè diſſerens lib. 2. de Eccleſ. à cap. 17.

Hunc titulum S. Petro quatenùs Chriſti Vicario, atque adeò omnibus æquè Pontificibus tributum, videri poſſit conuulſiſſe Heſychius Orat. in S. Andream Apoſtolum, vocans S. Andream *Fundamenti fundamentum, & Petrum ante Petrum*, quod eſt reipſa negare, S. Petrum eſſe ſimpliciter fundamentum, cum alij extra Chriſtum innitatur, ſi alter eſt eius fundamentum. Cœterum ſenſus Heſychij aliò ſpectat. Neque enim negare voluit, S. Petrum eſſe fundamentum reſpectu S. Andreæ, quod attinet ad ſtabilimentum & confirmationem æquè S. Andreæ, ac cœteris Apoſtolis emendicandam à S. Petro, ne, in vacuum currerent, vt de ſeipſo prodidit Apoſtolus Paulus. Tantùm ergo voluit Heſychius affirmare, S. Petrum vt priuatam perſonam, fidei ſuę initia ad vocationem & adductionem ad IESVM, à B. Andrea factam, referre. Ferunt id manifeſtè verba Heſychij, quæ ſic habent. [Andreas primò eſt in Apoſtolorum coronam vocatus, qui quaſi columna primùm affixus eſt in Eccleſia, & ante Petrum Petrus, fundamentique fundamentum, qui primitiarum fuit principium.] Hoc aliter

ter dixit S.Athanasius Orat. de S.Andrea. [Andreas Apostolorum prima plantatio. Hic Christi disciplinæ portas aperuit, hic propheticæ agriculturæ fructus, primus vindemiauit, speique dono præstans cæteris, primus eum quem omnes expectabant, amplectitur; primus veteris Instituti præcepta constituto terminari tempore comprobauit; Primus Mosis linguam cohibuit, ægrè ferens post Christum eum iam amplius loqui, &c. Fratrem manuducit ad eum quem repererat, nescienti Petro thesaurum ostendit.] id quod fusissimè prosequitur. Manet igitur saluus S. Petro prout Pontifici, titulus fundamenti respectu totius Ecclesiæ, ipsiusque etiam S. Andreæ; Tametsi quod attinet ad primam Christi notitiam, B.Petro vt priuato homini communicatam, S. Andreas, qui eum docuit Messiæ aduentum, & adduxit illum ad IESVM, habeat aliquatenùs rationem fundamenti, veriùs mystagogi.

Fundamentum Eccl siæ. S.Dyonisius ad Timoth. S.Clem. Epist. 1. ad Iacob. S.Hilar. in Psalm. 131. S.August. serm. 15. de Sanctis.

Fundamentum fœlix Ecclesiæ, dignaque ædificatione illius petra; quæ infernas leges, & Tartari portas, & omnia mortis claustra dissolueret. S.Hilar. can. 16. in Matth.

Fundamentum magnum Ecclesiæ, & petra solidissima, super quam Christus fundauit Ecclesiam. Orig. hom. 5. in Exod.

Fundamentum supra quod ædificij Ecclesiastici altitudo consurgit. S.August. serm. 15. de Sanctis.

Fundamentum per quod in cœlum ascenditur. Ibidem.

Fundamentum super quod columnæ Ecclesiæ cõfirmatæ sunt. Sergius Cyprius ad Theodorum Papam, adductus in Concil. Lateran. sub S.Martino I. consultat. 2. S. Athanas. cum Collegis Epistola ad Felicem Papam.

Columnæ Ecclesiæ, intelliguntur eo loco, Episcopi reliqui, vt S.Damasus interpretatur Epist. 4. Hi quippè confirmati sunt siue stabiliti super Petrum, eiusque successores; Quo ipso sensu Gregor. Nazianz. orat. 26. ait fundamenta

Ec-

Ecclesiæ, commissa esse fidei S. Petri. Dicti porrò videntur Episcopi, *columnæ* imitatione Apostoli, qui primarios in Ecclesia describens, ait, *qui videbantur columnæ esse*. Videndus de hac Episcoporum nomenclatione Turrecremata ad cap. *Accusatores* 3. q. 8. num. 1. Et quamquam confirmatio huiusmodi columnarum, potest ab alijs quoque quàm à Petro & eius successoribus præstari, iuxta illa quæ S. Thomas disputat in Vestibulo Commentarij in Epistolam ad Ephesios, tamen præcellentissimè & singulari quodam modo, S. Petrus eiusque successores confirmant vacillantes, quia ne circunferantur omni vento doctrinæ, & vt certò sciant, quid firmiter sit tenendum, habent à sede S.Petri; qui iussus est confirmare fratres suos, Lucæ 22. ad quem locum pulchrè in hunc modum Theophilactus. [Planus huius loci intellectus est; Quia te habeo vt Principem discipulorum, postquàm negato me, fleueris, & ad pœnitentiam veneris, confirma cœteros. Hoc enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra & fundamentum es.] Optimè porrò ex hoc titulo, defensor Romanæ Ecclesiæ apud Petrum Damian. Opusc. 4. *sub initium*, colligit in hunc modum. [Cum beatitudo vestra venerabiles Patres, super Apostolicę sedis negotio disputat, ad cunctas Ecclesias pertinere, quod versatur in manibus, non ignorat. Hac enim stante, reliquæ stant, sin autem hæc, quæ omnium fundamentum est & basis, obruitur, cœterarum quoque status, necesse est collabatur.] Idem admonuit S.Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem & Leonem *sub finem*, inculcans grauiter conuulsa Romanæ Ecclesiæ autoritate omnes Ecclesias labaturas: nimirùm quia omnes ei innituntur, & super ea tanquam fundamento secundario, sunt constitutæ. Idipsum supra iam notaui ex Ioanne VIII. Epist. 32. V. *Caput Ecclesiarum, Romana*.

Guber-

G

G*Vbernator magnificus Romanæ ſedis, ſummus Pontifex, & vniuerſalis Papa*. Epiſcopi Germaniæ ad Ioannem VIII.

Gubernator Throni Apoſtolici. Concil. Chalced. Actio. 1.

Non eſt ſenſus, thronum, ſiue Sedem Apoſtolicam, dirigi per gubernationem Pontificiam. Nam *Thronus*, ſiue *Sedes*, aut *Cathedra*, nihil aliud in hoc negotio ſonat, quàm poteſtatem, quæ nō eſt ſuppoſitum rationale, cui ſoli competit gubernare. Itaque *gubernator Throni*, dicitur gubernator, qui Throno inſidet, & eum obtinet, ad gubernandum eos, qui gubernationis ſuæ ſunt capaces.

Gubernator nauis Petri. Ioan. Sarisb. 8. polycr. cap. 23.

Hic titulus, ſupponit Eccleſiam Catholicam aſſimilari naui, quod perpulchrè exponitur in Epiſt. 1. Anacleti Papæ, verbis illis. [Vt ait B. Clemens Anteceſſor noſter, ſimilis eſt omnis Eccleſiæ ſtatus, naui magnæ, quæ per vndoſum pelagus diuerſis è locis & regionibus viros portat, ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis, huius Autor, Dominus ipſe omnipotens Deus: Gubernator verò ſit Chriſtus. Tum deindè proretæ officium, Epiſcopus impleat; Presbyteri nautarum, Diaconi diſpenſatorum locum teneant: Hi qui catechizant, nautologis conferantur. Epibatis autem totius fraternitatis multitudo ſit ſimilis. Ipſum quoque mare, hic mundus habeatur. Ventorum verò varietates & turbinum, diuerſis tentationibus conferantur; Perſecutiones, tribulationes, ſiue pericula, fluctibus exæquentur. Terreni verò ſpiritus, qui vel de torrentibus, vel de conuallibus ſpirant, Pſeudo-Prophetarum & ſeductorum, ſeu prauæ doctrinę verba dicantur. Promontoria verò & loca confragoſa, hi qui in poteſtatibus ſæculi ſunt Iudices, & qui pericula nominantur ac mortes. Bitaliſſa verò loca, quæ duplicibus vndæ fallacis

X æſti-

æſtibus verberantur, dubijs mente, & de repromiſſionum veritate nutantibus, conferantur, atque his qui irrationabili fidem noſtram ratione diſcutiunt. Hypocritæ verò & doloſi, piratis ſimiles habeantur. Iam verò rapidus vortex & Tartarea Charybdis, & ſaxis illiſa naufragia, ac mortiferæ ſubmerſiones, quid aliud æſtimanda ſunt quàm peccata? Reſtat igitur, vt hæc nauis curſu proſpero tuta poſſit portum deſideratæ vrbis intrare, ita Deo precem fundere, vt nauigantes mereantur audiri.]

Locus ex Clemente ab Anacleto allegatus, legitur apud Clementem Epiſt. 1. ad Iacobum Fratrem Domini. Pulchrè quoque eandem nauis & Eccleſiæ analogiam, his verbis expreſſit S. Chryſoſtomus homil. 1. de Symbolo. [Velut nauis eſt in mari poſita hæc Eccleſia; portat epibatas, portat credentes, in vna charitate, in vna modulatione, in vno remigio ſanctitatis, in funibus charitatis, in velo orationis, in arbore crucis, in pice pœnitentiæ, in ſtupa caſtitatis, in tabulis pacis, in anchora fidei. Ita ergo Eccleſia, in vna modulatione cantans, peruenit ad portum æternitatis, ad ciuitatem pacis.] Huius itaque nauis, quæ eſt Dei Eccleſia, gubernatorem ſupremum agit Romanus Pontifex. Eius eſt in medijs fluctibus curam indefeſſam adhibere, vt nauis portum tutò ſubeat; quod vt præſtet, debet in aquis ſiccus permanere & ſubuenire omnibus per hos fluctus tranſeuntibus, vt piè ac pulchrè proſequitur Petrus Bleſ. ſerm. 40. agens de nauicularijs ſubordinatis.

H

H*Abens regni habenas, quibus impetum cordis tanquam pullum indomitum refrænet, & paſſibus ordinatis ambulare compellat*. Petrus Cellenſis Epiſt. 113.

Hæres Apoſtolorum. S. Bernard. 2. de conſid. cap. 8.

Quid ſit *hæredem eſſe Apoſtolorum*, intelligi poteſt ex egregia oratione Tertulliani lib. de Præſcr. cap. 37. nomine Catho-

tholicæ Ecclesiæ sic affantis hæreticos. [Qui estis? quando & vnde venistis? quid in meo agitis, non mei? Quo denique Marcion iure syluam meam cædis? qua licentia Valentine, fontes meos transuertis? qua potestate Apelles, limites meos commoues? Mea est possessio, quid hic cœteri ad voluntatem vestram seminatis & pascitis? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas, ab ipsis authoribus, quorum fuit res. Ego sum hæres Apostolorum, sicut cauerunt testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adiurauerunt, ita teneo. Vos certè exhæredauerunt semper & abdicauerunt, vt extraneos & vt inimicos; Vnde autem extranei & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrinæ, quam vnusquisque de arbitrio suo aduersùs Apostolos, aut protulit, aut recepit?]

Hæres Patrum. Albinus Flaccus qui & Alcuinus ad Leonem Papam Epist. 72.

Hæres S.Petri. Petrus Blesen. Epist. 145. S.Leo serm. 2. de anniuers. suæ assumpt.

Id est potiens eadem authoritate ad gubernandam Ecclesiam, qua S.Petrus potitùs est. Sicut hæres succedit iuribus, testatoris. V. mox, *Hæres mirificæ potestatis.*

Hæres cui orbis hæreditas. S.Bernard. 3. de consid. cap. 1.

Glossam huius Tituli quo Eugenium Papam honestat S.Bernardus, ex ipso S.Bernardo petere operæpretium est, sic Eugenium affante. [Orbe exeundum ei, qui fortè volet explorare, quæ non ad tuam pertinent curam. Parentes tui destinati sunt, non aliquas regiones, sed ipsum debellaturi orbem. *Ite in vniuersum orbem*, dictum est illis. Ipsi verò vendentes tunicas, emere gladios, ignitum eloquium & spiritum vehementem, arma potentia Deo; Quò non peruenerunt victores inclyti filij excussorum? Quò non sagittæ potentium acutæ, cum carbonibus desolatorijs? Et quidem *in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Penetrabant & incendebant. Verba illa, incensa igni, quem Dominus misit in terram.

Occumbebant strenuissimi bellatores, sed non succumbebant; triumphabant & mortui. Nimis confortatus est principatus eorum; Constituti sunt principes super omnem terram. Eis tu successisti in hæreditatem. Ita tu hæres, & orbis hæreditas.]

Hæres mirificæ potestatis, sicut Vicarius sanctissimæ sedis B.Petri. Alcuinus Epist.8. ad Hadrianum, quæ est 63.

Cur Romanus Pontifex dicatur, *Vicarius Sedis Petri*, infra suo loco exponetur. Hæres verò mirificæ potestatis qua S.Petrus à Christo donatus est, idcircò dicitur, quia succedit in eius sede siue Episcopatu, cum pari potestate, de quo in Epilegom. subnot.2. verit.3. Insigniter in hanc rem disserit Ennod. in Apologetico *pag.*324. Quanta hinc cura maneat Pontificem, egregiè S. Bernard. lib.2. de consider. cap.6. Quanta item eum deceat cultus simplicitas, & pompæ negligentia, eruit lib.4. c.3. Nunc satis est nobis, agnoscere Romanum Pontificem esse S. Petri hæredem, ad modum propositum. Sicque Hæreditatem S.Petri, in se, tametsi indigno hærede non defecisse, gloriatur in Domino; S.Leo serm.2. de sua Assumpt.

Nullius porrò alterius Episcopi est hoc decus, quia nemo eorum est hæres ex asse. Petrus quidem Blesensis in Episcopi institutione, agens cum Episcopo VVigorniensi, vocat eum hæredem & Vicarium S.Petri, sed sicut is Vicariatus consistebat tantùm in munere Præsulis, eaque participatione particulari, & diminuta plenissimæ potestatis S. Petro traditæ, ita & hæreditas. Intelligitur id apertè ex verbis Blesensis. [In ædificandis (inquit) palatijs, molendinis, & furnis, in augendis redditibus, tota Pontificum sollicitudo feruescit. Nunquid vox Saluatoris est ad Principem Apostolorum & Præsulum, si diligis me, excole terras, ædificas domos altas? Legimus eum dixisse ad Petrum, *Si amas me, pasce oues meas*. Hæres es & Vicarius Petri; pasce oues meas Euangelizando, fac opus Euangelistæ, & Pastoris; non erubescas Euangelium;

si eru-

ſi erubeſcendum non credis Paſtoris officium.] Sed diſertè Innnocentius III. ſcribens ad Calloiannem Regem Bulgarorum, eumque Regio titulo inſigniens, multa luculenter præfatus, de S. Petri authoritate, addit; [Eum in officio Vicarium ſibi ſubſtituit Dominus, & in magiſterio ſucceſſorem; ſic hæreditatem in cuius præclaris funes eius ceciderant, transferens in eundem, vt alijs poſt eum, & ſub eo, quaſi partialia faceret de hæreditate legata.] Præmiſerat porrò, hæc omnia Romano Pontifici in B. Petro eſſe tributa. Itaque alij Præſules non ſunt hæredes ex aſſe, ſed duntaxat legatarij.

Hierarcha.

Donatur abſolutè & abſque addito, hoc nomine Melchiades Papa à Conſtantino Magno, ea ad ipſum Epiſtola quam refert Euſebius lib. 10. hiſtor. cap. 5. Vbi enim nonnulla Latina exemplaria corruptè legunt, *Conſtantinus Auguſtus Melchiadi Epiſcopo Romano, & Marco*, S. genuina & emaculata lectio habet, *Conſtantinus Auguſtus, Melchiadi Epiſcopo Romano, & Hierarchæ*. Nata verò eſt indè macula, quòd in Græco idiomate quo Epiſtolam retulit Euſebius, magna affinitas ſit vocum illarum, ἱεράρχῳ, καὶ Μάρκῳ. Sed vera lectio eſt ἱεράρχῳ. Nam quis ille Marcus eſſet ad quem ſimul & ad Melchiadem Conſtantinus iudicium Cæciliani & Schiſmaticorum Donatiſtarum deferret, nemò niſi diuinando explicarit. Vir quidem inſignis & purpuræ ſua ætate decus, aliter eum locum emaculandum cenſebat; legendo ſcilicet καιρὸν μακρὸν, quaſi Conſtantinus longam vitam Melchiadi in Epiſtolæ veſtibulo apprecaretur. Verùm emaculatio propoſita, vt ſimplicior, ita facilior videtur. Neque modus ille ſalutationis in fronte Epiſtolæ, alibi facilè occurrit, & battologicè adderetur ſalus expreſſa per S, maiuſculum. Quarè Conſtantinus optimè edoctus, vbi eſſet fons & principatus Chriſtianæ religionis, Melchiadem non modò appellauit Epiſcopum Romanum, ſed etiam ſimpliciter & abſolutè, ac remoto quo-

uis

uis obice reſtringente, *Hierarcham*. Qua de re pleniùs in Epilegomenis ſubnot.2.verit.11.

Homo hominum præcipuus. Petrus Damiani Opuſc.23. cap. 1.

Homo hominum omnium excellentiſſimus. Gerbertus Epiſtola 23.

Aliter eodem tamen ſenſu id Eugenio dicebat S.Bernar. lib.2.de Conſid.cap.1. [Parem ſuper terram non habes.] Optimè quoque Gelaſius Papa Epiſt.8.Exſcriptus à Pothone lib. 3. de Statu Domus Dei. [Sedis illius (vt ſcribit Gelaſius ad Anaſtaſium Imperatorem) Præſuli conſenſus eſt adhibendus, quem cunctis Sacerdotibus & diuinitas ſumma voluit præeminere, & ſubſequentis Eccleſiæ generalis pietas celebrauit. Vbi prudentia tua euidenter animaduertit, vnquam quolibet penitùs humano conſilio æquare ſe poſſe quemquam illius priuilegio, vel confeſſioni, quem Chriſti vox prætulit vniuerſis,quem Eccleſia confeſſa ſemper eſt & habet deuota primatem.] Non aſſerit, Pontificem Romanum præferri ſolis Epiſcopis, vt videntur ſonare illa verba *cunctis Sacerdotibus*; ſed ex eo quod Romanus Epiſcopus omnibus alijs Præſulibus manifeſtè præferatur; Præſulum autem ordo præcellat etiam principibus ſæculi; Infert nullum eſſe mortalium, qui poſſit ſe æquare Chriſti Vicario,Romano Pontifici. Eoque tendit diſputatio quam eo loco inſtituit Gelaſius. Et ſanè nullius mortalium, tametſi Imperatorum potentia, æquat potentiam Vicarij Chriſti, quæ ad animas quoque & cœlos peruadit; Cum potentia cuiuſuis ſæcularis Monarchæ, ad ſummum ſiſtat in corporibus, & terra concludatur. [Ergo(aiebat Nicolaus I. Epiſtola ad Michaëlem Imperatorem potentiæ ſuæ oſtentatorem) ne velit minari puluis & vermis, ſicut ſcriptum eſt; *quid ſuperbit terra & cinis?* Ne velit ampulla in aquis inflari, quia poſt pauxillum dicetur, ecce non eſt. Quid gloriatur in malitia, qui potens eſt in iniquitate? Quid facturus eſt? Occiſurus eſt, vt verbi gratia dicamus, ho-

hominem, quoniam amplius non habet quid faciat; hoc & vnus fungus facit malus. O Imperator, in hoccine redacta est malitia hominis in iniquitate potentis, vt fungo malo compararetur? Heu quàm inutilem potentem? heu superuacuè gloriantem?] Non est ergo par potentia Imperatoris, & Pontificis. Autor sermonis ad Concilium Remense apud Bernardum, vniuersaliùs ait. [Præter Deum, non est similis ei (Eugenio Pontifici) nec in cœlo, nec in terra.]

I

I*Anitor cœlorum*. Petrus Chrysologus serm. 127. Vrbicus apud S. Augustinum Epist. 86.

Notionem huius tituli Pontificij, tametsi satis perspicuam, iuuat illustrare adducto ex parte lemmate, quod in quadam Ecclesia S. Petro dicata extra Romam, Achilles Episcopus eius fundator adscripsisse refertur in Append. Antiq. Inscript. *pag.* 1172.

Quidnam igitur mirum magno si culmina Petro,
Quolibet existant ædificata loco?
Cum quæ per totum celebratur Eclesia mundum
In fundamento fixa Petro maneat:
Namque illum DEVS ipse caput, qui corporis extat,
Propterea Petræ nomen habere dedit.
Dicens esto Petrus, quoniam fundata super te
Quam mihi nunc toto molior orbe domum.
In te per cunctas consistit Eclesia gentes,
Vincit & inferni carceris Imperium.
Nam clauibus sacras cœlorum claudere portas,
Et reserare dedit pro meritis hominum.
Quæcunque in terris fuerit sententia Petri,
Hæc erit in cœlis scripta, notante Deo.
Dixit enim, tu es magna mihi nomine Petrus,
Et tibi cœlorum fortia claustra dedi.

Hac

Hac ditione potens, cœlo, terraque Petrus stat,
Arbiter in terris, Ianitor in superis.

Ianitor regni cœlestis. S.Hilarius in Psalm.131.Agapetus ad Iustinianum. Hugo Victor.lib.1.de Sacram.cap.43.

Ianitor beatus cœli, cuius arbitrio claues æterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præiudicata authoritas fit in cœlo, vt quæ in terris aut ligata fuerint, aut soluta, statuti eiusdem conditionem obtineant & in cœlo. S.Hilarius can.16. in Matth.

Ianitor ouilis Christi. S.Ambrosius cum Synodo Mediolanensi ad Syricium.

Inspector Apostolus, & prædicator orthodoxus veritatis. Anonymus in Epistola ad Occidentales de Exilio S.Martini Papæ.

Inspector & Episcopus omnium. Pamphylus Episc. Abydorum Epistola ad Petrum Fullonem.

Non alia Episcopi & inspectoris notio. Inspector verò omnium, quantum homini purè creato fas est, maximè accedit ad Deum, qui dictus est παντεπόπτης.

Interpres Christi. Inscriptio literarum per Xa, legatum Regis Persarum ad Paulum V.

Tametsi literæ, quibus hic Titulus cum alijs Pontifici perhonorificis continetur, nuperæ sunt; Tamen non fuit hic titulus reticendus, cum delatus sit ex antiquo apud Persas sensu, de sublimissimo in Dei Ecclesia munere Romani Pontificis. Adscribenda verò videtur integra literarum illarum inscriptio, quippè contexta ex varijs splendidissimis Pontificis Elogijs. [Domino nostro, summæ Maiestatis locum præ cœteris Deoque proximiorem obtinenti, atque amplitudine sua totius orbis magnates præcellenti; sub cuius vmbra primates omnes, amplissimi ordines, & copiosæ nationum proteguntur turmæ; cuius exercitus præ multitudine numerari non possunt. Omnium, Christi, noui Prophetæ legem profitentium capiti, & eiusdem Christi interpreti; Consacerdotum Prælato, vniuersæ magnitudinis mun-

mundi, Soli, dilecto atque ab omnibus obseruato, felici & beato Domino Papæ.] Corolla est (vt vides) ex insignibus plerisque titulorum textis compacta, & capiti Pontificis imposita. Ex qua hìc suauiandum vnum illum flosculum carpo, quo Pontifex dicitur *Interpres Christi.* Hoc duobus modis accipi posse video.

Nam & *Interpres* dicitur, qui voces vnius idiomatis alijs incogniti, transfert in vulgare idioma, notum ijs cum quibus agitur; quales Romanis permulti erant, cum semper responsa darent Latina lingua, omnibus gentibus, ex Valerio lib.2.cap.1. Et *Interpres* etiam dicitur, qui rem implexam tametsi verbis vulgaribus expressam, aperit & manifestam facit. Quo pacto Ioseph, dicitur interpres fuisse somniorum: & præpositus pincernarum, succedentibus prosperis oblitus est interpretis sui. Priore modo, vsus est interpretum in aditione orarum remotarum, aut in agendo cum personis è remota regione: quo pacto S. Marcus, iuxta D. Hieronymum, fuit B. Petri interpres: Passimque legati Principum ad procul dissitos, adhibent interpretes, vulgo *Truchements*. Genus hominum discriminibus grauibus obnoxium, vt Turcici commentarij testantur. Scribitque Plutarchus in Themistocle, quod homo Græcus à Persis adhibitus ad eorum mandata Græcis exponenda eo quod vtriusque idiomatis peritus esset, Græcam linguam eo vsu dedecorasse visus esset, iussum esse interfici. Per se tamen loquendo, munus est honestissimum, & pernecessarium; quippè absque quo inutilis esset alterius gentis sermo, nec posset cum ea siue verbo, siue scripto tractari quippiam. Et hac ratione, superiores omnes Ecclesiastici, sed maximè supremus, habent se vt interpretes inter nos & Deum, referentes nobis eo idiomate, quod à nobis possit intelligi, diuina oracula, iuxta illud *labia sacerdotis custodiant scientiam & legem requirent de ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.* Posteriore modo proposito, interpretum vsus est in exponendis textibus obscuris. Sic habemus tot scri-

pturæ, totque legum Ciuilium, & Canonicarum interpretes. Et hoc maximè modo, Romanus Pontifex est interpres Christi. Habemus enim verbum Dei scriptum & traditum, quorum verus sensus plerumque est obscurus; ita vt iure ambigi possit, quæ sententia verbis scriptis subsit; aut quem habere sensum debeat traditio per manus ad nos vsque transmissa. Et Sectarij quidem, de verbi scripti, aut traditi sensu pronunciant ex spiritu priuato fallacissimo. Nos autem Catholici adimus tabernaculum, & inde petimus diuina responsa. Pontifex inquam Romanus, Ecclesiæ præses, certos nos reddit de vero sensu verbi Dei; eaque regula viua adhibita, stabiles sumus in Christi oraculorum intelligentia, qua de re pluscula inferiùs.

Interpres vocis B.Petri omnibus constitutus. Concil.Chalcedon.Epistola ad S.Leonem.

Iudex vice Christi, cui si secundùm magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemò aduersùs sacerdotum Collegium quicquam moueret. S.Cyprianus Epist.55.

Nomine *fraternitatis*, intelligitur eo loco, cœtus vniuersus Christianorum, qui si Romano Pontifici auscultaret, omnes præcluderentur sectæ perditionis, Dei Sacerdotibus infestæ. Diuinè hoc ait S. Cyprianus hoc ipsò loco, qui idcircò integer adscribendus est. [Quales putas esse eos, qui sacerdotum hostes, & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec præmonentis Domini comminatione, nec futuri Iudicij vltione, terrentur? Neque aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quàm inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, Nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur. Cui si secundùm magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa; nemò aduersùm Sacerdotum Collegium quidquam moueret; nemò post diuinum Iudicium, post populi suffragium, post coëpiscoporum consensum, iudicem se, non iam Episcopi, sed Dei faceret. Nemò sibi placens, ac tumens, seorsum foris hæresim nouam conderet; nisi

si ita

ſi ita eſt aliquis ſacrilegæ temeritatis, ac perditæ mentis, vt putet ſine Dei Iudicio fieri Sacerdotem, cum Dominus in Euangelio ſuo dicat: *Nonnè duo paſſeres aſſe væneunt, & neuter eorum cadit in terram ſine patris voluntate?* Cum ille nec minima fieri ſine voluntate Dei dicat; exiſtimat aliquis; ſumma & magna, aut non ſciente, aut non permittente Deo, in Eccleſia Dei fieri, & Sacerdotes, ideſt diſpenſatores eius, non de eius ſcientia ordinari?] Si S. Cyprianus (vt ei aliàs interdum vſuuenit & nominatim in Epiſt. 10. Zozimi Papæ) reſtrinxiſſet eo loco fraternitatem ad Epiſcopos; ſenſus eſſet, omnia Epiſcopis benè ceſſura, & non effundendam ſuper eos à ſubditis contemptionem, ſi ipſi ſuo Epiſcopo ac ſuperiori, reuerentes ac obediētes eſſent, nempè Romano Pontifici. Quod enim vniuersè ſæpè monuerunt Patres, quoties contemnitur ſuperior & ſubalternans poteſtas, à ſubalterna poteſtate; toties iuſto Dei iudicio, inferiores aduersùs hanc ſe præbere petulantes & immorigeros (vt manifeſtiſſimum fuit in Adamo, in quo vt benè notauit Fulgentius lib de prædeſtinat. & gratia cap. 13. caro ſpiritui obluctari cœpit, cum primùm ſpiritus, Dei ductum abiecit:) hoc in re præſenti, omnibus retrò Chriſtianis ſæculis, factum eſt indubijs experimentis euidentiſſimum: Nam quotquot Antiſtites, Romanum Pontificem, cui iure diuino ſubſunt, excutere conati ſunt, Ipſimet à ſubditis indignè ſunt habiti: & qui aduersùs Chriſtum Domini cornua erigere auſi ſunt, vlciſcente Chriſto Vicarij ſui iniuriam, deiecti ſunt infra eos, qui ſubiectionem illis, ac reuerentiam debebant. Non eſt opus recentia exempla proferre, cum in omnium incurrant oculos. Porrò in hoc S. Cypriani loco, Dei Sacerdotem ad tempus in Eccleſia vnum, & vnum vice Chriſti Iudicem, alium non eſſe quàm Romanum Pontificem, accuratè varijs adiunctis libratis monſtrat Pamelius ad hanc 55. S. Cypriani Epiſt. num. 27.

Iudex cœli in terreno iudicio. S. Hilarius in Pſalm. 131.

Hoc quantum ſit, iuuat exponere verbis Petri Damiani

serm.26. *initio*. Agens enim de festa S.Petri luce, sic loquitur. [Sacra profectò dies,quia sacratissimo homini consecrata,& illius assignata præconijs quem conuentus Angelicus non mediocriter reueretur. Vnus est enim quem prenobilitant singularis primatus insignia, clauicularius Regni, Cœlorum lingua, fidei fundamentum & consummator. Honor & condignatio gloriosa,hominem in terris positum cœlis imperitare,& inter Angelorum choros Iudiciariæ potestatis exercere virtutem. Sedet Dominator Dominus inter agmina lucidiore luce fulgentia, & de Thronis ad Cherubim transuolans, vices sessionarias intermutat. Quamobrem admiranda quidem sessionum mutatio, longeque rationis humanæ superducta conspectibus, cum modò Thronos, modò Cherubim insedisse legatur. Et licet adsistant Angeli, præsidentis imperium expectantes, & administratorij spiritus assignata sibi ministeria sortiantur; nullus tamen eorum ligandi, atque soluendi possidet potestatem; Adest Petrus, & ad eius arbitrium, orbis vniuersitas soluitur & ligatur. & præcedit Petri sententia sententiam Redemptoris, quia non quod Christus, hoc ligat Petrus, sed quod Petrus, hoc ligat Christus, ipso id ipsum attestante; *Quodcumque* (inquit) *ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis*. O quàm potens dignitas, quàm digna potentia? Iudicat Petrus,& Petri iudicia confirmat omnipotens? Et est in manu Petri manus altissimi, solusque ille efficitur familiaris Christi, qui Petri familiaritatem habuerit. Quid est,quod Angelorum & hominum agminibus exclusis,solus Petrus in consortium diuinæ Maiestatis & cum Domino residet præsidente? Dulce colloquium, sancta conuersatio? Consilium speciale Petri, & Dei, vbi secretorum indifferentia, mortalem hominem Deo copulat & coünit.]

Iudex Episcoporum. Melchiades Epistola ad Episcopos Hispaniæ.

Res est in Pontificum Decretalibus decantatissima,

maio-

maiores causas, (vt habet canon 73. & 74. Apostolorum) atque adeò causas Episcoporum, esse ad Sedem Apostolicam referendas. Verùm quia id S. Melchiades explicatissimè loco annotato tradit, iuuat eum audire. [Episcopos nolite iudicare,& non iudicabimini. Nolite condemnare, vt non condemnemini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Episcopos nolite iudicare, nolite condemnare absque sedis huius authoritate. Quod si feceritis, irrita erunt vestra iudicia,& vos condemnabimini. Hoc enim priuilegium, huic Sanctæ Sedi, à temporibus Apostolorum statutum est seruare, quod illæsum manet vsque in hodiernum diem. Episcopos ergo quos sibi Dominus tanquam oculos elegit, & columnas Ecclesiæ esse voluit, quibus etiam ligandi & soluendi dedit potestatem, suo iudicio reseruauit, hocque priuilegium, Beato clauigero Petro sua vice solummodò commisit, quod eius iustè prærogatum succrescit sedi futuris hæreditandum, atque tenendum temporibus; quoniam & inter Apostolos beatos, fuit quædam discretio potestatis. Et licet cunctorum par electio foret, Beato tamen Petro, concessum est, vt alijs præemineret, eorumque quæ ad querelam venirent, causas & interrogationes prudenter disponeret. Quod Dei ordinatione taliter ordinatum esse credimus, ne omnes posterorū cuncta sibi vindicarent; sed semper maiores causæ, sicut sunt Episcoporum, & potiorum curæ negotiorum, ad vnam Beati Principis Apostolorum Petri sedem confluerent; vt inde suscipiant finem iudiciorum, vnde acceperunt initium institutionum, ne quandoque à suo discreparent capite.]

Iudex de cuius iudicio disceptare nullus audeat. Zozimus Papa Epist. 10.

Et hoc quoque, passim contestantur Pontifices & Concilia, vt dicetur Epilegom. 2. verit. 10. Locus tamen Zozimi Papæ annotatus, percommodus est ad id illustrandum. [Quamuis (inquit) Patrum traditio, Apostolicæ sedi autho-

thoritatem tantam tribuerit, vt de eius iudicio disceptare nullus auderet, idque per canones semper regulasque seruauerit, & currens adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina, Petri nomini, à quo ipsa quoque descendit; reuerentiam quam debet, exoluat; Tantam enim huic Apostolo canonica antiquitas, per sententias omnium voluit esse potentiam, ex ipsa quoque Christi Dei nostri promissione, vt & ligata solueret, & soluta vinciret; par potestatis data conditio in eos, qui hæreditatem ipso annuente meruissent. Habet enim ipse, cum omnium Ecclesiarum, tum huius maximè vbi sederat, curam; nec patitur aliquid priuilegij, aliqua titubare aura sententiæ, cui ipsa sui nominis, firma, & nullis hebetata motibus constituit fundamenta; & quæ sine periculo temerè nullus incesset. Cum ergo tantæ authoritatis Petrus caput sit, & sequentia omnium maiorum studia firmauerit, vt tam humanis diuinisque legibus & discipulis omnibus firmetur Romana Ecclesia, cuius locum nos regere & potestatem nominis obtinere non latet vos, sed nostis, fratres charissimi, & quemadmodùm Sacerdotes scire debetis: Tamen cum tantum nobis esset authoritatis, vt nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus, quod non ad vestram notitiam, nostris vltrò literis referremus.]

Iudex mundi. Petrus Blesensis serm. 26.

Iudex omnes iudicans, ipse à nemine iudicandus. Synodus Romana sub Nicolao I. contra Photium colloquio 1.

Videsis Epilegom. 2. verit. 2.

Iudex populi Christiani. Princeps Babyloniæ ad Innoc. IV. anno 1246.

Præclarè hunc titulum illustrat Potho Prumiensis lib. 3. de Statu Domus Dei *sub finem*. Affirmans sicut Pater omne Iudicium dedit filio, sic filium omne Iudicium in Ecclesia & populo Christiano dedisse suo Vicario.

Lingua

L

L*Ingua cœlorum*. Petrus Damiani ſerm.26.
Senſus eſt, hanc eſſe cortynam, è qua funduntur mortalibus cœleſtia oracula de fide & religione. Quamuis enim habeamus in canonicis ſcripturis, & in traditione Patrum diuina ſenſa, tamen in emortuis apicibus multa occurrere poſſunt implexa & ambigua, quæ regulam fidei viuam, & terreſtrem diuinorum cõſiliorum internuncium nobiſcum colloquentem depoſcant. Et huiuſmodi eſt Romanus Pontifex, meritò proindè dictus *lingua cœlorum*. Affine eſt, quod Petrus Bleſenſis Epiſt.151. ſcribens ad Innocentium III. ſic præter cœtera eum affatur. [Lingua veſtra, clauis cœli facta eſt.] Rupertus quoque lib. 2. in Ionam, de lingua Pontificis ſic ſcribit. [Roma eo quod B.Principis Apoſtolorum Petri, ſedes facta ſit, eiuſdem, & conſortis eius Pauli, ſicut prędicatione illuſtrata, ita & martyrio coronata, cunctis Eccleſijs caput altiùs extulit, latiuſque dominatur, per omnes gentes ſacra Pontificum eius lingua, quàm dominata fuerit Cæſarum, ſiue Auguſtorum purpura.] S.Bernardum, Goffridus Monachus priore ſuo de eius rebus geſtis libro, vocauit *linguam Eccleſiæ*, quia eo Pontifex vſus eſt ad exponenda mandata, quæ ibi Goffridus refert. S.Paulum ob prædicationem, *linguam Eccleſiæ* vocat Chryſoſtom. homil.in illud, *Salutate Priſcillam*. Gebuinum Archidiaconum, *linguam vrbis Trecenſis* dixit Nicolaus S.Bernardi Notarius Epiſt.5. Et proportione eodem ſenſu, Petrus Damiani ſerm. de S.Stephano, vocauit S.Auguſtinum *linguam Eccleſiæ*. Ipſe verò Pontifex eſt lingua Dei quoad nos, & lingua cœlorum. Eodem referri poteſt, quod Paulus Emeſenus, apud Ephremium Cod.Phot.229. vocat S.Petrum Principem, & linguam Apoſtolorum.

Locumtenens S.Petri. Vigilius Papa Epiſtola ad Ruſticum & Sebaſtianum.

Non

Non est sensus, hoc esse Romanum Pontificem per comparationem cum S. Petro, quod est subpræfectus respectu Præfecti; vel Vicarius propriè dictus, respectu Episcopi. Hic quippè sensus falsus esset, cum Romanus quilibet Pontifex, pro sui Pontificatus tempore, par sit S.Petro, & eum æquet autoritate, sitque æquè principaliter Vicarius Christi ac S.Petrus fuit. Idcircò igitur dicitur *Locum tenens S.Petri*, quia ei succedit in eodem munere; Sicut filius, qui Patri in munere publico subrogatur, rectè dicitur tenere locum Patris; quia etiamsi in eo munere nullatenùs, iam pendet à Patre, tamen eodem loco nunc est, quo Pater antea fuit.

Locum tenens in terris, Regis æterni, rerumque & iurium omnium conditoris. Iulius II. in Monitorio contra Pragmaticam.

Hoc aliter accipiendum est, quàm cum Pontifex dicebatur, *Locum tenens S.Petri*. Neque enim Christus Rex æternus, habet successorem, præsertim, cum pari potestate; quia & sempiternum habet Sacerdotium, & eius supereminens Pontificatus, nullam cum alijs habet comparationem. Quæ est causa, cur displiceat creditus S.Thomas (alius quippè est eius operis germanus parens, vt Belarminus lib. de Scriptor. admonuit:) quum lib. 3. de Regim. Princip. cap. 10. Romanum Pontificem statuit Christi successorem; quod quamuis accipi vtrumque possit quoad Pontificatum visibilem & nobis conspicuum, absolutè tamen loquendo, impropriè & falsò dicitur. Sensus ergo huius tituli esse debet, Romanum Pontificem, esse Christi Locumtenentem, idest Vicarium generalem & subpræfectum. Videndus pro hoc titulo Bermondus Chouer, ad titulum Concordatorum de publicis Concubinarijs. V. *etiamsi Regali*, num. 2.

Locus Petri, & gradus Cathedræ Sacerdotalis. S.Cyprianus Epist. 52. Vide Prolegomena prænotat. 3. & 4.

Loquela vniuersalis Christianorum. Princeps Babyloniæ

ad

ad Innocentium IV. anno 1246. V. infra verbo *Os Ecclesiæ*.

Lucerna & speculum à Deo in Romanæ sedis cathedra ordinatum, per quod & lapsa reparari, & restituta restitui merentur. Innoc.III. lib.3.Epist.155.

Lumen magnum, Princeps sacerdotum primus. Theodorus Studita lib.2.Epist.12.ad Paschalem.

Lumen supremum. Idem ad eundem lib.2.Epist.13.

Vocat quidem Theodorus lib.2. Epist.14. Patriarcham Alexandrinum *lumen luminum*. Sed id eò non pertinet, vt Alexandrinus Pontifex Romano adæquetur, sicut adequaretur, si lumen luminum diceretur, eadem loquendi forma qua *Canticum Canticorum*, idest *Canticum præcellentissimum* pro vsu Hæbreorum, de quo in Glossario in Nomenclatorem Marianum. V. *Virgo Virginum*. Vocat igitur Theodorus, Alexandrinum Antistitem *lumen luminum*, quia lumen erat illuminans subiectos sibi Antistites, qui & ipsi lumina concreditarum sibi plebium erant, quamuis non idcircò Alexandrinus Antistes esset lumen supremum, & habens rationem Solis, qui solus est lumen supremum corporeum; Quo titulo Romanum Pontificem infra insigniemus, cum Facundo.

Luminare maius quod illuminat terram. Nicolaus Monachus S.Albani Epist.7.

Idem quod Sol, creatus in potestatem diei, sicut Luna, quæ est luminare minus, confertur cum potestate mundana. Comparatio est apud Iuris Canonici peritos, solemnis.

Luscinia assiduè canens orbi terrarum. Chrysost. in Encomio B. Petri & Pauli.

S. Basilium, Nyssenus frater in Encomio S. Ephremi, vocat *auream doctrinæ lusciniam*, quia doctrinam sacram melicè admodùm promebat. Simili de causa, Lusciniam S.Petrum vocat Chrysostomus & quidem indefessam & continuam. [Petrus (inquit) orbi terrarum continuus, quemadmodùm, luscinia assiduè canens.] Nimirùm melos sa-

cræ doctrinæ, è Petri gutture assiduè insonat Ecclesiæ, in responsis successorum. Non sic Doctores mortalium placitorum, homines sæculi, quos meritò S. Ambrosius Epist. 6. vocat *cicadas in diem strepentes*.

Lux vitæ, religionis decus. Alcuinus Epist. 72. ad Leonem Papam.

Lux, decus egregium, populorum lumen amœnum,
Pastor Apostolicus, venerandus in orbe Sacerdos.

Autor Poëmatis de gestis Leonis III. cum Carolo Magno.

In antiquis inscriptionibus legitur Epitaphium Agathonis Papæ in append. *pag.* 1166. ex quo colligitur, hanc lucem non esse qualemcunque, sed fulguris coruscantis, non absque adiuncto orationis tonitru, ita vt omnes Romani Pontifices sint Boanerges Plagulam repræsento huc facientem.

Pontificalis apex, virtutum pondere fultus,
Vt iubar irradiat, personat vt tonitru.

M

M*Agister orbis terrarum*. Chrysostomus homil. de Petro & Elia.

Magister orbis totius. Damascenus in Histor. Barl. cap. 11. Chrysostomus homil. vltima in Ioannem. Euthym. in cap. vltimum Ioannis.

Hoc summi Ecclesiæ Rectoris, Magisterium, quo vniuersam imbuit Ecclesiam, aliquando videtur tribui S. Petro, obiectiuè tantùm, quatenùs videlicet fideles, credendo & fidem profitendo, idipsum credunt, quod S. Petrus professus est. Sic S. Leo serm. 2. de anniuers. suæ assumpt. [In vniuersa Ecclesia, *Tu es Christus filij Dei viui*, quotidiè Petrus dicit, & omnis lingua, quæ confitetur Dominum, magisterio huius vocis imbuitur.] Verissimum est eam S. Petri confessionem fuisse illustrissimam, & omnium eruditioni

circa

circa Cardinalia fidei myſteria, ſatis eſſe potuiſſe. Magnificè in eam rem diſſerit S. Damaſcenus Orat. de Transfig. & Caſſianus lib. 3. de Incarnat. cap. 12. 13. ac 14. necnon S. Maximus homil. 2. in Natali SS. Petri & Pauli. Scitè item Paulinus in Sacro Syllabo, ait S. Petrum illius ſuæ confeſſionis pugno, attriuiſſe ora Hæreticorum omnium. Tamen Magiſterium, quod in S. Petro prout Pontifice eiuſque ſucceſſoribus agnoſcendum eſt, latiùs patet, & ad omnia fidei dogmata pertinet. Nihil enim fide credimus, quod non tradat, vel ex fide credendum eſſe ratum habeat, viua fidei regula, quæ eſt Romanus Pontifex S. Petri ſucceſſor, in quam rem iam dicta ſunt nonnulla ſuperiùs prænotat. 3. agendo de S. Petri cathedra, & alia addam in Epilegomenis ſubnotat. 2. verit. 7. & quia hoc Magiſterium eſt cum obligatione audiendi talem Magiſtrum docentem, eiuſque doctrinæ credendi, agnoſcendum eſt, iſtud Magiſterium longè diſcrepare à Magiſterio totius orbis, quod aliquibus inſignibus Doctoribus adſcribitur, pro eorum eximia ſapientia orbi vniuerſo proficua. Necnon ab eo Magiſterio, quo Sancti illuſtres exemplo prælucentes vniuerſo mundo, dicuntur interdum orbis Magiſtri. Alterutro horum modorum, vel etiam vtroque, longè aliter quàm S. Petrus, S. Hilarius Arelatenſis Magiſter orbis dictus legitur, in fragmento tabulæ marmoreæ, quæ Arelatis in Eccleſia S. Honorati extra muros, ſubtus altare maius, etiamnum viſitur, his præter cœtera carminibus,

Spernit opes dum quærit opes, mortalia vitans,
Perpetuis cœlum donis terreſtribus emit;
Gemma Sacerdotum, plebiſque orbiſque Magiſter.

Eodem modo accipiendum eſt, quod refert Dungalus ex S. Paulino Natali 11. Sancti Felicis.

Martyres ad proceres DEVS ipſos mœnibus amplis
Intulit & paucas functos diuiſit in oras,
Quos tamen ante obitum, toto dedit orbe Magiſtros.

Eodem denique ſenſu S. Hieronymus à Proſpero in Chronico,

nico, dicitur *Magister mundi*. Et S. Chrysostomus in Prato Spirit. dicitur *Orbis Magister*.

Magister vniuersalis Episcoporum. S.Bonifacius, vt refertur in vita S.Burchardi lib.1. cap.9. apud Surium 14.Octobris.

Magister Christianæ fidei. Innocentius III. Epistola ad Catholicum Armeniorum (sic vocabant Primatem inter eos & omnium inibi Antistitum primum, vt ex Theoriani legatione perspicuum est) egregiè hunc Pontificis titulum expressit & euoluit, ex quo propterea, iuuat plagulam adscribere. [Sicut didicimus ex verbis Apostolicis, quod omnes vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra; & quod cunctos sacri Baptismatis vnda regenerat, fratres facit, quoniam vnus est Pater noster, qui est in cœlis, prout in Euangelio veritas protestatur; in nobis tamen, qui B.Petro successimus, Christianæ fidei Magisterium recognoscis. Vnde secus fontem scientiæ fidei nostræ, ac præceptorum legis & Ecclesiæ quiescere desiderans & nutriri, sugas mammillas nostras quotidiè, & inebrieris lacte doctrinæ, *ex vberibus* Apostolicæ Sedis emanantis. Et licet loco quidem à nobis remotus existas, fide tamen nobis gaudens antequam Armenicam Ecclesiam committi nobis contingeret, cum ouili de quo Dominus in Euangelio protestatur. *Alias* (inquiens) *oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile & vnus Pastor*. Oues enim huius ouilis, vni Dominus Pastori commisit, Petro videlicet, cum (inquit) *Pasce oues meas*; Innuens per Verbum tertiò repetitum, quod quicunque fidem habuerunt Trinitatis, in quacunque orbis partium regione, ac Trino fidelium ordine, Noe, Iob, & Daniele, siue in lecto, siue in agro, siue in mola consistant, Petri Magisterio sunt commissi.] Cernitur in hac præsertim parte *Culmen Magisteriale*, quod in Pontifice Romano agnoscit Synodus Suessionensis, scribens ad Nicolaum I. quamquam Synodus potiùs specta-

bat

bat dispositionem causarum Ecclesiasticarum, maiorum: quas, *copiosius multoque luminosius clarere*, Pontifici Maximo profitetur.

Magister inter Magistros, &c. Cassianus 3. de Incarnat. cap. 12.

Non dissimiliter de Paulo Theodoretus Dialog. 2. vocans eum *Magistrum Magistrorum*, sicut Dialog. 3. vocat Diabolum *Magistrum Magistrorum iniquitatis*. Communiter porrò hi duo SS. Apostoli, vocantur *Magistri Magistrorum*, à præcellentia super alios quosuis fidei Magistros, ipsorum cœlesti doctrina imbutos. Vnde Chrysostomus in Encomio horum SS. Apostolorum, sic eos affatur. [Nemo ante vos, neque post vos, talis apparuit. Quis enim Magistri officio fungens, dicere quicquam citra vestram traditionem ausus fuerit? Cunctos Doctores vos perfecistis.] Diceres explodere voluisse bruta somnia Ioachimi Abbatis, si vera refert Guido Carmelita, S. Benedicti sapientiam supra horum Magistrorum sapientiam extollentis, necnon Petri Ioannis, qui idem de S. Francisco effutiuit, reiectus ab Alphonso de Castro. V. *Apostoli* hæres. 1.

Magister militiæ Dei, primorum Princeps & Dux. Eusebius II. histor. cap. 14.

Hoc Magisterium, non est doctrinæ, sed Præfecturæ quale obeunt plerique ordinum Militarium Magni Magistri. Sic enim nominant Melitensem, & alios supremos sacrarum militiarum moderatores. Itaque Pontifex Romanus, est Magister siue Summus Præfectus sacræ militiæ, idest totius ordinis Ecclesiastici, & primorum, siue Ducum in eo ordine, primus ipse ac Dux existit. Vel quia vniuersa Ecclesia assimilatur choris castrorum (de qua comparatione, plenè lib. 5. de Christo sect. 4. cap. 4. tractando titulum *Regis virtutum*) Romanus Pontifex est Magister militiæ Dei, quia est exercitus sacri, ex vniuersa Ecclesia adunati ἀρχιστρατηγός. Affine est, quod S. Auitus Epi. 31. vocat Romanum Pontificem, *Magistrum & Gubernatorem nauis Ecclesiæ*.

Ma-

Magistra Ecclesiasticæ rationis, Romana Ecclesia. Concil. Tribur. cap. 30.

Ideſt modi agendi ac docendi conſentaneè Eccleſiaſticis.

Maiestas Apostolica. Iuo Epiſt. 8. 147. 157. 159. 201. 238. 250. Ioannes Sarisber. lib. 7. Polycrat. cap. 21. & Epiſt. 131. & 15. 28. 29. 30. nec ſemel alibi. S. Bernardus Epiſt. 261. & 268. & in prologo operis de conſid. Arnulphus Lexouienſis Epiſt. 8. 26. 27. 45. 62. 64. Petrus Damiani Opuſc. 17. *initio*. Hildeb. Epiſt. 18. Petrus Cluniac. ad Innocentium II. *paſſim*, & ad Eugenium lib. 6. Epiſt. 10. & 12. ac 42.

Tametſi eſt *Maiestas*, verbum regium, tamen Romanus Pontifex, præter ſpiritualem Conſulatum quem gerit, vt Chryſoſtomus de Apoſtolatu loquitur; præter ſummam inquam ſub Chriſto Imperatore ſpiritualem poteſtatem planè regiam, quippè parem Apoſtolicæ, quæ Pſalm. 67. *regia* dicitur iuxta D. Auguſtinum ibi, verba illa *dum diſcernit cœlestis, Reges ſuper eam*, de Apoſtolis interpretantem, præter eam inquam ſpiritualem poteſtatem: Eſt inſuper in Romano Pontifice maieſtas Regia externa & temporalis, attingenda inferiùs V. *Rex*. Paſchalius lib. 9. de Coronis cap. 14. agens de Corona Pontificis, quam vulgo *Regnum* appellant, Romanum Pontificem magnis Regibus annumerari meritò poſſe, aſſeuerat. Quarè non abhorret ab eo hac etiam ex parte, Regium *Maiestatis* vocabulum; cui planè aſtipulatur, eius ſceptrũ & diadema Imperatorium de quo Pamelius ad librum Tertulliani de Pudic. cap. 1. num. 5. ex Edicto Conſtantini quod propugnat, vt & Petrus Damiani Opuſc. 4. & Leo IX. Epiſtola ad Michaëlem. Imò ſi notionem *Maiestatis*, ad rigorem vocis exigamus, in nullum veriùs, quam in Romanum Pontificem, cadit nomen *Maiestatis*; id quippè nomen propriè ſonare participationem aliquam diuinæ authoritatis, intelligitur ex illis, quæ de Maieſtate diſputat Caſaubonus ad Trebellium in Gallienis: Et ex eo quod Traianus, referente Plinio in

Pane-

Panegyr. contentus *magnitudinis* titulo, *maiestatem* repudiauit, ne suam ad Deum viciniam profiteri videretur. Robertum Legecestriæ Comitem in Britannia Proconsulem, censuisse, ex eo dici *Crimen Maiestatis*, quod persequatur illius imaginem, qui solus veræ & ingenuæ maiestatis retinet veritatem, affirmat Ioannes Sarisber. lib. 6. Polycrat. cap. 25. vbi plura de Immanitate criminis læsæ Maiestatis, eam ob causam, quod insurgat in terrenam Deitatis imaginem. Atqui nulla est in terris Deo propior potestatis imago, quàm Summus Pontifex, cum omnes quotquot sunt terreni Principes, iurisdictione potiantur merè humana & naturæ finibus conclusâ, nec delata, nisi à subditis, saltem radicaliter: Quæ omnia secus habent in iurisdictione Summi Pontificis; ac proinde est perfectior diuinæ potestatis participatio & veriùs digna *Maiestatis* titulo, quàm omnes terrenæ potestates Regiæ, vel Imperiales. Et ita Gigas lib. 1. de Crimine læsæ Maiestatis cap. 2. num. 3. 4. & 5. ac Nicolaus Boërius Tract. de Seditiosis præsuppositione 6. num. 17. Neque tamen prætereundum est, interdum apud aliquos nomen *Maiestatis* non sonare quid Regium, sed idem esse, quod *magnitudinem*, aut *præcellentiam*. Sic enim Hugo Archiepiscopus Viennensis, scribens ad Petrum Cluniacensem, (est Epist. 9. lib. 6. Epistolarum eiusdem Petri) sic eum affatur; *Si in aliquo maiestatem vestram nos offendisse præsensissimus, &c.* Æquè Petrus Cellensis lib. 2. Epist. 5. scribens ad Hugonem Cluniacensem, ait, *Illum vt secundùm excellentiam maiestatis vestræ cogitet, &c.*

Mater dignitatis Sacerdotalis. Conc. Triburiense cap. 30. V. Epilegomena subnotat. 2. verit. 11.

Mater & caput omnium Ecclesiarum Romana Ecclesia. S. Athanasius cum Concilio Epistola ad Marcum Papam.

Hunc Romanæ Ecclesiæ per Pontificem luculentissimum titulum, euerti abs se putant Nouatores, causando Epistolam istam Athanasij & Concilij Ægyptiorum, esse suppositítiam, argumentum petentes ex octimestri duntaxat

taxat S. Marci Pontificatu, quo tam exiguo tempore negant potuisse ad eum literas dari ex Ægypto. Ridiculum profectò & indecorum telum, vt rectè pronunciauit Albertus Hungerus orat. de antiqua fide S. Athanasij. Nam neque est, quod prohibeat intra illud tempus audiri in Ægypto creatum esse Romæ Romanum Pontificem Marcum, & dari ad eum literas, saltem post eius obitum Romam peruenturas: neque octimestris duntaxat S. Marci Pontificatus adeò ratus est, quin adiecto insuper biennio diffusior fuisse agnoscatur in libro de Pontificibus, nomen Damasi præferente, & apud Onuphrium aliosque probatos historicos. Sanè eam Epistolam non modo Gratianus & Isidorus genuinam Athanasij esse agnouerunt, sed ne inficiari quidem id ausus est Marcus Ephesinus in Concilio Florentino, cum eius Epistolæ authoritate grauaretur. Quarè titulus Pontificis ex ea petitus, ratus esto.

Non officit iuribus Ecclesiæ Romanæ hoc titulo expressis, quod Sanctus Euthymius Abbas, post mortem apparens Phoëido, in horrendo naufragio, dixerit ei, iter quod susceperat displicuisse Deo, nec profecturum *Matri Ecclesiarum*, sic appellans Ecclesiam Hierosolymitanam pro qua Phoëidus satagebat. Et idem habetur in Liturgia S. Iacobi, & in Actis S. Sabæ. Hoc inquam non officit Ecclesiæ Romanæ, quæ per Pontificem, est *mater & caput Ecclesiarum omnium*, vt audisti loqui Athanasium. Hierosolymitana autem Ecclesia mater duntaxat Ecclesiarum, dicta est quoad originem, quia de Sion exiuit lex, & verbum Domini de Hierusalem. Non est autem dicta Ecclesiarum mater quoad authoritatem, sicut Romana. Eodemque modo accipiendus est Damascenus orat. de Assumptione, cum agens de lectulo in quo B. Virgo ad mortem se composuit, Ecclesiam Hierosolymitanam eo loco postea constructam, vocat *matrem Ecclesiarum omnium*. At quod Nazianz. orat. 20. num. 69. Ecclesiarum Cæsariensem in Cappadocia vocauit *matrem Ecclesiarum*, dictum est duntaxat

per

per comparationem ad alias minusculas Cappadociæ Ecclesias, quarum Cæsarea erat Metropolis. Idem proportione dicendum est de Ecclesia Constantinopolitana, quam Nicetas Choniates in Alexio Murzufflo num. 5. matrem Ecclesiarum appellat, sic alloquens Constantinopolim. *O vrbs, vrbs omnium vrbium ocule, per orbem terrarum celebris, spectaculum vltramundanum, Ecclesiarum mater, princeps religionis, rectæ sententiæ dux, eruditionis alumna, omnis pulchritudinis diuersorium, &c.* Quid verò hic *Matris Ecclesiarum* titulus ferat, cum Romanæ Ecclesiæ tribuitur, egregiè expressum est à S. Gregorio VII. lib. 8. Epist. 21. ex quo decerpo plagulam. [Potestatem Petri diuinitùs sibi concessam, quantò quisque per electionem ferre denegat, tantò duriùs ad damnationem suam in Iudicio portat. Hanc itaque diuinæ voluntatis institutionem, hoc firmamentum dispensationis Ecclesiæ, hoc Priuilegium B. Petro Apostolorum Principi, cœlesti Decreto traditum, atque firmatum, SS. Patres cum magna veneratione suscipientes atque seruantes, Sanctam Romanam Ecclesiam tàm in Generalibus Concilijs, quàm etiam in cœteris scriptis & gestis suis, *vniuersalem matrem* appellauerunt, & sicut eius documenta in confirmatione fidei, & eruditione sacræ religionis, ita etiam Iudicia susceperunt; in hoc consentientes, & quasi vno spiritu & vna voce concordantes, omnes maiores res & præcipua negotia, necnon omnium Ecclesiarum iudicia, ad eam quasi ad matrem & caput debere referri, & ab ea nusquam appellari, iudicia eius à nemine retractari, aut refelli debere vel posse.] En ius maternum Romanæ Ecclesiæ vniuersale. Cur autem Ecclesia dicitur *mater*, diffusè tractatum est in Tractatione de Cereo Agno cap. 2. Pulchrè & breuiter rem attigit Petrus Dam. Opusc. 4. verbis illis. [Romana Ecclesia multò nobiliùs, atque sublimiùs, quàm mater carnis, mater est Regis. Illa si quidem peperit, vt per eius traducem reuertatur in puluerem; ista genuit, vt Christi sine fine regnantis efficiat cohæredem.]

Genuit autem lauacro aquæ, quod est perplexi secretique vulua mysterij, vt Bracharius ad Ianuarium loquitur.

Mater Ecclesiarum omnium, quæ totum orbem sua irradiat claritate. Innocent.III. Epistola ad Catholicum Armeniorum, agens de Romana Ecclesia.

Mater & Magistra vniuersorum Christi fidelium, Romana Ecclesia. Concil.Lateran.sub Innocent.III. cap.5.

Mater & Magistra omnium Ecclesiarum. Alexand.III.ad Episcopum Vpsallensem. Hincmarus Opusc.55. Capitum cap.45.

Acriter aduersùs hunc titulum Romano Pontifici tributum, concitatur Cuiacius in cap.vltim.de foro competen. Si tamen Cuiacius, qui semper vixit Catholicus, & non potiùs deprauator Commentariorum eius in Decretales post mortem Cuiacij editorum, vt meritò suspicatur Gretserus in animaduersionibus ad Notas Iunij in Tertullianum c.9. Eo itaque Commentario, multa in Romanum Pontificem conuitia eam ob causam intorquentur, quod Ecclesiam Romanam omnium Ecclesiarum matrem & magistram, deprædicet: id quod perindè est (ait author) ac si diceretur, Episcopum Romanum esse Episcopum Episcoporum. Id verò de Romano Antistite affirmari, illi authori videtur intolerandum, allegatque pro suo sensu Tertullianum apud quem (vt ait) est elegans verbum, edictum illud quo se quis Episcopum Episcoporum appellet, nominans edictum peremptorium, cui adscribi non possit *bonum factum*. Verùm vniuersa hęc confutatio tituli Pontificij in quo versamur, malè omninò materiata est. Sit enim idem, *Ecclesiam Romanam esse omnium fidelium Magistram*, & Episcopum Romanum esse Episcopum Episcoporum; Quid vitij in hoc titulo perantiquo (vt supra monstratum est) deprehendi potest? Tertullianus enim planè ridiculè contra eam Pontificis Romani nomenclationem adducitur, cum eam denominationem non vocauerit *Edictum*; vt fatendum esset si probatio adducta subsisteret; sed *edictum* vocauit, le-

gem

gem S.Zephyrini, de venia Mœchis pœnitentibus concedenda, cui edicto Tertullianus ferus & austerus homo, negat adscribi posse *bonum factum*, quantumuis manasset ab Episcopo Episcoporum; sic denominans Romanum Pontificem, pro sensu & vsu fidelium illius æui. Ex quo optimè stabilitur, titulum *Episcopi Episcoporum* Romano Pontifici meritò attribui. Tantum abest, vt ex eius tituli conuulsione à Tertulliano ibi facta; sequatur malè asseri, Ecclesiam Romanam, esse omnium Ecclesiarum & vniuersorum Christi fidelium matrem & magistram, quod exprimo luculento loco Hincmari Opusc. 55. Capitum cap. 45. [Roma etiam in Paganismo orbis caput existens, & ex quo Petrum Apostolorum Cepham (quin Caput & Principem cui Dominus dixit, *Tu es Petrus & super hanc petram*, idest super hanc firmam & solidam confessionem fidei, quam tu es confessus, *ædificabo Ecclesiam meam*; Et, *tu aliquando, conuersus confirma fratres tuos*; & *si diligis me, pasce oues meas*, videlicet, quæ sunt in vniuerso mundo, quaquauersum se Catholica diffundit Ecclesia, licet per terrarum plagas dispersa, sub vno tamen pastore ac pastorum Principe Christo, vnitate fidei in ouili vno conclusa:) suscipere meruit, prima sedes & omnium Ecclesiarum in toto orbe terrarum, mater atque magistra.]

Mater vniuersalis. Potho Prumiensis lib.3. de Statu domus Dei.

Hunc titulum, Romanæ Ecclesiæ ab omnibus Patribus esse delatum, affirmat Potho, cum aduersùs insanam quorundam Monachorum contumaciam disputans, probat Monachos quoque, astringi canonibus Pontificijs. Iactabant enim; [Quid nobis & Canonibus? Habemus regulam nostram, hac contenti simus.] Affines hi videntur fuisse veterum illorum Monachorum, qui regularibus suis obseruantijs contenti, negabant se adstringi lege quadragesimæ Christianos omnes vrgente, vi Sacrorum Canonum, vt scribit Cassianus collat. 21. cap. 3. Monachos ergo

ad Sacrorum Canonum à Romana Ecclesia, ideſt à Summo Pontifice editorum obſeruationem adſtringi, & eatenus Romanam Eccleſiam eſſe Matrem vniuerſalem, ſic tradit Potho. [Ad regendam domus Domini diſciplinam, in omni religionis propoſito, in omni ordine ac dignitate, Canonum obſeruantiam eſſe neceſſariam, Apoſtolicæ ſedis authoritas affirmat; quæ omnibus filijs Eccleſiæ, illam quam Sacris Canonibus exhibere debet, indicit obedientiam. Eccleſiaſticæ autem diſciplinæ inſtrumentum, eſt, Canonicæ authoritatis priuilegium; quod in Apoſtolica ſede fundatur, vbi diuinæ voluntatis inſtitutio, omnibus principaliter Eccleſiæ Prælatis, eorumque ſubditis traditur, vbi firmamentum diſpenſationis Eccleſiæ ſpecialiter collocatur. Hoc namque priuilegium, B. Petro Apoſtolorum Principi, cœleſti decreto principaliter traditum atque firmatum, Sancti Patres cum magna veneratione ſuſcipientes, atque Sanctam Romanam Eccleſiam obſeruantes, tàm in generalibus Concilijs, quàm & in cœteris ſcripturis, & geſtis ſuis. VNIVERSALEM MATREM appellauerunt; & ſicut eius documenta in confirmatione fidei, & eruditione ſacræ religionis, ita etiam iudicia ſuſceperunt; in hoc conſentientes & quaſi vno ſpiritu & vna voce concordantes, omnes maiores res, & præcipua negotia, necnon omnium Eccleſiarum iudicia, ad eam quaſi ad matrem & caput debere referri: ab ea nuſquam appellari, iudicia eius à nemine retractari, aut refelli debere, vel poſſe.]

Mat ria omnium ſpiritualium perſonarum. B. Hildegardis ad Alexandrum Papam.

Ipſe locus integrè repræſentatus, lucem huic titulo affundet. [O ſumma (inquit virgo ſancta alloquens Pontificem) & glorioſa perſona, quæ primùm conſtituta es per Verbum Dei, per quod omnis creatura rationalis & irrationalis in genere ſuo facta eſt. Tibi ſpecialiter idem Verbum, claues regni cœleſtis per indumentum humanitatis

ſuæ,

suæ, scilicet ligandi atque soluendi potestatem, concessit. Tu quoque Excellentissime Pater, materia omnium spiritualium personarum existis, quæ tuba iustitiæ Dei sonant in Ecclesia, quæ varijs ornamentis circumamicta fulget; dum alij alijs bona exempla, vitam Sanctorum imitando, præbent; quæ & si quid rectè agunt, Deo, & non sibi attribuunt, & de bonis imitatoribus suis gaudent, sequentes priores Sanctos, qui carnem suam domabant, & seipsos cum manifesta victoria cœlestis militiæ, contra vitia Diaboli pugnantes roborabant, & cum bona voluntate velut Angeli in Deum respiciebant.] Hactenus B. Hildegardes alloquens Christi Vicarium. Videtur ergo Pontificem vocasse *materiam omnium spiritualium personarum*, quia pij quique & spiritales viri, materiam imitandi & similia sanctè præstandi inueniunt, in vero, ac eo nomine digno, Christi Vicario. Item quia Pontifex est, qui omnes tubicines Euangelij & spirituales operarios, subministrata mediatè aut immediatè iurisdictione, ad Euangelizandum præstat idoneos: quod est quasi subministrare materiam è qua formentur.

Matrix Ecclesiæ Catholicæ. S. Cyprianus Epist. 45. vide infra. V. *Radix*.

Medicus vnus singularis præcellens Catholicissimus, idest vniuersalissimus, à Deo prouisus sanandis Christi membris. S. Ignatius Constantinopol. ad Nicolaum I.

Nota τὸ *singularis*. Sensus enim est, peculiari quadam ratione, munus Medici, Petro & eius successoribus competere. Omnes quidem Apostoli, & qui Apostolis suffecti sunt in Ecclesiarum particularium ab eis fundatarum regimine, *Medicorum* titulum ferunt; cadit in omnes, quod de SS. Petro & Paulo, dictum his verbis est ab Eucherio Hom. de eorum Natali. [Putares duos Medicos cœlo lapsos, qui officinam sanitatum aperientes, diuerso nossent genere varijs opem ferre languoribus. Aliorum oculis incredulitate cœcatis, ac nubilo infidelitatis hebetatis, iu-

cun-

cundissimam claritatem infusa fidei luce reddebant. Aliorum auribus, quæ ad vocem Christi obsurduerant, auditum mirabiliter imperabant. Aliorum interiores venas, carnalium incentiuorum febribus æstuantes, prædicatione, & castitatis refrigerijs irrorabant. Ex aliorum visceribus, malitiæ, superbiæ, iracundiæ sagittas, ac diuersorum iacula peccatorum, à diabolo inflicta euellebant, curantes adiutorio Diuinitatis, omnem languorem, & omnem infirmitatem. Ac sic per Verbum sobrietatis, euacuantes crapulam veterum passionum, æternæ vitæ sitim indigestis, ac defæcatis mentibus imperabant; & temperato poculo cœlestis antidoti, obliuionem præsentium & futurorum desiderium propinabant.] Sit igitur hæc medendi ratio, S. Petro & eius successoribus verè tributa. Est tamen communis omnibus Apostolis & pijs, eoque nomine dignis Præsulibus ac sacris Doctoribus. Quod Theodotus Ancyranus tom. 6. Concilij Ephesini cap. 9. scitè tradit. At *singularem Medicum*, dixit S. Ignatius, Romanum Pontificem: ac proindè peculiaris aliqua medendi ratio ei assignetur necesse est, quam ipse S. Ignatius benè expressit. Locus est omninò insignis, describendus ex 8. Synodo Actio. 3. vbi S. Ignatius sic compellat Nicolaum I. [Eorum vulnerum atque liuorum, qui in membris hominum consistant, multos medicos protulit ars; hanc quidem passionem alio accipiente, & alteram altero per experientiam amputante, & medicante. Eorum verò, quæ in membris sunt Christi & Dei Saluatoris omnium nostrum capitis, & sponsi Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ, vnum & singularem præcellentem, atque Catholicissimum Medicum, ipse princeps summus & fortissimus sermo, & ordinator & curator, & solus ex toto magister Dominus omnium produxit; videlicet tuam fraternitatem, & paternam almitatem; propter quæ dixit Petro magno & summo Apostolorum; *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam*. Et iterum.

rum. *Tibi dabo claues Regni cœlorum: & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis.* Tales enim beatas voces, non secundùm quandam vtique sortem, Apostolorum Principi solum circumscripsit & destinauit, sed per eum, ad omnes qui post illum secundùm ipsum efficiendi erant summi Pastores, & diuinissimi sacrique Pontifices, senioris Romæ transmisit. Et ideò ab olim & prisco tempore, in exortis hæresibus, & præuaricationibus eradicatores & interemptores malorum zizaniorum & tabefactorum, & penitus insanabiliter ægrotantium membrorum multoties facti sunt, eorum, qui sanctitatem, & summam paternitatem tuam illic præcesserunt. Successores scilicet Principis Apostolorum & illius zelum in fide, quæ secundùm Christum est imitantes; & nunc nostris temporibus Beatitudo tua dignè tractauit datam sibi à Christo potestatem.]

Placet eundem Romani Pontificis titulum, aliunde quoque illustrare. Epistola Synodalis data à 6. Synodo ad Agathonem Papam (habetur in ea Synodo Actio. 18.) sic alloquitur Pontificem. [Maximi morbi, maioribus indigent auxilijs, vt scitis, Beatissime. Atque idcircò Christus verus Deus noster, virtus verè rerum omnium conditrix & gubernatrix, sapientem dedit Medicum, vestram à Deo honoratam sanctitatem contagia hæretica suis fortiter propulsantem remedijs orthodoxiæ, ac valetudinis robur membris Ecclesiæ largientem. Itaque tibi, vt primæ sedis vniuersalis Ecclesiæ Antistiti, quid gerendum sit permittimus. Stanti supra firmam fidei petram, acquiescentes veræ confessionis literis à vestra paterna Beatitudine ad pijssimum Imperatorem missis, quas vt à Summo Apostolorum vertice diuinitùs scriptas agnoscimus; per quas exortam nuper multiplicis erroris hæreticam sectam depulimus.] Petrus Cellensis Epist. 145. Romani Pontificis proprium esse, ait, non solùm morbos discernere, sed etiam quæque morbosa secare aut sanare. In Concilio Latera-

teranensi sub Leone X. sess. 7. Balthazar Delrio, concione in illud, *nihil impossibile erit vobis*, alloquens Leonem Pontificem, vocat eum, *Christiani gregis animarum, Protomedicum*.

Ex munere capitis, officium, *Medici*, Romano Pontifici congruere, egregiè tradit Ioannes Constantinopolitanus Epistola Apologetica ad Constantinum Papam, quam è 6. Synodi Græcis exemplaribus descripsit & vertit Franciscus Turrianus lib. 1. de Ecclesia, contra Andream Freyhub. cap. 8. sic igitur habet Ioannes. [Deus qui diuinitatem, ac potentiam suam in eorum, quæ cernuntur magnifica fabrica declarauit; in natura nostra, quam finxit omnium quæ sub sensum cadunt, nobilissima; gloriam & sapientiam suam præcipuè ostendit. Vnde Propheta admirabilem ex se factam diuinam scientiam, clamauit. Ipse ergo naturæ nostræ author, caput toti corpori præfecit, ac præcipuis sensibus in eo collocatis, fecit, vt omnis inde reliquorum membrorum motio & integritas existat ac conseruetur; & si quid horum labi, aut aliter quomodocunque offendi contingat, non inaccuratam diligentiam eis adhibet: quin potiùs naturali cognatione, etiam cum extremis membris ostensa, partem ægrotam ministris manibus & ducibus oculis curat; non spreto, neque reiecto horum auxilio, ceu inutili. Cum his vestrum Apostolicum præsidendi munus, possumus (sanctissime) comparare. Et quia vos caput Sacerdotij secundùm Christum reputamus, meritò damus operam, vt à vobis, corpori Ecclesiæ nostræ alleuationem offensionis, quam ex pestifera animarum tyrannide accepit, feramus. Sanè quidem vos, vt capitis proprium est, non despicietis nos, qui præter voluntatem nostram in morbum incidimus, nec à vestra coniunctione alienabitis: quin potiùs tristitia de nostris vulneribus affecti, (*si quid enim patitur vnum membrum, cætera compatiuntur*, vt Apostolus ait) recuperata valetudine, ac restituta sanitate, meritissimò congaudebitis.]

Medi-

Medicus Apostolicus. S.Siluerius Epist. ad Vigilium.

Medicus languentium. Ioannes Alexandrinus ad Eugenium IV.

Insigniter specie languentium, seipsas, Pontificem verò sub Medici imagine, exhibent Ecclesiæ Illyrici, in libello supplice ad Symmachum Papam. Idem de Ecclesia Deruensi & Alexandro Papa, legere est apud Petrum Cellensem Epist. 1.

Melchisedec ordine. S.Bernard. 2. de consider. cap. 8.

Fuit Melchisedec Sacerdos Dei Altissimi, nec obscura Christi Imago, quatenùs panem & vinum obtulit; quod fuit incruentum Sacerdotium, quale Christus instituit, dictus idcircò, *Sacerdos secundùm ordinem Melchisedec*, Heb. 7. & Psal. 109. & quidem non semel, sed *in æternum*, seu quamdiù durabit Sacrificium, ita vt nullum vnquam ei succedat Sacrificium, quamuis Christus non per se sacrificet, sed per Sacerdotes, in persona ipsius & verbis eius sacrificantes. Videndi in eam rem Alanus lib. de Sacrific. cap. 9. Coccius tom. 2. lib. 6. art. 5. Suares tom. 3. 3. par. disp. 46. sect. 4. Bellarmin. lib. 1. de Missa cap. 6. & latissimè Pamel. initio tomi primi Liturgicorum. Pontifex ergo, qui est Christi Vicarius, & secundùm ordinem Melchisedec institutus, non secundùm ordinem Aaron, per carnalem propagationem, dicitur *ordine Melchisedec*. Videndus S.Leo serm. 2. de Anniuers. suæ assumpt.

Membrum eminentissimum Sanctæ Ecclesiæ, cui claues regni cœlorum sunt traditæ, vt per illum ad cæteros hæc dignitas transiret. Ionas Aurelian. lib. 3. de Imag.

Vacabit hic titulus difficultate, si *cæteri illi*, quorum in eo fit mentio, tantùm sunt singuli quique successores S.Petri, quibuscum eius dignitas & potestas pariformiter communicatur. Suberit autem difficultas nonnulla, si *cæteri illi*, sint etiam quicunque Sacerdotes. Sed eo posito, dicendum erit, valere quoad illos, quatenùs partialiter & inadæquatè accipiunt claues in foro pœnitentiæ; seu iurisdictio-

nem ad absoluendum; quam illis Pontifex reipsa confert, vt habet quorundam sententia; vel cum auferre, aut restringere posset, permittit singulis ea vtentibus expeditam & liberam. Eatenùs enim censeri potest, per eum ad Sacerdotes quoscunque transire dignitas, & potestas prædicta. Quod autem Pontifex, qui caput est Ecclesiæ, dicatur eius membrum, non debet mirum videri. Nam etiam in corpore Physico, caput numeratur inter membra corporis. Et ipse Christus, iuxta multorum interpretationem, dictus ab Apostolo est membrum corporis, quod est Ecclesia, cum dixit, *Vos estis corpus Christi, & membra de membro*. Optimè porrò aduertit Thomas Illyricus lib. de Potestate Papæ §. *non igitur*, Romanum Pontificem non se habere, sicut membrum Ecclesiæ quoad potestatem iurisdictionis, quasi tota iurisdictio sacra sit in Ecclesia, nec nisi eius pars in Pontifice; id enim falsum est, quandoquidem vniuersa iurisdictio spiritualis pendet à Pontifice, ita vt vel ab eo dimanet, vel saltem eius dispositioni & regimini subsit. Eatenùs ergo Pontifex dicitur membrum Ecclesiæ, quatenùs Ecclesia est quoddam totum, integratum ex multitudine hominum eandem fidem profitentium, & eodem (vt Augustinus dixit) visibilium sacramentorum coagulo colligatorum. Qua ratione ipsemet Christus, quem liquidò constat non gaudere sola portione iurisdictionis Ecclesiasticæ, est membrum Ecclesiæ, iuxta illud iam allegatum ex 1. Cor. 12. *Vos estis corpus Christi, & membra de membro*; quod postremum, Glossa de Christo exponit. Rectè igitur Pontifex membrum Ecclesiæ dicitur, & membrum eminentissimum, quia est totius corporis caput. Confirmatur ex sequenti titulo.

Membrum primum sanctæ vniuersalis Ecclesiæ. S. Gregor. lib. 4. Indict. 13. Epist. 38.

Metropolis pietatis, Romana Ecclesia. Orientales Epistola ad Iulium I. apud Sozomenum lib. 3. cap. 7.

Metropolim propriè dixere, vrbem illam, quæ matris lo-

co

co colonicis vrbibus habebatur, vt ſcribit lib.4. Halicarnaſſeus. *Vrbem matricem*, vocat Thucydides lib. 4. Nec ferè aliter D. Auguſtinus lib. 3. de conſenſu Euangel. cap. 25. [Agri (inquit) nomine, non caſtella tantùm, verùm etiam municipia & coloniæ ſolent vocari, extra ciuitatem, quæ caput & quaſi mater eſt cœterarum; vnde Metropolis appellatur.] Laxata tamen poſtmodùm vocis notione, Metropoles quoque dictæ ſunt quæcunque vrbes, quibus decus, ac prærogatiua competeret, capitis alicuius prouinciæ. Vtramuis amplectamur notionem, meritò Romana Eccleſia, *Metropolis*, dicta eſt *pietatis*. Eius inquam pietatis, quam Tullius 1. de Nat. Deor. religionem & cultum numinis interpretatur. Veracem veri Dei cultum dixit. D.Auguſt.4.Ciuit.cap.23.& lib.10.cap.1.vbi *pietatem* propriè Dei cultum intelligi ait, quam Græci εὐσέβειαν vocant Religionem quippè Catholicam, quæ ſola eſt ſincera & vera religio, Romana Eccleſia, veluti ex ſinu ſuo propagauit per vniuerſum orbem, vt dictum eſt prænotat.3. Et eadem tanquam caput omnium orbis Eccleſiarum, iura quoad Religionem orbi vniuerſo dicit, ac proindè meritò audit *Metropolis pietatis*, ſiue Religionis.

Quod ſi *pietatis* nomine, intelligere placeat ſanctimoniam, qua homo omnibus ritè defungens officijs, iuſtus vſquequaque eſt, prout ſæpè *pietatem* definit Clemens Alexandrinus, nominatim lib. 7. Strom. ne ſic quidem deeſt Romanæ Eccleſiæ, vnde dicatur *Metropolis pietatis*. Certum quippè eſt; puritati & ſinceritati religionis, adiungi vitæ ſanctitatem, niſi veritas Dei in iniuſtitia detineatur. Vnde qui pro veritate fidei & religionis Chriſtianæ aduerſùs eius hoſtes argumentantur, meritò huc confugiunt, oſtendentes non poſſe non eſſe veram & ſanctam religionem ac fidem, cuius profeſſores ex huius fidei & religionis principijs ſumma ſanctitate claruerunt. Ita Tertullianus in Apolog. cap.45. & 46. Euſebius 1.Præpar. cap.3. & Minutius in Octauio. Ipſeque S.Paulus inde argumentatus eſt

pro sui Euangelij veritate, vt expendit S.Chrysostomus in cap.1. ad Galat. circa illud; *Notum vobis facio,&c.* Fuisse hoc decus Christianæ religioni perpetuum, demonstrat Bosius lib.7.de Signis cap.1. Nec duntaxat quomodolibet pios professores habet fides & religio Catholica, sed quantumuis priùs pessimè moratos, si eam qua par est docilitate excipiant, & ex eius principijs vitam conforment, commutat illicò in valdè pios, subita & potenti in corda efficacitate, de qua plenè & benè Clemens Alexandr. initio Protreptrici, S.Cyprianus Epist.2. S.Eucherius ho.2.de Epiph. *in fin.* S.Chrysostomus hom.18.in ad Rom. *initio partis moralis*. Illustrat idipsum multis Thomas Bosius lib. 2. de Signis cap.10. & 11. & lib.12. à cap.12. Quia ergo Romana Ecclesia, veræ fidei Magistra est, ac probatæ religionis, quam huiusmodi pietas affectatur, moderatrix & arbitra à Christo est constituta; rectè hoc quoque nomine, *mater pietatis*, dici potuit.

Moderatrix & domina Christianitatis, Romana Ecclesia. Petrus Cellensis Epist.112.

Moderator Sedis Apostolicæ, & cœlestis imperij apicem regens. Ennodius lib.5. Epist.10.

Pontifex, *Moderator sedis*, eodem sensu dicitur, quo *Gubernator Throni*, de quo titulo supra. Et eodem modo Pontifex dicitur *Rector cœlestis Imperij*, quia Pontificia potestas non est origine humana, sed natione cœlestis, & à Deo promanans.

Moderator & dux vniuersæ Ecclesiæ. Damasc. Orat. de Transfig.

Moysis authoritate. S.Bernard.2.de consider.cap.8.

Non erat Moyses præfectus populo ordinarius in ijs, quæ sunt ad Deum, idest cum iure successionis, sicut Aaron; Potiebatur tamen Moyses, summa (tametsi extraordinaria) authoritate, etiam in spiritualibus, de quo infra in Epilegomenis subnot.2.verit.3. Pontifex ergo, circa Ecclesiam Catholicam est summus Dux & mediator erga Deum; quæ

fue-

fuerunt Moysis attributa: fuitque Moyses, Pontificis imago quoad summam authoritatem, quamuis modus potiundi ea authoritate, fuerit longè diuersus in Moyse, qui non habuit potestatem, nisi temporariam & absque iure successionis. Optimè porrò Petrus Cellensis Epist. 1. Mosis & Pontificis analogiam ea ex parte expressit, scribens ad Alexandrum Papam. [In grauissimis quæstionibus, sicut olim ad Mosem, sic nunc Pater Venerande, ab omni Ecclesia Dei, recurritur ad B.Petri & vestram sedem. Tam enim communiter communis imponitur vobis sollicitudo omnium Ecclesiarum, quàm singulariter, & specialiter Petro videtur dictum, *Et tu conuersus, confirma fratres tuos*.] Idem Epist. 145. ex eo quod totius (vt ait) Christianitatis onus, humeris Apostolicis sit impositum, Aaronem & Hur ei subleuando ne deficiat, esse adhibendos docet, alludens ad Moysem. Fauet huic negotio, quod Nazianzenus Orat. 6. num. 6. Mosem in Dei Sacerdotibus recenset allegato Dauide Psalm. 98. & addit, eum fuisse Israëlitarum Antistitem, & Sacerdotum Sacerdotem, & in ijs, quæ ad Deum coniunctim cum Aarone operam nauantem: nempè extraordinaria potestate; Nam ordinaria solius erat Aaronis.

Tametsi verò nonnulla fuit proportio inter typicum Mosis Pontificatum, ratione cuius dici potuit summus Pontifex & Sacerdos Sacerdotum, sicut Romanus Pontifex à Moyse vtcunque expressus, dictus est à S. Bernardo Moyses authoritate: tamen negari non potest, quin Pontifex esset præ Moyse longè differentiùs nomen hæreditarit. Vidit hoc perspicaciter Author sermonis ad Concilium Remense coràm Eugenio III. perperam creditus S. Bernardus, cum Author ille sub initium sermonis apertè se profiteatur Episcopum, vocans Episcopos in Concilio illo adunatos, Fratres suos, quod S. Bernardus non dixisset. Nec est verisimile eum sermonem fuisse à S. Bernardo conscriptum in persona alicuius Episcopi eum tanquam suum habitu-

bituri. Eſt enim ſtylus ſermonis illius fellitus & admodùm acerbus, vt præſertim liquet ex calce, vbi ea opponit Epiſcopis, quæ turpe eſt & dicere; quod non feciſſet S.Bernardus, etiam latens ſub aliena perſona. Vt vt ſit, Author illius ſermonis, *ipſo initio*, cum Eugenium qui præſens aderat, Moſem vocaſſet, mox ſubijcit, quantoperè Eugenius à Moſe diſcreparet. Verba eius ſunt. [Graue eſt, quod mihi iniungitur, videlicet vt doceam Doctores, inſtruam Patres, præſertim cum ſcriptum ſit, *interroga Patres tuos, & annunciabunt tibi*. Sed præcipit mihi Moyſes iſte, cuius manus graues ſunt, cui obediendum eſt, non ſolùm à me, ſed etiam ab omnibus. Et plus quàm Moyſes hic. Moyſi commiſſa fuit vna plebs Iſraëlitica, iſti autem vniuerſa Eccleſia.]

Mons Magiſtrationis valdè ornatæ ciuitatis, quæ conſtituta eſt in diſpenſatione Chriſti. B.Hildegardis ad Anaſtaſium Papam.

Logogryphus eſt & ænigma, cuius hic videtur ſenſus. Ciuitas in diſpenſatione Chriſti cõſtituta, valdè ornata, alia non eſt quàm Sancta Eccleſia, Chriſti ſponſa, parata ſicut ſponſa ornata viro ſuo. In ea Ciuitate Dei, eſt mons ſanctus magiſtrationis, ſiue cœleſtis magiſterij, atque doctrinæ: nimirùm Pontifex, qui vt mons ſupereminet reliquæ Eccleſiæ, & ex editiſſimo ſuggeſto magiſterij ſui, erudit omnes infideles diſſeminans doctrinam fidei.

Murus inexpugnabilis, contra omnes hæreſes. Rupertus lib.2.offic.cap.22.

Digna eſt, quæ hic adſcribatur Ruperti ſententia, ex annotati capitis calce. [Cum monimentum ſit ſinceritatis & veritatis eius, in cuius azimis nos epulari hortatur, Apoſtolus expurgato veteri fermento, vt ſimus noua conſperſio, iure inter vtilia legis antiquæ ſigna, reſeruata ſunt azima, authore magno Pontifice Chriſto, & per ſuccedentem ſibi Beatum Petrum, Romanæ Eccleſiæ fideliter delegata. Quæ beata, quod in fundamento ſuo Petram illam exce-

excepit quam suo veritatis ore laudauit & beatificauit, tali structura super illam ædificata est, vt contra omnes hæreses perstaret murus inexpugnabilis. Et quacunque mundi ex parte periclitata fides ad illam confugit, mille clypeos ex ea omnemque armaturam fortium, qua se defenderet, pendentem & præparatam inuenit.] Hanc securitatem fidei puræ & incontaminatæ, in Romana Ecclesia semper retentæ & retinendæ, ostentabat alijs verbis adhibitis, eundem tamen sensum facientibus, Nicolao cuidam cum quo certabat, Petrus Cellensis Epist. 111. dicens de seipso. [Sum nomine Petrus, Petrinus, radicatus & fundatus in montibus sanctarum authoritatum, & in medio petrarum, vbi mater Ecclesia nidificat in foraminibus Petræ, & in cauernis maceriæ. Hinc non ex eo, nisi ad vocem rotarum, quæ in se habent spiritum vitæ, & stant ac mouentur tanquam volubiles cum animalibus senas alas habentibus, & oculos ante & retrò; Securus sequor, quia facies Leonis præcedit ne aliquid noceat, facies hominis ne aliquid decipiat, facies vituli ne vanitatis aliquid interueniat, facies aquilæ ne aliquid dubietatis remaneat, vel tarditatis præpediat. Regula veritatis tornauit Rotas istas in circino & orbe veritatis æternæ, quę de mente diuina procedens, tantę apud Deum maiestatis est, vt in summo vertice lucis inhabitabilis resideat; tantæ authoritatis, vt nullius ditioni subiaceat; tantæ maturitatis, vt nunquam vultum Deificum deponat; tantæ certitudinis, vt nulla mutatio, aut vicissitudinis obumbratio in eam incurrat.] Qua ex parte possit irrepere error, in doctrinam Ecclesiæ sic communitam à

N

NOè primatu. S.Bernard. 2. de Consider. cap. 8.
Respexit ad arcam Nóè, extra quam nemo saluus factus est. Vnde vt S. Petrus admonuit, fuit imago Baptismi nostri & Ecclesiæ, per eam sacram aquam nos subducen-

centis iræ Dei. Quia ergo ſicut Nöe arcæ præfuit, fuitque ſecundi rursùs orbis creator, vt loquitur Origen. homil.4. in Ezech.& eatenus noui illius ſæculi primas; ita S. Petrus & eius ſucceſſores, Arcæ Eccleſiæ præſunt, & populi qui naſcetur quem fecit Dominus, primates ac in Christo principes ſunt, nec niſi ſub hoc Eccleſiæ Paſtore ſalus obtingere poteſt à diluuio aquarum multarum, vt optimè proſequitur Innocentius III. ſcribens ad Calloiannem Regem Bulgarorum: meritò S. Petrus & eius ſucceſſores, *Nöemi Euangelici* titulum gerunt. Videſis de Euangelico Noëmo, Turrianum contra Andream Frevhub. lib.1. cap.5. de arcæ verò Nöe, ac Eccleſiæ comparatione, Rupertum lib.4. in Geneſ.cap.17. Hugonem Victorinum lib.de myſtica arcæ expoſitione, & lib. 1. de arca Morali cap. 4. S. Ambroſium ſerm.11. Latè & eruditè id verſat, Commentarius ad Extrauag.1.Bonifacij VIII.de maiorit.& obedient.*litera B.* & ſingulari planè modo S. Chryſoſtom. ſerm.2. de Pœnit. *ſub initium*, ac S.Hieronymus Dialog. contra Luciferianos à num. 49.& lib. 1. contra Iouinian. cap. 9. Fusè denique Bartholomæus Ferrar.lib.4.de Christo abſcondito, & Voſſius ad Epiſtolam Gregorij IX. de duplici gladio, *à pag.39.*

Nutricula & parens fidei ac morum Romana Eccleſia, quæ non poteſt ab homine iudicari, & argui cœleſti priuilegio munita. Ioan. Sarisber. lib.8. polycrat. cap.17.

Nutritor cui commiſſa eſt Eccleſia. S.Bernardus Epiſt.237. quæ eſt ad Eugenium.

Fidelis ſeruus & prudens quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illi cibum in tempore, alius non eſt quàm bonus Antiſtes, iuxta S. Hilarium canon. 27. in Matth. Sed particulares Antiſtites, ſingulis ſeorſim plebibus cibum ſuppeditant. Generalis Eccleſiæ nutritor, dicitur Romanus Pontifex; quia vniuerſæ Dei familiæ, toti inquam Sanctæ Eccleſiæ, ſubminiſtrat cibum probatum, cum doctrinæ ſinceræ & innoxiæ, tum ſacramentorum non adulteratorum, quæ ſunt alimenta quibus, infantes

Dei nutriuntur in vitam æternam:& omnes quidem Sancti Patres Iudice D. Augustino lib. 2. in Iulia. Fuerunt Ecclesiæ nutritores, vtique singuli in suo gradu ac finibus. At Romanus Pontifex omnes vniuersim fideles nutrit sanæ doctrinæ pabulo.

Nutritor vnius immaculatæ columbæ. Alcuinus Epistola ad Leonem Papam. Est num.72.

Nutrix Pontificij, cathedra. Ennod. in Apolog.

Cum *Pontificium*, vt infra attingam verbo *Pontifex*, idem sit, quod ius & potestas quippiam præstandi & ex vsu inolito apud Christianos, restringatur ad summam potestatem in rebus religionis, meritò Cathedra Romana ab Ennodio dicta est *nutrix Pontificij*; quia sedenti in ea confert summam in sacris orbe vniuerso potestatem. In quam rem plura in Epilegom. subnot.2. verit. 11. tractando qua ratione Romanus Pontifex sit supremus Hierarcha.

Nutrix & doctrix omnium Ecclesiarum, Romana Ecclesia. Hincmarus initio operis de diuortio Lotharij, ac Tetbergæ.

Quid ex hoc Romanæ Ecclesiæ per Pontificem titulo colligat Hincmarus, interest nosse, recitato integro eius loco. [De omnibus (inquit) dubijs vel obscuris, quæ ad rectæ fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, Sancta Romana Ecclesia, vt omnium Ecclesiarum mater & magistra, nutrix ac doctrix, est consulenda: & eius salubria monita sunt tenenda, maximè ab his, qui in illis regionibus habitant, in quibus diuina gratia per eius prædicationem omnes in fide genuit, & Catholico lacte nutriuit, quos ad vitam præordinauit æternam. Vnde quoniam (sicut B. Innocentius ad Decentium, Eugubinum scribit Episcopum) manifestum est in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, Insulasque interiacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos Venerabilis Petrus, aut eius successores constituerint Sacerdotes; Oportet ergo eos hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit,

à qua eos principium accepisse non dubium est; ne dum peregrinis institutionibus student, caput institutionum videantur amittere.] Vides quàm auidè accurrendum ad papillam eius matris, non è numero dimidiatarum illarum quas sugillat apud Gellium Phauorinus lib.2. cap.1. Quos enim in Christo procreauit, educat sincero doctrinæ lacte, quod proinde studiosè sugendum est, repudiato lacte meretricio lupæ illius, quam Diaboli coniugem pronunciat S. Anastasius Sinaita lib.11. hexaëm. cuiusuis inquam peruersæ sectæ. Idque seruantes Genuinæ Ecclesiæ filij, præstant quod singulari munere de S. Roberto Molisměsi narratur, qui scorti vbera, infans nunquam sugere sustinuit.

O

OCulus totius corporis, ostendens rectam veritatis semitam. Tarasius Constantinopol. Epistola ad Hadrianum Papam.

Insignis metaphora, qua Episcopatus vniuersalis & excubatio super orbem vniuersum optimè exprimitur. Est enim oculus, Prælati inuigilantis eximium symbolum, vt perpulchrè prosequitur Raymundus Iordani, in opere *de oculo*, quod nuper vulgauimus, & Gigas lib. de residentia Episcop. cap. 11. Esse igitur oculum totius corporis Ecclesiæ, est esse Episcopum & Directorem vniuersalem Ecclesiæ, quod de Romano Pontifice, vi muneris affirmatur. De alijs autem quibusdam Sanctis, tale quid interdum pronunciatum est, ratione illustrium exemplorum, aut doctrinæ, quibus vniuersæ Ecclesiæ præluxerunt. Sic Isidorus Pelus. lib.1. Epist.157. nominat S. Chrysostomum, *Bizantinæ Ecclesiæ, atque adeò Ecclesiarum omnium oculum*. Sic S. Anastasius à Gregorio Nazianzeno Orat. 23. dictus est *Sanctissimus orbis oculus*, & in S. Basilij Epitaphijs, vocat eum *Clarissimum Christianorum oculum*. Andreas Cretensis sic habet de S. Tito Orat. de eo. [Cherubicus oculus, os Sera-

Seraphicum, vigil obtutus, insuperabilis mysticæ pernoctationis pro pastoris munere palpebra.] Petrus Cellensis Epist. 29. Hugonem Abbatem Cluniacensem, vocat *oculum Monachorum*. Ob assistentiam quoque iugem, & veluti excubias circa orbem, Nicetas Orat. de S. Michaële & Gabriele, vocat eos, *Duos mundi oculos*. Quo ipso modo, de Sole & Luna locutus est Theophilus Alexand. Epist. 1. Pasch.

Sensus ergo quo Romanus Pontifex oculus corporis Ecclesiæ dicitur, est ei planè peculiaris, nec vllis alijs Sanctis congruit. Sanctus quidem Paulus alter oculus capitis Ecclesiæ dictus est, ab Arnobio Iuniore l.2. conflictus cum Serapione. Nec abs re, ac etiam citra imminutionem decoris, quod B.Petro vendicauimus. Nam dici de his duobus Apostolis proportione possit, quod Philo Iudæus lib. de special. leg. ait de geminis oculis. Natura [inter cœteros sensus, imperium penes oculos esse voluit; ideò hos quoque in sublimi collocauit, vt Principes, & quidem varijs modis honoratos, sed præcipuè loco tam insigni & conspicuo. Quantam verò vtilitatem ex his genus humanum percipiat, recensere, longum fuerit. Vnam tamen dicemus eximiam. Philosophia defluxit quidem è cœlo in hominum animos, sed oculis sequestris deducta est in id hospitium. Nam hi primi conspexerunt vias, quæ è cœlo ad nos tendunt, regias. Bonorum autem omnium, quæ verè bona sunt, fons est Philosophia.] Si locum sublimem & conspicuum præ omnibus in quo locati sunt hi SS. Apostoli, nempè vrbium metropolim, quis consideret; quodque Christiana Sapientia, quæ verè sola est Philosophia, & incendens charitatem germanissimam, qua DEVS diligitur, ab his maximè fontibus dimanarit in genus humanum, facilè deprehendetur, quod Philo de oculis corporeis dixit, in hos Beatos Apostolos respectu corporis Ecclesiæ cadere. Haud igitur abs re dicti sunt ab Arnobio Iuniore, *duo oculi Ecclesiæ.* Sed hoc quomodò iuribus S.Petri non

officiat, dictum est Prænotat. 3. & rursùs attingetur infra. V. *Sedes SS. Apostolorum Petri & Pauli.*

Origo Christianæ religionis, & Sacerdotalis mater dignitatis, Apostolica sedes. Episcopi Germaniæ ad Ioan. VIII.

Os Apostolorum, & princeps, ac vertex cœtus. Chrysostomus hom. 87. in Ioan.

Videri potest hic titulus esse S. Petro personalis. Reuera enim S. Petrus, non modò vt S. Athanasius dixit serm. de S. Andrea, fuit *Interrogatorum lingua discipulorum*, cum Christus de eis percunctatus esset, *quem dicant homines esse filium hominis?* Sed etiam in quibuscunque alicuius momenti negotijs, primus loquutus est, & tanquam præsidens, ac (vt ita dicam) os cœterorum. Sic in electione Matthiæ Acto. 1. non Iacobus, (tametsi Hierosolymitanus Antistes, saltem designatus) sed Petrus tanquam cui præsidentia discipulorum commissa erat, (inquit ibi Oecumenius) orsus est sermonem. Actorum quoque 15. primas Petrus in Concilio loquitur. Paulus denique (vt Chrysostomus ea hom. 87. aduertit) Petrum nominatim adijt, quia erat os Apostolorum, vt ipse Chrysostomus ait. Quia ergo Petrus dictus est *os Apostolorum*, non vt persona priuata, sed vt caput Ecclesiæ; patet, deinceps quoque Apostolos, idest Episcopos, Apostolorum suo modo successores, habuisse pro ore Romanum Pontificem; ac proindè hunc esse legitimum eius titulum; cum quo recidit ille alius, quo denominatur à Chrysostomo serm. de S. Petri Catenis, *os Ecclesiæ*, tanquam is per quem DEVS oracula sua fundit Ecclesiæ. Sanctus quidem Basilius ab Hesychio Centur. 1. num. 65. dictus est *os Ecclesiæ*, sed hic spectauit tantùm eius summam sapientiam, non autem potestatem infallibilem proponendi Ecclesiæ Verbum Dei. Qua ratione, solus Romanus Pontifex inter sacros Doctores est *os Ecclesiæ*. Quo proportionaliter sensu Leo Monasteriota, dictus est *os Senatus*, ex Niceta Chon. lib. 1. de rebus Andronici num. 11. Et S. Felix Presbyter in Natali S. Felicis, dictus est *os Quinti*

Epi-

Episcopi. Affine est, quod impium Hæreticum Leonem Armenium, acta S. Nicetæ vocant *os Diaboli*. Quo item nomine, calumniatorem donat S. Chrysostomus homil. 79. in Matth.

Ostiarius, cuius obediendum est statutis, ne aduenientibus ad fores regni cælorum, non sit qui reseret, auerso illo, qui claues tenere probatur. Osvvi Rex Saxonum apud Bedam lib. 3. histor. Anglor. cap. 25.

Ostiarius ostij, quod Christus est. Iuo Carnot. serm. de Cathedra S. Petri.

Christus ipse Ioan. X. se *ostium ouium* nominat, & ostiarium memorat præbentem aditum ad oues. Tametsi verò is ostiarius à varijs variè exponitur, consequenter ad expositionem, de alijs similitudinis ibi à Christo propositæ partibus assignatam; (hi si quidem Moysem, illi Spiritum sanctum, alij alium volunt esse eum ostiarium) tamen dici non incommodè potest, in Ecclesiæ ouili ostiarium esse Petrum, eiusque successores, per quos Christus ad oues ingreditur; ita vt si quis dixerit, *Ecce hic est Christus, aut illic*, hæc inquam est genuina Christi doctrina aut opposita; nolit Christus quicquam suscipi, vel admitti tanquam Christi, nisi quod ab hoc ianitore fuerit intromissum. Non repugnat huic veritati, quod S. Gregorius lib. 28. Moral. c. 16. S. Petrum *ostij* nomine donat. [quia & ingressum fidelibus aperit, & se perfidis ne ingrediantur, opponit.] Mysticè quippè, idem esse ostium, & ostiarium, nihil est quod prohibeat.

Ouis primogenita gregis Christi. Chrysostomus homil. in 12. Apostolos.

Si sensus esset, S. Petrum esse primum, qui in Christum credidit, ægrè stabiliretur hic titulus S. Petri; ac vt stabiliri posset, non esset nisi personalis, nec pertineret ad successores. Sed sunt alij modi exponendi eum titulum, qui in Petrum prout personam publicam cadunt. Dici enim potest *ouis primogenita*, quia ita est pastor gregis Christi, vt simul

ipse

ipse per comparationem ad Christum, sit ouis. Et quidem egregia omnibusque præcelletior. Omnes enim electi, imò & omnes, qui intra Ecclesiæ caulas continentur, veniunt nomine *ouium*, per comparationem ad Christum, bonum & optimum Pastorem. Sed inter eas oues vna eminet, estque longè præstantissima; nempè S.Petrus prout Pontifex, reliquique deinceps, ei suffecti in eodem munere. Nam quod est primogenitum, solet esse eximium, & reliquis fœtibus exhausta iam naturali virtute subsequentibus, anteferendum. Legesis Tiraquellum Præfatione ad opus de Iure primigeniorum. Talem fuisse inter Apostolos, atque adeò etiam inter omnes fideles S.Petrum; monstratur varijs eius prærogatiuis ac priuilegijs, in quibus enumerandis multus est Bellarminus lib.1. de Roman. Pontif. à cap.17. ad 24. & hic sensus tituli propositi, consonat sensui quem plerique assignant ei Christi attributo, *primogenitus in multis fratribus*.

Verùm maximè genuinus sensus, quo & Christus *primogenitus fratrum*, & Petrus *ouis primogenita gregis*, dicitur, petendus est ex S.Isidoro Pelusiota, qui lib.3. Epist.31. vocem Græcam Latinæ voci *primogenitus* respondentem, nimirùm πρωτότοκος, si secunda syllaba acuatur, notat significare *primò productum*. Si verò acuatur penultima, significare ait, eum *qui primum genuit*. In quo sensu, Christum omnis creaturæ primogenitum ab Apostolo dictum, obseruat. Similiter ergo Chrysostomus, *ouem primogenitam* appellat S. Petrum; tum quia primus omnium post acceptum Spiritum sanctum, promulgauit Euangelium Iudæis, & multos filios ea ipsa die Christo procreauit, Actor.2. Primus item Gentilibus post ostensam de cœlo visionem Euangelium intulit, Actor.10. Salutem gentium dedicante Cornelio per Petrum baptizato, vt S.Hieronymus dixit Epistola ad Saluinam, agnouitque Chrysostomus homil.22. in Acta; Tum verò maximè, quia S.Petri & successorum eius est, per omnes Patres, qui filios Deo per Euangelium generant, pro-

creare

creare cœlo liberos . A Petri namque cathedra, & iurisdictio omnibus ad munus illud obeundum, & probata doctrina ad legitimam prolem procreandam necessaria, suppeditatur. Berengosius lib. de Luce visibili & inuisibili *in fine*, Romanum Pontificem eodem sensu confert cum capra, Imperatorem cum agna.

P

PApa. Tertullianus, S.Cyprianus, & alij passim. Non modò Tertulliani æuo, (quod notauit Pamelius ad Tertullianum lib. de Pudic. cap. 13. num. 101.) Romanus Pontifex dictus est *Papa*, sed etiam longè anteriùs. Sic enim S.Anacletum titulo *Papæ* decorat S.Ignatius Epistola ad Mariam. Quamquam olim nomen *Papæ*, sonabat dignitatem omnibus Venerandis Clericis communem, vt scribit VValafridus lib. de rebus Eccles. cap. 7. ita vt etiam minimi Clerici dicerentur *Pisinni Papæ*, idest pusiones & minimi. & in bulla aurea Isaaci Comneni, *Lector* vocatur *simplex Papa*. Sicut etiam Corona Clericalis vniuersè apud Græcos dicta est *Papalетra*, vt notat Balsamon ad 6. Synodum can. 21. Postea ad solos illos, qui in Clero eminent, hoc est ad Episcopos, restricta est ea nomenclatio, omnibus tamen Episcopis attributa. Innumera exempla vbiuis occurrunt, & benè multa signant Ferrarius lib. 3. de Epistolis Eccles. cap. 1. Duarenus lib. 1. de Sacr. minist. cap. 10. & Sauaro ad lib. 6. Sidonij Epist. 1. durasseque eum vsum ad annum vsque nongentesimum à Christo, obseruat Baronius ad Roman. Martyrol. 10. Ianuar. vt propterea certum sit, Gallucinari Nicephorum cum lib. 14. cap. 34. scripsit Cœlestinum I. vices suas delegantem Cyrillo Alexandrino in Concilio Ephesino, concessisse illi vsum mitræ, vt Papa diceretur. Quod de Phrygio à solis Romanis Pontificibus inter sacra assumi solito, & concesso S.Cyrillo, accepit Theodorus Balsamon ad Nomocan. tit. 8. cap. 1. Nam de no-

nomine *Papæ*, quis non videt, si tunc & diu post, omnibus Episcopis commune fuit, non potuisse ex priuilegio tribui S Cyrillo? Sed non eo vno loco oscitanter scripsisse Nicephorum Callistum, docebit pro Florentina Synodo scribens Gennadius ad cap.2.sect.7. Nihilominùs postea, (fortè primùm ab Ennodio, vt ad eius Epist.1. lib. 4. notat Sirmondus; vel vt censet Remundus Ruffus ad cap. 17. Molinæi à Iustiniano) vsu receptum est & Decreto Gregorij VII. anno 1073. in Synodo contra Schismaticos firmatum, vt solus Romanus Pontifex, *Papa* diceretur. Id quod apud Græcos quoque inualuisse, non quidem iam ab æuo Iustiniani, vt scripsit post Ruffum Pamelius ad Epist. 3. S. Cypriani, sed longè seriùs, docemur ex Nicetæ Choniatæ, & aliorum scriptis.

Quæ sit huic Pontificio titulo subiecta notio, non conuenit inter omnes. Sunt qui à Pappo carduorum flore in lanuginem abeunte, nec diu durante id nomen deriuant ob breuem Pontificum Romanorum vitæ periodum, de qua Petrus Damiani Opusc.23. Videndus de ea notione vocis *Papa*, Corrasius lib.5. Miscell.cap.5. sed hæc vana esse, liquebit ex dicendis.

Plerique putant, nomen *Papa*, esse nomen complexum ex duplici *Pa*, quod Monosyllabum, in Saliari carmine vsurpatum pro *Patre*, Festus est author. Qua ratione *Papa*, idem sonaret, quod *Pater patrum*, qui titulus bellissimè cadit in Romanum Pontificem, vt postea videbimus, & ita Remigius Altissiod. de celebratione Missæ, & Thomas Illyricus Tract. de potestate Papæ §. *Non igitur*, qui præmissa confirmatione multiplici, quod omnes Sacerdotes dicantur Patres fidelium, addit, vt pateat Romanum Pontificem esse patrem cœterorum Patrum, inditum illi esse nomen *Papæ*, idque Decreto Synodi Nicænæ, quam referente Eusebio edixisse ait, vt sicut Rex Romanorum antonomasticè dicitur *Augustus*, ita & Romanæ vrbis Antistes dicatur *Papa*. Verùm hoc totum est commentitium. Nihil enim

tale

tale habet Eusebius, neque Acta Nicænæ Synodi, contra cuius decreta SS. Augustinus & Hieronymus, & longè post alij, nunquam vocassent *Papæ* nomine inferiores Episcopos, vt sæpè faciunt. Adhæc ea notio vocis *Papa*, vt sic dictus sit, quasi *Pater Patrum*, ægrè potest subsistere & monstrari solida; tum quia vt argumentatur Celsus Mancinus lib. 3. de Iuribus Principatuum cap. 5. plerisque locis, ac nominatim in Synodali Epistola Episcoporum Epiri ad Hormisdam, idem simul & *pater patrum*, & *Papa* appellatur; quod absque labe battologiæ non fieret, si Papa idem esset, quod *pater patrum*. Tum etiam quia olim, omnibus Clericis, posteaque omnibus saltem Episcopis, commune fuit nomen *Papæ*, tametsi non dicerentur *patres patrum*, demptis perpaucis insignis notæ Præsulibus de quo postea.

Quidam nomen *Papa* ab interiectione admirantis *Papæ*, ductum volunt, quasi denominaretur admirabilis. Sed hoc nullo modo solidum est, tametsi probasse eam notionem vocis *Papa*, visus est Gabriel lect. 23. in Can. *litera G*, & anteriùs etiam alij apud Remigium Antissiodorensem libro allegato de celebratione Missæ, subscribitque Siluester. V. *Papa*, & Ambrosius Nouidius lib. 2. sacrorum Fastor. ac Hieronymus Vida Hymno de Cathedra S. Petri; & Nicolaus Eymericus Tract. de potestate Papæ q. 2. & 3. & multos adducens F. Iuniperus à Drepano disput. 1. pro Iuris Pontif. defens. q. 1. cap. 4. à num. 11. Videtur etiam maximè inclinare in hanc notationem vocis *Papa*, Duardus lib. 1. in Bullam Cœnæ cap. 4. q. 7.

Quid si dicamus, nomen *Papæ*, idem significare, quod *directorem*, aut *Custodem* prisco Idiomate apud Italos, siue aliunde obrepserit, siue ab Oscis manarit? Certè impostor Adelbertus in Epistola quam è cœlo delapsam fingebat, sic habet præter cœtera. [Duodecim Papati, qui sunt in Romana Ciuitate triduanas fecere vigilias.] Ita refertur in Concilio Romano sub Zacharia, contra planum illum

Dd cele-

celebrato. *Papatos* autem ibi, ſignificare *cuſtodes*, aut præfectos morum, vel moderatores & pædagogos, habetur ex Actis SS. Viti atque Modeſti, vbi ea vox diſertè ita accipitur, cum de S. Vito, ſub cura B. Modeſti conſtituto agitur. & idem coniecto ex Petro Damiani Opuſc. 23. cap. 4. qui agens de cuſtodia Angelorum nobis à DEO attributa, ait; [Si Rex potens, cuilibet de ſuis Principibus, Impuberis filij velit delegare cuſtodiam, & ille poſtmodùm in furorem verſus inſaniæ, ſaliuis ſe fluentibus, nariumque mucoribus oblinat; & vel in ignem ſe phrenetica temeritate proijciat, vel certè in ſquallentis cœni volutabrum, ſordidæ ſuis ſe more prouoluat, nonnè protinus ille depoſcet, & reconſignare depoſitum, & Papatis abijcere famulatum?] Eo loco, *Pappas*, apertè ſonat cuſtodem, cui concredita eſt puelli cura. Similiter idem Petr. Opuſc. 57. diſſertat. 1. cap. 4. [Puer in medio, ſine Papate, vel gerula, cœpit.] Eſt ergo *Papas*, cuſtos. Romanum autem Pontificem eſſe cuſtodem Eccleſiæ, ſiue infantium Chriſti, monſtratum eſt ſuperiùs. Quia verò huiuſmodi cuſtos & moderator Infantis, eſt eius director ac veluti Dux, poteſt quoque nomen *Papæ* ſimiliter accipi. Eſt in hanc rem optimus locus in Actis breuiatis S. Cypriani antiquitùs conſcriptis & exhibitis à Surio 13. Septembr. vbi Galerius Maximus Proconſul ſic refertur allocutus S. Cyprianum. *Tu Papam te, ſacrilegæ mentis hominibus præbuiſti?* Vbi eſſe *Papam*, idem eſt, quod eſſe Ducem ac Directorem ad negotium de quo agebatur. Eodem ſenſu apud Innocentium III. lib. 3. Epiſt. 60. Archiepiſcopus Corinthi, expoſtulat ſibi circumuento ablatam eſſe medietatem Decimarum, omnium Monaſteriorum & Papatuum, in quibus tres Monachi, vel pauciores morantur. Vbi *Papatus*, apertè ſumitur pro *Rectoria*, vt vocant, in qua pauci Monachi ſub vno *Papa*, ſiue *Rectore*, vitam exigunt, longè minores numero quam in Abbatia aut Prioratu.

Non inepta ratio denominandi Romanum Pontificem,

Pa-

Papam, erui poteſt ex Polluce, apud quem *Pappus*, idem eſt, quod præcipuus inter ſeruos. Sic enim habet. ο μὲν πάππος, μόνος τῶν θεραπόντων πόλεος, καὶ δῆλοι ἀπελεύθεροι, ad differentiam μέσε καὶ πιττιγε. Erat enim hic ſeruus inter ſeruos Dominus. Quia enim erat cœteris ſeruis in herili domo antiquior, & eius fidelitas magis erat probata, præponebatur omnibus famulis. Eiuſmodi famulum habuit Abraham. Geneſ. 24. vbi ita legitur. *Dixitque Abraham ad ſeruum ſeniorem domus ſuæ, qui præerat omnibus, quæ habebat*. Hebræa habent, *qui dominabatur omnibus rebus, quæ ei erant*. Et hinc ducta eſt denominatio *Senioris*, pro *Domino*, Gallicè *Seigneur*. In libris Feudalibus & Capitularibus, creber eſt huius vocis vſus. Et nominatim in Capitulis anno 956. ad Francos & Aquitanos tranſmiſſis, ita habetur. [Mandat vobis noſter Senior, quia ſi aliquis de vobis talis eſt, cui ſuus ſenioratus non placet, &c.] Singulare eſt, quod de *Sene*, ideſt Domino Prouinciæ Tyrenſis, notatum eſt à S. Antonino 2. par. hiſtor. tit. 17. c. 9. S. 7. Ex hoc vſu ab Hebræis deriuato, vt ſeruus qui cœteris, vt Oeconomus præeſſet ſenior diceretur, Chriſtus Dominus, domus ſuæ Rectorem Romanum Pontificem, nomine ſerui fidelis & diſpenſatoris prudentis conſtituti ſuper familiam ſuam, deſignauit Luc. 12. & Matth. 24. Nam quamuis S. Ambroſius Luc. 12. & SS. Hilarius ac Hieronymus Matth. 24. de Epiſcopo abſolutè ea loca exponunt, tamen quod de Epiſcopo quocunque dicitur, multò magis & principaliùs cadit in Epiſcopum antonomaſticè dictum, hoc eſt Epiſcopum Epiſcoporum. Inſigniter S. Ambroſius in prœmio libri quinti de fide. [Quiſnam fidelis ſeruus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore cibum? Non vilis hic ſeruus eſt. Magnus aliquis eſſe debet. Eſt Petrus, ipſius Domini ad paſcendum gregem iudicio electus.] Et diſertè quoque S. Chryſoſtomus ſub initium libri ſecuudi de Sacerdotio, de Petro & eius ſucceſſoribus huiuſmodi locum interpretatur. Et locus ipſe apertè ferre videtur, vt po-

tiùs de Romano Pontifice solo intelligatur, quàm de alijs Præsulibus. Cum enim Christus præmisisset seruos vigilantes fore beatos, & Petrus percontatus esset, an hæc parabola ad discipulos pertineret, an ad omnes; respondit Christus: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Quasi diceret; Ad te pertinet ò Petre, hæc oratio; tibi quippè incumbit cogitare, qualem oporteat esse fidelem Oeconomum super vniuersam Dei familiam constitutum. Sanè paulò post, vt ostenderet se de vno singulari & primario seruo, domus ac familiæ suæ dispensatore egisse, subdit; *Quòd si dixerit malus ille seruus in corde suo, moram facit Dominus meus venire, & cœperit percutere seruos & ancillas, & manducare & bibere cum ebriosis, veniet Dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.* En, agit perspicuè de vno seruo, qui nemini infra Deum subsit, & à nullo iudicari possit; qui alius non est, quàm Romanus Pontifex, qui soli Deo debet innocentiam. Cum igitur Romanus Pontifex sit seruus Dei constitutus super omnes conseruos, & à Christo delectus, vt vniuersæ eius familiæ det cibum in tempore, pascens eam doctrina & cœlestibus dapibus, meritò *Pappus* dicitur, quod est nomen serui primarij omnibus sub hero in familia præpositi, quod reuera est in Ecclesia Catholica vniuersa, munus Romani Pontificis, de cuius notione & administratione domus Dei, solius Christi est iudicare si labatur, & contra Dei mentem, ac bonum familiæ Christi segerat. Habent quidem ista locum quoad omnes Episcopos per proportionem, quatenùs quilibet eorum est super totam familiam sibi concreditam, & ab ea iudicari non potest. Et in hoc sensu post varios Patres quos adducit, de Prælatis omnibus proposita verba exposuit Tolet. in c. 12. Lucæ ab annotat. 70. Absolutè tamen & propriè seruus senior, totius familiæ iudicio subductus, eique toti præpositus, est solus Romanus Pontifex, id quod Toletus ibidem,

post

post annotat. 71. subolscit. Quominùs tamen hinc petitum credam nomen *Papæ*, obstat quod olim omnes Episcopi donabantur Papæ nomine; cum tamen seruus ille senior toti familiæ Christi præpositus, sit solus Romanus Pontifex. Hæc & alia à varijs in hanc rem excogitata, proferri in hanc rem non inuerisimiliter possunt, necdum tamen explent animum.

Germana itaque notio vocis *Papa*, vt ex Eustathio refert Henricus Stephanus, V. παππάς ducitur ex antiquo & Græcorum & Latinorum vsu, quo paruuli balbutientes, veluti naturali voce (vt differit Goropius in Gotodanicis) *pappare*, idest cibari auidi, vt Aristophanis Trigeus in Comœdia εἰρήνη profitetur, abblandiendo Patri, vocant *Pappam*: id quod etiamnum in his oris receptum videmus. Minuscula enim ætas, haud aliter patrem compellat, quàm vocando, *mon Pappa*. Apud Athenæum lib. 8. Philæmon inducitur dicens χαῖρε πάππα φίλτατε. Item Odysseæ 3. filia Nausicaa sic patrem affata refertur, πάππα φίλε. Æquè apud Iuuenalem Satyra 6. de patre dicitur.

—————— *Timidus prægustet pocula Pappas*.

Quæ postrema vox, est masculina, non autem (vt ibi malè censuit Britannicus) fœminina, & casus accusatiui pluurali. Ausonius, pro aui qui patris pater est, & veluti pater maior ac interior, vsurpauit id nomen, eo versu ad Nepotem,

—————— *Pappos auiasque trementes*
Anteferunt patribus, seri noua cura nepotes.

Et esse eam *Pappi* notionem germanam, tradit in Onomastico Iulius Pollux, & Suidas. Sic etiam *pappazo*, Infantile verbum est, Inuocantis auum, qui nepotibus solet esse lenior, & indulgentior, vt notauit Ioannes Britannicus ad locum citatum ex Iuuenali Satyra 6. qui *pappam* quoque, idem esse quod cibum infantilem, (sicut *bua* est potus) ex Catone obseruat; & *pappare minutum* apud Persium idem esse tradit, quod comedere vt infantes faciunt. Eodemque

Nupe-

Nuperus Taciti interpres lib.3. Annal. refert, quod Varro & Ausonius habent de *papis senibus*. Dictos enim censet *papos senes*, casca ætate viros, quibus eadem cura sit impendenda, quæ infantibus. Sic ille exponens quid sit *paparium*. Blandum ergo illud vocabulum, quo teneri infantes Patrem, aut auum nominare iam olim soliti; Vsus Christianorum, sensim soli Romano Pontifici accommodauit, tanquam antonomasticè & per excellentiam Patri; prætermisso Euphoniæ gratia altero π, pro cuius restitutione frustra satagit Remundus Ruffus supra. Bithynos eo nomine Iouem vocare solitos, Arrianus est author. Nec dissonat, quod de Ioue, *Pappeo* apud Scythas dicto, scribit Herodotus lib.4.

His pridem conscriptis, vir de studijs nostris benemeritissimus, D. Philippus Laigneau, cum inaudisset hunc laborem colligendi & enucleandi Pontificios titulos à nobis esse susceptum, transmisit è sua litteraria penu libris non vulgaribus optimè instructa, Opus Italicum Ignatij Braccij de Ethymologia nominis *Papa*, qui de hac voce differit plenissimè. Quamquam hic author, potiùs refert quàm excutit varias de huius vocis notatione sententias. Illud verò consideratione dignum apud eum occurrit, quod non modò admittit nomen *Papæ* olim fuisse datum alijs quàm Romanis Pontificibus, sed etiam cap.2. obseruat datum esse aliquibus nomen *Papæ Romani*, etiam si non essent Episcopi Romanæ Ecclesiæ. In quam rem profert caput *sanè* 24. q. 2. vbi de Dioscoro Episcopo (vt ait) vrbis Constantinopolitanæ, quæ noua Roma dicta est, sic habetur. *Romanorum enim Ecclesia, ante annos paucos, Dioscorum qui fuit Papa eiusdem Ecclesiæ, & post mortem anathematizauit*. Hæc tamen minùs attentè scripta sunt. Nam eo loco apertè agitur de Dioscoro non Constantinopolitano fictitio Patriarcha, sed Romano Pontifice, alioqui non fuisset eiusdem Ecclesiæ, quæ illum anathematizauit. Fuit ergo is Dioscorus Romanus Pontifex schismaticus, qui à Bonifacio,

facio, iam defunctus est percussus anathemate. Itaque ex eo loco, non probatur quod assumptum erat probandum.

In magna parte reliquæ disputationis micat potiùs Authoris ingenium & multiplex eruditio, quàm quæ possit placere soliditas. V. G. quæ cap. 8. disputat, vt probet vocem *Papæ* posse duci à voce Hebræa *Abba*, mutato b, in π, eo quod apud Callimachum Hymno de Diana, Iupiter à filia vocetur, *Appa*, nimis arguta videntur. Nec magis arrident, quæ habet cap. 9. de huius vocis deriuatione, *à papilla*, quod Pontifex sit veluti mamma Christianitatis. Meram item diuinationem sapit, quod refert cap. 10. nomen *Papæ* ductum esse, ex compendio expressa adscriptione antiqua in Pontificijs decretis *Pa Pe*, hoc est *Paulus* & *Petrus* præmisso Pauli nomine; quod vnde confirmetur, non liquet. Non enim si Imago B. Pauli collocabatur ad dexteram, vt supra tactum est Prænot. 3. Sequitur nomen Pauli fuisse scriptum ante nomen Petri. Tandem quod Pontifex Romanus dictus sit *Papa*, quasi *Pater patriæ*, vt volunt quos Author refert, nec improbat cap. 12. nimirùm Paulus Middelburgius Epistola ad Leonem X. & Lazius l. 3. Comment. Reipub. Rom. cap 17. Vel quod dictus sit *Papa*, quasi *Pater patratus*, vt Author prosequitur cap. 13. Hoc inquam vtrumque, eo argumento refellitur quo æquè quatiuntur alij quidam ex adductis dicendi modis; nempè quod significata ijs notationibus prædictæ vocis respondentia, non potuissent cadere in alios Antistites, vel minores Sacerdotes, quos tamen nomine *Papæ* olim donatos vidimus, priusquàm illud nomen decreto Gregorij VII. restringeretur ad Episcopum Romanum. Itaque hæreo in vocis notatione & subiecta ei notione quam proposui.

Papa Apostolicus. Vita S. Gregor. apud Metaphrastrem & passim alibi, idest Pater Apostolicus.

Papa Apostolicus & verticalis. Hypomnesticon de Anastasio Apocrisiario, in Collectaneis Anastasij.

Papa

Papa beatissimus sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ, idest Apostolica sedes, quæ ab ipso incarnato Dei verbo, sed & ab omnibus sanctis synodis, secundùm sacros Canones, & terminos vniuersarum, quæ in toto terrarum orbe sunt, sanctarum Dei Ecclesiarum, in omnibus & per omnia, percepit & habet imperium, authoritatem, & potestatem ligandi, atque soluendi. S.Maximus Epistola ad Petrum Illustrem.

Papa Cathedræ Apostolicæ. 8.Synodus. Actio.10.cap.11. Idest pater, sedens in Apostolica Sede.

Papa sanctissimus, summus, & Apostolicus, qui omni, quæ sub cœlo est, præcellit Hieraticæ dignitati. Hypomnesticon de Anastasio Apocrisiario.

Papa vniuersalis, primæ ac summæ sedis Apostolicæ, Dominus sanctissimus & reuerendissimus Pater Patrum. Hincmarus ad Nicolaum I.

Papa vniuersalis, ter beatissimus. Sexta Synodus Actio.17.

Papa vnicus, atque singularis Pastor. Anastasius Præfatione ad Nicolaum I.in vitam S.Ioannis Eleemosinarij abs se versam.

Papa summus. Sexta Synodus Actio.18.acclamans Agathoni.

Papa vrbis æternæ. Theodos. & Valentin. in Nouell. de Ordinat. Episcop.

Aeternam vrbem, dici *Romam*, norunt Grammaticorum pueri. Benè multa loca ex Symmacho,& alijs in hanc rem addensat Iuretus ad lib. 3. Symmachi Epist.55. Et vt vides ex Nouella allegata, etiam Christianos Imperatores non puduit huius nomenclationis, quam proscindit S. Hieronymus q.11. ad Algas. & Prosper in dimidio temp. cap.7. Æternitatem tamen, quam ex Imperio sine fine dato Romana Vrbs obtinere non potuit, toties eo deiecta, verè ac solidè per Pontificiam sedem illic à Christo plantatam consecuta est, quia portæ Inferi non præualebunt aduersùs eam. Porrò constat titulum *Episcopi vrbis æternæ* ad designandum Pontificem Summum, esse Theodosio quem addu-

adduximus antiquiorem. Nam Ammianus lib. 15. agens de ardenti desiderio Constantij, vt Liberius Romanus damnaret Athanasium, ait id ab Imperatore expositum, vt damnatio Athanasij in Pseudo-Synodis iam constituta. [Authoritate qua potiuntur æternæ vrbis Episcopi per Liberium firmaretur.]

Parens prima, Ecclesia Romana. Photius Epistola ad Nicolaum I. μήτηρ πρωμήτωρ. Ecclesia enim quælibet, mater est fidelium, qui ei subsunt, vt habet etiam vulgata loquendi formula. At prima inter illas matres, omnibusque superior ratione Pontificis, est Ecclesia Romana.

Pastor. Chrysostomus homil. 55. in Matth.

Antonomasticè hunc titulum, S. Petro competere, docet in hunc modum Arnobius in Psal. 138. [Ecce Apostolo pœnitenti succurritur, fitque Episcoporum Episcopus, & maior gradus redditur ploranti, quàm sublatus est deneganti. Quod vt doceam, illud ostendo, quod nullus Apostolorum, nomen *Pastoris* accepit. Solus enim Dominus IESVS Christus, dicebat: *Ego sum Pastor bonus*. Et iterum, *Me* (inquit) *sequuntur oues meæ*. Hoc ergo nomen Sanctum, & ipsius nominis potestatem, post resurrectionem suam Petro pœnitenti concessit, & negatus negatori suo hanc quam solus habuit, tribuit potestatem, vt non solùm recuperasse, quod amiserat probaretur, verùm etiam, & multò ampliùs pœnitendo, quàm negando perdiderat, acquisisse.] Itaque S Petrus est ouium Christi Pastor, singulari quodam & eximio modo, ita vt quamuis alij etiam sint Pastores, quibus dictum est, *Pascite qui in vobis est gregem Dei*, absolutè tamen & antonomasticè, vnus sit Pastor vnius ouilis, iuxta ipsius Christi oraculum, *fiet vnum ouile, & vnus Pastor*, quod de Romano Pontifice totius Gregis Christi ipsorumque subordinatorum Pastorum vno Pastore, accipiunt Michael Aninyon toto opere de vnitate ouilis, & Toletus ibi & Bellarminus lib. 1. de Romano Pontifice cap. 9. post Innocentium III. ad Catholicum Arme-

niorum, & S. Cyprianum Epist. 76. Infertur porrò ex hoc titulo, Pontificis esse, doctrinæ sanæ pabulum Christi ouibus exhibere, & in eorum bonum & pacem inuigilare, itemque cum res tulerit & ouium exerratio postulauerit, adhibere Virgam percutientem, vt deuiantes reuocet. Quod ex Augustino & varijs iuribus illustrat Ioannes Lupus Tract. de Confœderationibus Principum, membro 1. num. 16. & Michael Aninyon lib. de vnit. ouilis & Pastoris cap. 3. vbi de comparatione Ecclesiæ & ouilis, multa. Franciscus autem Turrianus lib. 1. de Pontificis authoritate supra Concilia, de huiusmodi pastione accipit illud Prouerb. 17. ad pastorem pecoris rationalis, vt curam habeat viridium; idest vt Religio vireat, & Dei cultus, in ijs quorum culturæ tanquam agri cuiusdam præpositus est à magno Patre familias. Congregationem verò fœni montani, vt habeantur oues; & honorem campi, vt suppetant agni, de quibus continenter præcipit Salomon, exponit idem author de doctrinę pabulo cuiuis conditioni accommodato, prouidè administrando per eundem pastorem, vt grex Christi sobolescat, & fructificet Domino. Porrò nomen & munus Pastoris, quantam sollicitudinem pro commissis ouibus deposcat, tradit egregiè creditus Ioannes III. in Epistola ad Episcopos Galliæ, atque Germaniæ.

Pastor generalis ouium Dei. Iuo Carnot. serm. de Cathed. S. Petri.

Pastor Ecclesiæ. Chrysostomus hom. 55. in Matth. S. Gregor. lib. 9. Epist. 39.

Pastor humani gregis. S. Isidorus lib. de obitu & vita Sancto.

Pastor Pastorum. Creditus Emissenus serm. in Vigilia S. Petri, & serm. de S. Ioanne Euang. Moses Mardenus legatus Patriarchæ Antiocheni ad Iulium III. Ioannes Beccus Patriarcha Constantinop. ad Nicolaum III.

Eruit creditus Eusebius, hunc titulum ex Ioan. 21. verbis illis. [Respondente Petro, *Domine tu scis, quia amo te,*

ait

ait Christus, *pasce agnos meos, pasce oues meas*. Priùs agnos, deindè oues ei commisit, quia non solùm Pastorem, sed pastorum pastorem eum constituit. Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oues, pascit filios, pascit & matres, regit & subditos & prælatos. Omnium igitur Pastor est, quia præter agnos & oues, in Ecclesia nihil est. Nihil inquam, quod non suis Pastoribus, Christus commiserit.] *Suos Pastores*, antonomasticè appellat Petrum & Petri successores, de quibus solis egerat. Quamuis alijs quoque Episcopis per aliquam ad Petrum proportionem, aptatur mandatum pascendi, triplici pastione Petro datum, vt differit Petrus Cellensis Epist.8.vbi etiam triplicem pastionem, secernit, doctrinæ nimirùm, exemplorum, ac miraculorum. S. Eulogius lib. 3. de Pœnitentia apud Photium cap. 280. prædictum Ioannis locum expendens, & magnum Christi in suas oues amorem ex triplici Petri interrogatione eruens, distinguit tres gradus pecorum rationalium Petro commissorum; agnos scilicet, ouiculas & oues, perfectos & imperfectos, ea triplici serie subditos S. Petro demonstrans. Quamquam Latina editio non nisi agnos & oues præfert. Cœterum quod S. Titus ab Andrea Cretensi in eius Encomio, denominatur *Pastor Pastorum*, accipiendum est restrictè per ordinem ad solos Episcopos & Sacerdotes, quibus iure Metropolitani præerat, non autem absolutè per ordinem ad omnes planè Pastores, quo pacto dicitur de Romano Pontifice.

Pastor pijssimus, in cuius beatissima lingua est æterna medicina salutis, per quam cœli aperiuntur credentibus. Alcuinus Epistola ad Adrianum.

Pastor & Episcopus omnium, qui Christiano nomine censentur. Arnulphus Lexouiensis Epist.19.

Pastor splendore plenus, pastor & Dominus gregis Christi. Missa Christianorum Angamallensium tom. 6. Bibliothec. Paris.

Pastor summus & Apostolicus, atque præcipuus omnium

Christianorum. Anonymus Epistola ad Occidentales in Collectan. Anastasij, & concinit Arator lib. 1. histor. Apostol. dicens de S. Petro.

> ---------------------- *Cui tradidit Agnus,*
> *Quas passus saluauit oues, totumque per orbem,*
> *Hoc auget Pastore gregem, quo munere summus*
> *Surgit.*

Pastor vnus ouium, & pastorum omnium. S. Bernard. 2. de Considerat. cap. 8.

Locus Bernardi dignus est, qui adscribatur. [Tu es (inquit Eugenio) cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt. Sunt quidem & alij cœli Ianitores, & gregum pastores, sed tu tantò gloriosiùs, quantò & differentiùs vtrumque præ cœteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos; tibi vniuersi crediti, vni vnus. Nec modò ouium, sed & pastorum tu vnus omnium pastor. Vnde id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè & indiscretè, totæ commissæ sunt oues? *Si me amas Petre, pasce oues meas?* Quas? Illius, vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certi regni? *Oues meas* inquit; Cui non planum, non designasse aliquas, sed adsignasse omnes. Nihil excipitur, vbi distinguitur nihil; Et fortè præsentes cœteri condiscipuli erant, cum committens vni, vnitatem omnibus commendaret in vno grege & vno pastore, secundùm illud, *Vna est Columba mea, formosa mea, perfecta mea*. Vbi vnitas ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem non habent, sed diuisionem, recedentes ab vnitate. Inde est quod alij, singuli singulas sortiti sunt plebes, scientes sacramentum. Denique Iacobus, qui videbatur columna Ecclesiæ, vna contentus est Hierosolyma, Petro vniuersitatem cedens.]

Pater Apostolicus. Celer ad Hormisdam.

Pater beatissimus. Senator Præfect. prætor. ad Ioannem Papam, inter Epistolas Cassiodori lib. 11. Epist. 2. quam

stylus

ſtylus docet eſſe Caſſiodori. V. Supra latè. V. *Beatitudo*.

Pater Christianæ plebis. S.Auguſtinus Epiſt.162.

Pater communis. Petrus Cluniacenſ. lib.4. Epiſt.24. Acta S. Lutgardis lib. 2. cum de morte Innocentij III. Michaël Palæologus I piſtola ad Gregorium X.

Eodem proportione modo Romana Ciuitas per Pontificem dici poteſt, *mater communis*, aut *patria communis*, quo olim nomine dictam Romam ratione Imperij politici, conſtat ex benè multis Symmachi locis, quæ Iuretus notauit ad lib.5. Epiſt.94. *vnam* eſſe *cunctarum gentium in toto orbe patriam*, dixit Plin. lib.3. cap. 5. *Totius orbis ciuitatem vnicam*, vocat Sidonius lib.8. Epiſt. 6. Negatque Caſſiodorus eam vlli poſſe dici alienam. Quia ſcilicet communis erat omnium patria; humanumque genus, communi nomine fouit, matris non Dominæ ritu, vt Claudianus cecinit lib.3. de laud. Stilico. Ad eum ergo modum proportione, nunc Romana Vrbs per Pontificem, communis Patria, & ipſe Pontifex communis pater, meritò denominatur. Laurentius Iuſtinianus ſerm. de S. Hieronymo, eum nuncupauit *communem patrem*, ſed ſenſu longè alio. Nempè quia omnes communiter informat, vt Doctor.

Pater Eccleſiæ. Petrus Cluniac. lib.6. Epiſt. 27. Carolus Magnus in Epitaphio Adriani I.

Quid ferat in Pontifiee, titulus *Patris Eccleſiæ*, paucis attigit Petrus Cellenſis Epiſt. 6. ſcribens ad Alexandrum III. [Ad ſinum (inquit) veſtræ pietatis, qui debita humilitate recurrit, non ſolùm maternæ lenitatis blandimenta, ſed & paternæ ſollicitudinis ſolet inuenire indubia tutamina. In manu namque veſtra eſt, poſt Deum, pax omnium ſimul Eccleſiarum & noſtra.] Similia habet Epiſt.2. Radix verò prima huius tituli, eſt generatio in Chriſto per Euangelium & poteſtatem S.Petro collatam, in quam rem pulchrè diſſerit Reginaldus Polus lib.de Concilio ad q.26.

Pater excellentiſſimus, atque Apoſtolicus Pontifex, & ex autho-

autheritate S. Petri Principis Apostolorum magisterio fretus. S. Bonifacius ad Zachariam.

Pater mundi, dignus prænomine Petri. Episcopi Germaniæ ad Ioannem VIII.

Pater noster sanctissimus, Deo beatissimus, & fidelis, sacerdotum princeps & Apostolicus vniuersalis Papa. Anonymus Epistola ad Occidentales in Collectan. Anastasij.

Pater omnium. Sarisber. lib. 6. polycrat. cap. 24.

Grauissimè hic titulus Romano Pontifici vendicatur in Concilio Florentino sess. vlt. verbis illis. [Definimus Sanctam & Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem, in vniuersum orbem tenere primatum; & ipsum Pontificem Romanum, esse successorem B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totius Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam, à Domino Nostro IESV Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur.]

Pater orbis. Petrus Damiani Opusc. 23. cap. 1.

Hunc titulum suis Imperatoribus per putentissimam adulationem dedere Romani. Sic enim Statius lib. 7. Sylu. Domitianum appellat. *Tenè ergo regnator terrarum, orbisque subacti, magne parens.* Et ibidem. *Salue magne parens mundi.* Hoc quàm falsò sit pronunciatum, nouit quisquis Domitianum non ignorat. At in Christi Vicarium optimè cadit ea appellatio attentis muneribus ei consentaneis.

Pater Patrum reuerendissimus. Iuo Carnot. Epistola 12. S. Athanasius Epistola ad Liberium, & ad Felicem, Trias Conciliorum Africanorum Epistola ad Damasum, Geruasius Rhemensis ad Paschalem.

Id nomen vlli vnquam præterquàm Romano Pontifici esse communicatum, negat Bellarminus lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 31. Sed sicut alias plerasque Romani Pontificis

per

per ſe primò proprias nomenclationes, ita hanc quoque, ad alios plerunque Antiſtites inferioris gradus extenſam, eſſe, diffiteri non licet. Nam Clemens, Iacobum initio Itinerarij S.Petri, & Epiſt.1. vocauit *Patrem Patrum*. De Gregorio Nyſſeno in II.Nicæno Concil.ſeſſ.6.dicitur, *quem omnes Patrum patrem vocant*. S. Chryſoſtomus à Theodoſio apud Nicephorum lib.14.cap.43. *Pater patrum*, dicitur, ijs literis quas ad eum euocandum tanquam viuentem ad ipſum ſcripſit. Eodemque nomine donatur S.Ioannes Alexandrinus, in libello ſupplice Coſmæ, vt retulit Anaſtaſius in eiuſdem S.Ioannis hiſtoria cap.13. Taceo de S.Eutychio Patriarcha Conſtantinop. cuius Acta eum appellant *magnum patrem patrum*. Quo eodem modo denominatur apud Balſamonem ad interrogata Marci Patriarchæ. De hoc ſilere malo, ne quis opponat, id ſchiſmatico, vel etiam hæretico ſenſu prolatum. Fortunatus, Magnericum Epiſcopum ſic compellat. *Culmen honorificum, Patrum Pater, alme Sacerdos*. Sidonius lib.6.Epiſt.1. vocat S.Lupum Treccenſem Epiſcopum *Patrem patrum*. Et eodem recidit, quod S. Athanaſius Oſium Cordubenſem *patrem Epiſcoporum* nominauit. Nam Epiſcopi patres ſunt populorum, vt eſt apud Sidonium lib.4. Epiſt.17. & apud Caſſiodorum in Pſal. 109. Itaque *pater Epiſcoporum*, quo nomine donatus eſt Oſius, idem ſonat, quod *Pater patrum*: ac proinde ea appellatio *Patris Patrum*, tametſi per excellentiam & antonomaſticè, debetur Romano Pontifici, tamen aliquando alijs quoque Pontificibus communicata reperitur.

Pater patrum excellentiſſimus. Geruaſius Rhemenſis Epiſtola ad Paſchalem.

Pater pauperum. S. Bernardus in prologo operis de conſiderat.& Epiſt.257.

Pater reuerendiſſimus, dilectiſſimus Dominus, cum timore & honore venerandus, Magiſter Apoſtolici honoris priuilegio præditus, Pontificatus infulæ Apoſtolicæ ſedis ſublimatus. S.Bonifacius Epiſt.4. ad Zachariam.

Pater

Pater reuerendus. Petrus Blef. Epift.68.

Simile eft, quod Philipp. Abbas Epift.12. fcribens ad Eugenium Papam, vocat *Reuerentiam*.

Pater fanctiffimus. Alcuinus Epiftola ad Adrianum. V. Infra. V. *Sanctitas*.

Pater fanctiffimus, & perbeatiffimus. Lotharius ad Nicolaum I.

Pater fanctus. Mofchus in Limonario cap.150.

Hanc vulgarem Pontificis appellationem, à fanctitate muneris quod gerit, repetendam effe, perfpicuum videtur. Ex quo fit, vt quantumuis improbus fit, qui fuccedit S. Petro in eo munere, tamen non excidat veri & legitimi Pontificis gradu, fi cœtera non defint. In quam rem benè differit, Ecbertus ferm.10. aduersùs Catharos *fub initium*, & multa addam in Epilegom. fubnotat. penult. Cœterum eft, qui eam Pontificis denominationem alio referat. Nam Ignatius Braccius lib. de Ethymologia nominis *Papa* c.13. idem effe ait, quod vulgo dicitur, *Pater Sanctus*, ac quod olim dicebatur, *Pater Patratus*; quia *patrare*, eft verbum antiquum, quod idem fonat, ac *fancire*, vt notant Feneftella lib. de Sacerdotijs Rom. cap.10. & VVolfang. Lazius lib.3. comment. Reip. Rom. cap.15. ficut ergo caput Fœcialium, quorum erat fœderibus fanciendis dare operam, *Pater Patratus*, fiue *Pater Sanctus*, appellabatur: ita nunc apud Chriftianos, qui inuigilat in fœdera & pacem Chriftianorum, *Pater Sanctus* appellatur, quafi inter nos Pater Patratus; cui quod & anteriora, & futura fpectanda fint, & Patrem fuperftitem, & iam natos, ac fuperftites liberos effe oportebat, vt Plutarchus in Problematis dixit. Certum eft maximè decere Pontificem, fœderibus inter Chriftianos fanciendis (quod Pater Patratus cum fuis Fœcialibus curabat) incumbere. Idque alibi monftratum fusè eft, & facilè à multis iam fæculis Chriftianis deprehenditur. Quomodò tamen cadat in Pontificem, altera & quidem præcipua Patris Patrati & Fœcialium functio, quæ fpectabat

bat

bat bellorum Indictionem, viderint qui ista obtrudunt circa notionem *Patris Sancti*. Itaque laudanda est argutiola, non tamen amplectenda.

Si placeret ab Ethnicis hanc denominationem repetere, præstaret voces *Patris Sancti*, accipere ita vt idem sonarent, quod *Patrem Sanctum & sacrum atque nullatenùs violandum, & quodammodò diuinum*. Eiusmodi quippè est notio *Patris Sancti*, apud Ethnicos, qui proindè, cùm genitorem, aut qui pro genitore esset, tùm Imperatorem Sanctum Patrem appellabant. Sic Vopiscus in Floriano huiusmodi refert Epistolarum initia. [Antonio iusto patri, Antonius Tiberianus salutem. Nunc te Sancte Pater, interesse decuit Senatui amplissimo.] [Claudius Capilianus, Cereio Metiano patruo salutem. Obtinuimus Sancte Pater, quod semper optauimus.] Liberis ac libertis, patrum ac patronorum personas debere Sanctas esse, quia nullo pacto ferendum est vt violentur, habetur ex l.*Liberto*, ff. de obseq. à lib. patron. præst. Quid quod, omne ad Deum quoquomodo pertinens, Sanctum est; vt non modò Clemens Alexand. lib.7. Strom. Sed etiam Macrobius 3. Saturn. cap.3. ex Trebatio & alijs Ethnicis pronunciauit? Indeque ortum, quod Marcianus I. C. lib.8. ff. de rerum diuis. *Sancta*, ait dicta, quæ ab iniuria hominum, defensa atque munita sunt, quia ad Deum attinent. Vnde perfugium tutum præstant omnibus, ita vt inde abripi aliquem, vel ibi iniuriam pati, nefas habeatur; quæ ferè est *Sancti*, notio, apud Tullium orat. pro domo sua. Denique ex eadem radice oritur, quod Theophilus I. C. l. *Sanctum est*, ff. de rer. diuis. *Sanctum*, pro honorando & veneratione digno accipit. Hæc omnia nullo negotio, ad titulum *Patris Sancti* Pontifici Romano delatum, accommodare licet. Sed illud maximè in eum quadrat, quod habet his verbis Pausanias in Laconicis, cum de ara Augusti. [Cognomen Augusti idem planè sonat, quod Græcorum linguæ σεβαστὸς, idest Sanctus, ac ipsa quasi numinis cuiusdam maiestate colendus.]

Ff *Pater*

Pater peregrinorum. B.Hildegardis ad Eugenium III.

Est quidem Pontifex Romanus, eorum qui specialiter *peregrini* audiunt, pater; quos & ab iniurijs intentato anathemate tegit, & multiplici beneficentia plerumque sublevat, vt docent sacræ pleræque narrationes, nominatim de gestis Pontificum per tempora magni Iobelæi. Non videtur tamen eo respexisse B. Hildegardis, nominans Pontificem, patrem peregrinorum; sed attendisse potiùs videtur conditionem omnium in terra fidelium, qui viatores, atque adeò peregrini denominantur. In quam rem luculenter disserunt S. Ambrosius serm. 51. agens de agro sanguinis in sepulturā peregrinorum, Chrysostomus hom. 24. in Epistolam ad Hebr. Gregor. Nyssenus lib. de vita Mosis. S. Augustinus serm. 32. de verbis Dom. & in Psal. 38. & ad illud Psal. 118. *Incola ego sum in terra*, S. Gregorius lib. 15. Moral. cap. 27. & lib. 18. cap. 17. Quia ergo Romanus Pontifex omnium fidelium, hìc in terra peregrinantium pater est, iure dicitur *Pater peregrinorum*.

Pater orphanorum, & Iudex viduarum. S.Bernardus Epistola 156.

Pater summus. Episcopi Germaniæ ad Ioan. VIII.

Pater summus, summus Pastor & Vicarius S. Petri. Amator Epistola ad Siluerium apud Liberatum.

Pater spiritualis, soli cœlo innocentiam debens. Goffridus Vindoc. lib. 1. Epist. 20. & lib. 2. Epist. 27. & 30.

Spiritualem Patrem, iuxta Apostolum, intelligere possumus, *Doctorem*. Quod enim ad Corinthios scripsit, *Si quis propheta est aut spiritualis, cognoscat quæ scribo*, Vincentius Lyrin. cap. 40. commonito. Sic exponit. [Spiritualis, idest spiritualium rerum magister.] Sanè apud Barbaros quoque, vt notauit Clemens Alexand. lib. 5. Strom. instruere ac erudire, idem est quod esse Patrem, & generare. Quod tamen spiritualibus præfectis munus instruendi tribuit Apostolus verbis illis, *Vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis*, aliò videtur pertinere, quàm vocis

cis cortex præferat, vt diligenter expendit Turrianus lib. I. de Eccleſ. & ordinat. contra Andream Freyhub. c.9. Quadrabit autem optimè ea Spiritualis Patris notio, in Romanum Pontificem. Apoſtolus ergo ad Gal.6. admonet, vt ſi quis præoccupatus fuerit in aliquo delicto, (ideſt ſi ceciderit ex anticipatione deliberationis, ſiue ex ſurreptione, hoc enim eſt, προληφθῆναι) talem debere curari leniter ab ijs, qui ad hoc præſtandum πρὸς τὸν καταρτισμὸν, chariſma diuinum ſunt nacti. Quod verbum Græcum, ab Apoſtolo adhibitum eſt Epheſ.4. cum enumerans varios gradus ſacræ hierarchiæ, ait eos poſitos eſſe πρὸς τὸν καταρτισμὸν, *ad conſummationem Sanctorum;* Ita enim ibi vertit vulgatus, tametſi eo loco quem adduximus, verbum καταρτίζετε, à quo deducitur καταρτισμὸς vertat in ſpeciem longè aliter, ideſt, *inſtruite*. Clemens Rom.2.Conſtit.cap.41. Informans Medicum ſpiritualem, & lenem curationem ab Apoſtolo præſcriptam ei commendans, monet, vt tanquam medicus miſericors, vtatur ſalutaribus ad auxiliandum medijs, non ſolùm ſecans & vrens, aliaue aſpera remedia admouens, ſed etiam applicans medicamenta lenia, quæ obducendæ cicatrici ſint accommodata; ac ſi vulnus cauum fuerit & hiet, vult adhiberi emplaſtrum, ad carnis accretionem & integrationem opportunum, ὡς ἴσον τῷ ἀρτίῳ ἀποτελεσθῇ, ideſt, vt vulnus carne oppletum aſſimiletur parti integræ. Ἀρτίῳ dixit, *pro integro*, ſeu *pleno* ac *conſolidato*. Vnde καταρτίζετε (quo verbo Apoſtolus vtitur eo loco quem vulgatus vertit *Inſtruite in ſpiritu lenitatis*) idem eſt, quod *Integrate, complete, conſummate quod hiat;* Nam curatio lenis, non truncans, ſed integrans vulnus, integratio quædam eſt & conſummatio eius, quod deerat. Hoc igitur eſt, viri ſpiritualis munus, ad quod chariſma diuinum collatum eſt animarum curatoribus, integrare & conſolidare, ſiue conſummare vulnus, expleta carne, quæ deerat. Vtrouis autem modo propoſito placeat exponere ſpiritualem paternitatem, manifeſtum eſt, Romanum Pontificem, præ omnibus & ſpecia-

 liſſi-

lissimo iure, dici potuisse *patrem spiritualem*. Nam & est eius, per doctrinam probatam erudire, atque adeò generare Deo filios verbo veritatis; & eiusdem est dirupta consolidare, & in spiritu lenitatis consummare, ac obducere vulnera omnium Ecclesiæ membrorum.

Pater spiritualis, beatus, & adamantinus, sacerdotumque Princeps Domnus. Exilium S.Martini Papæ apud Anastas.

Pater vniuersitatis. S.Bernardus Epist.130.

Pater vniuersalis. Petrus Cluniac.lib.6.Epist.43.

Longè alio sensu tribuitur hoc nomen Pontifici, quàm tributum sit S.Dionysio, cum ab Oeco dictus est πατὴρ παγκόσμιος, quia eius eruditio omnes ei fecit filios, iuxta modum loquendi Scripturæ de Magistris.

Paternitas beatissima summæ authoritatis. Alcuinus Epistola ad Adrianum.

Paternitas summa. Iuo Epist.271.

Patriarcha vniuersalis. Concil.Chalced.Actio.3.& in acclamationibus ad S.Leonem.

Quid ferat vox *Patriarchæ*, dictum est in Prolegomenis prænotat.3. ex quo loco patet, Romanum Pontificem meritissimò appellari Patriarcham; Nec verò rectè Rupertus lib.1. de diu.Offic.cap.27. velle videtur, Romanum Pontificem non esse dicendum Patriarcham, cum is sit titulus eorum, qui alijs Apostolis successerunt. Ipsum verò, quia S.Petro successit, esse denominandum Apostolicum. Hoc non rectè statuit Rupertus, cum potiùs liquidò monstratum sit loco prædicto, eos tantùm dici posse in rigore Patriarchas, qui obtinent aliquam è sedibus quas aliquando tenuit S.Petrus. Romanum ergo Pontificem dici posse Patriarcham, ratum esto ex ibi dictis. Nunc considerandum est, quod dicitur esse Patriarcha vniuersalis. Ac primùm videri potest contrarium edici dist. 99. cap. *Primæ sedis*, quod est petitum ex Concilio 6. Carthag. Ibi enim habentur hæc verba. *Vniuersalis, nec etiam Romanus Pontifex, appelletur*, & statim additur decretum Pelagij, vetantis ne

vllus

vllus Patriarcharum dicat ſe vniuerſalem. [Quia ſi vnus Patriarcha vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cœteris derogatur.] Verùm additamentum illud, *Vniuerſalis, nec etiam Romanus Pontifex appelletur*; malè aſſutum eſt Canoni Africano, quo vetabatur ne Epiſcopi primates Africæ, (cuiuſmodi olim erant Africani omnes Metropolitani teſte Leone IX. Epiſtola ad Petrum & Ioannem Afros Epiſcopos, tametſi omnes eſſent obnoxij Epiſcopo Carthaginenſi) vocarentur *Principes Sacerdotum.* Vt enim benè notauit Turrianus lib. 1. prioris defenſ. contra Sadëelem. Aſſumentum illud eſt titulus, ſiue ſummarium, aut vt paſſim loquuntur *rubrica*, ſubſequentis decreti Pelagij Papæ, contra Ioannem Ieiunatorem, qui primus Patriarcharum Conſtantinopolitanorum, ſuperbum nomen, *vniuerſalis Patriarchæ* vſurpauit, cum atroci iniuria, & Romani Pontificis, cuius ſubiectionem eo titulo reipſa excutiebat, & aliorum Patriarcharum quos ſibi ea ratione ſubdebat: cum non poſſit dici *vniuerſalis*, ſiue *Occumenicus* Patriarcha, qui certos limites habet Patriarchatus, nec in omnes Patriarchas ius habet. Non me latet, circumferri Epiſtolam Theodoſij Iunioris ad S. Chryſoſtomum iam defunctum, in qua S. Ioannes appellatur *Oecumenicus Patriarcha*, longè ante Ioannem illum Ieiunatorem. Sic enim habet Epiſtolæ titulus τῷ Οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ διδασκάλῳ, καὶ πνευματικῷ πατρὶ αὐτῶν, τῷ Χρυσοστόμῳ, Θεοδόσιος Βασιλεύς. Referunt eam Epiſtolam Menæa 27. Ianuarij & Nicephorus Theodoſij curam in referendo S. Chryſoſtomi corpore deſcribens, & Coſmas Veſtiarius in calce vitæ S. Chryſoſtomi per Georgium Alexandrinum, ex quibus Raderus in aula Sancta c. 13. Quamuis ergo verum ſit, nunc in ea Epiſtola legi titulum *Oecumenici Patriarchæ*, S. Chryſoſtomo delatum à Theodoſio; reipſa tamen Theodoſium non ſic ſcripſiſſe, patet ex Coſma, qui hoc modo refert titulum Epiſtolæ: Οἰκουμενικῷ διδασκάλῳ, καὶ πνευματικῷ πατρὶ, *Orbis totius Doctori, & ſpirituali patri*. Qui titulus nullo modo colliditur cum ſuprema & ſo-

la

la vniuersali Romani Pontificis in Ecclesiam vniuersam authoritate. Aliqui porrò Græci, vt eum titulum suo Constantinopolitano Antistiti saluum facerent, nec Romanam Ecclesiam violarent, nouam notionem tituli illius sunt commenti; dicentes, Antistitem Constantinopolitanum appellari *Oecumenicum Patriarcham*, non à præfectura orbis totius, sed eo quod præsit cuidam per Christianos inhabitatæ orbis parti, quæ dicitur *Oecumene*. Refert ista Anastasius in præfatione ad 8. Synodum. Sed sunt adeò insulsa, quod rectè notauit Caryophyllus in Antirrhesi contra Nilum Thessalonicensem, vt vix refelli debeant, cum ea regio *Oecumene* dicta, nusquam in tabulis Geographicis compareat: clarumque sit, ea ratione titulum Patriarchæ Oecumenici, non responsurum vniuersali in Ecclesiam totam potestati, quam Græci eidem Antistiti arrogatam volunt. De hac re latissimè Remundus Ruffus ad cap. 5. Molinæi & nos supra circa titulum *Episcopi vniuersalis*; & ex ibi dictis liquet, Romanum Pontificem meritò dici *vniuersalem Patriarcham*, non item Constantinopolitanum; cui quod post Photium conniuentibus Romanis Pontificibus, delatum eum titulum affirmat Ioannes Azorius tom. 2. lib. 4. cap. 4. q. 3. consentiente (vt videtur) Haberto in Archieratico obseruat. 4. ad professionem fidei Episcoporum, reijciendum est. Semper enim reclamauere Pontifices Romani aduersùs eam superbiam, ita vt Adrianus I. damnet hæreseos, tribuentes Episcopo Constantinopolitano eum titulum, vt videre est in eius Epistola ad Constantinum & Irenem, quæ legitur apud Anastasium in præambulis ad Concil. 2. Nicænum.

Patriarcha sanctissimus & beatissimus vniuersi orbis terræ, continens sedem principis Apostolorum Petri. Monachi secundæ Syriæ ad Hormisdam.

Continens sedem, idest *tenens sedem*. Cœteroqui enim non est sedentis continere sedem, sed potiùs in ea contineri. Nisi si eodem modo dicatur Pontifex continere sedem,

quo

quo Apostoli, qui sunt sedes Dei, dicuntur à Psalte, Sedes sedentes in iudicio, vt B. Augustinus acutè attigit Psal. 121.

Perfectio Sacerdotij. Ioannes Alexandrinus ad Eugenium Papam IV.

Sacerdotium, vt optimè ratiocinatur Hesychius in Leuit. *sub initium*, est perfectionis exemplum. Quod verò sublimissimum est, Vicarius Christi, Sacerdotij perfectio appellatur. Porrò meritò Pontifex Romanus dicitur *Sacerdotij perfectio*, quia est supremus omnium Sacerdotum, & (vt ibidem continenter addit Ioannes) est Apostolicus Pastor omnium Ecclesiarum, cui omnes particulares Pastores subsunt: nec nisi in eo consummatur ministerium Sanctorum, & Christiana Hierarchia, & ei vni commissa est tota Ecclesia. At vbi vnitas, ibi perfectio, vt in hanc rem philosophatur S. Bernardus lib. 3. de Consider. cap. 8. Idipsum dixisse videtur Rodericus Zamorensis Episcopus lib. 2. Speculi vitæ humanæ cap. 1. declarans eminentiam Romani Pontificatus, quia eius motu & dispositione, omnes actus hierarchici ordinantur, & ad debitum ordinem, indeque ad perfectionem suam rediguntur. Ordo quippè Hierarchicus nō esset consummatus, nisi totus desineret in vno, referretque cœlestem Monarchiam, cuius dispositio & coördinatio, in vnum denique Deum desinit. De illa Analogia videndus S. Bernardus lib. 3. de Consider. cap. 4. Nunc satis est, quod constet esse desinendum in vno. Nam vbicunque est multitudo & varietas graduum ordinata, necesse est pertingere ad vnum, & ibi desinere. Sic igitur Sacerdotium, siue totus ordo Hierarchicus, perficitur & consummatur in Romano Pontifice, tanquam in apice & vertice ordinis sacri; ideoque rectè dici potuit *Sacerdotij perfectio*. Gregorius Senior à filio Nazianzeno orat. 41. dictus est *Sacerdotij perfectio*. Id quod ibi Nicetas factum putat, vt significaretur ipsum fuisse instructissimum omnibus dotibus, quæ ad Sacerdotium requiruntur. Subditurque ibidem alia Glossa, qua sic cognominatus exponitur, vt significa-

retur,

retur, ipsum perfecisse & instituisse Sacerdotes. Quod secundum perbellè potest accommodari ad rem nostram, longè aptiùs quàm ad Tarasium Constantinopolitanum, quem ea ex causa Ignatius Monachus in Encomio, vocat *Basim Sacerdotij*. Cœterum tituli propositi quo Romanus Pontifex denominatur Sacerdotij perfectio notionem adauxisse videtur Ioannes Sarisberiensis Epist. 123. quæ est ad Alexandrum Papam. Nam non Sacerdotij duntaxat, sed totius Ecclesiæ perfectionem, ad eum his verbis reuocat. [Ad hoc excellentiam vestram, capiti omnium Ecclesiarum dispositio diuina præfecit, vt exterminatis vitijs de domo Domini, virtus iucundum capiat incrementum: & vt imperfectum totius humanitatis, vestræ maiestatis suppleat consummata perfectio.]

Perfugium extremum in terris post Deum. Acta S.Roberti Cicestrensis.

Persona præfulgens armatura. S.Hildegardis ad Anastasium Papam.

Similia habet eadem S. Virgo scribens ad Eugenium III. quem vocat *fulgentem lorica:* & vtrobique sensus est, Pontificem tanquam præfectum Generalem exercituum Domini, omnis generis armis, & ad offendendum,& ad resistendum pro causa Dei, instructum esse oportere.

Petra.

Petra fidei. Damascenus in histor.Barlaam.

Petrus. Sergius Cyprius ad Theodorum Papam, adductus in Concil.Lateran. sub S.Martino Consult.1. S.Petrus Chrysologus serm.175.

Ita vocant Pontificem Romanum, quia S.Petro succedit cum pari potestate. Similes loquendi formulas adduximus prænotat.1.& aliquas quoque mox subijciam. Apud Blesensem Tract. de acceleranda Hierosol. peregrinat. Est locus in hanc rem luculentus. [Principes (inquit) & magnates terræ, signum crucis nuper acceperant. Priuilegio si quidem Petri Apostoli, & authoritate Ecclesiæ generali,

pro-

propoſuerat Dominus in hoc ſigno verbum reconciliationis, vt viæ Hieroſolymitanæ aſſumptio, eſſet pœnitentia consummata, & ſufficiens ſatisfactio de commiſſis.] Manifeſtiſſimè *priuilegium Petri Apoſtoli* vocat, indulgentiam plenariam, tranſmiſſam à Romano Pontifice ijs, qui ad expeditionem in Saracenos crucem ſuſciperent. Qui nomen *Petri*, à petra Chriſto deriuant, haud grauatè hoc nomen commune omnibus Pontificibus Petri ſucceſſoribus, ac Chriſti æquè Vicarijs, eſſe ſtatuent. Tradit eam deriuationem Arator lib.2.in Acta, *ferè in fine*. Sic enim canit;

Nomen Petrus habens, æterna vocabula portat,
Fundamenta gerens nunquam paſſura ruinam.

Non nemo, Petrum Hebraicè ait dici *cognoſcentem*. Ita Hieronym. de nom. Hebr. ex Actis Apoſtol. & Hugo Victor. lib.de Medicina animæ cap.5. Hugo Cluniac. apud Cellenſem Epiſt. 31. & quamquam hæc vocis notio non videtur vera, tamen iuxta eam quoque, Romanus Pontifex eſt Petrus, vt monſtrant quæ Arator lib.1.in Acta tradit de hoc nomine dicens de Petro;

De merito qui nomen habet, nam Petrus Hebræo,
Agnoſcens ſermone ſonat: pro munere Chriſtus
Sic vocitare dedit, quo cognoſcente pateſcat.

Vides quàm hęc notatio ſit honorifica, & iure omnibus debita Romanis Pontificibus.

Petrus, Petri ſedem exornans. Theodorus Studita Epiſtola ad Paſchalem Papam lib.2.Epiſt.12.

Petrus poteſtate. S.Bernard.2.de Conſider.cap.8.

Petrus temporis noſtri. Patriarcha Neſtorianorum Orientalium, in profeſſione fidei quam Romę emiſit anno 1553. interprete è Syriaco, Andrea Maſio.

Iuuat adſcribere integrum locum, tanquam Pontifici perhonorificum. [Patri Patrum & Paſtori maximo, concinnanti mitras, vngentique Sacerdotes, & cingenti Zonis, Petro temporis noſtri, ac Paulo dierum noſtrorum, & cingulo comprehendenti cœtum Chriſtianorum, qui

es loco Petri Domini nostri. Tu sedes in sede alta & sublimi Principis Apostolorum, tenentis claues regni cœlestis, cui ore suo salutari Dominus noster dixit: *Quicquid ligaueris in terra, erit ligatum & in cœlo: & quicquid solueris in terra, erit solutum & in cœlis*, & super eum fundauit Ecclesiam suam, aduersùs quam portæ inferi non præualebunt in generationem & generationem. Nunc porrò tibi eam dedit Christus Deus noster, & seruator noster, vt sedeas super eam.]

Petra Ecclesiæ. S. Ambrosius in hymno, adductus & approbatus à S. Augustino 2. Retract. cap. 21.

Est quidem Christus petra Ecclesiæ, sed primaria. Vt autem notauit S. Basilius homil. de pœnit. Christus Axiomata sua largiri voluit alijs, vt sicut ipse est ex se petra, ita Simon propter Christum petra esset. Quod imitatus de more S. Ambrosius lib. 6. in Lucam ad cap. 9. & alibi. [Ecce (inquit) consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis & pro soliditate deuotionis, Ecclesiarum petra dicitur.] Idest pro ea pietate & deuotione qua confessus est Christum filium Dei viui, meruit constitui à Deo petra Ecclesiæ, participans nomen illud Christi; In quam rem pereleganter quoque. S. Leo serm. 3. de sua Assumpt. Hoc est illud fidei fundamentum nationibus à S. Petro positum, de quo D. Augustinus serm. 16. de Sanctis. [Petra (inquit de Petro) eo quòd primus nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile, totius corporis Christiani compagem molemque contineat.] Aliqui Codices, & apud Augustinum, & apud Ambrosium, cui etiam sermo ille adscribitur, legunt, *primus in nationibus*: quo pacto sensus erit, idcircò S. Apostolum, accepisse nomen *Petræ*, quia iecit prima fidei fundamenta, non modò apud Iudæos, quibus primus post acceptum Spiritum sanctum prædicasse legitur; sed etiam apud Gentiles, etiam ante S. Paulum, & ante Philippum Diaconum, vt ostendit Bellarminus lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 22. Iuxta quam

quam rationem huius denominationis, attributum *Petræ*, esset personale, nec transiret ad successores.

Alia tamen est ratio cur Simon sit denominatus *Petrus*, quod nomen Interpres Latinus seruiẽs vsui Latino & perspicuitati, secundo loco vertit Petrum, cum iuxta Syriacum idioma quo Christus locutus est, vtrobique *petram* potuisset dicere; *Tu es Petra, & super hanc Petram.* Syriacè ad verbum erat, *Tu es Cepha, & super hoc Cepha:* quod benè ex Elia Germano in Thisbite notauit Pontus Thyardus sub finem libri de recta nominum impositione. Ratio inquam genuina tributi Simoni nominis *Cephas*, seu Petræ, aut quod Græcè idem est, *Πέτρυ Petri*, est illa alia, quæ ex S. Augustino, vel S. Ambrosio tacta fuit posteriore loco; Nempè quia super hunc B. Apostolum, perillustri diuinitatis Christi confessione id promeritum, placuit Christo, Ecclesiam Christianam ædificare, eique velut saxo & rupi immobili, structuram fidei nostræ imponere; quatenùs omnes fideles, habent pro pertinente ad fidem, probantque & tenent vt Catholicum, quod Petrus & Petri successores proposuerint. Et Christus quidem est Petra primaria super quam Ecclesia est ædificata, vt propterea S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem & Leonem, dicat; [Sancta Ecclesia super petram, idest Christum, & super petram, vel Cepham filium Ioannis, qui priùs Simon dicebatur, ædificata est.] Tamen S. Petrus est secundaria petra per quam reliqua structura consurgit.

Quæ Erasmus Matth. 26. ad eam denominationem, *Petræ super quam ædificatur Ecclesia*, S. Petro & eius successoribus eripiendam, velut admirabundus, quod id alicui in mentem venerit, effutiuit; tam supina sunt, vt confutatione vix egeant, tametsi eam abundè suppeditabunt, qui hoc verè admiratione dignum Erasmi paradoxum disijciunt; Iansenius cap. 66. Concor. ad illud, *Et ego dico tibi.* Bellarm. lib. 1. de Pontif. cap. 10. Franciscus Agricola lib. de Primatu Petri & successorum eius cap. 1. Franciscus Lucas ad eum

Matthæi locum, Marianus Victorius ad Epist.54. S.Hieronymi,& Pamelius ad S.Cypriani Epist.55. num.35. Nobis eas dogmatis Catholici offucias, plenè dispellit, planus contextus literæ Matthæi,& communis concorsque interpretatio Patrum, quorum octo supra viginti, pro hoc genuino sensu profert, Hieronymus Torrensis in confess.Augustin. lib. 1. cap. 9. §. 2. Iuxta hanc secundam expositionem, & rationem nominis. *Petra*, liquet omnes quoque B.Petri successores, Petras esse, & in omnibus perstare saxeam illam immobilitatem, à qua primus eorum accepit *Petra*, seu *Petri* appellationem. Placet ad huius tam insignis, tamque necessariæ veritatis illustrationem, locum perelegantem adscribere ex S. Leone serm. 2. de sua Assumpt. [Etsi (inquit de Christo) multis pastoribus (vtique sibi ordine temporū succedentibus) curam suarum ouium delegauit, ipse tamen dilecti gregis custodiam non reliquit. De cuius principali æternoque præsidio, & Apostolici operis munimen accepimus, quod vtique ab opere suo non vacat; & firmitas fundamenti, cui totius Ecclesiæ superstruitur altitudo, nulla incumbentis sibi templi mole lacesset. Soliditas enim illius fidei, quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est, & sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit, ita permanet, quod in Petro Christus instituit.] Et mox. [Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perseuerans, susceptа Ecclesiæ gubernacula non reliquit. Sic enim præ cœteris est ordinatus, vt dum *petra*, dicitur, dum *fundamentum*, pronunciatur, dum *regni cœlorum ianitor*, constituitur, dum *ligandorum soluendorumque arbiter*, mensura etiam, in cœlis iudiciorum suorum definitione præficitur, qualis ipsi cum Christo esset societas; per ipsa appellationum eius mysteria nosceremus. Qui nunc pleniùs & potentiùs ea quæ sibi commissa sunt peragit, & omnes partes officiorum atque curarum, in ipso & cum ipso per quem est glorificatus, exequitur. Si quid itaque à nobis rectè agi-

tur,

tur, recteque discernitur, si quid à misericordia Dei quotidianis supplicationibus obtinetur, illius est operum, atque meritorum; cuius in sede sua viuit potestas, & excellit authoritas; Hoc enim obtinuit, dilectissimi, illa confessio, quæ à Deo Patre, Apostolico inspirata cordi, omnia humanarum opinionum, incerta transcendit; & firmitatem petræ, quæ nullis impulsionibus quateretur, accepit.] Impia fatuitas Iudæorum ab Agobardo memorata lib. de Iudaicis superstitionibus, qua Petrum à Christo magistro suo *Kepham* denominatum dixerunt, à duritia & hebetudine, indigna est, quæ refellatur, vel etiam referatur.

Petra Ecclesiarum. S.Augustin.serm.26.de Sanctis. Olim apud Ambros.serm.47.reuera S.Maximus Taurinensis.

Notio huius tituli, eadem est quæ superioris; Obseruatione tamen videtur dignum, qua ratione de eo philosophatus sit Author, postquàm de S. Petri profectu ex casu nonnulla præmisit. [Tanquam bonus Pastor (inquit) tuendum gregem accepit, vt qui sibi ante infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum: & qui ipse interrogationis tentatione nutauerat, cœteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate deuotionis, Ecclesiarum petra dicitur, sicut ait Dominus, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Petra enim dicitur, eo quod primus in nationibus, fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile, totius operis Christiani compagem molemque contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & Petra pro virtute Dominus nuncupatur, sicut ait Apostolus; *Bibebant autem de spirituali consequente eos petra; Petra autem erat Christus*. Rectè consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis. In eadem enim domo, Petrus fundamentum posuit, Petrus plantat, Dominus incrementum dat, Dominus irriguum subministrat.] Hæc ratiocinatio aptè intelligenda est. Nam S.Petrum, primum in nationibus posuisse fundamenta fidei, si accipiatur (vt verba sonare videntur) de prima ad gen-

tes

tes fidei prædicatione per S. Petrum, verè dicitur; sed minùs accommodatè ad mentem Christi, hoc nomen tribuentis Principi Apostolorum. Omninò enim Christus respexit tantùm ad ædificationem Ecclesiæ super hunc Apostolum & eius successores, quibus inædificanda erat fides cunctorum post Christum fideliũ ad Ecclesiam aggregandorum. Horum quippè lapidum viuorum, fundamentum est S.Petrus, prout Pontifex, factus omnium firmamentum. Et eodem modo accipiendum est, quod Author dixit, S.Petrum dictum esse Petram pro soliditate deuotionis. Non enim hæc verba referenda sunt ad S.Petri deuotionem, vt cortex vocum ferre videtur, sed sunt referenda ad soliditatem deuotionis Ecclesiarum, subnixam veræ fidei, cuius firmamentum constitutus est S.Petrus, quatenùs Pontifex.

Non difficilè tamen ad hanc mentem flecti posse videtur S. Basilius in cap. 2. Esaiæ cum ait Petrum esse appellatum nomine. *Petræ* propter firmitatem maximam fidei, & propter infractum robur animi ad non cedendum plagis tentationum, ac periculorum. Quamuis enim hæc si accipiantur de personali firmitate fidei & infracto robore in tentationibus, non consentiant cum scopo Christi donantis Simonem nomine Petræ: tamen facilè accipi possunt de firmitate fidei publicè traditæ & infracta constantia in ea ritè & incorruptè tradenda: ita vt portæ inferi ob huius rupis firmitatem & inconcussum robur non præualeant aduersùs Ecclesiam. Qua ratione intellectus S. Basilius, optimè consentit cum ijs, quæ protulimus, & bellè attigit mentem Christi. Et ita S.Basilium intellexisse videtur Franciscus Turrianus lib. 1. de potestate Pontificis supra Concilia, *ante medium*.

Petra fidei verbi, & Ecclesiæ firmatæ fundamentum, ac spiritualis ædificationis primus aditus. Theophanes Ceramæus homil. de SS.Petro & Paulo.

Petra firmissima. Chrysostomus homil. de Petro & Elia.

Optimam huius tituli Illustrationem, expositione, vniuersæ

uersæ humanæ potentiæ ad hanc petram illisæ, supped tabit Thomas Bosius lib. de dependentia imperiorum à veris virtutibus, cap. 13.

Petra quam non vincunt superbæ Inferorum portæ. S. Augustinus Psalmo contra partem Donati.

Petra super quam fundata Ecclesia regnat,
Quam nec flabra mouent, neque vertit turbo procellæ,
Nec trahit vndiuagam pluuialibus imber arenam.

Venant. Fortun. lib. 3. de Vita S. Martini.

Petra viua tenens fundamenta salutis. Ibidem.

Ita quidem credentibus super hanc Petram stabilitis. E contrario autem discolis contingit. Nam vt de Romano Pontifice dixit Melchisedec Armenorum Consdicus, siue Patriarcha. Ista est petra de qua scriptum est, *Qui ceciderit super lapidem istum confringetur. Super quem verò ceciderit, conteret eum*. Gelas.

Petra è qua fons salutiferæ confessioris emergit. S. Maximus homil. 1. in Nat. SS. Petri & Pauli.

Alludit ad Petram bis silice percussam, vt aquas daret, quæ Iudice Apostolo, non alia erat quàm Christus ipse. Tamen voluit Christus, quæ sibi præcipua erant, fieri Petro, & ei sufficiendis participatione communia, vt ex S. Basilio, Ambrosio, ac Leone supra diximus, tractantes titulum *Petræ* spectantis immobilitatem fundamenti Ecclesiæ. Nunc quando Christus est quoque illa petra spiritalis, consequens populum in deserto, audiamus quomodò id etiam nomen, S. Maximus. B. Petro aptet. [Hic est Petrus (inquit) cui Christum esse confidentissimum subiecta eius vestigijs maria probauerunt. Nam à Domino suo, nouos sibi dari in fluctibus gressus, vt fidelis poposcit, & vt dilectus emeruit; Qui ob hoc solùm, trepidasse visus est, vt fragilitas humana cognosceret, quanta esset inter Dominum seruumque distantia, dum aggrauata peccatis caro mergitur, & immaculati nescit planta decidere. Similiter & illud, ne dum super aquas ambulans Petrus, pede intrepido

per-

peruenisset ad Christum, Domini fortè sui virtutibus æquaretur. Sed quid illum tantoperè dicimus trepidasse, cum parua trepidatio sua, maiorem profecerit ad fidem? Vt enim credidit Petrus imperio Domini sui posse se à fluctibus sustentari, ita nihilominùs dum mergitur, credidit, ipsius Domini sui se virtute saluandum. Verè B. Petri & dum trepidat mirabilis fides, quam nec perurgentis periculi potuit turbare formido; Clamando enim dum mergitur, *Domine libera me*, de se diffisus est, non de Domino dubitauit. Ne quis ergo timorem hunc gloriosissimi Petri ducat in vitium, quoniam timor iste quamuis eius primam turbauerit fidem, confidentiam tamen in eo reparatæ credulitatis ornauit. Hic est Petrus, cui Christus Dominus communionem sui nominis libenter indulsit. Vt enim sicut Apostolus Paulus edocuit, *Petra erat Christus*, ita per Christum, Petrus factus est petra, dicente ei Domino: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Nam sicut in deserto Dominico, sitienti populo aqua fluxit è petra, ita vniuerso mundo perfidiæ ariditate lassato, de ore Petri fons salutiferæ confessionis emersit. Hic est Petrus, cui Christus ascensurus ad Patrem, pascendas ouiculas suas agnosque commendat, vt quos ille pietatis miseratione redemerat, hic fidei suæ virtute seruaret.]

At seruatur grex Christi, non modò porrecto pabulo doctrinæ probatæ, sed etiam suppeditato potu quo depellatur sitis Verbi Dei. Qui potus emergit de fonte salutiferæ confessionis B. Petri: non illius duntaxat personalis confessionis, qua confessus est IESVM esse Christum filium Dei viui, qua confessione nobis (vt ibidem præmiserat S. Maximus) validissima inuictaque credendi fundamenta constituit; sed illius confessionis quam ad eius imitationem, omnes de hoc sacro fonte potati, corde ad iustitiam, ore ad salutem effundunt.

Petra refugij. Concil. Chalcedon.

Legitur hic Canon apud S. Thomam Opusc. 1 *sub finem* ver-

verbis illis. [Dicit Canon Concilij Chalcedonensis. Si quis Episcopus prædicatur Infamis, liberam habeat sententiam appellandi ad Beatissimum Episcopum antiquæ Romæ, quia habemus Petrum petram refugij; & ipsi soli, libera potestate loco Dei, sit ius discernendi Episcopi criminati infamiam secundùm claues à Domino sibi datas, &c. Et omnia ab eo definita, teneantur, tanquam à Vicario Apostolici throni.]

Platea in qua fons fluit vnde potantur aquis doctrinæ, greges Domini. Gabriel Archiepiscopus Nesno in calce Synodi Chaldæorum.

Pontifex à Deo electus. Alcuinus Epistola 72. quæ est ad Leonem Papam.

Hoc propriè & ad rigorem loquendo, in solum Romanum Pontificem cadit. Alij quippè Pontifices, ab hominibus, siue per hominem eliguntur. Romanus autem Pontifex, non item, sed à Deo solo. Neque dicas eligi à Cardinalibus. Nam neque hoc verum est, loquendo de electione presse & propriè dicta, vt monstrabo in Epilegomenis subnotat.2. veritat.4. Verè enim Cardinales duntaxat nominant, (vt loquuntur) & præsentant Deo, personam cui ipse Deus authoritatem in vniuersam Ecclesiam elargitur, non Cardinales, qui eam vniuersalem potestatem non habent, atque adeò neque dare, cuiquam possunt. Non me latent, quæ fusè disputat Franciscus Turrianus Opusc. de residentia Pastorum, vt contra Catharinum ostendat, alios quoque Prælatos immediatè à Deo accipere gratiam & munus Episcopale, non autem tantùm à summo Pontifice, vt Catharinus affirmabat; inde inferens Episcopos solo Iure humano Pontificio ad residentiam obstringi, cum à solo Pontifice accipiant iurisdictionem, de qua vanissima illatione, alibi est dicendum. Nunc affirmo duntaxat, Turrianum verè contendere, munus aliorum quoque Episcoporum quatenùs sacro charactere constituitur, à solo Deo conferri, æquè ac gratiam collationi illius muneris coniun-

ctam. Iurisdictionem tamen aliorum Præsulum, probatissima sententia ad solum Summum Pontificem immediatè refert; quamuis non idcircò teneantur residere solo iure Pontificio, sed etiam iure diuino scripto, ac etiam naturali, consequente iurisdictionis & muneris susceptionem, & electionem humanam. At alia planè est Summi Pontificis. Electio, qui non tantùm gratiam & Characterem Episcopalem à Deo immediatè accipit, (vt cœteri Episcopi) sed etiam iurisdictionem; Hanc autem alij habent limitatam & deriuatam immediatè à solo Papa; Vnde propterea solus à Deo electus dicitur.

Pontifex Maximus. Tertull. de pudic. cap. 1.

Hoc vnum est è vocabulis, quæ Christiana religio sanctificauit, vsurpans ea ex vsu Ethnicorum. Erat enim apud Ethnicos Pontifex Maximus, cuius etiam supra Consules insignis omninò erat authoritas, vt videre est apud Tullium 2. de leg. & iusto opere apud Gutherium de Iure Pontificio Romanorum. Ipsos Imperatores etiam iam Christianos, vsque ad Gratianum, Pontifices Maximos Ethnicismi esse voluisse, ne quis abutens summa illa potestate, nouaret quippiam in imperio, dixi in Mantissa ad Indiculum SS. Lugdunensium, cum de Gratiano. In exercitio illius authoritatis, situm erat *Sacrum Pontificium*. sic vocabant ius & potestatem agendi statuendiue sacra. Nam *Pontificium*, vniuersè loquendo idem est, quod potestas faciendi, vt multis exemplis monstrant Iuretus ad lib. 7. Symmachi Epist. 27. Alciatus lib. 2. Parerg. cap. 62. Baron. ad Martyrolog. Rom. 9. Aprilis. Ludouicus à Cerda Aduers. sacro. cap. 127. nu. 12. Lælius Bisciola tom. 1. subsec. lib. 8. cap. 10. & Corras. lib. 1. Miscell. cap. 10. nu. 13. latè ibidem & lib. 3. cap. 22. nu. 8. differens de inde petita notatione vocis *Pontifex*, quam Varro lib. 4. de ling. lat. & Dyonis. Halicarnas. lib. 2. antiq. Rom. & posteriores multi, deriuant à facto, vel refecto ponte sublicio supra Tiberim ad sacrorum commodum. Alij meliùs cum Scæuola, quem Varro allegat, peti volunt.

volunt ab eo, quod eſt *poſſe facere*, cum prius eſſet nomen Pontificis, quàm eſſet pons ſublicius. Nam tempore Anci Martij factum volunt pontem ſublicium, cum iam ſub Numa, creatus eſſet, cum quatuor Pontificibus minoribus, Pontifex Maximus. Videndus citatum Varronis locum, excutiens Turnebus, & Onuphrius in 5.lib. Faſtor. Ab eo ergo, quod eſt *poſſe facere*, deriuatum eſt nomen *Pontificis*; quod & Pontificis cuiuſuis ſit *facere*, ideſt *ſacrificare*, iuxta vſum illius vocis, non modò apud Ethnicos, vt latiſſimè proſequitur Ignatius Braccius lib. de Ethymologia nominis, *Pontifex* cap.8. 10. 11. & 12. Sed etiam in ſacris literis, vt 3. Reg. 18. vbi Elias, ait, *Ego faciam bouem alterum*; & Chriſtus *hoc facite*, ideſt *ſacrificate*, vt tradunt Gauantus in Rubricas Miſſ. 2. par. tit. 16. & Gaſpar Scioppius lib. de cult. adorat. cap.6. Dictus item eſt Pontifex, ab authoritate & poteſtate in ſpiritualibus, ſiue eo quod Pontificis ſit *Pontificium*, (vt dicebam) & quidem Maximum, Pontificis Maximi, cuius erat ius & facultas in ſpectantibus ad religionem ampliſſima. Itaque cum in ijs, quæ ad Deum ſunt, Epiſcopus Romanus inter Chriſtianos pleniſſima potiatur authoritate, quippè qui ipſius Dei vice, regat Eccleſiam, meritò dicitur *Pontifex Maximus*. Tametſi olim eo nomine inſignitos fuiſſe quoſuis Epiſcopos, liquet ex Claudiano Mamerco, qui lib.2.cap.10. Eucherium vocat, *Pontificum longè Maximum*, qui tamen non niſi Lugdunenſis erat Epiſcopus. Vſus tamen poſtea tulit, vt nomen illud ad ſolum Romanum Antiſtitem reſtringeretur: ſicut apud Ethnicos, ſolus ſupremus Pontificum Romanorum, quos enumerat Alex.Neapolit.2.Genial. cap.8. vocabatur *Pontifex Maximus*. Sic igitur cenſeo de notione ſubiecta titulo Pontificis Maximi, qui tribuitur Epiſcopo Romano Chriſti Vicario. Tametſi non me latet, quàm procul inde abierint alij, quos miſſos hactenus feci; obiter tamen in hac meta attingere non erit inutile.

Imprimis ergo dimiſi ſomnium Goropij Beccani lib. 9.

Hermath enæ qui deriso & Varrone & Scæuola quos retulimus, nomen *Pontifex*, ad suos Cimbros refert, idemque significare vult, ac fœderum purgatorem, quod erat munus Regis sacrorum inter Romanos; à summo autem Religionis Christianæ Antistite idem præstari ait, quatenùs fœdus ictum inter Deum & homines, emundat ab omnibus maculis, quibus culpa nostra conspurcatur. Hoc tamen quid sit, ægrè intelligitur; & difficiliùs persuadetur, nomen Pontificis ad tam longè petitam originem esse reuocandum.

Æquè dimittendum censui ingeniosum commentum Ignatij Braccij lib.de Ethymol.nominis Pontifex cap.2.qui Pontificem dictum putat, eo quod sit *Spondifex*, siue *Pacifex*, vel *Fœderifex*. Nam σπονδαὶ Græcis fœdera sunt, siue pacta: & σπονδόφοροι apud Plutarchum in Problematis, *fœderigeri*, siue *pacificatores*. Vocis autem Latinæ permistione cum Græca, *spondifices*; quam mixturam & quasi communicationem Idiomatum, non esse improbandam, longa excursione demonstrat idem Braccius ex Quintiliano lib. 1. cap. 5. & alijs addensatque etiam multa huiusmodi nomina Ludouicus à Cerda Aduers. sacror. cap.144. Hæc tamen omnia, quoad vocem *Pontificis*, nimis longè petita videntur: & accommodata ad nostros Pontifices, ægrè subsistunt. Talis quippè notatio & notio vocis, functiones Pontificias plus iustò arctaret. Quasi enim totum munus nostrorum Pontificum sit, fœdera inter bellantes constituere, inde dicti per ambages tam multas statuerentur. Vix alio loco habeo, quæ præterea adducuntur de notatione eiusdem vocis *Pontifex*, à cura pontium, vel *quasi pontium*, (vt est apud Paulum Manutium lib.de leg.Rom.) qui subindè erigebantur ad Comitia; vnde appellatio *Depontanorum*, hoc est eorum, qui iure suffragij excludebantur, vel liberi erant ad huiusmodi Pontes subeundos causa ferendi suffragij, iuxta Lipsium Cent.5.Epist.28. Alij pontem à quo dictus sit Pontifex, accipiunt, de simili ponte (veriùs men-

sa)

ſa) in æde ſacra conſtituto,ad accipienda ſacramenta,ideſt depoſitas à litigaturis pecunias, quas lite adiudicata reſumerent victores;eius pecunia,qui cauſa cecidiſſet fiſco attributa. Zozimus lib.4 hiſtor. alium quæſiuit pontem,cui nomen *Pontificis* ſuperſtrueret, nempè pontem Penei fluminis in Theſſalia, vbi primùm Deorum ſimulachra proponi contigit, ſed præfectura Sacerdotum, qui inde *Gephyræi*,ideſt *Pontani* ſunt nuncupati,vnde poſtea Romani primariorum ſuorum Sacerdotum nomen hauſerint. At alij eum pontem in hanc rem præelegerunt, ſubtus quem in ſcrobe profunda conſecrabatur, (veriùs conſpurcabatur) ſummus inter Ethnicos Sacerdos, eo ritu quem deſcribit Prudentius Hymno 10.Periſteph.& eſſe mimicè à Sathana expreſſum ex ritibus cap.19. Exodi præſcriptis, obſeruauit Fortunatus Scacchus Mirothecio 2.cap.87. Nullus horum pontium ſatis firmus, atque fundatus videtur, vt ei tutò ac ſecurè ſuperſtruatur notio & notatio *Pontificis*.

Quarè hæreamus in conſtituta priùs ſententia, ex qua habetur, Romano Pontifici, quandoquidem eſt ſummus Pontifex,competere in Eccleſia Dei ſummum Pōtificium, hoc eſt ſupremam de omnibus ſtatuendi poteſtatem loco Chriſti,iuxta notionem *Pontificij* ſupra propoſitam. Ea tamen ſumma & vniuerſaliſſima poteſtas, vt benè proſequitur Petrus Ioannes Oliui quodlib.1. q.18. non eſt ſumenda in tantā amplitudine, quin reſtringenda ſit quoad aliqua. Nihil enim Pontifici eſt conceſſum quoad honeſtationem, eſſentialiter ac per ſe malorum; & dehoneſtationem eorum,quæ bona ſunt per ſe & eſſentialiter.Non item poteſt Pontifex dogmata fidei conuellere, vel diuina mandata labefactare. Nullus eidem directus ordo iudiciarius in eos qui foris ſunt; Iudæos inquam vel Ethnicos competit. Omnes verò baptizatos regere quoad ſpiritualia, ac ſi delinquant in viam reducere, & à quibuſuis animæ nexibus expedire,penes Pontificem eſt. Id enim ligandi,atque ſoluendi Pontificio, quod diuinitùs obtinet, continetur; Vt

rectè

rectè statuit Author prædictus, meritò in consequentibus refellens nonnullos, quos refert dixisse, ad Pontificium Vicarij Christi pertinere Dominium proprietatis in omnia, Ita vt quicquid dederit, acceperit, vel alienauerit, rectè datum, acceptum, ac alienatum, sit censendum. Quod tribus rationibus ab eis confirmatum testatur, quas tamen postea ad quinarium diffundit, & subtexta hepta de contrariarum rationum refellit. Ea verò opera nobis necessaria non est, cum tanta Pontificij diffusio, sit planè voluntaria, nec ab ipsismet Pontificibus agnoscatur.

Pontifex Christianorum. Eusebius in Chronico anno 44.

Pontifex præter cuius sententiam non oportet concilia celebrari, iuxta Ecclesiasticam regulam. Vita S. Athanasij cum de Iulio.

Contestati hoc sæpè sunt Romani Pontifices Iulius I. Epist. 1. Gelasius II. Epist. 1. Nicolaus I. Epist. 1. ad Michaëlem Imperat. Damasus Epist. 3. Quin etiam Pelagius Papa cap. *Multis* dist. 17. asserit multis Apostolicis, Canonicisque & Ecclesiasticis regulis tradi, Concilia absque nutu Romani Pontificis celebrari legitimè non posse. Marcellus Papa Epistola ad Episcopos Antiochenæ Prouinciæ, testatur Apostolos condidisse ea de re Canonem, de quo videndus Turrianus lib. 1. contra Magdeburg. cap. 22. Vsum Ecclesiæ perpetuum id confirmare, ostendunt Sanderus l. 2. de visib. Monarc. cap. 2. & 3. & lib. 4. de Claue Dauid cap. 1. Bellarmin. lib. 1. de Conc. cap. 13. & Duuallius Tract. de Pontif. par. 4. q. 2. Quamuis ad hunc modum possit accipi, quod de Ecclesiastica regula traditur in titulo proposito, ita vt *Regula*, idem ibi sit, quod vsus perantiquus ritè præscriptus, tamen videtur potiùs, eo nomine signari Canon Nicænus, ea de re editus, qui tametsi interciderit, memoratur tamen à plerisque veterum: vt à Iulio Papa Epist. 1. & 2. Damaso dicta Epist. 3. S. Leone Epist. 24. Gelasio Tomo de Vinculo Anathem. & Epistola ad Episcopos Dardaniæ, & disertissimè à S. Athanasio in Synodica ad Felicem Secundum

dum verbis illis. [Scimus ab omnibus in Nicæna Synodo concorditer constitutum, non esse Concilia celebranda, nec Episcopos damnandos, absque Romani Pontificis sententia.]

Pontifex Apostolicæ sedis. Iuliana Anicia ad Hormisdam.

Pontifex Summus. Stephanus Carthaginensis cum Collegis Epistola ad Damasum, Hildebertus Epist.68.& 69.

A plerisque olim, Episcopum quemcunque dictum esse *Summum Pontificem*, exempla docent. Sic enim Zozimus Papa scribens ad Hesychium Salonitanum, quem aliqui perperam vocant Hierosolymitanum, autorem Commentarij in Leuit. ait de Clerico gradatim promoto, iure eum inde sperare debere locum Summi Pontificis, idest Episcopatum. In Encyclica octauæ Synodi, S.Ignatius Constantinopolitanus appellatur *Summus Pontifex*. Concilium sextum Toletanum in præfatione. [Conuenientibus nobis, Hispaniarum, Galliæque Pontificibus Summis, &c.] In Concilio item Agathensi cap. 35. Inuitari per Metropolitanum ad ordinationem Summi Pontificis, est inuitari ad consecrationem Episcopi. Sidonij Epitaphium de eo Aruer. Episcopo facto, ait, *Summi Pontificis sedens Cathedram*. Ad quæ verba Sauaro, signat alia loca. Rauennium factum Arelatensem Episcopum, prouectum *ad Summum Pontificium* dicunt Episcopi comprouinciales in precibus ad Sanctum Leonem. Petrus Cluniac. lib.6. Epist. 32. Hugonem Rhotomagensem, vocat *Summum Pontificem*. Plato Episcopus Pictauiensis à Fortunato lib.10. cap.20. appellatur *Summus Antistes*, vt etiam Ragnemodus Parisiensis ab eodem lib.9.cap.13. vocatur *Summus Pontifex*. Sic igitur olim nomen *Summi Pontificis* commune erat omnibus Episcopis.

Nunc voces illæ *Summus Pontifex*, æquè ac illæ, *Pontifex Maximus*, restringuntur ad Romanum Episcopum. Cum autem etiam inferioribus Episcopis denominationem *Summi Pontificis*, (alio licet sensu) tributam videamus; mirum est.

eſt cur Ioannes Patriarcha Antiochenus Opuſc. de Papæ & Concilij comparatione in Concilio Baſilienſi eum titulum voluerit Pontifici Romano abrogatum, quem paſſim ei tribuunt omnes Catholici, eo tamen ſenſu quem optimè his verbis expreſſit S. Bernardus lib. 2. de conſid. cap. 7. agens cum Eugenio. [Noueris te, vt inter anguſtias quæ non deſunt, fruaris conſcientiæ bono. Magis autem, vt ſcias quid deſit tibi. Nam cui non deſit? Omnia illi deſunt, qui nihil ſibi deeſſe putat. Quid ſi Summus Pontifex ſis? Nunquid quia Summus Pontifex, ideò ſummus? Infimum noris eſſe, ſi ſummum putas. Quis ſummus? Cui addi non poſſit. Grauiter erras, ſi te illum exiſtimes. Abſit. Non tu de illis es, qui dignitates, virtutes putant. Tibi ante experta virtus, quàm dignitas fuit. Auguſtis relinquito illam ſententiam, alijſque qui diuinis coli honoribus non timuerunt; V. G. Nabuchodonozori, Alexandro, Antiocho, Herodi. Tu verò conſidera, non conſummatione te ſummum dici, ſed comparatione. Nec me putes comparationem dicere meritorum, ſed miniſteriorum. Sic te exiſtimet homo, vt miniſtrum Chriſti, & quod abſque præiudicio ſanctitatis cuiuſpiam dixerim, ſummum planè inter miniſtros.] Hunc Romani Pontificis titulum, eiuſque antiquitatem validè aduersùs Molinæi cauillos tuetur Remundus Ruffus ad caput eius 24.

Pontifex Summus magnæ ſedis Apoſtolicæ. Synodus 2. Conſtantinopol. Actio. 4.

Pontifex Summus totius Chriſtiani nominis. Lantfrancus lib. contra Berengar.

Pontifex Pontificum Apoſtolicæ ſedis. Guilhermus Dux Aquitaniæ in ſuo Teſtamento.

Ad eum modum Pontificem compellat pius Dux, & ſenſus eſt. O tu qui in Apoſtolica ſede es conſtitutus, & es Epiſcoporum Epiſcopus, muni hanc meam ſupremam voluntatem, & ratam eſſe iube; eius verò violatores coërce.

Portus

Portus fidei. Chryſoſtom. homil. de Petro & Elia.

Portus ſecurus totius Eccleſiæ. Theodorus Studita Epiſtola ad Paſchalem.

Portus inexpugnabilis. Chryſoſtomus homil. de Petro & Elia.

Portus periclitantium. Ioannes VIII. Epiſt. 21.

Quod Romanus Pontifex dicatur *portus fidei & totius Eccleſiæ, & quidem inexpuguabilis,* idcircò factum eſt, quod qui ſecluſa Pontificis aſſiſtentia omni vento doctrinæ & flabris ac turbinibus variorum motuum de naufragio periclitarentur; in definitionibus Romani Pontificis, velut in ſtatione fida, placidi ac ſecuri conquieſcant. Gennadius cap. 5. pro Concilio Florent. ſect. 16. optimè id attigit, excutiens verba illa Theodori Studitę ad Paſchalem Papam. *Vos ab omni hæreticorum procella longè poſiti, ſecurus totius Eccleſiæ portus*. [Intelligis (inquit Gennadius) quo pacto *ſecurum portum* appellat, *totius Eccleſiæ*, Romanum Pontificem? Ad quem vt nauigia ab vndis in medio maris agitata, in portum perfugiunt, ne foris relicta, à fluctibus atque æſtu mergantur: Sic & omnes Eccleſiæ ab hæreticis tanquam à fluctibus vexatæ, ad Romanum Pontificem veluti ad portum ſalutis confugiunt, vbi tranquillitatem, & quietem omnem nanciſcantur. Nam eo loci, fidei claues Chriſtus apud Petrum Apoſtolum depoſuit, vt Eccleſiam totam paſceret atque gubernaret: nec apud illum tantùm, ſed etiam apud eius ſucceſſores, ipſi dicens, *& tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos*: quæ quidem non ſoli Petro contigerunt, ſed & eius ſucceſſoribus.]

Portus tutiſſimus Catholicæ communionis. S. Hieronymus Epiſt. 16.

SS. Athanaſium & Petrum, Alexandrinos Antiſtites, Romam ad Pontificem confugiſſe, tanquam ad ſuæ, ideſt Catholicæ communionis portum tutiſſimum, dixit S. Hieronymus. Id quod æquè ab alijs benè multis factum monſtrat Pamelius ad Epiſt. 68. S. Cypriani num. 17. Et fuit illis

omnibus, Romana Ecclesia, eiusque Pontifex, portus tutissimus, & expers turbinum. Non habuit S. Chrysostomus, quo aptiore modo efferret quale in Summo Pontifice Innocentio I. expertus esset præsidium, quàm dicendo, fuisse sibi portum absque fluctibus. Extrema enim Epistolæ, ex distantissimi exilij oris Romam ad eum datæ, sic habent. [Tertium nunc annum in exilio versamur, expositi pesti, fami, bello, continuis obsidionibus, solitudini indicibili, quotidianæ morti & Isauricis gladijs: Et non mediocriter nos consolantur, solida vestra fides & Charitas, quæ se in me tam tenui & simplice oblectant. Hic noster murus, hæc securitas, hic PORTVS ABSQVE FLVCTIBVS, hic multorum bonorum thesaurus, hæc lætitiæ, mirificæque voluptatis causa est, & si in desolatiorem quàm iste est, locum iterum abigemur, non paruam hinc habentes nostrarum afflictionum consolationem, abibimus.] Aldricus Cœnomanensis Gregorium IV. Rothaldus Suessionensis Nicolaum I. tanquam portum tutissimum expetierunt. Neque id sibi nomen deberi negat Nicolaus Epist. 28. agens pro Rothaldo prædicto, cum Hincmaro, sed queritur non satis delatum profugis. Petrus Cluniacensis lib. 6. Epist. 28. tametsi non adhibet corticem vocis *portus*, rem tamen ipsam non reticet, agens de Clerico miserè imò teterrimè à Briuatensibus oppresso. [Ad illud (inquit) vnum præcipuum, & singulare oppressorum præsidium confugit: illud vnum & vltimum miserorum asylum, Apostolicum dico auxilium, elegit; Tabernaculum scilicet, quod est in vmbraculum diei ab æstu, & in securitatem, & in absconsionem à turbine & à pluuia.] *Securitas & absconsio à turbine*, quid aliud est quàm portus? Ioannes VIII. [Sedet in tristitia Domina gentium, Regina Vrbium, mater Ecclesiarum, consolatio tristium, portus periclitantium.] Sed disertissimè Petrus Damiani l. 2. Epist. 1. post descripta tempora periculosa, de quibus Apostolus 2. Timot. 3. subdit. [Inter ergo hæc tam profunda pericli-

tan-

tantis mundi naufragosa discrimina, inter tot immanè patentes perditionis humanæ voragines, vnicus & singularis portus, Romana patet Ecclesia, & vt ita fatear, pauperculi piscatoris est parata sagena; quæ omnes, ad se sincerè confugientes, de procellarum intumescentium fluctibus eripit, & in littore salutiferæ quietis exponit.]

Securitatem à turbine, quam viri proximè recensiti experti sunt in Romano portu, ibidem quoque experiri contigit varijs matronis, etiam Reginis aut Imperatricibus, quæ maritorum infidelitate per subintroductas pellices grauatæ, alios vindices, dehonestati sacri coniugij & maculati thori non inuenerunt, quàm Romanos Pontifices: à quibus spurcæ pellices abactæ, vt VValdrada, Theuberga, Bertranda, Berta; Mitto antiqua. Superiore sæculo, Catharina Aragonia, contra Henrici Octaui mariti incestas nuptias, se superstite initas, æquè interpellauit Romani Pontificis auxilium. In summa, omnes vbiuis Catholici, iactati fluctibus iniustarum persecutionum, placidè conquieuerunt in portu Romano. Quomodò autem, qui illuc auxilij & leuaminis gratia confugiebant, exciperentur, docemur ex historia exilij S. Martini Papæ, quam Anastasius suis collectaneis inseruit. Ibi enim cum narratus esset aduentus Pyrrhi Constantinopolitani Romam, ad Theodorum Papam; quæsissetque Demosthenes cum S. Martino colloquens, vnde nam Pyrrhus Romam appulsus sumpsisset necessaria ad vsum corporis, respondit ei S. Martinus. [Manifestè de Patriarchio Romano.] Subintulit concertator Demosthenes. [Qualis panis dabatur ei? Respondit honorabilis vir, *(vtique S. Martinus)* Vos Domini mei, nescitis Ecclesiam Romanam? Dico enim vobis, quia quisquis venit illuc miserabilis homo hospitari, omnia ad vsum præbentur ei, & nullum immunem suis donis S. Petrus repellit venientium illuc: sed panis mundissimus, & vina diuersa dantur, non solùm ei, sed & hominibus eius pertinentia. Si ergo in miserabilibus hominibus hæc fiunt, qui ve-

nit etiam honorabilis, sicut Episcopus, qualem sumptum habet suscipere?] Hoc est esse portum vi.toribus, vt de domo Iobi dixit S. Chrysostomus Epist. 7. quæ est ad Olympiam. Cum enim benè alicubi excipiuntur, ibi placidè & tranquillè quiescunt, quod est in portu degere. Eodemque modo idem S. Chrysostomus ser. 5. addititio in Genes. manus opitulantium, ait esse pauperum portus. Et Symmachus Epistola ad Patruinum (est 109. lib. 7.) [Est in te portus omnium quos fortuita sollicitant.]

Citra Metaphoram, quod hoc titulo continetur, expressit Fulbertus Epist. 22. scribens ad Ioannem Romanum Pontificem, his præter cœtera eum alloquens. [Omnipotens Deus, tuam Pater humilitatem respexit, & summo, vt decebat, dignitatis apice sublimauit. Proinde totus mundus ad te conuertit oculos, teque vnum omnes beatissimum prædicant. Contemplantur altitudinem tuam Sancti viri, & gaudent quod eis similitudine omnium virtutum alludis. Respiciunt persecutores Ecclesiæ, districtionis tuæ baculum formidantes. Suspiciunt ij, qui flagellantur ab impijs & respirant; sperantes adhuc sibi restare consolationis remedium. De quorum numero sum ego, magnæ & præclaræ Ecclesiæ pusillus Episcopus, qui tibi Pater, de angustijs meis querimoniam scribens, auxilium tuæ pietatis imploro.]

Præco supremus Ecclesiæ. Cyrillus Hierosol. Catech. 11.

Vocem *præconis*, pertinere ad liberam veritatum Christianarum euulgationem, nemini ea in parte parcendo, annotat Glossa ad c. *Agapitus* de Consecrat. dist. 1. vbi ex antiquo scripto de vita & morte Agapiti Papæ, nomen ei inditur *præconis Iustitiæ*. Adducit Glossa in eam sententiam, cap. *Sit Rector* dist. 43. vbi ex S. Gregorio par. 2. Pastor. c. 4. multa adducuntur, ad sanctam libertatem Antistitis tanquam præconis Euangelici confirmandam.

Neque tamen repudio illam aliam per se obuiam vocum illarum notionem; quod scilicet Romanus Pontifex

dica-

dicatur præco ſupremus Eccleſiæ, quia eius eſt præconem Verbi Dei agere, annunciando Veritates Euangelicas in omnem terram, & quantumuis abiunctas oras. Id quod Alexander III. egregiè profeſſus eſt ſcribens ad Vpſallenſem Epiſcopum & Suecos ac Gotthos Antiſtites ei ſubiectos. [Conſtituti (inquit) à Domino, licet inſufficientibus meritis ſuper gentes & regna, ex iniunctæ nobis adminiſtrationis officio debitoque compellimur, aciem noſtræ conſiderationis ad vniuerſum commiſſi gregis corpus extendere, atque omnium fidelium corda Inſtitutionis Apoſtolicæ ac doctrinæ ſalutaris imbre perfundere; Vt ſicut in omnem terram exiuit ſonus Apoſtolorum, & in fines orbis terræ verba eorum; ita quoque nos, qui eorum cathedræ præſidemus, qui eis non in vitæ merito, non in operum ſanctitate, ſed in paſtorali cura & dignitate ſucceſſimus, verbum ſalutis, Euangelium Chriſtianæ atque Catholicæ veritatis, annuntiemus, his qui longè & his qui propè; nomen Apoſtolicum non inane neque nudum, & in ſola voce gerentes, ſed in executione officij & veritate operis, in quantum nobis Deus dederit, adimplentes.] Hoc Pontificis præconium, continetur annunciatione veritatum Euangelicarum.

Verùm poteſt Pontifex Romanus ſtatui ſupremus Eccleſiæ præco, non modò proponendo, quæ ſunt ex fide credenda, (qui eſt maximè proprius & peculiaris præconij Euangelici modus, pertinens ad Pontificem;) ſed etiam, cum res fert, Verbum Dei pro concione tractando; Nam id etiam eſt eſſe Euangelicum præconem. Si enim ſic agere præcones in Eccleſia, maximè proprium eſt Epiſcoporum, vt tradit Concilium Tridentin. ſeſſ. 5. cap. 4. & ſeſſ. 24. cap. 4. lateque confirmat Michael Medina lib. 3. paræn. cap. 13. & Bartholomæus de Martyr. 2. par. Stimuli Paſtor. cap. 7. quantò magis non abhorrebit à ſupremo Eccleſiæ Paſtore; agere quoque ad eum modum, præconem Eccleſiæ? Benè & pulchrè id proſequitur Innocentius III. Epiſto-

la.

la ad Arnulphum Abbatem, qua ei inscribit suorum Sermonum collectionem. Sanctus item Bernardus 4. de Consider. cap. 3. Eugenium Papam vrget ad prædicationem Verbi Dei, vt rem minimè nouam, etiam longè post, SS. Leonis & Gregorij tempora. Quæ attigisse placuit, ad reuincendum Nicephori & Græci, & Heretici in Romanam Ecclesiam mendacium lib. 12. histor. cap. 34. quo Romanos Episcopos prædicationi operam dedisse negauit. Sed vt cumulatius esset mendacium, addidit, ne vllum quidem alium Romæ solitum prædicare Verbum Dei. At facilè esset, molibus concionum sacrarum ad Nicephori vsque tempora Romæ habitarum, quarum pleræque etiamnum supersunt, illum non grauare modò, sed & opprimere. Consonant huic sensui, proximè sequentes tituli.

Prædicator orthodoxus veritatis. Exilium S. Martini Papæ.

Prædicator primus Ecclesiæ. S. Gregorius lib. 13. moralium cap. 8.

Præfectus toti orbi terrarum, clauiger cælorum, cuius arbitrio & potestati cuncta Deus permisit. Chrysostomus homil. de S. Ignatio.

Præfectus religioni, Ecclesijs cæterisque rebus ad Christum pertinentibus. Canon Nicænus, inter octoginta versos ex Arabico.

Præfectus orbis. Theophilactus in cap. 22. Lucæ.

Prælatus cunctis fidelibus. Theophilactus Ioan. vlt.

Prælatus supereminens omnium Prælatorum. Ioannes Becius Patriarcha Constantinopol. ad Nicolaum III.

Præpositus vniuerso orbi terrarum, non vt Hieremias vni genti. Chrysostomus in Matth. hom. 11. & hom. 55.

Præses Ecclesiæ totius orbis terrarum. Chrysost. hom. 80. ad pop. Petrus Damiani Opusc. 46. cap. 5.

Præses Ecclesiæ diuina prouidentia præordinatus. Damascenus Orat. de Transfig.

Præses primus Ecclesiæ Christi. Gennad. pro Concil. Florent. cap. 5. sect. 17.

Præses

Præses Cathedræ Oecumenicæ. Synodus Romana sub Nicolao I. contra Photium Colloquio 1.

Præsidens Ecclesiæ, totius orbis terrarum. S. Augustinus l. 1. contra Iulia. cap. 2.

Præsidens Ecclesiæ sub illius nomine, cuius à Domino IESV Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes hæreses destruit. S. Leo Epist. 32. quæ est ad Martianum & Faustum presbyteros.

Præsul Apostolicus in summitatis arce constitutus, cui Deus omnium Ecclesiarum curam habere præcepit. S. Athanasius cum Collegis Epistola ad Felicem Papam.

Idem olim *præsul*, qui *præses*, atque *Præfectus* alicui Prouinciæ, vt est apud Lazium lib. 2. Reipub. Rom. cap. 2. ex Cassiodoro lib. 3. Epist. 46. Qui etiam Præfectum Vrbis vocat *Vrbis Præsulem* lib. 1. Epist. 32. & lib. 2. Epist. 34. Rutilius in Itiner. laudans Protadium, Romæ Præfectum, aut Iudicem, ait.

Testis Roma sui Præsulis esse potest.

Solet Cassiodorus agens de Iudicibus eos vocare *Præsules*: vt videre est lib. 6. var. form. vlt. & l. 7. form. 28. Notauit ista Iuretus ad 4. Symmachi Epist. 23. suntq. alia apud externos exempla. Aurelianus item Episcopus Epist. ad Theudebertum Regem, inculcans Regi memoriã diuini iudicij, vocat eum *Præsulem sacratissimum*. Qui igitur vniuersæ Ecclesiæ præest, æquè ac olim primus Apostolorum, iure dictus est *Præsul Apostolicus*. Sunt tamen, qui vocem *Præsulis*, ex primæua sua notione, sacram apud Ethnicos esse velint, sed vsu Ecclesiastico sanctificatam. Erat enim Romæ Collegium duodecim Saliorum, qui vt Varro Plutarchus & alij referunt, à *saliendo*, siue *saltando* sunt dicti. Nam gestantes ancilia ex Numæ instituto, saliebant, siue saltabant *Veturium Mamurium*, seu veriùs *Veterem memoriam* inclamantes, amburuante Præsule, & redundruantibus cœteris, vt habet ex Lucilio Festus. Horum ergo Sacerdotum primus, quia præ alijs & ante alios saliebat, *Præsul* dictus est, indeque

la ad Arnulphum Abbatem, qua ei inſcribit ſuorum Sermonum collectionem. Sanctus item Bernardus 4.de Conſider. cap. 3. Eugenium Papam vrget ad prædicationem Verbi Dei, vt rem minimè nouam, etiam longè poſt, SS. Leonis & Gregorij tempora. Quæ attigiſſe placuit, ad reuincendum Nicephori & Græci, & Heretici in Romanam Eccleſiam mendacium lib.12. hiſtor. cap. 34. quo Romanos Epiſcopos prædicationi operam dediſſe negauit. Sed vt cumulatius eſſet mendacium, addidit, ne vllum quidem alium Romæ ſolitum prædicare Verbum Dei. At facilè eſſet, molibus concionum ſacrarum ad Nicephori vſque tempora Romæ habitarum, quarum pleræque etiamnum ſuperſunt, illum non grauare modò, ſed & opprimere. Conſonant huic ſenſui, proximè ſequentes tituli.

Prædicator orthodoxus veritatis. Exilium S.Martini Papæ.

Prædicator primus Eccleſiæ. S.Gregorius lib.13.moralium cap.8.

Præfectus toti orbi terrarum, clauiger cœlorum, cuius arbitrio & poteſtati cuncta Deus permiſit. Chryſoſtomus homil. de S.Ignatio.

Præfectus religioni, Eccleſijs cæteriſque rebus ad Chriſtum pertinentibus. Canon Nicænus, inter octoginta verſos ex Arabico.

Præfectus orbis. Theophilactus in cap.22. Lucæ.

Prælatus cunctis fidelibus. Theophilactus Ioan.vlt.

Prælatus ſupereminens omnium Prælatorum. Ioannes Becius Patriarcha Conſtantinopol.ad Nicolaum III.

Præpoſitus vniuerſo orbi terrarum, non vt Hieremias vni genti. Chryſoſtomus in Matth.hom.11.& hom.55.

Præſes Eccleſiæ totius orbis terrarum. Chryſoſt. hom. 80. ad pop. Petrus Damiani Opuſc.46.cap.5.

Præſes Eccleſiæ diuina prouidentia præordinatus. Damaſcenus Orat.de Transfig.

Præſes primus Eccleſiæ Chriſti. Gennad. pro Concil. Florent. cap.5.ſect.17.

Præſes

Præses Cathedræ Oecumenicæ. Synodus Romana sub Nicolao I. contra Photium Colloquio 1.

Præsidens Ecclesiæ, totius orbis terrarum. S. Augustinus l. 1. contra Iulia. cap. 2.

Præsidens Ecclesiæ sub illius nomine, cuius à Domino IESV Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes hæreses destruit. S. Leo Epist. 32. quæ est ad Martianum & Faustum presbyteros.

Præsul Apostolicus, in summitatis arce constitutus, cui Deus omnium Ecclesiarum curam habere præcepit. S. Athanasius cum Collegis Epistola ad Felicem Papam.

Idem olim *præsul*, qui *præses*, atque *Præfectus* alicui Prouinciæ, vt est apud Lazium lib. 2. Reipub. Rom. cap. 2. ex Cassiodoro lib. 3. Epist. 46. Qui etiam Præfectum Vrbis vocat *Vrbis Præsulem* lib. 1. Epist. 32. & lib. 2. Epist. 34. Rutilius in Itiner. laudans Protadium, Romæ Præfectum, aut Iudicem, ait.

Testis Roma sui Præsulis esse potest.

Solet Cassiodorus agens de Iudicibus eos vocare *Præsules*: vt videre est lib. 6. var. form. vlt. & l. 7. form. 28. Notauit ista Iuretus ad 4. Symmachi Epist. 23. suntq. alia apud externos exempla. Aurelianus item Episcopus Epist. ad Theudebertum Regem, inculcans Regi memoriā diuini iudicij, vocat eum *Præsulem sacratissimum*. Qui igitur vniuersæ Ecclesiæ præest, æquè ac olim primus Apostolorum, iure dictus est *Præsul Apostolicus*. Sunt tamen, qui vocem *Præsulis*, ex primæua sua notione, sacram apud Ethnicos esse velint, sed vsu Ecclesiastico sanctificatam. Erat enim Romæ Collegium duodecim Saliorum, qui vt Varro Plutarchus & alij referunt, à *saliendo*, siue *saltando* sunt dicti. Nam gestantes ancilia ex Numæ instituto, saliebant, siue saltabant *Veturium Mamurium*, seu veriùs *Veterem memoriam* inclamantes, amburuante Præsule, & redundruantibus cœteris, vt habet ex Lucilio Festus. Horum ergo Sacerdotum primus, quia præ alijs & ante alios saliebat, *Præsul* dictus est, indeque

que ad Christianos manasse volunt, vt caput Sacerdotum, *Præsul*, diceretur, & qui in Sede Apostolica locatus est, vocaretur *Præsul Apostolicus*.

Præsul summus à nemine iudicandus, quia non est discipulus super Magistrum. Concil. Rom. sub Siluestro.

Præsul Sedis Apostolicæ gubernacula tractans omnium penè Ecclesiarum. Ennodius in pręcepto de Cellulanis Declam. 7.

Cur *penè omnium*, & non simpliciter *omnium?* cum sit Præses vniuersalis Ecclesiæ? Quia ita est Præses vniuersalis Ecclesiæ, vt tamen immediatorum Antistitum, cuiusque particularis Ecclesiæ gubernacula tractantium, sollicitudinem non excludat. Sic enim Pelagius Papa, & Sanctus Gregorius profanitatem Ioannis Ieiunatoris repellentes, negarunt se esse Episcopos Oecumenicos, aut vniuersales, quasi nullus præter ipsos esset Episcopus, nec essent Pontifices Summi, sed soli. Ita ergo omnibus particularibus Ecclesijs, inuigilat Romanus Pontifex, vt cum omnia in illis rectè geri animaduertit, nec ab aliquo circa earum negotia interpellatur, (quod tamen frequentissimè & ex omnibus propè Ecclesijs contingit) sinat Rectores earum immediatos, obire partes suas, & suæ quemque Ecclesiæ gubernacula tractare. Quia tamen frequenter vndecunque pulsatur petitionibus, & penè ex omnibus Ecclesijs exquiruntur Romanæ cortynæ oracula, cogitur ferè perpetuò Romanus Pontifex, omnium penè Ecclesiarum negotia aliqua attingere; Et hoc est, quod ait Ennodius, eum omnium penè Ecclesiarum gubernacula tractare.

Primas Primatum. Gregorius IX. Epistola ad Gennadium Patriarcham Constantinopolitanum de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Locus est perillustris. Sic igitur ibi Gennadium affatur Gregorius, postquam præmisit Christum esse fundamentum primarium, Apostolos verò & Prophetas secundarium. [Inter quos primus & præcipuus Beatissimus Petrus, non sine causa, sed ex prærogatiua speciali à Domino audi-

audire meruit; *Tu vocaberis Cephas*, quod interpretatur caput, vt ſicut in capite ſenſuum plenitudo conſiſtit, à quo ad ſingula membra occultis meatibus pars aliqua tanquã à fonte riuulus deriuatur: Sic tres fidelium Ordines in Eccleſia; Noè, Daniel, & Iob, Prælati videlicet, continentes, & coniugati, quos Ezechiel vidiſſe legitur in viſione ſaluandos; à Petro petra, ſuper quam non domum ſaltus Libani, non porticum columnarum, nec domum filiæ Pharaonis, ſed Eccleſiam ſuam ædificauit Dominus fidelibus, velut de omni genere piſcium in eius rete concluſis; Tanquam à PRIMATE PRIMATVM, qui de fonte Dominici pectoris, fluenta potauit, & ſuæ ſalutis debent poſtulare remedia, & cum omni patientia & doctrina, non contentioſè vel ſuperbè in aliquo reſiſtentes, à mentis ſuæ tenebris, dubietatis ſcrupulos remouere.] Quod Cepham à Græco κεφαλὴ deducere videtur, non eſt hic nobis neceſſarium: Diſcuſſum verò abundè eſt in Heteroclitis Spirit. libro 2. ſect. 4. p. 2. quod eſt de Nominum mutatione.

Primas ominium Epiſcoporum. S. Leo Serm. 2. de ſua Aſſumpt.

Primas diœceſeos. Concil. Chalcedon. can. 9.

De Romano Pontifice eum locum eſſe neceſſariò intelligendum, probauit Nicol. I. Epiſt. ad Michaelem. Eum quippè eſſe primatem Diœceſeos, id eſt *Diœceſeon* phraſi in Scripturis frequenti, docet Nicolaus, vt iam dictum eſt in titulo *Exarchi Diœceſeos*. Et ex ibi dictis liquet, perperam Hincmarum Opuſc. 55. capitum. c. 23. aſſerere eum Canonem Calcedonenſem inuehentem appellationes ad Primatum Diœceſeos, non eſſe receptum à Romana Eccleſia. Item Indidem liquet, eum Canonem Chalcedonen. longè aliud ferre quàm quod Iuſtinianus Imperator, Nouella Conſtit. 123. c. 22. edixit, approbatus. à S. Gregorio L. XI. regiſtri Epiſt. 54. quod non ſatis diſpexit Iuſtellus ad Canonem 19. Eccleſiæ Africanæ: confundens decretum illud Iuſtiniani, cum decreto Chalcedonenſi; hoc eſt exi-

ſtimans idem reipſa decerni vtrobique. Qua ratione *primas Diœceſeos*, in Canone Chalcedonenſi, non eſſet Romanus Pontifex, de quo non agit decretum Iuſtinianæum, ſed de Patriarcha. Atque ita colliderentur SS. Gregorius & Nicolaus. Primas ergo diœceſis, dicatur eſſe Romanus Pontifex & quamuis *diœceſis* interdum ſumatur pro vnici Epiſcopi territorio, vt apud Sidonium lib.7. Epiſt.6. & in Collat. Carthag. c.65. & 117. ac 125. Nonnunquam verò ſumatur pro parœcia, vt Sirmondus ad Sidonium admonuit; Plerunque pro *prouincia*, vt apud Hincmarum Epiſtol.5. Aliàs etiam pro *multis prouincijs*, quod multis exemplis illuſtrat Iuſtellus ad Canon. 56. Africanum, & ad Canon. 165. Eccleſiæ vniuerſæ: Tamen iuxta Gloſſam Nicolai Papæ, *Diœceſis* pro *Dioceſeon*, dictum cenſentis, perinde eſt quæcunque ſtatuatur, eius vocis notio; quia pluralis numerus *Diœceſeon*, omnia æquè loca comprehendit.

Primas omnium, & Præfectus orbis. Theophilactus in c.22. Lucæ.

Agnouit apertè hunc titulum Romani Pontificis Concilium Nicænum. cano.6. Sic enim allegatur à Paſchaſino Legato Sedis Apoſtolicæ in Cõcilio Chalcedonenſi Actio 16. [Trecentorum decem & octo SS. Patrum Canon.6. Quod Eccleſia Romana ſemper habuit primatum ἡ ἐκκλησία Ῥώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα. Teneat autem, & Ægyptus vt Epiſcopus Alexandriæ &c.] Statim autem ex Codice per Aëtium Archidiaconum Conſtantinopitanum porrecto, Conſtantinus Secretarius eundem Canonem legit, reciſo illo principio, primatum Romanæ Sedis agnoſcente: vt extra dubium ſit, ſcalprum Græcanicum iam tunc admotum fuiſſe truncandis ſacris Canonibus. Certè nemo Græcorum qui aderant, ingenti planè multitudine, Paſchaſinum Legatum mendacij, vel falſati Canonis Nicæni arguit, vt proinde de comperta Veritate illius particulæ, qua Romani Pontificis primatus ſtatuitur, non videatur dubitandum; Itaque habet Rom. Pontifex iuxta

Cano-

Canonem Nicænum, πάντοτε τὰ πρωτεῖα. & semper habuit, vt ibidem dicitur. Hæc πρωτεῖα Latinus Interpres Concilij Chalcedonensis, vertit *primatum*, nec incommodè vt notauit Couarr.4. var. c.14.n.11. Sicut enim primas vel secundas, (supple partes,) obtinere quis dicitur, Ita & primatum obtinere dici potest, vt Plinius lib.13. c.12. & Varro.2. de re rust. cap.7. loquuntur signantes primi loci prærogatiuam. Apud alios Græcos, primatus notatur Græca voce πρεσβεῖα, numero multitudinis: Quæ vox in Canone. 6. Nicæno vulgato, cum agitur de Ecclesia Antiochena, Latinè exprimitur per, *priuilegia:* Quod intelligendum est de priuilegijs, ad prælationem subalternam siue ad primatum Romano Vniuersalissimo subordinatum pertinentibus. In Concilio Constantinopolitano c.3. vocantur πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, prælationes siue prærogatiuæ aut primatus honoris dignitatis. Sic enim Plutarchus lib. an seni sit gerenda Respublica, interpretatur πρεσβεῖον (quod ab alijs ait πρωτεῖον vocari,) prærogatiuam honoris atque primatum. Hinc vides, quo sensu, primatus omnium tribuatur Romano Pontifici, verè primati primatũ, longè eminentiùs, quàm sit Archiepiscopus Viennensis qui eum titulum præfert. Vides etiam ex dictis, priuilegium, vel priuilegia Romani Pontificis à S. Gregorio vel Nicolao I. alijsque celebrata, recidere in primatum Romano Pontifici iure diuino delatum. Franciscus Turrianus lib.3. contra Magdeb. c.3. putat, eodem sensu Apostolum 2. Corint. 5. vsum Verbo πρεσβεύω, cum dixit, *pro Christo legatione fungimur* Græcè πρεσβεύομεν, vnde sicut διδασκαλία doctrinam διδασκάλιον verò Scholam vbi docetur significat, ita cum eo quod est πρεσβεύειν *fungi prælatione*, necti putat Turrianus πρεσβεῖον seu diœcesim; in qua prælatio, vel vt Apostolus ex Interprete dixit legatio obeunda est; per inferiores quidem Patriarchas cuilibet in ordine & terminis suis; Romano autem Pontifici, vbilibet ac illimitatè. Non videtur tamen hæc verbi illius no-

tio, quadrare loco propoſito Apoſtoli, qui verbo πρεσβεύομεν, ſe Oratorem nomine Dei poſtulantem atque adeò legatum ſignificare voluit, vt antecedentia & conſequentia demonſtrant. Faciliùs huc flecteretur notio illa τὰ πρεσβεῖα: apud Demoſthenem Orat. In Boëtiũ qua regnum accipere κατὰ πρεσβεῖον idem eſt quod *iure primogenituræ*. Præcipuum quippe decus, ſiue prærogatiua ac prælatio, & primatus, defertur primogenito, quem locum inter omnes fideles obtinet Rom. Pont. Videſis V. *Ouis primogenita*.

Primicerius Eccleſiæ in qua populus acquiſitionis conuenit. Iuo Carnot. ſerm. de Cathedra S. Petri.

Ipſo S. Petro Interprete, *populus acquiſitionis*, eſt vniuerſus cœtus fidelium. Huius cœtus, Romanus Pontifex dicitur *primicerius*, eo traducta notione vocis qua olim deſignabatur Principis Notarius, qui conceſſis à Principe decretis ac honoribus apponebat ſigillum, ſiue ceram; vt habetur ex Caſſiodorio 6. Variar. c. 7. & 16. Vnde Primiceriatus, ſiue Domeſticatus, erat ſumma dignitas, vt apud eundem Caſſiodorum lib. 10. c. 11. videre eſt. Similiter ergo Romanus Pontifex ſublimiſſimum in Dei Eccleſiã locũ obtinet, cum ſit Dei Princeps Notarius & veluti Cancellarius obſignans reſpectu noſtri diuina Decreta de fide. Poteſt etiã Primicerius accipi ſimpliciter, pro primo. Qua ratione S. Auguſt. ſerm. 21. de Sanctis vocat S. Stephanum, *primicerium Martyrum*, & Baldricus Dolenſis in Hiſtoria Hieroſolimitana, vocat S. Petrum, *primicerium Apoſtolorum*. Et hoc etiam modo, Romanus Pontifex eſt *in Eccleſia primicerius*, quia eſt primus per omnia, vt mox dicemus.

Primus per omnia. Theodoretus Epiſt. ad S. Leonem.

Quid hoc ſibi velit, ex loco integro Theodoreti diſcendum eſt. Grauatus igitur inio oppreſſus ab Orientalibus Theodoretus, & accurrens ad S. Leonem, ſic cum eo agit. [Si Paulus prædicator Veritatis, & Spiritus ſancti Buccina, ad Petrum accurrit vt ijs qui Antiochiæ, de viuendo ſecundùm legem Moyſis diſceptabant, quæſtionem expeditam,

ac

ac solutam ab eo ferret; multo magis nos, qui pusilli sumus, ad solium Apostolicum accurremus, vt à vobis medicinam vlceribus nostris feramus. Si quidem vobis conuenit, in omnibus rebus primas tenere. Vestra enim sedes, multis prærogatiuis ornata est. Nam cæteras ciuitates, vel amplitudo, vel pulchritudo, vel ciuium frequentia decorat; aliquæ verò quæ his carent, ex quibusdam gratijs spiritualibus splendorem & dignitatem habent: vestræ verò Ciuitati, vberrimam copiam bonorum, ipse dator bonorum largitus est. Est enim ipsa omnium amplissima, splendidissima, & Orbi præsidet. Præterea ipsa principatum Imperatorum profudit, ac nomen suum (idest Romanum,) cum ijs, qui in ditione eius sunt communicauit Fides verò præcipuè eam ornat Testis est Paulus, qui clarissima voce ait, *Fides vestra annunciatur in Vniuerso mundo*.] Quomodò Romanus Pontifex sit *primus per omnia* ac proinde absolutè primus, & primas, eruditè mõstrat Remundus Ruffus. lib. pro Pontifice contra Molinæum ad numerum eius 4. & seqq.

Primus prædicatorum veritatis. Pet. Damian. Opusc. 46. c. 5.

Etiam si S. Petrus personaliter fuit primus in prædicationibus veritatis, quia primus Christi diuinitatem professus est; & primus etiam Veritatem Christianam & Iudæis & Gentibus prædicauit, vt aliquoties dictũ est superiùs cum Bellarmino lib. 1. de Pontific. c. 22. prærogat. 13. & 17. Tamen quia varia decora quæ ibi adiungit Petrus Damiani spectant S. Petrum prout Pontificem, vt quod esset is, *cui ad reprehendendum & corrigendum commissa sunt omnia regna terrarum*; Item quod esset is, *cuius ad imperium ianua regni cælestis aperitur*, & is *cui speciali Iure concessum est, vniuersali totius Orbis Ecclesiæ præsidere*; Quæ omnia cadunt in Petrum prout personam publicam, siue prout Pontificem; Videmur vrgeri, ad eum quoque titulum *primus prædicatorum Veritatis*, de S. Petro prout Pontifice accipiendum. Atque ita is titulus, cuius æquè Romano Pon-

Pontifici communis erit; Est enim Pontifex primus inter prædicatores Veritatis, quia cum Antistitum maximè proprium sit prædicare Veritatem Euangelicam, ipse autem primus sit Episcoporum; consequens est, vt primus sit horum qui ex suo officio & munere, sunt prædicatores Veritatis. Idque in eo etiam sensu quem cortex Verborum præfert, verum iam olim fuisse de Romanis Pontificibus (quidquid Græculus falsus aut volens fallere falsò in contrarium scripserit.) attigi supra, & cum de tractatione anomala Verbi Dei, docemurque ex SS. Leonis & Gregorij Concionibus. Maximè verò prædicator primus Veritatis audire debet Romanus Pontifex, quia Veritates fidei, solus certò & infallibiliter proponit populis. Nam tametsi alij quoque Antistites & Doctores, prædicant veritates Christianas, & eo pabulo pascunt oues Christi, nemo tamen id citra periculum erroris præstat, præter Pontificem Romanum Christi Vicarium.

Princeps Episcoporum. Synodus Epiri ad Hormisdam.

Princeps pastorum, & Doctor ac Medicus animarum. Monachi secundæ Syriæ ad Hormisdam.

Christum, pastorum principem, vocauit S. Petrus, & meritò. Nam præ Christo, omnis pastor, etiam Summus quilibet Pontifex, ne Sancto quidem Petro excepto, ouis est, non Pastor. Tamen per comparationem ad Vulgares pastores, rectè Romanus Pontifex dicitur, *Princeps pastorem*. Sicut ei nemo negat titulum Pastoris & Episcopi, tametsi antonomasticè S. Petrus Christum vocauit *pastorum & Episcopum animarum nostrarum*. Thomæ Valdensis verba sunt in hanc rem insignia lib. 2. doct. c. 37. n. 5. [Ipse, (inquit de Pontifice Romano,) primus pastor est, & Pastor pastorum, Successor & socius piscatoris. Ipse vena maior militantis Ecclesiæ, apotheca cœlestium munerum, cisterna supernorum imbrium, & primum receptaculum sublimium gratiarum.] Nemo porrò dubitauerit, quin Romanus Pontifex iure dicatur Princeps Pastorum

rum

rum, si recoluerit Synodum magnam Nicenam, quam scitè Anastasius Sinaita in ὁδηγῷ, Spiritus sancti Vnigenitam filiam appellauit Canone 39. ex octoginta, conuersis ex idiomate Arabico, quos Turrianus ad calcem Constitutionum Clementis vulgauit, & habentur etiam lib. 3. Cōcilij Niceni ab Alphonso Pisano adunati, ita edicere. [Vt cunctis ditionis suæ nationibus imperat Patriarcha, & leges indicit: & vt à principio Petrus Christi Vicarius, religioni, Ecclesijs, cæterisque ad Christum pertinentibus rebus præfectus, principum Christianorum, prouinciarum, & omnium gentium Dominus ac Rector erat: ita ille cuius principatus Romæ est, & Petro similis, & auctoritate par, Patriarcharum omnium dominatum & principatum obtinet. Huic sanctioni si quis repugnauerit, totius Synodi decreto, anathemati subijciatur.] Si Patriarcharum omnium princeps & Dominus est Romanus Pontifex, (vt habet hic Nicænus Canon fortè à Græcis interpolatus in Græcis Codicibus, ne fulgore suo perstringeret luscios eorum oculos,) quanto magis minusculorum Episcoporùm infra Patriarchas, agnoscendus est princeps ac Dominus?

Princeps Episcopalis coronæ. Nouella Valentiniani inter Nouellas Theodosij tit. 24.

Corona Episcopalis, potest exponi de cœtu Episcoporum omnium, iuxta illud, *In medio eius corona fratrum*, idest *omnes eius fratres*. Simpliciùs tamen accipietur, & in idem recidet, si dicamus, coronam vsurpari metonymicè pro gestante coronam. Coronantur enim iam olim sacri homines in signum regni quod à Christo sunt sortiti, vt dicitur cap. *duo sunt genera* 12. q. 1. & ob alias plerasque causas, de quibus in Hipparcho. Episcopalis ergo coronæ, id est Episcopalis dignitatis, atque adeò Episcoporum illa dignitate potientium, Princeps, est Romanus Pontifex, omniū Episcoporum caput. Falsus ergo est, qui ad literas & preces Comprouincialium Arelatensium ad S. Leonem pro

Ra-

Rauennio, existimauit coronam esse speciale Epitheton Romani Pontificis, eo quod ibi dicatur Rauennium [meruisse gratiam coronæ S. Leonis, morum suorũ mansuetudine & sanctitate.] & inferiùs [obsecramus coronam Sanctimoniæ vestræ, per nomen Domini.] Hinc inquam non habetur, *coronam esse* speciale Rom. Pontificis Epithetum, quale reuera est quod proposuimus *princeps Episcopalis coronæ*.

Princeps Sacerdotum. Blesensis Epist. 144. Anonymus Epist. ad Occidentales de S. Martino Papa in Collectan. Anastasij, Synodus Epiri in Synodica ad Hormisdam.

Grunnit aduersùs hunc Romani Pōtificis titulum Caluinus 4. Instit. c. 7. §. 3. allegato Canone 76. Concilij tertij Carthaginensis, quo ea appellatio *Principis Sacerdotum* decernitur exterminanda, mandaturque vt etiam qui primam Sedem obtinet, nominetur *primæ Sedis Episcopus* abrogato quouis tumido & typhum redolente nomine. Verùm Caluinus de more agit per calumniam. Concilium enim Prouinciale quod allegat, cum nihil ei iuris esset, non modò in Romanum Pontificem, sed etiam in quemcumque Antistitem transmarinum, non potuit quicquam statuere nisi quoad Episcopos Africæ, inter quos multi erant primates subiecti Episcopo Carthaginensi, omnium Africanorum primatum primati, saluo Romani Pontificis Superiore iure. Quod ergo inter varios illos primates, obnoxios supremo primati Africano, contentio fortè orta esset; dum quilibet aduersùs alterum inflatur pro alio; aut etiam ne procedente tempore Carthaginensis Antistes, sicut postea fecit Constantinopolitanus, tentaret iugum sui Superioris nempe Romani Pontificis excutere, pellectus Illecebra superbæ illius appellationis independentiā sonantis, quæ solius Romani Pontificis est propria, per comparationem ad mortales; meritò appellatio *principis Sacerdotum* abrogata est cuiuis Antistiti infra Romanum Pontificem: Ipsi tamen salua manet, & ita disertè habet

Col-

Collectio Canonum Africanorum per Adrianum I. In calce namque huius Canonis Africani, additur, [Salua semper in omnibus Auctoritate B.Petri Apostoli.]

Princeps cunctis sacerdotibus totius mundi, cuius iudicio quæque ad cultum Dei, vel fidei Christianorum stabilitatem, procuranda fuerint, disponuntur. Constantinus Magnus in Edicto.

Princeps Ecclesiæ. Chrysostomus Homilia de Petro & Elia. Albinus Flaccus siue Alcuinus Epist. ad Leonem Papam, est 27.

Princeps in Ecclesiæ sacrato corpore. Arator. lib.2.

[Sicut Moyses (ait S.Ephrem serm. de Transfig.) Societatis illius & coniunctionis Hebræorum, iussu Dei Princeps fuit, ita Petrus, Ecclesiæ Christianorum. Atque vt ille veteris, sic hic noui Testamenti Princeps.]

Princeps regni cœlorum. Petr. Damiani serm.27.

Hinc principatus regni cœlorũ, alius non est quàm principatus Ecclesiæ. Nam præter varias notiones *Regni cœlorũ* in Euang. frequentes, quas ex Photij Scholijs in Matthæum cõmemorat Turrianus l.2. prioris defens. contra Sadeelem cap. 2. vna creberrima est, qua Christiana Ecclesia, vocatur *regnum cœlorũ*, quia homines infert & transcribit cœlo. Atque ita S.Petrus qui est Princeps Ecclesiæ, est eodem iure princeps regni cœlestis. Alicuius quidem particularis Ecclesiæ princeps, dici potest Episcopus eius. Qua ratione S.Epiphanius electus in Episcopum Ticinensem, dixit de seipso. [Nemo vt Ecclesiæ principem admonere timeat, si probat errantem;] Simpliciter tamen & absolutè, *princeps Ecclesiæ* (vtique vniuersalis,) est solus Romanus Pontifex.

Princeps fidei Catholicæ. Goffridus Vindoc. lib.1.Epist.7.

An quia S.Petrus primus professus est diuinitatem Christi, qui articulus, est in vertice Christianæ fidei? An quia à Petri cathedra petendum est, quid fide credendum, quid repudiandum sit circa fidem? Id confirmat sequens titulus.

Princeps & doctor immaculatæ & Orthodoxæ fidei. Damasus Epist. 4.

Princeps communis Christianorum omnium. Michael Palæologus Imperator Græcorum ad Gregorium X.

Ita qnidem hunc Pontificis titulum ex Epistola Michaelis refert Matthæus Vvestmonaster. anno 1274. In Breuiario tamen tunc conscripto rerum Concilij Lugdunensis sub Gregorio X. quo prædictæ litteræ habentur descriptæ Græcè & Latinè, Pontifex non vocatur princeps communis, sed *pater communis* Κοινὸς πατὴρ *omnium Christianorum*. Quod si principatum illum cōmunem admittere placeat, (vt sanè admittendus est,) intelligendus est eo modo quem ex transmissis ad se Gregorij litteris & formula profitendæ fidei, sic exponit idem Michael inferiùs his verbis, quæ præclarè omnino exprimunt spiritualem Romani Pontificis principatum.[Ipsa quoque S.Romana Ecclesia, Summum & plenum primatum & principatum super vniuersam Ecclesiam Catholicam obtinet; quem se ab ipso Domino, in B.Petro Apostolorum principe, siue vertice, cuius Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine, recepisse veraciter & humiliter, recognoscit; & sicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere, sic & si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent iudicio definiri. Ad quam potest grauatus quilibet super negotijs ad Ecclesiasticum forum pertinentibus appellare, & in omnibus causis ad examen Ecclesiasticum spectantibus, ad ipsius iudicium potest recurri, & eidem omnes Ecclesiæ sunt subiectæ: ipsarum prælati obedientiam & reuerentiā sibi dant. Ad hanc autem sic potestatis plenitudo consistit, quod Ecclesias cæteras ad sollicitudinis partem admittit, quarum multas & patriarchales præcipuè, diuersis priuilegijs eadem Romana Ecclesia honorauit, sua tamen seruata prærogatiua, tum in generalibus Concilijs, cùm in aliquibus alijs, semper salua.]Quid quòd Apostolatus apex in Summo Pontifice superstes est? At Apostoli constituti sunt Principes.

Quod

Quod si Episcopi quique, Principes sunt, vt tradit Paris. Consil. 141. nu.27. & Panuinius de potest. Capituli Sede vacante prælud.6. nu.15. Lateque Andreas Barbatia de præst. Cardin. q. 5. parte 1. nu. 13. & q. 1. nu.20. quanto magis Episcopus Episcoporum eodem titulo gaudet? Sic expositus Romani Pontificis principatus, subducitur criminationi qua titulum *Principis*, Romano Pontifici delatum, grauat Corrasius in Paraphrasi Sacerdotiorum p. 2. c.1. num.3. ex Theophilacto Ioannis 21.

Principatus Apostolatus, cuilibet Episcopatui præferendus. S.August. lib.2. de baptis. contra Donat. c.2.

Principatus Sacerdotum. Pet. Damiani Opus.4.

Principium Sacerdotij, & caput Christianæ religionis à Rege cœlorum traditum. Constantinus Magnus in Edicto.

Principium Orthodoxæ fidei. Chrysost. in Encomio. SS. Petri & Pauli.

Procurator mundi & clauiger cœlestium thesaurorum. Sophronius in breuiculo gestorum S.Petri.

Propugnator firmus veritatis. accinctus verbi gladio, cuius est omnem hæreticum auditum atque doctrinam præcidere, sicut & Petrus olim Iudaici auditus sensorium gladio percutiens abstulit, & attollere securim Spiritus & omnem arborem ferentem fructum hæreseos, vel institutionibus transplantare, vel canonicis pœnis excindere, & igni futuræ gehennæ transmittere. Constantinus Pogon. Epist. ad Leonem Papam.

Propugnator impenetrabilis ab omni errore (Alia interpretatio habet, *errore insauciabilis*) *quem Deus prouidit, doctrinis eum per omnia veritatis astringens; vt quemadmodum Petrus, ita & hic, affectu feruentiore decertans omnem ad Deũ quæ sensum, intelligentiam, perducat.* Conc.Chalcedon. Actio.19. in Prosphonetico ad Marcianum Imperatorem:

Prouisor summus Ecclesiæ. Rothaldus Suessionensis ad Nicolaum Papam, post Epist. Nicolai 37.

Prouidere, idipsum est quod *superintendere*, atque adeò idem quod, *agere Episcopum*. Vnde 1. Petri V. *pascite qui*

in Vobis est gregem Dei, prouidentes non coactè sed spontaneè. Græcè est ἐπισκοποῦντες, cuius verbi vim optimè expendit eũ Apostoli locum versans S.Hieronymus. Igitur Romanus Pontifex, qui est summus Episcopus, iure dicitur, *Summus prouisor*, quia eius est prouidere & superinspicere, non speculatiuè tantùm, ac vt sciat, sed etiam practicè & vt remedium adhibeat; & quidem in manu potenti & brachio excelso: hoc enim demum est *prouidere* per efficacia media, obsistendo malis aduersantibus, curare bona generosè ac intrepidè. Talem Romani Pontificis tanquam summi prouisoris sollicitudinem pro Ecclesia, suo tempore deposcebat Petrus Blesensis verbis illis in calce Epistolæ 27. [Respiciat Dominus in faciem testamenti sui, & non det in conculcationem vineam quam plantauit dextera eius, Ecclesiam quam acquisiuit sanguine suo. Suscitet Spiritum Moysi, & erigat cornu illius vnicornis Episcopi illius vnicè Summi, & singulariter generalis; quatenus arripiat iudicium manus eius, vt cornui suo ventilet Syriam, intonet contra Edom, fulminet contra Vitulos Bethel, contra idola Ægypti, contra pingues Vaccas Samariæ, contra Sacerdotes Baal, contra Pastores pascentes seipsos, contra Iudices qui condunt inquas leges, contra canes mutos non valentes latrare, contra amphoram Zachariæ, contra vasa Pastoris stulti, contra ambitionem Simonis Magi, contra Tyrannidem sæculi, & ambitionem claustri, contra præuaricantes, contra arrogantes, contra oppressores pauperum, cõtra turbatores Ecclesiasticæ pacis, & fidei subuersores.] Æquè S. Bernardus lib. 2. de Consid. c. 6. monet Eugenium, eius esse, orbem vniuersum circuire mentis prouidentia, & leuando oculos considerationis, videre regiones si nõ sunt magis siccæ ad ignẽ quàm albæ ad messem, si non pro frugibus quæ putabantur, appareant vepres, aut veternosæ arbores, non fructiferæ, nisi siliquarum porcinarũ aduersùm quas stringenda sit securis. De eadem prouidentia Vniuersalissima,

Pon-

Pontificis Romani propria ex Pontificatus munere, luculenter idem S.Bernardus lib.de Consid. c.1. Facitque eodem, quod Petrus Cellensis Epist.95. egregiè tradit, Romani Pontificis esse, per Vniuersam Ecclesiam excitare desides, & vrgere pigritantes; Additque Epist. 195. Eiusdem esse Ecclesiam reformare, sicubi reformationis necessitas ingruerit.

Q

QVasi quoddam caput Ecclesiæ. S.Leo Epist. 89.

Hoc quomodo non officiat veræ dignitati capitis, Romano Pontifici competentis, respectu corporis mystici, Christi, monstratum est. V. *caput totius corporis*, & vno Verbo sensus est, Pontificem non esse caput, nisi sub Christo.

Quæstor cœlorum. S.Chrysostomū in Encomio SS.Apostolorum Petri & Pauli.

Non existimo spectasse S. Chrysostomus, quæsturam qualis erat apud Priscos Romanos, tametsi varias muneris illius partes ab antiquarijs recensitas,& fusè apud Alexandrum lib.2. genialium c.2. cum S. Petri & Romanorū Pontificum eius successorum munere haud difficile fuerit componere. Existimarim ergo potiùs, S. Chrysostomum Constantinopoli agentem, spectasse quæsturam sacri palatij sub Imperatoribus Constantinopolitanis, quam qui obibant, ijs planè respondebant, quos Cancellarios appellamus; vt videre est in notitia officiorum Cōstantinop. & apud Prateium. V. *Quæstor sacri Palatij*: qui notat, idcirco quæstorem dictum esse custodem Iustitiæ & legum, & thesaurum famæ publicæ, ac iuris armarium, Concilij Regalis participem, legum dictatorem, & precum porrectarum responsorumque subnotatorem. Apud Cassiodorum lib.6. Epistol.4. eadem est Quæstoris notio. Pro qua etiam videndus Ioannes Montaigne Tract. de auctorita-

te

te Magni Concilij c.1. num.5. & Petrus Bellinus Tract. de re militari titulo 22. ac Schedulare Magistratuū Ciuilium c. de quæstore tom. 16. Tract. iuris. Nihil congruentius cum munere Summorum Pontificum, in Dei Ecclesia; vixque altius subuehi potest eorum potestas, & dignitas, quàm si dicantur in aula cœlestis Imperatoris Cancellariosagere, & subnotare diuina ad mortales oracula.

Quodammodò fons cœlestis Sapientiæ. Petrus Damiani Opusc.7. *Initio*.

R

R*Adix & matrix Catholicæ Ecclesiæ*. S.Cypr. Epist.45. B.Hildegardis ad Eugenium 3.

Cur *radix* dicatur, siue Romanus Pontifex, siue propter eum Romana Ecclesia, ratio est, quia sicut per radicem arbor sugit nutrimentum, indeque ei aduenit totus succus, quo vegetatur, vnde bella proportione Deus à Synesio hymno 2. vocatur *radix mundi*; ita totum corpus Catholicæ Ecclesiæ, percipit interuentu Romani Pontificis succum vitæ; hoc est, probatam fidei doctrinam, ex qua iustus viuit, iuxta Apostolum. Atque ita Gelasius Papa Epist. ad Anastasium Augustum, de Romana Ecclesia, agens, ait, [Sedes Apostolica magnoperè cauet, vt quia mundo radix est, Apostoli gloriosa confessio, nulla rima prauitatis, nulla prorsus contagione maculetur.] Quod si Ennodio lib.1. Epist.18. licuit dicere, *doctorum radix Maro*, quum non nisi ob præcellentiam qua omnibus imitatione exprimendus est, radix doctorum dici possit, quanto iustiùs Romanæ Ecclesiæ ea denominatio quadrabit?

Eadem verò Ecclesia Romana, eiusue caput Pontifex Summus, denominatur; *matrix Catholicæ Ecclesiæ*; quia & est mater dignitatis Sacerdotalis, vt supra dictum est & per baptismum sibi concreditum, qui iuxta Bracharium Epist. ad Ianua. est secreti perplexique vulua mysterij, omnibus

bibus Dei liberis in sola Catholica Ecclesia procreatis, prænet esse. Nam quamuis infantes apud Hæreticos fructuosè baptizētur, & gignantur Deo, tamen illi ipsi filij ancillæ, & concubinæ, suscipiuntur de coniugis primariæ, Catholicæ inquam & Romanæ Ecclesiæ voluntate, iuxta modum ex D. Augustino expositum, in Tractatione de Cereo agno consecrato c.2. num.18.

Rector Dominicæ plebis. Ioannes X. Epist. ad Herimannum Coloniensem.

Rector Pontificum, Dominus, & summus Pater Patrum. Hincmarus Laudunensis in libello suæ reclamationis ad Ioannem 8.

Rector summus Ecclesiæ Dei. Petrus Cluniac. l.4. Epist.25.

Aduerto Concilium 1. Moguntinum sub Rabano in Synodica ad Ludouicum Regem, hac vti inscriptione *Domino Serenissimo & Christianissimo Regi Ludouico, Rectori, ac Defensori Sanctæ Dei Ecclesiæ*: vbi Imperator dicitur *Ecclesiæ Rector*, nimirum quo ad temporalia Ecclesiæ, subiacentis eius Imperio. Fideles enim Imperio subiacentes, sunt portio Ecclesiæ, & Ecclesiam quandam determinatam siue Partialem conflant, cuius Rector quoad res sæculi, erat Ludouicus. Itaque ea rectio Ecclesiæ, erat longè alia quàm rectio & quidem summa, totius Ecclesiæ quoad spiritualia, quam Petrus Venerabilis tribuit Romano Pontifici.

Rector domus Dei. Creditus Ambrosius reuera Hilarius Diacon. 1. Timot.3.

Rector fidei Apostolicæ. Epitaphium Pelagij primi.

Rector omnium gentium. Conc.1. Nicæn. can.44.

Rector apicis cœlestis imperij. Ennodius lib.5. Epist 10.

Rector propriè omnium. S.Leo serm.2. de sua assumpt.

Quid illud *propriè?* [De toto mundo, (inquit S.Leo) vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur, vt quamuis in populo Dei, multi Sacerdotes

sint

ſint, multique Paſtores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus.] Videtur illud *propriè*, contraponi ei quod *eſt principaliter*. Qua ratione *propriè*, idem ſonaret quod *Inſtrumentaliter*, vel *miniſterialiter*. Per comparationem enim ad Chriſtum, primi quique in Eccleſia, etiam Apoſtoli, non ſunt niſi miniſtri Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Duriuſcule tamen, ea notio Inſtrumentalis & miniſterialis rectionis, accomodatur voci *propriè*. Itaque ſimpliciùs dici poſſe videtur, Petrum, atque adeò etiam Succeſſores, *propriè regere*, id eſt tanquam proprios ſubditos & verè obnoxios ſuæ ſpirituali iuriſdictioni habere, qui Chriſtum agnoſcunt principalem & ſupremum proretam, ſuæ in cœlum nauigationis.

Refugium commune. S.Bernard. Epiſt. 198.

Scribens ad Innocentiū II. S.Bernardus, ſic habet præter cætera, cum reddit rationem cur ad eum eſſet prouocatum. [A vobis id omnimodis flagitamus, quod aliunde fruſtra tentatum eſt. Circumſpeximus, & non erat auxilium. Ventum eſt ad commune refugium. Illò confugimus, vbi confidimus liberari. Tantùm adſit pietas, nam facultas non deeſt. Et quidem ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ conſtat, ſummam rerum, ad veſtram potiſſimùm reſpicere ſummam auctoritatem & plenariā poteſtatem. Verùm hoc inter cetera veſtri ſingularis primatus inſignia, ſpecialius illuſtriuſque nobilitat veſtrum, & Inclytum reddit Apoſtolatum, ſi eripitis pauperem de manu fortiorum eius. Nulla meo Iudicio, in corona veſtra pretioſior gemma zelo illo veſtro, quo æmulari conſueuiſtis oppreſſos, nec relinquitis virgam peccatorū ſuper ſortem iuſtorum.] Liquet ex his, cur Romanus Pontifex dictus ſit *commune refugium*. De reipſa Videſis ſupra. V. *portus* & Nicolaum I. Epiſt. 20. & 21.

Rector vniuerſitatis. Valentinian. Auguſt. inter Nouell. Theod. tit. 25. de Epiſc.

Rex.

Rex. S.Bernardus Epistola 168.

Agens cum Episcopis & Cardinalibus Romanæ Curiæ S.Bernardus, & memorans quæ & quanta in Schismate Petri Leonis pro Innocentio II. egisset, sic habet præter cætera. [Vos scitis, si dignum ducitis recordari, qualiter vobiscum in tempore malo conuersatus sum, egrediens & regrediens & pergens ad Imperium Regis &c.] *Regem* eo loco apertè nominat ipsum Papam Innocent. pro quo varia itinera indefesso studio susceperat vir Sanctus. Itaque perspicuè Pontificem vocat Regem. Eodem pertinet longa disputatio S.Leonis Noni Epistola 1. quæ est ad Michaelem & Leonem, qua monstrat, Pontificatum Romanum esse Regale Sacerdotium, etiam spectata terrena Dominatione; ideòque notat, Pontificem à Constantino Magno donatum esse insignibus Imperialibus, & cap.38. contestatur; [Successores S.Petri, iam in terris retinere specialem dignitatem terreni cœlestisque Regni.] monetque Græcos, ne inuideant. Inter ea porrò regiæ potestatis insignia quæ à Constantino collata Romano Pontifici prodit S.Leo, calceos purpureos disertè recenset Balsamon. Erant enim calcei purpurei nota cultus principalis, iuxta ea quæ habet Basilius Imperator in capitibus ad Leonem filium c.63. & iuxta illud Corippi lib.2.

Purpureo suræ resonant fulgente cothurno
Cruraque puniceis induxit regia vinclis
Parthica campano dederant quæ tergora fuco
Qui solet edomitos victor calcare Tyrannos
Romanus Princeps, & barbara colla domare,
Sanguineis prælata rosis, laudata rubore
Lectaque pro sacris tactu mollissima plantis,
Augustis solis hoc cultu competit vti,
Sub quorum est pedibus Regum cruor.

Procopium Imperio inhiantem, ad calceos vsque purpuratum exhibet Ammianus l.26. Rubra talaria cum pyramide margaritis distincta in cuius summitate lapis pur-

pureus refulgebat, fuisse Regum insignia, ait Georgius Logotheta in Chron. Constantinop. pag. 41. & 422. Patriarcha Constantinopolitanus referente Curopalate in Historia Isaäci Comneni, purpuros calceos sibi deberi, inde cōfirmabat, quod inter Sacerdotium & regnum nihil interesse diceret, vel admodùm parum. Alia dabit Balduinus lib. de calceo cap. 10. Debetur ergo multo magis Romano Pontifici, inter cuius Pontificium & quodcunque regnum, tantum distat, quantum inter humana & supernaturalia. Vel ex hoc ergo antiquo cultu Pontificis Romani, apparet eum merito accenseri Regibus. Quanquam piè, & sapienter Pontifices calceis illis Regalibus crucem adiunxerunt ob causas recensitas à Balduino lib. de calceo cap. 27.

Tantùm verò abest, vt decus tituli propositi excedat Pontificiam dignitatem, vt ne attingat quidem. Nam S. Hieronymus in Epitaphio Nepotiani, cōponens Episcopum cum Rege, & contentionem faciens dignitatis vtriusque, antefert Episcopalem. [Ille enim (*Rex*) nolentibus præest, hic (*Episcopus*) volentibus; ille terrore subijcit, hic seruituti donatur; ille corpora custodit ad mortem, hic animas seruat ad vitam.] Hæc si de simplici Episcopo valent, quanto iustius de Episcopo Episcoporum? Posse porrò *Regis* nomen Romano Pontifici tribui, probat multis argumentis Celsus Mancinus lib. 4. de iuribus Principat. c. 2. Idem confirmat Antonius Mazzaronus Tract. de tribus coronis Roman. Pontific. c. 3. ex c. *Alijs* 15. q. 6. & ex c. *Solitæ* de maiorit. & obedient. Sed neutro loco quicquam inuenio. Non dubitabit tamen de veritate illius nomenclationis, etiam spectata (vt S. Leo Nonus affirmabat,) dominatione terrena, quisquis perspexerit ambitum dominatus Pontificis temporalis. Quod si olim in Scripturis quoque. *Regis* nomen ad permodicos Dynastas porrigebatur, vt disserit Sherlogus Anteloq. V. sect. 6. à nu. 128. multo iustius est, non negari Pontifici ditionem obtinenti

omni-

omnino amplam ac diuitem. At regnum eius præcipuum non est de hoc mundo. Placet porrò admonitio Aluari Pelagij lib. de potestate Eccles. notantis, quamuis Romanus Pontifex non rapinam arbitratus sit, titulum *Regis* assumens, tamen ad insinuandam humilitatem, eo titulo piè & sapienter abstinere.

Rex Regum, & vnicus Christianorum Princeps. Ladislaus Rex Hungariæ orat. ad Nicolaum V. Apud Cochlæum lib. 11. histor. Hussitarum.

Non est hic titulus accipiendus cum exclusione Dominij, in Principibus quibusuis temporalibus, quod de Christo ipso dictum ab Auctore operis de Regim. Princ. lib. 3. c. 13. meritò passim exploditur, multo autem magis de Romano Pontifice dicendum est; cui ne illud quidem dominium directum supernaturale creatum concedendum est, quo Christus Dominus iure ac titulo filij naturalis, in omnia creata potitur, vt disputatum est tractando Christi Dominium. Nullus sanè idoneus titulus Dominij vniuersalis illius directi supra alios quoscunque Principes, in Pontifice assignari potest, quantumuis ita visum sit nonnullis Canonum peritis apud Nauarrum in c. *nouit ille* de Iudic. & apud Couarruuiam Reg. *peccatum* 2. par. §. 9. nu. 7. Alios præterea adducit & sequitur Petrus Andreas Canhonerius in 7. Hippocr. Aphorism. *à pag.* 238. & Thomas Bosius lib. 4. de Statu Italiæ c. 5. & Franciscus Bosius libris quinque de Monarchia, nec non Celsus Mancinus lib. 2. de iuribus principatuum à c. 6. & toto libro 3. & 4. Nonnullos Patres pro eadem sententia allegat F. Giuniperus à Drepano disp. 1. pro defens. Iuris Pontif. q. 1. cap. 2. num. 4. Sed perperam. Nam nihil tale cogitarunt S. Bernardus & S. Augustinus, ac Tertullianus: & quos perperam *Sanctos* prænominat, Titus Bostrenus homo hæreticus, ac Hildebertus. Itaque ea sententia non est nisi Canonistarum, & quidem non omnium; meritòque prout sonat, reijcitur à Suare lib. 3. defens. c. 5. & 3. de legibus cap. 6.

& à Bellarmino lib. 5. de Pontif. à c. 1. nec non à Ioanne Salas 1. 2. Tract. 14. disp. 7. sect. 4. Dixi *prout sonat*, quia Suares libro illo 3. defens. c. 16. nu. 2. & Bellarm. loco annotato c. 5. exponunt Doctores illos de tali Dominio vniuersali, quale est animæ in corpus; qua similitudine in hanc rem vtuntur, Naz. orat. 17. nu. 15. Isidor. Pelus. l. 3. Epist. 249. Iuo Epist. 106. & S. Thomas 2. 2. q. 60. Art. 6. ad 3. eamque diffusè explicant Bellarm. lib. illo 5. cap. 6. Bernardus Chouer ad titulum Concordat. de publ. concubinar. V. *etiamsi Regali* Binsteldius ad c. 7. de iniuria & damno dato q. 1. conclus. 2. & Mauclere in opere de Monarch. p. 2. lib. 1. c. 2. & par. 4. lib. 1. toto cap. 3. Itaque Romanus Pontifex, non est dictus *Rex Regum*, *& vnicus Christianorum Princeps*, ratione Dominij iurisdictionis temporalis in omnia regna & principatus fidelium Regum & Principum; quasi isti subalternentur Pontifici tanquam directo Domino; sed tantùm dictus est Rex Regum, ratione iurisdictionis spiritualis plenissimæ qua potitur in omnes planè fideles. [Sicut ad hodiernam vsque diem, cernimus mundanos principes, regi & instrui ab Ecclesiasticis.] Verba sunt Cyrilli Hierosolimitani catech. 17.

Rex Regum & Princeps Imperatorum, præcipuus hominum. B. Petrus Damiani Opusc. 23. cap. 1.

Operæpretium videtur, repræsentare partem loci quo ista tradit Petrus Damiani vt Maiestas Pontificia quæ in eo maximè splendet, deprehendatur liquidiùs, & insignis fructus moralis quem idem Auctor inde exhibet, decerpatur. Tractat eo loco Petrus Damiani, quid sit, cur Romani Pontifices præ omnibus terræ Principibus celeri morte defungantur, ita vt nemo post S. Petrum, qui annis circiter viginti quinque sedit Romæ Pontifex, pertingere ad eam Pontificatus durationem potuerit. Respondet ad hoc dubium Petrus Damiani. [Videtur nobis, quia idcirco hoc cœlestis Iudicij ordo disponit, vt humano generi metum mortis incutiat, & quàm despicienda sit tempora-

lis.

lis vitæ gloria, in ipso gloriæ principatu euidenter ostendat, quatenus dum præcipuus hominũ tam angusti temporis compendio moritur, tremefactus quisque ad præstolandi sui obitus custodiam prouocetur: & arbor humani generis, dum cacumen ac verticem suum tam facilè corruisse considerat, flatu concussa formidinis, in suis vndique ramusculis contremiscat.] Et mox addit, Deum id potiùs assequi morte Pontificis, quàm morte cuiuscunque Regis aut Imperatoris. [Quia cũ vnus omni mundo Papa præsideat, Reges autem plurimos in Orbe terrarum, sua cuiusque regni meta concludat; quilibet Imperator, ad Papæ vestigia corruit: Tanquam Rex Regum & Princeps Imperatorum, cunctos in carne viuentes honore ac dignitate præcellit: Vnde quolibet Rege defuncto, administratione eius, regnum tantummodò cui præerat, destituitur. Cum verò Sedis Apostolicæ Pontifex moritur, vniuersus tanquam communi Patre mundus orbatur. Quid enim Africa de Regibus Asiæ, aut quid Æthiopia de Principibus sentit Hesperiæ? Nam siue moriantur, siue viuant, qui procul à se remoti sunt, vtrunque indifferenter ignorant. Est & aliud cur mors cuiuslibet Regis nõ magnoperè sit terrori, quoniam sæculares principes qui turbis popularibus præsunt, sæpè gladijs perimuntur &c. Sæculares ergo Principes quia diuersæ mortis casibus exponuntur, cor audientium eorum exitum, non atteritur; Papæ verò vita, quia sola naturalis obitus lege concluditur, eius ex hac vita transitus, sine graui formidine non auditur. Porrò quia terreni Principes, regni sui quisque (vt dictum est) limitibus includuntur, causa nõ est, cur per alienas mundi prouincias, eorum obitus diffundatur: Papa verò quia solus est omnium Ecclesiarum vniuersalis Episcopus, cum luce priuatur, mors eius per ampla terrarum regna diffunditur. Et sicut sol, quia solus lucet, si Eclypsim fortè sustineat, præsto necesse est, vt tenebras totus vbique mundus incurrat, sic Papæ cum ex hac vita recedit, illico quia

vnus

vnus in mūdo est, longinqua regnorum spatia mortis eius fama percurrit, & consequens est vt quos tam sublimis singularisque personæ casus obturbat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis visceribus expauescant. Vbi notandum, quàm velit Omnipotens Deus, Romani Pontificis vitam hominibus in ædificatione prodesse, cuius etiam mors peruidetur ad Creatorem suum animas reuocare: vt dum se Patrem orbi esse considerat, ab inculcanda tot filijs hæreditate, desidia non torpescat.] Benè & optimè; ac citra glossam omnem, perspicuè.

Rex plusquam omnes Reges. Episcopus Pataræ apud Liberatum in Breuiario c.22.

Cum Iustinianus, instinctu Euæ suæ, pessimæ Theodoræ, truculenter ageret cum S.Syluerio, monuit eum Episcopus Pataræ, videret quid ageret; indignissimum esse contestans, sic tractari tantum virum. Nam (inquit,) [multi in hoc mundo sunt Reges, & non est vnus, sicut ille Papa, est super Ecclesiam totius mundi. [Hoc ipsum est quod post SS.Leonem & Prosperum, aiebat S. Gregorius VII. lib.2. Epist.75. [Plus terrarum, lex Romanorum Pontificum, quàm Imperatorum obtinuit. In omnem terram exiuit sonus eorum, & quibus non imperauit Augustus, imperauit Christus.] Vtique non per se tantùm, sed etiam per suos Vicarios, Romanos Pontifices, à quibus proinde, ait doceri iam olim solitas vniuersas nationes, & corripi item ab eis solitos omnes Reges & Principes, in ijs quæ arguenda essent; nimirum agnoscentes in Christo Vicario ministeriū & administrationem regni illius, quod Christus super Ecclesiam à Patre accepit supremum simul ac fundatissimum.

Qua de re, quia veritas est grauissima, & maiestatem Pontificis Romani radicitùs exhibens, placet egregiam S.Thomæ disputationem ex lib.1. de regim. Princ. c.14. huc transferre. [Hunc (inquit,) dici Regem, supponimus cui summa regiminis in rebus humanis cōmittitur: Tanto

to autem est regimen sublimius, quanto ad finem vlteriorem ordinatur; semper enim inuenitur ille ad quem pertinet vltimus finis, imperare operantibus ea quæ ad finem vltimum ordinantur. Sicut gubernator ad quem pertinet nauigationem disponere, imperat ei qui nauem constituit, qualem nauem nauigationi aptam facere debeat: Ciuilis autem qui vtitur armis, imperat Fabro qualia arma fab icet. Sed quia finem fruitionis diuinæ, non consequitur homo per virtutem humanam, sed virtute diuina, iuxta illud Apostoli Rom.6. *Gratia Dei, vita æterna*, perducere ad illum finem, non humani erit, sed diuini regiminis. Ad illum igitur Regem huiusmodi regimen pertinet, qui non est solùm homo, sed etiam Deus, ad Dominum nostrum Iesum Christum, qui homines filios Dei faciens, in cœlestem gloriam introduxit.] Et mox. Huius ergo regni ministerium, vt à terrenis essent spiritualia distincta, non terren s Regibus, sed Sacerdotibus est commissum, & præcipuè summo Sacerdoti, successori Petri, Christi Vicario, Romano Pontifici, cui omnes reges populi Christiani oportet esse subditos, sicut ipsi Domino nostro Iesu Christo; sic enim ei ad quem finis vltimi cura pertinet, subdi debent illi ad quos pertinet cura antecedentium finium, & eius imperio dirigi. Quia igitur Sacerdotium Gentilium, & totus diuinorum cultus, erat propter temporalia bona conquirenda, quæ omnia ordinantur ad multitudinis bonum commune, cuius Regi cura incumbit, conuenienter Sacerdotes Gentilium Regibus subdebantur. Sed & quia in veteri lege promittebantur bona terrena, non à Dæmonibus, sed à Deo vero, religioso populo exhibenda, inde & in lege veteri Sacerdotes Regibus leguntur fuisse subiecti. Sed in noua lege est Sacerdotium altius, per quod homines traducuntur ad bona cœlestia; Vnde in lege Christi, Reges debent esse Sacerdotibus subiecti. Propter quod mirabiliter ex diuina prouidentia factum est, vt in Romana Vrbe quam Deus præ-

uide-

uiderat Christiani populi principalem sedem futuram, hic mos paulatim inolesceret, vt ciuitatum Rectores Sacerdotibus subiacerent. Sicut enim Valerius Maximus refert, omnia post religionem ponenda, semper nostra ciuiras duxit, etiam in quibus summæ maiestatis decus conspici voluit. Quapropter non dubitauerunt sacris imperia seruire, ita se humanarum rerum habitura regimen existimando, si diuinæ potentiæ benè atque constanter fuissent famulata. Quia verò etiam futurum erat, vt in Gallia Christiani Sacerdotis plurimùm vigeret religio, diuinitus est permissum, vt etiam apud Gallos gentiles Sacerdotes, quos Druidas nominabant, totius Galliæ ius definirent, vt refert Iulius Cæsar in libro quem de bello Gallico scripsit.] Similia pleraque de alijs Ethnicis addensat Petrus Gregorius lib. 15. Syntagm. c. 1.

Ex quibus vides, haud potiore iure *Pontificem Maximum* in Ethnicismo à Tertulliano lib. 1. ad Vxor. dictum esse *Regem sæculi*, (quod quidam nuper disput. 1. pro desens. Iur. Pontif. q. 1. c. 2. nu. 5. ridiculè censuit dictum de Christiano Pontifice Maximo,) quàm inter Christianos eo nomine dici debeat Romanus Pontifex, cui omnes inclinare caput & obedire debent, etiam quibus alij omnes obediunt: iuxta illud S. Ignatij Epist. 9. quæ est ad Philadelphios. [Presbyteri atque omnis clerus, simul cum omni populo, cum militibus & principibus, sed & Cæsares obediant Episcopo.] Quem sanctissimi viri locum aduersùs Sculteti sectarij cauillos, benè turatus est Martialis Mæstræus, quod tametsi cū ea S. Ignatius scriberet, nulli essent Cæsares Christiani, tamen regulam præscriberet, futuris temporibus seruandam, cum Cæsares Christum agnouissent; ad quam etiam iam tunc fuissent astricti, si mens non læua fuisset.

Ex his omnibus manet perspicuum, Romanum Pontificem esse *Regem plusqam omnes Reges*, quippè cui & iurisdictio sit longè nobilior, (nempè spiritualis & superna-

tura-

turalis, collata immediatè à Christo ipso,) & longè protensior; quandoquidem est diffusa per vniuersas sub cœlo nationes, vbicunque reperiuntur fideles non exclusis ab ea spirituali ad Pontificem subiectione, Regibus quoque & principibus terræ. [Non Rex (aiebat Cœlestino III. Eleonora Regina Angliæ,) non Imperator, aut Dux, à iugo vestræ potestatis eximitur.] Ita legitur apud Blesensem Epistol. 145. Agnouisse id priscos plerosque Reges ac Principes, subiectis exemplis monstrat Bellarm. cap. 3. Apolog. contra Iacobum. 6. Vltra communem verò subiectionem spiritualem, benè multa regna, ex pietate Regum facta esse peculiariùs Summo Pontifici obnoxia, cōstat ex longo eorum syllabo, quem exhibet Eugubinus l. 2. de Donatione Constantini *à pag.* 285. & Iacobus Gretserus in Commentario de Imperatorum, Regum, ac Principum munificentia in Sedem Apostolicam, præsertim à capite 11. ad 36. Sunt autem huiusmodi regna tam ampla & tam multa, vt inde euidentissimum fiat, Papam plus esse Regem, quàm omnes Reges, idest nullum esse Regem qui ei possit exæquari, vt aiebat Pataræ Episcopus. Nec dissimiliter Eugenio S. Bernardus 2. de Consid. cap. 1. [Parem super terram, non habes.] Sed & Michael Imperator, tametsi malignè, vt Leonem III. in necessitate summa desereret, tamen sic de eo dixit apud Monachum Sangallensem lib. 1. de Rebus Caroli Magni c. 28. *Ille Papa, regnum habet per se & nostro præstantius. Ipse se per seipsum vindicet de aduersarijs suis.* Copiosus in Regni huius Pontificij amplitudine ac prærogatiuis, est Bosius lib. 3. de Statu Ital. c. 7. Valet itaque multo iustius per Pontificem de Roma Christiana, quàm de Roma Ethnica per Consules, aut Imperatores, quod dixit Rutilius lib. 1.

Omnia perpetuos quæ seruant sydera motus,
Nullum viderunt pulchrius Imperium.
Quid simile Assyrijs connectere contigit, arma
Medi finitimos cum domuere suos?

Magni Parthorum Reges, Macedùmque Tyranni,
Mutua per varias iura dedere vices.

Nec multo anteriùs de eadem Romani Imperij diffusione.

Nam solis radijs æqualia munera tendis,
Qua circumfusus fluctuat Oceanus.
Voluitur ipse tibi qui continet omnia Phœbus,
Eque tuis ortus in tua condit equos.

Accedit duratio regni Pontificij quod non est inter peritura regna vt dictum à Poëta obseruat S. August. serm. 29. de verb. Dom. monstrans quod ex Iouis persona alibi dixerat, *Ast ego nec metas rerum nec tempora pono*, adulando dictum esse. At hoc regnum quod Pontifici vendicamus, æternum est, nec portæ Inferi aduersùs illud præualebunt.

Robur & petra Ecclesiæ. Theophilactus Lucæ 22.

Dicitur Pontifex *Robur Ecclesiæ*, quia ex Christi mandato, munus eius est, confirmare fratres suos. Id quod Synodus Ephesina scribens ad Cœlestinum Papam, in consuetudine fuisse Romanorum Pontificum testata est, adhibens Græcam vocem στηρίζειν. Franciscus Turrianus lib. 2. contra Magdeburg c. 4. exhibet varia exempla huius cõfirmationis per Pontificem, à grauissimis quibusque Antistitibus cum sedes inibant expetitę, missa ad eum fidei suæ confessione, vt confirmaretur, si benè haberet. Ob hoc robur cæteris conferendum, S. Petrus nomen à robore & firmitate accepit, vt scribit ad S. Eulogium S. Gregorius, confirmatque S. Leò serm. 3. in Anniuers. suæ assumptionis, illis de S. Petro verbis. [Specialis à Domino Petri cura suscipitur, vt pro fide Petri propriè supplicetur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuina gratia ita ordinatur auxilium, vt firmitas quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur.

Sa-

S

S*Acerdos magnus, summus Pontifex, princeps Episcoporum*. S.Bernard.2. de consider. c.8.

Sacerdos Christi. Petrus Blesens. Epist.144.

Tametsi est hoc nomen omnibus Sacerdotibus commune, tamen antonomasticè, præcipuus ac Sūmus Christi Sacerdos, nomen tulit *Sacerdotis Christi*, estque nomen *Sacerdotis*, sumendum maximè propriè, pro eo scilicet, qui vt definiuit Apostolus, ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur, in ijs quæ sunt ad Deum. Hac quippè ratione, Romanus Pontifex est Christi Sacerdos antonomasticè, & supra omnes in lege noua sacerdotes. Quamquam si *Saeerdotium* sumeretur pro dignitate & veluti gloriæ antistitio, ne sicquidem Romanus Pontifex desineret esse eminentissimè *Sacerdos Christi*. Notionem illam *Sacerdotij*, pro dignitate, legimus quandoque apud profanos, vt cum Poëtæ dicuntur Musarum Phœbique Sacerdotes. Imo sacræ Literæ ab eo loquendi modo non abhorrent. Nam quod 2.Reg. 8. dicitur *filij autem Dauid, Sacerdotes erant*, clarè 1.Paral.8. exponitur de hoc Sacerdotio, cum dicitur, *Porrò filij Dauid, primi ad manum Regis*; Itaque etiam si *Sacerdotis* nomen in hoc minùs protrito sensu acciperetur, salua semper esset Romano Pontifici, antonomasticè dicta ratio Sacerdotij.

Sacerdos mundi. Constantinus in Edicto.

Sacerdos magnus, sacerdotum præter Christum opinatissimus. Iuo serm. de Cathedra S.Petri.

Id est celeberrimus, & nominatissimus omnium Sacerdotum infra Christum.

Sacerdos primus inter Christianos Saceadotes. Facundus lib.4. cap.3.

Sacerdos vnus, Sacerdos Dei. S.Cy pr.Epist.55.

Sicut omnes Ecclesiæ particulares, varijs Episcopis par-

ticularibus obnoxiæ, iuxta Cyprianum, sunt vna Ecclesia; ita omnes illi particulares Episcopi, nexi cum supremo à quo omnes dependent, vnum Episcopatum gubernant, cuius portiones singulæ, sunt penes quoscunque Episcopos particulares; totalis autem summa, penes Romanum, cuius est super omnem Ecclesiam, omnesque Episcopos, excubias agere, vnde denominatur *vnus Episcopus*.

Sacerdos sacerdotum diuinitus omnibus præeminens, & Pater Patrum dominus noster, ter beatissimus Papa. Abbates & Monachi Græci in Concilio Later. sub S.Martino I. Secretario 2.

Sacerdos summus. S.Hieronimus in Præfatione Euangel. ad Damasum.

Fuit olim vsus, vt quilibet Episcopus, *Summus Sacerdos* diceretur, & quilibet Episcopatus, *Summum Sacerdotium*. Diaconatus autem *tertium*, & Presbyterium *secundum Sacerdotium*, vt loquitur Optatus lib.1. Sic S.Hieronymus Epist.99. quæ est ad Asellam, de seipso ait; [Omnium penè iudicio, dignus summo Sacerdotio decernebar.] Id est Episcopatu. Eodem sensu Concilium Agathense cap. 6. [Pontifices (inquit, quibus in summo Sacerdotio constitutis &c.] Tertullian. libro de Baptis. [Dandi baptismi ius, habet summus Sacerdos, qui est Episcopus.] S.Ambrosius ad Felicem Comensem quæ est Epist. 60. [Suscepisti gubernacula summi Sacerdotij.] Idem habet Innocentius I. Epist.12. Latè ad Sidonium id monstrat Sauaro lib.4. Epist. 11. versiculo *Nam de Pontificijs* &c. Et vt innumera similia testimonia prætercam, creditus Augustinus q.101. ex vtroque Testamento mixtim, disputans contra quendam Falcidium, Leuitas Sacerdotibus exæquantem, probat ex Apostolo, Presbyterum siue Sacerdotem dici, qui est Episcopus. [Quid est enim Episcopus, nisi primus Presbyter, hoc est summus Sacerdos? Denique non aliter quàm compresbyteros hic *(Episcopus)* vocat consacerdotes suos.] Non vult asserere, quod aliqui affingunt D.Hierony-

ronymo, Presbyterum & Episcopum vnam rem esse, solo honore& gradu humano differentem; sed ita locutus est, quia vt præmiserat, [Maior ordo intra se & apud se, habet & minorem. Presbyter enim,& Diaconi agit officium, & Exorcistæ,& Lectoris.Presbyterum autem intelligi Episcopũ probat Paulus.] Itaque hic Auctor, perspicuè agnoscit ordinem Episcopi esse maiorem; quamuis quia idipsũ potest Episcopus quod Sacerdos, dicatur ipse quoque, *Sacerdos*, non tamen qualiscunque, sed *Summus*. Ita quidem iuxta antiquum vsum: quamuis iampridem appellatio *Summi Sacerdotis*, æquè ac *Summi Pontificis*, restricta est ad omnium Episcoporum supremum siue Romanum.

Sal omnium Ecclesiarum. Io. Sarisber. Epist. 129.

Allegat hoc decus Romanæ Ecclesiæ, & Pontificis eam regentis, Ioannes Sarisberiensis, vt monstret, inde habere, omnia Ecclesiæ membra quod vigeant: Indidemque concludit, necesse esse, omnes incumbente necessitatis articulo ad Pontificem recurrere, vt inde velut condiri ac saporem haurire possint. Facere huc possunt quæ Patres & Doctores circa illud Christi ad Apostolos commentati sunt, *Vos estis sal terræ*: & referri quoque ea,quæ circa salem in Baptismate adhibitum disserit Iesse Ambianensis in Encyclica §. *de sale*. Item quæ de sale in omnibus victimis adhibendo, remoto melle, quondam sunt constituta. Illud, S.Chrysostomus ad putorem arcendum corruptionemque amouendam pertinuisse, existimauit homil. 15. in Matth. (consentaneè ad Originem, qui homil. 27. in Num. ea ex causa, tentationem, *salem animarum* vocauit, quod putredinem arceat,) & vt Apostoli intelligerent, debere ipsos non sibi duntaxat sapientes esse, sed quod sal habet, desatuare quoque debere omnes; nec id præstandum ab illis palpando & mulcendo, sed (quæ salis propria vis est,) vrendo atque vellicando: nam neque vera sapientia quæ de sursum est, placere affectat, sed vbi opus est, mordet quoque & erodit. De huiusmodi item sapientia

acci-

accipit Petrus Damiani serm.64. mandatum Dei de sale omnibus Sacrificijs apponendo. Vt omne boni operis Sacrificium, rationis, discretionis, ac cœlestis sapientiæ sale sit conditum. Vnde insipientes insulsosque dicimus, ait S.Bernardus serm. de obedientia, patientia & sapientia; Quod ergo cœlestem sapientiam à putredine præseruantem, & sanctè erodentem, suppeditet omnibus Romanus Pontifex, iure audit *Sal omnium Ecclesiarum*, nec plus potest orbis vniuersus Christianus aditione & consultatione Pontificis carere, quàm humana vita, salis vsu potest destitui. Speciatim verò Orientales, vt rectè notauit Gennadius ad cap.5. Concilij Florentini sect.12. hunc salem conseruandæ apud eos fidei fuisse, debent agnoscere. Id quod plenè prosequitur Stapletonius lib.2. de magnitud. Romanæ Ecclesiæ c.7. Cœterum de salis & Romani Pontificis comparatione, fusè ac pereruditè Bernardinus Gomesius lib.5. de sale à num.35. ad 51.

Samuel iudicatu. S. Bernard.2. de consid. c.8. Clarus omnino inter Iudices populi Israelitici fuit Samuel, extra ordinem, à Deo, (quamuis non esset de tribu Leui,) annumeratus Dei Sacerdotibus, iuxta illud Psal.98. ver.6. *Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.* Vbi Lorinus, varios profert, quibus Samuel tametsi ad summum Leuita, & ex progenie Caäth, non autem Sacerdos progenie, quod vnum euincunt, quæ adducit S.Hieron. lib.1. in Iouin. cap.13. dispensatione tamen & ex Dei voluntate extraordinaria, Sacerdos agnoscitur; cuius probitas, & sanctitas in exemplar omnibus Sacerdotibus ac Iudicibus statui potest & potuit. Potestas verò eius, eximia omnino fuit, cui Deus primi & secundi Regis inungendi, & cæterorum in ea gente principalium munerum curam demandauit, vt 1. Regum videre est. Fuisse autem Summum Sacerdotem, quamuis diffitetur Iustinianus prolegom. Paul. disput.1. c.10. num.3. tamen admittit S.Augustinus 2. Retract. c.55. & 17. Ciuit.cap.5.

&

& valdè multi Pat res quos longo agmine recenset Franc. Bozius lib.5. de Monarchia c.17. Hac de causa S. Bernardus, Romanum Pontificem cum Samuele, penes munus Iudicis quod cum extraordinario Sacerdotio nexum habuit, compositum voluit.

Sanctitas. Theodoretus ad S. Leonem.

Abstractum pro concreto, maioris reuerentiæ gratia, vt sæpè in similibus, supra annotatū est. Hodie titulus *sanctitatis*, ad Summum Pontificem arctatur, nec vlli alteri siue Episcopo, siue Magnati tribuitur. Olim tamen res aliter habuit. Nam S. Augustinus passim, quoscunque Episcopos *sanctitatis* titulo honestat, nec rarò eos quoque qui fidei oblæsæ erant, quandiu eorum causa non erat desperata, vt notaui in defensione Valeriani Cemeliensis c.10. vbi de huius olim tituli ad quoscunque extensione plenissimè. In Epistola 1. reclamatoria ad Ludouicum pium Imperatorem, quam Quercetanus tomo 2. Miscellæ suæ Franciciæ inseruit, post Epist. Frotharij Tullensis, Auctor agens cum Ludouico Pio, semel & iterum eum vocat *sanctitatem vestram*. Nunc (vt dixi,) vsus eam vocem arctauit ad Summum Pontificem.

Sanctitas quæ caput est omnium Ecclesiarum. Iustinus Senior, ad Ioannem II. Papam, vt est in Cod. Iustinia.

Sanctus, sanctissimus.

Stupendus est stupor nōnullorum quos obiter perstringit Bosius lib.20. de signis cap.5. negantium olim Pontificem Romanum his titulis fuisse decoratum. Quod adeò luculentum mendacium ex mera malignitate & capitis Catholicæ Ecclesiæ odio tam gratis est confictum, vt confutatione non egeat, cum nihil frequentiùs occurrat in quibusuis antiquorum siue Patrum siue Conciliorum ad Romanos Pontifices Epistolis, quàm ij tituli. Nec mirum delatos esse Principi Episcoporum, cum apud Cassiodorum, Theodoricus & Athalaricus Reges Arriani, frequenter ijsdem titulis honestent quoscunque Episcopos; quod item

item passim fieri videmus à Sidonio, & alijs antiquis. Ipse S. Gregorius in Epistola increpatoria ad Ioannem Ieiunatorem, non negat ei talem compellationem *sanctissimi, & sanctitatis vestræ*. Lib. 4. Registri Epistola 38. indict. 13. Sanctitatis item titulo, Episcopum honestat Innocent. I. Epist. 15. Sanctus verò Chrysostomus in Psalm. 13. expostulat quod Hæretici non vocarent suum Catholicum Episcopum, *Sanctum*. Sed vsus inualuit, vt Romano Pontifici speciale esset hoc decus, attenta persona quam sustinet Vicarij Christi, quæ eum obstringit ad omnem Sanctitatem & facit omnibus Sacrosanctum & peruenerabilem, vt ferunt iura quæ ad huius tituli illustrationem addensat Troilus Maluetius lib. de canoniz. Sanctorũ dub. 1 num. 16. Pugnat latè pro illo vsu restringendi hunc titulum ad Pontificem Henricus Kaletsein in orat. de libera verbi Dei prædic. in Concilio Basil. *Sub Initium*. Ennodius in Apolog. à S. Petri Romanorum Pontificum primi, Sanctimonia, repetit decus hoc Successorum, quantumuis aliquando noxiorum. [Ille (inquit de Sancto Petro) perennem meritorum dotem cum hæreditate innocentiæ misit ad posteros; quod illi concessum est pro actuum luce, ad illos pertinet, quos par conuersationis splendor illuminat. Quis enim sanctum esse dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt, quæ à loci decessore præstantur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui eriguntur illustrat. Prænoscit enim quid Ecclesiarum fundamento sit habile, super quem ipsa moles innititur.] Hunc locum ex decretis B. Symmachi Papæ allegat S. Gregorius 7. lib. 9. Epist. 21. præmiseratque (quod hanc Pontificum Sanctitatem valdè illustrat,) à tempore S. Petri vsque ad ipsum Gregorium, Romanos Pontifices ferè centum inter Sanctissimos esse numeratos, quot à mundi principio non sunt recensiti Reges terræ, qui eximia sanctitate sint celebrati. Imo idem Gregorius in dictato quod extat apud

eum

eum lib.2. Registri, asserit quemcunque contigerit canonicè eligi in Romanum Pontificem, meritis B.Petri indubitanter effici sanctum. Quod confirmat ex S. Ennodio, ac ex decretis Symmachi Papæ,& potest illustrari ex subita animi mutatione in Felice ac Vigilio, ex quo fuere veri Pontifices. Pugnat latè pro hoc Romani Pontificis titulo contra Vicleffum Thomas Valdensis lib. 2. doct. c.36. Quod Alexander III. scribens ad Præsteiannem, eum vocat *Sacerdotum sanctissimum*, spectauit ad morem patriæ, cui Alexander in re humana seruitum voluit, nullo modo cōponens eum qui solus vi muneris est Sacerdotum Sanctissimusr cum Rege laico.

Sapientiæ senilis, Ecclesiæ. S. Chrysostom. in Encomio SS.Petri & Pauli.

Omnes quidem Apostoli sunt in Ecclesia, vt senes, de quo Rupertus in cap.4. Apocal. cum de 24. Senioribus. Tamen peculiari titulo à senectute celebratur S. Petrus qua Pontifex, & eius successores. Nam nihil commendatius est Romanis Pontificibus, quàm vt antiquitatem Doctrinæ constanter retineant, abactis nouitatibus quas hæretici consectantur. In quam rem, luculenter præ cæteris, Vincentius Lyrin. in Commonit. cum de S. Stephano Papa. Et sanè nihil esse posse perniciosius quoad dogmata, quàm si quis nouare audeat, etiam si quoad pleraque alia non sit nouitas improbanda, trado latè in Opere de iusta confixione librorum partit.1. Erotem.20. Romanus ergo Pontifex, quia traditæ à Christo atque adeò antiquæ Doctrinę tenax est, meritò dicitur *sapientia senilis Ecclesiæ*. Quamquam non refragabor, si quis id referre malit ad sapientiam planè defœcatam, qualis est senum, atque adeò meritò ab omnibus adeundam gratia exquirendi consilij de fide & moribus. Ludolphus 2.p. vitæ Christi c.1. vocans Petrum *Seniorem ac Principem & caput aliorum*, Seniorem vsurpauit pro *Domino* Ea tamen notio ab hoc loco est extranea, quamuis in libris Feudalib. sit promptissima.

Saxum immobile, totius Christiani operis compagem, molemque continens. S. August. serm. 16. de Sanctis.

Allusio est ad verba Christi Matth. 16. *Tu es Petrus &c.* Et Io. 1. *tu vocaberis Cephas*. Nam Cephas vox est Syriaca (quod erat Christi Domini idioma,) significans saxum seu rupem immobilem. Hallucinantur autem, qui putant *Cephas* esse vocem Græcam, & significare *caput*. Nam tametsi Κεφαλὴ Græcum nomen est, significans *caput*, tamen aliunde ducta est vox Syriaca eique gemina Hebræa, nec *caput* sed *saxum* significat. Incommodè igitur Bunderius in Compendio Concertat. tit. 31. artic. 1. prolatis SS. Anacleto & Isidoro, probat S. Petrum fuisse caput Ecclesiæ, quia dictus est à Christo *Cephas*, siue Κεφαλὴ idest *caput*. Ad quod etiam Artic. 14. profert Vigilium c. 7, Constituti. Et addendus est Optatus lib. 2. contra Parmenianum ac Gregorius IX. Epistola ad Germanum Patriarcham Constantinopolitanum. Quamuis enim ex eo quod S. Petrus dictus sit à Christo *Cephas*, rectè infertur, eum fuisse caput Ecclesiæ, eo quod metaphora saxi fundamentarij, eodem reuoluatur, & eundem efficiat sensum; ac si dictum fuisset. *Tu es caput*: tamen in actu signato & hærendo in notionibus immediatis vocum, aliud est *esse caput*, aliud verò *esse Cephas*. Non nego tamen, quod pereruditè prosequitur Turrianus lib. 2. pro Epist. Pontif. c. 3. idem hic proportione contigisse, ac circa vocem *Pascha*, quæ ad transitum pertinet iuxta notationem Hebraicam: & tamen prælecta passim est deriuatio ex Græco, pertinens ad passionem vt Nazianzenus admonuit. Quod ipsum circa Græcas notiones vocis *IESVS*, & vocis *Christus*, obseruarunt S. Epiphanius & S. Iustinus. Prior enim ad medicinam relata est, posterior ad vtilitatem, vt ferunt Græcæ voces Hæbreis affines. Idem haud incongruè contigerit in deriuatione vocis *Cephas*, ex Græco potiùs quàm ex Syriaco aut Hebræo. In vsu namque vocum, multùm datur consuetudini, quæ sæpè pietatem potiùs quàm Grammaticam consectatur.

Scho-

Schola Apostolorum Romana Ecclesia. Orientales, Epistola ad Iulium I. apud Sozomenum lib. 3. c.7.

Nomine *schola Apostolorum*, intelligi potest, vel Regia, siue palatium regale, quod Apostoli incoluerunt, vel locus traditæ ab Apostolis doctrinæ. Apud antiquos siquidem, *scholam* pro Regio Palatio esse vsurpatam, docet Epistola Episcoporum ad Ludouicum Regem Tit.23. Capitular. Caroli Calui. nu.12. vbi disertè habetur, Domum Regis dici *scholam*, quia in Domo Regis omnia debent esse correcta. An verò eo referri possit *schola Palatina*, cuius mentio est *L. properandum*, §. *sin autem* & §. *illo proculdubio ff. de Iudicijs*, ita vt corpus illud officialium Palatij, dictum sit Metonymicè nomine *scholæ*, adhibito continente pro contento, viderint alij. Cum ergo Palatium regium, dicatur *schola*, haud abs re videri posset, Romanam Ecclesiam dictam esse *scholam Apostolorum*, quia eam incoluerant Apostoli. De B.Petro res est explorata, vt dixi Prænotat.3. Suamque animi emotionem, ac auersam à vero mentem prodidere Hæretici, qui id diffiteri aut reuocare in dubium non erubuerunt. S.Paulum Romæ fuisse, ac non exiguo temporis spatio, liquet ex Actor. 28. De S. Ioanne Euangelista, idem constat ex immissione eius in feruentis olei dolium ante Portam Latinam, vt testantur Tertullianus lib. de præscript. Eusebius l.3. de demonstr. cap.7. Et S.Hieronymus: Matth.20. ac l.1. in Iouin. De S.Barnaba, plerique prodiderunt fuisse Romæ, tametsi primusne Romæ Euangelium prædicauerit, magis ambiguum est. Negat Baronius 11. Iunij; censet autem non inuerisimile Massutius lib.5. vitæ Pauli c.8. Ex his ergo liquet, Romanam Ecclesiam fuisse *scholam*, siue Palatium, plurium Apostolorum habitatione nobile. Fuerunt quippè Apostoli, Reges, iuxta illud de eis Psalm.67. pronunciatum. *Dum discernit cœlestis, Reges super eam*. Nec minore iure potuit Christus, quàm Rex ille superbia tumens Isaiæ 10. dicere, *Nunquid non Principes mei, simul Reges sunt?* At liquet,

 con-

confortatum esse principatum Apostolorum; & hos esse, Deos fortes, idest Principes siue Reges terræ, vehementer eleuatos, & super omnem terram constitutos Principes, vt Chysostomus Psalm.44. ritè expendit.

Planior & vulgatior scholæ Apostolicæ notio esse videtur, quod sit locus in quo Apostoli docuerunt: quod decus est Romanæ Eclesiæ à Tertulliano celebratum lib. de præscrip.c.36. [Fœlix (inquit,) Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum suo sanguine profuderunt.] Egregiè verò S.Irenæus lib.3. c.4. Ecclesiam Romanam vocat [Depositorium diues, in quod Apostoli, plenissimè contulerunt quæ sunt veritatis; vti omnis quicunque velit, sumat ex ea potum vitæ.] Ad Romanam quippè Ecclesiam spectare ea Verba, monstrat quod statim subijcit, agere se de antiquissimis Ecclesijs, in quibus Apostoli conuersati sunt: proximè verò capite 3. præmiserat, omnium maximam, & antiquissimã, & omnibus cognitam esse Romanam Ecclesiam, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo fundatam, & cõstitutam, & instructam, habentem ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem. Hunc sensum tituli Pontificij propositi, intendebant Orientales allegati. Nam vox Græca quam Interpres vertit *scholam*, est φροντιστήριον, idest *Locus erudiens & ex insipiente reddens sapientem*. Et idcirco Plato, carcerem vocauit eo nomine. Vide Lælium Bisciolam tom.1. subsec. lib.6. cap.7.

Sedes Apostolica. V. prænotationem 3.

Optimè Innocent.III. l. 3. Epist.194. de Sede Apostolica exponit quod Ioannes in Apocalypsi habet de quatuor animalibus, plenis oculis ante & retrò, quæ erãt in medio, & in circuitu Sedis. Ea enim quatuor animalia, interpretatur quatuor Sedes Patriarchales, Sedem Agni viuentis in secula seculorum circumeuntes, quasi filias astantes matri.

Sedes sanctissima quæ vniuersali Ecclesiæ iura sua transmittit.

mittit. Ioannes Rauennas Epiſtola ad S.Gregorium.

Sedes Petri, quæ paſtoralis honoris facta caput mundo. Proſper. Carm. de Ingratis.

Sedes toto orbe mirabilis, quæ licet generalis mundo ſit præſtita, Romanis tamen cognoſcitur localiter attributa. Caſſiod. lib.11. Epiſt.2.

Sedes in qua ſemper extra maculam ſeruata eſt Catholica religio. Iuſtinianus, ad Agapetum Papam.

Sedes non habens maculam neque rugam. Gelaſ. in decreto de libris Apocryp.

Sedes ſancta & ſumma. S.Bernard. Epiſt.180.

Sedes quæ à nemine iudicatur. Concil. Roman. in cauſa Leonis Tertij.

Sedes princeps, in qua Chriſtus claues fidei poſuit, aduersùs quas non præualuerunt neque præualebunt portæ inferi. Theod. Studita Epiſt. ad Naucrat.

Sedes quæ ſacerdotalis mater eſt dignitatis. Iul.I. Epiſt.1. ad Orientales Innnocent. I. Epiſt. inter Auguſtinianas 91.

Sedes ſacratiſsima, quæ de omnibus Eccleſijs fas habeat iudicandi, neque cuiquam liceat de eius iudicare iudicio; quorumlibet ſententijs ligata, Pontificium ius habet ſoluendi, per quos ad vnam Petri ſedem vniuerſalis Eccleſiæ cura confluit & nihil vnquam à ſuo capite diſsidet. Adrianus I. Epiſt. ad Carolum Magnum. Eſt 85. in Collectaneis Gretſeri.

Sedes vnde Religionis noſtræ fons & origo manauit. Epiſcopi Gallicani ad S.Leonem.

Sedes ſanctiſsima, omnium per orbem Eccleſiarum Ducatum & principatum, multis quidem de cauſis habens, præcipuè verò quod hæretica labe immunis permanſit, & nullus qui contraria ſentit veritati, in illa vnquam ſedit, ſed Apoſtolicam gratiam integram & immaculatam ſeruauit. Theodoretus Epiſt. ad Renatum Cardinalem, eſt numero 116.

Sedens in principali cathedra Domini. Hildegardis ad Anaſtaſium Papam.

Sedes prima, quæ, & vnamquamque Synodum ſua auctoritate

ritate confirmat, & continuata mod. ratione custodit, pro suo principatu, quem B.Petrus Apostolus Domini voce perpetua, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper & retinet. Gelas. Epist. ad Episcopos Dardaniæ.

Prima sedes, absolutè loquendo est Romanatantùm,& ita præterea appellatur in titulis Adriani ad Angilramum nu.3. & in illo frequenter repetito quasi effato de quo infra, in Epilegomenis, *Prima sedes à nemine iudicatur*. Aliquando tamen, in quacunque prouincia, Sedes metropolitana siue Archiepiscopalis, appellatur *prima sedes*. Exempla ad id accumulat Garsias Loaysa in notis ad 13. Concilium Toletanum; qui inde putat haberi, quemcumque Archiepiscopum, esse primatem suæ prouinciæ, quia in sua prouincia est primus omnium Episcoporum in ea sedentium. Ideòque in 2. Concilio Carthag. cap.12. vetatur, ne quis Episcopus ordinet, inconsulto illius prouinciæ primate, quod constat iuris esse Metropolitani, siue Archiepiscopi. Vsus tamen inualuit, vt *Primas*, non dicatur nisi qui super plures prouincias siue Archiepiscopatus ius habet, cuiusmodi est Antistes Lugdunensis, Toletanus, & alij. Et hoc sensu Iuo Epist.61. Hugonem Lugdunensem vocat *primæ sedis Episcopum*. Meritissimè ergo Sedes Romana, quæ omnes planè orbis Antistites habet subiectos, dicitur *sedes prima*.

Sedes Iustitiæ. Petrus Cluniac. lib.5. Epist.4.

Oppressus ab Arelatensi ac Nemausensi Episcopo Iudicibus delegatis Abbas Casæ Dei, ad Summum Pontificem Eugenium prouocauit, & vt de eo ad Eugenium scribit Petrus Cluniacensi; [Ad iustitiæ sedem recurrit, ad Patrem ab hostibus fugit, apud vos qui Petri, imo qui illius vices in terris geritis, qui facit iudicium iniuriam patientibus, querelam tantam deponit.] Illustrare præterea hunc titulum licet, prolato alio eiusdem Petri loco ad ipsummet Eugenium lib.6. Epist.28. contra violentiam Canonicorum Briuatensium aduersùs quemdam Clericum; vrgens

vrgens enim Petrus ad oppressi leuamen Eugenium Papam, quem super quoslibet minores, sed & super ipsos Imperatores imperium habere profitetur, subdit. [Oro vt causam pauperis, vobis assumatis & contra potentes & violentos aduersarios, defendatis. Nostis enim quod sedes vestra, sedes est illius cui dicitur, *Iustitia & Iudicium præparatio sedis tuæ*, & cui rursum dicitur, *Iustitia plena est dextera tua*. Et de quo iterum: *Qui facit Iudicium*, *iniuriam patientibus*. Quod si alteri quàm vobis loquerer, adderem illud Esaiæ, *quærite Iudicium subuenite oppresso*, *Iudicate pupillo, defendite viduam.*] Idem lib.4. Epistola 4. agens de appellatione Petri Abelardi ad Innocentium II. vocat [iustitiam Apostolicam, notum & commune refugium, quod nulli vnquam, etiam extraneo vel peregrino defuit.]

Sedes Beatorum Apostolorum Petri & Pauli. Dorotheus Thessalonicensis ad Hormisdam.

Non quod reuera S.Paulus fuerit Episcopus Romanus, & ei succedant Romani Pontifices sicut succedunt S.Petro, quod voluisse videtur Ioannes Capistranus Tract. de potestate Papæ par.3. secundæ partis principalis num.57. Id enim falsum est, sed quia S. Paulus totam doctrinam suam cum sanguine profudit Ecclesiæ Romanæ, simul cū S.Petro, vero eius Episcopo, propterea aliquatenus sedes Romana dicitur sedes S.Pauli; sicut quod vbique tanto ardore laborauerit, & cum S.Petro (vt loquitur S.Augustinus serm. 29. de Sanctis.) Fundator Christiani nominis fuerit, ambo dicuntur Ecclesiarum Principes serm.27. de Sanctis, apud eundem Augustinum. Nec aliter accipiendum est, quod Petrus Cluniac. libro 5. Epist.5. dixit, Eugenium Papam gerere vices S.Pauli. Itemque quod de S.Paulo dixit his verbis Petrus Damiani Opusc.35. cap.4. [Vnum in Beato Paulo videtur egregium, quia cum omnes Apostoli, distributi terrarum regionibus, proprias obtineant cathedras, iste dum nullam specialiter teneat, videtur

detur aliquatenus communiter omnibus præsidere. Planè quia ipse toto terrarum orbe, vniuersalem fundauit Ecclesiam, dignum est, vt sicut in omnibus fidei semen spargit, sic etiam in omnibus ius teneat præsidentis. Dicit enim ad Corinthios. *Gratia Dei, sum id quod sum; & gratia eius in me vacua non fuit; sed abundantiùs illis omnibus laboraui; Non ego autem, sed gratia Dei mecum*, Ad Romanos autem, *Habeo*, (inquit,) *gloriam in Christo IESV ad Deum; in obedientia gentium; verbo & factis, in virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti; Itaut ab Hierusalem per circuitum vsque ad Illyricum, repleuerim Euangelio Christi. Sic autem hoc prædicaui Euangelium, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem, sed sicut scriptum est; quibus non est annunciatum de eo, videbunt & qui non audierunt intelligent*. Hæc igitur causa est, cur Paulus nullam specialiter cathedram teneat; quia si audemus minora conferre, ad instar Christi, saluo cæterorum Apostolorum iure, videtur omnibus Ecclesijs præsidere.]

Expende particulas diminuentes, *aliquatenus*, & *videtur*. Benè verò quod negat Paulum vllam specialiter propriam cathedram tenere. Inde enim habetur, eum non tenere Romanam particularem cathedram, tanquam propriam. Atqui Romano Episcopatui particulari, iunctus & consertus à Christo est Episcopatus orbis vniuersi, quo ius præsidentis omnibus Ecclesijs obtinetur. Igitur S. Paulus etiam ex positis à Petro Damiani, non est dicendus habuisse sedem Romanam. Et quamuis tunc cum viuebat, poterat Romæ, (dummodò Petrus non refragaretur,) quod alibi poterat; tamen quia ea potestas non erat ordinaria, & cum iure successionis, sed tantùm personalis, sedes Romana non potest nunc propriè loquendo, dici sedes S. Pauli, siue solius, siue iuncti cum S. Petro, sed tantùm dicenda est sedes S. Petri. Videsis prænotationem tertiam *ad finem*.

Semita Sacerdotis, constitutor Ecclesiarũ, & Christianitatis, Præfectus thesauri spiritus. Gabriel Archiepiscopus Nesno com-

compellant Romanum Pontificem in calce Synodi Chaldæorum.

Septum medianum Orientis & Occidentis, & tanquam paries intergerinus. Gregorius II. Epiſtola 1. ad Leonem Iſaurum.

Senſus eſt, Pontificem Romanum vtrique imperio, cum ſtaret, & populis vtriuſque oræ, fuiſſe pacis moderatorem & arbitrum, vt mox ibidem ſubditur, eoque veluti coagulo, animorum nexum coaluiſſe. Nihil enim frequentius, quàm vt interuentu Pontificum concilietur pax, & ineantur fœdera inter Catholicos Principes, pro ea veneratione quam Chriſti Vicario deferunt qui inter ſe diſſident. Itaque quod Naz. orat. 9. aiebat de SS. Martyribus, eos eſſe nodos communes orbis terrarum, huc bellè aptari poteſt. Eſt item Pontifex alio ſenſu, paries intergerinus, & ſeptum medianum faciens vtraque vnum; quatenus & Orientis & Occidentis populi, ad eum veluti ad Rubricam fidei & Sanctorum morum confugiunt; quodque ille tenendum faciendumue præſcripſerit, vnanimiter amplectuntur, ſeruientes Deo humero vno, & vnam Religionem profitentes ſub eius ductu.

Serenitas. Ioan. Sariſber. Epiſt. 22. S. Bernardus Epiſt. 166. Ioann. VIII. in Decreto de Sacrilegis, in Concilio Tricaſſino, Guigo Cartuſianus præfatione ad vitam S. Hugonis Gratianopolitani, agens cum Innocentio II.

Non fuit hic Pontificis titulus prætermittendus, vel vt conſtaret, Romanum Pōtificem numerari inter Reges, vel etiam inter Imperatores, quorum eſſe peculiarem titulum *Serenitatem*, ſi antiquus vſus conſulatur, eſt exploratum. Multorum ad id antiquorum teſtimonia addenſat Iul. Bulengerus lib. 1. de Imperat. c. 25. Videtur autem *ſerenitas*, pro clementia & imperturbata placiditate vſurpari, quæ ſunt Regum & Imperatorum dotes propriæ, à quibus ſæpè trahuntur denominationes. Vnde S. Bernardus Epiſtola 218. Serenitatem accipit pro benignitate. [Redeat

(inquit) Serenitas, blando & benigno vultui, ac suo denuò sole læta facies induatur.] Eodemque sensu Maximus Tyrannus Epistola ad Valentinianum Imperatorem, donat eum titulō *Tranquillitatis*. Potuit item spectari serenatio & exhilaratio quam vel suo solo conspectu, subiectis conciliat bonus Imperator, præsertim si ea sit facilitate qua Titus, generis humani deliciæ. Erat enim Tito solemne illud veluti effatum, *Neminem à Principe tristem oportere discedere*. Quia ergo Romanus Pontifex maiestate præfulget, & est Rex plusquàm omnes Reges, haud absre *serenitatis* quoque titulus in eum cadit. Quamquam vt eum titulum in sæculo alijs quoque quàm Regibus aut Regia Celsitudine conspicuis, laxato vocis rigore tribui videmus; ita inter Antistites, S. Anselmus à Valeramo *serenissimus* dictus est. Nec S. Anselmus qui augustiores titulos à Valeramo delatos, puta *Minerua*, & *mons Celsitudinis Vestræ*, humiliter repudiat, de titulo *serenissimi*, sollicitus fuit, ea ad Valeramum responsione, cui titulus est, *de Sacramentorum diuersitate*. Sed & Fulbertus Epist. 57. Episcopum Lexouiensem, *serenitatis* titulo honestat. Guigo item Cartusianus Epistola ad Petrum Cluniacensem, cuius fragmentum exhibet ipse Petrus lib. 7. Epist 3. *serenitatis* titulo, donat eundem Petrum. Sicut Hugo Cluniacensis Monachus Abbatem suum, vocat *serenissimum Patrem*.

Seruator aureæ fidei catenæ, præcepto legislatoris ad nos vsque deducta, omnibus B. Petri vocis constitutus Interpres. Synodus Chalcedon. Epist. ad Roman. Pontif.

Seruus seruorum Dei. S. Gregorius, & omnes deinceps Pontifices.

Arrogantiam Ioannis Ieiunatoris Constantinopolitani Patriarchæ, qui superbum nomen *Patriarcha Oecumenici*, siue *Vniuersalis* assumpserat, modestiæ insigni specimine contundere volens S. Gregorius, vt scribit Ioannes Diaconus lib. 2. de vita c. 1. & Anonymus apud Henricum Canisium tom. 6. antiquæ lection. nec non Aluarus Pelagius lib. 2.

lib.2. de planctu Eccles. c.13. itemque Archidiaconus & Ioannes Andreas ad procemium sexti Decretaliũ & Ioannes de Anania ad procemium primi Decretalium ac Genebrardus in Chronico anno 604. alijque passim; (malè refragante Francisco Ferrario lib.3. de antiq. Eccles. Epist. c. 1. Eusebium Emissenum tanto anteriorem S. Gregorio, in hanc rem allegante homil. in Dominic. 21. post Pent. cum ea homilia sit Auctoris Latini longè posterioris:) dimisso eo splendido titulo, quem vsurpare iure poterat, in sensu non excludente particulares Episcopos, cœpit vsurpare titulum *Serui seruorum Dei*. Imitatione fortè Damasi qui se ita inscripserat, rescribens Stephano Carthaginensi, & tribus Concilijs Africanis. Exemplo sanctissimi Gregorij, omnes deinceps Pontifices adhibuerunt eum titulum non iam obiter vt Damasus fecerat imitatione ab alijs nõ expressus, sed tanta constantia, vt rescriptum quod eo titulo careat, habeatur adulterinũ, vt scripsit Ioan. de Anania ad procemium libri primi Decretalium. Et quamquam ab eodem S. Gregorio informatus S. Augustinus Angliæ Apostolus, inscribebat se ipse quoque seruum seruorum Dei, vt habent eius acta, id quod etiam sæpè facit Desiderius Caturcensis in Epistolis; & eumdem sibi titulum adscribit Diedericus Aletensis Epist.31. inter Gerberti Epistolas, necnon S. Ioannes Eleemosinarius in suo Testamẽto, & S. Augustinus in inscriptione Epistolæ 121. quorum vestigijs institisse videtur S. Bonifacius Epist. ad Fidradum Abbatem, constatque omnes reipsa posse ac debere præferre quod continetur hoc titulo. Tamen vsus inualuit, vt in actu signato, nemo se seruorum Dei seruum appellet, præter Romanum Pontificem, qui vt ait Gerso lect.3. de vita Spirit. non ficta humilitate, sed Metaphysica & Morali ac Theologica veritate, seruum se omnium nominat. Consentaneè ad Origenem hom.6. in Esaiam, & S. Hieronymum in Epitaphio Nepotiani, qui docent, Episcopos ad seruiendum non ad dominandum assumi. Quod maxi-

mè valet de Epiſcopo Epiſcoporum. Explodendus verò eſt Caſtaldus lib. de Imperatore q.43. *in fine*, vbi cum Ioanne Fabro ait, Papam per iocum ſe vocare ſeruum ſeruorũ Dei. Hoc falsò dicitur, nam ex animo & verè S.Gregorius eum loquendi modum induxit, & vſurpant ſucceſſores. Sicque impletum videmus quod Chriſtus prædixerat, *qui ſe exaltat humiliabitur*. Vnde ſcitè Gloſſa c. *quoties* 1.q.7.

Roma tibi quondam ſuberant Domini Dominorum:
Seruorum ſerui, nunc tibi ſunt Domini.

Sol luce veritatis irradians, in ſua dignitatis ac fidei firmamento. Facundus lib. 12. c. 2.

Sol æterni luminis. S.Maximus Epiſt. ad Marinum Diac. Aureum planè & omnino cedro dignum fragmentum huius Epiſtolæ S.Maximi (non Conſtantinopolitani Epiſcopi Anno Chriſti 380. florentis, vt perperam allegat Onuphrius lib. 1. de primat. Petri parte 1. c.9. ſed Monachi & Martyris anno 656. clari) repræſentare hoc loco iuuat. Exhibet eo loco S.Maximus, Põtificem Romanum, vt ſolem æterni luminis, ſiue eum exhibere velit vt parelion quoddam ſolis iuſtitiæ Chriſti Domini, ſiue alludat ad Platonicum de ſole dictum, quo ſol, *Filius boni, & ſplendor ex æterno Dei lumine procreatus* deſcribitur. Et verò cum Philo lib. de Creat. Princ. Pontificem Hebræorum dicat habere in ſe verum ſolem intelligibilem, ac lucem vmbra carentem, quis neget idem multo magis dici poſſe de Pontifice ſummo Chriſtianiſmi, in quo lux plena depulſis vmbris ac tenebris micare debet? Adhortans ergo Sanctus Maximus amicum, vt concors, & conſentiens Romanæ Eccleſiæ ſemper perſiſtat, ſic ad eum ſcribit *ſub Epiſtolæ finem*. [Omnes termini terræ, & quicunque vbique terrarum Chriſtum Dominum pura mente & Orthodoxa fide confitentur, quaſi ad ſolem æterni luminis, ad ſanctiſſimam Romanorum Eccleſiam, & eius confeſſionem ac fidem, intenti reſpiciunt, ex ipſa rutilantem ſplendorem recipientes ſpiritualium & Sanctorum dogmatum; quemad-

quemadmodùm sex illæ sanctæ Synodi sacræ, & à Deo dilectæ, disertis verbis, & magna cum religione exposuerunt, apertissimè pronunciantes fidei Symbolum. Ab initio enim aduentus Incarnati Verbi, vniuersæ vbique terrarum, Christianorum Ecclesiæ, hanc originem habuerunt, & fundamentum solum & maximum, contra quod nullo pacto portæ Inferi præualebunt, iuxta ipsiusmet Saluatoris nostri promissionem, vt habeat scilicet claues orthodoxæ in ipsum confessionis, & aperiat illis qui ad ipsam Romanam Ecclesiam cum pietate accedunt, veram & realem, & solam pietatem quærentes, & claudat è contra, & obstruat omne os hæreticum, quod loquitur iniquitatem in cœlum.] Alludit ad hanc solaris lucis in Romano Pontifice sedem, Synodus Chalcedonensis, Epist. ad S. Leonem, cum ait, Apostolicum radium, suam sedem habere in Romano Pontifice, idque sæpè sparsum esse in Orientem. Recentiore memoria anno scilicet 1610. Melchisedec, Catholicus id est Patriarcha Armenorum, profitens per litteras obedientiā Paulo V. per analogias varias viginti quatuor capitibus comprehensas, Romanum Pontificem soli comparat. Exhibet eam Epistolam Bzouius in Pauli V. Elogio quod appinxit annalium tom. 17. ad annum 1471. illius Elogij cap. 27.

Speculator Christiano populo præsidens. Casșiod. libro 11. Epist. 2.

Omnes quidem Christiani Antistites, consentaneè ad illud Ezechielis, *speculatorem dedi te domui Israel*, titulum *speculatoris*, præferre possunt. Idque quid ferat, egregiè exponit S. Chrysostomus serm. 57. Tomi V. Græcol. breuiterque à S. Auito expressū est Epist. 49. verbis illis. [Speculator sum, tubam teneo, tacere mihi non licet.] Tamen omnium maximè idem competit Romano Pontifici, vt diserte docet S. Augustinus libro 1. contra duas Epistolas Pelag. c. 1. dicens, omnibus quidem Episcopatus officio fungentibus cōmune esse, prospectare è specula, vt arceantur

tur lupi ab ouili, sed Romanum Pontificem (cuiusmodi erat Bonifacius ad quem scribebat,) in eo præeminere, speculi pastoralis fastigio. Perpulchrè vero Cœlestinus I. Epistola 2. ad Episcopos Galliæ, *initio*, quid hoc titulo Pontificis significetur, expressit, dicens de seipso. [Silere non possumus; cum ad hoc. vt ab illicitis reuocemus aliquos, officij nostri prouocemur instinctu: in speculis à Deo constituti, vt vigilantiæ nostræ diligentiam comprobantes, & quæ coërcenda sunt resecemus, & quæ obseruanda sunt sanciamus. Circa quamuis longinqua, spiritualis cura non deficit, sed se per omnia qua nomen Dei prædicatur extendit: nec notitiam nostram subterfugiunt, quæ in euersionem regularum, nouellæ præsumptionis auctoritate tentantur.] *Notitiam* videtur sumere pro cura & prudentia: quæ frequens est verbi *nosco*, in scripturis notio; vel certè *notitiam* accipit, pro prospectu & contuitu, qui speculatoris est proprius. S.Bernardus lib.2. de consider. c.6. idem speculatoris munus egregiè exponit, dicens. [Blanditur cathedra? specula est. Inde denique superintendis: sonans tibi Episcopi nomine non dominium sed officium. Quidni loceris in eminēti vnde prospectes omnia, qui speculator super omnia constitueris? Enim verò prospectus iste, procinctum parit, non otium.] Sic ille alloquens Eugenium. Nec dissimiliter Petrus Cluniac. lib.2. Epist.2. alloquens Petrum Lugdunensem Episcopum, ex nomine *speculatoris* quo donari Episcopos animaduertit, & varijs scripturis demonstrat, è quibus infinitum opus contexi posse contestatur, eruit quanta sollicitudo sit Episcopo necessaria. Vnde excurrit in deterrimam multorum Antistitum sortem, qui nihil minùs agunt, quàm quod maximè deberent; speculari scilicet & excubare super gregem suum. Id quod Petrus Cluniacensis à Lugdunensi præsertim Episcopo deposcit, quem *non tantum Episcopi, sed Primatis vel Patriarchæ nomine insignitum*, ait *vt non tantum populi, sed etiam ipsorum Principum se Principem agnosceret*.

Hoc

Hoc Episcoporum plurimorum caput; *Inter quos, (vt superiùs præmiserat,) non minimum, imo magnum, & præcipuum, Dei dispositione obtineret locum, ita vt in omnibus Christiani popul. spiritualibus principibus, nullum omnino haberet maiorem, nisi sanctæ & summæ sedis Apostolicæ præsulem.* Nimirum iste non aliquorum intra paucas prouincias, sed omnium absolute spiritualium principum princeps est, & super omnes planè speculatores, speculator est cõstitutus. *In summa specula positum*, dixit S. Athanasius Epistola 2. ad Felicem, inde colligens, eius esse cæteris Episcopis & omnibus Metropolitanis inuigilare atque prospicere. Et eamdem ob causam diligentior & ardentior tantòque onerosior ei incumbit in vniuersam Dei Ecclesiam prospectus. Audi Alexandrum IV. eo diplomate quo proscripsit librũ de periculis nouissimorum temporum. [Romanus Pontifex de summi Apostolatus specula vrbis & orbis, debitæ seruitute prospiciens, curis occupatur innumeris, & cogitationibus rapitur infinitis, quia eminentior cæteris sedes eius, sollicitudines sibi vehementiores accumulat, & ipsius auctoritas potior, meditationes ei multiplicat ampliores. Quo enim altiùs præsidet, eo longiùs latiùsque circumspicit; & quanto plus potest officio, tanto maioris vigilantiæ sibi sarcina incumbente plus pensat, quoniam maximę dignitati potissima sollicitudo cohęret, & altiorem honorem onus grauius comitatur, curaque profusior ardentioribus stimulis mentem vrget. Vnde cum alijs plebium fidelium pastoribus quibus grex Dominicus particulariter est commissus, immineat de suarum Ecclesiarum eminentia vigilanter ad suas oues attendere; incumbit vtique Romano Præsuli, cui est grex ipse generaliter creditus, de sublimi Ecclesiarum vertice, sede scilicet Apostolica, propensiùs ad illum, & instanter intueri: quia cum hi suis limitatis populis præsint, singuli quidem singulis, hic sinè distinctione prælatus est Pontifex vniuersis; Dominicæ quidem vineæ custos generalis & cultor, & totius ouilis Catholici,

Pasto-

r[illegible] confirmat, & continuata mod. ratione custodit, pro suo principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perpetua, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper & retinet. Gelas. Epist. ad Episcopos Dardaniæ.

Prima sedes, absolutè loquendo est Romana tantùm, & ita præterea appellatur in titulis Adriani ad Angilramum nu.3. & in illo frequenter repetito quasi effato de quo infra, in Epilegomenis, *Prima sedes à nemine iudicatur*. Aliquando tamen, in quacunque prouincia, Sedes metropolitana siue Archiepiscopalis, appellatur *prima sedes*. Exempla ad id accumulat Garsias Loaysa in notis ad 13. Concilium Toletanum; qui inde putat haberi, quemcumque Archiepiscopum, esse primatem suæ prouinciæ, quia in sua prouincia est primus omnium Episcoporum in ea sedentium. Ideòque in 2. Concilio Carthag. cap. 12. vetatur, ne quis Episcopus ordinet, inconsulto illius prouinciæ primate, quod constat iuris esse Metropolitani, siue Archiepiscopi. Vsus tamen inualuit, vt *Primas*, non dicatur nisi qui super plures prouincias siue Archiepiscopatus ius habet, cuiusmodi est Antistes Lugdunensis, Toletanus, & alij. Et hoc sensu Iuo Epist.61. Hugonem Lugdunensem vocat *primæ sedis Episcopum*. Meritissimè ergo Sedes Romana, quæ omnes planè orbis Antistites habet subiectos, dicitur *sedes prima*.

Sedes Iustitiæ. Petrus Cluniac. lib.5. Epist.4.

Oppressus ab Arelatensi ac Nemausensi Episcopo Iudicibus delegatis Abbas Casæ Dei, ad Summum Pontificem Eugenium prouocauit, & vt de eo ad Eugenium scribit Petrus Cluniacensi; [Ad iustitiæ sedem recurrit, ad Patrem ab hostibus fugit, apud vos qui Petri, imo qui illius vices in terris geritis, qui facit iudicium iniuriam patientibus, querelam tantam deponit.] Illustrare præterea hunc titulum licet, prolato alio eiusdem Petri loco ad ipsummet Eugenium lib.6. Epist.28. contra violentiam Canonicorum Briuatensium aduersùs quemdam Clericum; vrgens

vrgens enim Petrus ad oppressi leuamen Eugenium Papam, quem super quoslibet minores, sed & super ipsos Imperatores imperium habere profitetur, subdit. [Oro vt causam pauperis, vobis assumatis & contra potentes & violentos aduersarios, defendatis. Nostis enim quod sedes vestra, sedes est illius cui dicitur, *Iustitia & Iudicium præparatio sedis tuæ*, & cui rursum dicitur, *Iustitia plena est dextera tua*. Et de quo iterum: *Qui facit Iudicium iniuriam patientibus*. Quod si alteri quàm vobis loquerer, adderem illud Esaiæ, *quærite Iudicium subuenite oppresso, Iudicate pupillo, defendite viduam.*] Idem lib.4. Epistola 4. agens de appellatione Petri Abelardi ad Innocentium II. vocat [iustitiam Apostolicam, notum & commune refugium, quod nulli vnquam, etiam extraneo vel peregrino defuit.]

Sedes Beatorum Apostolorum Petri & Pauli. Dorotheus Thessalonicensis ad Hormisdam.

Non quod reuera S.Paulus fuerit Episcopus Romanus, & ei succedant Romani Pontifices sicut succedunt S. Petro, quod voluisse videtur Ioannes Capistranus Tract. de potestate Papæ par.3. secundæ partis principalis num.57. Id enim falsum est, sed quia S. Paulus totam doctrinam suam cum sanguine profudit Ecclesiæ Romanæ, simul cũ S.Petro, vero eius Episcopo, propterea aliquatenus sedes Romana dicitur sedes S.Pauli; sicut quod vbique tanto ardore laborauerit, & cum S.Petro (vt loquitur S.Augustinus serm. 29. de Sanctis.) Fundator Christiani nominis fuerit, ambo dicuntur Ecclesiarum Principes serm.27. de Sanctis, apud eundem Augustinum. Nec aliter accipiendum est, quod Petrus Cluniac. libro 5. Epist.5. dixit, Eugenium Papam gerere vices S.Pauli. Itemque quod de S.Paulo dixit his verbis Petrus Damiani Opusc.35. cap.4. [Vnum in Beato Paulo videtur egregium, quia cum omnes Apostoli, distributi terrarum regionibus, proprias obtineant cathedras, iste dum nullam specialiter teneat, videtur

detur aliquatenus communiter omnibus præsidere. Planè quia ipse toto terrarum orbe, vniuersalem fundauit Ecclesiam, dignum est, vt sicut in omnibus fidei semen spargit, sic etiam in omnibus ius teneat præsidentis. Dicit enim ad Corinthios. *Gratia Dei, sum id quod sum; & gratia eius in me vacua non fuit; sed abundantius illis omnibus laboraui; Non ego autem, sed gratia Dei mecum*, Ad Romanos autem, *Habeo*, (inquit,) *gloriam in Christo IESV ad Deum; in obedientia gentium; verbo & factis, in virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti; Itaut ab Hierusalem per circuitum vsque ad Illyricum, repleuerim Euangelio Christi. Sic autem hoc prædicaui Euangelium, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem, sed sicut scriptum est; quibus non est annunciatum de eo, videbunt & qui non audierunt intelligent*. Hæc igitur causa est, cur Paulus nullam specialiter cathedram teneat, quia si audemus minora conferre, ad instar Christi, saluo cæterorum Apostolorum iure, videtur omnibus Ecclesijs præsidere.]

Expende particulas diminuentes, *aliquatenus*, & *videtur*. Benè verò quod negat Paulum vllam specialiter propriam cathedram tenere. Inde enim habetur, eum non tenere Romanam particularem cathedram, tanquam propriam. Atqui Romano Episcopatui particulari, iunctus & consertus à Christo est Episcopatus orbis vniuersi, quo ius præsidentis omnibus Ecclesijs obtinetur. Igitur S. Paulus etiam ex positis à Petro Damiani, non est dicendus habuisse sedem Romanam. Et quamuis tunc cum viuebat, poterat Romæ, (dummodò Petrus non refragaretur,) quod alibi poterat; tamen quia ea potestas non erat ordinaria, & cum iure successionis, sed tantùm personalis, sedes Romana non potest nunc propriè loquendo, dici sedes S. Pauli, siue solius, siue iuncti cum S. Petro, sed tantùm dicenda est sedes S. Petri. Videsis prænotationem tertiam *ad finem*.

Semita Sacerdotis, constitutor Ecclesiarũ, & Christianitatis, Præfectus thesauri spiritus. Gabriel Archiepiscopus Nesno com-

compellant Romanum Pontificem in calce Synodi Chaldæorum.

Septum medianum Orientis & Occidentis, & tanquam paries intergerinus. Gregorius II. Epistola 1. ad Leonem Isaurum.

Sensus est, Pontificem Romanum vtrique imperio, cum staret, & populis vtriusque oræ, fuisse pacis moderatorem & arbitrum, vt mox ibidem subditur, eoque veluti coagulo, animorum nexum coaluisse. Nihil enim frequentius, quàm vt interuentu Pontificum concilietur pax, & ineantur fœdera inter Catholicos Principes, pro ea veneratione quam Christi Vicario deferunt qui inter se dissident. Itaque quod Naz. orat. 9. aiebat de SS. Martyribus, eos esse nodos communes orbis terrarum, huc bellè aptari potest. Est item Pontifex alio sensu, paries intergerinus, & septum medianum faciens vtraque vnum; quatenus & Orientis & Occidentis populi, ad eum veluti ad Rubricam fidei & Sanctorum morum confugiunt; quodque ille tenendum faciendumue præscripserit, vnanimiter amplectuntur, seruientes Deo humero vno, & vnam Religionem profitentes sub eius ductu.

Serenitas. Ioan. Sarisber. Epist. 22. S. Bernardus Epist. 166. Ioann. VIII. in Decreto de Sacrilegis, in Concilio Tricassino, Guigo Cartusianus præfatione ad vitam S. Hugonis Gratianopolitani, agens cum Innocentio II.

Non fuit hic Pontificis titulus prætermittendus, vel vt constaret, Romanum Pōtificem numerari inter Reges, vel etiam inter Imperatores, quorum esse peculiarem titulum *Serenitatem*, si antiquus vsus consulatur, est exploratum. Multorum ad id antiquorum testimonia addensat Iul. Bulengerus lib. 1. de Imperat. c. 25. Videtur autem *serenitas*, pro clementia & imperturbata placiditate vsurpari, quæ sunt Regum & Imperatorum dotes propriæ, à quibus sæpè trahuntur denominationes. Vnde S. Bernardus Epistola 218. Serenitatem accipit pro benignitate. [Redeat

(inquit) Serenitas, blando & benigno vultui, ac suo denuò sole læta facies induatur.] Eodemque sensu Maximus Tyrannus Epistola ad Valentinianum Imperatorem, donat eum titulō *Tranquillitatis*. Potuit item spectari serenatio & exhilaratio quam vel suo solo conspectu, subiectis conciliat bonus Imperator, præsertim si ea sit facilitate qua Titus, generis humani deliciæ. Erat enim Tito solemne illud veluti effatum, *Neminem à Principe tristem oportere discedere*. Quia ergo Romanus Pontifex maiestate præfulget, & est Rex plusquàm omnes Reges, haud abs re *serenitatis* quoque titulus in eum cadit. Quamquam vt eum titulum in sæculo alijs quoque quàm Regibus aut Regia Celsitudine conspicuis, laxato vocis rigore tribui videmus; ita inter Antistites, S.Anselmus à Valeramo *serenissimus* dictus est. Nec S.Anselmus qui augustiores titulos à Valeramo delatos, puta *Mineruæ*, & *mons Celsitudinis Vestræ*, humiliter repudiat, de titulo *serenissimi*, sollicitus fuit, ea ad Valeramum responsione, cui titulus est, *de Sacramentorum diuersitate*. Sed & Fulbertus Epist. 57. Episcopum Lexouiensem, *serenitatis* titulo honestat. Guigo item Cartusianus Epistola ad Petrum Cluniacensem, cuius fragmentum exhibet ipse Petrus lib. 7. Epist 3. *serenitatis* titulo, donat eundem Petrum. Sicut Hugo Cluniacensis Monachus Abbatem suum, vocat *serenissimum Patrem*.

Seruator aureæ fidei catenæ, præcepto legislatoris ad nos vsque deducta, omnibus B.Petri vocis constitutus Interpres. Synodus Chalcedon. Epist. ad Roman. Pontif.

Seruus seruorum Dei. S.Gregorius, & omnes deinceps Pontifices.

Arrogantiam Ioannis Ieiunatoris Constantinopolitani Patriarchæ, qui superbum nomen *Patriarchæ Oecumenici*, siue *Vniuersalis* assumpserat, modestiæ insigni specimine contundere volens S.Gregorius, vt scribit Ioannes Diaconus lib. 2. de vita c. 1. & Anonymus apud Henricum Canisium tom. 6. antiquæ lection. nec non Aluarus Pelagius

lib. 2.

lib.2. de planctu Eccles. c. 13. itemque Archidiaconus & Ioannes Andreas ad prooemium sexti Decretaliũ & Ioannes de Anania ad prooemium primi Decretalium ac Genebrardus in Chronico anno 604. aliique passim; (malè refragante Francisco Ferrario lib. 3. de antiq. Eccles. Epist. c. 1. Eusebium Emissenum tanto anteriorem S. Gregorio, in hanc rem allegante homil. in Dominic. 21. post Pent. cum ea homilia sit Auctoris Latini longè posterioris:) dimisso eo splendido titulo, quem vsurpare iure poterat, in sensu non excludente particulares Episcopos, cœpit vsurpare titulum *Serui seruorum Dei*. Imitatione fortè Damasi qui se ita inscripserat, rescribens Stephano Carthaginensi, & tribus Concilijs Africanis. Exemplo sanctissimi Gregorij, omnes deinceps Pontifices adhibuerunt eum titulum non iam obiter vt Damasus fecerat imitatione ab alijs nõ expressus, sed tanta constantia, vt rescriptum quod eo titulo careat, habeatur adulterinũ, vt scripsit Ioan. de Anania ad prooemium libri primi Decretalium. Et quamquam ab eodem S. Gregorio informatus S. Augustinus Angliæ Apostolus, inscribebat se ipse quoque seruum seruorum Dei, vt habent eius acta, id quod etiam sæpè facit Desiderius Caturcensis in Epistolis; & eumdem sibi titulum adscribit Diedericus Aletensis Epist. 31. inter Gerberti Epistolas, necnon S. Ioannes Eleemosinarius in suo Testamẽto, & S. Augustinus in inscriptione Epistolæ 121. quorum vestigijs institisse videtur S. Bonifacius Epist. ad Fidradum Abbatem, constatque omnes reipsa posse ac debere præferre quod continetur hoc titulo. Tamen vsus inualuit, vt in actu signato, nemo se seruorum Dei seruum appellet, præter Romanum Pontificem, qui vt ait Gerso lect. 3. de vita Spirit. non ficta humilitate, sed Metaphysica & Morali ac Theologica veritate, seruum se omnium nominat. Consentaneè ad Origenem hom. 6. in Esaiam, & S. Hieronymum in Epitaphio Nepotiani, qui docent, Episcopos ad seruiendum non ad dominandum assumi. Quod maxi-

mè valet de Episcopo Episcoporum. Explodendus verò est Castaldus lib. de Imperatore q.43. *in fine*, vbi cum Ioanne Fabro ait, Papam per iocum se vocare seruum seruorũ Dei. Hoc falsò dicitur, nam ex animo & verè S.Gregorius eum loquendi modum induxit, & vsurpant successores. Sicque impletum videmus quod Christus prædixerat, *qui se exaltat humiliabitur*. Vnde scitè Glossa c. *quoties* 1.q.7.

Roma tibi quondam suberant Domini Dominorum :
Seruorum serui, nunc tibi sunt Domini.

Sol luce veritatis irradians, in sua dignitatis ac fidei firmamento. Facundus lib. 12. c. 2.

Sol æterni luminis. S.Maximus Epist. ad Marinum Diac. Aureum planè & omnino cedro dignum fragmentum huius Epistolæ S.Maximi (non Constantinopolitani Episcopi Anno Christi 380. florentis, vt perperam allegat Onuphrius lib. 1. de primat. Petri parte 1. c.9. sed Monachi & Martyris anno 656. clari) repræsentare hoc loco iuuat. Exhibet eo loco S.Maximus, Põtificem Romanum, vt solem æterni luminis, siue eum exhibere velit vt parelion quoddam solis iustitiæ Christi Domini, siue alludat ad Platonicum de sole dictum, quo sol, *Filius boni, & splendor ex æterno Dei lumine procreatus* describitur. Et verò cum Philo lib. de Creat. Princ. Pontificem Hebræorum dicat habere in se verum solem intelligibilem, ac lucem vmbra carentem, quis neget idem multo magis dici posse de Pontifice summo Christianismi, in quo lux plena depulsis vmbris ac tenebris micare debet? Adhortans ergo Sanctus Maximus amicum, vt concors, & consentiens Romanæ Ecclesiæ semper persistat, sic ad eum scribit *sub Epistolæ finem*. [Omnes termini terræ, & quicunque vbique terrarum Christum Dominum pura mente & Orthodoxa fide confitentur, quasi ad solem æterni luminis, ad sanctissimam Romanorum Ecclesiam, & eius confessionem ac fidem, intenti respiciunt, ex ipsa rutilantem splendorem recipientes spiritualium & Sanctorum dogmatum,

quemadmodùm sex illæ sanctæ Synodi sacræ, & à Deo dilectæ, disertis verbis, & magna cum religione exposuerunt, apertissimè pronunciantes fidei Symbolum. Ab initio enim aduentus Incarnati Verbi, vniuersæ vbique terrarum, Christianorum Ecclesiæ, hanc originem habuerunt, & fundamentum solum & maximum, contra quod nullo pacto portæ Inferi præualebunt, iuxta ipsiusmet Saluatoris nostri promissionem, vt habeat scilicet claues orthodoxæ in ipsum confessionis, & aperiat illis qui ad ipsam Romanam Ecclesiam cum pietate accedunt, veram & realem, & solam pietatem quærentes, & claudat è contra, & obstruat omne os hæreticum, quod loquitur iniquitatem in cœlum.] Alludit ad hanc solaris lucis in Romano Pontifice sedem, Synodus Chalcedonensis, Epist. ad S. Leonem, cum ait, Apostolicum radium, suam sedem habere in Romano Pontifice, idque sæpè sparsum esse in Orientem. Recentiore memoria anno scilicet 1610. Melchisedec, Catholicus idest Patriarcha Armenorum, profitens per litteras obedientiā Paulo V. per analogias varias viginti quatuor capitibus comprehensas, Romanum Pontificem soli comparat. Exhibet eam Epistolam Bzouius in Pauli V. Elogio quod appinxit annalium tom. 17. ad annum 1471. illius Elogij cap. 27.

Speculator Christiano populo præsidens. Cassiod. libro 11. Epist. 2.

Omnes quidem Christiani Antistites, consentaneè ad illud Ezechielis, *speculatorem dedi te domui Israel*, titulum speculatoris, præferre possunt. Idque quid ferat, egregiè exponit S. Chrysostomus serm. 57. Tomi V. Græcolat. breuiterque à S. Auito expresū est Epist. 49. verbis illis. [Speculator sum, tubam teneo, tacere mihi non licet.] Tamen omnium maximè idem competit Romano Pontifici, vt diserte docet S. Augustinus libro 1. contra duas Epistolas Pelag. c. 1. dicens, omnibus quidem Episcopatus officio fungentibus cōmune esse, prospectare è specula, vt arceantur

Hoc Episcoporum plurimorum caput; *Inter quos*, (vt superiùs *præmiserat*,) *non minimum, imo magnum, & præcipuum, Dei dispositione obtineret locum, ita vt in omnibus Christiani popul. spiritualibus principibus, nullum omnino haberet maiorem, nisi sanctæ & summæ sedis Apostolicæ præsulem.* Nimirum iste non aliquorum intra paucas prouincias, sed omnium absolute spiritualium principum princeps est, & super omnes planè speculatores, speculator est cõstitutus. *In summa specula positum*, dixit S. Athanasius Epistola 2. ad Felicem, inde colligens, eius esse cæteris Episcopis & omnibus Metropolitanis inuigilare atque prospicere. Et eandem ob causam diligentior & ardentior tantòque onerosior ei incumbit in vniuersam Dei Ecclesiam prospectus. Audi Alexandrum IV. eo diplomate quo proscripsit librũ de periculis nouissimorum temporum. [Romanus Pontifex de summi Apostolatus specula vrbis & orbis, debita seruitute prospiciens, curis occupatur innumeris, & cogitationibus rapitur infinitis, quia eminentior cæteris sedes eius, sollicitudines sibi vehementiores accumulat, & ipsius auctoritas potior, meditationes ei multiplicat ampliores. Quo enim altiùs præsidet, eo longiùs latiùsque circunspicit; & quanto plus potest officio, tanto maioris vigilantiæ sibi sarcina incumbente plus pensat, quoniam maximę dignitati potissima sollicitudo cohęret, & altiorem honorem onus grauius comitatur, curaque profusior ardentioribus stimulis mentem vrget. Vnde cum alijs plebium fidelium pastoribus quibus grex Dominicus particulariter est commissus, immineat de suarum Ecclesiarum eminentia vigilanter ad suas oues attendere; incumbit vtique Romano Præsuli, cui est grex ipse generaliter creditus, de sublimi Ecclesiarum vertice, sede scilicet Apostolica, propensiùs ad illum, & instanter intueri: quia cum hi suis limitatis populis præsint, singuli quidem singulis, hic sinè distinctione prælatus est Pontifex vniuersis; Dominicæ quidem vineæ custos generalis & cultor, & totius ouilis Catholici,

Pasto-

Pastorumque omnium summus Pastor.] Et quidem ex amore Christi, & eius ouium. Nam idcirco Ceretius, Salonius. & Veranius ad S.Leonem scribentes, aiunt Romanum Pontificem esse constitutum in specula Charitatis. Ex eodem speculatoris titulo, argumentatus Paschalis II. Epist.3. quæ est ad S.Anselmum, sic ait. [Si nostro silentio pateremur Ecclesiam felle amaritudinis & impietatis radice pollui, qua ratione possemus apud æternum Iudicem excusari, cum Dominus sub specie Sacerdotis dicat Prophetæ, *speculatorem dedi te domui Israel*! Non benè custodit vrbem, qni in specula positus, dum non obsistit, eius hostibus diripiendam exponit.]

Possumus hunc Pontificis titulum accipere præterea in eo sensu quem suggerunt verba ista S. Hieronymi ad Heliodorum Episcopum in Epitaphio Nepotiani. [In te oculi omnium diriguntur. Domus tua & conuersatio, quasi in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ. Quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant.] Hæc si de simplici Episcopo verè dicuntur, quanto iustiùs de supremo? Nam & ipse Rex est in Ecclesia, ad cuius exemplum totus componitur orbis. Reginam alloquens S. Bernardus Epist.189. [Attende (inquit) Reginam, cuius digna, indignaue, non possunt latere sub modio. Super candelabrum sunt vt appareant omnibus.] [Non patitur claritas illa committere quod possit mobilis turba nescire.] Vt in simili ait Cassiod. lib.3. Epist.11. Disserit luculenter in hanc sententiam Ioannes Sarisberiensis l.3. de nugis Curial. c.12. & breuiter id complexus est Guntherus eo Versiculo.

Abscondat solem, qui vult abscondere Regem.

Similiter ergo omnia Regum spiritualium, etiam si arcana videantur, facillimè vulgantur, suntque proinde velut in specula, è qua pateant omnibus, prostentque in exemplum.

Sponsus Ecclesiæ. Concil. generale Lugdun. adductum cap.

cap. *Vbi periculum.* de electio. in 6. & ibidem c. *quoniam*, de Immunitate, & Alensis p.4. q.83. membro.3.

Propriè quidem ac per se primò, sponsus Ecclesiæ est Christus Dominus, vt Baptista admonuit Ioan.3. Nam & eius semine seu spiritu fœcundata Ecclesia, salua integritate, ac proinde sponsa non vxor, gignit Deo liberos, qua de re plenè in Tractatione de Cereo agno c.1. & 2. Idque volebat S.Bernardus Epist.237. cum Eugenium monebat, caueret ne se sponsum Ecclesiæ arbitraretur, qui duntaxat esset sponsi amicus. Tamen qua ratione Pontifex dicitur Pater filiorum quos Christus ex Ecclesia suscipit, nempe extrinsecùs per doctrinam & sacramenta, cooperationem aliquam adhibendo ad filiorum Dei procreationem de Ecclesia; eadem prorsus ratione dici potest sponsus Ecclesiæ, matris eorundem filiorum. Qui enim est legitimus pater filiorum, est sponsus matris illorum. Pulchrè in hanc rem disserit S.Thom.Opusc.19.c.4. *sub finem.* Sanè ob hanc causam S.Ambrosius lib.2. in Lucam, agnoscit quemcunque Episcopũ esse Ecclesiæ suæ sponsum. Exponens enim B.Mariæ cum Iosepho coniugium, & ostendens salua parentis virginitate, prolem inde extitisse, ait. [Verè desponsata, sed virgo; quia est Ecclesiæ Typus, quæ est immaculata sed nupta. Concepit nos virgo de spiritu, parit virgo sine gemitu: & ideò fortasse S.Maria alij nupta, ab alio repleta, quia & singulæ Ecclesiæ spiritu quidem replentur & gratia, iungũtur tamen ad temporis speciem Sacerdoti.] Id est, sicut in tempore, & quandiu tempus erit, voluenturque secula, fiunt connubia, & sponsæ traduntur sponsis; ita ad speciem eius quod fit in seculo & in temporali connubio, quælibet singularis Ecclesia suo Episcopo copulatur, tanquam sponsa viro. Rata hæc habent benè multi Iuris periti quos adducit Gigas lib.de resid.Episcop.c.10. inde inferentes, causam cur Episcopus, (non autem inferiores Prælati,) Annulum gestet: est enim Annulus nota coniugij: & ideò ille iam olim dixit omnis annulatus, aut

 Episco-

Episcopus, aut vxoratus. Ad hæc, inde inferentes, Episcopum teneri residere, sicut vir tenetur adhærere vxori suæ. Indidem quoque inferentes, non posse Episcopum ab Ecclesia sua diuelli. In quam rem, argumento præsertim ducto ex hoc connubio, latè differit Vasques 3. p. d.241. c. . 3. excussus à Suare tractatu 7. de Relig. lib. 1. cap. 16. Item inferentes, non licere vni Episcopo duas simul obtinere Ecclesias, cum nemini liceat duas simul vxores obtinere. Quanquam quod Gigas, in hanc rem adducit illud Pauli, monentis oportere Episcopum esse vnius vxoris virum, non est ad mentem Apostoli Bigamos ab Episcopatu excludentis, non autem vnum Episcopatum duntaxat habendum esse, statuentis. De proportione inter huiusmodi connubium Episcopi cum sua Ecclesia, & viri cum vxore, videndus Euaristus Papa Epist. 2. & Turrecremata in *c. sicut vir* 7. q. 1. An autem spirituale hoc connubium contrahatur ante confirmationem, vt multi contendunt cum Hostiensi & Cardinale ac Abbate ad cap. *Cum inter canonicos*, de elect. an verò duntaxat contrahatur accedente confirmatione, vt latè contendit Gigas cap. illo 10. parum refert ad rem præsentem. Satis quippè nobis est, quod Episcopus saltem confirmatus, dicatur sponsus suæ Ecclesiæ. Hoc si de quouis Episcopo rectè dicitur per comparationem ad suam Ecclesiam cui præest, quidni Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, dicẽdus cõsequenter sit vniuersalis Ecclesię sponsus? Hinc habetur, absurdè prorsus ac insanè Hotomanum, libro contra Bullam Sixti V. cap. 2. effutiisse, *vocare Romanum Pontificem sponsum Ecclesiæ, esse Blasphemiam, quæ nulla vnquam ex Erebo prodierit capitalior aut detestabilior, cum id sit Pontificem statuere procum Reginæ & Regi Regum cornua appingere*. Responsio vno verbo est: Hæreticus es, gratis furis, & peruersè zelas sponsam Christi, qui ab ea es alienus. Nos neque Reginæ, procum, neque Christo riualem inducimus, qui Christum & vnum, & solum primarium Ecclesiæ sponsum nouimus,

cuius

cuius nos Patris semine cœlesti satos, & in spem æternæ hæreditatis ab eo solo obuenturæ, progenitos gratulamur. Sicut tamen alios suos titulos Christus, qua est erga genus nostrum benignitate, cum plerisque puris hominibus cõmunes esse voluit, ac nominatim qua erga Romanum Pontificem, Vicarium suum gratia plerosque titulorum sibi principaliter propriorum, illi communicare dignatus est, (vocatur enim Christo ipso auctore, pastor ouilis, & Ecclesiæ caput, vtique visibile ac Christo per omnia subordinatum:) ita de sponsi Ecclesiæ titulo eidem Pontifici attributo philosophamur, citra Christi iniuriam, imo cum summo eius honore, & summę erga nos prouidentiæ suspectione. Differit de hoc Pontificis titulo plenè, Turrecremata lib.2. summæ de Eccles. à c.27. ad 31.

Sublimitas cui omnium Ecclesiarum sollicitudo à Deo commissa est. Petrus Cluniac. lib.4. Epist.10.

Sublimitas Apostolica. Concil. Triburiense c.30.

Successor Petri, in arce summi Pontific. positus. Iuo Ep.288.

Successor & vicarius Petri Apostoli. S. Anselmus libro ad tres Valerami qq. *initio.*

Successor Piscatoris. Hieron. ad Damasum Epist.57.

Successor B. Petri, cælo tantum debens innocentiam. Ennod. in Apolog.

Benè & legitimè Rom. Pontifex *successor S. Petri* vocatur, nõ modò quia Episcopatui Romano particulari, quem S. Petrus per seipsum tenuit, ipse quoque specialiter præest, qua ratione Episcopus Ephesinus, est successor S. Ioannis Euangelistæ, & Hierosolymitanus S. Iacobi: sed etiam quia S. Petro subrogatur, cum pari potestate Apostolicæ plenitudinis; quo pacto neque Ephesinus neque Hierosolymitanus Antistes, successit ei Apostolo qui aliquando eamdem sedem obtinuit. Auctor Operis de Regim. Princ. l.3. cap.10. vocauit quoque Romanum Pontificem Christi Successorem: vt & Gennadius in respons. pro Synodo Flor. artic. de Papa sect.2. quod simpliciter loquendo non esse

affirmandum, cum Christus eo quod maneat in æternum, sempiternum habeat Sacerdotium iam supra monui. Et tradit etiam Lælius Zechius lib. de Republica Eccles. c.1. num.4. Quare illius operis Auctorem non esse S. Thomam qui proprijssimè loqui solet, rectè statuit Bellarminus l. de Script. Eccles. *in S. Thoma*; Impegit verò ad eundem lapidem, & Pōtificem S. Petri successorem; Sanctum verò Petrum, Christi successorem appellauit, Henricus Kalteisen in replica pro Oratione de libera prædicat. Verbi Dei, in Concilio Basil. §. *consequenter replicans inuehit*. Sed hæ locutiones scatent improprietatibus, vt dictum est. Minus impropriè Petrus Blesensis Epist. 113. Episcopum Eboracensem vocauit successorem & vicarium S. Petri, non ea ratione qua Romanus Pontifex successor S. Petri, nec raro eodem sensu, eius Vicarius dicitur, sed quatenus omnes Episcopi in suis Diœcesibus vocantur ad pascendas Christi oues, sicut S. Petrus vocatus est ad vniuersum ouile regendum atque pascendum. Quid porrò ferat vox *successoris S. Petri*, intelligi potest ex luculenta expressione successoris S. Marci, quam exhibuit Naz. agens de S. Athanasio orat. 21. [Apostolico (inquit,) & spirituali modo, ad Marci thronum euehitur, non minus pietatis quàm principatus successor. Vt enim si hunc spectes, remotissimus ab eo futurus est, ita si illius rationem habeas; statim illi proximus inuenietur. Quæ quidem propriè successio existimanda est. Nam qui eandem fidei Doctrinam profitetur, eiusdem quoque throni socius est: qui autem contrariam sentētiam tuetur, aduersarius quoque in throno censeri debet. Atque hæc quidem nomen, illa verò rem ipsam & veritatem habet successionis. Neque enim qui per vim irrupit, successor habendus est, sed qui vim perpessus est; nec qui leges violauit, sed qui modo legibus consentaneo electus est: nec qui contraria dogmata tenet, sed qui eadem fide præditus est. Nisi quis fortasse ita successorem dicat, quemadmodùm morbum sanitati; & tene-

bras

bras luci, & tempestatem tranquillitati, & mentis alienationem prudentiæ succedere dicimus.] Quod S.Gaudentius Tractatu in die suæ ordinationis, vocauit S.Ambrosium S.Petri successorem, aliò pertinet. Significare enim voluit S.Gaudentius, B. Ambrosium idipsum tunc facturum alloquendo populum pro omnibus Episcopis ibi adunatis, quod fecit S.Petrus cum os fuit omnium Apostolorum, respondens Christo pro omnibus. Quæ ratio denominandi S.Ambrosium successorem S.Petri, est planè extranea huic negotio.

T

T*Enens principatum sedis in Ecclesia per cunctum orbem patente*. Sexta Synodus Epist. ad Agathonem.

Terra super quam fundata est Ecclesia. Origenes in c.6. ad Romanos.

Terra sancta, locus Petri, locus illius quem constituit Dominus. Dominum Domus suæ, principem omnis possessionis suæ. S.Bernardus Epist. 237.

Thesaurus supernarum potestatum. S.Chrysostomus in Encomio SS. Petri & Pauli.

Dixit hoc de S.Petro prout Pontifice B. Chrysostomus; quia in hac eminentissima orbis præfectura, quæ Angelis olim concredita videbatur, locum occupat supernarum potestatum. Non enim Angelis commisit Deus orbem terræ futurum; hoc est Ecclesiam, sed quamuis ei adsint tutores ac curatores, præpositum tamen habet solum S.Petrum, eique pro tempore sufficiendos in eodem munere. Itaque concinnè ibidem S.Chrysostomus, S.Petrum vocat *Angelicorum ordinum expoliatorem*.

Thronus supremus verticalis, in quo Christus fidei claues posuit, aduersus quem non praualebunt, vsque ad consummationem portæ inferi, ora scilicet Hæreticorum. Theodorus Studita Epist. ad Naucratium.

Tran-

Tranquillitas viæ Christianæ. Gabriel Archiepiscopus Nesnoin calce Synodi Chaldeorum.

Tuba Euangelij. Acta S. Agapeti quorum plagula est apud Gratianum c. *Agapetus*, de Consec. distinct. 1.

Tuba sanctissimi Spiritus. Theodoretus Epist. ad Sanctum Leonem.

Omnes quidem Christiani Doctores sunt tubæ Spiritus sancti; tum quia per eos insonat verbum salutis nostræ, cuius cura Spiritui sancto appropriatur. Et hac ratione Origenes homil. 7. in Iosue, tubas quibus euersa est Hiericho, Apostolis & Apostolicis viris accommodat. Item Prosper lib 1. de vocat. gent. cap. 20. verba illa Christi, quibus sacri prædicatores ad excitandos fideles vtuntur, *Venite ad me omnes &c.* vocat, *pietatis tubam, toto terrarum orbe resonantem:* Tum etiam quia sicut tuba sonum non spargit, nisi inflata à tubicine, ita neque qui alijs erudiendis incumbunt, possunt reuera aliquid præstare ad salutem pertinens, nisi mouente Spiritu sancto. Quod circa sacras tibias in simili metaphora pulchrè attigit S. Basilius in Psalm. 29. Sunt verò etiam qui legitimè tractant Dei verbum tubicines in bello sacro, vt consideratum est agendo de Christo Rege virtutum, & primario exercituum Dei Imperatore. Tamen hæc omnia antonomasticè & præcipuo quodam iure, cadunt in Romanum Pontificem, cuius solius est proponere infallibiliter sacram doctrinam assistente ipsi ea in parte Spiritu sancto: Et cuius etiam est, omnes ad bellum sacrum contra errores & vitia potenter animare. Vnde si S. Hilarius à S. Hieronymo in Apolog. aduersùs Ruffinum, iure dictus est, *Vir eloquentissimus, & contra Arrianos Latini sermonis tuba;* Insinuando alias fuisse aduersùs os tubas Græci sermonis, puta Athanasium, Nazianzenum, Basilium, & alios: meritò S. Leo, præsertim quatenus Romanus Pontifex, tuba Spiritus sancti audire potuit. Neque verò desideratur in hac parte ea analogia, qua tuba bellicum instrumentum est, assumptum ad incen-

cen-

cendendos omnes ad prælium. Quod esse Romani Pontificis maximè proprium, Alexandro III. in hunc modum denunciabat Petrus Cellensis Epist.95.[Sic iam totius nostræ Christianitatis religio intepuit, vt vix in toto grege Christiani populi aliqui inueniantur qui non malint sub ficu & oliua terreni honoris & delectationis delitescere, quàm procul odorari bellum, & audacter occurrere in occursum cum filijs Beniamin & dimidia tribu Manasse, expediti, armatis inimicis Christi. Ad vos itaque Pater sanctissime, qui estis in corpore Ecclesiæ caput de quo oleum non deficit, & qui Australe sufflatorium habetis, respicit desides excitare, excitatos verò, ad meliora, & viciniora saluti iuuare & impellere.]

Turris stabilis. Chrysostomus homilia de Petro & Elia.

Turris fortitudinis. S.Bernardus Epist.257.

V

VAs *Catholicum*. Acta S.Agapeti, quorum fragmentum habet Gratianus cap. *Agapetus*, de consecrat. distinctione 1.

S.Augustinus, SS.Apostolos Petrum & Paulum collaudans serm.26. de Sanctis, S.Paulo titulum *Vasis* attribuit, non S.Petro: respiciens ad illud Christi de Paulo, *Vas electionis, est mihi iste*; Cæterum ita nomen *Vasis* exponit, vt iure ab Auctore Actorum Agapeti, potuerit ad Romanum Pontificem, quatenus Pontificem supremum, aptari. Sic enim loquitur S.Augustinus. [Paulus à Domino vas electionis est nominatus. Bonum vas, de cuius plenitudine substantia vitæ populis semper erogatur, & plenum est. Optima Apostolorum nomina, *petra* & *vas*, necessaria sunt Domui Saluatoris. Domus enim petrarum fortitudine construitur, vtilitate vasis ornatur. Petra ad firmitatem, ne labantur, sustentat populos; vas ad custodiam, ne tententur, operit Christianos.]

Nihil

Nihil expeditius quàm perspicere, qua ratione verum sit, plenitudine vasis Catholici, à Deo in Romana sede prouisi; Domum totam Saluatoris, accipere substantiam vitæ; doctrinam inquam fidei sanam, ex qua iustus viuit: In eodem item, vt in vase ad custodiam, teneri Catholicos omnes. Itaque haud absurdè Auctor Actorum S. Agapeti, imitatus fortassis hunc S. Augustini locum, aptauit ad Romanum Pontificem, quod de S.Paulo dictum legerat. Accedit Analogia inter Paulum & Romanum Pontificem in conuersione gentium. Nam sicut Paulus fuit vas electum ad portandum Christi nomen in gentibus, ita Romani Pontificis maximè proprium est, inuigilare gentium conuersioni; idque vt efficerent prisci Romani Pontifices, nulli labori pepercerunt vt diligenter prosequitur Stapletonius lib. 2. de magnitud. Rom. Eccles. c. 5.

Vertex Apostolicus Præsulum. S.Athanasius cum Collegis, Epistola ad Felicem II. Episcopi Africani ad Theodorum Papam, adducti in Concil. Lateran. sub S. Martino, Consultatione 2.

S.Petrum, dici *Verticem Apostolorum*; frequens admodùm est. Sic enim præter cæteros eum nominat S. Chrysostomus Homil. 83. in Matth. & homil. de Petro & Elia, & Auctor Hypomnestici de Anastasio Apocrisario in Collectaneis Anastasij. Proportione ergo, Successor S.Petri, *Vertex Apostolicus* denominatus est, præsertim ob continuatam in eo, Apostolicam verticis Apostolorum potestatem.

Vertex Apostolicus Præsulum, cuius vetusta sollicitudo est, tam mala damnare, quàm reuelare laudanda. Episcopi Africani Epist. ad Damasum.

Vertex Ecclesiarum, super cuius firmamentum, Ecclesiæ columnæ, qui Episcopi intelliguntur, confirmatæ sunt. S.Damasus Epist. 4.

Vertex membrorum omnium Ecclesiæ. Sanctus Augustinus serm. 124. de tempo.

Idest

Ideſt caput Eccleſiæ. Vertex, quippè membrorum, & ſupremum omnium, aliud non eſt, quàm caput.

Vertex ſacer, firmamentum à Deo fixum, & immobile, & tituli fidei forma lucidiſſima. Sergius Cyprius Epiſtola ad Theodorum Papam, adductus in Concilio Lateranen. ſub Martino Conſult. 1.

Videſis ſupra V. *Firmamentum à Deo fixum*.

Vertex ſacer & immortalis. Concil. Chalcedon. Sæpè Actionene 8. 9. & 10.

Solus Deus habet immortalitatem, id eſt Interprete Diuo Ambroſio, indefectibilitatem moralem & impeccabilitatem. Ea ergo ratione, Pontifex Romanus in rebus fidei & doctrina morum, dicitur *Immortalis*, quia errare non poteſt docens è cathedra. Accedit indefectibilitas ſedis, quamdiu mundus perſtabit. Vno enim auulſo Pontifice, prouidente ſpecialiter Deo ad bonum Eccleſiæ, non deficit alter. Itaque ſicut olim cohors cui perpetuo ſufficiebatur milites cùm primùm aliqui obibant, retulit appellationem *cohortis Immortalis*; ita Romanus Pontifex, (quod aliæ quædam Eccleſiæ non habuerunt, etiam ſi Apoſtolos habuerint Epiſcopos,) ob perpetuam nec vnquam interciſam ſucceſſionem, dici poteſt *Vertex Immortalis*.

Vicarius amoris Chriſti; ab eo in cœlum eleuato relictus. S. Ambroſius Lucæ vltimo. Auguſti Tract. 123, in Ioan.

Vicarius Apoſtolicæ Sedis. Symmachus in Apologetico, Gelaſius Epiſt. 8. Concil. Romanũ in cauſa Leonis Tertij.

Non eſt ſenſus, Pontificem Romanũ tenere vices Apoſtolicæ Sedis, quæ aliud non eſt quàm auctoritas ipſiuſmet Pontificis. Senſus ergo eſt, Pontificem eſſe Vicarium, ſupple Chriſti, & tenere ſedem Apoſtolicam q.d. *Vicarius Chriſti qui eſt in Sede Apoſtolica*. Et ita quoque accipiendus eſt, ille alius, (quamquam non alius,) titulus, quo Pontifex denominatur, *Vicarius throni Apoſtolici*, inſigni loco Concilij Chalcedonenſis, qui habetur apud D. Thomam Opuſc. 1. *ſub finem*, in hæc Verba. [Si quis Epiſco-

pus prædicatur infamis, liberam habeat sententiam appellandi ad beatissimum Episcopum antiquæ Romæ, quia habemus Petrum petram refugij, & ipsi soli libera potestate loco Dei sit ius discernēdi Episcopi criminati infamiam, secundùm claues à Domino sibi datas &c. & omnia definita ab eo, teneantur, tanquam à Vicario Apostolici throni.] Hic locus non extat quidem in vulgaribus Concilij Chalcedonensis exemplaribus. Tamen de fide S. Thomæ allegantis, nemo sanus dubitarit. Præsertim cum Græci quibus cum agebat, nusquam legantur obiecisse, locum esse supposititium. Necesse igitur est, admittere, vel vitio Librariorum, vel Græcorū solito flagitio, locum à S. Thoma citatum intercidisse. Ait Canus 6. de locis c.6. Iam olim S. Gregorium l. 5. Registri Epist. 14. quæstum esse de huius loci obliteratione siue rasura, facta per Græcos. Sed si tempore S. Gregorij iam facta erat rasio, vbi potuisset eundem locum legere S. Thomas? Deprauatio autem quam S. Gregorius Græcis obijcit, spectat Canonem ab Anatolio subintrusum de prærogatiua Sedis Constantinopolitanæ post Romanam; non autem Canonem propositum de Romani Pontificis suprema auctoritate, tanquam Vicarij Apostolici throni.

Vicarius Christi. S. Ambrosius lib. 10. in Lucam cap. 24. S. Bernard. 2. de consid. c. 8. & l. 4. cap. 7. Eugenius cum Concil. Florent. in literis vnionis.

Confirmant hunc Romani Pōtificis titulum, benè, multi Doctores quos collegit Cenedo 1. Collectaneorum iuris Canonici titulo 47. n. 3. Est enim peruulgatissimus. Quanquam aliquādo alij Antistites leguntur dicti Vicarij Christi, vt S. Thomas Cantuariensis apud Blesensem Epist. 27. Et in libello supplice Cosmæ ad S. Ioannem Alexandrinum in huius Sancti viri historia per Anastasium Biblioth. c. 13. S. Ioānes vocatur Sanctissimus & ter Beatus Pater Patrum, Vicarius Christi. Sed Romanus Antistes, differentius præ alijs omnibus hoc nomen hæreditauit. Non enim ea tantū

ge-

generali ratione dictus est Christi Vicarius, qua omnes Antistites ac Sacerdotes exhibent aliquatenus Christũ, & qui eos audit Christus audit: sed ea insuper singularissima, quod Christus externa ac visibili cõuersatione à nobis elõgandus, Vices ei suas generaliter super gregem vniuersum comisit, cum ea potestatis plenitudine quæ & necessitatibus ouium accommodata, & Vicario Summi Pontificis Christi, esset non indecora: quod solus inter omnes Antistites habet Roman. Pontifex, & propterea à S. Bernardo, *vnicus Christi Vicarius* denominatus est l. 2. de consid. c. 8. Verbis illis [Discipuli nauigabant, & Dominus apparebat in littore; quodque iucundius erat, in corpore rediuiuo. Sciens Petrus quia Dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, alijs nauigio peruenientibus. Quid istud? Nempe signum singularis Pontificij Petri, per quod non nauem vnam, vt cæteri quique suam, sed sæculum ipsum susceperit gubernandum. Mare enim sæculum est; naues, Ecclesiæ. Inde est quod altera vice instar Domini gradiens super aquas, vnicum se Christi Vicarium designauit, qui non vni populo, sed cunctis præesse deberet. Si quidem aquæ multæ populi multi, ita cum quisque cæterorum habeat suam, tibi vna commissa est, grauissima nauis facta ex omnibus, ipsa vniuersalis Ecclesia toto orbe diffusa.] Hoc aliter dici potest, Romanum Pontificem esse vnicum Christi Vicarium generalem, quamuis idcirco non excludantur alij subordinati & particulares Christi Vicarij, quales sunt omnes Antistites. De hoc munere Vicarij Christi, agnoscendo in Romano Pontifice, insigniter philosophatur Cardinalis Polus lib. de Concilio ad q. 23.

Aliò autem pertinet, quod Petrus Blesensis Epistola 91. pauperem quemlibet, ait esse Christi Vicarium. Neque enim Blesensis, spectauit iurisdictionem, ratione cuius Pontifex Maximus dicitur Christi Vicarius simpliciter & absolutè; cæteri autem Antistites, cum addito diminuente: sed significare tantùm voluit, Christum sibi ipsi, pro sua

bonitate factum ducere, quod fit pauperibus ex Christiana charitate, iuxta illud Matthæi 25. *quandiu vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Ex quo capite, immensam Christi erga nos cōdescensionem qui se in omnibus egentibus egentem præstiterit, demiratur Saluianus lib. 4. ad Ecclesiam *sub medium*. Benè etiam S.Chrysost. homil. 15. in ad Romanos, *in morali.* Similiter aliò pertinet, quod Origenes hom. 22. in Luc. vocat Spiritum sanctum, *Christi Vicarium*, quem ait effecisse, vt qui valles èramus, impleremur, & montes efficeremur; nimirū exequendo in nobis per suā gratiam post Christi abscessum ex hac vita mortali, quod Christus hìc viuens faciendum docuerat; parato ad faciendum per sua merita supernaturali subsidio. Quæ vicaria Spiritus sancti opera, longè alia est quā ea de qua agimus. Et proportione seruata omnes Apostoli quia post Christi abscessum, vice eius prædicauerunt & docuerunt mortales, dicti aliquando sunt Christi Vicarij. Ita enim loquitur creditus Ambrosius 1. Cor. 3. & in caput 1. ad Rom. Sed qui vices Christi principaliter & antonomasticè tenet, est solus Petrus, & quilibet pro tempore successor Petri. Quod denique S.Ignatius initio Epistolæ ad Trallianos ait, Diaconum esse Christi Vicarium, sicut Episcopus est typus Patris æterni, non fert Diaconum esse Christi Vicarium eo modo quo nunc loquimur; sed pertinet ad honorificandum ministerium Diaconi, qui diuinum calicem populo ministrabat, sicut Christus illū porrexit Apostolis.

Vicarius Generals Christi, solus in mundo. S.Birgitta l.7. reuelat. c. 19.

Rectè *solus*. Alios quippè Vicarios particulares, omnes legitimos superiores; habet in mundo Christus Dominus, sed nemo illi est Vicarius Generalis in mundo toto, præter Pontificem Romanum. Hinc peruulgatum est apud iurisperitos, Christi & Pontificis Romani vnum esse tribunal; sicut non nisi vnum tribunal est, Episcopi, & Generalis Vicarij. Multos de Pontifice ita locutos, adducit Ric-

ciullus

ciullus l. 9. de iure person. extra Ecclesiam c. 2. nu. 11. & Hieronymus Gigas l. de residentia Episcoporum cap. 5. ac Troilus Maluetius l. de Canonizat. Sanctorum dubio 2. num. 10. vbi nominatim adducit Baldum ad l. *Barbarius Philippus* ff. de offic. Præto. dicentem [Papa est supremus Dei Vicarius, & qui contrarium dicit mentitur.]

Vicarius crucifixi. Petr. Blesens. Epist, 144. Ioannes Sarisber. Epist. 193.

Vicarius B. Petri. Mathildis Regina Anglorum apud S. Anselmum l. 3. Epist. 99. Felix III. Epist. 4. ad Zenonem, Vigilius in Encyclica ad omnes fideles, Stephan. III. *sub finem* Epistolæ, datæ nomine S. Petri. Leo IX. Epist. ad Michaelem & Leonem c. 12. Ennodius in Apolog. c. 4. S. Bonifacius in professione suæ fidei. S. Bernard. Epistola 183. Arnulphus Lexou. Epist. 19. Idem habetur cap. *Ego Ludouicus* distinct. 63. & cap. *Constantinus* dist. 96. & cap. *quoties* 1. q. 7.

Hic titulus tametsi à multis vsurpatus, impropríetate loquendi laborat, vt rectè asserit Strozzius lib. 1. de Vicario Episcopi q. 3. nu. 7. & F. Nicolaus Eymericus tract. de potestate Papæ *ferè Initio*, qui M. S. habetur apud Prædicatores Auenionenses. Vt autem bonus sensus ei titulo subsit, accipiendus est de Vicario, non qui locum alterius teneat à quo dependeat, & iurisdictionem adhuc habeat, sed cui sufficiatur independenter, & cum pari potestate. Sic filius qui patri subrogatur in munere Iudicis, dici potest Iudex vice Patris, ac proinde audire potest eius Vicarius; non tamen eo modo, quo Vicarius Episcopi superstitis, dicitur Vicarius eius; quia ita habet cum eo idem tribunal, vt tamen ei subijciatur, pendeatque ab illo in suæ iurisdictionis vsu; sed tantùm quia post eum gerit munus illud. Sic Glossa Clement. 1. de Iureiur. in verbo *Vicarium* & Nauar. comment. de Iubileo c. 20. *in fine*. Imo Suidas & Phauorinus, hanc esse protritam illius vocis notionem apud Romanos prodiderunt βικάριος ὁ διάδοχος παρὰ Ῥωμαίοις,

idest,

idest, Vicarius, apud Romanos successor. Hac ratione S.Cyprianus Epist.67. *ad finem*, vocat S.Stephanū Papam, Vicarium & successorem SS.Lucij ac Cornelij, anteriorum eiusdem sedis Pontificum; à quibus liquet eum nulla ratione dependisse. Sicut neque nunc Pontifex, vlla ratione dependet à S.Petro, in vsu suæ potestatis. Nec quod sæpè contestatur, se aliquid indicere aut vetare, *auctoritate SS.Apostolorum Petri & Pauli*, eam dependentiam cōfirmat. Sensus enim tantùm est edictum vel interdictum quod fertur, manare ab auctoritate Pontificia suprema, qualem habuit ordinariam S. Petrus, extraordinariam verò B.Paulus. Eodem sensu Adeodatus Papa in Priuilegio concesso Monasterio S.Martini; ait, Romanos Pontifices S.Petri, auctoritatem, successione ac vice nactos esse.

Fortassis tamen aliter titulum propositum acciperent, qui cum Iona Aurelianensi lib.2. de Imag. *sub finem*, arbitrarentur Sanctos Prælatos iam vita functos retinere illam ipsam potestatem iurisdictionis qua in hac vita potiebantur. Verba Ionæ excutientis illud Psalmi 44. à Claudio Taurinensi allegatum, *pro patribus tuis nati tibi sunt filij*, ita habent. [Nec tamen credendum est, vel istos, (vice iustorum defunctorum substitutos, à quibus S.Ecclesia pastorali auctoritate gubernatur,) percipere prædecessorum dignitatem, nisi in quantum æquitatis libramen tenuerint: nec illos amittere iura iudiciaria, cum hominem exuentes ad vitam transeunt potiorem.] Iuxta quam doctrinam, Pontifex Romanus dici posset Vicarius S. Petri, quia loco S.Petri exercet eamdemmet iurisdictionem, qua S.Petrus absens etiamnum potitur. Qua ratione Vicarius Generalis, superstite præsertim sed absente Episcopo, omnia in Episcopatu administrans loco Episcopi, dicitur eius Vicarius. Hæc tamen explicatio tituli propositi, est omnino repudianda, cum innitatur ruinoso fundamento perseuerantis in Sanctis Antistitibus vita functis eiusdemmet iurisdictionis qua potiti in vita fuerant. Itaque perstandum

dum est in notione proposita tituli prædicti.

Porrò cur adeò frequenter,& Patres, & præsertim Pontifices, præfecturam S.Petri ingerant, & eius Vicarios esse Romanos Pontifices, ad sensum propositum dicant, nec rarò etiam in diplomatibus profiteantur, se auctoritate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli aliquid statuere; ratio est, quia ea ratione concredita S.Petro primùm,ac post cum reliquis Pontificibus, suprema in Ecclesiam potestas, reuocatur in memoriam, prolatis eius veluti titulis, ac Christi diplomate quod est exhibitum S. Petro. Accedit quod ad huius dubij extricationem considerat Nicolaus Eymericus Tract. de potestat. Papæ q.5. quod S.Petrum post huius tabernaculi depositionem, vt ipse olim spopondit, cùm omnium fidelium, tùm præsertim suorum in sede Pontificia successorum, singularem ac præcipuam habere curam & suis apud Deum precibus curare, vt non deficiat in sede sua fides vera, persuasissimum omnibus semper fuit. Itaque quoadmmodò videtur in successore viuere, & cum eo regere Ecclesiam, iuxta illud Sancti Leonis serm.2. de sua assumpt. [Qui (*S.Petrus*) nunc pleniùs & potentiùs ea quæ sibi commissa sunt peragit, & omnes partes officiorum, in ipso & cum ipso perquem est glorificatus exequitur.] Nec ita multo post. [Cuius in sede sua viuit potestas, & excellit auctoritas.] Subdit denique [in persona humilitatis meæ, ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium pastorum sollicitudo cum commendatarum sibi ouium custodia perseuerat,& cuius etiam dignitas in indigno hærede non deficit.] Apertissimè quoque Petrus Chrysol. in Epist.ad Eutych. [Beatissimus Petus qui in propria sede viuit ac præsidet, præstat quęrentibus fidei veritatem.]Quæ verba mutuatus est Nicol.I. ad Consulta Bulgaro. c. 106. Non dissimiliter Patres primi Concilij Arelatensis in Synodica ad S.Siluestrum sic eum affantur. [Recedere à partibus illis non potes, in quibus Apostoli sedent.] Ob ea ergo quæ dixi subsidia à S.Pe-

S.Petro successoribus exorata à Deo, S.Petrus fictione iuris censetur etiam nunc in sede sua viuere, eique præsidere; atque ita ob reuerentiam tanti Apostoli, Pontifex successor, etiam si pari cum eo potestate planèque independente ab illo (nisi ratione precum, & protectionis,) regat Ecclesiam, appellatur *S.Petri Vicarius*, laxato vocabulo. Aliter, sed eodem sensu, idem expressit Pelagius I. Papa Epistola ad Vigilium Episcopum, cum dixit. [Memor sum me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino nostro IESV Christo, est glorificata confessio, & cuius fides, omnes quidem hæreses destruit, sed maximè impietatem præsentis erroris expugnat.] Agebat de hæresi inficiante Patrem & filium esse vnum Deum.

Cæterùm alij aliquando Episcopi præter Romanum, dicti leguntur Vicarij B.Petri, vt S.Modoaldus in eius historia l.2. cap.11. & Episcopus Battoniensis à Petro Blesensi Epist.148. nec non Eboracensis ex eodem Epist.113. Imo quilibet Antistites à Petro Cellensi l.7.Epist.8.vt ex his eius verbis apparet, [Quando & vbi simile factum est in regno Franciæ, vt remotis omnibus simoniæ speciebus, nullis munerum suffragijs incumbentibus, nullis clientum vellicationibus pruritum aurium excitantibus, solus Dei honor, & populi salus, in Episcopali electione quæreretur? Certè hoc in rationali & superhumerali tuo, (Pater amantissime,) stylo ferreo, vngue adamantino scribetur, quod in Vicarijs Petri eligendis, nulla te mouet humana gratia, nullus carnalis affectus, nulla pecuniæ auaritia.] Scribit ad Vuillelmum Metropolitanum Senonensem atque Rhemensem, qui alios B.Petri Vicarios non potuit eligere, quàm Episcopos inferiores; quales ibi Petrus Cellensis recenset benè multos. Hos ergo vocat *B.Petri Vicarios*. Id quo sensu dicatur, expositum est V. *Successor B.Petri*.

Vicarius sanctissimæ sedis B.Petri. Alcuinus Epist.63. quæ est ad Adrianum I.

Vicarius summus S.Petri, cuius principatus sicut eminet, ita

ita ab omnibus metuendus est & amandus. Synodus Tarraconensis Epist.2. ad Hilarum.

Ecclesia tota, est vnus Episcopatus vniuersalis, iuxta S.Cyprianum, cuius partes singulæ per varios Episcopos reguntur; Ipse verò totus, S.Petro & eius Successoribus tanquam vniuersalibus moderatoribus est cōcreditus. Sicut ergo Romani Pontifices, dicuntur Vicarij S.Petri, ob eam curam quam S.Petrus adhuc impendit Ecclesiæ vniuersalis rectoribus sua apud Deum protectione & intercessione: ita alij quoque Antistites, in quorum sollicitudinis partem venit simili modo S.Petrus, dici possunt eius Vicarij. Eaque ratione, Romanus Pontifex qui est omnium Episcoporum summus, dici potest *summus S.Petri Vicarius*, idest supremus inter S.Petri Vicarios. Hincmarus Opusculo 45. Capitum c.16. *vocat specialem S.Petri Vicarium*.

Vicarius Apostolorum in sede B.Petri: Luitprandus l.6. rerum per Europam gestarum in vita Othonis Primi.

Vicarius SS.Apostolorum Petri & Pauli. Episcopi prouinciæ Turon. Epistola ad Nomencium, quæ est numero 84. apud Lupum Ferrariensem. Auctor vitæ Ludouici Pij anno 779. & anno 806. Luitprandus Ticinensis lib.1. rerum per Europam gestarum c.8. Vide Superius, V. *Sedes Sanctorum Petri & Pauli*.

Vicarius Apostolorum. Alcuinus Epistola 27. quæ est ad Leonem Papam.

Vice Christi fungens & summo Pastorum in Apostolica dignitate succedens. Petrus Damiani Opusc.17.c.4.

Summus ille Pastorum, est S.Petrus. Nam Christo qui sempiternum habet Sacerdotium, nemo succedit.

Vices B.Petri gerens, in totius Ecclesiæ *apice sublimatus*. S.Gregorius l.2.Epist.33. VValafridus l.de rebus Eccles.c.1.

Vir sedis Apostolicæ qui vniuersam plenitudinem Catholicæ Ecclesiæ benè ducit, & ordinatè secundum diuinam legem deducit. S.Maximus Epist. ad Petrum illustrem.

Vir Apostolicus & Sanctissimus, tenens primatum in sacris

Ss *ordi-*

ordinibus. S. Emmerannus vt refertur in eius Actis.

Videtur Vir Sanctus, Ecclesiam sibi repræsentasse, vt statum Imperij aut Regni, in quo sunt varij ordines, quorum omnium caput est Imperator aut Rex. Æquè in Ecclesiæ Imperio sunt varij ordines, quorum caput est Romanus Pontifex. Iustum volumen de hoc imperio & varijs eius ordinibus, edidit superiore sæculo Isidorus Isolanus. Breuem summam quæ huic titulo possit esse pro Glossa, accipe ex VValafrido lib. de Rebus Eccles. c. 31. rescissis nonnullis. [Ostendamus ordinationes mundanæ sapientiæ, in spiritualem Ecclesiæ vniuersalis Rempublicam sacris distinctionibus commutatas, in similitudinem antiquæ historiæ; quæ vel pecuniæ Ægyptiorum in vsum tabernaculi, vel cedri de Libano cæsæ, in templi ædificationem profecisse; Rahab, quoque, & Ruth, & Achior in numerum populi Dei translati narrantur. *&c.* Comparetur ergo Papa Romanus, Augustis & Cæsaribus. Patriarchæ verò patricijs, qui primi post Cæsares in Imperijs fuisse videntur. Ita & isti, qui satis pauci sunt, primi post trium sedium præsules, habentur. Deinde Archiepiscopos, qui ipsis Metropolitanis præeminent Regibus conferamus, Metropolitanos autem Ducibus comparemus; quia sicut Duces singularum sunt prouinciarum, ita & illi in singulis prouincijs singuli ponuntur. Vnde in Chalcedonensi Concilio iubetur, ne vna prouincia in duos Metropolitanos diuidatur. Quod Comites vel Præfecti in sæculo, hoc Episcopi cæteri in Ecclesia explent. Fertur enim in Orientis partibus, per singulas vrbes & præfecturas, singulas esse Episcoporum gubernationes. Sicut Tribuni militibus præerant, ita Abbates, Monachis Athletis spiritalibus præesse noscuntur. Quemadmodùm sunt in palatijs præceptores, vel comites palatij, qui sæcularium causas ventilant, ita sunt & illi quos *summos Cappellanos* Franci appellant, Clericorum causis Prælati. Cappellani minores ita sunt, sicut hi, quos Vassos Dominicos Gallica consuetudi-

tudine nominamus, *&c.* Porrò ſicut Comites quidam, miſſos ſuos præponunt popularibus, qui minores cauſas determinent, ipſis maiora reſeruent; ita quidam Epiſcopi Coëpiſcopos habent, qui in rebus ſibi congruentibus, quæ iniunguntur, efficiunt. Centenarij qui & centuriones, vel Vicarij, qui per pagos ſtatuti ſunt, presbyteri plebium, qui Baptiſmales Eccleſias tenent, & minoribus presbyteris præſunt, conferri queunt. Decuriones, vel Decani, qui ſub ipſis Vicarijs quædam minora exercent, minoribus presbyteris titulorum, poſſunt comparari. Snb ipſis miniſtris centenariorum; ſunt adhuc minores qui Collectarij, Quaterniones, vel Duumuiri poſſunt appellari; colligunt populum, & ipſo numero oſtendunt ſe Decanis eſſe minores. Sunt ipſa vocabula ab antiqua conſuetudine mutuata, in qua officia Prælatorum dicebantur ex numero ſubiectorum. Vt ſunt Chiliarchi Græce; Latinè Millenarij, Centenarij vel Centuriones, Pentacontarchi, vel Quinquagenarij; Decani vel Decuriones, Quaterniones, Duumuiri. Ad honorum ſimilitudinem ſunt Diaconi, Subdiaconi, Presbyterorum adiutores in Verbo, Baptiſmo, & quotidiano officio. Sunt etiam Archipresbyteri, in Epiſcopijs Canonicorum curam gerentes. Habent & poteſtates ſæculi Conſiliarios in domeſticis & liberorum pædagogos ſuorum, habent ipſi procuratores rei familiaris. Similiter in quibuſdam Eccleſijs Archidiaconos quos familiæ reſpicit gubernatio. Sunt in ſæcularibus Quæſtionarij, ideſt qui reos examinant. Sunt in Eccleſia Exorciſtæ, Dæmonum excluſores. Habent aulæ potentium, Ianitores, habet, & domus Dei Oſtiarios. Habet mundus Veredarios commentarienſes, Ludorum exhibitores, carminum pompaticos Relatores: habet Eccleſia Acolythos, Lectores, Cantores, atque Pſalmiſtas.]

In hac VValafridi doctrina & analogia ordinis Eccleſiaſtici cum ſæculari, difficultatem tantùm facit, collatio Patriciorum, cum Patriarchis; quos addit, haberi primos

post præsules trium sedium. At qui nam isti trium sedium Præsules, præter tres Patriarchas antiquos, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum? Quomodò ergo Patriarchæ, primi post præsules trium illarum sedium? Quod si VValafridus per Patriarchas intelligit qui nunc dicuntur *Primates*, difficultas superest, quomodò Archiepiscopos qui Metropolitanis præeminent conferat Regibus. Nulli enim Archiepiscopi præeminent Metropolitanis, præter Primates, quorum præmissa est cum Patricijs comparatio, iuxta prædicta. Quoad reliqua, non malè cohæret analogia status sæcularis, ciuilis & Ecclesiastici, Pontifice istius apicem occupante, sicut illius verticem tenent Augusti. Et imitatione sanè sæcularis dispositionis Magistratuum vel Sacerdotiorum Ethnicorum, cōstitutam esse in varijs ciuitatibus ex varijs Ministris Hierarchiam sacram, disserit optimè S. Leo IX. Epist. 4. quæ est ad Petrum & Ioannem Episcopos, & fauet Clemens Rom. 2. Constit. c. 52. Ex eiusdem Clementis & Anacleti Epistolis, idem tradit Hincmarus in Opusc. 45. Capitum c. 16. & 25. Videsis Platinam in vita S. Eleutherij Papæ, & Lazium lib. 2. Commentar. Rom. Reipub. Nec colliditur cum hac doctrina, quod fusè probat Marcus Antonius Capellus disput. de Successione Romani Pōtificis in Pontificatum S. Petri c. 3. negans Ecclesiasticam politiam & eius diuisionem, admensam fuisse politiæ & diuisioni Imperij Romani. Agit enim ibi contra Sectarios Ecclesiasticæ monarchiæ Romanæ infestos, & contendentes translato Byzantium imperio, translatum eodem esse caput Ecclesiæ. Hoc meritò reijcit Capellus, non autem aliqualem vtriusque politiæ & diuisionis proportionem, quam cum VValafrido admisimus.

EPILEGOMENA

Reflectendus est animus, super adeò vberem messem titulorum ac decorum Romani Pontificis. Et sicut nonnulla præmisimus ad tot titulos eruendos, vel necessaria vel opportuna, ita nonnulla subijcienda sunt adeos iam erutos, penitiùs perspiciendos, vel ad fructum ex eis decerpendum accommodata.

SVBNOTATIO I.

Quàm magni faciendi Pontificis Tituli, à tot Patribus, ipsisque Concilijs delati.

TITVLOS Pontificis siue à Patribus, siue à Concilijs delatos, omninò magni, ac etiam maximi esse faciendos, pono extra dubium. Incipiamus à Patribus. Si magnum est laudari à laudato viro, qui tamen plerunque corrupto est iudicio, & de rebus ex affectu pronunciat, vel per assentationem mentitur; quanto illustrius debet videri, à persona cuius incorruptum sit iudicium laudem referre, & quidem solidam, & pro qua timendum non sit, à su-

fumo adulationis, vel à captati commodi lenocinio? *Sunt* ſanè Patres, vt S. Auguſtinus l. 2. in Iulianum rectè dixit, *Eccleſiæ plantatores, rigatores, ædificatores, paſtores, nutritores*; legeſis in hanc ſententiam alia apud Simancam in Cathol. Inſtitut. toto titulo 22. Et quod caput eſt, diſertèque agnoſcitur in Concilio Epheſino in Epiſtola Synodi, venientis ad definitionem fidei, *Sancti Patres, loquente in eis Spiritu ſancto protulerunt*, quæ ab eis accepimus. Quis ergo poſſit titulos ab eis delatos nō æſtimare permagni? Porrò quod locutum in Patribus Spiritum ſanctum, aſſerit Concilium Epheſinum, ita paſſim accipit vulgus fidelium, vt ſenſus ſit, Patres tanquam Vaſa perpurgata, accepiſſe vberem influxum donorum Spiritus ſancti, indeque manaſſe, quæ in Eccleſiā verbo, aut ſcripto transfuderunt, non abſque proprij intellectus negotiatione. Qua ratione, pronunciata Patrum ſunt purè humana, tametſi non poſſint non redolere fontem è quo ſunt hauſta per naturale mentis opificium. Sicut Concluſiones Theologicæ, prout deductæ ex antecedenti reuelato, quamuis non ſint certæ ſecundùm fidem, quia interuenit naturalis negotiatio intellectus humani, integrans motiuum aſſentiendi, & diluens puritatem motiui diuini, ſiue auctoritatis increatæ: tamen ſapiunt antecedentis reuelati nobilitatem, eiuſque tametſi admixtæ, velut fragrantiam inhalant. Rectè iſta & ſapienter, valentque etiam pro quouis Patrum ſigillatim accepto.

Cæterum ſublimius quiddam cogitandum eſt de ea Spiritus ſancti locutione per Patres, quos volo attendi, non ſigillatim atque diuiſim, ſed vniuersè & coniunctim. Agnoſcendum enim eſt, quod à Patribus vnanimiter, & vel nullo ex eis, vel vix vllo contradicente, circa negotia Chriſtianæ religionis affirmatur, pertinere ad fidem. Non quod ipſi Patres exceperint immediatè reuelationem diuinam, cuius interuentu, conſtituuntur obiecta fidei; vel quod motiuum credendi aliquid ex fide, ſit auctoritas.

Pa-

Patrum: (Neutrum quippè est admittendum:) sed quod vnanimis Patrum consensus, sit signum diuinæ traditionis, quæ æquè exhibet internum diuinæ fidei motiuum, ac Scriptura Canonica. Et ita rectè Molina 1.p. q.1. art.8. Gillius l. 1. tract.7. c.13. nu.10. & Carbo l.4. Introd. ad Theolog. c. 19. præiueratque Vincent. Lyrin. c.39. commonit. Cum igitur in re de qua agimus, Patres vniuersi, nemine refragante consentiant, Summum Pontificem gaudere ijs titulis, quos exhibuimus; manifestum est notiones illis titulis subiectas, & sensum vnum ac eundem, qui sub diuersis illis verborum formulis proponitur, pertinere ad fidem Christianam. Ex quo habetur sublimior ille sensus, in quo dicebam posse affirmari, locutiones Patrum, quas hìc digessimus, esse locutiones Spiritus sancti.

Idem verò multo liquidius est de Cõcilijs. Nam Decreta dogmatica Conciliorum, ex quo sunt cõfirmata, agnoscenda sunt, continere doctrinam à Deo reuelatam, cui ex fide diuina sit assentiendum, tanquam infallibiliter veræ, perfusæ diuina auctoritate. Imo sunt qui idem statuant de decretis Conciliorum legitimorum, etiam priusquàm confirmentur, ita enim præter cæteros Castro l. 1. de iusta Hæretic. punit. c.6. Duuallius Tract. de Pontif. p.4. q. 6. & Salaz. l. de Concept. c.43. §.5. Ad rem tamen præsentem satis superque est, quod nemo Catholicus reuocare in dubium ausit: Nempe quod dogmata à Concilijs confirmatis proposita, contineant doctrinam infallibilem & diuina fide tenendam. Vnde S.Gregorius l. 1. reg. Epistola 24. affirmat, se non minùs venerari quatuor Oecumenica Concilia quæ iam tunc celebrata erant, quàm quatuor Euangelia. Nicolaus verò I. Epistola ad Michaelem Imperatorem, decreta Conciliorum vocat, diuinitus inspiratas sententias. S. Cyrillus Alexandrinus l. 1. de Trinitate, Decretum Nicæni Concilij, vocat diuinum & sanctissimum Oraculum. Nec minus splendide de eadem Synodo S.Ambrosius præfatione ad libros de fide, vbi Patres

illius

illius trecentos octodecim, componit cũ totidem Abrahæ vernaculis, quibus S.Patriarcha victoriam aduersùs impios reportauit. Scitè Nyssenus orat.in suam Ordin. hanc fuisse ait præclaram Ecclesię textrinam,qua stola fidei prima cõtexta est,Pulchrè Anastasius Sin iita c.9 *ἀρχ'ῃ initio*, Synodũ Nicænam, nominat *Sanctissimam & Beatissimam, Spiritus sancti quasi vnigenitã filiam.* Spissum volumen, ex Elogijs cùm cæterorum Conciliorum,tùm nominatim Nicæni primi contexi posset, si resferret. Sed non est ludenda opera in eo confirmando ,de quo conuenit inter Catholicos absque controuersia, nimirum quod Concilia confirmata faciant ex fide certum, quicquid proponunt tanquam verè credendum. Quandoquidem ergo plerique ex titulis encomiasticis recensitis,non nisi cortice vocum discrepantes, à cæteris omnibus contentis in syllabo proposito,deprompti sunt ex Cõcilijs legitimis ritè confirmatis, ijdemque sunt dogmatici, (nec enim aliud ferunt hi tituli , quã quod variæ alibi extantes definitiones irretractabiles de Pontificis auctoritate & infallibilitate continent:)sequitur manifestè,notionem titulis illis subiectam pertinere ad doctrinam à Spiritu sancto inspiratam,cui ex diuina fide sit assentiendum. Quo genere laudis & encomij, nullum potest esse sublimius aut solidius & in quo minùs à fraude vel fallacitate sit metuendũ . Adde etiam, cui minùs possit obstrepere inimicus quantouis felle maleuolentiæ suffusus ; quandoquidem vel si rumpatur , non poterit mendacem facere Deum à quo laus illa profecta est .

Ex dictis infero, nulla ex parte, Romani Põtificis decora, potuisse nobiliùs,magnificentiusue exponi, quã ei contexendo florulentam huiusmodi coronam è Patrum vniuersorũ areolis,& Conciliorũ cõfirmatorum hortis decerptam.Quis enim supra laudes ab ipso Deo depactas,dicendo possit adijcere,quantumcunque connitatur ? [Magnus laudator,& vehementer ambienda laudatio;]ait S.Bernardus

dus ferm. 5. in festo omnium Sanctorum, agens de laude, quæ iuxta Apostolum, erit Sanctorum vnicuique à Deo: quod hìc æquè valet, cũ laus ista, æquè fit à Deo, vt monstratum est.

SVBNOTATIO II.

Indicatio veritatum Theologicarum, recensitis Pontificijs titulis abditarum.

INDICATIONEM duntaxat recipio, quia si eædem veritates prosequendæ essent iusta tractatione, spissum volumen esset conscribendum. Itaque strictim duntaxat & obiter indicabo, quantæ opes in propositis titulis Pontificijs delitescant, notatis simul Doctoribus, à quibus singulæ veritates hìc attingendæ, excutiuntur diligenter.

VERITAS I.

Romanus Pontifex, est visibile caput Ecclesiæ vniuersalis.

APertè & in actu signato id ferunt plerique tituli recensiti *Litera* C. idque omnibus esse exploratum, contestatur Philippus Cœlestini Papæ in Ephesino Concilio legatus, verbis illis tom. 2. eiusdem Concilij edit. Pelta. c. 26. [Nulli dubium, imo sæculis omnibus notum est, Sanctum Beatissimumque Petrum, Apostolorum Principem & caput, fideique columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, à Domino IESV Christo Saluatore nostro, humanique generis Redemptore, Cœlestis Regni claues accepisse, soluendique atque ligandi potestate quã acceperat vsum fuisse; necnon per Successores suos huc vsque semper viuere, causasque decernere, semperque vi-

ctarum esse. Huius itaque ordinarius Successor & Vicarius, Sanctus Beatissimusque Papa, & Episcopus noster Cœlestinus, nos huc pro se, quasi Vicarios, ad hanc Sanctam Synodum misit.]

Idem Philippus eodem loco c.15. [Gratias agimus Sanctæ venerandæque huic Synodo, quòd litteris Cœlestini Sanctissimi Beatissimique Papæ vobis recitatis, sancta Ecclesiæ membra, sanctis vestris vocibus, pijsque præconijs sancto vestro capiti vos exhibueritis. Non enim ignara est vestra Beatitudo, totius fidei, cæterorumque omnium Apostolorum, caput, Beatum Apstolum Petrum extitisse.] Benè item Petrus Damiani Opusc.5. in serm. ad Mediolan. [Quæ prouincia per omnia regna terrarum ab eius ditione extranea reperitur, cuius arbitrio, ipsum quoque cœlum & ligatur & soluitur?]

Præter titulos porrò quibus veritas proposita exprimitur in actu signato, suppetunt alij multi æquiualentes. Idem enim sonant illi alij tituli, quibus Pontifex dicitur *Rector Ecclesiæ, Præpositus orbi terrarum, ac Dux populi Christiani*. Item idem ferunt tituli quibus Pontifex dicitur *Christi Vicarius*, & *Successor S. Petri*. Nam S.Petrus, fuit suo tempore visibile caput vniuersalis Ecclesiæ: quod perspicuè ferunt illa ad eum Christi verba, opportuno tempore impleta. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues, &c.* de quo loco in hanc rem solemnissimo, consulendi varij Patres hanc veritatem inde eruentes, quos signant Turrianus l. 2. contra Magdeburg. c.6. Maldonatus in c.16. Matthæi, M.Antonius Capellus disputat. de Summo S.Petri Pontificatu c.3. & 6. Suares l.3. defens. c.10. Couarruuias l.4. variar. c.14. num.11. Franciscus Agricola in opere de primatu S.Petri c.1. & 3. & varij Canonum Doctores apud Cenedo part.1. Collectan. tit.47. num.2. Indidem pro dignitate capitis Pontifici adscribenda, neruosè ac validè argumentantur varij, cum Hæresologi, tùm Scholastici, nominatim Caietanus

tanus tom. 1. Opusc. tract. 3. c. 2. Stapleto. 6. de princip. à cap. 1 Valent. 2. 2. d. 1. q. 1. punct. 7. §. 28. & in Analysi l. 7. c. 2. Ineptè verò Michael Medina l. de Indulgent. disput. 5. à cap. 15. eum locum arctari censuit ad potestatem concedendi indulgentias. Nam cum verba sint vniuersalia, certum esse debet, & eam potestatem, & quicquid ad Ecclesiæ regimen necessarium fuit, esse concessum verbis illis. Nec minùs valida sunt illa alia Christi ad eundem S. Petrum verba Ioan. 21. *Pasce agnos meos: & pasce oues meas*; quæ qnamuis per proportionem, ad alios quoque Episcopos pertineant, ideoque ad eos omnes accommodentur à Mapinio Epistola ad Villicum, (*inter Francicas*:) tamen directè & per se primò, sicut S. Petro dicta sunt, ita ad Sancti Petri Successorem pertinent, vt rectè vidit S. Chrysostomus l. 2. de Sacerd. & S. Bernard. 2. de consid. cap. 8. & alij Patres, apud Bellarminum l. 1. de Pontif. c. 14. 15. 16. & apud Onuphrium l. 1. de Petri primatu, parte 1. c. 2. Inde colligentes, Romanum Pontificem esse vniuersalem Pastorem & caput Ecclesiæ. Ex Scholasticis & Hæreseologis; optimè inde argumentantur Caiet. t. 1. Opusc. tract. 3. à cap. 8. ad 12. Stapleto. 6. de Princip. à c. 9. Duuallius tract. de Pontif. p. 1. q. 4. Marcus Antonius Capellus disput. de Summo S. Petri Pontificatu cap. 6. Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. p. 7. §. 30. & in Analysi l. 7. c. 4. Coccius t. 1. l. 7. art. 4. Franciscus Agricola in Opere de Primatu S. Petri cap. 5. & 6. Sicut enim ex eo loco, euincitur S. Petrum suo tempore fuisse visibile caput Ecclesiæ vniuersalis, ita de eius Successoribus idem colligitur; cum par sit necessitas, vniuersalis Rectoris Ecclesiæ, post S. Petrum.

Neque verò ex titulo capitis Ecclesiæ delato Pontificibus Romanis, inferenda est monstrositas Ecclesiæ, tanquã bicipitis, cum certum sit, caput eidem esse Christum. Hoc inquã malè inferri, rectè præter cæteros demonstrat Thomas Illyricus tract. de potestate Papæ, §. *Magna autem est.* Ecclesia enim nõ habet Christum & Pontificem pro duo-

bus capitibus ex æquo, sed vnum eorum est principale, alterum verò est duntaxat caput Vicarium, atque subordinatum, & ministeriale per comparationem ad Christũ: atque ita non sunt propriè duo capita. Cur autem Christus dicatur caput principale Ecclesiæ, fusè versat idem Thomas Illyricus, dicens rationem esse, quia Christus est caput Ecclesiæ secundùm omne tempus, etiam præteritũ: nam influxit gratiam in antiquos. Est item caput secundùm omnem statum, hoc est tam in via, quàm in patria. Et denique est caput secundùm omne genus gratiæ distributum hominibus. Ijs quippè, & vitam, & motum, & sensum spiritualem impertit, quod est munus capitis maximè proprium. Horum autem nullum quadrat Pontifici, sed Christo tantùm; ac proinde absque Ecclesiæ monstrositate, Pontifex statuitur visibile eius caput vniuersale; vtique, non nisi secundarium, & Vicarium præ Christo. Ita porrò accipiendum est, quod S. Petri Successor, dicitur *Rector & caput vniuersalis Ecclesiæ*, vt sensus sit, eum esse caput omnium collectiuè Ecclesiarum; ita vt quidquid Christi membris annumeratur, subsit Romano Pontifici vt capiti, de quo plenè Isidorus de Isolanis lib. 2. de Imperio milit. Eccles. tit. 2. q. 1. Praxes antiquas quibus Romani Potifices omnium totius orbis Ecclesiarum capita se prodiderunt, exhibet pereruditè & latè Sanderus l. 4. de claue Dauid cap. 2.

VERITAS II.

Romanus Pontifex non modo est caput totius Ecclesiæ, sed etiam cuiusuis intra eam fidelis. idque non mediatè tantùm, nempè per particulares Antistites sibi immediatè substantes, sed etiam immediatè ac per seipsum.

ITA habetur ex titulo *Capitis*, & ex eo quod fideles denominantur membra corporis cuius caput est Romanus

nus Pontifex. Videturque id pulchrè expressum à S. Leone serm. 3. de sua assumpt. Verbis illis. [De toto mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei, multi Sacerdotes sint, multique Pastores; omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus.] Habet ergo fideles omnes, vt proprias oues, Romanus Pontifex, non quod excludantur Pastores particulares, assumpti in partem & consortium sollicitudinis ex Christi mandato: sed quod præter particulares, & eatenus immediatos Præfectos, quorum cura aliò non porrigitur, detur Præfectus Generalis, cuius est & omnibus vniuersè, & vnicuique sigillatim, vna cum peculiari Præfecto prospicere. Qua ratione Pontifex est caput cuiusuis Ecclesiæ in singulari, non tantùm mediatè vt est Archiepiscopus respectu Ecclesiarum suis suffraganeis immediatè substantium; sed etiam immediatè, ea ratione qua Episcopus est caput & superior immediatus fideliu n quibus Parochus Episcopo subalternus præest. Nam etiam si potestas & iurisdictio Episcopi in Paroecianos, non excludit potestatem & iurisdictionem Parochi in eosdem, diciturque Parochum immediatè illos regere, quatenus sub Episcopo illis præest, nec potitur vlla iurisdictione generali ad plures fusa paroecias, sicut Episcopus: Tamen iidem Paroeciani subsunt quoque Episcopo immediate, ita vt fas sit Episcopo, etiam inuito Parocho, dare operam excipiendis per seipsum eorum confessionibus, aut porrigendæ iisdem Eucharistiæ; possitque etiam dare alijs facultatem eadem ac similia præstandi, reclamante licet Parocho; quæ non posset facere Archiepiscopus, respectu subditorum Episcopi suffraganei, quia non est immediatus eorum superior, sicut est Episcopus; quamuis in euentibus iure expressis, aliquid in eos possit Archiepiscopus, ob subordinationem qua subiunctum sibi habet proprium eorum Episcopum. Quod autem habet

Episco-

bus capitibus ex æquo, ſed vnum eorum eſt principale, alterum verò eſt duntaxat caput Vicarium, atque ſubordinatum, & miniſteriale per comparationem ad Chriſtũ: atque ita non ſunt propriè duo capita. Cur autem Chriſtus dicatur caput principale Eccleſiæ, fusè verſat idem Thomas Illyricus, dicens rationem eſſe, quia Chriſtus eſt caput Eccleſiæ ſecundùm omne tempus, etiam præteritũ: nam influxit gratiam in antiquos. Eſt item caput ſecundùm omnem ſtatum, hoc eſt tam in via, quàm in patria. Et denique eſt caput ſecundùm omne genus gratiæ diſtributum hominibus. Ijs quippè, & vitam, & motum, & ſenſum ſpiritualem impertit, quod eſt munus capitis maximè proprium. Horum autem nullum quadrat Pontifici, ſed Chriſto tantùm; ac proinde abſque Eccleſiæ monſtroſitate, Pontifex ſtatuitur viſibile eius caput vniuerſale; vtique, non niſi ſecundarium, & Vicarium præ Chriſto. Ita porrò accipiendum eſt, quod S. Petri Succeſſor, dicitur *Rector & caput vniuerſalis Eccleſiæ*, vt ſenſus ſit, eum eſſe caput omnium collectiuè Eccleſiarum; ita vt quidquid Chriſti membris annumeratur, ſubſit Romano Pontifici vt capiti, de quo plenè Iſidorus de Iſolanis lib. 2. de Imperio milit. Eccleſ. tit. 2. q. 1. Praxes antiquas quibus Romani Potifices omnium totius orbis Eccleſiarum capita ſe prodiderunt, exhibet pereruditè & latè Sanderus l. 4. de claue Dauid cap. 2.

VERITAS II.

Romanus Pontifex non modo eſt caput totius Eccleſiæ, ſed etiam cuiuſuis intra eam fidelis. idque non mediatè tantùm, nempè per particulares Antiſtites ſibi immediatè ſubſtantes, ſed etiam immediatè ac per ſeipſum.

ITA habetur ex titulo *Capitis*, & ex eo quod fideles denominantur membra corporis cuius caput eſt Romanus

nus Pontifex. Videturque id pulchrè expressum à S. Leone serm. 3. de sua assumpt. Verbis illis. [De toto mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei, multi Sacerdotes sint, multique Pastores; omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus.] Habet ergo fideles omnes, vt proprias oues, Romanus Pontifex, non quod excludantur Pastores particulares, assumpti in partem & consortium sollicitudinis ex Christi mandato: sed quod præter particulares, & eatenus immediatos Præfectos, quorum cura aliò non porrigitur, detur Præfectus Generalis, cuius est & omnibus vniuersè, & vnicuique sigillatim, vna cum peculiari Præfecto prospicere. Qua ratione Pontifex est caput cuiusuis Ecclesiæ in singulari, non tantùm mediatè vt est Archiepiscopus respectu Ecclesiarum suis suffraganeis immediatè substantium; sed etiam immediatè, ea ratione qua Episcopus est caput & superior immediatus fideliu n quibus Parochus Episcopo subalternus præest. Nam etiam si potestas & iurisdictio Episcopi in Paroecianos, non excludit potestatem & iurisdictionem Parochi in eosdem, diciturque Parochum immediatè illos regere, quatenus sub Episcopo illis præest, nec potitur vlla iurisdictione generali ad plures fusa paroecias, sicut Episcopus: Tamen ijdem Paroeciani subsunt quoque Episcopo immediate, ita vt fas sit Episcopo, etiam inuito Parocho, dare operam excipiendis per seipsum eorum confessionibus, aut porrigendæ ijsdem Eucharistiæ; possitque etiam dare alijs facultatem eadem ac similia præstandi, reclamante licet Parocho; quæ non posset facere Archiepiscopus, respectu subditorum Episcopi suffraganei, quia non est immediatus eorum superior, sicut est Episcopus; quamuis in euentibus iure expressis, aliquid in eos possit Archiepiscopus, ob subordinationem qua subiunctum sibi habet proprium eorum Episcopum. Quod autem habet

Episco-

fumo adulationis, vel à captati commodi lenocinio? Sunt sanè Patres, vt S. Augustinus l. 2. in Iulianum rectè dixit, Ecclesiæ plantatores, rigatores, ædificatores, pastores, nutritores; legesis in hanc sententiam alia apud Simancam in Cathol. Institut. toto titulo 22. Et quod caput est, disertèque agnoscitur in Concilio Ephesino in Epistola Synodi, venientis ad definitionem fidei, *Sancti Patres, loquente in eis Spiritu sancto protulerunt*, quæ ab eis accepimus. Quis ergo possit titulos ab eis delatos nō æstimare permagni? Porrò quod locutum in Patribus Spiritum sanctum, asserit Concilium Ephesinum, ita passim accipit vulgus fidelium, vt sensus sit, Patres tanquam Vasa perpurgata, accepisse vberem influxum donorum Spiritus sancti, indeque manasse, quæ in Ecclesiā verbo, aut scripto transfuderunt, non absque proprij intellectus negotiatione. Qua ratione, pronunciata Patrum sunt purè humana, tametsi non possint non redolere fontem è quo sunt hausta per naturale mentis opificium. Sicut Conclusiones Theologicæ, prout deductæ ex antecedenti reuelato, quamuis non sint certæ secundùm fidem, quia interuenit naturalis negotiatio intellectus humani, integrans motiuum assentiendi, & diluens puritatem motiui diuini, siue auctoritatis increatæ: tamen sapiunt antecedentis reuelati nobilitatem, eiusque tametsi admixtæ, velut fragrantiam inhalant. Rectè ista & sapienter, valentque etiam pro quouis Patrum sigillatim accepto.

Cæterum sublimius quiddam cogitandum est de ea Spiritus sancti locutione per Patres, quos volo attendi, non sigillatim atque diuisim, sed vniuersè & coniunctim. Agnoscendum enim est, quod à Patribus vnanimiter, & vel nullo ex eis, vel vix vllo contradicente, circa negotia Christianæ religionis affirmatur, pertinere ad fidem. Non quod ipsi Patres exceperint immediatè reuelationem diuinam, cuius interuentu, constituuntur obiecta fidei; vel quod motiuum credendi aliquid ex fide, sit auctoritas

Pa-

Patrum: (Neutrum quippè est admittendum:) sed quod vnanimis Patrum consensus, sit signum diuinæ traditionis, quæ æquè exhibet internum diuinæ fidei motiuum, ac Scriptura Canonica. Et ita rectè Molina 1.p.q.1.art.8. Gillius l. 1. tract.7. c.13. nu.10. & Carbo l.4. Introd. ad Theolog. c. 19. præiueratque Vincent.Lyrin. c.39. commonit. Cum igitur in re de qua agimus, Patres vniuersi, nemine refragante consentiant, Summum Pontificem gaudere iis titulis, quos exhibuimus; manifestum est notiones illis titulis subiectas, & sensum vnum ac eundem, qui sub diuersis illis verborum formulis proponitur, pertinere ad fidem Christianam. Ex quo habetur sublimior ille sensus, in quo dicebam posse affirmari, locutiones Patrum, quas hìc digessimus, esse locutiones Spiritus sancti.

Idem verò multo liquidius est de Cōcilijs. Nam Decreta dogmatica Conciliorum, ex quo sunt cōfirmata, agnoscenda sunt, continere doctrinam à Deo reuelatam, cui ex fide diuina sit assentiendum, tanquam infallibiliter veræ, perfusæ diuina auctoritate. Imo sunt qui idem statuant de decretis Conciliorum legitimorum, etiam priusquàm confirmentur, ita enim præter cæteros Castro l. 1. de iusta Hæretic. punit. c.6. Duuallius Tract. de Pontif. p.4. q. 6. & Salaz. l. de Concept. c.43. §.5. Ad rem tamen præsentem satis superque est, quod nemo Catholicus reuocare in dubium ausit: Nempe quod dogmata à Concilijs confirmatis proposita, contineant doctrinam infallibilem & diuina fide tenendam. Vnde S.Gregorius l. 1. reg. Epistola 24. affirmat, se non minùs venerari quatuor Oecumenica Concilia quæ iam tunc celebrata erant, quàm quatuor Euangelia. Nicolaus verò I. Epistola ad Michaelem Imperatorem, decreta Conciliorum vocat, diuinitus inspiratas sententias. S. Cyrillus Alexandrinus l. 1. de Trinitate, Decretum Nicæni Concilij, vocat diuinum & sanctissimum Oraculum. Nec minus splendide de eadem Synodo S.Ambrosius præfatione ad libros de fide, vbi Patres illius

illius trecentos octodecim, componit cũ totidem Abrahæ vernaculis, quibus S.Patriarcha victoriam aduersùs impios reportauit. Scitè Nyssenus orat.in suam Ordin. hanc fuisse ait præclaram Ecclesię textrinam,qua stola fidei prima cõtexta est,Pulchrè Anastasius Sinaita c.9 *ὁδηγοῦ* *in tio*, Synodũ Nicænam, nominat *Sanctissimam & Beatissimam, Spiritus sancti quasi vnigenitã filiam*. Spissum volumen, ex Elogijs cùm cæterorum Conciliorum,tùm nominatim Nicæni primi contexi posset, si res ferret. Sed non est ludenda opera in eo confirmando ,de quo conuenit inter Catholicos absque controuersia, nimirum quod Concilia confirmata faciant ex fide certum, quicquid proponunt tanquam verè credendum. Quandoquidem ergo plerique ex titulis encomiasticis recensitis,non nisi cortice vocum discrepantes, à cæteris omnibus contentis in syllabo proposito,deprompti sunt ex Cõcilijs legitimis ritè confirmatis, ijdemque sunt dogmatici, (nec enim aliud ferunt hi tituli, quã quod variæ alibi extantes definitiones irretractabiles de Pontificis auctoritate & infallibilitate continent:)sequitur manifestè,notionem titulis illis subiectam pertinere ad doctrinam à Spiritu sancto inspiratam,cui ex diuina fide sit assentiendum. Quo genere laudis & encomij, nullum potest esse sublimius aut solidius & in quo minùs à fraude vel fallacitate sit metuendũ. Adde etiam, cui minùs possit obstrepere inimicus quantouis felle maleuolentiæ suffusus ;quandoquidem vel si rumpatur, non poterit mendacem facere Deum à quo laus illa profecta est.

Ex dictis infero, nulla ex parte, Romani Põtificis decora, potuisse nobiliùs,magnificentiusue exponi, quã ei contexendo florulentam huiusmodi coronam è Patrum vniuersorũ areolis,& Conciliorũ cõfirmatorum hortis decerptam.Quis enim supra laudes ab ipso Deo depactas,dicendo possit adijcere,quantumcunque connitatur ? [Magnus laudator,& vehementer ambienda laudatio;]ait S.Bernardus

dus serm. 5. in festo omnium Sanctorum, agens de laude, quæ iuxta Apostolum, erit Sanctorum vnicuique à Deo: quod hìc æquè valet, cū laus ista, æquè fit à Deo, vt monstratum est.

SVBNOTATIO II.

Indicatio veritatum Theologicarum, recensitis Pontificijs titulis abditarum.

INDICATIONEM duntaxat recipio, quia si eædem veritates prosequendæ essent iusta tractatione, spissum volumen esset conscribendum. Itaque strictim duntaxat & obiter indicabo, quantæ opes in propositis titulis Pontificijs delitescant, notatis simul Doctoribus, à quibus singulæ veritates hìc attingendæ, excutiuntur diligenter.

VERITAS I.

Romanus Pontifex, est visibile caput Ecclesiæ vniuersalis.

APertè & in actu signato id ferunt plerique tituli recensiti *Litera C.* idque omnibus esse exploratum, contestatur Philippus Cœlestini Papæ in Ephesino Concilio legatus, verbis illis tom. 2. eiusdem Concilij edit. Pelta. c. 26. [Nulli dubium, imo sæculis omnibus notum est, Sanctum Beatissimumque Petrum, Apostolorum Principem & caput, fideique columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, à Domino IESV Christo Saluatore nostro, humanique generis Redemptore, Cœlestis Regni claues accepisse, soluendique atque ligandi potestate quā acceperat vsum fuisse; necnon per Successores suos huc vsque semper viuere, causasque decernere, semperque vi-

ctorum esse. Huius itaque ordinarius Successor & Vicarius, Sanctus Beatissimusque Papa, & Episcopus noster Cœlestinus, nos huc pro se, quasi Vicarios, ad hanc Sanctam Synodum misit.]

Idem Philippus eodem loco c.15. [Gratias agimus Sanctæ venerandæque huic Synodo, quòd litteris Cœlestini Sanctissimi Beatissimique Papæ vobis recitatis, sancta Ecclesiæ membra, sanctis vestris vocibus, pijsque præconijs sancto vestro capiti vos exhibueritis. Non enim ignara est vestra Beatitudo, totius fidei, cæterorumque omnium Apostolorum, caput, Beatum Apstolum Petrum extitisse.] Benè item Petrus Damiani Opusc.5. in serm. ad Mediolan. [Quæ prouincia per omnia regna terrarum ab eius ditione extranea reperitur, cuius arbitrio, ipsum quoque cœlum & ligatur & soluitur?]

Præter titulos porrò quibus veritas proposita exprimitur in actu signato, suppetunt alij multi æquiualentes. Idem enim sonant illi alij tituli, quibus Pontifex dicitur *Rector Ecclesiæ, Præpositus orbi terrarum, ac Dux populi Christiani*. Item idem ferunt tituli quibus Pontifex dicitur *Christi Vicarius*, & *Successor S. Petri*. Nam S.Petrus, fuit suo tempore visibile caput vniuersalis Ecclesiæ: quod perspicuè ferunt illa ad eum Christi verba, opportuno tempore impleta. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues, &c.* de quo loco in hanc rem solemnissimo, consulendi varij Patres hanc veritatem inde eruentes, quos signant Turrianus l. 2. contra Magdeburg. c.6. Maldonatus in c.16. Matthæi, M.Antonius Capellus disputat. de Summo S.Petri Pontificatu c.3. & 6. Suares l.3. defens. c.10. Couarruuias l.4. variar. c.14. num.11. Franciscus Agricola in opere de primatu S.Petri c.1. & 3. & varij Canonum Doctores apud Cenedo part.1. Collectan. tit.47. num.2. Indidem pro dignitate capitis Pontifici adscribenda, neruosè ac validè argumentantur varij, cum Hæreseologi, tùm Scholastici, nominatim Caietanus

tanus tom.1. Opusc.tract.3.c.2. Stapleto. 6. de princip. à cap.1 Valent. 2.2. d.1.q.1.punct.7. §.28. & in Analysi l.7. c.2. Ineptè verò Michael Medina l.de Indulgent. disput.5. à cap. 15. eum locum arctari censuit ad potestatem concedendi indulgentias. Nam cum verba sint vniuersalia, certum esse debet, & eam potestatem, & quicquid ad Ecclesiæ regimen necessarium fuit, esse concessum verbis illis. Nec minùs valida sunt illa alia Christi ad eundem S.Petrum verba Ioan.21. *Pasce agnos meos: & pasce oues meas*, quæ qnamuis per proportionem, ad alios quoque Episcopos pertineant, ideoque ad eos omnes accommodentur à Mapinio Epistola ad Villicum, (*inter Francicas*:) tamen directè & per se primò, sicut S.Petro dicta sunt, ita ad Sancti Petri Successorem pertinent, vt rectè vidit S.Chrysostomus l.2.de Sacerd.& S.Bernard. 2. de consid. cap.8. & alij Patres, apud Bellarminum l.1. de Pontif. c.14. 15. 16. & apud Onuphrium l.1.de Petri primatu, parte 1. c.2. Inde colligentes, Romanum Pontificem esse vniuersalem Pastorem & caput Ecclesiæ. Ex Scholasticis & Hæreseologis optimè inde argumentantur Caiet. t. 1. Opusc. tract.3. à cap.8. ad 12. Stapleto. 6. de Princip. à c.9. Duuallius tract. de Pontif. p.1. q. 4. Marcus Antonius Capellus disput. de Summo S.Petri Pontificatu cap.6. Valent. 2.2. disp.1. q.1. p.7. §.30.& in Analysi l.7.c.4. Coccius t.1. l.7.art.4. Franciscus Agricola in Opere de Primatu S. Petri cap.5. & 6. Sicut enim ex eo loco, euincitur S.Petrum suo tempore fuisse visibile caput Ecclesiæ vniuersalis, ita de eius Successoribus idem colligitur; cum par sit necessitas, vniuersalis Rectoris Ecclesiæ, post S.Petrum.

Neque verò ex titulo capitis Ecclesiæ delato Pontificibus Romanis, inferenda est monstrositas Ecclesiæ, tanquã bicipitis, cum certum sit, caput eidem esse Christum. Hoc inquã malè inferri, rectè præter cæteros demonstrat Thomas Illyricus tract. de potestate Papæ, §. *Magna autem est.* Ecclesia enim nõ habet Christum & Pontificem pro duo-

bus capitibus ex æquo, ſed vnum eorum eſt principale, alterum verò eſt duntaxat caput Vicarium, atque ſubordinatum, & miniſteriale per comparationem ad Chriſtũ: atque ita non ſunt propriè duo capita. Cur autem Chriſtus dicatur caput principale Eccleſiæ, fusè verſat idem Thomas Illyricus, dicens rationem eſſe, quia Chriſtus eſt caput Eccleſiæ ſecundùm omne tempus, etiam præteritũ: nam influxit gratiam in antiquos. Eſt item caput ſecundùm omnem ſtatum, hoc eſt tam in via, quàm in patria. Et denique eſt caput ſecundùm omne genus gratiæ diſtributum hominibus. Ijs quippè, & vitam, & motum, & ſenſum ſpiritualem impertit, quod eſt munus capitis maximè proprium. Horum autem nullum quadrat Pontifici, ſed Chriſto tantùm; ac proinde abſque Eccleſiæ monſtroſitate, Pontifex ſtatuitur viſibile eius caput vniuerſale; vtique, non niſi ſecundarium, & Vicarium præ Chriſto. Ita porrò accipiendum eſt, quod S.Petri Succeſſor, dicitur *Rector & caput vniuerſalis Eccleſiæ*, vt ſenſus ſit, eum eſſe caput omnium collectiuè Eccleſiarum; ita vt quidquid Chriſti membris annumeratur, ſubſit Romano Pontifici vt capiti, de quo plenè Iſidorus de Iſolanis lib. 2. de Imperio milit. Eccleſ. tit.2. q.1. Praxes antiquas quibus Romani Pontifices omnium totius orbis Eccleſiarum capita ſe prodiderunt, exhibet pereruditè & latè Sanderus l. 4. de claue Dauid cap.2.

VERITAS II.

Romanus Pontifex non modo eſt caput totius Eccleſiæ, ſed etiam cuiuſuis intra eam fidelis. idque non mediatè tantùm, nempè per particulares Antiſtites ſibi immediatè ſubſtantes, ſed etiam immediatè ac per ſeipſum.

ITA habetur ex titulo *Capitis*, & ex eo quod fideles denominantur membra corporis cuius caput eſt Romanus

nus Pontifex. Videturque id pulchrè expressum à S.Leone serm.3. de sua assumpt. Verbis illis. [De toto mundo vnus Petrus eligitur,qui & vniuersarum gentium vocationi,& omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur:vt quamuis in populo Dei,multi Sacerdotes sint, multique Pastores; omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus.] Habet ergo fideles omnes, vt proprias oues, Romanus Pontifex, non quod excludantur Pastores particulares, assumpti in partem & consortium sollicitudinis ex Christi mandato: sed quod præter particulares, & eatenus immediatos Præfectos, quorum cura aliò non porrigitur, detur Præfectus Generalis, cuius est & omnibus vniuersè, & vnicuique sigillatim, vna cum peculiari Præfecto prospicere. Qua ratione Pontifex est caput cuiusuis Ecclesiæ in singulari, non tantùm mediatè vt est Archiepiscopus respectu Ecclesiarum suis suffraganeis immediatè substantium; sed etiam immediatè, ea ratione qua Episcopus est caput & superior immediatus fidelium quibus Parochus Episcopo subalternus præest. Nam etiam si potestas & iurisdictio Episcopi in Paroecianos,non excludit potestatem & iurisdictionem Parochi in eosdem, diciturque Parochum immediatè illos regere, quatenus sub Episcopo illis præest, nec potitur vlla iurisdictione generali ad plures fusa paroecias, sicut Episcopus: Tamen iidem Paroeciani subsunt quoque Episcopo immediate, ita vt fas sit Episcopo, etiam inuito Parocho, dare operam excipiendis per seipsum eorum confessionibus, aut porrigendæ iisdem Eucharistiæ; possitque etiam dare alijs facultatem eadem ac similia præstandi,reclamante licet Parocho; quæ non posset facere Archiepiscopus, respectu subditorum Episcopi suffraganei, quia non est immediatus eorum superior, sicut est Episcopus; quamuis in euentibus iure expressis, aliquid in eos possit Archiepiscopus, ob subordinationem qua subiunctum sibi habet proprium eorum Episcopum. Quod autem habet

Episco-

Episcopus erga suas oues qua um est immediatus Pastor non excluso iure Parochi; habet quoque generalis Pastor, & generale caput Ecclesiæ, quo ad omnes fideles. Est enim immediatum ac proprium caput, & Pastor non Episcoporum tantùm siue ouium, sed etiam Agnorum. Sicut Episcopus non est tantùm immediatus Pastor Parochorum, sed etiam Paroecianorum.

Id quod optimè asserit Bernaldus in Apologet. pro decretis Synodi Romanæ sub Gregorio VII. c. 23. & 24. Idem haberi videtur ex eo quod in libello cui titulus est *Exilium S. Martini*, Romanus Pontifex vocatur *Summus & Apostolicu s, atque præcipuus Pastor omnium Christianorum*. Sed disertè tradere hanc doctrinam videtur Nicol. I. Epist. 42. vbi probans ad se pertinere iudicia non modò Metropolitanorum qui sunt supra cæteros Episcopos, sed etiam aliorum Episcoporum immediatè subiacentium Metropolitanis, quod Gallicani Episcopi videbantur minùs perspectum habere, subdit; [Totius enim Ecclesiæ, Deo auctore, sollicitudinem gerimus, & omnium vtique qui Ecclesiam faciunt, cura constringimur; atque omnium quorum nos maxima cura expectat, nostrum præcipue debent promereri iudicium, sicut Innocentius ad Alexandrum scribens Antiochenum, testatur. Non scilicet solùm Metropolitanorum, sed & omnium omnino Sacerdotum, quinimo vniuersorum, qui se de ouibus principaliter diuinitus Petro commendatis esse non nesciunt; idest non solùm cunctorum qui de illorum numero sunt de quibus Dominus Principi Apostolorum dixit, *Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*; sed etiam qui de his piscibus sunt, qui intra rete quod ab ipso ad littus trahi specialiter iussum esse se recognoscunt.] Vide etiam an non huc spectet illud ex sermone ad Concilium Remense coram Eugenio Papa apud S. Bernardum, postquàm Pontifex Romanus Moysi prælatus est ad Hebræos regendos restricto, cum Pontifex vniuersæ præsit Ecclesiæ. [Præter Deum, non est similis ei,

nec

nec in Cœlo, nec in terra. Hic est Petrus qui misit se in mare, cùm alij discipuli nauigarent ad IESVM. Vnusquisque nostrũ contentus est nauicula sua, hoc est Archiepiscopatu suo, Abbatia sua, præpositura sua: Iste autem misit se in omnes Archiepiscopatus, Abbatias, præposituras; Hoc mare magnum & spatiosum manibus, illhic reptilia quorum non est numerus.] Est ergo Petri Successor etiam Agnorum Pastor. Quod esse planè certum, rectè statuunt Isidorus de Isolanis l.2. de Imp. Milit. Eccles. tit. 6. q.1. & Augustinus Anconitanus de potestate Ecclesiæ à quæstione 24. ad 28. nec non Malderus 2. 2. q.1. art.10. disp.4. dub.2. & cõtrarium erroris in fide damnant Vasques 3. p. q. 93. artic. 2. dub. 1. & 4. Ioan. Medina Cod. de Confessione facta fratribus, & Daniel à IESV cap.1. Apolog. Assert.2.

Et hinc habetur, Pontificem si congruum ei videatur posse oues aliquas vni particulari Pastori subducere, & ab eius cura eximere; sicut Episcopus, (vt declaratum est à Galtero Episcopo in Synodo Pictauiensi anno 1284.) potest vnum aliquem Paroecianum eximere à cura proprij Parochi, & eum subijcere alteri Sacerdoti, vt particulari Pastori. Vnde qui murmurant aduersùs Pontificem, eo quod exemerit Regulares à iure Episcoporum; vel eo quod concesserit eis facultatem excipiendi Confessiones fideliũ Parochis substantium; idem debent affirmare de Episcopo. Debent inquam negare, Episcopum posse eximere aliquem à iurisdictione Parochi; vel posse Episcopum dare facultatem, vt Paroecianus alteri confiteatur, renuente Parocho; quod dicere non audent de Episcopo, qui ita blaterant de Pontifice; pro cuius iure in hac parte, videndus Henriques l.7. Summæ cap. 24. post Valdensem l.2. Doctrin. c.42. & 43. Addo argumentum ex actis S. Theodori Siceotæ, cuius monasteria per Cyriacum Patriarcham Constantinopolitanum suffragante Mauritio Augusto, exempta sunt à iurisdictione omnium aliorum Episcoporum

rum & Metropolitanorum. Hoc si potuit concedere Cyriacus, quanto magis Romanus Pontifex?

Neque verò probati quidam Doctores quibus Pontificiæ exemptiones minùs probatæ sunt, negare voluerunt Pontifici hanc eximendi potestatem, in capitis immediati dignitate fundatam; vt S. Bernardus aduersùs exemptiones non semel conclamans, ac nominatim l. 3. de Consid. c. 4. 8. 9. 10. & Epist. 42. *sub finem*, ac Epist. 179. & 180. Itemque Pet. Bles. Epist. 68. & 90. Iuo Epist. 65. & Ioan. Sarisber. l. 7. polycrat. c. 19 & 21. Non inquam hi Doctores cum visi sunt obstrepere Pontificibus eximentibus, negarunt Pontificem habere eximendi potestatem: sed tantùm asserere voluerunt, exemptiones plerunque sordere; siue penes ambitionem ac superbiam illorum qui eas captant, siue penes facilitatem nimiam, vltrò eas concedentium absque causa. Audi Sarisberiensem. [Qui regi velint, perpauci sunt, cùm quisque vt emancipetur à iugo rectoris proprij, totis viribus quærat. Priuilegio si quidem Apostolico, aut Regio præcepto, plurimi tuti sunt, ne iudicibus suis obtemperent, ne iustitiam faciant, ne legi Dei subiecti sint. Non reprehendo clementiam Apostolicæ sedis, sed hanc indulgentiam eius, Ecclesiæ Dei non arbitror expedire. Nihil tale in illa gloriosa familia Christi legimus, licet & in illis contentio facta sit, quis eorum videretur esse maior. Nullam emancipationem huiusmodi ab Apostolis factam meminimus, licet Paulum & Barnabam audierimus ab inuicem discessisse. Nullam in illa superna ciuitate, quæ sursum est mater nostra, contradictionis materiam credimus, sed nec hìc esse debere, nisi vrgentissima ratio flagitet. De his enim (vt pace multitudinis & eorum qui illius fouent iniquitatem, loquar) dicam quid sentio, ne quid subtraham veritati, aut probabilitati. Dico ergo, quod indubitanter credo, quod hi, qui efferente superbia, huiusmodi emancipationes quærunt, à ceruice sua iugum Christi, & Patris eius, si fieri posset, exuterent. Plus dico,

imo

imo & quantum est in ipsis, excutiunt, & diuinæ ordinationi fallaciter contradicunt.] Sic Ioannes Sarisberiensis. At hoc non est diffiteri validitatem & honestatem exemptionum ex idonea causa factarum; sed contundere superbiam iugi nesciam. Et quamuis qui eximit, si absque causa idonea eximat, peccare possit, tamen quamdiu non liquet de defectu aut inidoneitate causæ, præsumendum est pro eximentis prudentia simul atque iustitia; censendumque causam esse idoneam.

Quandoquidem verò seminiuerbij quidam, imo litium ac diuisionum satores, munientes Sathanæ viam ad scilionem Ecclesiæ, ista subinde refricant, & seruis Dei ante multa sæcula, rectioni Ordinariorum iustè subductis, nulla noua ex causa, sed ex mera tricandi libidine molestiam facessunt, dignum est eis reponere, quod Petrus Cluniac. l. 2. Epist. 31. Arausicensi Episcopo. [Cum scriptura dicat. *Dominus iustus concidet ceruices peccatorum*, decuisset (vt mihi videtur,) gladium examinis vestri priùs splendescere in colla resistentium impiorum; quàm limari vel exeri in iugulos obedientium monachorum. Nec deesse potuissent, mactandæ mucroni vestro victimæ, cum tot pepererit infœlix terræ vestræ fertilitas, diuersorum graduū sacrilegos Schismaticos; vt si parcere non decreuisset, ante potuisset hebescere, quàm vniuersos extinguere. Quod si fortè ad illa illæso acumine perdurasset, tunc demum iustum fuerat, conuerti ad leuia monachorum, cum fuissent desecta grauia laicorum.]

Idem l. 1. Epist. 28. cum Cluniacenses arguerentur, quod proprium Episcopum refugerent. [Nos verò (inquit,) respondemus, istud veritati contrarium opposita fronte existere, quoniam patet nos proprium Episcopum habere. Quis enim rectior, quis verior, quis dignior Romano Episcopo, Episcopus potest inueniri? Nonne ille est, quem cæteris præesse, non humana sed diuina autoritas sanxit? Nonne ille est, cui dictum est, *Tibi dabo claues Regni Cælo-*

rum; & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in Cœlis; Et quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cœlis? Hunc vnum solum & maximum, nos habere Episcopum gloriamur: huic soli specialiter obedimus: ab hoc solo, si causa,(quod absit) exigeret, interdici, suspendi, atque excommunicari possemus. Hoc ipsius sanctæ sedis irrefragibilis sanxit auctoritas.] Et non ita multo post: Si autem adhuc perstatis & nos malè agere iactatis: illum quem obtendimus impetite, & nobis dimissis, de his cum ipso agite. Nos enim quia contraire non debemus, obedire volumus, nec de eius vnquam (quod nulli mortalium licitum est,) iudicio iudicare. Hoc non soli Cluniacenses obtinent, sed & quàm pluribus datum cernimus: & longè ante Cluniacum conditam, multis alijs monasterijs ab eadem Apostolica sede concessum videmus. Cuius sedis Præsules, cum magni sapientia & religione fuerint, & quorumdam ex ipsis merita miraculorum quoque fulgore solemniter in mundo claruerint; incredibile est, aut decipi in talibus potuisse, aut contra conscientiam suam talia agere voluisse. Eo namque animo, ac intentione, qua nostrorum temporum Apostolici, quieti monachorum prouidentes, ea quæ diximus quamplurimis monasterijs contulerunt; antiquiores quoque Romanæ Ecclesiæ præsules, simili de causa, in multis à iugo Episcoporum libera esse monasteria decreuerunt.]

Confirmat ibidem Petrus, ex S. Gregorio, Monachorũ exemptionem ab Episcopis; quam idem S. Pontifex iure factam docet, ob damna ab Episcopis perperam illata Monachis. Æquè S. Gregorius 7. scribens ad Cunibertum Taurinensem malè vexantem Monachos S. Michaelis l. 2. Epist. 69. tradit, originem huiusmodi exemptionum, fuisse impotentem dominatum Episcoporum in monasteria, qualem discimus ex Iuone Epist. 33. *in fine*, pro Beccensibus agente cum Vrbano Papa.

Adeò verò explorata olim fuit hæc Monachorum & regula-

gularium exemptio ab ordinariorum poteſtate ante multa ſæcula, vt Gauffredus Dux Normanniæ & Comes Turonenſis, excitata inter ipſum & Turonenſem Archiepiſcopum controuerſia, cum Antiſtes ob prætenſas quaſdam iniurias, intentaret ei excommunicationem, reſponſum à Comite acceperit, ſe non timere eius excōmunicationem. [Quo audito, (inquit Ioannes Monachus maioris Monaſterij l.1. hiſtor. Gauffredi.) Epiſcopus grauiter tam de contemptu, quàm de iniurijs dolens, meam (inquit) ſententiam non timetis, illatas iniurias, augetis inſolentia, & in noſtro contemptu, Diuinam Maieſtatem offenditis? Nunquid noſter Parrochianus non eſtis! Nunquid animæ veſtræ curam, vt Paſtor veſter. habere non debeo! Ad hæc Comes Subridens; Bone Paſtor, ait, præſto quibus debes, & de illis habeto curam qui tibi commiſſi ſunt. Canonicis porrò B. Martini, & Monachis maioris Monaſterij, nunquid dominaris? Ego autem & Canonicus ſum S. Martini, & Monachus maioris Monaſterij. Ergo refræna iura, cohibe poteſtatem, & quam mihi ſententiam minabaris, ſuper tuos exerce. Sic vir ſapiens iniuſtam Pontificis euaſit ſententiam, & quanti haberet Eccleſiarum priuilegia, comprobauit.] Erant illi Canonici, non ſæculares, ſed regulares, (quamquam ad rem præſentem vtrumque perinde eſſet;) & inter eos æquè ac inter Monachos, aggregabatur Gauffredus, homo laicus, & coniugatus, vt Canonicus, & Monachus honorarius: quales ab antiquo in pleriſque Eccleſijs multi magnates. Sic enim in Metropolitana Lugdunenſi, Rex Galliæ & Dux Sabaudiæ, numerantur inter Canonicos. Adeò igitur explorata tunc, (hoc eſt anno Chriſti 1100.) habebatur exemptio Canonicorum Regularium & Monachorum, vt etiam Sæculares ab eis quaſi adoptati, & aſciti in ſocietatem, eadem à cenſuris exemptione fruerentur, & per eam tuti eſſent à cenſuris.

VERITAS III.

Pontifex Romanus non est quomodocunque successor S.Petri in ratione capitis Ecclesiæ, sed cum pari potestate, vt proinde sui temporis Petrus, & æquè propriè & principaliter ac ille, caput Ecclesiæ sit, & appelletur.

ITA liquet ex illis titulis, quibus Pontifex nomine *S.Petri*, appellatur: & ex alijs quæ adducta sunt prænotat. 1. Optimè quoque ex titulo *Pastoris*. Nam ouile, perpetuam pascentis & custodientis curam postulat, quādiu ipsum ouile perstat. Vnde quia grex Christi durabit vsque ad mundi finem, necessarium est, prouisum ei esse Pastorem supremum, non tantùm pro tempore quo S.Petrus vixit, sed etiam vsque ad mundi finem; cui eadem planè esset potestas quæ S.Petro: quandoquidem eadem semper futura erat in grege, paris potestatis necessitas, in qua prouidentiam Christi defecisse, nemo sanus dixerit.

Hæc veritas, est certa ex fide. Nam cum alibi sæpè in Concilijs definita est, tum nominatim in Concilio Constantiensi sess.8. & 25. & in Bulla Martini Quinti. Fusè id confirmant Victoria Relect.2. sect.2. nu.77. Canus 6. de locis c.3. Caiet. t.1. Opusc. Tract.3. cap.12.13. & 14. Stapleto. l.6. de princip. à cap. 15. Malderus disp.3. de Pontif. Bellarm. l.2. de Pontif. à c.12. Iustinian. Proleg. in Paulum disp.1. c.10. à n.4. Valent. 2.2. d.1. q.1. punct.7. à §.36. ac benè multi quos allegat Cenedo 1. parte Collectan. Iuris Canon. tit. 11. nu.1. à quibus profertur liquida Patrum traditio, quæ sola ad hanc veritatem vt fide certam euincendam, posset sufficere. Videndi nominatim inter Patres, Chrysostomus l.2. de Sacerd. & Bernardus 2. de Consid. c.8. alijque apud Bosium l. 18. de signis c.3.

Alij quidem Episcopi, dicuntur succedere Apostolis, vt habetur ex Concilio Florent. in instruct. Armen. & ex Tridenti-

dentino sess.23. c.4. astipulanturque Patres apud Bellarminum l. de Clericis c.14. probatione 2. & nominatim S.Augustinus in Psalm.44. ad illud, *pro patribus tuis*. Illius tamen modi loquendi sensus non est, quod Episcopi indidem accipiant iurisdictionem, vnde eam acceperunt Apostoli; hoc est à Christo: fortè enim Episcopi, eam à Pontifice accipiunt. Nec etiam est sensus, quòd Episcopi potiantur illa iurisdictione vniuersali, quam necessitas propagandæ fidei, concedi omnibus Apostolis persuasit. Constat enim nullum Episcopum obtinere potestatem aliquam extra suam Dœcesim. Quare sensus illius locutionis, *Episcopi succedunt Apostolis*, iste tantùm esse potest, vt benè tradunt Bellarm. l.4. de Pontif. c.25. & Binius ad Epistolam 2. Anacleti, *Episcopi repræsentant* personas *Apostolorum, eique assimilantur in munere pascendi*; in quo munere, vices Apostolorum obeunt, quamuis absque ea potestatis amplitudine & vniuersalitate, quæ alijs præter S.Petrum Apostolis concessa est personaliter tantùm; soli autem S.Petro attributa est transfundenda ad Successores suos in Romana sede. Ac proinde Romanus Pontifex, non est vtcunque Successor S.Petri, sed cum pari potestate. Sicut apud Hebræos, qui Aaroni ordinario Pontifici successerunt quandiu Synagoga stetit, parem cum eo sunt nacti potestatem. Quamuis Moyses qui fuit extraordinarius Pontifex, successore caruerit, vt apud nos Apostoli reliqui In quo defuit proportio inter Moysem & Petrum; quamuis S.Macarius homil.26. dicat Moysi successisse Petrum, qui nouam Ecclesiam Christo verumque Sacerdotium creauit. Sed hoc accipiendum est quo ad illud duntaxat in quo fuit similitudo inter Moysem & Petrum; nempe quod vterque fuit supremus moderator religionis; Ille Hebraicæ, hic Christianæ: cum eo tamen discrimine, quod Moyses fuit tantùm Pontifex extraordinarius: At S.Petrus fuit ordinarius. Rectè tamen agnoscit S. Macarius, Moysem fuisse Summũ Pontificem; cuius & Aaronis Cathe-

thedram, tenuisse Caipham affirmat. Subscribunt Philo l.3. de vita Mosis (tribuens Moysi Eminētissimos quosque titulos, Legislatoris, Prophetæ, Pontificis) Clemens Romanus 2. Constit. c.29. Augustinus in Psalm.98. ad illud *Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius*, Nazianzenus orat.6. & alij multi, quos adducunt Franciscus Bosius lib.5. de monarch. Eccles. c.11. Itaque non est audiendus Tostatus in c.29. Exodi q.14. sentiens contrarium.

Hinc habetur, quod sicut S.Petrus, per comparationem ad Ecclesiam, non fuit caput ministeriale, ita neque successor eius; cōtra quàm proximis annis garriebat Edmondus Richerius, cuius hoc placitum, erroris in fide damnat Duuallius Tract. de Pontif.p.1.q.8. Dixi *per comparationem ad Ecclesiam*, quia per comparationem ad Deum aut Christum, nihil est quod vetet, Pontificem denominare ministrum; sicut etiam S.Paulus se denominauit, dicens, *Sic nos existimet homo vt ministros Christi*. Et alibi, *Ministri Christi sunt & ego*. Quemadmodùm autem Pontifex, rectè dicitur minister per comparationem ad Deum, ita etiam cum Deo, aut Christo collatus, rectè posset dici, *caput ministeriale*. Nec ideircò censendus esset vilescere, vt arbitratur Isidorus de Isolanis lib. 1. de Imperio milit. Eccles. tit.10. q.3. Nam in ordine ad Deum, omne ministerium nitet, ac splendet. Imo nihil sublimius aut gloriosius, quàm esse seruum Dei, vt est apud Chrysologum serm.25. Ambrosium initio exhortationis ad Virgines, cum de S.Vitali. Videndi ex recentioribus Paës ad titulum Epistolæ S.Iacobi §.2. & Iustinianus ad illud Rom.1. *Paulus seruus IESV Christi*, vbi optimè S.Hieronymus.

VERITAS IV.

Romanus Pōtifex, habet dignitatē capitis Ecclesiæ, iure diuino.

HÆC veritas potest duobus modis accipi. Primò vt sensus sit, dignitatem capitis Ecclesiæ, esse per se

se annexam Pontificatui Romanæ Vrbis, iure diuino, ita vt nemo possit, aut etiam potuerit, Christi Vicarium & S.Petri Successorem agere, quin sit esset ue Episcopus illius materialis ciuitatis quæ Roma dicitur. Secundò ita vt sensus sit, Successorem S. Petri, qui mortuo Romæ S.Petro, est Pontifex Romanus, esse Christi Vicarium & caput Ecclesiæ; quamuis si S.Petrus alibi mortuus fuisset, aut aliam sibi delegisset sedem cum iure successionis, ea alia sedes, non per se iure diuino; sed S.Petri arbitrio, atque adeò per accidens, fuisset iure diuino, prima sedes & conuehens Antistiti suo, dignitatem capitis. Priorem sensum, quo sedes Romana dicitur esse iure diuino prima sedes, hoc loco supponimus potiùs quàm excutiamus; secuti communissimam sententiam, pro qua Cenedo Collectaneo ad cap. *Rogamus* 24. q.1. ingentem numerum Doctorum adducit, à quibus tamen dissensere Soto in 4. d.24. q. 2. art. 5. & Mendoca q.4. Scholast. quibus visum, non modò S.Petrum potuisse alibi sedem Apostolicam cum iure successoris collocare, (adeò vt non nisi per accidens ob mortuum Romæ S.Petrum, Romana sedes sit Apostolica modo prædicto,) sed etiam Pontifices posteriores, omnino potuisse, ac etiam nunc posse, dignitatem Pontificiam à Romano Episcopatu, dissociare. ac proinde nullo modo esse per se de iure diuino, quod Episcopus Romanus sit Christi Vicarius. Quam transferibilitatem dignitatis Pontificiæ à sede Romana, meritò improbant Bellarm. l.4. de Pontif. c.4. Valentia 2.2. d.1. q. 1. p.7. §.38. Suares disput. 10. de fide l.3. Malderus disput.3. de Pontif. dub.3. & passim alij. Ego hoc loco id suppono, intentus duntaxat in alium sensum veritatis propositæ; qui fert, supposita alligatione dignitatis Pontificiæ cum Romano Episcopatu, siue per se siue per accidens facta, Episcopum Romanum iure diuino esse caput Ecclesiæ.

Hoc ferunt varij tituli, quibus Pontifex asseritur constitutus à Deo in fundamentum Ecclesiæ, & eius moderato-

rem.

rem. Idque disertè agnoscit S.Cyrillus apud S. Thomam Opusc.19. cap.3.& alij Patres apud Bosium l.18. de signis c.6. & esse de fide, agnoscit Duuallius Tract.de Pontif.p.1. q.7. Multipliciter hanc veritatem confirmant & illustrant Canus 6. de locis c.3. propos. 2. Franciscus Agricola l. de Primatu S.Petri cap.20. Azor tom.2. l.4. c.11. q.3. Caietanus t.1. Opusc. tract.3. c.1. & Bellarminus l.2. de Pontif. cap.17. Itaque Romanus Pontifex, iura sua in vniuersam Ecclesiam, non accepit ab hominibus neque per hominem; non inquam ab vllo Imperatore, siue Phoca, vt finxit Caluinus, siue Constantino Magno, vt blaterauit Ioannes Hus, siue Constantino IV. vt Lutherus iam potus commentus est; Non item ab vniuersa Ecclesia, vel à Cardinalibus suffragium ad eius assumptionem ferentibus; cum ab eis ne eligatur quidem, propriè loquendo, sed tantùm designetur, siue nominetur; iurisdictio autem ei sic præsentato, adueniat à Deo, vt rectè statuunt Driedo l.1. de libert. Christian. c.13. Nanclantus Opusc. de potestate Papæ, *sub initium.* Suares tract.1. de fide disp.10.s.4. n.3. vt proinde liceat de vniuscuiusque Pontificificis creatione dicere, quod de Symmachi electione Ennodius in Apologet. [In Sacerdotalis Concilij sententia, inspirante Christo, oracula superna patuerunt, & inter Deum atque homines, Interpres extitit lingua Pontificum, *&c.* Illa enim cœli curia, variarum dotibus aucta curulium, & multo Redemptoris nostri, auro ostroque decorata, nihil in illa discussione, auctore se protulit: sed per humanæ linguæ ministerium, diuino militauit Imperio. Intellexit non esse suum, quicquid impulsa constituit. Nihil habet in illa sententia, nisi vnde de sola deuotione gratuletur; peregrinum stylus sensit eloquium, inde sumens solam gloriam, quod infusa sibi seruauit & coluit.]

Non poterat clariùs & luculentiùs dicere, designari tantùm ac præsentari, non etiam eligi à Cardinalibus Romanum Pontificem. Obiter porrò aduerte, fortassis longè

ante-

anteriùs quàm vulgo statuunt, ac etiam ante tempus notatum à Constantino Caëtano ad calcem Opusculi 31. Petri Damiani, Cardinales S. R. Ecclesiæ, purpura vsos, vt dicto Ennodij loco insinuari videtur. Pontificem denique, ne ab Apostolis quidem sua iura habere, disertè professus est S.Anacletus Epist.3. Est ergo Vicarius Christi,& caput Ecclesiæ iure diuino immediato; hoc est non ea tantùm generali ratione,qua legitimi Principes habere dicuntur dominium à Deo, quia per Deum reges regnant, etiam si iura sua, saltem spectata radice prima, ab hominibus potestatem regendi in eos transfundentibus sint adepti, isque sit primus fons ciuilis iurisdictionis eorum. Gregorius quidem 2. Epist.1. ad Leonem Isaurum, ait se à S.Petro accepisse facultatem ac potestatam atque autoritatem irrogandi ei pœnam. Sed sensus est, S.Petrum fuisse primum,cui ea potestas, collata fuerat: se verò iure successionis quo S.Petro suffectus erat, eandem accepisse, non tamen à S.Petro sed à Christo.

Hinc Glossa ad c.*cum venisset* de sacra vnction.& ibidem Ioan.Andreas, Otho Frinsingensis l.3.c.25. Iordanus l.de Imperio & elect.& Durandus in Ration.Capistranus tract. de potestat. Papæ p. 1. Secundæ partis principalis num.8. Troilus de SS. Canonizatione dub.2. num.38.& Iacobatius l.1. de Concilijs art.1. num.91. rationem petunt, cur Romanus Pontifex, præter cæterorum Episcoporum morem, non vtatur baculo pastorali. Sic enim Iuo Epist.157 nominat, quam Epist.8.& 60. & 236. *pastoralem Virgam* appellat. Passim *pedum* vocamus; quod esse notam iurisdictionis & Pastoralis dignitatis, habetur ex 8.Synodo; vbi Marinus legatus Romani Pontificis, cum Photius intromissus in Concilium esset, cum baculo Pastorali, reclamauit, eumque baculum Photio auferri iussit, allegans hanc esse tesseram Pontificiæ dignitatis, qua lupus ille prorsus exciderat. Quia enim huiusmodi baculus supernè recuruus, infernè præferratus & acutus, est accommoda-

tum instrumentum ad attrahendum vel pungendum, vt fusè considerat Philippus Abbas Epist. 13. & multi deflorati à Durantio l.2. de ritibus c. 9. à num.39. propterea rectè adhibetur pro signo iurisdictionis, quam eiusdem baculi curuitas in superiori parte, insinuat esse ab homine acceptam, vt notat Ioannes Andreas loco proximè signato; volens ea baculi recuruatione innui, Pastorem qui in regimine suo curuus fuerit, remouendum esse ab eo qui iurisdictionem ad regendum contulerit; quod cum non habeat locum circa Romanum Pontificem, qui à solo Deo accipit iurisdictionem, meritò non vtitur baculo Pastorali, quo adhibito simulque annulo, inuestiri à Pontifice ipso solere Episcopos reliquos, notat S.Bernardus serm.1. de cœna Domini si agatur de Ecclesia: sicut de castro inuestiuntur ab Imperatore per sceptrum, vt ait Otho Frising. l.2. de gestis Feder. c.6. Hæc igitur est illa mystica ratio, quam subesse huic defectui virgæ Pastoralis in Romano Pontifice, dixit Innoc.III. dicto cap. *cum venisset* de sacra vnctio. *in fine.*

Nec difficile repellitur, quod Iuretus ad Epist.157. Iuonis & Franciscus Florens ad tit. de vsu pallij parte 1. adducto Costa allegant ex Luitprando l.6. de rebus Europæis *ad finem* & Rheginone lib. 2. Chronici, vt probent Romanos Pontifices olim vsos esse virga pastorali seu ferula pastoritia, vt prædicti autores nominant, referentes iussu Leonis Papæ, in exauctoratione cuiusdam Benedicti qui sedem Pontificiam inuaserat, huiusmodi ferulam fuisse confractam. Hoc dico facile refelli. Potuit enim nequam ille, admensus Summi Pontificatus insignia ad Symbola Episcopatus, inter illa insignia baculum quoque assumere per errorem. Vel quia fortassis antea Episcopus erat, & inter eius supellectilem huiusmodi ferula cum reliquo apparatu reperta est, præcepit Leo illam confringi, vt significaretur, cum non Pontificatu duntaxat malè captato, sed omni prorsus Episcopali munere excidisse. Cæteroqui dubitare

non

non licet, quin Innocentius III. omnino doctissimus & sacrorum rituum scientissimus Pontifex, verè negauerit Romanos Pontifices vti virga pastorali: id quod ad tempora S.Petri refertur, iuxta eos qui rationem historicam ab Innocentio tactam, licet refragantibus (vt audio) ijs apud quos S.Maternus Episcopale munus obiuit, aiunt esse, quod S.Petrus suum ipsius Pastoralem baculum S. Materno dederit, quo proinde deinceps, non sit vsus, vt neque reliqui Pontifices, eius imitatione. Sed germana ratio cur pedo non vtantur, ea est quam dixi: significatio nimirum independentiæ quo ad iurisdictionem, non ab hominibus, neque per hominem, sed à solo Deo collatam.

Obsigno hanc veritatem, illustri testimonio Petri Damiani Opusc.5. in sermone ad Mediolanenses tumultuantes, & totidem verbis Opusc.4. *ferè initio*, vbi agens Romanæ Ecclesiæ defensorem, eiusque causam cum Regio Aduocato disceptans, fontem iurisdictionis Romanorum Pontificum, & vnde habeant quod sint Ecclesiæ suprema capita, sic exponit. [Omnes siue Patriarchij cuiuslibet apices, siue Metropoleon primatus, aut Episcopatuum cathedras, vel Ecclesiarum cuiuscunque ordinis dignitates, sive Rex, siue Imperator, siue cuiuslibet conditionis homo purus instituit, & prout voluntas aut facultas tulit, specialium sibi prærogatiuarum iura præfixit. Romanam autem Ecclesiam solus ille fundauit, & super Petram fidei mox nascentis erexit, qui Beato vitæ æternæ clauigero, terreni simul & Cœlestis Imperij iura commisit. Non ergo quælibet terrena sententia, sed illud Verbum per quod conditum est Cœlum & terra, per quod denique omnia condita sunt elementa, Romanam fundauit Ecclesiam: illius certè priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium, quia quisquis cuilibet Ecclesiæ ius suũ detrahit, iniustitiam facit; qui autem Romanæ Ecclesiæ priuilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur;

bitur; & cum ille notetur iniustus, hic est proculdubio dicendus hæreticus. Fidem quippè violat,qui aduersùs illam agit, quæ mater est fidei, & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis Ecclesijs prætulisse cognoscitur.] Hactenus defensor, perspicuè docens, cœteros quoscunque Episcopatus ab hominibus,aut per hominem constitutos esse, nempè à Pontifice;poscentibus plerunque Principibus terrenis; Romanam autem Ecclesiam, & eius caput, quod simul est totius Ecclesiæ caput, ad Christum authorem sua initia referre. Præclarè idem tradit Gregorius VII.lib. 8. Epist.21.

Si qui verò interdum Patres, aut Doctores videntur humanum suffragium in delatione potestatis Christi Vicarijs concessæ admittere: accipiendi sunt de manifestatione,& comprobatione eius, quod ferebat cœleste priuilegium,vt loquitur Alexander III. Epistola ad Reges Danorum, atque Gotthorum. Optimè verò id expressit Rupertus lib.2. de oper. Spiritus sancti cap.28. vbi præmissis locis ex Matthæi 16. & Ioan. 21. quibus oracula de Petro.in Clauigerum,& Agnorum Pastorem per Christum renunciato continentur, addit. [Tali ac tanta præeunte, Euangelicæ veritatis authoritate, Christianissimi Imperatores, post multa tempora, omnesque Ecclesiarum Principes hoc censuerunt, & lege perpetua firmauerunt, vt sicut Imperatori omnes Præfecti, vel Iudices; Sic B. Petro & secundùm dignitatem eius excellenti Romano Pontifici cœteri subiecti sint Ecclesiarum Pontifices. Magnus honor & grandis celsitudo.] Si Pontifices, haud dubiè etiam, qui Pontificibus sunt subiecti, atque adeò omnes fideles, præeunte Euangelio & comprobantibus ratumque habentibus magnis omnibus sacri & profani ordinis, subsunt Romano Pontifici, vt capiti.

VE-

VERITAS V.

Dignitas capitis vniuersalis Ecclesiæ, in nullum purum hominem, siue sacrum, siue laicum, extra Romanum Pontificem cadit.

ITa habetur ex ijs titulis, quibus Pontifex statuitur Pastor & Rector omnium Christi ouium. Si enim omnes planè fideles, sunt Christi oues (vt sanè sunt) debent agnoscere Pontificem pro capite; ac proindè non possunt esse æquales capiti, vel obtinere æquè, ac Pontifex dignitatem capitis vniuersalis Ecclesiæ, sed id soli Romano Pontifici est proprium, si agatur de puris hominibus: Quod addo, propter Christum, quem esse caput Ecclesiæ, is tantùm negare poterit, qui ausu immani Ecclesiam decollare voluerit, vt loquitur D. Augustinus serm. 45. de Verb. Dom. *in fine*. Sed nimirum Christus non est purus homo, nec est militantis Ecclesiæ caput visibile, quod solùm adscribimus Romano Pontifici, & omnibus alijs puris hominibus, siue sacris, siue laicis abiudicamus; tàm sigillatim, quàm collectiuè spectatis.

Inter sacras personas singulares, ausi sunt hanc sibi prærogatiuam arrogare Præsules Constantinopolitani, quasi dignitas capitis Ecclesiæ, esset conserta Vrbi Regiæ, & totius Imperij Metropoli. Ex quo iuxta illos sequi videbatur, translato Constantinopolim imperio, translatum esse etiam Sacerdotium. Sed perperam admetiebantur diuina Instituta politicis; & DEVS qui omnem arrogantem humiliat, iusto iudicio permisit, vt plerique Præsules Constantinopolitani, post vsurpatum titulum Patriarcharum œcumenicorum, in quo dignitas capitis Ecclesiæ inuoluitur, impingerent in varias hæreses, quod pugnat cum ratione capitis Ecclesiæ. Recensebo plures inferiùs, nunc vnum profero Michaelem Cerularium, quem Humbertus Cardinalis,

nalis, & Petrus Amalphitanus Legati S.Leonis IX. gradu mouerunt. Extat horum Legatorum Decretum aduersùs Michaelem & eius fautores, adſcriptum libro Humberti contra Nicetam Pectoratum;In cuius Decreti medio,cum præmiſſum eſſet, Vrbem Conſtantinopolitanam quoad optimates, Ipſumque Conſtantinum Monomachum Imperatorem, eſſe Catholiciſſimam, ſubditur. [Quantum autem ad Michaelem abuſiuè dictum Patriarcham,& eius ſtultitiæ fautores, nimia zizania hæreſeon ſeminatur quotidiè in medio eius. Quia ſicut Simoniaci,donum Dei vendunt; ſicut Valeſij, hoſpites ſuos caſtrant, & non ſolùm ad Clericatum, ſed inſuper ad Epiſcopatum promouent; ſicut Arriani rebaptizant in nomine Sanctæ Trinitatis baptizatos, & maximè Latinos; ſicut Donatiſtæ, affirmant, excepta Græcorum Eccleſia, Eccleſiam Chriſti, & verum ſacrificium, atque baptiſmum, ex toto mundo perijſſe; ſicut Nicolaitæ, carnales nuptias concedunt & defendunt ſacri altaris miniſtris; ſicut Seueriani, maledictam dicunt legem Moyſis; ſicut Pneumatomachi, vel Theomachi, abſciderunt à ſymbolo,Spiritus ſancti proceſſionem à filio; ſicut Manichæi, inter alia, quodlibet fermentatum fatentur animatum eſſe; ſicut Nazareni, carnalem Iudæorum munditiam adeò ſeruant, vt paruulos morientes, ante octauum à natiuitate diem,baptizari contradicant;& mulieres in menſtruo, vel in partu periclitantes, communicari; vel ſi paganæ fuerint, baptizari prohibeant, & capillos capitis,ac barbæ nutrientes,eos qui comam tondent,& ſecundùm inſtitutionem Romanæ Eccleſiæ barbas radunt, in communione non recipiant. Pro quibus erroribus, & alijs pluribus factis ſuis, ipſe Michael litteris Domini noſtri Papæ Leonis admonitus, reſipiſcere contempſit.]

Satin'turpitudinum ac fimi,congeſtum in vnum caput? En qui Patriarcha Oecumenicus, atque adeò vniuerſalis Eccleſiæ rector & Pontifex, meritò audiat. Cum verò obduratio Græcanica diuinam patientiam denique læſit,tradi-

diti

diti sunt huiusmodi Antistites, cum tota gente, in manus impiorum & hostium fidei vt qui Christum Domini agnoscere, & Romanæ Ecclesiæ suaue iugum subire detrectabant, oppressi sub Saracenica Tyrannide, obtererentur. Videndus præ cœteris ista lugens Gennadius cap.5. pro Concilio Florentino sect.14. Variorum verò disputationes aduersùs hanc Græcorum obfirmationem in negando Romanis Pontificibus titulum capitis Ecclesiæ, eumque (saltem implicitè in titulo Oecumenici Patriarchæ) suis Constantinopolitanis Præsulibus arrogando, legere licet in calce Concilij Florentini Græcolatini.

Inter laicos, monstrosum Ecclesiæ caput apparuit superiore sæculo. Regum namque Anglorum infelicissimus Henricus VIII. cœlum terræ commiscens, & spiritualia iura cum humanis confundens, caput Anglicanæ Ecclesiæ audire voluit, Spiritualem Monarchiam à Christo institutam, in tot capita quot Principes discindens, ex occasione admodùm fœda, quæ natales Anglicani huiusce Pontificatus valdè dehonestat, vt apud Sanderum in Opere de Schismate Anglicano legere est. Bellant aduersùs monstrosum hoc Ecclesiæ caput, idem Sanderus toto lib. 2. de visib. Monarchia, & de claue Dauid lib.6. item toto; Stapletonius lib. 5. de principijs à cap. 17. Hosius toto lib. 2. Antibrentij, Suares lib.3. defens. fid. à cap.6. Bellarm. lib.3. de verbo Dei à cap.7. & lib.1. de Pontif. cap.7. Coccius tit.1. lib.7. art. 22. Eratque olim adeò exploratum, vt Eulogius Presbyter Edessenus referente Theodoreto l.4. histor. c.16. & Nicephoro l.11. cap.23. vrgenti Modesto Valentis præfecto, atque dicenti: *Communica cum Imperatore*, ad eam vocem tanquam inauditam, & planè absurdam responderit, *Numquid cum Imperio, est etiam Sacerdotij dignitatem consecutus?*

Est in hanc rem locus insignis, in Epistola Honorij ad Arcadium, post expulsionem S. Chrysostomi; necnon alius in præfatione ad Concilium Parisiense, quæ est Ludouici,

ac

ac Lotharij Imperatorum; ac denique alius planè luculentus in Collatione S. Maximi cum Principibus in Secretario *pag.* 123. vbi Politicus confligit cum Sancto Sene, pro Sacerdotio Imperatoris, vrgens exemplum Melchisedeci, qui simul erat Rex & Sacerdos: sed eum vir Sanctus, post monstratam directè Imperatoris elongationem à Sacerdotio, imò eius in sacro memoriam, post Episcopum & omnes sacras personas, eludit dicendo, vt quando ex concursu Regiæ & Sacerdotalis dignitatis in Melchisedeco, probatum volebat, vtramque item dignitatem concurrere in Imperatorem; æquè assereret, Imperatorem sicut Melchisedecum esse sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habentem.

Ex duplici prætereà Epistola Gregorij II. ad Leonem Isaurum, cōstat furiosum illum, vendicasse sibi titulum capitis Ecclesiæ. Scripsit enim ad Pontificem, vt initio Epistolæ secundæ prodit Gregorius, *Imperator sum & Sacerdos*: quod de supremo Sacerdotio accipiebat; idcircò enim vi suę Sacerdotalis potestatis mandabat cogi vniuersale Concilium, & euerti sacras statuas, & Imagines aboleri. Gregorius ergo è contrario, multus est vtraque Epistola, in monstranda fatuitate huius placiti, quantumque intersit inter Pontifices, & Imperatores. [Non sunt (inquit Epist. 2.) Imperatorum dogmata, sed Pontificum, quoniam Christi sensum nos habemus. Alia est Ecclesiasticarum constitutionum institutio, alius sensus sæcularium. Quem in administrationibus sæculi, militarem, ac ineptum, & crassum habes sensum, in spiritalibus dogmatum administrationibus habere non potes. Ecce tibi, palatij & Ecclesiarum scribo discrimen, Imperatorum & Pontificum; agnosce illud; & saluare, nec contentiosus esto, &c. Nam quemadmodùm Pontifex introspiciendi in palatium potestatem non habet, ac dignitates regias deferendi; sic neque Imperator in Ecclesias introspiciendi, & electiones in Clero peragendi, neque consecrandi, vel symbola sanctorum Sacramentorum

ad-

administrandi, sed neque participandi absque opera Sacerdotis: sed vnusquisque nostrum, in qua vocatione vocatus est à Deo, in ea maneat. Vides Imperator, Pontificum & Imperatorum discrimen.] Addit ibidem alia in eandem sententiam. Nec minus explicatè Epistola 1. [Scis Imperator, sancta dogmata non Imperatorū esse, sed Pontificum, quæ tutò debent dogmatizari. Idcirco Ecclesijs præpositi sunt Pontifices, à Reipublicæ negotijs abstinentes, vt Imperatores similiter ab Ecclesiasticis abstineant, & quæ sibi commissa sunt, capessant.] Quod si sub initium Epistolæ, ait; [Quare verò tanquam Imperator & caput Christianorum sapientes non percontatus est] &c. Sensus est, Imperatorem esse caput quoad temporalia & merè humana. Vel certè sarcasmus est, quo alibi aliquoties in his epistolis vtitur Pontifex, illudens malè sano Imperatori. Fortassis etiam post illam vocem *caput*, apponendum est comma, & illud *Christianorum*, ad *Sapientes* est referendum, vt sit sensus, rogandos fuisse ab Imperatore, & sæculari capite, sapientes quosque Christianorum, quid esset sentiendum de dogmate tunc primùm vocato in controuersiam.

Tantum vero abest, vt sæcularibus principibus, quibuscunque, competat dignitas capitis Ecclesiæ, vt potiùs quod Felix III. cap. *certum est hoc*, distinct. 10. contestatur Principum sit, à Sacerdotibus doceri; nec fas sit terrenæ quantæcunque potestati, rebus Ecclesiasticis manum admouere. In quam sententiam Felix præclarè agit cum Zenone Imperatore, Epistola quæ est in Append. Cod. Theodos. *pag.* 128. & omninò insigniter Stephanus Papa, redarguens Basilium Imperatorem, in literis quæ habentur in calce octauæ Synodi. Disertè idem Arcadio coram Gaina Arriano vnam Catholicorum ædem sacram poscente, contestatus est S. Chrysostomus apud Metaphrastem in Actis Chrysostomi. Fortiter & robustè idem vrget Facundus Hermian. l. 13. pro tribus capitulis, cap. 3. 4. & 5.

imò toto propè libro, sugillans satis apertè Iustinianum ad quem scribit, quod homo laicus, in alienam messem falcem mitteret, & sacra tractare non vereretur; etiam si ab eo id factum vrgentibus Constantinopolitanis Episcopis, vt sacræ sanctiones roborarentur, excusent aliqui: secus quàm Baronius anno 541. Grauiter item Theodorus Studita Catech. 127. agens de tyrannide Constantini Copronymi, & Ecclesiæ per eum oppressione. [Trahimur (inquit,) à Principibus verba cum sceleris antesignanis conferre; neque id solùm. Quin dictorum, ac controuersiarum arbitros cepere primores è magistratu, quibus despectare in nostratia nefas, vt ait quodam loco Gregorius Theologus: Tantum abest, vt iudices admittamus sacrorum dogmatum. Scilicet magistratui, diuinitus tributus gladius est, postquam extat hæc sententia. *Nam non est timori, (Magistratus) boni operis, sed mali. & non sine causa gladium portat, vindex ei qui malum agit;* Quemadmodum & opitulus probis. Cæterum SS. Apostolis cum diuinorum dogmatum potestas, ab spiritu profecta, tum proscribendi atque soluendi; si quidem Domini ad eos hæc sunt verba; *Accipite Spiritum sanctum quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ac rursum *Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in Cœlo, & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in Cœlo.* Certum est autem, vt ijs dictum sit, ibidem & hactenus vicissim successoribus editum; vt in ijs Iudicem capere magistratum, nihil sit aliud, quàm datam Apostolis à Spiritu potestatem abrogare.] Videndus præterea S. Maximus Monachus, & Martyr, in collatione cum Theodosio Episcopo Cæsariensi *pag. mihi* 161.

Nec tantùm semouentur laici à tractatione rerum fidei sed etiam à tractatione quarumcunque causarum de rebus aut negotijs Ecclesiasticis, quod euidentissimè monstrat, quàm absint à munere capitum Ecclesiæ. Agnouerunt idipsum varij Principes; nec pij tantùm, sed & aliàs

impij.

impij. Sic enim Arioualdus Arrianus, Rex Longobardorum, referente Iona Abbate, in vita S.Betolfi, cum à quodam Episcopo vrgeretur, vt Monachos malè haberet, respondit; [Non est meum, Sacerdotum causas discernere, quas Synodalis examinatio ad purum debet iudicare.] Similiter Theodoricus Arrianus consultus à Synodo Palmari, quid agi vellet in causa Symmachi Papæ, respondit [in Synodi esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reuerentiam de Ecclesiasticis negotijs pertinere.] Longè minus itaque mirum est, pios Principes noluisse se immiscere negotijs sacrorum hominum. Æterna memoria dignus semper habitus est ea in parte, Cōstantinus Magnus quem ad id allegant S.Gregorius l.4. regist. Epist.75. & Nicol.I. Epist. ad Mich. Eius ad cognoscendum de Ecclesiasticorum causis interpellati, responsum, refert diffusè Ruffinus 1. hist. c.2. Breuius verò in hunc modum Sozomenus l.1. c.16. [Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem dedit de nobis quoque iudicandi, & ideò nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia ad illud diuinum referuentur examen; Vos autem nobis à Deo dati estis Dij, & conueniens non est, vt homo iudicet Deos, ille solus de quo scriptum est, *Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos iudicat*.] Haud disparem Marciani modestiam, cum ab Hæreticis interpellaretur ad iudicandum de iudicio Episcoporum, legere est in Concilio Chalcedonensi, iuxta Græcum exemplar Latino auctius sess.5. act.1. Quæ omnia manifestissimè produnt, Christianos Principes liquidò agnouisse, quàm non suum esset, gerere se pro Ecclesiæ capitibus.

Putentissimè ergo assentatus est Imperatori suo Demetrius Clematianus, cum in Responsis ad Cabasilam plusquàm parasiticè dixit. [Imperator vt communis in Ecclesijs sapientum Princeps & re & nomine, Synodorum

placitis præsidet, & auctoritatem ipsis largitur; Ecclesiasticas ordinationes disponit, & legem ponit vitæ atque officio eorum qui altari inseruiunt. Quin & iudicijs Episcoporum & Clericorum, & electioni Ecclesiarum vacantium. Promouet insuper à minori dignitate ad maiorem, puta ab Episcopali ad Metropolitanam, honorem eum exhibens aut Vrbi aut homini: in summa præter sacrificandi potestatem, cætera omnia iura Pontificalia manifestè exprimit Imperator; quibus in rebus cõuenienter agit & legibus & Canonibus.] Hoc operculum tali patellæ cõgruebat. Quid enim à sacris canonibus, & bonis quibusuis legibus alienius, quàm Imperatorem talia attingere? Video eadem parasitica scabie correptũ Balsamonem, disceptatione de lampade Imperatoribus prælata, quæ habetur l.7. iuris Græco Romani, idcirco dicere prælatam esse Imperatori geminam lampadem, Imperatrici vnam, Patriarchæ item vnam, quod Patriarcha sola spiritualia curet, Imperatrix solũ temporalia. Imperator autem vtraque. Hoc est, officiosum, imo seruiliter seruile mendacium. Vtriusque potiùs Imperij prætensa possessio, sic adumbraretur.

Ad eandem vesaniam arrogatæ in sacra quoque iurisdictionis per Græcos Imperatores, refert Bosquetus ad librum 3. Epistolarum Innocentij III. circa Epistolam 19. quod loco flammei, iuberent præferri sibi crucem, vt est apud Codinum l. de offic. Aulæ Constantinop. c.5. Crux enim prælata, est insigne iurisdictionis sacræ, & quidem supremæ saltem participatæ, vt propterea Romanis Pontificibus iam olim legatur prælata Crux; & ita Anastasius in Leone Tertio, cum de Cruce ei donata à Carolo Magno. Legatis item Pontificijs, crux prælata. Vnde Innocent. III. Epistola illa 19. sic scribit Archiepiscopo Thessalonicensi, quem constituebat sedis Apostolicæ legatum. [Dominicæ Crucis vexillum, per tuam Diœcesim & Episcopatus tibi subditos, ante te deferendi, fraternitati tuæ licentiam impartimur. Sancto item Stephano Regi Vngariæ,

gariæ, datum ius præferendæ ipsi crucis, quod vicariam in suo regno curam Romani Pontificis in dispositione Ecclesiarum obiret, vt notat in eius actis Cartuicius. Et quod Metropolitani in suis quisque Prouincijs olim ferè essent legati nati, inde factum, vt præferri eis crucem, receptum sit more propè vniuersali, de quo benè & fusè vir doctissimus Andreas Saussaius libro de eo argumento: & fuit hæc Crucis prælatio legatis & Metropolitanis adeò in vsu, vt Rodericus lib. 8. histor. c. 10. testetur, cum ipse qui erat Toletanus Archiepiscopus, in acie aduersus Saracenos ad animandos Christianos milites præsens adesset, non esse intermissam in medio prælio, inter grandinem telorum prælationem Crucis, incolumi eo qui Crucem gestabat. Quo officio, recētiore memoria functum Cardinalem Reginaldum Polum cum is qui Crucem illi præferre consueuerat, præ metu absisteret prælatione, apud Sanderum legere est, in Historia de Schism. Anglicano. Hæc abundè monstrant, prælationem Crucis esse vetus insigne iurisdictionis Ecclesiasticæ. Potuit itaque Imperator Constantinopolitanus, hoc vsurpatæ sacræ iurisdictionis Symbolum sibi arrogare, sed impiè, æquè ac stultè, vt ex dictis patet. Idem dicerem de gestatione Rocheti (vti nunc vocant,) quod malè Menardus disp. de iuribus Episcop. c. 5. n. 17. confundit cum homophorio laneo de quo Isid. Pelus. l. 1. Epistola 136. Rochetum ergo lineum quo vtuntur Antistites, per eandem abusionem à Græcis Imperatoribus vsurpatum dicerem, vt est apud Codinū l. de officijs Aulæ Constant. qui vocat στιχὸν δεσποτικὸν; nisi Nicetas l. 1. de Isaacio Angelo *in fine* militibus quoque στίχα tribueret. Vnde sicut Rochetum militare, haud dubiè discrepauit ab Episcopali, ita fortè etiam Imperatorium.

Nulli ergo, siue sacro, siue laico homini sigillatim, dignitas supremi capitis Ecclesiæ tribui potest, præterquàm Romano Pontifici. Qui verò vsque eò delirarunt, vt caput supremum Ecclesiæ dicerent esse vulgus fidelium, fe-

cere

cere Ecclesiam belluam multorum capitum, & regimen Ecclesiæ ex Monarchico verterunt in Democraticum, claues statuentes in tota Ecclesia: quod esse contra fidem, rectè pronunciauit Isolanus l.2.de Imperio Milit. Ecclesiæ tit. 6. q. 2. Duuallius Tract. de Pontif. parte 1. q. 3. & 8. Nanclantus Opusc. de potestat. Papæ *sub initium*, Caietanus t.1. Opusc.tract. 1. c.6. 7. & 11. ac tract. 2. parte 1. à c.4. Victoria Relect.2. sect.1. & Thomas Illyricus tract. de potestat. Summi Pontif. §.*non igitur*. Resecant validè, hæc tàm numerosa multicipitis hydræ capita, Ruardus Orat.7. Theolog. Sanderus l.1. Visib. Monar. à c.6. Stapleto.lib.5. de principijs *initio*, & Bellarm. l.1. de Pontif. c.6.

VERITAS VI.

Dignitas capitis Ecclesiæ tributa diuinitus Romano Pontifici, porrigitur ad gubernãda omnia quomodocunque sumpta Ecclesiæ membra, atque adeò etiam quosuis Præsules siue sigillatim sumptos, siue congregatos in Concilium quantumcunque plenarium; cuius iudicia vt sint planè certa, Pontificis est firmare, ac sua auctoritate communire.

ITA planè colligitur, partim ex ijs titulis quibus Pontifex asseritur caput vniuersæ Ecclesiæ, partim ex illis quibus dicitur, eum esse in Ecclesia Iudicem vice Christi. Sed expendamus distinctè singula. Quod omnia Ecclesiæ membra, subsint Romano Pontifici vt capiti, ex eo constat, quod vniuersalis collectio totius Ecclesiæ, (vt multi Pontificis tituli ferunt,) Pontifici contraposita, subiaceat eius Regimini, debeatque ab hoc capite pasci & regi. Non enim potestas Pontificia est in tota Ecclesia, sed in solo Pontifice, vt proximè attigimus. Quod si Ecclesia vniuersa, Pontifici vt spirituali capiti subiacet, multo magis idem affirmandum erit de quibusuis Ecclesiæ membris.

De laicis res est clara. Nemo quippè laicorum, quantumuis

tumuis emineat, potest se directioni huius vniuersalis Ecclesiæ capitis subducere, quin simul à consortio fidelium se remoueat; & partem cum Christo, eiusque corpore mystico habere refugiat. Fidenter Aleonora Angliæ Regina, satagens pro filio in Austria captiuo, sic affatur Cœlestinū Papam Epist. apud Blesensem 145. [Nonne Petro Apostolo,& in eo vobis, à Deo, omne regnum omnisque potestas, regenda committitur? Benedictus autem Dominus, qui talem potestatem dedit hominibus. Non Rex, non Imperator, aut Dux, à vestræ iugo iurisdictionis eximitur.] Hincmarus Opusc. de diuortio Lotharij & Thetbergæ ad interrogat.6. ex secundo loco positis, cum obiectum fuisset, vertices populorum, nullorum legibus vel iudicijs subiacere nisi solius Dei, reponit. [Hæc vox non est Catholici Christiani, sed nimium blasphemi & spiritu Diabolico pleni.] Id quod fusè & fortiter persequitur: eiusque disputatio præsertim vrget pro subiectione spirituali debita Summo Pontifici à Regibus. Iuo Carnot. Epist.106. rationem huius subiectionis perelegantem aperit, agens cū Rege Angliæ. [Regnum terrenum (inquit,) Cœlesti Regno quod Ecclesiæ commissum est, subditum esse debere, semper cogitetis; Sicut enim sensus animalis, subditus debet esse rationi, ita potestas terrena, subdita esse debet Ecclesiastico regimini. Et quantum valet corpus nisi regatur ab anima; tantum valet, terrena potestas, nisi informetur & regatur Ecclesiastica disciplina. Et sicut pacatum est regnum corporis, cum iam non resistit caro spiritui, sic in pace possidetur regnum mundi, cum iam resistere non molitur regno Dei, hoc cogitando, seruum seruorum Dei; vos esse intelligite, non Dominum; protectorem, non possessorem.] Vtuntur hac ipsa carnis & spiritus comparatione in eam rem, Naz.orat.17.n.15. Isidor. Pelus.l.3. Epist.249. & S.Thomas 2.2. q.60. art.6. ad 3. Rectè idem prosequuntur & illustrant Bellarminus l.5. de Pontif. c.6. & Mauclerus Operis de Monarchia par: 2. l.1. cap.2.

cap.2. ac p.4. l.1. c.3. Quod si corpus ab anima regitur; nec anima corpori, nisi peruersè subiacet, sed corpus animæ subiacere debet, liquet, laicas quascunque personas subiacere debere capiti Ecclesiæ; & ab eo circa spiritualia regi, quod de ijs ipsis qui ad clauum sæculi sedent, disertè tradit Cyrillus Hierosolym. cath.17.

Pergo ad sacras personas, quas nulla excepta, subesse debere Romano Pontifici, vt capiti, extra dubium est; cum qui inter personas sacras eminent Episcopi, Romanum Pontificem Episcoporum Episcopum agnoscant, & S. Cyrillus, tametsi inter Patriarchas secundus, referente Sancto Thoma, professus sit, oportere omnes Antistites Romano Pontifici vt capiti subesse. Non defuerunt tamen, qui tentarent iugum excutere, etiam in Occidente, post Græcos, à quibus primùm Schisma in Ecclesiam est inductum. Hi quippè subiectionem ad Romanos Pontifices ægerrimè tulere iam olim. In Occidente quoque Rauēnates Antistites Imperatorum primùm fauore, deinde Exarchorum freti potentia, sæpè sæpiùs auctoritatem Romani Pontificis excussere, vt signatis varijs illorum motuuum temporibus, latè prosequitur Azor t.2. l.4. c.16. *per totum:* addens cap.16. quid item Mediolanenses Archiepiscopi, aduersùs subiectionem Romano Pontifici debitam sint machinati, vel potiùs quid Simoniacis & concubinarijs Clericis aduersùs eam subiectionē molientibus conniuentes permisserint; vtrique mox ad officium, (saltem ad tempus,) & ad bonam frugem reuocati à Petro Damiani Mediolanum legato à Nicolao II. qua de re legendus ipse Petrus Damiani.

Sed quicquid, siue Occidentis, siue Orientis pauci Antistites, delirarint, verissimè (vtinam æquè constanter,) professus est Michael Palæologus scribens ad Gregoriū X. [Sancta Romana Ecclesia, summum & plenum primatū, & principatum super vniuersam Ecclesiam Catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino, in B. Petro Apostolorum

Prin-

Principe siue vertice, cuius Romanus Pontifex est succes-sor, cum potestatis plenitudine recepisse, veraciter & h u-militer cognoscit. Et sicut præ cæteris tenetur fidei verita-tem defendere, sic & si quæ de fide subortæ fuerint quæ-stiones, suo debent iudicio definiri: ad quam potest graua-tus quilibet super negotijs ad Ecclesiasticum forum perti-nentibus appellare: & in omnibus causis ad examen Ec-clesiasticum spectantibus, ad ipsius potest iudicium recur-ri, & eidem omnes Ecclesiæ sunt subiectæ. Ipsarum Præ-lati obedientiam & reuerentiam sibi dant. Ad hanc au-tem sic potestatis plenitudo consistit, quod Ecclesias cæte-ras ad sollicitudinis partem admittit, quarum multas, & Patriarchales præcipuè, diuersis priuilegijs eadem Roma-na Ecclesia honorauit, sua tamen obseruata prærogatiua, tùm in generalibus Concilijs, tum in aliquibus alijs sem-per salua.] Hæc verè & Catholicè Græcus Imperator, de quibusuis Antistitibus ad Romanum comparatis, atque adeò de suis Gręcis & Orientalibus malè subiectionem de-trectantibus. De quibusuis sigillatim Episcopis, Romano Pontifici tanquam capiti subiectis, nihil attinet plura dice-re, cum res sit explorata.

Obscurius apud aliquos est, quod subdebam, idem esse statuendum de Episcopis collectiuè, etiam si in Concilium adunatis. Sed duces habeo Doctorũ grauissimos, vt S. Ma-ximum Martyrem, cuius de hac re locum, ipsis solis radijs scriptum, dabo infra veritate 10. Alium ex Philippo lega-to annotaui supra V. *Beatitudo cui &c.* Ægidius item Ab-bas Epistola ad Symmachum Papam, agnoscit, auctorita-tem Apostolicæ sedis esse firmiorem decretis Synodalibus, quod habet quoque Auitus Viennensis Epist. ad Faustum & Symmachum. Subscribunt Turrecremata in respons. ad Oratores Basilienses, Caietanus t. 1. Opusc. tract. 1. & 2. Bellarminus l. 2. de Concil. à c. 15. Azor t. 2. l. 4. cap. 13. q. 1. Franciscus Bursatus latè Consil. 109. & latiùs etiam Fran-ciscus Turrianus libris tribus de auctoritate Pontificis su-

pra Concilia, Malderus disp. 4. de Pontif. dub. 3. qui alios prosequunt. Subscribit Corrasius in Paraphrasi Sacerdotiorum parte 2. c. 2. nu. 2. ijs tantùm exceptis, quæ fidem, aut Schisma, vel vniuersalem Ecclesiæ reformationem concernunt. Quæ limitatio si agatur de Pontifice certo, superuacanea est, ac explodenda; & vniuersaliter statuendum, Papam esse supra quamcunque Episcoporum collectionem. Et ratio suffragatur. Nam quæcunque Episcoporum collectio, intra Christi ouile clauditur, cũ sit Christiana: debet ergo Pontificem totius ouilis vnum Pastorem generalem, agnoscere pro capite, atque adeò illi subijci. Nec contrarium quorundam placitum posse excusari à temeritate inobedientiæ, ac ex eo dissidia vt plurimùm, magnosque semper tumultus efferbuisse in Ecclesia, affirmat Duuallius tract. de Pontif. par. 4. q. 7. *in fine*, addens q. 8. falsum esse quod vulgo iactatur, Doctores Parisienses iuramento confirmare, se contrarium illud placitum quo Concilium supra Papam statuitur, propugnaturos. Quod ipse, inter Doctores illos, tamdiu tantaque cum laude claruerit, extra dubium est, eum protulisse comperta.

Ex dictis habetur, Romani (vt addebam,) Pontificis esse, aliorum Antistitum, etiam in Concilijs adunatorum iudicia, alioqui non rarò vacillatura firmare, exequendo illud Christi iussum ad Petrum, *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*. Quod ad eius successores, extendunt varij Patres apud Bellarminum l. 4. de Pontif. c. 3. Non est dubium, quin Christus sic orans pro indefectibilitate fidei S. Petri, & successorum eius, exauditus sit pro sua reuerentia. Ex quo patet, fidem eorum esse indefectibilem. Cum ergo Christus, pro solo S. Petro quatenus Pontifice, atque adeò etiam pro eius successoribus ad eum modum orauerit, ac ne pro Concilio quidem quantumuis plenario tales preces fuderit, planè necessarium est, vt certi simus fidem Conciliorum non nutare, confirmationem Pontificiam

illis

illis accedere, quantumuis legitimè sint congregata, & adsint Legati ipsius Pontificis. Nam his quoque astantibus, Concilium ex se spectatum errare poterit, nisi procedat ex institutione à Pontifice antecedenter data Legatis, eamque ad amussim sequantur, quæ esset anticipata confirmatio; cuiusmodi instructiones accuratè & minutatim signantes omnia, dedit aliquando Gelasius I. Fausto Magistro legato Constantinopolim, (est eius Epistola 4.) Item Hormisdas indiculum legatis suis tradidit valdè accuratum, qui legitur post Epistolam eius 10. Similia commonitoria sæpè occurrunt in vitis Pontificum, & historia Conciliorum, ac Ecclesiasticis Annalibus. Nisi ergo legati, talem aliquam instructionem habeant, & exquisitè seruent. errare poterunt etiam ipsi, & cum ijsdem Concilium, Quia Pontifex non potest Legatis committere priuilegium personale suæ in fide indefectibilitatis, vt rectè notauit Castro l. 1. de iusta hæret. punit. c. 6. Itaque desideratur, vt finito Concilio, accedat eius de fide, decretis, calculus ipsiusmet Pontificis, alioqui non erunt planè firma. Idque de fide esse, censet Nanclantus Opusc. de necessitate confirmationis Conciliorum, & videtur annuere Duuallius tract. de Pontif. p. 4. q. 5.

Ipsa sanè Concilia, etiam generalia, hanc suam ex seipsis defectibilitatem, & confirmationis Pontificiæ necessitatem, apertè professa videntur, cum petieruntsua decreta firmari à Pontificibus. In quam rem, exemplum primæ Synodi Apostolicæ vrget Turrianus lib. 2. contra Magdeb. c. 5. Primæ item Nicenæ Synodo accessisse confirmationem à S. Syluestro, liquet ex Felice III. Epist. 4. & ex decreto ipsius Syluestri, Concilio Romano suffragante, quod legitur Tomo 1. Concil. S. Leo petitam à Concilio Chalcedonensi Actio. 3. in relatione Synodica confirmationem, concessit scribens ad Martinianum. Benedictus Tertius idem fecit circa Rhemense Concilium. Sophronij Hierosolymitani Synodicam Epistolam ad Honorium,

qua idem ab hoc Pontifice explicatissimè poscebatur, adducit Turrianus l. 1. contra Sadeelem c. 10. *in fine*. Apud quem etiam l. 3. de Dogmat. Charact. Photius Constantinopolitanus necdum depositus, idem agnoscit, scribens ad Nicolaum I. cui fatetur, conuenire ἐπικυροῦν συνοδικὰ ψηφίσματα idest *tribuere auctoritatem Synodicæ sententiæ*. Synodum Tridentinam Oecumenicam, superiore sæculo hanc confirmationem expetijsse videmus, nec ante eam obtentam valuisse. Denique Gelasius I. Epist. ad Episcopos Dardaniæ, quotquot Concilia hoc munimine caruerunt, fuisse vacua auctoritatis, apertissimè contestatus est. Nec minùs perspicuè Pelagius II. Epistola ad Synodum Constantinopolitanam. [Nulla (inquit) vnquam Synodus, rata legitur, quæ Apostolica auctoritate non fuerit fulta.]

VERITAS VII.

Romanus Pontifex docens ex cathedra, errare non potest.

ITA habetur ex titulis illis quibus Pontifex denominatur, *Immobilis basis fidei*, ac *fidei crepido*, & *firmamentum immobile*. Item ex titulo, *capitis Ecclesiæ vniuersæ*. Nam si hoc caput prout tale posset errare, Ecclesia tota quæ eius ductum sequi tenetur, impingeret in errorem, sicque partæ inferi, (idest hæreses & errores, vt exposuit D. Hieronymus,) præualerent aduersùs eam, rescisso Christi promisso. Huc facit quod S. Ambrosius l. de Incarnat. Dom. Sacram. c. 4. *sub finem*, expendens confessionem diuinitatis Christi à S. Petro prolatam, notat, S. Petrum alijs Apostolis fallacia de Christo iudicia proferentibus tacuisse, nec nisi cum fides enuncianda fuit, Verbum prompsisse. Sic enim inducit eum loquentem, *Meum est fidem loqui*. Rationes in hanc rem accumulat Canus 6. de locis c. 7. Sed illa est firmissima, quæ petitur ex illo Christi ad Petrum oraculo, *rogaui pro te, vt non deficiat fides tua*.

Quod

Quod ſuperiùs ex mente Patrum, ad B. Petri Succeſſores extendimus. Certa verò tot ſæculorum experientia, confirmauit, Chriſtum eſſe exauditum, cum iam per tot ſæcula quibus res Chriſtiana ſtat, ad Romanam ſedem nunquam potuerit acceſſum habere perfidia, vt loquitur S. Cyprianus Epiſt. 55. num. 91. vbi Pamelius, ſinceræ ſemper ac incorruptæ Romanorum Pontificum doctrinæ teſtimonia addenſat. Sed illud illuſtre, quod perhibuit Lucius 1. ad quem S. Cyprianus aliquando ſcripſit. [Hæc ſancta, (inquit, agens cum Galliæ ac Hiſpaniæ Epiſcopis,) & Apoſtolica, mater omnium Eccleſiarum Chriſti, Eccleſia, quæ per Dei omnipotentis gratiam, à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauanda ſuccubuit; ſed vt in exordio normam fidei Apoſtolicæ percepit ab auctoribus ſuis, Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata fine tenus manet, ſecundùm ipſius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, qui Diſcipulorum ſuorũ Principi, in ſuis fatus eſt Euãgelijs: *Petre* (inquiens,) *ecce Satanas expetiuit, vt cribaret vos, ſicut qui cribat triticum. Ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando cõuerſus, confirma fratres tuos.*]

Itaque Romanus Pontifex, potitur priuilegio infallibilitatis in doctrina de rebus fidei: quod intelligo de Pontifice, prout agit Paſtorem vniuerſalem, & obit munus capitis Eccleſiæ, docens ex cathedra. Hoc autem facere cenſetur, cum proponit aliquid tanquam ex fide credendum, vel honeſtè faciendum, ab omnibus Chriſtianis, volens ad id credendum aſtringere vniuerſam Eccleſiam, vt rectè exponit Valentia 2. 2. d. 1. q. 1. p. 7. §. 40. Vnde intelligitur, quædam nonnullorum Pontificum pronunciata priuatim data, non manaſſe ab eis ex cathedra, & poſſe repudiari. V.G. Nicolaus I. ex priuato ſenſu, non vt Eccleſiæ totius Magiſter, dixit baptiſmum collatum in ſolo nomine IESV, validum eſſe; etiam ſi non exprimantur omnes perſonæ SS. Trinitatis: quod tamen probatior ſen-

ſententia affirmat eſſe neceſſarium ad baptiſmi valorem. Nam quod aliqui in nomine Domini IESV baptizati leguntur, ſenſus eſt, baptizatos fuiſſe iuxta Chriſti inſtitutionem, vt benè exponit Eulogius apud Photium Cod. 280. & Ferrandus ſub finem Epiſtolæ 1. ad Anatolium, nec non Facundus lib. 1. c. 3. Similiter Stephanus II. in quibuſdam reſponſis datis Cariſiaci nu. 11. ait de presbytero qui in vino baptizarat defectu aquæ, [nulla ei adſcribatur culpa. Infantes ſic permaneant in ipſo baptiſmo.] Quæ videntur ferre, materiam baptiſmi poſſe eſſe vinum, contra exploratam Concilij Tridentini definitionem. Sed eſt, (vt dixi) reſponſum priuatum quoad materiam, ſicut reſponſum Nicolai Primi quoad formam. Quamquam nihil eſt neceſſe, admodùm laborare, pro reſponſo quod non eſt euidens à Pontifice manaſſe, vel quod abſque truncatione referri, non eſt exploratum. Eius quippè reſponſi fides, vnius duntaxat Codicis Manuſcripti è monaſterio quodam Gallicano, aſſertione nititur. Et mirandum eſt, eius qui illud exſcripſit & Concilijs Gallicanis inſeruit, tantam fuiſſe ſecuritatem, vt quaſi in ſolo benè firmo incederet, & ne notula quidem firmandæ veritati Catholicæ adhibita, tranſgrederetur. Vt vt ſit, hoc reſponſum ſi verè demus eſſe Stephani II. & ſincerè referri, non fuit prolatum ex cathedra, ideoque potuit in illud irrepere falſitas, quam diuina prouidentia omnino auertiſſet, ſi Pontifex vniuerſam Eccleſiam docere intendiſſet, alioqui regula viua fidei Catholicæ, eſſet fallibilis, & obnoxia errori, omneſque in fide vaccillaremus.

Quare intolerabiliter Caſtro lib. 1. contra hæreſes cap. 4. dixit, Pontificem, etiam quatenus Pōtificem, atque adeò prout ex cathedra loquentem, errare poſſe, & reipſa aliquando erraſſe. Hoc nego ferri poſſe. Quæ enim erit anchora fidei noſtræ, ſi Pontifex prout ex cathedra docens, errare poſſit? Habet hìc profectò locum, ratiocinatio Gelaſij primi Epiſt. 8. quæ eſt ad Anaſtaſium Imperatorem.

Hoc

Hoc eſt (inquit,) quod ſedes Apoſtolica magnoperè cauet, vt quia mundo radix eſt, Apoſtoli glorioſa confeſſio nulla rima prauitatis, nulla prorſus contagione maculetur. Nam ſi (quod Deus auertat, quod fieri non poſſe confidimus,) tale aliquid proueniret, vnde cuiquam reſiſtere auderemus errori? Vel vnde correctionem errantibus poſceremus?] Quod ſi Moſaicus Pontifex in lege Veteri potitus eſt, infallibilitate in docendo ex Moyſi cathedra, vt ex cõmuni ſententia tradit Becanus c. 11. Analog. quanto iuſtius erit idem admittere de capite Chriſtianæ Eccleſiæ, docente ex cathedra S. Petri: Et quamuis placeret concedere quod aliqui contendunt, Caipham Pontificem, Chriſtum damnando, falſum aliquid docuiſſe; (quod tamen non rectè contendunt, cum Spiritus ſanctus prouiderit vt impius Pontifex damnando prophetaret, & verbis vteretur optimi ſenſus diuinæque veritatis capacibus;) nihilominus longè diſparem eſſe debere rationem cathedræ Petri, & cathedræ Moſis ſub horam mortis Chriſti, rectè notauit Heſſelius l. de Cathedræ Petri firmitate c. 7.

Pontificis itaque ex cathedra docentis infallibilitas, rata eſto. Non oportet eſſe ſollicitum, an adhibuerit diligentiam debitam, & contulerit rem cum peritis, vt optimè admonuit Cunerus Petri l. de firmitate, cathedræ Petri, *ſub finem*. Nam eo ipſo quod Deus permittit doctrinam proponi cum auctoritate, ſupponendum eſt eam ritè eſse diſcuſsam à proponente; qui ſi pro negotij qualitate non adhibeat peritos, peccare poterit; doctrina tamen non erit minùs certa, ob aſſiſtentiam Spiritus ſancti promiſsam huic Doctori, etiamſi ſoli, vt benè attigit Bernardus in Apologetico pro decretis Romanæ Synodi ſub Gregorio VII. c. 23. Non nego tamen, quin Pontifex priuatim ſpectatus, errare poſſit circa res fidei; non modò ex ignorantia, quod vnum concedunt Albertus Pighius l. 4. hierar. Eccleſ. cap. 8. Bellarm. lib. 4. de Pontif. cap. 6. Suar. tract. 1. de fide d. 10. ſ. 6. nu. 11. ſed etiam (quod illi diffi-

tentur,)

instarunt eius hostes, decepti imposturis cuiusdam Petri Flottæ, qui ei falsas Epistolas supposuit, magis intentus ad fauendum commodis suis, quam ad seruiendum veritati, vt Henricus Spondanus annotauit, agens de eius diabolico studio, vt in simili loquitur S.Bernardus Epistola 282. Non denique vlli alij Pontifices, in quam rem plenè Bellarminus l.4. de Pontif. à c.8. ad 14. & Azor t.2.l.5. cap.4. q.3. ac Franciscus Agricola de primatu Petri cap.21. Et hanc ob causam, vsu receptum non fuisse, vt Romæ sub sacrum post Euangelium, cantaretur Symbolum, contra quàm alibi iam olim factum, scribit Berno Augiensis l. de rebus ad Missam spectantibus cap.2. Hanc enim causam omissi sub sacrum Symboli fidei, à Romanis Presbyteris, interroganti S.Henrico primo Imperatori redditam esse, testatur qui aderat Berno; addens tamen, Imperatorem Benedicto VIII. tunc Pontifici, persuasisse, vt morem vbiuis alibi vigentem, tandem post mille annos, (agebatur enim annus Christi 1014.) in Romanam Ecclesiam induceret: Consilium ex optima mente profectum! Tamen ea patens & expressa contestatio inconcussæ omnium retro Pontificum fidei, si retenta fuisset: appositissimè quoque signasset posteris, Pontificum ad finem vsque mundi sufficiendorum intemeratam semper fidem. Porrò Bernonis locum in rem præsentem sanè appositissimum, suggessit D.GASPAR DE MANTY; vir (quod Marcellinus de Ambrosio dixit,) virtutum omnium, & antiquorum plane morum; in quo gemma literaturæ politioris cùm sacræ tùm humanæ, aurum gentilitiæ nobilitatis venustissimè inoculat. Cum igitur de nunquam infuscata Romanorum Pontificum fide sermo cum eo incidisset, prolato ex Bernone veteri illo ritu, eam illustrauit. Et hanc ob causam, Romanos Pontifices visos semper esse dignissimos, quibus aliæ Ecclesiæ adhærerent, notauit VValafridus Strabo l. de rebus Ecclesiast. c.22.

Longè verò aliter accidit, quoad innumeros aliarum

 qua-

quarumuis sedium Antistites, etiam Patriarchas. Nam plerique Patriarcharum, aut hæretici, aut etiam hæresiarchæ fuerunt. Inter Constantinopolitanos, Macedonius, Acacius, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Anastasius, notati sunt hæreseos; vt mirum non sit, si Ecclesia illa tot hæresibus fermentata; de fermento immolans, pro fermento tàm acriter certet, vt monuit Rupertus l.2. de offic. c.22. E contrario sedes Romana, quia semper pura, semper à fermento hæreseos abiuncta, sacrificat in azymis syncerita-tis & veritatis. Accuratè errores & nequitias variorum Præsulum Constantinopolitanorum prosequitur S.Leo IX. Epist.1. quæ est ad Michaelem & Leonem. Nec hæreticos tantùm, sed etiam hæresiarchas sedisse Constantinopoli, notat S.Gregorius l.4. indict.13. Epist.32. Similiter Ioan. Octauus Epist.75. [Credimus, quod iam, vos non lateat, nunquam Apostolicam B.Petri sedem, ab alijs sedibus reprehensam, cum ipsa alias omnes, & præcipuè Constantinopolitanam, sæpissimè reprehendens, aut ab errore liberauerir, aut certè in ijs qui resipiscere noluerunt, sententiæ suæ iudicio condemnauerit.] Inter Præsules Alexandrinos, notati sunt hæreseos, Gregorius, Georgius, Lucius, omnes Ariani: item Dioscorus, Timotheus Ælurus, Petrus Mogus. Inter Antiochenos, hæretici fuerunt, Paulus Samosatenus, Eulalius, Euzoius, Ioannes, Domnus, Petrus Cnaphæus, Macarius. Inter Hierosolymitanos, sorduerunt hæresibus, Ioannes Origenista, Sallustius, Arsenius, Heraclius, Hilarius; vt liceat profectò his perspectis, gratulari Romanæ Ecclesiæ, suorum Pontificum in fide constantiam, adhibitis verbis Hieronymi Epist. 57. alloquentis Damasum Papam. [Profligato à sobole mala, patrimonio; apud vos solos incorrupta patrum seruatur hæreditas. Ibi cespite terra fœcundo, Dominici seminis puritatem centeno fructu refert: hìc obruta sulcis frumenta, in lolium, auenasque degenerant. Nunc in Occidendente sol iustitiæ oritur, in Oriente autem Lucifer ille, qui

 ceci-

ceciderat, ſupra ſydera poſuit thronum ſuum. *Vos eſtis lux mundi, vos ſal terræ, vos aurea vaſa & argentea, hic teſtacea vaſa, vel lignea, virgam ferream, & æternum operiuntur incendium.*] Non plura de Pontificis infallibilitate in tradenda fidei Doctrina, & Sanctorum morum. Quoad cætera, cũ res duntaxat facti agitur, poſſe Pontifici obrepere falſitatem, quippè homini, notius eſt, quàm vt moneri oporteat. Et facillimum id eſſe, ob innumeras quibus diſtrahitur curas, ſcitè docet Petrus Cellenſis l. 8. Epiſt. 16.

VERITAS VIII.

Romanus Pontifex, eſt ſupremus Legiſlator in tota Eccleſia, & Iudex incorruptibilis, ac infallibilis regula viua, vnica, in rebus fidei; & Sanctorum morum.

ITA habetur ex titulo *ſupremi capitis*. Sed attingamus diſtinctè ſingula. Poteſtatem Leges ſacras vniuerſales ferendi, ineſſe Pontifici eo ipſo quod eſt caput Eccleſiæ, perſpicuum eſt. Nam capitis eſt, omnibus membris præeſſe, eaque regere & gubernare. Idem liquet ex titulo *Principis Eccleſiæ*, quo Pontificem honeſtatum vidimus. At Principis & Monarchæ nota primaria, ac veluti characteriſtica, eſt leges præſcribere. Benè hanc veritatem, & Scripturarum auctoritate, & rationum momentis, firmat Bellarminus lib. 4. de Pontif. à c. 16. & Suares l. 3. de legib. c. 1. & 3. ac l. 4. cap. 3. & 4. nec non Caſtellinus Tract. de electione Canonica præludio 1. 2. & 3. Suffragatur praxis perpetua ſeculorum omnium Chriſtianorum, ex qua hanc Pontificiam poteſtatem latè ſtabilit Michael Rouſſelus l. 1. hiſtor. iuriſdict. Pontif. cap. 3. obſeruans, Pontifices Romanos varias leges vniuerſales, in longinquas quoque regiones, iam olim tuliſſe. V. G. Euariſtus mandata dedit ad Epiſcopos Africæ & Ægypti, de nuptiarum validitate & reſtitutione Epiſcoporum, qui abſque iudiciali forma

deiecti erant. Alexander I. legem tulit ad omnes Episcopos, de Sacerdotum accusationibus & querelis. Sixtus I. rescripsit de contactu sacrorum vasorum per solos sacros homines. Telesphorus scripsit ad vniuersos fideles, de Ieiunio 7. hebdomadarum ante Pascha, deque hymno Angelico, adiungendo sacræ liturgiæ. Anicetus præcepta transmisit ad Episcopos Galliæ, de habitu, & tonsura, ac corona Clericorum, deque Episcoporum ordinationibus, & varijs gradibus; puta Primatis, Metropolitani, & Episcopi. Victor, de Paschate, duntaxat dominica die celebrando mandata dedit ad Asianos. Ac ne immensus frustra sim in hoc puncto, ex Codice Canonum Ecclesiæ Romanæ, & ex Anastasio in vitis Pontificum, sed maximè ex literis SS. Leonis & Gregorij primi, ac septimi, nec non Nicolai primi, ac Innocentij Tertij, variorumque aliorum Pontificum regestis, liquidò constare potest, de praxi legislatiuæ potestatis vniuersalis Romanorum Pontificum, ab initio Christianæ religionis, ad nostra vsque tempora. Frustra autem monerem, hanc potestatem legislatiuam, habere suos denique fines, quos Ioannes Sarisber. Epistola 192. his verbis expressit. [Os meum in Cœlum ponere non præsumo. Fateor verum esse, omnia Romano licere Pontifici, sed ea duntaxat, quæ de iure diuino, Ecclesiasticæ concessa sunt potestati: liceat ei iura noua condere, vetera abrogare, dum tamen illa quæ à Dei verbo in Euangelio, vel lege perpetuam causam habent, mutare non possit.] Extendi etiam hanc potestatem ad dispensandum in constitutionibus Apostolorum, easque mutatis circunstantijs si res ferat, abrogandas, latè prosequitur Michael Medina lib. 5. de Continentia à c. 102. Sicut autem non est laicæ cuiuscunque potestatis, Ecclesiæ præesse, ita nec vllius quantumcunque eminentis Principis est, leges præscribere Dei Ecclesiæ, sed solius Pontificis, vel eorum quibuscum ipse potestatem ad id suam communicauerit. Itaque Leontius Episcopus Tripolitanus, quem ab exacta

Canonum obseruatione, *Regulam Ecclesiæ* dictum ferunt; merito celebratur, quod cum Imperator, in conuentu Episcoporum, de rebus Ecclesiasticis tractaret, & promulgaret constitutiones, omnibus applaudentibus, ipse solus obfirmatè tacuerit; sciscitante autem Imperatore, quorsum omnibus loquentibus solus taceret, respondit; hærere se stupore defixum, & cogitabundū demirari, quod tantum ei à proprijs negotijs superesset otij, vt aliena curaret. Diuinè planè id tradunt Æmilianus & Theodorus Studita in actis S. Nicetæ apud Surium 3. April. agentes cū Leone Armenio. Iustinianus hoc nomine malè audiuit, & à Facundo Hermianensi liberè correptus est, vt supra annotaui verit. 5. Quanquam non desunt qui ei patrocinentur, contendentes voluntate & rogatu Constantinopolitani Patriarchæ, latas Imperatoris nomine leges, vt essent firmiores, & certiùs seruarentur. Sicut Damasum Papam egisse per Valentinianum, vt lex aduersùs Clericos & Monachos, muliebri infirmitati insidiantes quo ad bona & facultates, ferretur, & in Ecclesia ipsa promulgaretur, alibi obseruatum est. Capitularia quoque Regum Francorum quibus de plerisque sacris sancitur, auctoritate Romani Pontificis esse conscripta atque firmata, notauit Benedictus Leuita collector trium postremorum librorum, eorundem Capitularium, in calce libri 7. & Lupoldus Bebemburgius l. de zel. veterum Germaniæ Principum c. 11. *in fine*; incommodè tamen addens Leges laicas de rebus Ecclesiasticis, dici posse validas, nisi ab Ecclesia reprobentur: quod repudio, sistens in cōfirmatione Pontificia quam adhibitam præmiserat. Extra huiusmodi vel anticipatam, vel subsecutam sacræ potestatis voluntatem, nefas esse potestati cuiuis laicæ, de rebus sacris Leges sancire, ex iacto fundamento perspicuum est.

Nec refert, quod in veteri testamento plerique Reges de diuino cultu & rebus plerisque sacris leges tulerint, ipsisque etiam summis Sacerdotibus imperarint. Est enim

vete-

veteris nouique Teſtamenti hac in parte diuerſiſſima ratio, vt optimè differit Petrus Ioannis Oliui quodlib. 1. q. 9. Nam exercitium veteris Sacerdotij, fuit ſubiectum terrenæ poteſtati, tanquam pleriſque terrenis obſeruantijs implicitum. Vnde carnales diuitiæ, & coniugia, & figuræ vmbratiles, paupertati ac Sanctimoniæ & veritati Euangelicæ anteponebantur; contra quàm fit in nouo Teſtamento. Nimirum iuxta Apoſtolum, prius quod animale, deinde quod ſpirituale. Vnde præter cætera, poteſtas terrena, (etiam prout ſpectans iuſſa de cultu diuino) ſupra ſpiritualem poteſtatem in ea lege eminuit, etiam ſi in noua lege ſubtus locetur. Itaque non modò Dauid qui Propheta audire poſſet, & ex ſpeciali Dei reuelatione operatus, pleraque de diuino cultu edixit 1. Paral. à c. 23. Sed etiam Ezechias 2. Paral. cap. 29. & 30. & Ioſias c. 34. & 35. Quod ipsũ de Aſa, Ioſaphat, & Ioas, poſtea legitur. Neque tamen me latet, quid alij de ſubiectione Regum veteris Teſtamẽti ad ſummi Sacerdotis rectionem ſtatuant, & nominatim Philippus Abbas bonæ ſpei l. de contin. Clericor. c. 70.

Iam poteſtatem iudicandi de rebus fidei, & agendi regulam viuam in religionis Chriſtianæ negotijs, quæ eſt præcipua Romani Pontificis prerogatiua, euincit non modò titulus *ſupremi capitis*, ſed etiam titulus *Iudicis vice Chriſti, & conſiliarij neceſſarij Chriſtianorum*. Accedit praxis perpetua ſæculorum omnium Chriſtianorum, & vſus omnis nationis quæ ſub cœlo eſt: de quo breuiter & benè Feuardentius ad librum 3. Sancti Irænei c. 3. vbi vir Sanctus habet in hanc rem eximia illa verba. [Sed quoniam longum eſt, in hoc tali volumine, omnium Eccleſiarum enumerare ſucceſſiones, maximæ, & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ, eam quam habet ab Apoſtolis traditionem & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſſiones Epiſcoporum peruenientem vſque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo

modo

modo, vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præter quàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorem principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndique fideles, in qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est ea quæ est ab Apostolis traditio.

Nihil disertiùs vel magnificentiùs proferri potuit, pro veritate proposita, cui firmandæ diligenter incubuerunt Valdens. l.2.doct. à c.29. Turrecrem. l.2. de Eccles. *ferè toto*. Cardinal. Hosius l. de legitimo Iudice rerum Eccles. & Epist. 123. ac 124. Canus toto 6. libro de locis. Driedo l.4. de varijs dogmat. c.4. par.2. & 3. Roffens. ad artic. 25. Lutheri, Valentia l.7. Analysis, qui varias probationes agglomerant. Sed illa videtur efficacissima, quod cum tanta sit huius regulæ viuæ necessitas, vt sine ea nutaturi semper essemus, circa fidei quæstiones, vt benè vrgent Serarius in Prolegom. bibl. c.10. q.2. & Val. 2.2. d.1. q.1. p.7. §.1. non sit dubium, quin à Christo prouisa sit. At si excludamus Pontificem, nullibi comparebit ea regula, seu iudex & arbiter infallibilis dubiorum de fide. Nam & singulares quique Episcopi, & eorum collectio absque Pontifice, non possunt eas partes obtinere, propter fallibilitatem supra demonstratam. Quod verò Hæretici, seclusa regula viua, putant se sistere posse, vel in interno afflatu vniuscuiusque, vel in Scriptura, vel in traditione, pinguis hallucinatio est. Neque enim ista possunt habere rationem regulæ, idoneæ ad dijudicanda dubia fidei: Non afflatus internus, quo in iudicem admisso, nullus esset litigandi finis, vt pleniùs vrgent Stapleto. l.10. de princ. c.4. Ayala de Tradit. 2. parte assert. 4. Suares 1. defens. fidei c. 10. & Becanus Opusc. de Circulo à nu. 36. ad 61. Non scriptura, quia de eius vero sensu possunt oriri dubitationes, quæ per ipsam Scripturam, quippè mutam, erunt inexpedibiles, vt latè prosequuntur Stapleton. l. 11. de princip. Valent. 2.2. d.1.

q.1

q.1. p.7. à §.4. & Becanus Tract. de fide c.7. à n.8. ad 87. Et propè omnia quæ hi Doct. de Scripturis docent quoad rem præsentem, æquè valent quoad traditiones. Tantum autem abest, vt vel Scriptura vel traditio, possint habere rationem regulæ vltimæ credendi, & iudicis supremi rerum fidei, excluso Pontifice, vt potius ambas à Pontifice quoad nos firmari, & authenticas comprobari necesse sit, vt rectè euincunt Mich. Medin. l.7. paræn. l.12. à c.15. ac Franciscus Corduba in Controuers. de Eccles. c.67. Ex quo nihil decedit summæ in suo genere auctoritati diuini verbi scripti & traditi. Neque enim idcirco, Pontifex auget vel cumulat, veritatem qua in seipsis collucent. Sicut publicus tabellio qui authenticè exhibet dicta & conuenta partium, nihil intrinsecè mutat circa dicta & conuenta quæ authenticè exhibet. Et idem est de Senatu comprobante legitimas, vt & loquuntur *Verificante* literas Regias. Ex ijs autem exemplis, eliditur difficultas de circulo, qui videri posset interuenire, in ea propositione authentica diuini verbi Scripti, & traditi, à quo Pontifex firmamenta suæ auctoritatis emendicat. Videndus Serarius c.7. proleg. bibliac. q.10. iuncta 7. & Becanus in Appendice libelli, de circulo Caluinistico, nec non Georgius Turnebulus Tractatione de analysi fidei, & secluso ab ea circulo.

Est ergo Pontifex, iudex legitimus controuersiarum & dubiorum circa fidem, idque ab eo, absque Concilij conuocatione præstari posse, docent Suares Tract.1. de fide l.8. num.4, & Valent. 2.2. disp.1. q.1. p.7. §.40. qui rectè statuunt id esse ex fide certum. Multo verò magis statuendum est, Pontificem absque Cardinalibus posse aliquid circa fidem statuere, vt rectè affirmat Valentia ibidem §.42. contra Castrum l.1. de iusta hæret. punit. cap.4. *in quarta via*. Stupidè porrò & calumniosè de more, Sectarij ex eo quod admittamus Pontificem esse iudicem in causis fidei, inferunt nos tribuere Pontifici, iudicium an articuli fidei sint admittendi; itemque ei tribuere potesta-

tem

tem condendi nouos articulos. Verùm hæc omnia ad calumniam pertinere, rectè statuit Bellarminus in Apologiâ pro iuram. fidelit. *pag. mihi* 296. Neque enim asserimus Catholici, Pontificem posse aliquid statuere, quod articulos fidei iam exploratos, reddat ambiguos. Imo ipse, sicut quilibet è plebe, citra omnem iudiciarium processum debet eos admittere. Itaque tantùm dicimus, cùm dubitatur an aliquid ad fidem pertineat, Pontificis esse iudicium suum interponere, & quid ex fide tenendum sit, pronunciare.

Similiter non asserimus, Pontificem posse nouos fidei articulos condere; idest propositiones nouis immediatis reuelationibus diuinis Ecclesiæ factis, nixas, & Catholica fide credendas exhibere. Hoc nemo Catholicus commentus est: Nam fides Carholica, immediatè à Deo tradita est Prophetis, vel à Christo Sanctis Apostolis: & idcircò Ecclesia dicitur constructa supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum: Et Dominus dicitur narraturus in scripturis principum qui in Ecclesia fuerint: idest (vt S. Hieronymus Psalm. 86. exponit) Apostolorum & Euangelistarum; id quod optimè confirmat Rupertus ad illud Apocalypsſ. 11. *calamus similis Virgæ*. Et egregiè quoque Dungalus qui refellens Claudium Taurinensem procul ab Ecclesiasticis definitionibus ablegantem & Sanctū Petrum & Apostolos, ait è contrario eos per suam doctrinam quam vice sui reliquerunt etiānum definire ac iudicare in Ecclesia: [Quid enim quispiam rector Ecclesiæ à semetipso aut perseipsum sine Euangelica, vel Apostolica canonicaue, quæ inde emersit auctoritate, iudicare rectè poterit aut definire?] Itaque nemo Catholicus, tribuit Pontifici eam potestatem cudendi nouos fidei articulos, ex noua reuelatione sibi immediatè facta. Legantur Valdens. 2. doctrin. c. 22. & 23. Castro l. 1. contra hæref. c. 8. Canus 2. de locis c. 7. & l. 4. c. 4. Molin. 1. p. q. 1. art. 2. disp. 1. Bellarm. *supra*, Suares tract. 1. de fide disp. 2. s. 6. nu. 16. Iustinian. disp. 1.

in Paul. c.vltimo, Ludouicus Maioranus libro 2. de vero Dei cultu cap.6. toto. Malder.2.2.q.1. art.6. *ad finem.* Becanus Tract. de fide c.3. q.5. nu.14. & Couuarruuias lib.4. variar. Resolut.cap. 14. num. 1. Asserunt ergo duntaxat Catholici, posse Pontificem, verbum Dei scriptum aut traditum proponere authenticè; ita vt deinceps certum sit, hoc esse verbum à Deo profectum. Item asserunt, posse Pontificem de nouo tradere verum sensum Verbi Dei scripto vel traditione comprehensi, vt rectè notauit Hugo Etheria.l.3. contra Græcos, c.16. Adhæc agnoscunt Catholici, posse Pontificem, è verò Dei verbo sic comprobato, eruere propositiones,quæ non quidem prout deductæ, siue prout substantes consequentiæ logicæ; sed prout explicatæ, hoc est spectatæ per seipsas, & prout immediatè substantes diuinæ reuelationi, in eas iam cadenti, abiecta negotiatione intellectus humani ratiocinantis, credantur fide diuina. Hæc dicimus posse de nouo à Pontifice statui circa fidem.

Quæ verò ne implicitè quidem ac virtualiter sunt reuelata, ita vt possint certò & euidenter erui ex propositionibus immediatè reuelatis, non possunt de nouo ab Ecclesia reponi inter dogmata fidei. Vnde quod aliquis, extra eos qui in scripturis aut verbo tradito Sancti memorantur, sit cœlo illatus post obitum, non potest Pontifex, tanquam ex fide certum proponere; cum assertio beatitatis eius, pendeat ex vno syllogismo, cuius minor propositio, (nempè *iste Sanctè obijt,*) solis humanis testimonijs potest esse cōperta Pontifici,quod pugnat cum assensu fidei præstando ei assertioni. Et hæc est aperta sententia S.Thomæ quolibeto 9. artic 16. Gersonis tract. de puella equitante *sub initium,* ad finem Tomi secundi. Caietani t.1. Opusc. Tract.15.c.8. Isidori de Isolanis l.2. de Imper. militan. Eccles. tit.6. q.3. Cani l.5. de locis c.5. Syluestri & Tabiennæ V.*Canonizatio,* Suaris libro 2. defensionis fidei contra Regem Angliæ cap. 8. num.10. & tract.1. de fide disp.5. sect.8.

sect. 8. nu. 8. Turriani 2. 2. t. 1. disp. 16. dub. 3. ac Malderi disp. 4. de Pontif. propos. 4. Tametsi nemo sanus refragabitur, quin verè pronunciatum sit à S. Bonauentura, referente Catharino, l. 1. de certa Sanctorum gloria; fore incredibilissimum, & horribilissimum; ambigere de vera beatitate Sancti canonismo donati & vindicati.

VERITAS IX.

Fas est, à quibussuis iudicibus Ecclesiasticis, appellare Romanum Pontificem; ab eius Ecclesiastico iudicio, nulla appellatio patet.

QVod à quouis iudicio fas sit appellare Pontificem, habetur ex titulo *supremi capitis Ecclesiæ*, & ex eo quod Pontifex dictus sit *portus fidei*; quem videlicet subire possint fideles, qui alicubi ab alijs Antistitibus, vel etiam à Concilijs, malè grauantur, vti factum est à S. Athanasio, iniustè oppresso ab Orientalibus Episcopis. Scribit enim Sozomenus l. 3. c. 7. cum appellasset Romanum Pontificem, iniqua iudicia anteriora fuisse ab eo rescissa. Æquè Sanctum Chrysostomum ad se prouocantem, texit, & sedi suæ restitutum voluit Innocentius I. aduersùs Orientalium iudicia. Notissimæ sunt narrationes de Sancto Ignatio Constantinopolitano, Nicolaum I. appellante; de S. Flauiano, item Constantinopolitano, ac Theodoreto Cyrensi prouocantibus ad S. Leonem. Grauissimè verò contestatus est Gelasius I. Epistola ad Episcopos Dardaniæ, & in Commonitorio ad Faustum, à sede Apostolica ad nullum superesse appellationem, sicut ab omnibus patet ad eam appellatio. Explicatissimè idem traditur Can. 4. ac 7. Sardicensis Concilij, & omninò luculenter in Epistola Gregorij IV. ad omnes Pontifices, nec non alijs plerisque locis quæ in hanc rem allegantur à Bellarmino lib. 2. de Pontif. c. 21. Binio ad Epistolam 1. Anacleti. Michaele Roussello l. 4. histor. iurisd. Pontif. c. 8. (iuuat enim etiam de spinis

 vuas,

in Paul. c.vltimo, Ludouicus Maioranus libro 2. de vero Dei cultu cap.6. toto. Malder.2.2.q.1. art.6. *ad finem*. Becanus Tract de fide c.3. q.5. nu.14. & Couuarruuias lib.4. variar. Resolut.cap. 14. num. 1. Asserunt ergo duntaxat Catholici, posse Pontificem, verbum Dei scriptum aut traditum proponere authenticè; ita vt deinceps certum sit, hoc esse verbum à Deo profectum. Item asserunt, posse Pontificem de nouo tradere verum sensum Verbi Dei scripto vel traditione comprehensi, vt rectè notauit Hugo Etheria.l.3. contra Græcos, c.16. Adhæc agnoscunt Catholici, posse Pontificem, è verò Dei verbo sic comprobato, eruere propositiones, quæ non quidem prout deductæ, siue prout substantes consequentiæ logicæ, sed prout explicatæ, hoc est spectatæ per seipsas, & prout immediatè substantes diuinæ reuelationi, in eas iam cadenti, abiecta negotiatione intellectus humani ratiocinantis, credantur fide diuina. Hæc dicimus posse de nouo à Pontifice statui circa fidem.

Quæ verò ne implicitè quidem ac virtualiter sunt reuelata, ita vt possint certò & euidenter erui ex propositionibus immediatè reuelatis, non possunt de nouo ab Ecclesia reponi inter dogmata fidei. Vnde quod aliquis, extra eos qui in scripturis aut verbo tradito Sancti memorantur, sit cœlo illatus post obitum, non potest Pontifex, tanquam ex fide certum proponere; cum assertio beatitatis eius, pendeat ex vno syllogismo, cuius minor propositio, (nempè *iste Sanctè obijt*,) solis humanis testimonijs potest esse cōperta Pontifici, quod pugnat cum assensu fidei præstando ei assertioni. Et hæc est aperta sententia S.Thomæ quolibeto 9. artic.16. Gersonis tract. de puella equitante *sub initium*, ad finem Tomi secundi. Caietani t.1. Opusc. Tract.15.c.8. Isidori de Isolanis l.2. de Imper. militan. Eccles. tit.6. q.3. Cani l.5. de locis c.5. Syluestri & Tabiennæ V.*Canonizatio*, Suaris libro 2. defensionis fidei contra Regem Angliæ cap. 8. num.10. & tract.1. de fide disp.5. sect.8.

ſect. 8. nu. 8. Turriani 2.2. t. 1. diſp. 16. dub. 3. ac Malderi diſp. 4. de Pontif. propoſ. 4. Tametſi nemo ſanus refragabitur, quin verè pronunciatum ſit à S. Bonauentura, referente Catharino, l. 1. de certa Sanctorum gloria; fore incredibiliſimum, & horribiliſſimum; ambigere de vera beatitate Sancti canoniſmo donati & vindicati.

VERITAS IX.

Fas eſt, à quibuſuis iudicibus Eccleſiaſticis, appellare Romanum Pontificem; ab eius Eccleſiaſtico iudicio, nulla appellatio patet.

QVod à quouis iudicio fas ſit appellare Pontificem, habetur ex titulo *ſupremi capitis Eccleſiæ*, & ex eo quod Pontifex dictus ſit *portus fidei*; quem videlicet ſubire poſſint fideles, qui alicubi ab alijs Antiſtitibus, vel etiam à Concilijs, malè grauantur, vti factum eſt à S. Athanaſio, iniuſtè oppreſſo ab Orientalibus Epiſcopis. Scribit enim Sozomenus l. 3. c. 7. cum appellaſſet Romanum Pontificem, iniqua iudicia anteriora fuiſſe ab eo reſciſſa. Æquè Sanctum Chryſoſtomum ad ſe prouocantem, texit, & ſedi ſuæ reſtitutum voluit Innocentius I. aduersùs Orientalium iudicia. Notiſſimæ ſunt narrationes de Sancto Ignatio Conſtantinopolitano, Nicolaum I. appellante; de S. Flauiano, item Conſtantinopolitano, ac Theodoreto Cyrenſi prouocantibus ad S. Leonem. Grauiſſimè verò conteſtatus eſt Gelaſius I. Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ, & in Commonitorio ad Fauſtum, à ſede Apoſtolica ad nullum ſupereſſe appellationem, ſicut ab omnibus patet ad eam appellatio. Explicatiſſimè idem traditur Can. 4. ac 7. Sardicenſis Concilij, & omninò luculenter in Epiſtola Gregorij IV. ad omnes Pontifices, nec non alijs pleriſque locis quæ in hanc rem allegantur à Bellarmino lib. 2. de Pontif. c. 21. Binio ad Epiſtolam 1. Anacleti. Michaele Rouſſello l. 4. hiſtor. iuriſd. Pontif. c. 8. (iuuat enim etiam de ſpinis

uuas,& de tribulis ficus colligere,) passimque ab alijs quos hi proferunt.

Argumentantur in contrarium Sectarij, ex nonnullis malè intellectis Canonibus quorundam Cōciliorum, quibus interdictum videtur, appellatione ad Romanum Pontificem. In quam rem solet vrgeri Canon Concilij Mileuitani, & alius sexti Concilij Carthaginensis, de quo latissimè Turrianus l.3. pro Epist. Pontif. c.1.& 2. ac Bellarminus l.2. de Pontif. c.25. Sed res vno verbo expediri potest, dicendo, ea Concilia tantùm voluisse, vt causæ procul positorum non tractarentur Romæ, sed à Pontifice, cum ad eum esset prouocatum, committerentur discutiendæ in prouincijs vbi mota erat difficultas, ne quis error obreperet Pontifici, vt in causa cuiusdam Apiarij contigisse dolebant Africani. Similiter, quod nonnulli Patres, visi interdum sunt ferre iniquiùs appellationes Romanas, facilè extricatur. Non enim diffitentur iustitiam talium appellationum quoad substantiam, sed tantùm improbant abusiones ab appellantibus admistas; vt videre est apud S.Bernardum 3. de consid. c.2. & Epist.178. Iuonem Epistola 172.& 180.& 219. Petrum Cluniacensem lib.4. Epist.7. cum de Comite Andegauensi, Hildebertum Epistola 82. qua præter cætera ait, [huiuscemodi moratorijs, & superfluis appellationibus plantari in horto Domini, toxicum mortis, quo subuentus afflictorum moritur, Pontificalis vigor elanguet, institiæ parsimonia in nihilum reuertitur, incrementum autem suscipit vbertas delictorum.

§ Iam quod addebam, nullam esse appellationem à iudicio Pontificis, per se liquet, ex ratione supremi capitis, competente Pontifici. Nam appellatio debet fieri ad superiorem. Cum ergo Pontifex careat superiore, præclusa est omnis prouocatio ab eius iudicio, ad aliud quodcunque tribunal. Et ita habetur cap. *patet* c. *nemo*, cap. cuncta, 9. q. 3. Huc pertinet quod à nemine retractari posse quæ Pontifex statuerit grauissimè contestatur Zozimus

Papa

Papa Epistola ad Aurelium & alios qui Carthaginensi Cōcilio affuerant. ijs autem qui se grauatos aliquo Pontificis iudicio expostulauerint, (quod non nisi circa res purè humanas, & extra res fidei potest accidere,) audiendus est Iuo Carnot. Epist. 159. [Quoniam (inquit,) iudicia Romanæ Ecclesiæ à nemine foris retractari posse, eadem Romana Ecclesia docente, didicimus: si qui aliquando se prægrauatos ipsius Ecclesiæ authoritate conqueruntur, hoc eis consilium damus, vt non descendant in Ægyptum propter auxilium, sed ab ipsa, ad ipsam confugiant; & inde expectent leuamen, vnde se conqueruntur accepisse grauamen; quia quæ aliquando corripit, paterna seueritate, eadem frequenter corrigit materna pietate.]

VERITAS X.

Romanus Pontifex nulli humano iudicio est obnoxius, sed soli Deo debet innocentiam.

ITA ferunt tituli illi, *Caput Ecclesiæ, Magister fidelium, Pater Patrum.* Neque enim caput subiacere debet membris, vel discipulis Magister, aut Pater filijs. [Ecclesia Romana, (vt est apud S. Maximum ad Abbatem Thalassiū,) quæ ab olim huc vsque, vtpotè senior cunctarum quæ sub sole sunt Ecclesiarum, omnibus præest. hoc certè canonicè tàm à Concilijs & Apostolis, quàm ab horum summo principatu consecuta, & in sortem adepta; nullis omninò propter Pontificatus prouectionem scriptis, aut Synodicarum editionibus chartarum subiecta, sicut etiam in his omnes ex æquo ei secundùm ius Sacerdotale subiecti consistunt.] Cadunt ista in Romanam Ecclesiam ratione Pontificis, de quo illud fortissimè de more Ennodius in Apologet. [Aliorum fortè hominum causas Deus voluerit per homines terminare: Sedis istius præsulem, suo sine quæstione reseruauit arbitrio. Voluit B. Petri Apostoli, suc-

successores, cœlo tantùm debere innocentiam, & subtilissimi discussoris indagini, inuiolatam exhibere conscientiam.]

Insigniter in eandem sententiam disputat Adrianus I. Epist.7. ad Carolum Magnum. Fortissimè præterea & liberimè Stephanus Papa scribens ad Basiliũ Imperatorem, eumque increpans, quod Marinum prædecessorem suum iudicare ausus esset; (habentur hæ literæ in calce octauæ Synodi:) [Muta (inquit) fiant labia dolosa quæ loquuntur aduersùs Deum iniquitatem, aut aduersùs iustum. Si è grege Dei, (quod opto,) ouis es, limites Principum Apostolorum ne transilias. Dic age, quis te ita seduxit, vt Oecumenicum Pontificem conuicijs & scommatis lacesseres, sanctamque Ecclesiam Romanam maledictis lacerares, cui oportet, vt summa te cum veneratione subijcias? An non intelligis, hanc omnibus Ecclesijs præesse? Quis te Pontificum iudicem constituit, quorum sacris institutis edoctus es, à quibus ad Deum pro te preces effunduntur? Tenes illud sacrum oraculum, *Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis noliie malignari?* Hoc generatim de Sacerdotibus est dictum. Tu teipsum Deo exæquas qui Angelos eius iudicare audes. Nam Propheta dicit, *labia Sacervotis custodiunt scientiam, & legem ex ore eius requirent. Angelus enim Domini exercituum est.* Quomodò iudicas eos qui vni Dei iudicio sunt subiecti, qui soli potestatem acceperunt ligandi atque soluendi? Vide in quod te barathrum præcipitaris.] Pulchrè item Sarisberiensis l.8. polycrat. c.23. [Quis præsumet summum iudicare Pontificem, cuius causa Dei solius reseruatur examini? Vtique quisquis hoc attentauerit, laborare quidem, sed proficere nequaquam potest.]

Idem professæ sunt variæ Synodi, vt Synuessana sub Marcellino, & Romana sub Syluestro, quarum illud fuit quasi effatum, *prima sedes à nemine iudicatur*. Allegat ea loca Bernaldus in Apologet. pro excommunicatione Gregorij

gorij VII. *initio*; & præiuerat Nicolaus I. Epist. ad Michaelem. Idem contestatus est Sixtus Papa, calumniam passus quod consecratam stuprasset. Tametsi enim voluit rem discuti coram Valentiniano, & Clero, ac populo, tamen contestatus est, se ab omni humano iudicio esse exemptum, vt habent acta accusationis Sixti, quæ exhibet Baronius anno Christi 433. nu. 31. Idem fecit Leo III. coram Carolo Magno, vt scribit Monachus Sangallensis l. 1. vitæ Caroli c. 28. Plura in hanc rem adducunt Lindan. 4. Panopl. c. 86. Azor t. 1. l. 4. c. 7. q. 6. Valentia. 2. 2. d. 5. q. 11. par. 1. Bermondus Chouer ad titulum Concordatorum de publ. concub. V. *vel alterius præeminentiæ* à nu. 14. Bellarminus 2. de Pontif. c. 26. Optimè Antonius Augustinus ad canonem 52. aliàs 56. ex traditis Ingelramo ab Adriano Papa.

Et in hac parte, vt & in alijs plerisque, Pontificatus nouæ legis superat antiquum. Nam fortassis Pontifex Hebræus poterat iudicio humano subiacere, quod monstrare videtur exemplum Abiatharis à Salomone damnati. Nisi si Salomon, quaten us Propheta, & specialiter à Deo delegatus, illud iudicium exercuit. Vel nisi indebitam iurisdictionem sibi assumpsit. Est enim res dubia, nec constat de iustitia facti. Videndus Comitolus lib. 1. respons. q. 93. à num. 21. Becanus Opusc. de primatu Eccles. c. 2. à num. 36. ad 43. qui etiam vniuersè de Aaronici Pontificis exemptione à Regio iudicio & potestate, latè differit Opusc. de Pontifice veteris Testam. c. 8. q. 7. Quicquid tamen fuerit de Pontifice Iudæorum, constat Christianum Pontificem non modò à quouis laici cuiuscunque iudicio planè liberum esse, (quod pleniùs monstrant Molina tract. de Iust. d. 31. conclus. 4. & Suares l. 4. defens. fidei c. 4. 5. 6. & 7.) Sed etiam subduci iudicio cuicunque humano. Quin etiam Hincmarus Epistola 6. cap. 33. & 34. quoscunque Pontifices inferiores, secularis cuiusuis potestatis iudicio subducit, quanto magis supremum? Cum enim quidam

ex

ex Imperiali edicto exularet, contundit illum Hincmarus allegato loco S. Leonis ad Anatolium Epist.54. & Gelasij ad Anastasium, ac lege AA. Valentiniani Theodosij, & Arcadij de Episcopis, quibus asseritur, [aliam esse rerum secularium rationem, aliam diuinarum; & nunquam inueniri de Pontificibus nisi Ecclesiam iudicasse; Et non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam, absque Ecclesiæ principaliter constitutis Pontificibus. Obsequi solere Principes Christianos decretis Ecclesiæ, non suam præponere potestatē: Episcopis caput subdere principem solitum, non de eorum capitibus iudicare.] Hæc si de quibusuis Episcopis valent quanto magis de Episcopo Episcoporum, quicquid fuerit de Aaronico summo Pontifice?

In contrarium tamen opponuntur quædam damnationes Pontificum; vt Marcellini in Concilio Sinuessano, Honorij in sexta Synodo, Eugenij Quarti in Cōcilio Basileensi & Gregorij XII. Ioannis XXIII. & Benedicti XIII. in Concilio Constantiensi. Sed hæc omnia sunt parui momenti. Nam quod ad Marcellinum attinet, verior sententia est, totam narrationem de Marcellini crimine & damnatione, esse fabulosam; vt retractata priore sua sententia censuit Bellarminus in recognitione l.4. de Pontif. c.8. adducens SS. Augustinum ac Theodoretum. Subscripserunt alij apud Baroniū anno 302. & 303. Verso id plenius in Opere de calumnia sectione 2. cap. de Idololatria. Si tamen placeat, narrationi de Marcellini iudicio vulgatæ, fidem præstare; dici poterit, vel Marcellinum damnatum esse à Cōcilio, præmissa per eum renunciatione Pontificatus, quod primò dixerat Bellarminus l.2. de Concil. c.19. reclamante tamen Baronio anno 304. Vel certè dicendum erit, Marcellinum non esse iudicialiter à Concilio damnatum: Sed ipsomet Marcellino, ad exemplum, & sui peccati expiationem, se ab officio quasi suspensum pronunciante, Concilium tulisse sententiam declaratoriam criminis, & approbatiuam mulctæ ab ipsomet Marcellino sibi imposi-
tæ.

tæ. Iam quod sexta Synodus damnarit Honorium, assumentum est Græcanicum, malignè sextæ Synodo attextum.

Nullius verò fuit momenti, quod Concilium Basileense initio legitimum, postea autem digressis legatis Pontificijs, ac præcipuis Episcopis, & in eorum locũ subinductis Presbyteris iam Conciliabulum, attentauit aduersùs Eugeniũ, tunc Florentiæ cum Græcis, & Latinis in Concilio Oecumenico sedentem, & ab Ecclesia vniuersa pro vero Pontifice agnitum. At quod fecit Concilium Constantiense, iudicans de tribus simul sedentibus Pontificibus, rectè habuit. Omnes enim erant incerti Pontifices, & nullus eorum credebatur legitimè electus; in quo euentu Ecclesia potest sibi de certo & indubitato capite prospicere, vt tunc factum est, depositis omnibus illis Pontificibus, & Martino V. Canonicè suffecto. Nos autem tantùm negauimus, Pontificem moraliter certum & indubitatum, posse humano vlli iudicio inuitum subijci. Tametsi verò Pontifex Romanus à nullo iudicari potest, nihil tamen vetat eum demissè cum res ferret admoneri, vt benè notauit Bernaldus Epistola ad Adalbertum prolato loco S. Leonis qui allegat exemplum S. Petri, à B. Paulo admoniti in negotio circumcisionis.

Quomodo verò saluis antedictis, Pontifex in foro Sacramentali possit iudicari à Cõfessario, alterius loci est disquirere. Consulendus Vasques 3. par. quæst. 93. art. 1. dub. 2. num. 39, Suares l. 3. defens. fidei cap. 7. num. 11. Comitolus quæst. 101. Responsorum. Canus relect. de Pœnit. p. 5. ad 4. Turrec. l. 1. summæ de Eccles. c. 98.

VERITAS XI.

Romanus Pontifex est supremus Hierarcha, è quo tanquam è radice, Vniuersus sacrorum ministrorum cœtus, suæ Ordinationis & Iurisdictionis propagines exortas agnoscat, necesse est.

HOC ferunt tituli illi, *Romana sedes, mater dignitatis Sacerdotalis*; & *Romana Ecclesia, matrix & radix totius Catholicæ Ecclesiæ*; item, *Petrus auctor nominis & honoris Episcopalis*. Leguntur ista apud varios antiquos Pontifices, qui cum Sanctissimi & eruditissimi fuerint, nec falsi sunt per ignorantiam, nec fallere voluerunt per malitiam. Ita ergo Anacletus Epist. 1. Iulius I. Epist. 1. ad Orientales, Innocentius I. Epist. ad Concilium Carthag. quæ est apud S. Augustinum 93. Itemque ibidem Epistola 91. Similiter S. Leo Epistola 89. & serm. 3. de Anniuers. suæ assumptio. Propositio ergo tot & tantorum Pontificum auctoritate communita, & Sancti insuper Cypriani suffragio roborata, cum eodem sensu nominat Ecclesiam Romanam, radicem & matricem Catholicæ Ecclesiæ, nec non S. Cæsarij Epist. ad Symmachum Papam, disertè aientis, Episcopatum sumere initium à persona B. Petri, indeque optimè inferentis, Romani Pontificis esse, omnes docere; huiusmodi inquam propositio, non potest non cōtinere sensum verum: sed quis is sit, non omnino liquet.

Existimarunt aliqui, eatenus in S. Petro cœpisse Episcopatum, & ab eo emersisse totam Episcopalis nominis auctoritatem, quod prædictæ locutiones ferunt; quatenus omnes planè orbis vniuersi ordinationes, vel à S. Petro, vel ab eius Successoribus sunt deriuatæ. Nam solum S. Petrum fuisse à Christo ordinatum Episcopum; ab ipso autem Sancto Petro, alios Apostolos fuisse initiatos ordine Episcopali; sicque à S. Petro, vel immediatè vel mediate omnes Epi-

copos

copos esse ordinatos; contendunt Turrecremata l.v. summæ de Eccles. cap.32. Isidorus de Isolanis l.2. de Imperio Militant. Eccles. tit.1.q.2. & Bellarminus lib.1. de Pontif. c.23. priuilegio 22. & videtur idem velle Ecbertus ser.10. aduersùs Catharos, *initio*. Hac certè ratione, quotquot ab alijs Apostolis in varijs orbis Prouincijs fuerint ordinati, habebunt S.Petrum mediatum auctorem suæ ordinationis: quandoquidem ab eo initiati sunt Apostoli cæterorũ ordinatores. Qui verò à successoribus S.Petri ordinati sunt. quos magno numero esse tradit S. Innocentius I. Epist.1. & latè Sanderus, l.3. de claue Dauid c.4. æquè S. Petrum habebunt pro ordinationis suæ radice; quandoquidem successores suos ipse constituit: immediatè quidem vnum aut alterum, mediantibus verò istis, cæteros. Ad eum ergo modum, exponunt auctores prædicti, radicationem vniuersæ Hierarchiæ in S.Petro. Hæc tamen ægrè satisfaciunt. Nihil enim est quod persuadeat, S.Petrum initiasse ordine Episcopali omnes Apostolos. Deinde constat, Sanctum Paulum primo triennio sui Apostolatus, consecrasse plurimos Episcopos & Sacerdotes; neque tamen adhuc viderat S.Petrum. Quod autem consecratus sit ab alijs Apostolis vel Discipulis à S. Petro consecratis, in obscuro est; cum eius baptismus per Ananiam sit annotatus, non item consecratio in Episcopum: Nec inuerisimiliter dicitur, eum vt iurisdictionem non ab hominibus, neque per hominem sita characterem & ordinationem à Christo ipso accepisse. Tandem de Iudæ Episcopatu alteri tradendo, extat prædictio Psalm.108. Erat ergo Iudas Episcopus, quoad ordinationem seu characterem, quando nondum S.Petrus erat Pontifex. Id quippè tantùm obtigit S.Petro post Christi Resurrectionem. Non ergo vniuersus Episcopatus, à S.Petro ordinatore sumpsit initium. Nisi si ordinatio, (vt interdum contigit,) vsurpetur pro sola collatione iurisdictionis, & assignatione sedis ac territorij. Qua ratione nihil vetaret affirmare Apostolos omnes aliquatenus

nus esse à Petro ordinatos; quatenus Apostoli etiam si à Christo ipso acceperant iurisdictionem, tamen territorium videri potuerunt à S.Petro accepisse, eo ipso quod priusquàm digrederentur, in cœtu omnium Apostolorum, præside & approbante Petro, attributa cuique est sua orbis terræ portio, quam præcipuè excoleret, & institutis Episcopis alijsque ministris, plantaret in Christianam Ecclesiam. Qua ratione S.Chrysostomus dixit, S.Iacobum fuisse à S.Petro ordinatum Hierosolymitanum Antistitem, vt semel ac iterum tradit Roffensis ad articulum 25.Lutheri. Desideratur tamen adhuc, plenior aliqua ratio radicandi omnes ordinationes in S.Petro, & reuocandi totam Hierarchiam ad sedem Apostolicam, tanquam ad matrem.

Existimo dici posse non incommodè, hæc omnia vera esse, quatenus Hierarchia, à S.Petro, siue à sede Apostolica, dependit magna ex parte in fieri, & vniuersa etiãnum indidem pendet, in conseruari, quoad licitum vsum ordinis, & validum simul ac licitum vsum iurisdictionis; quam etiam est valdè probabile à summo Pontifice immediatè manare, sin minùs quoad Parochos, vt voluit Alexander à S.Elpidio Opusc. de Ecclesiast. Potestate Tract.1. cap.7. At saltem quoad Episcopos, iuxta graues plerosque Doctores, adductos in Prolegomenis prænot.3.& aliòs adductos à Lælio Iordano tract. de maioribus causis ad Papam referendis c.7. nominatim verò à Turrecremata ad articulum 1. Basilensium à num.26. Id quod optimè confirmari videtur, ex traditione pallij. Nam pallium, ex vsu perantiquo, de quo plenè vir doctissimus Andreas Saussayus libro de pallio, (operi de mysticis Galliæ Scriptoribus inserto,) c.4. 7. & 8. Est notæ plenitudinis potestatis, ita vt ante acceptum pallium, Archiepiscopus nequeat obire munera Pontificalia: tantique fiebat eius vsus, vt S.Bernardus Epist.246. professus sit Eugenio Papæ, tolerabilius sibi futurum fuisse, interdici sibi ipsi celebrationem missarum, quàm amico suo Rhemensi Archiepiscopo inter-

terdici vsu pallij, vt fecerat Eugenius. Huiusmodi itaque Symbolum plenitudinis potestatis plena libertate exercẽdæ, vt rectè distinxit Bosquetus ad l. 1. Epist. Innocentij III. Epist 47. quod non nisi enixè petentibus, ac ferè præsentibus, (demptis infrequentissimis euentibus, de quibus Iuretus ad Epist. 250. Iuonis,) concedebatur; semper est à Pontifice collatum, in signum acceptæ ab eo Episcopalis iurisdictionis. Quod autem Agnellus Episcopus Rauennas, ait Valentinianum Imperatorem subiecisse Archiepiscopo Rauennati 14. Episcopos, eique pallium attribuisse ex lana candida, quo tunc temporis soli Imperatores vtebantur, si verum est, accipi debet de alio quopiam pallio, quàm de eo quo humeri Antistitis vtrinque cinguntur, estque nota plenitudinis potestatis. Nam tali pallio vsos Imperatores, est inauditum. Nec si illud Episcopo Rauennati per seipsum concedere voluisset Valentinianus, contulisset reuera iurisdictionem; sed prætergressus partes suas, dignus fuisset qui lepram Ozæ deuocaret in frontem suam.

Ex eo porrò quod Romanus Pontifex, ad sensum propositum, sit origo & initium Hierarchiæ, rectè sequitur, sedem Romanam esse initium & originem Religionis, iuxta illud Episcoporum Galliæ in Synodica ad S. Leonem. [Ab Apostolica sede; religionis nostræ fons & origo manauit.] Et idem voluit S. Cæsarius Epist. ad Symmachum Papam cũ ex eo quod Romana sedes sit Hierarchiæ vniuersæ initium, infert eandem esse fontem doctrinæ Christianæ quaquauersùm diffusæ, & ad eam spectare docere omnes Christianos. Illa quippè doctrina, haud alia est, quàm Religionis plantatio atque diffusio. Nec aliter Concilium Trosleianum c. 15. cum dixisset Ecclesiam esse fundatam super S. Petri confessionem, addit, omnes, Italiæ, Galliæ, & Hispaniæ Ecclesias, à S. Petro, eiusue successoribus esse constitutas; nempe & Episcopatuũ erectione, & præuia fidei disseminatione, quæ est religionis prima plan-

posse sufficere, subesse visibili Ecclesiæ capiti, *saltem voluntate*, siue in præparatione animi; propter Cathecumenos, quos certum est posse saluari, vt D. Ambrosius orat. de Valentiniano disertè tradit. Et tamen aliqui negant eos esse de Ecclesia, cum nondum subiuerint eius ostium, quod est Baptismus. Ita Canus 4. de locis, c. 2. Azor tom. 2. l. 5. cap. 23. q. 5. Bellarminus l. 3. de Ecclesc. 3. Suares tract. 1. de fide disp. 19. sect. 5. num. 9. Alij tamen, agnoscunt Cathecumenos esse de Ecclesia, & numerari debere inter membra corporis Christi, in quo fidem & charitatem habere possunt, atque saluari. Ita Suares tract. 1 de fide disp. 8. s. 1. nu. 17. Est hæc lis planè de nomine. Nobis autem satis superque est, quod Cathecumeni, voluntate, & in præparatione animi, sint membra Ecclesiæ, & subsint visibili eius capiti. Nam quia voluntas efficax, apud Deũ habetur pro facto; mirum non est, si tractentur, vt vera Ecclesiæ membra, nec excludantur à salute.

Non sic impij, non sic. Nam siue Pagani, siue Hæretici, siue Schismatici, quotquot à capite visibili, atque adeò à corpore Ecclesiæ sunt abiuncti, peribunt in æternum. De Paganis, res est clara; quia qui non credit, iam iudicatus est. De Hæreticis & Schismaticis voluntariè peccantibus, tametsi baptizatis, idem est statuendum. Neque enim possunt esse membra Ecclesiæ, vt malè censent Castro l. 2. de iusta hæret. punit. c. 24. & Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 1. c. 22. Meritò autem id negant Victoria relect. 1. s. 2. num. 6. Azor t. 2. l. 5. c. 23. q. 3. Bellarminus l. 3. de Ecclesc. 4. & in Apolog. c. 5. Vbi in eam rem, varios profert Patres: quod item facit Pamelius ad c. 37. Tertulliani de Præscript. Breuiter S. Cyprianus l. de vnit. Eccles. nu. 14. [Vnam Ecclesiam, etiam in Cantico Canticorum, & Spiritus sanctus ex persona Domini designat, & dicit: *Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matri suæ, electa genitrici suæ.* Hanc Ecclesiæ vnitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesiæ renititur & resistit, qui

cathe-

cathedram Petri super quam fundata est Ecclesia deserit, in Ecclesia se esse confidit?] Quod si Hæretici & Schismatici de quibus coniunctim agit, ibi S. Cyprianus, nō sunt Ecclesiæ membra, ne voluntate quidem, præcisi sunt à Christi corpore, atque ita certò sunt perituri, si in eo statu excedant. Audiendus rursus S. Cyprianus ibidem num. 19. [Auelle radium solis à corpore, diuisionem lucis, vnitas non capit; Ab arbore frange ramū, fructus germinare non poterit; à fonte præcide riuum, præcisus arescet. Sic & Ecclesia Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur; Ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos, latiùs expandit: Vnum tamen caput est & origo vna, & vna mater, fœcunditatis successibus copiosa. Illius fœtu nascimur; illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est & pudica: Vnam domum nouit, vnius cubiculi Sanctitatem casto pudore custodit. Hæc nos Deo seruat, hæc filios regno quos generauit, assignat. Quisquis ab Ecclesia segregatus, adulteræ iungitur, à promissis Ecclesiæ separatur. Nec perueniet ad Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi. Alienus est, profanus est, hostis est. Habere iam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem: si potuit euadere quisquam, qui extra arcam Noè fuit, qui & extra Ecclesiam foris fuerit, euadit.]

Hoc expressit S. Hieronymus Epist. 57. alloquens Damasum. [Ego (inquit) nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, idest cathedræ Petri, communione consocior; super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Arca Noè non fuerit, peribit regnante diluuio.] Par omninò est sub his alijs verbis, sententia Iesse Ambianensis in Encyclica ad suos. [Nemo Catholicus contra Ecclesiæ auctoritatem. Nemo sobrius contra

tra rationalem consuetudinem. Nemo fidelis contra pietatis intelligentiam certare audet, ne Schismaticus inueniatur & non Catholicus. Sequamur S.Romanæ Ecclesiæ auctoritatem, vt vnde Catholicæ fidei initia accepimus; inde exēplaria salutis nostræ semper accipere valeamus; ne membra à corpore separentur suo, ne Clauiger Regni Cœlestis abijciat, quos à suis diuersos intelliget esse doctrinis.]

SVBNOTATIO III.

Qui fructus Morales, ex tam illustribus Romani Pontificis Titulis, eruendi.

Ex tam luculentis, tamque numerosis Romani Pontificis titulis, erui possunt insignes fructus morales, quoad cultum, obedientiam, ac subiectionem, personæ tot decoribus à Deo honestatæ, debitam, à quibusuis fidelibus: præter gratitudinem, qua ijdem fideles Deo obstricti sunt, ob prouisam huiusmodi viuam fidei regulam, tantoperè necessariam. S.Bernardus indidem hausit, quàm eximia Sanctitate collucere debeat, qui ad tantam sublimitatem, totque non vacuos titulos est euectus. Quæ omnia breuiter hìc attingemus.

FRVCTVS I.

Quanta veneratio Romano Pontifici ab omnibus fidelibus exhibenda.

IMprimis ergo, colligi ex tot Pontificis ornamentis potest, quanta reuerentia, simulque obedientia, & subiectio, Pontifici Romano, vero in terris Christi Vicario de-

beatur. Est enim generalis vicarij, idem quod Episcopi tribunal. Non potest ergo esse ambiguum, quàm emineat Romani Pontificis potestas; quem esse Pastoris & Episcopi animarum nostrarum generalem vicarium, fides docet. Ex quo de veneratione eidem debita liquere potest. Sanè quanta semper B.Petri ex eo Vicariatu habita sit maiestas & superexcellens dignitas, ex varijs Patrum testimonijs discere licet, optimèque ex S.Maximo serm.3. de SS.Petro & Paulo, *ad finem*; [Quid (inquit,) de Petro referam, cuius tanta à Deo approbata iustitia, tantaque ei potestas attributa est iudicandi, vt in arbitrio eius, poneretur cœleste iudicium? Perspicite ergo & æstimate, quanto nobis sit Petrus Apostolus honore reuerendus, cuius sententiam in terris probatam, sempiterni iudicis auctoritas non repellit. Ideò diligenter intendite, quæ sit eius gloriæ magnitudo, cui dum claues regni committuntur æterni, cœlum illi claudere & aperire, permissum est.]

Pulchrè item in eandem sententiam S.Odo serm. de Cathedra S.Petri, verbis illis. [O inæstimabilis & immensa bonitas, hominem in terra positum, tenere cœlum? Ecce nunc ad nutum Petri, diuini regni claustra patescunt. Accepit enim à Christo, claues Regni Cœlorum; vt solutis vinculis delictorum, aperiret credentibus cœlum. O quàm vicina & profunda remedia? Iuxta se habet mundus, Dei regnum, si currat ad Petrum. Posuit ad vicem suam in sæculo, cœlestis regni clauicularium Petrum, ne difficilem sibi ad cœlum, quispiam æstimaret ascensum.] Talia passim de S.Petro, prout Christi Vicario, Patres. Romanum autem Pontificem, S.Petro in ea Vicaria Christi præfectura succedere, & omnium titulorum quibus S.Petrus ratione supremæ Pontificiæ sedis potitur, esse participem; iam supra est demonstratum. Itaque de maiestate præcelsa Romani Pontificis, liquere ex prædictis titulis potest, ac debet.

Eam verò tanquam luculentum Hieroglyphicum ex-

primit

primit Pontificia *tyara*, seu *mithra*, ac *regnum*. Ita vocant textum è tribus coronis, quarum quæ media est, cumulat eam quæ imo lo co ponitur; sicut ipsa media, cumulatur à tertia & summa. Iulius Bullengerus l. de Vestimentis sacris c.4. ex Innocentio Tertio, mithram, & regnum, seu coronam discriminat, sed Paschalius l.9. de coronis c.14. duo illa in Pontificio *regno* necti docet, & multus est in exquirendis varijs rationibus structi è triplici corona ornamenti; quod diffusè quoque prosequutus est Anton. Mazzaronius tract. de tribus coronis Pontificis Maximi cap.3. Ratio triplicis illius coronæ Pōtificiæ quam profert VVolfangus Lazius l.2. Comment. Reip. Rom. cap.3. minimè omnium placet. Ait triplicem esse Romani Pontificis coronam, quia sub Patriarchatu suo habet Italiam, Illyricum, & Affricam. Hæc ratio est insufficientissima. Nam Romanus Pontifex, est Patriarcha Oecumenicus, nec illis duntaxat tribus Prouincijs summo spirituali iure præest, sed tribus vniuersi orbis partibus; vt proinde debuerit Lazius, rationem potiùs petere, ex subiectis Pontifici tribus, hoc est omnibus planè Christianis oris. Quod si rationem habere placeat illius distributionis regionum, qua indulsit alijs Patriarchis immediatam rectionem quarundam regionum, saluis sibi semper excubijs quas ei potestas Petri inabdicabilirer committit; ne sic quidem ad ternarium Prouinciarum arctanda est immediata eius rectio. Nam Patriarchatui Romano, subsunt multo plures prouinciæ quàm tres enumeratæ, vt Germania, & totus septentrio, Gallia, Britannia maior, Hispania, quarum regionum quælibet, protensior est quàm Italia. Itaque Pontifex, non iam ternas, sed septenas, vel octonas, aut etiam plures gestare coronas deberet, si Lazij ratio esset idonea. Probabiliora sunt quæ Cæsar Costa l. 1. variar. ambiguitatum c.1. in hanc rem profert, ex tripartito Christi regno, Vicariæ Romani Pontificis præfecturæ spirituali obnoxio, tribus tituli Crucis idiomatibus expresso, vt S. Chrysostomus

in c. 19. Ioan. philoſophatur. Item ex triplici corona Pontificibus debita, quarum vnam habeant vt ſummi Sacerdotes, aliam ex Conſtantini Magni donatione, tertiam ex munere Clodouei Regis Francorum, vt Anaſtaſius in Hormiſda memorat. Mazzaronius c. illo 3. huc aduocat mulierem Ægyptiam tribus regijs coronis decoram, vt exhiberetur, fuiſſe filiam, vxorem, ac matrem Regis, quod refert ex Pierio l. 41. hierogl. V. *Annulus*, aptatque ad Eccleſiam Vicarij Chriſti filiam, & ſponſam, ac matrem; Addit etiam tres coronas Lunæ Reginæ ex Ludouico Cœlio l. 1. c. 19. Subtiliùs & accuratiùs philoſophatus eſt in hanc rem Carolus Paſchalius dicto c. 14. Sed mihi appoſitè philoſophaturus videbor, ſi dixero, triforme hoc culmen Pontifici competere, vt præcelſæ eius maieſtatis, ad cœleſtia, terrena, & inferna pertinentis, hierogyphicũ luculentum. Nam & in terris arbiter pro Chriſto ſedet: & quidquid reſoluit in terris arbitrio, erit ſolutum, ſuper cœli radium: & pro animabus reatus temporarij reliquatricibus ignes emendatarios ſuſtinentibus, litrum ex Chriſti fiſco ſibi commiſſo poteſt annumerare. Quid quod vel ipſa ſola in ſuperſtites fideles poteſtas, tam protenſa vt nullum non comprehendat; tam fundata, vt nulla vi, nullis portarum Inferi motibus diſijci vnquam potuerit, tam nobilis vt quod nulla alia magnorũ qui ſunt in terra iuriſdictio habet, ſola ſit ſupernaturalis, omnibus denique eximiæ & præcellentiſſimæ Monarchiæ prærogatiuis conſpicua, triformi illo coronarum texto, perfectam fidelium omnium ſub huius ſpiritualis poteſtatis iura ſubiectionem inſinuante, meritiſſimò expreſſa eſt?

Imbuti huius veritatis notitia, probi ac pij quique, in vtroque ordine, ſacro inquam & laico, Catholici ab omni Chriſtiano æuo, ſumma veneratione Romanum Pontificem ſemper ſunt proſecuti. Et præiuere ipſa Concilia, in quibus frequentiſſimè Romanus Pontifex ſummo cum honore appellatur & omni veneratione dignus decernitur.

tur. Splendidè id docet Concilium Triburiense sub Formoso cap.30.. [In memoriam (inquit,) B.Petri Apostoli, honoremus Sanctam Romanam & Apostolicam sedem, vt quæ nobis Sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat magistra Ecclesiasticæ rationis. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas; & licet vix ferendum, ab illa sancta sede imponatur iugum, feramus tamen, & pia deuotione toleremus.] Iam supra monstraui ex S. Thoma Opusc.1. hoc esse segmentũ decerptum ex Synodo Oecumenica; subtexereque eidem possumus Canonem Nicænum 39. ex ijs qui ex Arabico sunt versi, in quo sic habetur. [Ille qui tenet sedem Romæ, caput est & princeps omnium Patriarcharum, quandoquidem ipse est primus, sicut Petrus, cui data est potestas in omnes Principes Christianos, & omnes populos eorum; vt qui sit Vicarius Christi Domini nostri super cunctos populos, & vniuersam Ecclesiam Christianam: & quicunque contradixerit, à Synodo excommunicatur.] Canonem istum Nicænum apud se haberi, agnouit Siud Patriarcha Nestorianorũ, profitens Romæ fidem Catholicam anno 1553. Hunc ipsum sensum prodiderũt Episcopi Tarraconensis Prouinciæ ad Hilarum Papam, illis præter cætera verbis. [Domino beatissimo & Apostolica reuerentia à nobis in Christo colendo, Papæ Hilaro, Ascanius & vniuersi Episcopi Tarraconensis prouinciæ. Etiam si nulla declaret necessitas Ecclesiasticę disciplinę, expetendum nobis reuera fuerat illud priuilegium sedis vestræ, quo susceptis regni clauibus post Resurrectionem Saluatoris, per totum orbem Beatissimi Petri singularis prædicatio, vniuersorum illuminationi prospexit. Cuius Vicarij principatus, sicut eminet, ita metuendus est ab omnibus & amandus. Proinde nos Deũ in vobis primitus adorantes cui sine querela seruitis, ad fidem recurrimus Apostolico ore laudatam; inde responsa quærentes, vnde nihil errore, nihil præsumptione, sed Pontificali totum deliberatione percipitur.] Eandem omni-

nò

nò mentem & perhonorificā semper de Romano Pontifice existimationem, cum necessaria veneratione coniunctam, omnibus Concilijs & Sanctis Antistitibus fuisse communem, luculenter tradit Potho Prumiensis l. 3. de statu domus Dei: videndus insuper in eandem sententiam Hilarus Papa Epistola 5.

Propensissimum fuisse in cultum Romani Pontificis sacrum ordinem, liquet ex dictis. Nec officio defuerunt laici, etiam Magni qui sunt in terra. Cuius venerationis argumentum est, quod suppeditatur his verbis à Symmacho Papa, in Apologetico ad Anastasium Imperatorem. [Omnes Catholici Principes, siue cum ipsi suscipiunt gubernacula principatus, siue cum nouus crearetur Romanus Pontifex, suis eum semper literis præuenerunt: & illam fidem tanquam boni filij quæsiuerunt, cui nossent totius curam Ecclesiæ à Christo ipso fuisse delegatam.] Eadem repetit sub finem Apologetici. Eas porrò literas Imperatorum fidelium, à Pontificibus asseruatas esse in limine Confessionis S.Petri, scribit Gregorius II. Epist. 1. ad Leonem Isaurum, *initio*. Hæc generatim dicta sunto. Sed descendendum est ad particularia exempla, quæ magis mouent.

Commodè verò initium ducam ab ijs quæ de Constantino suppeditat Rupertus in c. 3. Ionæ ad illud, *Rex surrexit de solio suo*. [Vsque adeò (inquit,) profecit auditus Verbi, & paulatim inualuit, vt de altitudine gloriæ sæcularis, demitteret, & subtus se curuaret genu, verticemque inclinaret tanti Imperij, baptizato Imperatore Constantino per Beatum Syluestrum Pontificem Apostolicæ sedis. Nam in illo, quantum Euangelio Christi terrena potestas assurrexit, licet satis notum sit, paulisper tamen commemorandum est, ex priuilegio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quod idem Constantinus Imperator constituit. In quo inter cætera sic dicit; decreuimus quidem & hoc, vt idem venerabilis Pater noster Syluester summus Pontifex, vel eius

eius successores omnes Pontifices, Diademate, videlicet quod ex capite nostro illi concessimus, ex auro purissimo, & gemmis pretiosis vti debeant, & eorum caput ad laudem Domini nostri pro honore B. Petri Apostoli gestare. Ipse verò beatissimus Papa super coronam clericatus, quã gerit ad gloriam B. Petri Apostoli, omnino ipsa ex auro non est passus vti corona, Phrygiũ verò candidi nitoris, splendidam Resurrectionem Dominicam designans, eius sacratissimo vertici manibus nostris imposuimus, & tenentes frænum equi ipsius, pro reuerentia B. Petri Apostoli, stratoris officium illi exhibuimus; statuentes, eodem Phrygio omnes successores eius singulariter vti in processionibus ad imitationem Imperij nostri. Vnde vt non Pontificalis apex vilescat; sed magis amplius quàm terreni Imperij dignitas & gloria potentiæ decoretur; Ecce tam palatium nostrum, vt præfatum est, quàm Romanæ Vrbis & omnes Italiæ seu Occidentalium regionũ prouincias, loca & ciuitates, pręfato Beatissimo Põtifici Patri nostro Syluestro, vniuersali Papæ tradente, atque relinquentes ei, & successoribus ipsius Põtificatus, à quorum potestate, & ditione per hanc nostram diualem & sacram pragmaticam constitutionem decernimus disponenda, atque iura Sanctæ Romanæ Ecclesiæ concedimus permanenda. Vnde congruum prospeximus, nostrum Imperium & regni potestatem Orientalibus transferri transmutarique regionibus, & in Bizantij prouincia, in optimo loco, nomini nostro ciuitatem ædificari, & nostrum illic constitui Imperium; quoniam vbi principatus Sacerdotum, & Christianæ religionis caput, ab Imperatore Cœlestium constitutũ est, iustum non est, vt illic terrenus Imperator habeat potestatem. Nimirum cum hæc iam dictus Constantinus dixit & fecit, tunc Rex Niniue de solio suo surrexit, tunc Romanum Imperium verbo Domini assurrexit, & abiecit vestimentum suum.] De hac Constantini Magni ad Christi in terris Vicarium demissione, iam olim propheticè de-

nun-

nunciata, luculenter agit Michael Alphordus in Britannia illustrata sect. 2. cap. 2. §. 1. & ante eum Galatinus l. 4. de arcanis c. 27. Exhibuisse Constantinum Syluestro ministerium Stratoris, cuius est Dominum in equum attollere, & equum deducere, monstrat ex Photio in Nomo Canone & ibidem Balsamone, Petrus Simonis in Apologia veritatis Catholicæ cap. 149.

Constantinum Magnum, passibus propè æquis assectatus hac in parte est Iustinus Imperator, quem S. Ioanni I. aduenienti obuium factum, & ante eum summa cùm demissione prostratum, exhibet Anastasius in Ioanne I. & Marcellinus in Chronico. Similiter Iustinianus, Constantino Papæ ad pedes osculabundus se abiecit; & quidem coronam gestans in capite; vt appareret, etiam Imperatoriam maiestatem deijci ad pedes Vicarij Christi. Videndus Blondus Decade 1. l. 10. & Eugubinus l. 2. de Donat. Constant. num. 66. Prostrationem ad imos pedes Adriani Primi per Carolum Màgnum; Itemque Ludouici Pij coram Stephano Tertio, referunt Scriptores gestorum Caroli ac Ludouici. Pipinus Stephanum Papam equitantem, pedes ipse deduxit, vt scribit Anselmus Lucensis l. 1. Collectan. Federicus I. post aliquam tergiuersationem humilis ministerij, adactus est Adriano IV. Stratoris officium exhibere, & suppedaneum tenere Pōtifice equum ascendente, indeue descendente; postquàm agitata apud Principes Germaniæ controuersia, consultis veteribus monumentis deprehensum est, eum fuisse antiquum morem. Galliæ, & Angliæ Reges, equitanti Alexandro III. dextra læuaque astitisse pedites, ac frœnum tenentes, scribit Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum anno 1163 De osculatione pedum Pontificis per viros Principes & quosuis alios, extat libellus Ioannis Stephani Valentini, & alius Marci Antonij Mazzaronij; vbi c. 3. Cuspinianum huic osculationi pedum Pontificis, infestum comprimit. Et quamuis eum honorem, Romæ ab Anglis, annuente Vrba-

Vrbano Papa, delatum S. Anſelmo ſcribit Edinerus lib. 2. tamen vt alteri quàm Summo Pontifici delatus ſit, is honor, perrarum fuit: reſpectu autem Pontificis fuit ordinarium, & per omnes Catholicos iam olim frequentatum, vt ijdem authores docent; nequicquam obſtrepente Sectario prædicto, & Hotomano diſput. de Feud. cap. 24. alijſque exagitatis à Gretſero ad lib. 3. Codini cap. 9. Nec pauca etiam in eam rem dabunt, Boſius 20. de Signis cap. 5. & Genebrardus in Chronolog. ad annum Chriſti 44. & in fine tertij ſeculi. Vniuersè denique quanto honore optimi Principes Pōtificem ſint proſecuti, tradunt Coccius tom. 1. l. 7. art. 8. & Suar. lib. 3. defenſ. cap. 21. à num. 7. ac Stapletonus lib. 2. de magnitud. Rom. Eccleſ. cap. 4.

Itaque Ioannes VIII. Epiſt. 73. aduersùs Lambertum Comitem à quo parum Illuſtribus titulis, & *vilibus* (vt ait) *verbis, & inconuenientibus ſermonibus, audaci mente*, Inhonoratus fuerat, adducit contrarium vſum omnium retrò Magnorum. [Sedem Apoſtolicam (inquit) quam DEVS omnipotens ſupra petram ſui nominis fundare dignatus eſt, non ſolùm Reges & Principes terræ, verum etiam Imperatores Auguſti, & totius orbis Domini, ſuis apicibus, vtpotè caput omnium Eccleſiarum Dei honorauerunt, dignîſque præconijs, eius Pontifices, Vicarios ſcilicet B. Petri Apoſtolorum Principis laudauerunt, votiſque ſupplicibus deprecari ſtuduerunt, & vſque in finem ſeculi, Petri manente nomine ac memoria, ſupplicare non deſinent.] Ludouicus item II. Imperator, referente Anaſtaſio in Nicolao I. cum Ioannes Epiſcopus Rauennas aduersùs Nicolaum rebellis interpellaret Imperatoris præſidium, ſignificari illi iuſſit. [Vadat, & elationis faſtu depoſito, tanto ſe humiliet Pontifici, cui & nos, & omnis Eccleſiæ generalitas, inclinatur, & obedientiæ ac ſubiectionis colla ſubmittit.]

Quid mirum, iſta venerationis argumenta Chriſti Vicarijs exhibuiſſe pios Principes, quando etiam impij Reges,

Attila, Gensericus, Totilas, alijque, fuere in eo genere non parci? Duo priores, S.Leonem, vltimus Pelagium primum, omni demissione sunt venerati. Rectè id obseruarunt Quintinus ad Tertullianum de Præscript. cap. 36. ac ibidem Pamelius num. 212. Item quid mirum, summo Antistiti præstita talia, cum minoribus Antistitibus exhibita legantur similia? Gulielmus Rex Angliæ, Altredo Eboracensi ad pedes se abiecit, vt est apud Neubrigensem l. 1. c. 1. Scribit Matthæus Paris anno 1170. *initio*, Henricum II. Angliæ item Regem, bis habenas equitantis S. Thomæ Cantuariensis tenuisse. Quo animo erga quoscunque Antistites esset S. Stephanus Rex Hungariæ, his verbis testatus est ad filium lib. 1. sui decreti cap. 3. [Regum solium, ornat ordo Pontificum. Ac per hoc in Regali dignitate, tertium possident locum Pontifices. Charissime fili, seniores illos ita custodias, sicut oculorum pupillas. Si illorum beneuolentiam habes, neminem aduersariorum timebis. Illis quidem te obseruantibus, eris securus in omnibus; illorum precatio commendabit te omnipotenti Deo. Illos enim Deus constituit diuini generis custodes, fecitque speculatores animarum, ac totius Ecclesiasticæ dignitatis, ac diuini Sacramenti dispositores, & datores; sine illis nec constituuntur Reges, nec principantur.] Et verò Synodus Trosleiana cap. 5. eos qui Sacerdotibus honorem non deferunt, (maximè primis, hoc est Episcopis, quos ea Synodus agnoscit Christi Vicarios) grauiter omninò delinquere, contestatur. Quantam Reuerentiam ab Eusebia Augusta poposcerit Leontius Tripolis Lydiæ Episcopus, cum ab ea accerseretur, tradit his eius verbis Suidas. [Si me ad te venire volueris, debita Episcopi reuerentia conseruata, Ego quidem ingrediar: Tu autem statim de sublimi isto solio descendens, veneranter mihi obuiam procedas, & caput meis manibus supponas, benedictionem acceptura. Deinde ego sedeam, tu verecundè astes, sessura cum iussero, dato signo. Si hæ conditiones placuerint, veniam ad te.

Sin

Sin alio modo, non tam multa dabis, non tam magna poteris, vt nos honore Episcopi neglecto, diuinum Sacerdotij instit utum violemus.] Quod iste ab Eusebia poposcit, vltrò detulit, ac etiam multo plus exhibuit gerens se pro famula, vxor Maximi Imperatoris, excipiens Treueris Sanctum Martinum. Venerata item impensissimè est Rauennæ S. Germanum, Placidia Augusta. Nec prætereundum decretum Synodi Tricassinæ sub Ludouico II. habitæ c. 1. quo edicitur, vt nullæ mundi potestates, coram Episcopis sedere audeant, nisi illis præcipientibus. Videndus de cultu Episcopis quibusuis debito, Antiochus hom. 122. & 124. & insigniter lib. 6. Capitul. Francor. cap. 170. Varia item in eam rem adducit Iosephus Stephanus lib. de Oscul. pedum Romanorum Pontificum cap. 6. Si igitur tantus honor debetur Episcopis, quantus Episcopo Episcoporum?

Accommodare iam huc licet, argumentationem Roderici Episcopi Zamorensis lib. 2. speculi vitæ humanæ c. 1. quo toto disserens vberrimè de Eminentia & sublimitate Romani Pontificatus, probationem petit ex S. Ambrosio, qui lib. de dignitate Sacerdotali, gradum simplicis cuiuscunque Sacerdotis, anteponit cuicunque humanæ ac terrenæ sublimitati, quod idem multo iustius contendit de Episcopatu quocunque. Nec abnueret S. Chrysostomus, qui lib. 3. de Sacerdot. *initio*, post Clementem Romanum lib. 2. Constitut. cap. 34. tantum interuallum, inter Christianum Sacerdotium, siue Episcopatum, ac regiam dignitatem esse agnoscit, quantum interiacet inter spiritum & carnem, quæ est capedo immensa, & distantia inadæquabilis, ac sine vlla prorsus proportione. Idem homil. 5. de verbis Esaiæ, *Vidi Dominum*, ferè initio, sic disputat in hanc sententiam. [Sacerdotium principatus est, ipso etiam regno venerabilius ac maius. Ne mihi narres purpuram, neque diadema, neque vestes aureas. Vmbræ sunt isthæc omnia, vernisque flosculis leuiora. *Omnis enim* (inquit) *gloria, flos graminis*, etiam si ipsam gloriam regalem dixeris.

Ne inquam mihi narres ista, sed si vis videre discrimen, quantum absit Rex à Sacerdote, expende modum potestatis vtrique traditæ, & videbis Sacerdotem multo sublimiùs Rege sedentem. Quanquam enim nobis admirandus videtur thronus regius, ob gemmas affixas, & aurum, quo obcinctus est, tamen rerum terrenarum administrationem sortitus est, nec vltra potestatem hanc, præterea habet quicquam authoritatis. Verùm Sacerdoti, thronus in cœlis collocatus est, & de cœlestibus negotijs pronunciandi habet authoritatem. Quis hæc dicit? Ipse cœlorum Rex: *Quęcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis: & quęcunque* (inquit) *solueritis super terram, erunt soluta & in cœlis.* Quid cum hoc honore conferri possit? A terra iudicandi principalem authoritatem, sumit cœlum. Nam iudex sedet in terra, Dominus sequitur seruum, & quicquid hic in inferioribus iudicarit, hoc ille in supernis comprobat. Itaque medius stat Sacerdos inter Deum & naturam humanam; illinc venientia beneficia ad nos deferens, & nostras petitiones illuc perferens, Dominum iratum reconcilians vtrique naturæ, nos qui offendimus eripiens ex illius manibus. Eoque Deus ipsum regale caput Sacerdotis manibus subiecit, nos erudiens. Hic Princeps est illo maior. Si quidem id quod minus est, benedictionem accipit ab eo, quod præstantius est.] Videndus, qui Antistitum quorumcunque ac Sacerdotum sublimitatem, & summam apud omnes retrò veteres venerationem, splendidè Ethnicorum quoque sensu non prætermisso exequitur Ludouicus Maioranus lib. 3. de vero Dei cultu à cap. 24.

Hoc si ita est de Sacerdotio quocunque, (& volo, *Sacerdotium*, pro vsu veterum vsurpari eo loco, ad designandum Episcopatū) quid de eo Sacerdotio dicemus, quod fons est, atque principium totius ordinis Hierarchici; nec restringitur ambitu exigui territorij, sed vagatur per orbem vniuersum, & Dei ipsius Vicaria est præfectura? Ratiocinatio

est

est Gelasij Papæ quem expressit Potho Prumiensis l.3. de statu Domus Dei. [Si (inquit Gelasius, scribens ad Anastasium Imperatorem,) cunctis generaliter Sacerdotibus rectè diuina tractantibus fidelium colla conuenit submitti, quanto potiùs sedis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem cunctis Sacerdotibus, & diuinitas summa voluit præeminere; & subsequentis Ecclesiæ generalis pietas celebrauit?] In eandem sententiam, disserit omnino insigniter Nicolaus I. Epist.8. quæ est ad Michaelem. Et in veteri quidem Testamento, Pontifex Aaronicus, præponebatur Principi populi, vt ex modo ambos referendi seruato in Scripturis, expendit diligenter Philippus Abbas l. de Continentia cap.70. quanto magis idem valere debet in nouo Testamento?

Itaque demissiùs, ac minùs exactè quàm rei veritas seuerè expressa ferret, sic locutus est Symmachus Papa, in Apologet. ad Anastasium Imperatorem. [Conferamus honorem Imperatoris, cum honore Pontificis; inter quos tantum distat, quantum quod ille curam rerum humanarum gerit, iste diuinarum. Tu Imperator, à Pontifice baptismum accipis, Sacramenta sumis, orationem poscis, benedictionem speras, pœnitentiam rogas. Postremò tu humana administras, ille tibi diuina dispensat. Itaque vt non dicam superior, certè æqualis honor est. Nec te putes mundi pompa præcellere, quia quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.]

Non æquari tantùm, sed longè anteferri oportuit spirituale Imperium supremum, cuicunque temporali: quādoquidem principatus inferior, qualis in vnoquoque Episcopo cernitur, iudicibus Ambrosio ac Chrysostomo, (vt referebam,) improportionabiliter & inadæquabiliter superat imperium quodcunque terrenum. Ideòque nusquam legimus, eo honore affectos esse Imperatores, quo affectum legimus supremum spiritualem principem, Romanum Pontificem, vt reuenientium ab eius conspectu, & digna-

torum

torum beata eius præsentia, pedibus figantur oscula, & vestium partes rapiantur, ac pro reliquijs asseruentur, Quod facere Æthiopias, suis Roma reuenientibus, scribit ad Eugenium Papam anno 1441. Nicodemus Abbas Vicarius Patriarchæ Æthiopici, apud Iacobum Nauarchum, ex quo Sanderus l.6. monarch. n.1122.

Porrò spectata tam sublimi Pontificis dignitate, quæ est venerationis Pontifici debitæ fundamentum, addendum est, non qualemcunque cultum ei esse impendendum, sed supra communem ordinem cultus religiosi sanctis tributi; ita vt cum Sanctis exhibeatur cultus duliæ spectata solorum sanctitate, Pontifici tamen debeatur cultus hyperduliæ. Videri potest contrarium sentire, & communem sententiam in contrarium allegare, Antonius Mazzaronius Tract. de adorat. & osculo pedum summi Pontificis c.1. *sub finem*. Decernit enim de communi Doctorum sententia, deberi Romano Pontifici cultum duliæ. Sed fortassis non diffidet nisi vocabulis, vt neque allegatus ab eo Purpura. post Iaso. l.1. de offic. eius cui mandata est iurisdictio. Quomodocunque verò vsurpata ab istis sit vox *duliæ*, tribuendam dico Pontifici hyperduliam. Nam eius coniunctio cum Christo, quoad fundamentum reuerentiæ, est longè altior, quicquid sit de sanctitate personali. Sicut B. Virgo, quia habet excellentiam specie diuersam ab ea quæ fundatur in gratia, nempè maternitatem, colitur adoratione superiore quàm sit ea quæ fundatur in sola gratia sanctificante, vt rectè statuit Suares t.2.3.p. disp.22. sect.3. qui anceps est, an cultus ille sit religionis strictæ sumptæ, à qua oritur Dei & Christi adoratio; an verò oriatur à speciali habitu, ob specialem Virginis dignitatem cultus prædicti fundatricem. Quod secundum, circa B. Virginem, mihi placet; & ob paritatem rationis, idem statuo in re præsenti, circa cultum impensum Vicario Christi. Porrò quantus quantus est honor quem fideles Pontifici exhibere possunt, superuacaneus propè videri po-

potest, Iudice Petro Damiani Opusc. 5. serm. ad Mediolanenses. [Quo enim pacto (inquit) honore indiget paruuli hominis Romana Ecclesia, quæ laudes, atque præconia ex ipsius ore sortita est Saluatoris?]

FRVCTVS II.

Despectio & inhonoratio Romani Pontificis, quàm tetra. & cœlestium irarum deuocatiua.

TAntum de iusta veneratione debita Christi Vicario. Quid verò de ijs statuendum, qui pro cultu reddunt despectionem, & effundunt contemptionem super Ecclesiæ Principem? Grauissimè hoc scelus detestatur S. Cyprianus Epist. 55. prolatis varijs è Scripturarum pharetra telis. Nimirum quod is qui fratrem dixerit *Racha*, reus gehennæ ignis pronuncietur. At quomodò censuram Domini vltoris euadent, qui talia ingerunt non solùm fratribus, sed & sacerdotibus, quibus honor tantus de Dei dignatione conceditur? Item quod Deuter. 17. morti adiudicetur, quicunque fecerit in superbia vt nō exaudiat Sacerdotem. Quod Samuelis contemptionem, in se Deus refusam contestetur; id quod etiam in Euangelio Sacerdotibus à Christo dicitur: *Qui vos spernit, me spernit*. Quod inter supremas impēdentis mortis angustias, Christus percussus à famulo, quasi in gratiā Sacerdotis aduersùs istum nihil contumeliosè dixerit, nec aliquid de eius honore detraxerit. Quod denique [in Actibus Apostolorū B. Apostolus Paulus, cum ei dictum esset; *Sic insilis in Sacerdotem Dei, maledicendum?* Quamuis Domino iam Crucifixo, sacrilegi & impij & cruenti illi esse cœpissent, nec iam quicquam de Sacerdotali honore & auctoritate retinerent, tamen ipsum quamuis inane nomen, & vmbram quandam Sacerdotis cogitans Paulus, *nesciebam* (inquit,) *fratres, quia Pontifex est. Scriptum est enim, Principem populi tui non maledices.*]

Con-

Concludit ex his omnibus S.Cyprianus. [Cum hæc tanta ac talia & multa alia exempla præcedant, quibus Sacerdotalis auctoritas & poteſtas de diuina dignatione firmatur, quales putas eſſe eos, qui Sacerdotum hoſtes & contra Eccleſiam Catholicam rebelles, nec præmonentis Domini comminatione, nec futuri Iudicij vltione terrentur? Neque enim aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſunt Schiſmata, quàm inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex vice Chriſti cogitatur.] Agit de contemptoribus & inhonoratoribus Cornelij, quem vnum in tota Eccleſia Sacerdotem ad tempus,ſeu pro toto ſuæ vitę tempore ſtatuit,

Veriſſimè autem iuxta Cyprianum, hæc vnius in Eccleſia dehoneſtatio, aditus ad hæreſes ſtatuitur. Geneua certè, ſic proluſit defectioni à Deo, & ab Eccleſia, vt lego apud Fratrem Iacobum de Marchepallu Ordinis Minorũ, qui paucis annis priuſquàm ea vrbs euaderet in Metropolim impietatis, ſcribebat in ea libellum de ſubſidio animarum Purgatorij per indulgentias. Nec rarò deprehenſum eſt, inhonorationem, vel minorem reuerentiam erga Romanum Pontificem, notam eſſe fidei clanculum oblæſæ, aut corruptorum morum. Sanè cum Concilium 2. Vaſionenſe can. 4. ad honorem ſummi Pontificis edixiſſet, vt nomen *Papæ* ad omnes Miſſas recitaretur; Vnus inuentus eſt qui obſtreperet, Contumelioſus Rhegienſis Epiſcopus; qui decretum tum demum habere locum voluit, cum Papa daret ſuam oblatam, quod erat illudere decreto, & honorificam Papæ in ſacro appellationem, reſtringere ad euentum Metaphyſicum. Quis tamen eſſet Antiſtes ille nominis ſui, & verè contumelioſus, poſt modùm deprehenſum eſt, cum ob adulterium & alia ſcelera quorum eſt inſimulatus, motus eſt Epiſcopatu. Vtinam verò alterius farinæ plerunque eſſent cõtumelioſi quidam Antiſtites,quorum lingua tranſit in terra: & ideò non exhor-

reſcunt

rescunt ponere in cœlum os suum, & saltem clanculariè aut obliquè contemptionem effundunt super cõstitutum à Deo Principem. Premenda potiùs hoc loco statuo, quæ Nazianzenus longo carmine aduersùs prædicti Contumeliosi germanos, dissimulanda non censuit. Sed mihi inuidioso argumento siparium potiùs oppandi placet. Tamen non rarò, vel ex scintillis ex igne introrsum abdito dissilentibus, aut ex erumpente (quantumuis inhibeatur) crasso & tetro fumi vapore, perspicere etiam lusciosi possunt, cuius internæ dispositionis partus sit inhonoratio eius quem Deus voluit honorari.

Ipse Deus in Contemptores sedis Apostolicæ non rarò vltus est seuerissimè; Et ita quidem, vt vnde inhonori erant in Apostolicam sedem, inde multarentur atque perirent. Grauissimè id contestatur Nicolaus Patriarcha Cõstantinopolitanus Epistola ad Simonem Bulgariæ Principem, quam descripsit Baronius anno 917. nu.6. Experimenta frequentia idem comprobarunt. Ex Italia, multa collegit Thomas Bosius l.4. de statu Italiæ c. 3. suppetunt item multa externa. Testes Photius & eidem miserè suffragati Græci, testis superiore sæculo impius Volsæus, & dementatus ab eo Henricus Octauus. Contigit illis proportione, quod impio cuidam, in Ecclesiam Alexandrinam licenter ingresso, & in thronum Apostolicũ eius Ecclesiæ cõtumelioso, diuinitùs contigisse, sic scribit S. Athanasius Epist. ad solitariam vitam agentes. [Quidam ex petulantioribus iuuenibus, interiora penetrans, audacter se in thronum sessum recipit, inter sedendum fornicarios ronchos de naribus insonuit: mox deinde consurgens, magna vi thronum conuellens, ad se distrahit, minimè animaduertens, in se se vltionem diuinam attrahere. Vt enim olim Azoti Incolæ, ausi arcam attingere, quam illis vel oculis attingere nefas fuit, statim secundùm hoc factũ peribant, sed ita vt priùs sedium tormentis excruciarentur; Ita quoque miser iste, ausus sellam conuellere, frag-

mento ligni, inde in ventrem ipsius resiliente, & quasi ab ipsa vltione impacto, intestina sua perforauit, & eadem vi, qua solum dirumpere conabatur, rupta aluo, sua intestina effudit; celeriùsque quam ipse thronum auferret, thronus ei vitam sustulit. Effusis enim, (vt de Iuda scriptum est,) visceribus, collapsus est; ac inde asportatus, post vnum diem expirauit.] Non dissimilis sors, manet sedis Apostolicæ contemptores ac inhonoratores. Ipsa inhonorato fit eis in ruinam, sin minùs corpoream, at quod longè grauius est, spiritualem.

Et hoc est quod S. Aldelmus Epistola ad Geruntium, prolapsionem in aliam tetriorem voraginem, huic contemptioni denunciat, agens in contemptores quorundam Romanorum rituum. [Si Petro (inquit) claues cœlestis regni à Christo collatæ sunt, de quo Poeta ait,

Clauiger æthereus, portam qui pandit ad æthram.

Quis Ecclesiæ eius, statuta principalia spernens, & Doctrinæ mandata contemnens, per cœlestis paradisi portam, Sanctis gratulantibus ingredietur? Et si ipse potestatem ligandi, atque Monarchiam in cœlo & terra, fœlici sorte & peculiari priuilegio accipere promeruit, quis Paschalis festi regulam & tonsuræ Romanæ ritum refutans, non potiùs se strictis nexibus inextricabiliter obligandum, quàm clementer absoluendũ vllatenus arbitretur?] Haud aliter Claudium Taurinensem Paschalis Papæ cõtemptorem, excipit Ionas Aurelianensis extremo libro de Imag. Quantumuis enim Hæreticus ille obtenderet, Paschalem non implere Apostolicam operationem, nec rectè dici Apostolicum, qui Apostolis custos non esset, idest qui ea non custodiret, quæ Apostolus vita & moribus expresserat: Tamen negat Ionas contemptionem tanti Patris & Prælati, innoxiam fore. Vrgetque in eam rem illud Dauidis 1. Reg. 26. *Quis mittet manum suam in Christum Domini, & innoxius erit?* Addit etiam exemplum Ozæ. [Qui quoniam arcam Dei præsumptuosè sustentare voluit, senten-

tentiam mortis illicò experiri meruit. Tangit namque hoc exemplum eos, qui incautè, prælatos sibi, indignè reprehendendo & despiciendo, quasi casuram eorum vitam manu reprehensionis sustentare nituntur, & Deum offendunt, cuius hi qui præsunt, in prælatione vice funguntur.]

Imò vniuscuiusque membri damnum à violatione capitis meritò esse timendum, tradit optimè S. Auitus Epistola 31. nec non Luidbertus Moguntinus, Epistola ad Regem Ludouicum, edita in calce opusculorū Hincmari. Adhortans enim Regem prædictum ad opitulandum Ecclesiæ, rationem hanc reddit. [Quatitur namque grauiter, & dehonestatur primatus & dignitas eius in sede S.Petri, eo quod inaudita quadam & occulta persecutione, non ab infedelibus & Dominum nescientibus sed ab eis (quod dolendum & plangendum est,) qui Duces & Rectores populi Dei, esse debuerunt, iniurijs appetitur, humana diuinis præferre conantibus; & necesse est, dolorem qui constat in capite, nisi salubris & velox medicina succurrat, paulatim per membra diffundi.]

Hoc ipsum, nempè hanc capitis Ecclesiæ contemptionem & iniuriam, ab omnibus æquè corporis Christi membris haberi debere vt propriam, aliter sed egregiè tradit S.Bernardus Epistola 242. scribens ad Romanos in Eugenium Papam iniurios. [Dolor iste (inquit,) cum sit capitis, non potest non esse & corporis, cuius membrum sum ego. Numquid non dolente capite clamat lingua pro omnibus corporis membris in capite se dolere, & omnia per ipsam, suum caput suumque capitis fatentur incommodum? Dimittite proinde quæso, dimittite, vt plangam paululum apud vos dolorem meum, nec meum tantùm, sed & totius Ecclesiæ. Nonne ipsius vox est hodiè per vniuersum mundum, Caput meum doleo, caput meū doleo? Quis namque vel nouissimus Christianorum in toto sit orbe, qui non glorietur hoc capite, quod ambo illi gloriosi Principes terræ, alter amisso, alter submisso in sua

Cruce capite, suo triumpho extulerunt, suo Sanguine ornauerunt? Ad omnem itaque spectat Christianum, iniuria Apostolorum: & sicut in omnem terram exiuit sonus eorum, sic læsio eorundem, ab omnibus vsquequaque plangitur & doletur.] Nimirum Pontifex est *Pater communis*, cuius inhonoratio & despectio, omnes æquè filios debet tangere.

Idem Argumentum ducere licet, ex eo quod Ecclesia dicitur *mater fidelium*, quod Ecclesiæ elogium per Pontificem comprobari, suo loco est demonstratum. Ex eo porrò *matris* titulo, luculenter omninò pro reuerentia & honore debito Romano Pontifici disputat S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaelem & Leonem; vbi postquàm ex multis scripturis monstrauit, quàm damnosum sit carnali matri esse ignominiosum, aut irreuerentem, concludit. [His igitur & alijs quàm plurimis liquet assertionibus, quid mereatur, etiam carnalis matris contemptus. Et quid de spiritualis genitricis contumelia & exprobratione dicetur? Illa siquidem nos in iniquitatibus conceptos generauit ad mortem; Ista verò culpis remissis, regenerauit ad vitam. Quarum ceu dispar est meritum, ita & dispar pro earum honore aut dedecore præmium; quia carnalem matrem honoranti, longæuitas super morientium terram, & firmamentum cassæ casuræ repromittitur; exasperanti autem eam terrenorum eradicatio fundamentorum. Porrò spiritualem venerantes, longitudinem dierum in dextera Dei videbunt, & in terra viuentium sine fine habitabunt. Spernentes verò illam duplici contritione conterentur, & sicut diploide, confusione sua induentur, & radix eorum de terra viuentium euelletur. Etenim affectio carnalis matris, si nos prohibet à reuerentia spiritualis, penitus relinquenda & abscindenda est nobis.] Quare si oculum qui subsannat patrem, & despicit partum matris suæ, effodient corui de torrente, & comedent eum filij Aquilæ, quanto magis Christianum, qui matrem Ecclesiam, (quo nomine

Pon-

Pontifex inuoluitur,) habet despectui, siue inhonorat, manebunt dira supplicia, & iam ex hac vita, & maximè in futura? In hanc rem insignis est Epistola Stephani Papæ, redarguentis Basilium Imperatorem, eo quod Maximum prædecessorem suum, petulantibus literis dehonestasset.

Porrò non modò despectio & inhonoratio positiua vitio vertitur in hac parte, sed etiam delatio honoris minoris quã pro eo gradu. Vt enim rectè ait Abucara Opusc. 14 *initio*. [à meliore parte, non à minore, appellationes fiunt, ab ijs præsertim qui laudant & honorare volunt.] Vnde eruit, cur B. Virgo non dicatur quod verè est χριστοτόκος, sed θεοτόκος; quia saltem distinctè est honorificentior titulus Deiparæ, quàm Christi paræ. Videndus Phauorinus apud Gellium l. 19. c. 3. monstrans quàm parum absit à vituperatione laus iusto minor. Et hinc apparet, quàm meritò Ioannes VIII. tametsi mollis Pontifex, ideòque ad fugillationem eneruis animi *Papissa* dictus, tamen ægrè tulerit, quod titulis honoris conuenientibus donatus non fuerat à Lamberto Comite. Sic enim ait Epist. 73. carpens mandatas idest missas ab eo literas. [Audientes literas tuas quas mandastis, mirati valdè fuimus super earum verbis inconuenientibus, quæ nec debitas S. Petro laudes resonant, nec Ecclesiasticis concordant regulis, vel doctrinis; cum nobis illa verba mandastis, quæ sæcularibus viris & comparibus tuis scribere solitus es: hoc est cum dicis nobis, *Tuæ nobilitatis*; vel cum dicis nobis, *monemus nobilitatem vestram*; in quo luce clarius mentem vestram cognoscimus erga nos minimè deuotam, sicut putabamus existere.] Similiter Agobardus redarguit Ludouicum Imperatorem, quod scribens ad Põtificem, tenuioribus quàm pro dignitate titulis eum affecisset.

FRV-

FRVCTVS III.

Obedientia venerationi erga Pontificem adiungenda.

NOn erit cultus Pontificis (de quo hactenus,) omninò plenus, nisi coniunctam habeat obedientiam. Itaque hæc quoque, Pontifici tanquam Christi Vicario præstanda est, & quidem ex necessitate, vt ex permultis iuribus latè confirmat Radulphus Tungrensis l. de Canonum obseruantia proposf. 3. & 22. fusèque contra VViclefi hac in parte furorem, Valdensis l. 2. doctrin. c. 44. & 45. Et esse debere hanc obedientiam, non disceptatricem sed cœcam, Auctor Micrologi cap. 25. his verbis docet. [Sedi Apostolicæ omnes per omnia, absque omni hæsitatione, debemus obedire, cui nunquam debitam exhibemus obedientiam, si eius statuta potiùs iudicare, quàm implere curamus. Hoc est enim priuilegium obedientiæ, de sententia sui præceptoris non iudicare, in ijs duntaxat rebus, quas canonicis Scripturis contraire, non videmus; immò statim exequi quod iubetur. Nam quicunque facere noluerit nisi quod priùs sua ratione probauerit esse faciendũ; non tam præceptori suo, quàm propriæ voluntatis arbitrio satisfecisse iudicabitur. Hanc ergo puram obedientiam, cum omnibus spiritualibus nostris præceptoribus certissimè debeamus, maximè tamen Apostolicæ sedi ex intimo corde debemus, quæ totius Christianæ religionis caput est & origo.]

Haud aliter Hugo Etherianus l. 3. contra Græcos c. 17. cuius testimonium est eo acceptius, quod & Græcus fuit; & Sanctissimi Martyris, Stephani Iunioris, qui sub Constantino Copronymo claruit, suffragatione cõmunit sensum suum, his præter cætera. [Æquum igitur est, ratum habere, quod tanta Ecclesia decernit; quod tantus Pontifex enunciat, sine quo viror calami omnis Ecclesiasticæ

tra-

traditionis arefcit, vt memorandus inter Sanctos Beatus Iunior Stephanus afferit: qui nō modò ante Deum fit magni, verùm apud omnem Græcam multitudinem Apostolicæ prædicatur Sanctitatis. Hic magnus vir, cuidam Synodo fubfcribere inuitatus, huiufmodi voces, cum fiducia extulit. Quomodo qui Sanctuaria profanaftis, fanctam conftituiftis Synodum? O nefas! Quomodò vtique vniuerfalis vocetur Synodus, in qua Romanus Pontifex non complacuit? præter quem impoffibile prorfus Ecclefiaftica Canonicè ftabiliri. Ei ergo vertices montium & omnium turba fidelium, genua flectere debet; & pro bellicis increpationibus iugum complecti fubiectionis. Namque Petri Coryphæi & Succefforis eius, gentium principatus & regna, gubernaculo fubduntur. Huius Ecclefia, de fe fplendorem emittit femper, & non tenebrefcit, à qua exit lex & iudicium, ad quam homines vndique terrarum conueniunt, & meritò.]

Recitat vifionem lintei S.Petro obiectam, in fignum demandatæ illi à Deo operæ ad gentium conuerfionem. Tum fubdit. [Quibus ex rebus liquidò claret, quod Petrum eiufque Succefforem, Principem Chriftus & caput, non modò Latinorum, Græcorum Occidentis, ac Septentrionis vniuerfi, verùm Armeniorum, Arabum, Indorumque, Madianitarumque, ac Amalecitarum conftituit. Ob quam rem, occidui folis limites vniuerfi, Petri Succefforem, ex tunc fibi Dominum recognofcunt, & fub illo præfule diriguntur: quod omnem ab vtero matris errantem facere opportunum eft.] Concludit paulo poft. [Quicunque ergo Nauiculam Petri fpernit, incautè nauigat, & nifi plumbeas moles peruicacitatis reijciat, influent maria. Indecens quippè, ac inconfentaneum eft, legem matris diffoluere, *Audi* (inquit Salomon,) *fili, fermones Patris tui, & ne abijcias legem matris tuæ*. Hæc eft illa pia & Sancta mater, quæ non quomodolibet, fed Chrifto prouidente, inftruente paracleto, atque dictante Petro, Spiritum ex Filio

Filio procedere asseuerat.] Sic Hugo quoad illam veritatem, de qua Græci semper iugi impatientes, altercabantur cum Romana Ecclesia. Sed idem de quocunque alio Pontificum decreto, æquè dici posset.

Et ita dictum reipsa est quoad alia puncta, à S. Cyrillo Alexandrino in Thesauro. Non inuenitur quidem is locus in vulgato hactenus Thesauri opere. Sed eam editionem esse multipliciter mutilam, constat ex multis, quæ Cyparissiota ex eo Opere allegat, nec reperiuntur in Opere Thesauri hactenus vulgato. Inueniri tamen locum de quo agimus, etiamnum alicubi, certo argumēto est, quod Hieronymus Donatus in Apologet: de Rom. Sedis principatu, & Turrianus lib. 2. de Pontificis authoritate supra Concilia, ac ex eo Lindanus l. 4. Panopl. c. 87. adducunt Græca Cyrilli Verba; δεῖ (inquit) ἡμᾶς ὡς μέλη ἐμμένειν τῇ κεφαλῇ ἡμῶν, τῷ τῆς Ῥώμης ἀρχιερεῖ, καὶ τῷ Ἀποστολικῷ θρόνῳ ἀφ' ἡμετέρου ἐστὶ ζητῆσαι τί πιστεύειν καὶ τί δοξάζειν μέλλομεν καὶ κρατεῖν· ὅτι αὐτοῦ μόνου ἐστὶ ἐλέγχειν, ἐπιδιορθοῦν, ἐπιτιμᾶν, ἐπικυροῦν, διατιθέναι λύειν καὶ δύσμειν. Hæc Latinè sic vertit Turrianus.] Debemus nos, vt qui membra sumus, capiti nostro Pontifici Romano, & Apostolicæ sedi adhærere. Ad nos pertinet, ab eo quid credendum, quid opinandum quid tenendum sit, quærere: quoniam, solùm Pontificis sit, arguere, corrigere, increpare, ratum facere, disponere, soluere, & ligare.] Paulo pleniùs eum ipsum S. Cyrilli locum Latinè expressum retulit S. Thomas, Opusc. 1. c. 68. & Opusc. 19: cap. 3. quod etiam si nunc is locus nullibi Græcè extaret, eum non esse suppostitium manifestè euinceret. Nemo enim ausit cogitare, S. Thomā voluisse lectori imponere, proferendo falsa testimonia: eo præsertim opere, quo impugnans Græcos falsi loquij sæpè notatos, facilè eos expertus esset recriminatores, & falsæ allegationis reprehensores. Sic igitur habet locus S. Cyrilli, adductus à S. Thoma, & prolatus etiam à credito Gennadio c. vltimo pro Concilio Florent. f. 12. [Vt membra maneamus in capite nostro, Apostolico throno Romanorum Pontifice, à quo nostrum

strum est quærere, quid credere, & quid tenere debeamus; ipsum venerantes, ipsum rogantes pro omnibus, quoniam ipsius solùm est reprehendere, corrigere, & loco illius ligare qui ipsum ædificauit; & nulli alij quod suum est plenũ, sed ipsi soli dedit; cui omnes iure diuino caput inclinant, & primates mundi tanquam ipsi Domino IESV Christo obediunt.]

Hæc dicit, non Latinus quispiam, vel aulicus palpo, aut imperitus sciolus, sed Græcus Scriptor, sedis Patriarchalis sublimitate, & Sanctitate, ac rerum diuinarum exquisita scientia; omninò eminens: Et dicit ad suos Græcos & Orientales; ac proinde non duntaxat pro Latinis, sed pro omnibus planè fidelibus valet, quod de Latinorum erga Romanum Pontificem exquisita obedientia, dixit his verbis Barlaam Gyracensis, (imo Hieracensis,) Episcopus qui sub annum 1300. Scribebat, Epistola 1. ad suos in Græcia amicos. [Huius gentis vniuersa multitudo, sub vno est ordinata principio; Ecclesia videlicet Romana, & eius Præsule, quem omnes honorant & metuunt; non tanquam armis & vi dominantem, nec tanquam humana lege vel generis successione, vel multitudinis rumore dominium sumentem, sed tanquam ab ipso Domino Christo ordinatum, & in terris vices gerere ab eo constitutum. Itaque illius mandata, cum omni reuerentia, omnes non tanquam Apostolica tantùm, verùm etiam Dominica scripta recipiunt & adorant; & nihil ita durum ab eo iubetur, vt non quietè parati sint ad implendum, & omnes ab illo corrigi sua & retractari suscipiunt, omniumque Sacerdotium ab eo dependet. Et ipse cum circa se Synodo, cum grandi authoritate & potestate, nullo prohibituro existente; corrigit omnia, tractat, confirmat, irritat, statuit, inhibet; mittit ad vniuersas partes Doctores visitaturos singulas prouincias, & eos qui in eis animabus præsunt; & examinaturos, quis modus illorum, quomodò sacra tractant mysteria, quomodò se gerunt cum grege Domini, quo-

modò secundùm se viuunt, vt horum relatione facta, & quod deficit ab illa sede suppleatur, & quod peccatur, corrigatur. Et horum quodlibet facillimè fit. Nemo enim est qui non putet, Ecclesiæ illi aduersari, periculum inferre animæ salutis.]

In Capitulari Gregorij II. ad Marinianum ac Georgium suos in Baioriam legatos c.5. præscribitur, vt moneant eos quibus baptismus collatus fuerit, deinceps necessarium illis fore, obedire corde promptissimo, Præsuli sedis Apostolicæ, cui cuncta subiacet religio, & vniuersa generalitas populorũ, Christiani nominis renotata signaculo: vt irreprehensibile placitumque fiat corpus Ecclesiæ per Christum Dominum nostrum. Dedi ferè verba loci nonnihil lacunosi, sed sensus est perspicuus, planeque fert, omnes fideles baptizatos, ex quo ad Christi plebem pertinent, debere Romano Pontifici obedientiam; Eaque obedientia neglecta, nec fidem, nec quamcumque pietatem, aut bona opera, prodesse ad salutem posse, grauiter contestati sunt Patres Concilij Turonensis aduersùs Nomenoium Britonum Ducem congregati, vt videre est apud Lupum Ferrar. Epist. 84.

Huiusmodi obedientiam erga Romanæ Ecclesiæ Pontificem, non ab infima duntaxat Christiana plebecula, sed ab omnibus fidelibus, etiam Imperatoribus pendi debere, grauissimè contestatus est S. Gelasius I. Epist. 8. Nec tantum neminem esse ab hac obedientia exemptum, sed ne eximi quidem posse, affirmat Panorm. ad c. *cum instantia* de censibus, & Corradus Brunus lib. 1. de seditiosis c. 5. num. 2. qui rationibus vtitur non inidoneis. Sed præstat audire Gelasium ex Epistola 8 quæ est ad Anastasium Imperatorem; Eum enim ferocientem & efferentem se supra Ecclesiam, sic affatur Gelasius ibi, præter cætera. [Absit quæso à Romano Principe, vt intimatam suis sensibus veritatem, arbitretur iniuriam. Duo quippè sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, autho-

authoritas sacra Pontificum, & Regalis potestas. In quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis Regibus hominum, in diuino reddituri sunt examine rationem. Nosti etenim, fili clementissime, quod licet præsideas hûmano generi dignitate; rerum tamen præsulibus diuinarum, deuotus colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expetis. Inque sumendis cœlestibus Sacramentis, eisque (vt competit) disponendis, subdi te debere cognoscis religionis ordine, potiùs quàm præesse. Nosti itaque inter hæc ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem. Si enim quantum ad ordinem pertinet publicæ disciplinæ, cognoscentes Imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis, ipsi quoque parent religionis Antistites, ne vel in rebus mundanis, Ecclesiæ videantur obuiare sententiæ, quo rogo te, decet affectu, eis obedire, qui prærogandis venerabilibus sunt attributi mysterijs? Proinde sicut non leue discrimen incumbit Pontificibus, siluisse pro Diuinitatis cultu, quod congruit: Ita his (quod absit,) non mediocre periculum est, qui cum parere debeant, despiciunt. Et si cunctis generaliter Sacerdotibus, rectè diuina tractantibus, fidelium conuenit corda submitti; quanto potiùs sedis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem cunctis Sacerdotibus & diuinitas summa voluit præeminere, & subsequens Ecclesiæ generalis iugiter pietas celebrauit? Vbi pietas tua euidenter aduertit, nunquam quolibet penitus, humano consilio æquare se quemquam posse illius priuilegio vel confessioni, quem Christi vox prætulit vniuersis, quem Ecclesia veneranda confessa semper est & habet deuota Primatem.] Addit posse aliquos, aduersùs stimulum recalcitrare, & debitam Christi Vicario obedientiam excutere per contumaciam; sed diuinam constitutionem firmam nihilominus perstituram, & inconuulsam: exitium verò post cassos renisus ijs certum esse, qui iusta & à Deo imposita Imperia detrectauerint. Similiter Gre-

gorius II. Epist. 2. ad Leonem Isaurum, contestatur; quod Imperatores qui piè & in Christo vixerunt, Ecclesiæ Pontificibus obedire minimè recusarunt. Grauissimè quoque in hanc rem inter Pontifices disserit S. Gregorius VII. lib. 7 regist. Epist. 24.

Sanctus Cyprianus in ea denunciatione frequens est, quam à Gelasio factam dixi, detrectantibus parere capiti Ecclesiæ, Christo Domini. Sed luculenter Epist. 55. n. 22. [Cum scriptum sit, (inquit,) *Neque maledici regnum Dei consequentur*; Iterum in Euangelio suo dicat; *Qui dixerit fratri suo, fatue, & qui dixerit racha, reus erit in gehenna ignis*; quomodò possunt censuram Domini vltoris euadere, qui talia ingerunt, non solùm fratribus, sed & Sacerdotibus, quibus honor de Dei dignatione conceditur, vt quisquis Sacerdoti eius, & ad tempus hìc iudicanti non obtemperaret, statim necaretur? In Deutoronomio loquitur Dominus Deus, dicens, *Et homo quicunque fecerit in superbia, vt non exaudiat Sacerdotem, aut Iudicem quicunque fuerit in diebus illis, morietur homo ille; & omnis populus, cum audierit timebit, & non agent impiè etiam nunc*. Item ad Samuelem, cum à Iudæis sperneretur, DEVS dicit, *non te spreuerunt, sed me spreuerunt*. Et cum leprosum mundasset, *Vade* (inquit,) *& te monstra Sacerdoti*. Et cum postea tempore Passionis alapam accepisset à seruo Sacerdotis, cumque ei dixisset, sic respondes Pontifici? aduersùs Pontificem Dominus contumeliosè nihil dixit, nec quicquam de Sacerdotis honore detraxit, sed innocentiam magis asserens, & ostendens, *Si malè* (inquit,) *locutus sum, exprobra de malo: si autem benè, quid me cædis?* Item in Actis Apostolorum, postmodùm Beatus Apostolus Paulus cum ei dictum esset; *Sic insilis in Sacerdotem DEI, maledicendo?* quamuis Domino iam Crucifixo, sacrilegi & impij & crudeli illi esse cœpissent, nec iam quidquam de Sacerdotali honore & authoritate retinerent, tamen ipsum quamuis inane nomen & vmbram quandam Sacerdotis cogitans

Pau-

Paulus, *Nesciebam*, (inquit) *fratres, quia Pontifex est, scriptum est enim, Principem populi tui non maledices.* Cum hæc tanta ac talia & multa alia exempla præcedant, quibus Sacerdotalis authoritas & potestas de diuina dignatione firmatur, quales putas esse eos, qui Sacerdotum hostes & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec præpotentis Domini comminatione, nec futuri iudicij vltione terrentur? Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata Schismata, quàm inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur.]

Sapientissimè id docuit & verbis & factis Osuui in Anglia Rex. Nam mota lite, an vsus Romanæ Ecclesiæ circa diei Paschatis celebrationem tenendus esset, an retinendus vsus Iudaicus, celebrandi Pascha 14. luna; cum VVilfridus Catholicus Colmanum ea in parte Schismaticum, vrgeret exemplo S.Petri & Successorum eius, quibus in Petro Christus dedit claues Regni Cœlorum; Ait Rex; Verè ne Colmane, hæc B.Petro dicta sunt à Domino? Qui ait: Verè Rex. Rursumque sciscitatus, an caput aduersæ factionis tale aliquid à Christo audisset; vtrisque negantibus audisse, sed consentientibus vnanimiter, id soli S.Petro dictum esse, subintulit Rex. [Et ego vobis dico, quia hic est ostiarius ille cui ego contradicere nolo, sed inquantum noui, vel valeo, huius cupio in omnibus obedire statutis, ne fortè me adueniente ad fores Regni Cœlorum, non sit qui reseret, auerso illo qui claues tenere probatur.] Dedi verba Bedæ l.3. histor. Ecclesiast. Anglo. c.26. Multa in hanc sententiam legere licet apud Agobardum initio Operis de comparatione vtriusque Imperij ad Ludouicum Imperatorem, vbi admonet eum quanta reuerentia agendum sit cum Romano Pontifice, quanta eidem humilitate obediendum. Ex vsu antiquo Latinos Principes non ausos connubia cum Græcis inire, nisi de assensu Romani Pontificis prodit Nic.Greg. l.6. histor. n.4. quod monstrat

quan-

quanto ſtudio ei obedirent in neceſſarijs, qui tantum ei deferebant in rebus alioqui liberis.

Adducit in huius obedientiæ incentiuum Petrus Chryſologus ſerm. 175. exemplum Chriſti, quem cum exiſtet edictum à Cæſare Auguſto Ethnico homine, & cui nihil reuera iuris in Chriſtum erat, illico obediſſe conſtat, & per matrem deferri voluiſſe in Bethleem, ad nomen ſuum Romanis tabulis in ſtirpis ſuæ principio inferendum, vt ferebat edictum Cæſaris. Hoc ergo cum recitaſſet Chryſologus ſubijcit;] Libet hìc aliquid de dolore dicere. Edicto Cæſaris, & Pagani, Dominus obtemperaturus occurrit. & Decreto B. Petri, Decreto Principis Chriſtiani, ſeruus adhuc aliquis irreuerenter obſiſtit?] An idem ibi *Princeps Chriſtianus*, cum Petro? Nam eum ſæpè *Principis* nomine donatum, liquet ex titulorum ſyllabo. Quod ſi *Princeps*, ibi pro temporali poteſtate ſuprema accipitur, corripiunturque Chriſtiani erga ſuum Principem iam Chriſtianum inobedientes, cum Chriſtus Pagano Principi indebitam obedientiam detulerit: ſaltem tamen quod de Petro dicit Chryſologus, in Pontificem Romanum cadit. Meritòque dolet, Chriſtum pro nobis obediuiſſe Pagano; Chriſtianos ſummo Vicario obedientiam detrectare. Alia huius obedientiæ incentiua, congerit Michael de Aninyon l. de vnit. Ouilis & Paſtoris c.29. varias ad id, (vt vocat,) meditationes cõcinnans. Videndus item Gabriel Biel tract. cui titulis eſt, *Defenſorium obedientiæ Apoſtolicæ ad Pium II.*

Concludo Verbis Auctoris Micrologi c.25. vbi referens ſcrupulum Germanis quibuſdam ſubortum aduersùs Decretum Gregorij VII. vt Ieiunium æſtiuum quatuor Temporum intra octauam Pentecoſtes celebraretur, quod Decretum Concilio Moguntino ſub Henrico II. idem Ieiunium alliganti ſecundæ quartæ feriæ menſis Iunij aduerſabatur, vnde ambiguitas vtri potiùs Sanctioni parendum eſſet: Hæc inquam referens Auctor Micrologi, addit. [Cur more Phariſæorum, liquamus culicem, glutientes Camelum?

lum? Cur inquam huiusmodi scripta præuaricari plus vereamur, quàm sedis Apostolicæ Decretum &c. cuius authoritati nullatenus præiudicare possunt, cui omnes per omnia absque omni hæsitatione debemus obedire; cui nunquam debitam exhibemus obedientiam, si eius statuta potiùs iudicare quàm implere curamus. Hoc est enim priuilegium obedientiæ, de sententia sui præceptoris non iudicare, in ijs duntaxat rebus quas canonicis Scripturis contraire non videmus; imo statim exequi quod iubetur. Nam quicunque facere noluerit nisi quod priùs sua ratione probauerit esse faciendum, non tam præceptori suo quàm propriæ voluntatis arbitrio satisfecisse iudicabitur. Hanc ergo puram obedientiam cum omnibus spiritualibus nostris præceptoribus certissimè debeamus, maximè tamen Apostolicæ sedi ex intimo corde debemus, quæ totius Christianæ Religionis caput est & origo.]

FRVCTVS IV.

Virulentia Schismatis, & inbobedientiæ erga Pontificem.

EX Constitutis circa obedientiam Pontifici prout Ecclesiæ capiti exhibendam, eruendum insuper est, quàm graue, quamque auersandum sit peccatum Schismatis, etiam priusquam per illud fides exscindatur. Est enim Shisma peccatum, non contra fidem; atque adeò ab hæresi diuersum, vt philosophatur Cresconius approbāte S. Augustino l.2. contra eum cap.3. Est itaque Schisma, peccatum contra obedientiam. Sanctus quidem Thomas 2.2. q.39. art.1. ait, Schisma esse peccatum contra charitatem, quia charitatis est vnire & conciliare ad inuicem caput & membra, ipsaque membra inter se. Quatenus ergo Schisma impetit & oblædit eam vnionem, infertque disiunctionem ab Ecclesiæ capite aut membris, eatenus violat specialiter charitatem; ad quam pertinet volitio nexus & coniunctionis cum capite & membris Ecclesiæ. Sicut ta-

tamen Schisma violabit fidem, si spectetur prout est volitio disiungendi se ab vnitate fidei cum capite & membris Ecclesiæ; Ita violabit obedientiam, si spectetur prout est detrectatio subiectionis ad caput Ecclesiæ. Qua ratione,vt habetur ex multis quæ adducit Michael Aninyon in tract. de vnit. ouilis & Pastoris c.8.9.& 10. Schisma est grauissimum peccatum, taleque ac tantũ, vt neget Valentia 2.2. d.3. q.15. par.2. dari paruitatem materiæ qua eximatur à graui & mortali peccato: cum separatio ab Ecclesiæ vnitate & capite prout tali, sit res grauis, in quacunque tandem materia contingat: ac proinde sola indeliberatione aut imperfectione actus, potest ita tenuari, vt ad mortalem culpam non accedat, sicut de blasphemia & periurio dicitur.

Damna maxima huic peccato adiuncta,prosequitur Cõradus Brunus l.1. de hæret. c.16. & quanta sint patere satis potest, ex vastitate illata Ecclesiæ, per ea viginti nouem Schismata quibus Ecclesiam esse infestatam, notauit idem Brunus l.1. de Seditiosis c.3. Meritò igitur & æternum exitium manet Schismaticos, & plerumque etiam temporale, quo æternæ ipsorum calamitati & immedicabili contritioni proluditur. Exitium æternum Schismaticos manere, Beda serm. de D.Petro & Paulo *sub finem*, optima ratione confirmat. [Ideò (inquit,) B.Petrus qui Christum vera fide confessus, vero est amore secutus, specialiter claues Regni Cœlorum, & principatum iudiciariæ potestatis accepit, vt omnes per orbem credentes intelligant, quia quicũque ab vnitate fidei vel societatis illius quolibet modo segregant semeptisos, tales nec vinculis peccatorum absolui possunt, nec ianuam Regni Cœlestis ingredi.] Egregiè quoque pensata Schismatis malignitate id tradidit S.Irenæus l.4. c.26. verbis illis. [Iudicabit autem *DEVS*, & eos qui Schismata operantur; qui sunt immanes, non habentes DEI dilectionem, suamque vtilitatem potiùs considerantes quàm vnitatem Ecclesiæ; Et propter modicas

dicas & quaslibet cauſas, magnum & glorioſum corpus Chriſti conſcindunt & diuidunt, & quantum in ipſis eſt, interficiunt; pacem loquentes & bellum operantes, verè liquantes culicem, & camelum tranſglutientes. Nulla enim ab eis tanta poteſt fieri correptio, quanta eſt ſchiſmatis pernicies.] Hoc dicit, quia ſchiſmatici obtendunt ſchiſmati & diſceſſioni ſuæ ab Eccleſia, aliquid correptione & emendatione dignum. At nullius abuſionis inemendatio tanti eſt, vt cum ſchiſmatis virulentia componi meritò poſſit. Vnde omnia potiùs incommoda ſubeunda eſſe, quàm ſcindendam ſchiſmate Eccleſiam, grauiſſimè admonet Dionyſ. Alexand. apud Euſebium VI. hiſtor. Iudicium porrò vltorium, quod ſchiſmaticis denunciat S. Irenæus loco allegato, pertinere ad æternum exitium in extremo Iudicio decernendum, patet ex calce cap. 56. eiuſdem libri.

Nonnulli verò Patres, temporariam vltionem iam ex hac vita ſchiſmaticis à Deo repẽdi ſolitam vrgent, vt ſchiſmatis virulentiam manifeſtent. Præſtitit hoc fusè & validè S.Cyprianus lib.de vnit.Eccleſ.præſertim nu.59. Vbi agens de Schiſmatico. [Auerſandus (inquit) eſt talis, atque fugiendus, quiſquis fuerit ab Eccleſia ſeparatus. Peruerſus eſt huiuſmodi, & peccat, & eſt à ſemetipſo damnatus. An eſſe tibi cũ Chriſto videtur, qui aduersùs Sacerdotes Chriſti facit; qui ſe à cleri eius, & plebis ſocietate ſecernit? Arma ille contra Eccleſiam portat, contra Dei diſpoſitionem repugnat; hoſtis altaris, aduersùs ſacrificium Chriſti rebellis, pro fide perfidus, pro Religione ſacrilegus, inobſequens ſeruus, filius impius, frater inimicus, contemptis Epiſcopis, & Dei Sacerdotibus relictis, conſtituere audet aliud altare, precem alteram illicitis vocibus facere, Dominicæ hoſtiæ veritatem per falſa ſacrificia prophanare; nec dignatur ſcire, quoniam qui contra ordinationem Dei nititur, ob temeritatis audaciam diuina animaduerſione punitur. Sic Chore, & Dathan, & Abiron, qui ſibi contra Moyſem &

 Aaron

Aáron sacrificandi licentiam vendicare conati sunt; pœnas statim pro suis conatibus pependerunt. Terra compagibus ruptis in profundum sinum patuit, stantes atque viuentes recedentis Soli hiatus absorbuit. Nec tantùm eos, qui authores fuerant, Dei indignantis ira percussit; sed & cœteros ducentos quinquaginta participes eiusdem furoris & Comites, qui coâgulati cum eisdem simul ad audaciam fuerant, exiens à Domino ignis properata vltione, consumpsit; admonens scilicet & ostendens, contra Deum fieri, quidquid improbi fuerint ad destruendam ordinationem Dei, humana voluntate conati.] Egregiè idem argumentum ad atrocitatem schismatis aperiendam vrget Sanctus Augustinus l.2. de Baptismo cap.6. & sæpè alibi agens contra Donatistas, initio non nisi schismaticos. Eo cap.6. monstrans crimen traditionis librorum Sacrorum, cuius sub Diocletiano admissi insimulabantur Catholici, non æquare crimen schismatis. [An (inquit) grauiora sunt crimina traditorum, quàm schismaticorum? Non afferamus stateras dolosas vbi appendamus quod volumus, & quomodo volumus pro arbitrio nostro, dicentes, hoc graue, hoc leue est: sed afferamus diuinam stateram de Scripturis sanctis, tanquam de Thesauris Dominicis, & in illa quid sit grauius appendamus: imò non appendamus, sed à Domino appensa recognoscamus. Tempore illo quo Dominus priora delicta recentibus pœnarum exemplis cauenda monstrauit, & idolum fabricatum, atque adoratum est, & propheticus liber ira Regis contemptoris incensus & schisma tentatum: Idololatria gladio punita est; exusti libri Bellica cœde & peregrina captiuitate, schisma hiatu terræ sepultis authoribus viuis, & cœteris cœlesti igne consumptis. Quis iam dubitauerit, hoc esse sceleratius commissum, quod est grauius vindicatum?]

In eandem sententiam fusè & potẽter disputat Clemens Rom. lib.6. Constit. qui est de schismatibus. Libo nonnulla. [Primum omnium (inquit cap.1.) cauete Episcopi, hæreses,

reſes, quæ horrendæ & difficiles, & à Deo maximè auerſæ ſunt, eaſque fugite vt ignem, qui appropinquantes vrit. Deinde fugite etiam ſchiſmata. Nec enim fas eſt declinare mentem ad ſceleratas hæreſes, neque ab ijs, qui vnum atque idem ſentiunt, ambitionis cauſa ſeiungi atque diſtrahi. Hæc enim ſchiſmata cum quidam olim tentare auſi eſſent, non tulerunt impunè. Nam Dathan & Abiron, quia ſe Moyſi oppoſuerunt, demerſi ſunt. Chore autem & quinquaginta cum eo, qui ſeditionem in Aáron concitarunt, igne arſerunt.] Addit cap. 2. [Conſideremus igitur chari fratres, quæ eorum gloria, qui ſchiſma fecerunt, & quæ in eos Domini ſententia. Etenim ſi is, qui contra Reges ſeditiones facit, ſupplicio dignus eſt; licet filius, licet amicus ſit, quanto magis erit, qui aduersùs Sacerdotes facit? Quanto enim Sacerdotium regno præſtat, vtpotè pro anima certans, tanto grauiores pœnas debet, qui audet vel nutu oculorum aduerſari. Atqui nullus qui reſiſtat, inultus euadit. Non enim Abſalon & Abedada, qui & Seba dictus eſt; impuniti remanſerunt, neque Chore & Dathan.]

Excurrit in horum omnium ſeditiones, præſertim Chore & Dathan, qui aduersùs Moyſem ſanctiſſimum Ducem (quem ibi Clemens belliſſimè pingit ſuis coloribus) atrox ſchiſma conflarant. Tum concludit cap. 4. [Si ergo DEVS, ijs qui cupiditate principatus defecerunt, continuò ſupplicium inflixit, quanto grauius impiarum hæreſum principibus, & auctoribus inferet? An non vehementiùs puniet eos, qui in ipſius DEI prouidentiam, vel creationem mundi blaſphemi ſunt? Verùm vos fratres, de exemplis ſanctæ Scripturæ eruditi, cauete ne non idem ſentiatis, neue vnionem veſtram diſcindatis; quoniam qui opinionis nefariæ auctores fiunt, hi populos ad interitum dirigunt. Ac ſimiliter vos Laici, ne accedatis ad eos, qui tradunt contraria Deo, neque impietatis eorum participes ſitis. Ait enim, *Recedite de medio horum virorum, ne vnà cum eis pereatis;* & iterum. *Exite è medio eorum, & ſeparamini*, ait Do-

minus. *Et immundum ne tetigeritis, & ego recipiam vos.*]

Quod ait, cauendos principes impiarum hæresum, spectat ad schismaticos, vt patet ex capitis titulo apud Turrianum & Bouium. Et potest sanè schisma numerari inter hæreses, siue spectato vocis cortice; (Schisma ius enim ex suo sibi cerebro, eligit caput à Deo non Constitutum; Nam saltem vult sequi suum Iudicium, abiecto sensu Vicarij Christi) siue attento vsu testatissimo, vt schisma degeneret denique in hæresim, de quo latè Suares lib. 1. defens. fidei cap. 22. Vt proinde schisma sit hæresis inchoatiuè. Imò S. Bernard. serm. in Concilio Generali, significat schisma esse hæresim; Et fauet S. Augustinus 2. contra Crescon. cap. 1. non secernens schisma ab hæresi, nisi penes antiquitatem. Fauet item S. Ambrosius in Satyri fratris monodia, cum de eo à Luciferianis abhorrente, ait. [Non putauit, fidem esse in schismate. Nam etsi fidem erga Deum tenerent, (Luciferiani) tamen erga Dei Ecclesiam non tenebant, cuius patiebantur velut quosdam artus diuidi, & membra lacerari. Etenim cum propter Ecclesiam Christus passus sit, & Christi corpus Ecclesia sit, non videtur ab his exhiberi Christo fides, à quibus euacuatur eius passio, corpusque distrahitur.] Accedit, quod nihil est procliuius, quàm vt exoculante schismaticum malitia sua, prætexatur inobedientiæ honestas, & asseratur rectum, quod reuera est iniquum: quo ipso fit delapsus in hæresim, iuxta illud Petri Damiani Opusc. 5. *initio*; [Vitium in hæresim vertitur, cum peruersi dogmatis assertione firmatur.] Nimirùm viua fidei Regula, est solus Pontifex; ac proinde, qui ab eo se abiungit, destitutus Regula, facilè deflectet. Degenerat igitur schisma in hæresim si inueterascat. Et hoc attendens S. Clemens, potuit inter hæresum sectatores numerare schismaticos; quamuis schisma vt sic, possit esse, salua & intacta fide, tametsi fide periclitante in schismate, vt dixit Ferrandus in 5. Innocentiæ regula *in fine*. Porrò vel ex hac

schis-

schismatis lubricitate in hæresim,intelligi potest,quantum malum sit schisma. De eius malignitate, videndi insuper Optatus lib.7.contra Parmen.*sub medium*.Sanctus Bernardus Epist.219. *initio*. Ioannes Sarisber.Epist.178. & Petrus Cellensis Epist.26.

FRVCTVS V.

Pontifex, in quibusuis circa fidem & mores ambiguis, consulendus.

FRuctum alium perinsignem, ex titulis Pontificijs propositis par est decerpere; nempè nihil debere censeri sanum in fide, & doctrina sanctorum morum, quod Pontifex non probauerit.Quæcunque verò ipse censuerit morbosa & reproba, nulla ratione posse sana, vel admittenda videri; quia Christus omne huiusmodi iudicium circa fidei negotia, dedit Petro & eius successoribus, vt ex innumeris titulis propositis est perspicuum. Egregiè hoc tanquam axioma, ponit Lantfrancus ferè initio libri contra Berengarium, monens consentire in hac re, omnes Doctores. Præclarè idem statuit Chrysologus,Epistola ad Eutichetem *sub finem*,& Theodoretus Epistola ad S.Leonem, qua profitetur se probaturum quæcunque ipse probauerit, & reiecturum quæcunque reiecerit. Religio sit, præterire, luculentissimum, ipsisque veluti Solis radijs in hanc rem scriptum S. Maximi martyris locum, ex Epistola ad Petrum Illustrem, quem ibi S.Maximus hortatur, ne Pyrrho Constantinopolitano ab Apostolica Sede damnato,deferat honorem, vel impendat titulos,homini doctrinam sanam profitenti,conuenientes. Rationem reddit longiusculam, sed cuius quilibet apex, sit cedro dignus. [Neque enim (inquit)tale quid sacra regula eum vocari permittit.A cuncta quippè cecidit sanctitate, qui ab Ecclesia Catholica spontè prosilijt. Non enim fas est illum ex quacunque laude

de cognominari, qui iam olim damnatus eſt, & abiectus ab Apoſtolica Sede Romanæ Vrbis, ob externæ ſenſum opinionis, donec ab ea recipiatur, conuerſus ad ipſam; Imò ad Dominum Deum noſtrum, per piam confeſſionem & orthodoxam fidem, qua ſanctificationem recipiat, ſanctumque vocabulum. Itaque ſi vult hæreticus neque eſſe, neque audire, non iſti aut illi ſatisfaciat; ſuperfluum quippè hoc & irrationabile eſt; quia ſicut vno contra eum ſcandalizato, omnes ſcandalizati ſunt, ita quoque vno ſatisfacto, omnes proculdubio ſatisfient. Feſtinet pro omnibus Sedi Romanæ ſatisfacere. Hac enim ſatisfacta, communiter vbique omnes, pium hunc & orthodoxum prædicabunt. Nam fruſtra ſolummodò loquitur, qui mihi ſimiles ſuadendos, ac ſurripiendos putat, & non ſatisfacit & implorat, Sanctiſſimæ Romanorum Eccleſiæ beatiſſimum Papam, ideſt Apoſtolicam Sedem, quæ ab ipſo Incarnato Dei Verbo, ſed & omnibus ſanctis Synodis, ſecundùm Sacros Canones & terminos, Vniuerſarum quæ in toto terrarum orbe ſunt, Sanctarum Dei Eccleſiarum, in omnibus & per omnia percepit & habet imperium, ac auctoritatem, & poteſtatem, ligandi atque ſoluendi. Cum hoc enim ligat & ſoluit, etiam in cœlo Verbum, quod cœleſtibus virtutibus principatur. Si enim alios quidem ſatisfaciendos ducit, & Beatiſſimum Romanum Papam, nequaquam implorat, ſimile quidem agit ei, qui fortè homicidij, vel alterius cuiuſdam criminis redarguitur, & inſontem ſe non ei qui ſecundùm leges iudicandi ius ſortitus eſt, exhibere feſtinat: ſed tantùm inutiliter & ſine lucro, alijs & priuatis hominibus, munditiam monſtrare ſui ſatagit actus, qui nullam habeant ſe ſoluendi à crimine poteſtatem. Quapropter, Benedicte mi Domine, adhuc magis extende præceptionem, quæ benè vobis & ſecundùm placitum Dei viſa fuiſſe dignoſcitur, qua nemini licentiam habeat, iſte quicquam loqui, & obloqui dogmatis cauſa. Sed liquidò diſcite, voluntatem huius abundantiùs inueſtigantes, ſi velit

annue

annuere penitus veritati: & si hoc agere studuerit, & ad id secundùm rationem accelerat, hortamini eum suggestionem conuenienter facere ad Beatissimum Papam Romanum; quatenùs sic per illius diuinam præceptionem, regulariter quæ circa ipsum sunt,& decentissimè moderetur ad gloriam Dei & vestræ laudem sublimitatis.]

En lydium lapidem Catholicismi, iuxta S. Maximum Græcum Monachum & martyrem, cui Constantinus Manasses, in Annal. num. 148. hoc elogium pangit. [Maximus Monothelitarum impugnator eloquentissimus, aurea illa tuba, Nilus quasi quidam doctrinæ veritatis aurifluus.] In re proposita, dixerim egisse solem. Non enim potuit dilucidiùs explicare, quod omnibus propè titulis Pontificijs supra exhibitis asseritur, Pontificem esse viuam fidei regulam; & quæ ille probarit, sana ac pura; quæ reiecerit, auersanda & refugienda esse. In quam rem, illustria veterum Pontificum dicta collegit Canus lib. 6. de locis cap. 4. Legendæ insuper posteriorum quorundam Pontificum insignes Epistolæ, vt Gelasij Epist. 2. 6. 10. & Tomus de vinculo anath. Epistola Gregorij Quarti ad omnes Episcopos, Nicolai Primi ad Michaelem Imperatorem, Leonis Noni ad Michaelem Cerularium Patriarcham Constantinopolitanum, Innocentij Tertij Encyclica, Gregorij Noni ad Germanum Constantinopolitanum. Quæ & alia deflorantur à Hieronymo Mutio Iustinopolitano Tract. de Romana Ecclesia ad Synodum Tridentinam, & à Coccio tom. 1. lib. 7. art. 7.

Huc pertinet vsus perantiquus consulendi Pontificem in dubijs circa fidem & bonos mores. Quia enim ipse est regula viua, cuius est discernere inter lepram & non lepram, ac probare, vel improbare doctrinam de fide & moribus, idcircò ad eum, omnes qui sunt in vniuerso orbe Ecclesias conuenire necesse est, vt dubitationum solutionem petant, vt ex S. Irenæo lib. 3. cap. 3. supra recitauimus subnotat. 2. verit. 8. Idque semper factum esse, & semper in-
simi-

similibus occasionibus emergentium circa fidem dubiorum esse seruandum, S. Innocentius I. docet rescribens ad Concilium Mileuitanum, cui S. Augustinus interfuerat. Est 93. Epist. inter Augustinianas. [Diligenter ergo (inquit) & congruè Apostolico consulitis honori. Honori inquam illius, quem præter illa quæ sunt extrinsecùs, sollicitudo manet omnium Ecclesiarum, super anxijs rebus, quæ sit tenenda sententia. Antiquæ, scilicet regulæ, formam secuti, quam toto semper ab orbe, mecum nostis, esse seruatam. Verùm hæc missa facio; neque enim hoc vestram credo latere prudentiam. Quod etiam actione firmastis, nisi scientes, quod per omnes prouincias, de Apostolico fonte petentibus Responsa semper emanent; præsertim quotiens fidei Ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & coëpiscopos nostros, non nisi ad Petrum, idest sui nominis & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio; quod per totum mundum possit omnibus Ecclesijs in commune prodesse.]

Idem factis docuit Iustinianus, poscens ab Hormisda Papa cuiusdam dubij solutionem. Verba eius hæc sunt, dignissima quæ exhibeantur. [Vt plenissima fidei perfectio, Doctrina beatitudinis vestræ nobis proueniat, iterum Eulogium virum strenuum, agentem in rebus, iuxta alias causas etiam hanc propter direximus, per quem valdè petimus, vt per omnia Responso Apostolatus vestri circumspecto, & cautissimo, in confessione Catholicæ fidei confirmemur. Post semel enim diuina misericordia donatam Ecclesiæ Catholicæ vnitatem, quidam asserunt, Christum filium Dei Dominum nostrum; pro nostra salute, carne crucifixum, vnum de Trinitate debere prædicari: quod si suscipiendum sit, paterna prouisione, Reuerentia Vestra cautissimo suo Rescripto, quid sequi, quiduè super hoc euitare debeamus, nos certiorare dignetur; quoniam verba videntur facere dissensionem: Nam sensus inter Catholicos omnes vnus esse probatur. Imponite igitur nobis semel

mel susceptum laborem, (Sancte, ac Venerabilis Pater) etiam in hoc prædecessores vestros sequentes, quorum memoriam & amplectimini, & consortio Pontificatus ornatis; & de hac intentione liberos nos properate reddere & securos. Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso Responso nobis fuerit intimatum.] In rebus minus directè ad fidem pertinentibus, si tamen vel minima eius oblæsio timeri meritò posset, aut suspicio esset sauciandæ aliquatenus ex facto quopiam conscientiæ, alij viri Principes, demissè exquisierunt Romani Pontificis sensum, nec nisi eo annuente, porrò pergere sunt ausi. Sic Stephanus II. Papa Epist. 45. in Gretseri Collectaneis, expostulans cum Carolo & Carolomanno fratribus, quod Spurcæ Longobardorum Principum familiæ illigari coniugio vellent; Opponit Religiosum Patris ipsorum factum, qui rogatus despondere filiam suam filio Constantini Copronymi Græcorum Imperatoris Hæretici, professus erat, nunquam se id ausurum, nisi annuente Romano Pontifice. Recentiore memoria, Franciscus Britanniæ Armoricæ Dux, non est ausus inire fœdus cum Saracenis, quoad solam negotiationem, nisi consulto priùs Romano Pontifice Sixto IV. Multo itaque magis exquisiuissent hi Principes, consilium Pontificis, si directè actum esset de aliquo fidei dogmate, vt rectè factum est à Iustiniano cum sapuit. Sanctissimus Angliæ Rex Eduardus, scribens ad Nicolaum Papam, vt in eius Regis vita scribit Aëlredus, etiam in rebus, quæ minimæ videri possent, captabat materiam obedientiæ præstandæ Pontifici, his præter cœtera verbis vtens. [Iustum iudicamus apud vos velut ad solidam petram accedere, & probare omnes bonas actiones nostras.] Quàm non omisisset pius Rex exquirere Pontificis Romani sensum in fidei negotijs, qui omnes bonas actiones suas ad hanc cotem acuere, & probare volebat. Sed nunc nobis satis est, quod ex vsu antiquo à Regibus quoque & Principibus, Romanus Pontifex in fidei negotijs consuleretur.

Idem fecere viri & doctissimi & sanctissimi; quos inter, S.Hieronymum in Prolegomenis prænotat.3. adduximus, consulentem S.Damasum, quo longè superior erat eruditione; nec aliquid circa fidem tutum fore arbitrantem, quod Damasus non probasset. Iuuat adducere correptum admiratione circa hoc Carolum Magnum lib. 1. de Imaginibus cap.6. non illo opere nupero in Caluini incude fabrefacto, fartoque Iconomachorum erroribus, sed alio perantiquo, quod Augustinus Steuchus lib.2. contra Vallam *pag.mihi* 272. extare ait in Bibliotheca Vaticana cui ipse præerat, vetustissimum, literis Longobardicis exaratum, ex quo refert hæc præter cætera. [Romana Ecclesia, sanctæ fidei spiritalibus munita armis, & à fonte lucis & origine bonitatis., salutaribus satiata fluentis, & horrendis atrocibusque hæresum obsistit monstris, & melliflua prædicationis pocula catholicis per orbem ministrat Ecclesijs. Nam Beatissimus Hieronymus, vir diuinis legibus, & multarum linguarū peritia eruditus, dum Bethleemiticis moraretur in aruis, & à Beato Papa Damaso Romæ posito de difficilibus consuleretur quæstionibus, eum pro causis fidei versa vice consuluisse dignoscitur; & siue tacendarum, siue dicendarum hypostaseon, vel quibus in Orientalibus partibus communicare debeat, humilibus apicibus, vt apices accipiat deprecatur. Mira res, & magnis prædicanda præconijs; interrogat, à quo interrogatur; consulit, à quo consulitur; qui magistrum se in interpretandis diuinis scripturis sentit, in causis fidei venerandi Pontificis se discipulum minimè erubescit; & cui sacræ legis quæstionum nexus enodat, vtrum hypostases dicere debeat, quibusue in Oriente communicaret efflagitat. Vnde datur intelligi, sanctos & eruditos viros, per diuersas mundi partes prædicationis & scientiæ lampade coruscātes, non solùm à Sancta Romana Ecclesia non recessisse, sed etiam tempore necessitatis ob fidei corroborationem, & ab ea adiutorium implorasse: Quod regulariter (vt præfati sumus, & exem-

plis

plis docuimus) omnes Catholicæ debent obseruare Ecclesiæ, vt ab ea post Christum, ad muniendam fidem adiutorium petant; quæ non habens maculam, nec rugam, & portentosa hæresum capita calcat, & fidelium mentes in fide corroborat.]

Possessor, Africanus Episcopus, & ipse eruditus, quandoquidem & ab alijs consulebatur in dubijs, (vt ipse refert) & conscriptos à se in Apostolum Commentarios insinuat; Hormisdam tamen Papam, de dubitationibus sibi propositis, ad plenam securitatem consuluit, ista præfatus. [Decet & expedit ad capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de sanitate membrorum. Quis enim maiorem erga subiectos sollicitudinem gerit, aut à quo magis est nutantis fidei stabilitas expetenda, quàm ab eius sedis præside, cuius primus à Christo rector, audiuit, *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*.] Æquè S. Anselmus, tametsi Vrbano Papa longè eruditior, ad illum causam Roscelini refert, certus futurus, cum eius responso firmatus esset. [Quoniam (inquit) diuina prouidentia vestram elegit sanctitatem, cui vitam & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret: ad nullum alium rectiùs refertur, si quid contra catholicam fidem oritur in Ecclesia; vt eius authoritate corrigatur; nec vlli alij tutiùs, si quid contra errorem respondetur, ostenditur, vt eius prouidentia examinetur. Quapropter sicut nulli digniùs possunt, ita nulli libentiùs præsentem Epistolam, quàm vestræ destino sapientiæ, quatenùs si quid in ea corrigendum est, vestra censura castigetur; & quod regulam veritatis tenet, vestra authoritate roboretur.] S. Bernardus Epist. 190. *initio*, eodem modo præfatur, referens ad Innocentium Secundum de Petri Abelardi nouitatibus. [Oportet ad vestrum referri Apostolatum, quæque scandala emergentia è regno DEI; ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimùm resarciri damna fidei, vbi non possit fides sentire de-

fectum. Hæc quippè huius prærogatiua Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est, *Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua?* Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur. *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Id quidem modò necessarium tempus est, vt vestrum agnoscatis (Pater amantissime) principatum, probetis zelum, ministerium honoretis. In eo planè Petri impletis vicem, cuius tenetis & sedem, si vestra admonitione, corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestra authoritate conteritis fidei corruptores.]

Petrus Damiani Opusc. 7. *initio*, luculenter astipulatur huic veritati, verbis illis ad S. Leonem IX. [Quoniam Apostolica Sedes omnium Ecclesiarum mater esse ex ipso veritatis ore cognoscitur, dignum est, vt si quid vspiam dubitationis emerserit, quod ad animarum videatur pertinere negotium, ad ipsam velut ad Magistram, & quodammodò fontem cœlestis sapientiæ recurratur; quatenus ex illo vno capite Ecclesiasticæ disciplinæ lumen prodeat, quo discussis ambiguitatum tenebris, totum corpus Ecclesiæ perspicuo veritatis nitore clarescat.] Idem Damiani Opusc. 5. *in fine*, post enarrationem gestorum abs se Mediolani, in causa Clericorum Simoniacorum, sic habet. [Ecce omnem discretionis illius ordinem, apud Mediolanensem vrbem habitum, breuiter exposuimus. Adhuc tamen vtrum Sedis Apostolicæ iudicio placeat, ignoramus. Nos enim si quid errauimus, ad Petri magisterium corrigendi libenter accedimus, & retractationis, opprobrium non veremur. Hæc est enim illa (vt ita loquar) officina fabrilis, cui nimirum is qui fabri dicebatur filius præsidet: Ad cuius regulam, omnis meritò moneta reducitur; ad cuius rectitudinis lineam, quicquid vspiam deprauatum fuerit, reformatur.]

Petrus Cellensis ad Alexandrum Papam Epist. 1. [In grauissimis quæstionibus, sicut olim ad Moysem, sic nunc Pater Venerande, ab omni Ecclesia Dei recurritur ad B. Pe-

tri

tri & vestram sedem. Tam enim communiter communis imponitur vobis sollicitudo omnium Ecclesiarum, quàm singulariter & specialiter Petro videtur dictum, *Et tu conuersus, confirma fratres tuos.*] Idem Epist. 112. [Est auro locus in quo conflatur, & habet argentum venarum suarum principium, sedem Petri & curiam Romanam, quæ claues cœli principaliter tenet, & clausura consiliorum DEI reserata, dispensante Deo, vnguentum gratiæ à capite vsque in oram vestimenti habet complucre. Hæc sedes Petri, id est Petra in qua Moyses residet, videlicet lex DEI Immaculata conuertens animas, fragosa quæque hæreticorum conciliabula elidit & allidit profanas vocum nouitates resecat & rescindit, superfluum confodit & iugulat, hiantia & ecliptica complet & illustrat. Vtinam salua veritatis authoritate, lance communis Concilij, hæc Domina & moderatrix totius Christianitatis, conceptionem virginis librasset & approbasset, & à mari vsque ad mare hanc propagasset. Sole, id est Apostolico, ac Luna, id est curia Romana, præeunte: Tam securè, quàm expeditè, in lumine vultus eorum, gressus meos ponerem & disponerem; ex hoc videns vitare lubricum & sequi solidum & securum.]

Balduinus Cantuariensis Antistes, vel potiùs ex eius persona Petrus Bles. sic affatur Vrbanum Papam Epistola 99. [Domus Dei, quæ in lapide adiutorij super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum stabilita; à Petro, & à successoribus eius; formam semper eruditionis & statum incolumitatis accepit. Quod enim stipiti rami, quod capiti membra, quod radij Soli, quod fonti riuuli, hoc Apostolicæ Sedis eminentiæ, debent Ecclesiæ omnes, quas vbique terrarum Religio Christiana fundauit.]

Consultò omisi (breuitati consulens) Sophronij Patriarchæ, Synodicam ad Honorium Papam, qua luculentum huius veritatis testimoniū continetur, ritè libratum à Turriano lib. 2. contra Magdebur. cap. 4. Quin etiam omnium Christianorum sæculorum similem praxim exhibent varij, nomi-

nominatim Canus lib. 5. de locis cap.7. Marcus Antonius Capellus disput. de successione Roman. Pontificis in Petri Pontificatum cap.2.sect.7. Onuphrius in Opere de Primatu S.Petri, Bosius lib.5.de Signis cap.3. & lib.18.cap.4.& 5. Bzouius in Romano Pontifice cap. 17. Gerardus Vossius ad Epistolam Gregorij IX. scriptam Germano Patriarchæ Constantinopolitano, vbi Gregorius hanc veritatem tradit omninò insigniter, sicut & S. Auitus Epist.36. Valent hìc denique, omnia quæ de consulendis cum veritas exquiritur Sacerdotibus, eisque præstanda obedientia, fusè & admodùm sapienter disputat Ferrandus in quinta Innocentiæ regula *sub finem*, informans Reginum Ducem. Nam sicut Pontifex est summus Sacerdos, ita de eo maximè valent, quæ tradit in ea disputatione Ferrandus.

FRVCTVS VI.

Non si Pontifex salua fide, moribus sordeat, excidit infallibilitatis priuilegio, aut fundamentis subiectionis, ac venerationis à fidelibus debitæ.

SOlemne est malis Christianis, sed maximè Sectarijs, cum vrgentur ad reuerentiam & subiectionem Summo Pontifici debitam, obtendere aliquos Romanos Pontifices famæ non bonæ. Sed ex antedictis, facilè erit hoc iniquitatis effugium occludere, siue malis Catholicis, siue Sectarijs, siue Schismaticis Græcis: nam hi quoque Primatui Romani Pontificis obstrepere solent, ex hoc capite; vt videre est apud creditum Gennadium ad cap.5.pro Concilio Florentino sect.4. & 13. & latè apud Hieronymum Donatum, toto propè libro de Principatu Romanæ Sedis, quem aduersùs æui sui Græcos conscripsit. Nicephorus item Gregoras lib.7.histor. argumentum pro Primatu Romani Pontificis, infringi abs se putat allegata degeneratione à moribus S. Petri.

Neque

Neque verò animus est, regerere in præsentia hoc stercus in capita Sectariorum, & Caluini dorsum lillatum, vel Lutheri, & Sacerdotis, & Monachi cum sacrilega Moniali fœdos hymenæos; cæterorum denique pusilli gregis arietum, brutos mores ostentare. Sicut è contrario, silere in præsentia volo, de eximia & apertis miraculis testatissima, multorum Romanorum Pontificum sanctitate, qualem in nullo planè Sectario, vel ex minima parte, sit deprehendere. Numerantur enim inter Romanos Pontifices, triginta Martyres; & duo supra septuaginta, insigni sanctimonia & cœlestibus miraculis illustres, vt refert Thomas Bosius lib.9. de Signis cap.3. num.7. & lib.8. cap.3. nu.1. & 2. Quid tale de suis capitibus proferre possint quicunque Sectarij?

Sed & Græcos, qui Romanorum Pontificum næuos exaggerant, meminisse oportebat, quos & quales habuerint Pontifices, præsertim Constantinopolitanos, qui apud eos maximè extulere cristas. Plerique enim eorum, non modò hæretici fuerunt, de quo superiùs; sed etiam infamibus quibusuis notis & flagitijs cooperti, cum omnimoda honestatis moralis profligatione. Cui non audita & omni detestatione explosa, emotio mentis Constantinopolitani illius Antistitis, qui ipsis Magnæ Hebdomadæ sacerrimis anni totius officijs, astans ad aram, inibi monitus, quod equa in stabulo partui esset vicina, reliquit munus suum ad altare, vt equæ parienti obstetricaretur; eoque perfunctus munere, inchoatum expleturus sacrum, ad aram regressus est? Eorumdem Antistitum ambitione, nihil vulgatius. Hæc enim est, quæ scandulas illis ad ementitum Ecclesiæ verticem occupandum, indeque ad deiectionem qualem nunc in eis à binis sæculis gemimus, suppeditauit. Hieronymus Donatus in Apologetico principatus Romanæ Sedis, agens cum Græcis Cretensibus, quibus pro Venetis præerat. [Legi ego (inquit) hic apud vos, permultas vestras historias: alias Grammatica, alias vulgari, lingua Græca conscriptas, à temporibus Gratiani & Theodo-

sij vsque ad tempora Michaelis & Basilij quater decies excitata dissidiorum incendia, semper ferè culpa nonnullorum Antistitum Constantinopolitanorum, qui eos fomites nutriebant, vt auctis per varias occasiones dissidijs, Græca Ecclesia Romanæ non cederet, & noua Roma veteri debitos honores non impenderet.] Ijdem posterioribus temporibus, vt apud Nicetam Choniatem, & Gregoram, ac Gregorium Logothetam videre est, manu laica & simoniacè intrusi in solium ferè semper fuere. Missas faciamus sordes reliquas, & putentissimas & innumeras. Non possunt ergo Græci, per al quorum nostrorum Pontificum peccata, grauare veritatem Catholicam pro qua satagimus.

His recriminationibus dimissis, quamuis vltrò & gratis darem, omnes Pontifices Romanos, seclusa infidelitatis labe (quam ab eis, etiam vt priuatis personis ablegauimus subnot.2.verit.7.) omnibus maculis fuisse coopertos, quid promoueret causam obloquentium Pontifici, debitam ei subiectionem, ac reuerentiam negantium? Nihil profectò, vt optimè disserit Remundus Ruffus l. pro Pontifice contra Molinæum in eius cap.59. & sanè, vt rectè in hac ipsa re Petilianum vrget S. Augustinus lib.2. contra eius literas cap. 51. [Si propter homines quos putas legem loqui & non facere, nunquid Dominus IESVS Christus, propter Pharisæos de quibus ait, *Dicunt enim & non faciunt*; cathedræ in qua sedebant, vllam fecit iniuriam? Nonnè illam Cathedram Moysi commendauit, & illos seruato cathedræ honore? Ait enim, *Super Cathedram Moysi, sedent; quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite: Dicunt enim & non faciunt*. Hæc si cogitaretis, non propter homines quos infamatis, blasphemaretis Cathedram Apostolicam, cui non communicatis.] Subdit inferiùs cap.61.& optimè serm. 49. de verb. Dom. cap. 6. Christum in Moysi cathedra figurasse suam; & idcircò monuisse populos, ne propter malos Antistites, desererent cathedræ sanctitatem.

Hoc

Hoc insigniter inculcat tract.46. in Ioan.vbi hæc præter cœtera de mercenario. [Quod malè facit, non prædicat de cathedra Christi: inde lædit vnde malè facit, non vnde bona dicit. Botrum carpe, spinam caue. Benè quia intellexistis: sed propter tardiores, dicam hoc idem planius. Quomodò dixi botrum carpe, spinam caue, cum Dominus dicat, *Nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus?* Verum est omninò; & tamen etiam verum ego dixi, botrum carpe, spinam caue, quia botrus aliquando de radice vitis exortus, pendet in sepe, crescit palmes, inseritur spinis, & portat fructum spina non suum. Non enim spinam vitis attulit, sed spinis palmes incubuit. Noli interrogare, nisi radices. Quære radicem spinæ, extra inuenis à vite. Quære originem vuæ, vitis hanc protulit ex radice. Cathedra ergo Moysi, vitis erat: Pharisæorum mores, spinæ erant. Doctrina vera per malos, palmes in sepe. Botrum inter spinas, cautè lege, ne dum quæris fructum, laceres manum, & cum audis bona dicentem, ne imiteris malum facientem. Quæ dicunt facite, eligite vuas; quæ autem faciunt facere nolite, cauete spinas. Etiam per mercenarios, vocem Pastoris audite, sed nolite esse Mercenarij, cum sitis membra Pastoris.] Hoc ipsum est, quod dicebat alijs verbis lib. de vnico baptis.cap.16. *in fine*. [Ecclesiæ defensio, non in eorum hominum defensione consistit, quos isti nominatim falsis criminationibus appetunt. Prorsus qualescunque fuerint, Marcellinus, Marcellus, Siluester, Melchiades, Mensurius, Cæcilianus, atque alij quibus obijciunt pro sua defensione quod volunt, nihil præiudicat Ecclesiæ Catholicæ, toto terrarum orbe diffusæ: nullo modo eorum innocētia coronamur, nullo modo eorum iniquitate damnamur. Si boni fuerunt, in areæ Catholicæ tritura, tanquam grana mundati sunt. Si mali fuerunt, in areæ Catholicæ tritura, tanquam stipulæ commuti sunt. Intra istam aream, boni & mali esse possunt: extra eam boni esse non possunt. Quisquis ab hac vnitate, vento superbiæ tanquam

sola palea separatur; areæ Dominicæ propter commixtam paleam, quid calumniatur?]

Argumentum, quod ex facto Christi in hanc rem suppeditatum iam olim est, præteriri non debet. Si quidem ipse Christus, qua fuit diuina Sapientia in Ecclesiæ molitione, hoc impietatis siparium videtur disiecisse, cum inter Apostolos eum voluit cœterorum esse caput & totius Ecclesiæ moderatorem, qui omnium fœdissimè lapsus est. Ratiocinatio est S. Optati planè insignis, quam ad quotidianæ Sectariorum cautelæ reiectionem, eius verbis, vt fortiùs vrgeat, iuuat adscribere, etiamsi longiusculam. Ita ergo habet lib. 7. [Apostoli bono vnitatis per charitatem noluerunt, à communione Petri recedere, eius scilicet, qui negauerat Christum. Quod si maior esset amor Innocentiæ, quàm vtilitatis pacis & vnitatis, dicerent se non debere communicare (vt supra dictum est) Beatissimo Petro, qui negauerat Magistrum, & Dei filium Dominum. Possent non communicare (vt supra dictum est) Beatissimo Petro; possent contra illum recitare verba Christi, qui promiserat negaturum se esse apud Patrem, eum qui se coram hominibus denegasset. Ad quam formam debet diligenter attendi: de qua dum pauca commemoro, ipsius S. Petri veniam tribuat beatitudo, si illud commemorare videor, quod factum constat, & legitur. Dubito dicere, peccasse tantam sanctitatem. Sed ipse hoc factum probat, qui & doluit amarè, & fleuit vbertim, qui nec doleret, nec fleret, si nulla interueniisset offensio. Potuit vtique caput Apostolorum, ita se gubernare, vt nihil incurreret, quod doleret; sed ideò in vno titulo eius multa videntur errata, vt possit ostendi bono vnitatis omnia debere Deo seruari. Et nescio an in altero hoc genus peccati, tanti ponderis esse potest, quanto in B. Petro fuisse manifestum est. Quisquis enim fortè in aliqua persecutione negauit filium Dei, in comparatione Beati Petri videtur leuius deliquisse, si negauit quem non vidit, si negauit quem non agnouit, si negauit, cui nihil pro-

promisit, si semel negauit. Nam in B. Petro hoc genus peccati dilatatum est. Primò, quod cum interrogaret Christus omnes, quem se homines dicerent; vnus dixit Eliam, alter dixit Prophetam. Tunc Christus dixisse legitur, Vos quem me dicitis esse? & ait illi Petrus: *Tu es filius Dei viui*; pro qua agnitione laudari ab eo meruit, quod instinctu Dei patris hoc dixerit, & cœteris non agnoscentibus filium Dei, solus Petrus agnouit. Deinde sub die Passionis, cum diceret Christus, Ecce teneor, & fugietis omnes: tacentibus cœteris, solus se promisit non recessurum. De præscientia filius Dei, ait: Petre antequàm Gallus cantet, ter me negabis. Additum est aliud ad pondus peccati, promissum scilicet, quod non erat impleturus. Posteaquàm in domum Caiphæ Sacerdotis ductus est Christus, ad mensuram delicti complendam, de tanto numero nullus alius interrogatur, præter B. Petrum. Interrogatus primò negat; Interrogatus iterum negat; Tertiò dixit, se Christum omninò non nosse. Et cantauit Gallus, non vt tempora cantu suo distingueret, sed vt peccasse se, B. Petrus agnosceret. Denique doluit, amarè & fleuit vbertim; Ecce (vt supra dictum est) cœteris non agnoscentibus solus agnouit; cœteris non promittentibus solus promisit: cœteris nec semel negantibus, ter solus negauit. Et tamen bono vnitatis, de numero Apostolorum separari non meruit. Vnde intelligitur, omnia ordinata esse prouidentia Saluatoris, vt ipse acciperet claues. Interclusa est malitiæ via, ne Apostoli licentiam iudicandi conciperent, & seuerè contemnerent eum, qui negauerat Christum. Stant toti Innocentes, & peccator accipit claues, vt vnitatis negotium firmaretur. Prouisum est, vt peccator aperiret Innocentibus, nec innocentes clauderent contra peccatores, & quæ necessaria est vnitas, esse non posset.] Non potuit fortiùs dilucidiusque monstrari, quanta sit insulsitas, obtendentium malam fortè vitam, aut priuata probra Pontificum, vt detrectent quam eorum muneri debent obedientiam & veneratio-

nem ;& dedecora perſonalia regerentium in poteſtatem tali perſonæ à Deo conſertam. Chriſtus quippè, creando S. Petrum Pontificem Maximum, conſcius negationis ab eo admiſſæ (idem eſto de alijs S. Petri peccatis, quæ impij Magdeburgenſes, vel inuiti ſeruientes huic veritati addenſant, & exaggerant, vt videre eſt apud Bellarminum lib. 1. de Pontif. cap. 20.) hanc Sectariorum de Poſterioribus Pontificibus obiectionem peccatis eorum plerunque confictis, aut malignè amplificatis, anteuertit, & planè inanem fore demonſtrauit.

Alia in hanc rem petere licet ex S. Leone Nono Epiſt. 1. cap. 34. Gennadio cap. 5. pro Concilio Florent. ſect. 4. & 13. Ecberto ſerm. 10. contra Catharos, Iona Aurelianenſi in calce libri tertij contra Claudium Taurinenſem, cum agit de Paſchali Papa, qui tunc malè audiebat; & optimè ex Caietano tom. 1. Opuſc. tract. 2. cap. 3. vbi monſtrat, ſanctitatem non eſſe glutinum perſonæ & Pontificiæ poteſtatis: ac proinde quamuis Pontifex ſit malus, eſt tamen verè Pontifex, & dignus veneratione. Quantum verò ſolatium peccatoribus ad cor reuenientibus ſit conſtitutum in promotione B. Petri pœnitentis ad totius Eccleſiæ præfecturam, ponderat egregiè, ac ſuauiſſimè Gregorius Nyſſenus in Encomio SS. Petri & Pauli, edito à Gretſero *pagina mihi* 70.

FRVCTVS VII.

Quantum Deo debeamus, ob prouiſam viuam regulam fidei.

COlligendum præterea eſt ex Pontificijs titulis propoſitis, quibus Pontifex fidei rubrica & Magiſter exhibetur, plurimum nos obſtringi prouidentiæ Chriſti, qui ne circumferremur omni vento doctrinæ, fixum nobis ac immobile fidei fundamentum conſtituit, ad quod nutantes

ſta-

ſtabilitatem adepturi confugerent; nempè Romanum Pontificem, cuius munus eſt confirmare fratres, & pabulo indubiè ſyncero paſcere oues Chriſti, inducereque eas ad æternæ vitæ paſcua. Iuo ſerm. de Cathedra S. Petri *ſub finem*, ſplendidè hoc ſuſpicit, his præter cœtera. [O' admirabilis in ſingulis Dei diſpenſatio! ò diuinæ diſpenſationis admiranda diſcretio! Quid dicam fratres? Vadam quò me ducit impetus ſpiritus? Eloquar, an ſileam? Eloqui tamen melius cenſemus quàm ſilere; quoniam & ſilere, quaſi aliquid eſſet de B. Petri laudibus defraudare. Dicit de ſe in quodam loco Dominus. *Ego ſum oſtium, per me ſi quis introierit, ſaluabitur.* Se oſtium equidem Dominus confitetur, per ſe introeuntibus ſalutem pollicetur; & tamen ad Petrum ita exorditur; *Tibi* (inquit) *dabo claues regni cœlorum*. Iam videre poteſtis, fratres chariſſimi, & videtis quid noſter exprimere geſtiat affectus; ſed præ abundantia ſpiritus, totum quod voluto, efferre non valeo. Ita enim perſæpè fit, vt præ abundantis lætitiæ, vel triſtitiæ cumulo, verborum ſufficientia deſit ſpiritui, cum ipſe ſpiritus nondum diſcreuerit, cui potiùs debeat cedere parti. Fitque in abundantia ſpiritus error quàm maximus, tanquam ſi cuilibet auaro multimodæ apponantur diuitiæ. Ipſe ſi quidem præ alacritate nimis hæſitat, quid priùs rapiat: & dum anhelat ad ſingula, manum porrigit ad omnia. Ita & nos. Impedit nos ſuper tanto ac tali myſterio, cogitationum multiplicitas: ſed tamen proſperante Deo, expedit nos orationum veſtrarum officioſitas. Noſtis fratres chariſſimi, quoniam oſtio ſera & claues apponantur, quibus iubentibus eiuſdem oſtij valuæ reſerantur & clauduntur. Oſtijs etiam oſtiarij addicuntur, ad quorum ſuggeſtionem penetralium Domini, de oſtiorum vti libet, commoditate præloquuntur. Ergo quandoquidem Chriſtus (ſicut ait) oſtium eſt, Petrus verò clauicularius eſt: Quid aliud quàm oſtij huius Petrus oſtiarius eſt, vt quodammodò per Petri villicationem, in ipſum qui oſtium eſt, habeamus introgreſſionem?]

Haud

Haud dissimiliter S.Odo serm.de Cathedra S.Petri, sic exclamans. [O'inæstimabilis & immensa bonitas! Hominem in terra positum, tenere cœlum. Ecce nunc ad nutum Petri, diuini regni claustra patescunt: Accepit enim à Christo claues regni cœlorum, vt solutis vinculis delictorum, aperiret credentibus cœlum. O' quam vicina & profunda remedia! Iuxta se habet mundus Dei regnum, si currat ad Petrum: posuit ad vicem suam in seculo, cœlestis regni clauicularium Petrum, ne difficilem sibi ad cœlum, quispiam existimaret ascensum.]

Hoc porrò est, quod Ecclesia semper Deo grata, quotannis publico festo celebrat, cui nomen *Cathedra S.Petri, Romæ*. Quæ est celebritas perantiqua, vt videre est in antiquo Romano Martyrologio, & apud Bedam, Vsuardum, atque Adonem 18. Ianuarij. Quamquam quod ea solemnitas in aliquibus Ecclesijs exoleuisset, Paulus IV. eam vniuersaliter renouauit anno 1557. conscripto diplomate, cuius initium est, *Ineffabilis diuinæ prouidentiæ altitudo*. Ac proinde dupliciter impegit Illyricus, cum scripsit, festum Cathedræ Romanæ, primum fuisse institutum à Paulo III. Vnum in paucis his verbis errorem deprehendit Turrianus in opere de Ecclesia contra Andream Freyhub. lib. 1. cap. 10. nempe quod Illyricus, quod factum est à Paulo IV. adscripserit Paulo III. cur autem solius Cathedræ Antiochenæ, non Romanæ festiuitas, ante Paulum IV. non celebraretur, causam refert Turrianus in Antiochena primordia Cathedræ B. Petri: Primordia enim solent vbiuis esse festiuiora & lætiora. Sed (vt dixi) etiam Romanæ Cathedræ festiuitas perantiqua est, nec eam Paulus IV. instituit, etiam quoad officium; vt censet Angelus Rocca ad librum Sacramentorum S. Gregorij; quem putò imposuisse erudito Scriptori Hugoni Menardo ibidem, hoc festum censenti nuperum; sed in quibusdam Ecclesijs exoletum renouauit. Alexandrinæ autem Cathedræ festiuitas, nulla est instituta, quia quamuis vt in Prolegomenis dixi, Ei Ec-

clesiæ

clesiæ S. Petrus præfuerit Episcopus, tamen non sedit ibi personaliter, sed per Vicarium eam Ecclesiam semper rexit; Antiochenam autem & Romanam Cathedram personaliter tenuit, vnde festo instituto recolitur earum memoria.

Posset aliquis existimare, sicut dies vna festiua, addicta est recolendis S. Petri catenis, ita Cathedram ligneam qua S. Petrus vsus est, in honore fuisse. Sanctorum quippè, ne folium quidem defluit. Eorum capilli, vela, sudaria, vestium particulæ, & quæcunque ad eos quomodolibet attinuerunt, venerationem habent. Etiam loca quæ calcarunt, & vestigijs presserunt, religione magna frequentantur. Sic S. Theclam, loca à S Paulo pressa vestigijs, piè nec sine lachrymis reuisisse, scribit Basilius Seleuc. l. 2. de vita B. Theclæ *pag. mibi* 274. Scribit item S. Hieronymus in Hilarione, Monachos S. Antonio æquales, loca ab eo trita diligenter notasse, & religiosè adiuisse. Idem ergo esse potuit de Cathedra materiali S. Petri, quam multis nobilitatam miraculis, asseruari in Vaticano, scribit Baronius anno Christi 45. Additque Petrus Exquilinus 18. Ianuarij, nullum vnquam Pontificem, ei Cathedræ insidere posteà ausum præ reuerentia S. Petri; sicut nemo Pontificum ausus est *Petri* nomen assumere. Honorem ergo iam olim habuit lignea S. Petri Sedes. Neque id singulare fuit circa S. Petri Cathedram, cum etiam S. Iacobi ligneam sedem à Hierosolymitanis magno honore fuisse asseruatam, prodat Eusebius 7. histor. cap. 14. *in fine*: & Veneti quoque religiosè habeant Cathedram S. Marci, ad se transmissam ab Heraclio Imperatore, vt refert Baronius anno 820. Iam enim ab Ecclesiæ primis temporibus, erant Antistitibus Cathedræ sublimes. *Thronos coronatos*, vocat Nazianzenus orat. de Episcopis. Cuiusdam sublime solium, quasi regium tribunal, abs se visum, memorat Seuerus Sulpitius Dialogo 2. *Absides gradatas*, vocat S. Augustinus Epist. 203. fuisseque linteatas, vt Pacianus loquitur, idest prætento linteo opertas, liquet ex

Pon-

Pontio sub finem vitæ S. Cypriani; idque esse videtur, quod apud S. Athanasium Apol. 2. Ariani necem Episcopo molientes lamentabātur, de throno stolato ἐστολισμένου ἐπισκοπικοῦ. Quod Leonibus succollantibus erant impositæ, Baronius anno 399. refert ad superbiam Ethnicam, calcatam per Pontificium Euangelicum. Posset ergo quispiam (vt dicebam) existimare festum Cathedræ S. Petri spectare huiusmodi sedem ligneam & materialem; Sicut festum catenarum spectat pœnalia vincula quibus S. Apostolus innexus est.

Longè tamen aliter, festum Cathedræ S. Petri accepit S. Augustinus serm. 15. de Sanctis. Ait enim huiusmodi festum esse *de natali illius Sedis, quam Apostolus pro Ecclesiarum salute suscepit.* Similiterque Philosophatos video Iuonem Carnotensem & Odonem Cluniacensem, in Sermonibus de ea Cathedra. Qui omnes satis exprimunt, hoc festum esse de erectione S. Petri in Pontificem. Nec id fuit prorsus singulare S. Petro. Mos enim antiquus celebrandi natales Cathedrarum (ita vocabant diem inaugurationis Episcopi) compertus est ex S. Ambrosio Epist. 60. cum de Felice Comensi, & ex S. Augustino homil. 24. & 25. quæ sunt de eius inauguratione; necnon ex serm. 32. de verb. Dom. *in fine*, vbi meminit natalis Cathedræ Aurelij Carthaginensis Episcopi. Extant sermones S. Leonis in Anniuersario suæ Assumptionis de eodem argumento; & oratio S. Gregorij Nysseni in suam ordinationem; Itemque serm. 7. Eucherij & Ennodij dictio Sacra 1. in Natali Laurentij Mediol. & altera in Natali Epiphanij Ticinensis, ac serm. 107. apud Chrysologum. Solitos Romanos, exigere festiuum diem inaugurationis cuiusuis Pontificis dum is adviueret, habetur ex S. Paulino Epist. 16. De festo natalis suæ Cathedræ meminit Hilarus Papa, Epistola ad Episcopos Tarraconensis Prouinciæ. Adrianum I. scribit Anastasius, edixisse vt pharus Cantharus mille trecentarum septuaginta candelarum, in crucis formam pendens, ea die

accen-

accenderetur, sicut in Paschate, & Natali Domini, ac Principum Apostolorum. Non est igitur prorsus singulare, quod dies natalis Cathedræ S. Petri, festiuus exigatur, cum natalis Cathedræ multorum Antistitum fuerit festiuus.

Sed illud est in S. Petro singulare, quod illius solius Cathedræ natale, perpetuò in Ecclesia festo recolatur. Nullius enim alterius Sancti in Episcopum inaugurati, perpetua memoria sacris tabulis inscripta habetur. Quod enim opponi posset de SS. Ambrosio & Basilio, facilè expeditur. Non enim idcircò decretum est, qua die ordinati erant Episcopi, celebrari eorum memoriam, vt natale Cathedræ ipsorum festiuum esset; sed dies illi, recolendæ memoriæ tantorum virorum assignati sunt, quia die in quem fœlix eorum obitus incidit, non poterat recoli illorum memoria. Nam festum obitus S. Basilij, occupabatur festo Dominicæ Circuncisionis. Obitus item S. Ambrosij, qui in quartam Aprilis diem incidit, ferè concurrit cum anniuersaria memoria Passionis Christi: Ideoque satius visum est Ordinatoribus sacrorum officiorum, transferre festum S. Ambrosij in 7. Decembris, qua die in Episcopum est euectus. Fortassis etiam, quo tempore S. Ambrosij festa dies ritu anniuersario recolenda præscripta est, vigebat adhuc lex, de nullius Sancti memoria recolenda tota Quadragesima, quæ Aprilis quartam diem plerumque tenet. Itaque quod ex vsu tunc recepto factum principio est, hæsit posteà in consuetudine Ecclesiæ, etiam si festa Sanctorum per Quadragesimam, extra magnæ hebdomadæ dies celebrari posse, sit deinde vsu inductum. Neque tamen Kalendaria, festos dies SS. Basilij & Ambrosij, quos per occasiones prædictas transferri in dies Ordinationis oportuit, adscriptos habent titulo Ordinationis Sanctorum illorum, sed simpliciter sub nomine eorundem, ne eorum memoria tacita præteriretur in Ecclesia, quam tantis meritis, & doctrinis ornarunt. Vnde nulla alia dies addicta est recolendo eorum fœlici excessui ex hac vita. Solus S. Petrus, multiplici illo fe-

sto decoratus est,& præter solennitatem sacri eius obitus, natale Cathedræ eius,per se & ex directa intentione suscepium est celebrandum : atque adeò peculiaris perpetua solemnitas ei addicta est, quod nulli alteri Pontifici, aut Episcopo, vnquam obtigit.

Sed quia festa Christiana, æquè ac festa veteris Testamenti, solent referri ad recolendum insigne aliquod Dei beneficium, collatum ea die mortalibus, dispiciendum superest, quod Dei beneficium, collata S. Petro Cathedra exhibitum, recolere voluerit Ecclesia. Et notari sanè possunt varia Dei beneficia, in ea Cathedræ collatione facta S.Petro. Imprimis enim cernitur ea in re, magnum beneficium collatum ipsi S.Petro, cum rupex & Petro, exaltatus est in Ecclesia plebis, & in Cathedra seniorum collocatus. Si enim Dauidi ingens fuit beneficium, accipi de post fœtantes, & sustolli in temporalem Iudææ pastorem,quanto auctius beneficium S. Petro collatum est, cum est euectus in vniuersalem Pastorem animarum, totque ac tantis spiritualibus muneribus aptatus est,ad illud officium congruè obeundum? Nec stitit in S.Petro diuina beneficientia ea in parte; sed alios quoque contigit: quandoquidem is electus est in vniuersalem Pontificem, qui fuerat fidei abnegator. Hoc autem ad magnum fidelium bonum spectauit, quatenus ea ratione prouisum est lenitati Pastorum; qui si essent absque peccato, efferarentur in subditos pro humana infirmitate labentes. Et hac ex causa obseruarunt plerique, in antiqua item lege, eum delectum esse in Pontificem, qui vituli conflatione fuerat contaminatus. Hoc beneficium in S. Petri quondam peieratoris & abnegatoris electione in Pontificem, à Deo collatum fidelibus, obseruarunt varij Patres: nominatim S.Basilius homil.de humilit. S.Chrysost.homil.de Petro & Elia; Optatus Mileuit. lib.7. S.Augustinus serm.124. de tempor. S. Nilus Epistola ad Eusebium, adductus à Turriano 2.contra Magdeb.c.6. S.Gregorius homil.21. in Euang. Arnobius in Psalm.139.

Ru-

Rupertus lib.2.de oper. Spir. sancti, siue libro de Sapientia cap.28. Philippus Solitarius lib.1. Dioptræ. Petrus Damiani serm.18. Alios profero in Commonitorio vt sit moderatio, quod dicitur §.10. Aliud prætereà insigne beneficium, omnibus fidelibus in ea S. Petri inauguratione exhibitum, notauit Optatus lib. 7. nempe doceri, quod sanctitas non exigatur necessariò ad Episcopatum; & quod is qui peccator, nec vulgaris fuit, possit fungi Sacerdotio.

Quod si non absolutè electionem S. Petri in Episcopum, sed electionem in Episcopum vrbis Romanæ attendere placeat; cernitur in ea inauguratione insigne illud Dei beneficium, quod recolunt & extollunt S. Leo serm. 1. de SS.Petro & Paulo, Eucherius ad Valerianum num.25. Prosper.lib.2.de vocat.gent.cap.16. Prudentius hymno 2. Peristeph.à vers.415. nempe prouisi à Deo Episcopatus S.Petri ea in vrbe, quæ mundi vertex esset, vnde sese ad omnes orbis oras, aduenis isthuc aduentantibus, fide imbutis, facillimè diffunderet percepta Romæ religio. Nam idcircò etiam, prouidisse Deum, vt totus orbis in vnum Imperium conueniret, sapienter notarunt ijdem PP. Quæ ratio Cathedræ S.Petri Romæ statuendæ, expressa videtur, in antiqua oratione, quæ olim recitari solebat, in festo Cathedræ S.Petri, his verbis concepta. [Omnipotens sempiterne Deus, qui ineffabili Sacramento, Apostolo tuo Petro Principatum Romanæ Vrbis tribuisti, vnde se Euangelica veritas, per tota mundi regna diffunderet: præsta quæsumus, vt quod in orbem terrarum, eius prædicatione manauit, vniuersitas Christianæ deuotionis sequatur.] Paulo aliter, tametsi eodem semper sensu, eam orationem ex alio M.S. Codice exhibet Angelus Rocca, in Scholijs ad librum Sacramentorum S.Gregorij.

Non inficior hæc esse insignia Dei beneficia, & S.Petro, & alijs in eo diuinitus collata. Augustiùs tamen & sublimiùs de S.Petri Episcopatu cogitare licet. Neque enim fuit vtcunque Episcopus certo cuipiam loco affixus, quasi vl-

tra eum locum careat authoritate;sed factus est Episcopus vniuersalis, & positus super Cathedram, vt ex ea doceret indefectibiliter, & irretractabiliter veritates fidei, & ex eo throno regeret vniuersum populum Dei, sanctasque leges ad religionis & piæ vitæ vsum præscriberet, non absque multæ irrogatione in noxios. Ad has quippè omnes functiones, potest extendi nomen *Cathedræ*. Est enim sicut Cathedra magisterij; ita thronus Imperij, atque Iudicij. Huiusmodi ergo Cathedræ in persona S.Petri, ad totius Ecclesiæ bonum facta collatio, quantum sit beneficium, nemo satis explicet. Et vt de reliqua rectione, & in sontes animaduersione taceam; nemo non videt, quantum sit Dei donum, accepisse doctrinæ sanæ regulam viuam. Sectarij enim, qui hac sacra anchora destituuntur, circumferuntur omni vento; & iudicio suo priuato, vel nudæ scripturæ adhærescentes, scinduntur in studia contraria incerti, semperque mutantes. Sicut ergo, qui abrogata legitimi Iudicis potestate, vellet aut nudæ legi, aut priuato suo de ea iudicio insistere, nunquam lites fortè subortas sopiret; quia & sensus priuati rubrica, nimium fallax est; & nulla legis externæ facies est adeò clara, quin affficto distorto sensu peruerti possit: Ita qui in negotio fidei, vel scripturam nudam, vel sensum suum priuatum pro disceptatore quæstionum emergentium, habet; (quod Sectarij abiecto Romani Pontificis arbitrio faciunt) in perpetuam fluctuationem se conijcit: Fatendum ergo necessariò est, Deum, Ecclesiæ eximium & supra quàm dici possit fructuosum beneficium contulisse, instituta S.Petri Cathedra, quæ esset fidelibus arbitra causarum fidei, & in negotijs religionis regula viua. Idque præcipuè est, (vt affirmabam) quod Ecclesia grato animo recolit, celebrans natale Cathedræ S. Petri; agnoscens id esse beneficium, quod non minus intersit accepisse, quàm liberari perpetuis implexitatibus & vacillationibus circa res fidei & religionis.

CO-

COROLLARIVM ex S. Bernardo.

Qui fructus ab ipsomet Pontifice, è tantis suis ornamentis legendi.

HActenus de fructibus, quos fideles quique, ex propositis tam multis, tamq. magnificis Romani Pontificis titulis, possunt decerpere. Sunt etiam benè multi fructus morales, quos eum par sit colligere ex ijsdem titulis, quem Dominus constituerit super familiam suam, collocans eum cum Principibus, vt solium gloriæ teneat. Pateret latissimus ad excurrendum campus, nisi nos S. Bernardus, luculento, nec satis vnquam laudato opere de consideratione ad Eugenium Papam, eo labore liberasset: Adeò quippè & accuratè, & piè maiestatem Pontificiam, & conuenientia ei decora toto eo opere expressit, quamque monstruosum sit (vt lib. 2. cap. 7. loquitur) in summo illo gradu animum habere infimum demonstrauit, vt superuacaneum sit quicquam addere. Oculum (vt ita dicam) totum, super omnia corporis Christi membra, peruigilem, eum esse vult, qui titulis propositis sit à Deo honestatus. Sic enim lib. 3. cap. 5. affatur Eugenium. [Superest vt generaliter super vniuersum Ecclesiæ statum intendat consideratio tua. Si plebes clericis, si clerici Sacerdotibus, si Sacerdotes Deo, in ea qua oportet humilitate subiecti sint. Si in monasterijs & religiosis locis seruetur ordo, vigilet disciplina. Si super praua opera & dogmata, censura Ecclesiastica vigeat. Si floreant vineæ honestate, & sanctimonia Sacerdotum. Si flores fructus parturiant obedientiæ fidelium populorum. Si demum vestra ipsorum Apostolica mandata & instituta, ea qua dignum est sollicitudine obseruentur, ne quid in agro Domini tui, aut neglectu incultum, aut fraude surreptum inueniatur.]

Deni-

Denique cuiusmodi & quoad se, & quoad alios esse oporteat, cum qui in tam sublimi specula locatus est, & tantis titulis decoratus, sic breuiter exprimit lib.4.cap.vltimo, agens cum Eugenio. [Oportere te esse considera, formam iustitiæ, sanctimoniæ speculum, pietatis exemplar, assertorem veritatis, fidei defensorem, Doctorem gentium, Christianorum Ducem, amicum sponsi, sponsæ paranymphum, cleri ordinatorem, pastorem plebium, magistrum insipientium, refugium oppressorum, pauperum aduocatum, miserorum spem, tutorem pupillorum, Iudicem viduarum, oculum cœcorum, linguam mutorum, baculum senum, vltorem scelerum, malorum metum, bonorum gloriam, virgam potentium, malleum Tyrannorum, Regum patrem, legum moderatorem, Canonum dispensatorem, sal terræ, orbis lumen, Sacerdotem altissimi, Vicarium Christi, Christum Domini, postremò Deum Pharaonis.] Meritò nexuit duo illa, præesse sibi morum sanctitate, & præesse alijs. Nam iuxta Paulinum Carm. ad Cytherium,

Sic facilè proprijs absolutus vinculis
Solui docebit crimine,
Bonusque meritis vir gubernator, suam
Et Ecclesiæ nauem reget.
Nam quomodò ille præsidebit proximis,
Præesse qui nescit sibi?

Vt autem admoneatur Pontifex sibi ipsi præesse accuratè, cum primùm ad alios regendos assumitur, qualiscunque demum anteriùs fuerit; inductum idcircò esse, vt ferè mutetur nomen assumpto in Pontificem, præclarè obseruauit Petrus Lombardus ad initium Epistolæ ad Romanos.

SVB-

SVBNOTATIO IV.

Contentio Titulorum, quibus hinc Concilia & Patres: inde Sectarij Romanum Pontificem afficiunt.

NVNQVAM quidem Hæretici, præbuere se reuerentes erga sacros Antistites, eosuè honorificè appellare, induxerunt in animum, vt notauit S. Chrysostomus in Psalmum 13. agens de Satana, qui dixit, [*Ponam thronum meum super nubes, & ero similis Altissimo*: Sustulit, *DEVS*, & posuit *Altissimus*. Erubescens eum nominare, quem iam negauerat. Ita etiam facit quilibet hæreticus, vehementissimus in tempore persecutionis, loquens cum Pontifice. Nec enim vocat Pontificem, nec Archiepiscopum, nec Religiosissimum, nec Sanctum. Sed quid? Reuerentia tua, sapientia tua, prudentia tua, iustitia tua, & nomina illi adducit communia, eius negans authoritatem. Diabolus hoc tunc fecit in DEO, *Ero similis Altissimo*; non *DEO*, sed *Altissimo*.]

Obiter aduerte, quod ait S. Chrysostomus, Hæreticum minùs honorificè compellantem, dixisse Præsuli, *Reuerentia tua*; (vt pro temporum & locorum varietate mutatur iudicium de compellationibus & alijs venerationis indicijs) alibi eximiam venerationem sonare; vsque adeò, vt Iustinianus ad Hormisdam scribens, Item Philippus Abbas Epist. 12. Eugenium Papam compellans, dicant *Reuerentia vestra*. Quo eodem modo eundem Eugenium affatur Petrus Cluniac. lib. 6. Epist. 25. necnon Lucium lib. 4. Epist. 19. & 22. Itemque Innocentium S. Bernardus Epist. 50. Quamuis igitur Hæretici, in quosuis Antistites semper fuere irreuerentes, in nullum tamen ferociùs & petulantiùs bacchati

sunt,

sunt, quàm in Romanum. Nimirùm timent Hæretici sonum tutelæ, & gladium Petri suis ceruicibus imminentem, à quo omnes ad hanc diem hæreses demessæ sunt; hæc Tartareæ hydræ capita recisurum, pro comperto habent. Itaque inconciliabiliter ab eo abalienati sunt, & multa semper ac tetra, malignè ac turpiter in illum vomuerunt, tanto indigniùs, quanto fœdiùs est maledicere Principi populi sui. At esse Pontificem, caput & principem populi Christiani vniuersi, omnes propè tituli superiùs recensiti manifestè præferunt: estque tam apertum ex Christi ad Petrum oraculis, vt Gennadius pro Concilio Florentino c.5. sect.1. contestetur, [Se nescire quomodo quis id inficiari possit; cum apertissimè Christus & omnes Doctores, manifestiùs quàm si vel tonitruum personaret, hoc ipsum vociferentur.] Iuuat, quæ sigillatim aliqui Sectarij spurcè & impiè aduersùs Christi Vicarium effutiuerunt, attingere hoc loco, vt talium dehonestamentorum contentione facta, cum ornamentis quibus Patres & Concilia tantam maiestatem decorauerunt; & hæreseos malignitas liquidò deprehendatur, & splendor terreni illius Solis clariùs effulgeat. Omnes sanè Hæreticos, strenuam operam in proscindendo, ac probris inquinando Romano Pontifice posuisse, fusè prosecutus est Maucler par. 2. operis de Monarchia lib.6.cap.7. Nos tamen paucis contenti exemplis, quantociùs ex hoc cœno emergemus, cum bono Deo.

Donatistæ, in Romani Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ laceratione, iuges ac naui fuerunt. Inter eos Petilianus, cum Cathedram à Catholicis vendicatam expostularet, eosque non nisi pestilentiæ Cathedram, habere dixisset, reposuit S.Augustinus lib.2. ad eius literas cap. 51. [Quid tibi fecit Cathedra Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodiè Anastasius sedet? &c. Quarè appellas Cathedram Pestilentiæ, Cathedram Apostolicam?] Spurcus hæreticus, meretricio more, anteoccupauit probrum, in eum & collegas meritò intorquendum, vt perspicuè liquet, ex lon-

longa disputatione crediti Augustini q. 110. ex vtroque mixtim, vbi sic concludit. [Quoniam Cathedram Pestilentiæ non esse à Dei ordinatione asseuerauimus, etiam eorum, qui extra Ecclesiam, vel contra Ecclesiam sedes sibi instituerunt, Cathedram Pestilentiæ dicimus. Qui enim inconcessa præsumit, reus est. Quanto magis si corrumpat traditionem eius cuius sedem vsurpat? Nam & ordinem ab Apostolo Petro cœptum, & vsque ad hoc tempus per traducem succedentium Episcoporum seruatum perturbant, ordinem sibi sine origine vendicantes, hoc est corpus sine capite profitentes: Vnde congruit etiam eorum sedem, Cathedram pestilentiæ appellare. Nec enim ideò impunè erit, quia sub Dei nomine hoc agunt. Constat enim, suas illos causas sub Dei nomine agere. Non enim zelo Dei hoc agunt, sed sibi locum volentes defendere.]

Bellè (vt hoc per transennam aduertam) Hæretici quilibet, dicuntur sibi confingere ordinem sine origine, & corpus sine capite. Planè enim in omnes quadrat hæreticos, quod Optatus lib. 2. de Victore Garbiensi, Romam misso vt ibi Donatistarum Episcopum ageret, pronũciauit. [Erat ibi (inquit) filius sine Patre, tyro sine Principe, discipulus sine Magistro, sequens sine antecedente, inquilinus sine domo, hospes sine hospitio, Pastor sine grege, Episcopus sine populo.] Talis Victor ille, tunc Romæ. Talis superiore seculo, Caluinus Geneuæ, & quotquot alibi Cathedras pestilentiæ tenuerunt. Sed hæc obiter. Pergit mox Optatus. [Si Victori diceretur, vbi sederit, nec ante se aliquem illic fuisse monstraret; nec Cathedram aliquam, nisi pestilentiæ ostenderet. Pestilentia enim morbis extinctos homines ad inferos mittit. Qui inferi, portas suas habere noscuntur, contra quas portas, claues salutares, accepisse legimus Petrum, principem scilicet nostrum; Cui à Christo dictum est, *Tibi dabo claues regni cœlorum, & portæ inferorum, non vincent eas.* Vnde est ergo, quod claues regni vobis vsurpare contenditis, qui contra Cathedram Petri, ve-

ſtris præſumptionibus & audacijs, ſacrilegio militatis, Beatitudinem repudiantes, quæ laudari meruit, *Qui non abijt in conſilio Impiorum, & in via peccatorum*, non ſtetit, & in Cathedra peſtilentiæ non ſedit?]

Non eſt, quod videatur hanc Romanis Pontificibus maledicendi ſcabiem, occupaſſe Donatiſtas, affricante eam S.Cypriano, apud quem multa licentiùs in Stephanum Papam intorta leguntur, præſertim Epiſtola ad Pompeium. [Sententiam ſuam (ait de S.Cypriano Facundus lib.10.pro tribus capitulis cap.3.) ſcribens ad Pompeium, quanta potuit humana argumentatione defendit, iniurioſè tractans eundem B. Stephanum, à quo fuerat iure culpatus.] Siue autem S. Cyprianus talia aduersùs S. Stephanum Papam dixit ac ſcripſit, ſiue alij ſub eius nomine vulgauerunt, vt aliqui apud S.Auguſtinum Epiſt. 48. cenſuerunt; non eſt, quod S. Cyprianus, annumeretur allatratoribus ſucceſſorum S. Petri. Hæc enim macula & nebula in eius lucidam mentem ex humana conditione irrepſit, & glorioſa ſerenitate fulgentis ſanguinis eius, fugata eſt, vt loquitur S.Auguſtinus lib.1.de Baptiſm. cap.18. Sunt iſtæ velut Eclypſes quædam luminarium Eccleſiæ, iuxta Facundum lib.6.pro tribus capitulis cap.5. cum excutit horribilia (ſic enim vocat) Theophili atque Cyrilli aduersùs S. Ioannem Chryſoſtomum enunciata. Et cum S. Cyprianum mutaſſe mentem ante obitum, non inueriſimiliter exiſtimatum ſit, vt S.Auguſtinus refert Epiſt.48. & lib.2.de Baptiſm. cap.4. ac etiam cum S. Cyprianus aduersùs S. Stephanum, quamuis commotiùs, tamen fraternè indignatus ſit; (verba ſunt S.Auguſtini lib.5.contra Donat.cap.25.) hoc eſt cum ſalua ſemper pace & ſubiectione debita cum S. Stephano egerit; non debet eſſe vllo modo par ratio S. Cypriani, & eorum, qui excuſſo iugo & ſciſſa vnitate, contumelioſè ſe gerunt erga Chriſtum Domini.

Dioſcorus Alexandrinus Antiſtes, Eutychetis Hæreſiarchæ partiarius, omni ſcelere coopertum ſe prodidit in altera

tera Synodo Epheſina, quæ ab eius graſſationibus in ſancta quæque, dicta eſt λῃστρικὴ, ſiue *prædatoria*. Neque enim Concilij nomen dehoneſtandum fuit, communicatione͝ cum tam infami latrocinio, duce Dioſcoro. Sed nullo magis ex capite DEO & hominibus inuiſus fuit truculentus ille latronum princeps, quàm quod aduerſùs S. Leonem͝ Romanum Pontificem, ſe geſſit impudentiſſimè, & multa in eum verbo bacchatus, eo progreſſus amentiæ eſt, vt vibraret in illum, fulmen excommunicationis. Nam tametſi & defectu iuriſdictionis, & cauſæ iuſtæ feriendi, fulmen illud vndecunque brutum erat: tamen cohorruere͝ omnes ad Nembrotheam illam audaciam, & furoris immanitatem. Eaque maximè ex cauſa Dioſcorus, poſteà in Concilio Chalcedonenſi, veniæ conceſſæ alijs pleriſque, qui circa alia capita deliquerant, nulla parte dignus eſt habitus. Rursùsque ob huiuſmodi in S. Leonem indignitates, in octaua Synodo tanto poſt, vna cum Photio damnatus iteratò eſt, vt mox referam.

Photius Euiratus, cum alia malignè & impiè patrauit, tùm Romanum Pontificem, quod eius ambitioni refragatus eſſet, maledicentiſſimè, cum verbo, tum ſcripto eſt inſectatus. Qua de cauſa 8. Synodus actione 10. cap. 21. cum ſanxiſſet. [Quoſcunque ſeculi potentes debere Patriarchas omni reuerentia & honore dignos iudicare, præcipuè ſanctiſſimum Papam ſenioris Romæ.] Subdidit iſta, quibus Photij aduersùs Chriſti Vicarium malignitatem obtereret. [Sed nec alium quemcunque conſcriptiones contra Sanctiſſimum Papam Senioris Romæ, ac verba complicare͝ & componere, ſub occaſione quaſi diffamatorum quorundam criminum; quod & nuper Photius fecit, & multo ante Dioſcorus. Quiſquis autem tanta iactantia, & audacia vſus fuerit; vt ſecundùm Photium, vel Dioſcorum in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, iniurias quaſdam contra ſedem͝ Petri Apoſtolorum Principis moueat, æqualem & eandem, quam illi, condemnationem recipiat.] Crematum

esse Synodico decreto librum Photij, ob inhonorationem Nicolai Papæ, præmittitur ibidem cap.6. Additur verò eodem cap. 21. ne in Synodo quidem Oecumenica, ferendam esse petulantiam dehonestantium Romanum Pontificem. Ita enim ibi sancitur.] Porrò si Synodus vniuersalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Ecclesia quæuis ambiguitas & controuersia, oportet venerabiliter, & cum conuenienti reuerentia de proposita quæstione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summos Senioris Romæ Pontifices.]

Berengarius, homo à prima ætate corruptissimus, quod Guitmundus l.contra eum primo, *ipso initio* ex literis Leodiensis Episcopi ad Henricum Regem Francorum prodidit, in Romanam Ecclesiam, idest in Romanum Pontificem, adeò licenter grassatus est, vt præ eo, anteriores hæretici, modestiæ laudem ea in parte referre potuisse videantur. Idque vnum voluit Lantfrancus lib.contra ipsum Berengarium, cum dixit. [Traditus in reprobum sensum, Sanctam Romanam Ecclesiam, vocas Ecclesiam malignantium, Concilium vanitatis, Sedem Satanæ. Et hoc impio ore garristi, quod garrisse nemo legitur, non Hæreticus, non Schismaticus, non falsus aliquis Christianus; Quotquot enim à primordio Christianę Ecclesię Christiani nominis dignitate gloriati sunt, & si aliquo relicto veritatis tramite, per deuia erroris incedere maluerunt; sedem tamen S.Petri Apostoli magnificè honorauerunt, nullamque aduersùs eam huiusmodi blasphemiam, vel dicere, vel scribere præsumpserunt; quod indubitatum habet, qui eorum scripta legit, quæ diuersis temporibus, ac diuersis de causis Sedes Apostolica ab eis transmissa, vel porrecta recepit. Denique ipse Dominus honorificè alloquitur eam in Euangelio suo dicens: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ Inferi non præualebunt aduersùs eam, & tibi dabo claues regni cœlorum: & quodcunque*

que ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Quæ tametsi de pastoribus Ecclesiæ Sanctæ dicta esse credantur, & à quibusdam Catholicis exponantur; præcipuè tamen de Romana Ecclesia intelligenda esse, Sacri Canones & Pontificum decreta testantur.]

Non est sensus, Berengarium fuisse primum, qui maledictis appetijt Romanam Ecclesiam, eiusuè Pontificem: Id enim falsum esset, cum alij (vt vidimus) Sectarij, longè ante Berengarium, malignitatem suam erga Pontificem & Romanam Ecclesiam, multis in eam probris & turpibus oblocutionibus exprompsissent. Sensus ergo Lantfranci est, nunquam ante Berengarium, Ecclesiam Romanam adeò immaniter fuisse violatam, vt eam quis vocaret, *Ecclesiam malignantium*, *Concilium Vanitatis*, *Sedem Satanæ*, vt à Berengario factum fuerat: qui item Romanum Episcopum, non *Summum Pontificem, sed Summum Pompificem*, vel *Pulpificem*, per insanam ac virulentam paronomasiam appellabat, vt ex antiquioribus scribit Espence. lib.2. de Euchar. cap.42.

Ioannes VVicleffus, ad vesaniam vsque ferox Sectarius, Romanos Pontifices, immenso odio insectatus est, eosque titulis virulentia & maledicentia qua multùm valebat dignissimis, dehonestauit. Ab eo primùm manasse horrendum illum sibilum, quo Romanus Pontifex dictus est *Antichristus*, & Romana Ecclesia *Synagoga Satanæ*, affirmat Vicelius in Commentariolo de Antichristo. Quod quamquam verum absolutè non est, (nam titulum *Sedis Satanæ*, qui idem est cum *Synagoga Satanæ*, ex Berengario iam audiuimus; item Luciferianus apud Hieronymum, initio Dialogi, Ecclesiam vocat *Synagogam Satanæ*: & quoad titulum *Antichristi*, præiuisse alios mox referemus:) Tamen eatenus potuit tam teter titulus VVicleffo authori adscribi; quatenus anteriùs, non nisi obiter auditum fuerat illud spurciloquium, & pridem abierat in desuetudinem; post VVicle-

VVicleffum verò, tetrum illud nomen, quasi proprium factum est Romani Pontificis in ore Sectariorum. Plerique VVicleffiani articuli eo cœno obliti, leguntur in Concilio Constantiensi. Nec pauca apud Valdensem lib. 2. doctrinal. cap.49. Esse autem eum titulum probrosissimum, atque infamissimum, nequaquam ambiget, qui notionem horrendæ illi voci subiectam pensauerit, recolueritque infames notas illius lectissimi organi Satanæ, qui antonomasticè *Antichristi* nomen retulit. Virus peccati eo nomine conclusum, retegit diligenter Rupertus lib.8.in Apocal. Sed & apud Danielem, & apud Paulum, adeò tetris maculis sordet homo ille peccati, vt vel sola nominis cum eo communio, affricare infamiam videri debeat. Hæreticorum sanè esse id proprium Epitheton, dixit S.Ioannes Epistol.1.cap.2.& 4.in quam rem benè disserit Gregorius Nyssenus orat.10.in Eunom.*in fine*. In particulari autem, multos Hæreticos, tetrum illud nomen retulisse legimus. Nam S.Irenæus, & Tertullianus, sic nominarunt Valentinianos & Marcionitas. S.Cyprianus similiter appellauit Nouatianos,& partiarios infelicissimi *Felicissimi*, Antesignani Schismaticorum. Apud S. Hilarium, ea appellatio, & Arrianis quibusuis, & nominatim Constantio Imperatori ab Arrianis dementato, attribuitur. Idque fusè etiam confirmat S.Athanasius, sub finem Epistolæ ad solitariam vitam agentes,& Lucifer Calaritanus non semel. Quàm ergo probrosum est, in idem turpitudinis infamiæque volutabrum cum Hæreticis propudiosissimis mergi, eodemque cœnoso Antichristi nomine, inquinari eum, qui spectato munere suo, est mortalium omnium Christo coniunctior, atque proximior? Qui enim Proregem diceret Regis hostem, & iuratorum eius inimicorum caput, non posset illum dehonestare, atque grauare truculentiùs. Hoc ipsum verò faciunt Sectarij, VVicleffo Duce, cum Pontificem Christi Vicarium per calumniam planè Diabolicam nominant, *Antichristum*, Fusissimè expugnati à Bellarmino lib. 5. de Romano

mano Pontifice, Lessio & Suare in Scriptionibus contra Iacobum Anglum, Gontsen lib. 6. politic. à cap. 21. & passim hæreseologis.

Potest tamen, ei (vt volunt) infami appellationi, verus nec indecorus sensus subijci; si nimirum is Christus aduersùs quem Pontifex ex aduerso pugnare dicitur, sit peculiaris Christus hæreticorum, non verus & communis fidelium. Nam quemadmodùm non est DEVS apud eos, vt ait S. Irenæus lib. 1. cap. 19. & Nouatianus lib. de Trinitate, *sub initium*, ac S. Augustinus optimè Psalm. 80. ad illud *non erit in te DEVS recens*, & ex alijs Turrianus lib. 3. contra Magdeb. cap. 17. Sigillatimque de Caluinistis Beccanus Opusc. 3. cap. 14. ita dicere licet, non esse Christum, qui Hæretici ingenio confictus est. Quo sensu verè Romanus Pontifex est Antichristus, quia è diametro pugnat contra Christum Hæreticorum, qui non est verus Christus à Deo Patre missus, sed imaginarius tantùm, atque adeò falsus Christus, vt ex professo tradit S. Augustinus 12. contra Faust. cap. 4. & lib. 16. cap. 10. & tract. 45. in Ioan. Fauetque serm. 31. de verb. Apost. negans, vllum Hæreticum confiteri IESVM Christum in carne venisse. Videndus etiam tract. 3. ac 6. in Epist. Ioan. & in Enchir. cap. 5. Nec omittendus S. Irenæus lib. 3. cap. 17. Non multum abest, quod Symmachus Papa sub initium Apologetici ad Anastasium Imperatorem, negat esse apud Hæreticos *Christum*; concedit autem eis duntaxat *Semichristum*. Qui enim non est plenè ac ex toto Christus, non est reuera Christus. Et hinc est, quod Patres passim negant Hæreticos esse Christianos. Ita Cyprianus Epist. 52. & lib. de vnitate Eccles. num. 48. Athanasius orat. 2. contra Arrianos, Augustinus lib. 1. de grat. Christi cap. 10. & scitè Rupertus in cap. 11. Apocal. cum de atrio dato gentibus, non metiendo. Nec non Lucifer Calarit. lib. 1. pro S. Athanasio, sic alloquens Arrianos. [Cum igitur sitis Arriani, inhumani, impij, crudeles, homicidæ, quomodò dici Christiani poteritis? Sed & cum nege-

negetis Christum vnicum Dei filium, & confiteamini credidisse vos in Antichristum, vnde aut quomodò vos poteritis Christi probare seruos, cum manifestetis vosmet vestrâ professione esse famulos Antichristi? Antichristus etenim,in quem Arrius credidit, reuera fuit quando non fuerit. Contra noster Saluator Dominus, ac DEVS DEI vnicus filius, non est (vt tu vis Constanti) creatura,sed est Dominus Creaturæ.]

Egregiè idem tradit S.Chrysostomus hom.19.in Matth. ad illud *attendite à falsis, &c.* Optimè quoque & fortiter S. Hieronymus initio Dialogi contra Luciferianos. Christo igitur quem colunt Hæretici,quemque sibi fingunt pro eo, quod non est ipse: Christo inquam Caluinianorum, ignorantia atque peccato laboranti, desperabundo, aut etiam reipsa desperanti, aduersatur Romanus Pontifex, & eo nomine Antichristus audire non refugit.

At si loquentis animus feratur in Orthodoxorum Christum, qui solus, verus est Christus, virulentissimum ac teterrimum probrum est, dici *Antichristum:* quo Christi Vicarium contaminari, ferre nec possumus, nec debemus: eoque nomine, VVicleffo diabolici huius spurciloquij instauratori,anathema inlidimus. Instauratorem dico VVicleffum tam fœdi nominis, quia in Anteactis octauæ Synodi, hæc scripta lego, de pictis ac scriptis à Photio initijs duorum voluminum Concilia ficta continentium. [Coloribus artificiosis expressus erat Ignatius. O'rabiosum furorem! ò furiosam rabiem, cui nihil addi possit! Atque in prima quidem actione, raptatum & verberatum Ignatium effinxit,supraque caput inscripsit *Diabolus*. Nunquid maledicti exhorrescitis atrocitatem? sed non est,quod miremini: Nam si patrem familias appellarunt *Beelzebub*,domesticos eius quomodò appellarent? In altera actione, fœdatum,magnaque vi tractum efformauit,cum hoc Elogio; *Principium peccati*. In tertia, de throno deturbatum, cum hoc titulo, *Filius perditionis*. In quarta, vinculis colliga-

ligatum & exterminatum,itaque inſcriptum, *Auaritia Simonis Magi*. In quinta,collari furca incluſum,cum hac calumnia, *Qui ſe extollit ſupra omne id,quod dicitur DEVS*. In ſexta depinxit quaſi iam damnatum, cum dicto, *Abominatio deſolationis*. In ſeptima & vltima finxit raptatum, capiteque multatum,& inſcriptio erat, *Antichriſtus*.]

En qui ante VVicleffum cœno illo conuitij conſpurcauit Virum Sanctum, & fidei ſocietate coniunctiſſimum plerisque Romanis Pontificibus: vt proinde non tam primus inuexiſſe, quàm inſtauraſſe huiuſmodi turpiloquium, videri debeat VVicleffus. Significaturque haud ita multo poſt,in iiſdem Anteactis,Photium iiſdem probris conſpurcaſſe Nicolaum Papam. Et videtur etiam Photio ſubſcripſiſſe,ac ante VVicleffum, reſperſiſſe eadem Infamia Pontificem, Gulielmus de S. Amore,cum ſubmiſſos ab eo operarios Ordinis Prædicatorum ac Minorum, vocauit *Nuncios Antichriſti*. Vt refert ac refellit S. Thomas Opuſc. 19. cap. 24. & 25. & apud ipſum Gulielmum, in Opere nuper refoſſo de Periculis nouiſſimorum temporum, legere eſt, præſertim cap. 8. Et mirum planè videri poteſt, Melchiorem Canum iiſdem prorſus cum Gulielmo Zeli præpoſteri intemperiis actum, querelas illas, imò atrociſſimas calumnias, inſtauraſſe aduersùs Societatem IESV, vt latè deſcribit Nicolaus Orlandinus tom. 1. hiſtor. Societ. lib. 8. à num. 46. Adeò autem inſederat animo Cani, tetra illa perſuaſio,quod B. Ignatius eiuſque Socij,quantumuis Apoſtolicis diplomatibus ritè communiti, eſſent nuncij Antichriſti; vt vnde maximè oportuerat eum dedoceri, inde in errore proficeret; & quæcunque de Antichriſti emiſſariis apud Patres occurrerent, in Ignatium ac Socios, tanquam perſpicuè in eos cadentia obtorqueret. Præ quibus allatrationibus leniter cum Ignatij Sociis videri poſſit egiſſe idem Canus, cùm puellarum confeſſiones ſalua integritate ab eis excipi non poſſe,amaro ioco ſignificauit, quod idem Orlandinus narrat lib. 5. num. 63. Nec illud quoque,

præ horrore conuitij de quo agimus, adeo austerum videri debet, quod ab eodem Cano lib.4. de locis cap. 2. *initio*, intortum est in eosdem Ignatium ac Socios; Cum iuxta Apostolum 1. Cor. 1. Ecclesia nominetur *Societas IESV Christi*, filij Dei, *Videndum esse ijs, qui sibi titulum Societatis IESV arrogant, ne more hæreticorum, penès se Ecclesiam existere mentiantur*. At non est mentitum Concilium Tridentinum, quod conceptis verbis, *Societatis IESV* nomen, ei Religioni, saluis Ecclesiæ Iuribus confirmauit.

Martinus Lutherus, vt vix vllum fuit ab orbe condito pecus maledicentius, osuè magis infrunitum, ac fœtens; ita fœdissimorum titulorum stercore, ac lotio perfudit Romanum Pontificem. Immenso, quippè odio in illum flagrabat, quod ab eius Legato exclusus captato ex Indulgentijs quæstu, ab ipsomet autem Pontifice damnatus & proscriptus fuisset tanquam hæreticus. Inde œstrum illud furoris & maleuolentiæ, quo etiamnum superstes, hoc sibi Epitaphium posuit, referente in eius Monodia Pomerano;

Pestis eram viuus, moriens tua mors ero, Papa.

Ex hoc odio incensissimo & flagrantissimo, excucullatus ille, ac profligatæ impudentiæ prorsùsque contrucidatæ honestatis tenebrio, ad omnia fœda & spurca nomina in Pontificem conferenda, est excitatus. Inter quæ illud est planè tetrum, quod imitatione VVicleffi, Romanum Pontificem *Antichristum* dicere est solitus. Alicubi etiam referente Prateolo, V. *Lutherani* num. 39. Pontificem Romanum vocauit *Tyrannum ac Nembrothum*, & eius potestatem, nihil aliud esse dixit, præter Tyrannidem ac regnum Babylonis. Strenuè quidem ille varijs scriptis, præsertim de captiuitate Babylonica, de visione Danielis, de Missæ abrogatione, de votis Monasticis, in Romanum Pontificem concitatur: Sed opus Assertionis Articulorum suorum contra Bullam Leonis X. palmam maledicentiæ, ac spurciloquij in Pontificem, omnibus Lutheri scriptis præripuisse videtur; & vt Roffensis in Præfationem illius libelli re-

ctè

ctè dixit, nihil aliud toto libello occurrunt, quàm probra, sannæ, conuicia, contumeliæ in Pontificem; cui & mentitiones impingit, & emotiones mentis, atque blasphemias, præsertim circa Articulum 25.26. & 27. Videndus Cochlæus in Actis Lutheri anno 1520. & solemniter anno 1522. Hæc tamen minùs mirabitur, qui Lutherum vbique spurciloquum & conuiciatorem meminerit, ita vt ne venerandissimis quidem capitibus Regum & Imperatorum pepercerit; nunc eos *Turcas baptizatos*, vocans, nunc alijs infamibus appellationibus conspurcans, vt ei obiecit Roffensis, & Cochlæus prolato verborum eius stercore demonstrauit. [Reputo (inquit Lutherus) illos Principes, veluti recentes lendes, quæ priusquàm inde pediculi nascantur, inanes aridæque sunt pelliculæ. Ego autem huiuscemodi lendibus benè faueo, vt glorientur & cantent; *Hic residemus nos lendes, super caput nobilissimi animalis in terra, in crinibus eius. Non sumus vilis prosapiæ: Pediculi sunt parentes nostri; Magni illi Gigantes, qui etiam Romanum Imperatorem Syllam, multosque alios interfecerunt.* Videsis alia, quæ libaui lib.4.de Virtut.num.422. & quæ exhibet Iodocus Coccius tom.1. Thesaur. lib.8. art. 12. §. *de Sectariorum maledicentia in Principes*, ac Cochlæus in Actis Lutheri ad annum 1523.

Caluinus, vt à Luthero virus hausit impietatis, ità ab eodem hostilitatem in Romanum Pontificem & infames titulos quibus eum conspurcare solet, accepit: transfuditque in suos eam virulentiam, ita vt præ eis, veteres Hæretici, modestiæ nomine hac in parte commendari posse videantur. Neque verò sistit in Pontifice, Caluinistarum furor à Caluino transfusus: sed ad omnes quoque Catholicos, Pontificem pro Christi Vicario agnoscentes, processit. Vnde quia vident, se pro more hæreticorum omnium, non à Christo *Christianos*, vetantibus supra adductis Patribus, neque à seminis Apostolici traduce *Apostolicos*, vel à diffusa orbe toto Ecclesia *Catholicos*, sed *Caluinianos* deno-

minari ab Authore priuato; quæ indubia est hæreseos characteristica, vt monuerunt iampridem Iustinus in Colloquio cum Tryphone, Athanasius orat.2. contra Arrianos, Hieronymus ad calcem Dialogi contra Luciferianos, Lactantius lib.4. cap.30. & passim alij: idcircò meretricio more anteoccupantes probrum, vel retorquentes argumentum, & regerentes infamiam; omnes qui Romanum Pontificem Ecclesiæ caput agnoscunt, hoc est (vt ex Syllabo nostro liquet) omnes retrò SS. Patres, etiam in Concilijs Oecumenicis congregatos, & omnes totius Christiani orbis fideles, vocant *Papistas*, & *Romanenses*, vel *Pontificios*. Non minùs insulsi, quàm Græci illi quos Gregorius Hieromonachus in responsione ad Marcum Ephesium ferè *initio*, testatur, Græcos à Schismate abhorrentes vocasse, *Græcolatinos*; perinde ac si ea appellatio fuisset illis probrosa. At tantum abest, vt cognomentum *Papistæ*, & *Romanensis*, aut *Pontificij*, ad probrum pertineat, vt potiùs censeri debeat, perhonorificum: meritoque, aut etiam necessariò; ad internotionem ab Hæreticis, & nunc adhibeatur, & iam olim sit adhibitum. Sanè Hæretici, nomen *Christianorum* æquiuocè nobiscum participant, ob eiusdem baptismi communionem, inuolarunt autem per summam impudentiam, in nomen *Catholicorum*; vt fecerant etiam veteres Hæretici; Arriani apud Sanctum Hilarium canone 10. in Matth. Donatistæ apud Optatum lib.1. *sub finem*, & generatim Hæretici, iuxta Sanctum Augustinum lib. de Vtilitate credendi cap.7. & lib.23. contra Faustum cap.2. ac contra Epistolam Fundam. cap.4. & lib. de vera Religione cap.7. (vbi tamen addit, eos cum extraneis loquentes, non dixisse Catholicam, nisi Catholicam, vt possent intelligi;) Idem de Caluinianis nos quoque experimur. Cum igitur res ita se habuerit, quoad *Christiani & Catholici* cognomina, opportunè & aliquatenus necessariò, qui ab Hæreticis omnibus discrepamus, per subiectionem ad Papam Romanum, denominamur supra Christianos &

Ca-

Catholicos, *Papistæ*, atque *Romani*. Quam secundam appellationem, sortitos esse iampridem Catholicos tempore Arrianorum, dixi prænotatione 2. Optimè verò admonuit iam olim Sanctus Chrysostomus homil. 3. in Acta, non esse erubescendum de quacunque tali denominatione. Probrosum quidem esset denominari à priuato quopiam Sectæ artifice; & audire vel Arrianum, vel Macedonianum, vel Lutheranum, aut Caluinistam. At Romanus Pontifex non est priuatus quispiam nouitatum faber; sed est persona maximè publica, cui Christus Vicariam Ecclesiæ suæ præfecturam concredidit, vt proinde ab eo nuncupationem trahere, perinde sit ac fidelem & Catholicum denominari. Multus est Cardinalis Hosius varijs Epistolis, vt ostendat nemini debere probrosum videri, quod *Papista* dicatur. Nominatim Epist. 79. 111. & 209. Nimirum ea denominatio, nihil aliud fert, quàm subiectionem ad Christi Vicarium, & professionem fidei quam Principes Apostolorum, Romanæ Ecclesiæ tradiderunt. Id verò tantum abest vt probrosum videri possit, vt potiùs nihil gloriosius, & honorificentius possit accidere, ob conclusam ea denominatione professionem veræ fidei, extra quam non est salus. Idem prosequitur Petrus Simonis quæstione posteriore de Romana Ecclesia. Hi igitur sunt infames probrosiq. tituli, quibus Hæretici, & nuperi, & antiqui, Romanum Pontificem dehonestarunt, malignè prorsus ac impiè.

Componamus, nunc, Hæreticorum ex parte vna, ex altera verò parte, Conciliorum, ac Patrum sensum, circa rem propositam, & vtris potiùs standum credendumue sit, consideremus. Et constat quidem SS. Patres despui aut despici solere à Sectarijs; qui in fidos istos antiquæ traditionis internuncios, petulantissimè bacchantur, vt videre est apud Coccium t. 1. lib. 8. artic. 12. Campianum ratione 5. ad Academicos. Iurgeuitium lib. nullus & nemo c. 5. Florimondum 3. histor. cap. 10. & passim apud Hæreseologos, ac dogmatum controuersorum Tractatores. In Catho-

tho-

tholica tamen Ecclesia, Patrum Iudicia summæ semper fuere venerationi, vt videre est apud Sanctum Augustinum lib. 1. in Iulia. cap. 4. & lib. 2. cap. 10. & lib. 4. contra duas Epistolas, *ferè in fine*. Alia in eandem sententiam dabunt Stapletonius lib. 7. de princip. à cap. 12. & Castro lib. 1. contra hæres. cap. 7. & nemo prudens refragabitur. Nam præter quàm quod Patres ingenio & rerum vsu plurimùm valuerunt, dubitare non licet, quin ob nitentissimum & carnis fœculentijs liberrimum mentis speculum, copioso Spiritus sancti lumine sint perfusi; ac proinde sanam rectamque ferre potuerint sententiam; cum de alijs fidei capitibus, tum nominatim de hoc quasi Cardinali, in quo omnes de rebus fidei controuersiæ voluuntur; nempè quodnàm sit verum caput Ecclesiæ, & Iudex causarum de Religione.

Quæ cum ita sint, est quod in suas se latebras recipiant Sectarij, & lucem publicam refugiant, ausi de Romano Pontifice, tam aduersa Patrum sententiæ, tàmque cum Sanctorum sensu pugnantia effutire; dehonestantes infami & horrendo *Antichristi* titulo, quem lectissima illa Spiritus sancti organa, honorificentissimis splendidissimisque elogijs tam multiplicibus decorarunt. Caput Ecclesiarum omnium, Romanam Ecclesiam, pro Synagoga Satanæ, fœdissimoque lupanari, impurissimi Lenones traducunt & infamant. [Quod omninò ille *fieri* prohibuit, (vtar enim verbis Sancti Gregorij in Psalm. 5. pœnitent. ad versic. 8.) qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit, dicens: *Tibi dabo Ecclesiam meam*. Obstruatur ergo os loquentium iniqua, & omnis hæreticorum acies obmutescat, quia nullas vires habet mendacium, quod ipsius voce veritatis inuenitur destructum.] Caueant verò Sectarij, ne per neglectum pœnitentiæ de tanto scelere, & impactam Spiritui sancto Pontificiorum titulorum authori mentitionem, illud in se deuocent fulmen, quo S. Leo Epist. 89. cap. 2. minuentem verbis arrogantioribus Pontifici debitam reueren-

uerentiam obtriuit. [Cui (inquit) cum præ cœteris soluendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ouium cura specialiùs mandata est. Cui quisquis Principatum æstimat denegandum, illius quidem, nullo modo potest minuere dignitatem, sed inflatus spiritu superbiæ suæ, semetipsum,ad inferna demergit.] Hæc aduersùs Sectarios Romani Pontificis iuratos hostes, vniuersè ac generatim.

Sigillatim verò Poppæ, cuius spurciloquio hæc lucubratio reposita est, decora Pontificia dementatæ per palpones Pontificum plebeculæ insulsè affingenti; illud in hac meta post prolatos confertim tot Patres, atque Concilia regeram, quod Diuus Augustinus in proäuum eius Iulianum intorsit lib. 1. cap.2. & lib.2. *sub finem*. [Ecce quo te introduxi. Conuentus Sanctorum istorum, non est multitudo popularis; Non solùm filij, sed & patres Ecclesiæ sunt. Ex illo numero sunt, de quibus prædictum est, *pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram*. Ex qua filij regenerati sunt, vt hæc discerent, eius patres facti sunt, vt docerent. Quid est, quod vos gaudere iactas, quod ista veritas, quam tu errorem putas, vel putari cupis, de tanta multitudine assertorem non potest inuenire? Quasi parua sit eius assertio, quod in hoc fidei firmissimo & antiquissimo fundamento, ipsa toto orbe diffusa non à se discrepat multitudo? Si autem assertores eos flagitas, quorum aliquid etiam literarum inueniri potest, illustrisque doctrina est; En adest assertorum eius memorabilis & venerabilis consessus, atque consensus, &c. Isti Episcopi sunt docti, graues, sancti, veritatis acerrimi defensores, aduersùs garrulas vanitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quia tria bona Iudicij tribuisti, non potes inuenire, quod spernas. Si Episcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum si tales possent illic facile sedere tot, quia nec isti vno tempore fuerunt. Sed fideles & multi, excellentiores paucos dispen-

sato-

satores suos Deus per diuersas ætates,temporum,locorumque distantias, sicut ei placet, atque expedire iudicat, ipse dispensat. Hos itaque de alijs, atque alijs temporibus, atque regionibus, ab Oriente & Occidente, congregatos vides, non in locum, ne nauigare cogantur homines, sed in librum,qui nauigare possit ad homines. Quanto tibi essent isti Iudices optabiliores, si teneres Catholicam fidem, tanto tibi sunt terribiliores,quia oppugnas Catholicam fidem, quam in lacte suxerunt,quam in cibo sumpserunt,cuius lac & cibum paruis magnisque ministrauerunt, quam contra inimicos etiam vos tunc nondum natos, vnde nunc reuelamini,apertissimè,ac fortissimè defenderunt. Talibus post Apostolos Sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, pastoribus, nutritoribus creuit. Ideò profanas voces vestræ nouitatis expauit, & cauta ac sobria hac admonitione Apostolica,ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua,sic & mens eius corrumperetur à Castitate, quæ est in Christo,Catholicę fidei virginitati insidias vestri dogmatis surrepentis exhorruit, & tanquam caput colubri calcauit,obtriuit, abiecit. His igitur eloquijs & tanta authoritate Sanctorum, profectò aut sanaberis Dei misericordia donante, quam quantum tibi optem, videt qui faciat; aut si quod abominor,in eadem quæ tibi videtur sapientia (& est magna stultitia) perduraueris, non tu Iudices quæsiturus es, vbi causam tuam purges, sed vbi tot Sanctos Doctores egregios, atque memorabiles catholicæ veritatis excuses, Irenæum, Cyprianum, Rheticium, Olympium, Hilarium, Gregorium,Ambrosium,Basilium,Ioannem,Innocentium, Hieronymum, cœterosque socios, ac participes eorum, insuper & vniuersam Christi Ecclesiam, qui Diuinæ familiæ Dominica cibaria fideliter ministrantes, ingenti in Domino gloria claruerunt.]

CHRISTO, ECCLESIAE CAPITI SVPREMO, DECVS ET GLORIA.

DE
BICIPITI
ECCLESIA,

Et vnici corporis Chriſti myſtici, vno ſimul ac duplici capite;

DISPVTATIO

R. P. THEOPHILI RAYNAVDI
Societatis IESV Theologi.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacri Palatij Apostolici.

Alex. Victricius Episcopus Alatr. Vicesgerens.

Imprimatur. Fr. Vincentius Candidus Sac. Pala. Apost. Mag. Ord. Præd.

CONSPECTVS OPERIS.

Aditus ad Disputationem.

Punctum I. *Corpus Ecclesiæ, optimè à Christo constitutum esse, atque adeò ab omni monstrositate procul abhorrere.*

Punctum II. *Si essent duo visibilia Ecclesiæ capita, vt habet noua de SS. Petro & Paulo imaginatio, non posse declinari mystici corporis Christi monstrositatem.*

Punctum III. *Non tolli mõstrositatem mystici corporis Christi, quod est Ecclesia, ex eo quod bina eius visibilia capita, vnum, non plura fuisse perhibeantur.*

Punctum IV. *Notio capitis mystici à S. Paulo aliena, in solum verò S. Petrum perbellè cadens, cum monstrositate bicipitis Ecclesiæ corporis, pugnat è diametro.*

Punctum V. *Monstrositatis accrementum ex alterius Ecclesiæ capitis ad aliud pridem constitutum adiunctione.*

Punctum VI. *Adiunctio noui capitis ex Anonymi capite, nullibi in Scriptura comparet, imò omnino contrarium.*

Punctum VII. *Falsò affingi Pontificibus, quod monstrosam binorum simul Ecclesiæ capitum cõsociationem agnouerint, cũ omnia alia profiteantur, & soli S. Petro id decus afferãt.*

Punctum VIII. *Sacra Concilia monstrositati binorum simul Ecclesiæ capitum, nullo pacto astipulata: imò disertissimè solum S. Petrum habent pro summo Ecclesiæ Rectore, siue visibili capite.*

ADI-

ADITVS
AD DISPVTATIONEM.

1 COMMODE' indidem opellæ huius initium sumam, vnde S. Hieronymus sumpsit exordium disputationis contra Vigilantium. [Multa(inquit)in orbe monstra generata sunt. Centauros, & Sirenas, Vlulas, & Onocrotalos in Esaia [a] legimus. Iob [b] Leuiathan & Behemot, mystico sermone describit. Cerberum & Stymphalidas, Aprumque Erimanthium,& Leonem Nemeæum,Chymæram, atque Hydram multorū capitum, narrant fabulæ Poëtarum. Cacum describit Virgilius: Triformem Geryonem Hispaniæ prodiderunt. Sola Gallia monstra non habuit.] Ain' vir Sanctissime? Fuerit sanè hæc fœlicitas temporum tuorum,eorumque quibus Hilarios, Ambrosios, Paulinos, Seueros, Eucherios, Claudianos, Sidonios, Saluianos, Cæsarios, & consimiles alios non paucos, Orbi & Ecclesiæ dabat Gallia. Fuerit hoc decus regno illi peculiare,quamdiu nitens & purum absque Catholi-

a Isaia 34.
b Iob 40.

tholicæ Fidei temeratione durauit. Vnde illi à S.Gregorio [a] elogium pangitur, [Quod regnum esset (vt ait) fidei rectitudine decoratum, & integritate religionis inter alias gentes conspicuum.] Scitè idem traditur his verbis in vestibulo legis Salicæ, vt est in Miscella ll.antiquarum. [Gens Francorum inclyta,authore Deo condita, fortis in armis, firma pacis fœdere, profunda in consilio, corpore nobilis & incolumis,candore & forma egregia, audax, velox & aspera, nuper ad Catholicam Fidem conuersa, Immunis ab Hæreti.] Hoc quandiu valuit,tamdiu verum fuit,Galliam monstra non habuisse, vt S. Hieronymus affirmauit, astipulantibus Petro Cluniacensi [b] & Arnulpho Lexouiensi [c], qui ipsa Hieronymi verba vsurpant, atque collaudant.

a l. [illegible] epist. 59.
b l 5. epist. 10.
c Epist. 21.

2 Deinceps autem, vt nihil est in terra perenniter beatum, suspiratum est non semel, ad illius pronunciati nimiùm quantum elisam veritatem. Ne refricemus obsoleta, Berengarios, Roscelinos, Abelardos, Almaricos, Valdesios, prætereamus. Nostra & Patrum memoria, ferax monstrorum fuit Gallia. Caluinus, Beza, Quintinus, Coppinus, Farellus, Richerius, Peroldus, Chamierius, Spinæus, Molinæus vterque,& alia ominosa nomina omnino multa, quid aliud quàm monstra fuerunt, Galliæ quæ eos protulit, exitio nata?

Neque tamen plus hic monstrorum exortus Galliam reuera dehonestat,quàm alias nationes, editio æquè tetrorum monstrorum; ac nominatim Hispaniam,cui Ionas Aurelianensis [d] impugnans Claudium Episcopatu Taurinensem, ortu Hispanum, hoc accidisse obseruat, vt viros vndecumque magnos in Catholicæ Fidei propugnatione,ac illustratione dederit; & plerosque etiam protulerit nefarios Hæresiarchas, in fidei excidium intentissimos. Non fuit hæc sors,Galliæ ac Hispaniæ duntaxat. Quæ Christiana regio,vt strenuos religionis propu-

d l. 1. de imag.

pu-

pugnatores ac illustratores, ita perturbatores ac hostes non dedit? Ægyptus in qua Athanasius, Cyrillus, Clemens, Pantænus & alij, vt sydera in cœlo Ecclesiæ effulserunt, Arrij, Dioscori, Vadij, ac similium tenebrionum caliginem orbi propè vniuerso offudit. Dedit Græcia Basilium, Nyssenum, Nazianzenum, Chrysostomum, & alios omnino multos. Indidem Nestorius, Eutyches, Apollinaris, & alia Diabolicæ informationis ostenta prodiere. Non est Christiana natio in qua idipsum notari nequeat. Nimirum ita res humanæ habent. Nihil hìc purum, mista contrarijs omnia, vt ex Pythagora obseruatum à Iamblicho [a] memini; Quod aliter dixit Madaurensis Philosophus [b], *vbi vber, ibi tuber.* Sanctus verò Bernardus [c], ait hoc esse, quod in capite libri legitur, diem ex vespere & mane apud nos vbiuis connexi.

3 In serie igitur monstrorum, quæ posterioribus ætatibus emisit Gallia, locandum meritissimò est, quod lucifuga quispiam nuper emisit, de bicipiti Ecclesiæ corpore; qua cerebri abortione, nihil magis affine Iano illi Latiari quem bicipitem fabulosa vetustas effinxit; prudentissimum Regem anteriora, & posteriora prospicientem, ingeniosè sub ea imagine repræsentans. Imaginem verò fabulosam esse, nullus dubito; & tandem annuit, subdubitare primùm visus, Martinus VVeinrichius [d] cū in hoc (vt vocat) monstrum ex insignioribus, incidisset. Nihil proinde est, quod vetet, monstrum hoc bicipitis Ecclesiæ corporis, è cerebro tenebrionis cuiuspiam nuperrimè apud Gallos eductum, veluti Palladem è fisso Iouis Capite *Ianum Renatum* dicere. Et verò est Latini illius Iani à quo (teste S. Cypriano [e], atque Arnobio [f]) Ianiculum Romanum habuit appellationem, non vna cum Romano Pontifice analogia; vt possit non absurdè existimari, hanc vnam esse de fabulis illis, quas Iustinus [g] à Satana inuectas dixit, vt veritatem Christianam

[a] *In vita Pythag.*
[b] *3. Flor.*
[c] *ser. 2. de ramis palm.*
[d] *l. de monstris c 27.*
[e] *l. de vanit. idol.*
[f] *l. 1. contra gent.*
[g] *apol. 2.*

cum

cum aperiretur, suspectam fabulositatis redderet. Præfuit Ianus eo loco quem postea dixere Romam. Habere ferebatur cœli terræque claues, quibus omnia vbiuis aperire & claudere posset. Vnde apud Nasonem [a], sic de se loquens inducitur:

[a] 1. Fastor.

Nomina ridebis; modò namque Patulcius idem,
Et modo sacrifico Clusius ore vocor,
Quicquid vbique vides, cælum, mare, nubila, terræ,
Omnia sunt nostra, clausa patentque manu,
Me penes est vnum, vasti custodia mundi
Et ius vertendi cardinis, omne meum est.

4 Non est, quod sim sollicitus, de notandis analogijs, quæ illicò incurrunt in oculos, fabulosi illius Iani cum Christiana veritate de regnante Romæ Ecclesiæ capite, cœli terræq. clauigero. Quod in fabula vt cum veritate adæquatè responderet, deesse videbatur, suppleuit noui dogmatis faber; dicens; duo capita, quæ corpori Ecclesiæ tribuit, in vnum veluti coalescere, nec esse nisi vnum caput. Similiter enim Ianus, ita duobus ferebatur instructus capitibus, vt in vnum concreuissent, Solisq. vultibus antrorsum retrorsumq. conspicuis, ea capitum multiplicitas proderetur. Itaque caput bifrons Ecclesiæ, quale ab aduersario propositum est, non absurdè videor *Ianum Renatum* appellasse. *Renatum* porrò intelligo, eodem mythologico partu in Gallia, quo prior in Latio est editus. Vterque ex cerebro figmentorum fœcundo prodijt; nisi quod prior, fructuosè sub eo fabulæ inuolucro est emissus, in sapientis moderatoris imaginem, iuxta receptum olim vsum, & ad mores, & ad rectionem politicam informandi per fabulas; quem diligenter nuper retexit Franciscus Bacconus [b]; & ad res quoque Theologicas extensum, constat ex Iuliano Imperatore [c], Cybeles mysteria retegente, alijsque adductis in Naturalis Theologiæ prologo. Posterior autem hic Ianus, ma-

[b] Inst. Opusc.
[c] Orat. 5.

lè

lè sani cerebri abortio, veriùs quàm fœtus, nullo Ecclesiæ commodo, imò exitiali omine, non prodijt, vt à Draconum frontibus gemmeæ, aut pretiosæ è piscium cerebris lapidositates [a]; Sed vt è presso fuci capite vitulinæ sobolis effigies; vel vt è caluarijs demortuorum buffones, vt quisquis demùm ille est, Augustinum ementiens recitat [b].

5 A monstrositate hac retegenda, duo sunt, quæ me auocare potuisse videri debeant. Primùm, quod priusquàm hi fluctus Ecclesiæ flustrum turbarent, & planè quicquam de nouitia hac bicipitis Ecclesiæ corporis assertione auditum esset, disserui in hanc rem quantum satis, excutiens locos è quibus eruendi essent Pontificij tituli, in Prolegomenis ad opus de Corona aurea Romani Pontificis super mithram [c]. Ibi enim tractans S. Petri Cathedram, admonui non dici coniunctim *Cathedram SS. Petri & Pauli*, sed duntaxat *S. Petri*; & omnia propè, quæ recens plenis voluminibus sunt tradita, in paucarum paginarum angustum compegi, monstrãs, quomodò accipienda essent nonnulla, quæ difficultatem videntur facere, cum ex Patribus, tum ex Pontificijs formulis. At difficilè est de eodem argumento sæpius scribere. Alterum auocamentum est, quod post motam hanc controuersiam, sed maximè post interpositam Pontificiam authoritatem, qua assertio secundi huius capitis æquè principalis & primo non subordinati, damnata est hæreseos: tot emerserunt de hoc argumento scriptiones, & tot aliæ sub incude esse, & proximè prodituræ feruntur; vt actum agere, & crambem recoctam inferre videatur, quisquis in hanc curam denuò incubuerit. Vt quid enim cum lectorum fastidio, nouis scriptionibus, de argumento non admodùm vberi, eadem, certè vix diuersa, regerere?

6 Neutra tamen excusatio ad hoc onus excutiẽdum

B satis

[a] *Tertull. l. de hab. mul. c. 6. V. Aldrou. lib. 1. de insectis c. 1.*

[b] *serm. 48. ad Eremit.*

[c] *præm. c. 4.*

satis idonea est habita. Fastidij enim declinatio ex eiusdem argumenti versatione, nequaquam est desperanda, vt benè admonet S. Chrysostomus [a], iteratò de Anna Samuelis parente disputaturus, inde argumẽtatus, quod [In conuiuio corporali ex eodem obsonio multa Eduliorum genera potest aliquis conficere. Quin & aurifices videmus, ex eadem auri massâ, & armillas, & inaures, aliasq. multas res aureas fingere: Quamquam enim eiusdem generis est materia, ars tamen est varia, nec coarctatur similitudine materiæ subiectæ, quod ipsa sit copiosa, varijq. artificij; multò verò magis Spiritus gratia.] Itaque tametsi iam de hoc argumento à me est actum, possum tamen illa ipsa, secundis hisce curis & expolire, & locupletare; vt nec fructus vacua, nec cum anteriore prorsus eadem habenda sit, scriptio ad quam aggredior.

a homil. 2. de Anna.

3 Qua ipsâ ratione, præcluditur quoque alia excusatio ex labore tam multorum, optimè & à doctrina, & à diuini honoris zelo constitutorum, qui de hoc negotio pronunciarunt, & pronunciare porrò pergunt. Quamuis enim plerique ante nos, hoc saxum voluerint, tamen vt D. Augustinus [b], locatam abs se operam circa diuinam Trinitatem, post tot anteriores Tractatores excusabat approbante S. Fulgentio [c], non dissimilia in simili causa, excusante; [Vtile est plures à pluribus fieri libros, diuerso stylo, non diuersa fide, etiam de quæstionibus eisdem, vt ad plurimos res ipsa perueniat; ad alios sic, ad alios autem sic.] Etiam post Patres & quosuis Doctores, haud inutiliter alios eas ipsas quas illi tractauerint, atque discusserint materias, denuò tractandas & discutiendas suscipere, contestatur S. Anselmus [d]. Quin etiam Seneca [e] amicum ad tractationem loci omnibus (vt ait) Poëtis solemnis impellit; quem quominùs Ouidius tractaret, nihil obstitit, quod iam Virgilius impleuerat;

b l. 1. de Trinit. c. 3.

c l. 1. ad Monim. c. 14.

d præfat. ad librum de Incarnat. Verbi.

e Epist. 79.

ne

ne Seuerum quidem Cornelium, vterque deterruit; Omnibus præterea fœliciter hic locus se dedit, & qui præcesserant non præripuisse mihi videntur, quæ dici poterant, sed aperuisse. Sed multum interest, vtrum ad consumptam materiam, an ad subactam accedas. Crescit indies, & inuenturis inuenta non obstant. Præterea conditio optima est vltimi. Parata verba inuenit, quæ aliter instructa nouam faciem habent; nec illis manus inijcit tanquam alienis: Sunt enim publica: Iurisconsulti autem negant quicquam publicum vsu capi.]

8 Anastasij Sinaitæ ad explanationem Hexaëmeri post tot anteriores Tractatores aggredietis, & animum induere, & voces quibus illum exprimit meas facere opportunissimum videtur. Est sanè eius oratio huic loco accommodatissima. [Post illos, (inquit) qui antea laborauerunt, vestigijs eorum insistens, qui circa horam vndecimam æquè celeriter munus peragunt, & in metendo, & rursus in vindemiando, demisso oculo, & humili diligentia, & imperitia, tanquam spicas legens, & culmos colligens, instar formicæ relicta grana relego, & tanquam canis micas colligens lauti & opipari Patrum epuli ac conuiuij, aufero quæ excidunt.] Iure hæc dico, qui nouissimus vna hora facturus, à patrefamilias in hanc vineam conductus sum. Vtinam cum serò factum fuerit, & Procurator Operas ad reddendam mercedem vocauerit, non frauder denario, ex quo primi, qui portauerunt pondus diei & æstus, cum Domino vineæ conuenerunt.

CORPVS ECCLESIAE, optimè à Christo constitutum esse, atque adeò ab omni monstrositate procul abhorrere.

1 DVO breuiter sunt recolenda, ex pleniore alibi instituta tractatione [a]. Primum est, Ecclesiam esse corpus Christi. Alterum, hoc corpus pulcherrimum esse, optimeque constitutum. Vtrumque vix eget confirmatione, aut illustratione, cum sit per se perspicuum. Itaque breuissimè id attingo.

a l. 5. de Christo sess. 4. c. 9.

Cum duplex sit Christo corpus, iuxta doctrinam Petri Damiani [b], vnum quod suscepit ex Virgine, alterum quod ei charius fuit, & pro quo mortuus est, Ecclesia hoc secundo modo est corpus Christi. Itaque corpus Christi dicitur Ecclesia, non naturale ac physicum, (vt per se patet) sed morale ac mysticum. In quo sensu Apostolus de Christo loquens ait [c], *Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius*. Et alibi [d]. *Christus caput est Ecclesiæ, ipse Saluator corporis eius*. Et paulò post. *Christus nutrit & fouet Ecclesiam, quia membra sumus Corporis eius, de carne eius, & de ossibus eius*. Explicatissimè ad Corinthios [e]. *Vos estis corpus Christi & membra de membro*. Græcè, ἐκ μέρους; hoc est, *Compartes estis, & membra ad inuicem habentia connexionem sub vno principali membro, seu capite*. Hoc ipsum est, quod Ephesiorum 3. gentes dicuntur sua ad Christum conuersione, factæ *concorporales*; id est membra eiusdem corporis. Plerumque item Scriptura ipsa inde petit argumentum ad absterrendos & auocandos ab aliqua indignitate fideles,

b serm. 30.
c Ephes. 1.
d cap. 5.
e 1. Cor. 12.

quod

quod sint membra Ecclesiæ, atque adeò corporis Christi; vel quod sint corpus Christi, nempè partiale. Sic Apostolus à turpitudine d. hortatur fideles ne accipiant mẽbra Christi, & faciant membra meretricis. Et alibi, Colossenses vrget, vt abijciant vmbras, cum sint ipsi corpus Christi, non vmbraticum, sed reale ac solidum, vt insigniter philosophatur D. Augustinus [a] satisfaciens quæstioni septimæ S. Paulini; expendens, Apostolum inde hortari Colossenses, vt contemnerẽt euanidas legis vmbras ad quas trahebantur à nonnullis, quod essent Corpus Christi, cui tanquam capiti cohærere omninò deberent. Versat id latè D. Augustinus, tum sic concludit. [*Nemo ergo vos* (inquit) *iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut Neomeniæ, aut Sabathorum, quod est vmbra futurorum. Corpus autem Christi, nemo vos conuincat*. Turpè est & nimis incongruum, & à generositate vestræ libertatis alienum, vt cum sitis corpus Christi, seducamini vmbris, & conuinci videamini veluti peccantes, si hæc obseruare negligitis. Corpus ergo Christi, nemo vos conuincat, volens in humilitate cordis.] Legit S. Augustinus & interpungit eum Pauli locum, aliter quàm habeat vulgata editio; Nam iuxta hanc, sensus est, ritus Iudaicos fuisse vmbram futurorum: corpus autem, siue substantiam & (vt loquuntur) realitatem, vmbris illis adumbratam, ad legem Christi pertinere. At D. Augustinus, periodum claudit in illis verbis, *quæ sunt vmbra futurorum*. Tum quod sequitur: *Corpus autem Christi*, nectit cum eo, quod sequitur, *Nemo vos seducat volens*; ita vt sit Apostrophe ad fideles, quos admonet, vt sint memores, se esse corpus Christi, & futiles vmbras eo nomine refugiant. Hic locus, saltem ex D. Augustini authoritate, valet ad monstrandum, Ecclesiam esse corpus Christi. Alias tamen liquidiores in hanc rem Scripturas, legere est apud eundem S. Augustinum [b].

[a] Epist. 49.

[b] l. de vnitate Ecclesiæ c. 2. & 4.

3 Ni-

3 Nihil frequentius in Scripturis ac Patribus occurrit, hac Ecclesiæ denominatione, cuius multiplicem Analogiam diffusè prosequitur Turrecremata [a]. Sed præcipua cernitur in membrorum vno spiritu animatorum diuersitate, concurrente ad vnius mystici corporis compagem, & variarum operationum exercitium. His quippè obeundis, Ecclesia instar Organici corporis, è varijs quasi similaribus & dissimilaribus partibus coagmẽtatur. *Similares* dico, carnem, ossa, neruos, & huiusmodi alias: quibus quæ partes in mystico Christi corpore respondeant, plenè dico cum de S. Ignatio, *Anima mundi*. Dissimilares fusè prosequitur Turrecremata [b] minutatim percurrens singula membra humani corporis, & demonstrans, qui in corpore mystico respondeant faciei, genis, oculis, auribus, naso, labijs, dentibus, collo, vberibus, manibus, ventri, cruribus, ac pedibus. Fusus item in eodem argumento est Sanctes Pagninus [c]. Nobis in præsentia sat est, generatim monstrasse, Ecclesiam dici in Scripturis *corpus Christi*, præsertim apud Apostolum, varijs locis [d] præter iam annotata.

4 Obseruat verò S. Gregorius [e], hanc causam esse cur in plerisque locis Sacrorum librorum, quędam Christus quasi sua pronunciet, quæ nobis solummodò congruunt. [Vnum quippè corpus est tota sancta vniuersalis Ecclesia, sub Christo IESV, suo videlicet capite constituta. Vnde ait Apostolus, *Ipse caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis*. Ipsa est enim, quæ per Prophetam iucundatur & dicit: *Nunc exaltauit caput meum super inimicos meos*. Pater enim Filium, qui est caput Ecclesiæ, super inimicos eius exaltauit, cum destructo mortis imperio, in suæ illum maiestatis æqualitate constituit, cui & dixit: *sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum*. Christus itaque cum tota Ecclesia sua, siue quæ adhuc versatur

[a] l. 1. Summa de Eccl. c. 43.
[b] l. 1. Summa de Eccl. c. 44.
[c] in Isagoge.
[d] Rom. 12. 1. Cor. 10. Ephes. 4. Coloss. 1.
[e] in Psalm. 5. pœnit. ad versic. 1.

tur

tur in terris, siue quæ cum eo iam regnat in cœlis, vna persona est.] Præiuerat S. Augustinus [a] secernens in Scripturis, & quæ à Christo proferuntur, prout est in se, & quæ ab eo proferuntur, prout est in nobis.[Etenim corpus eius, Ecclesia non esset, nisi & in nobis ipse esset.] Idest, nisi esset nobiscum vna persona, qualem caput & membra constituunt. Quo pertinet alia eiusdem D. Augustini [b] disputatio de præmissa Christi tanquam Capitis resurrectione, vt membra non desperarent resurrectionem, quam in capite præcessisse conspicarentur. At iuxta regulam Ticonij, Diuo item Augustino probatam, & apud omnes ratam, vt monstrant Franciscus Ruizius in Regulis ad intelligendam Scripturam [c], & Laurentius à Villauicentio [d]. Sicut quæ nostra sunt ob membrorum & capitis concursum in vnam personam, Christo tribuũtur; ita & nobis per quandam veluti communicationem Idiomatum, solent in Scripturis adscribi, quæ Christi sunt, tanquam membris cum eo veluti capite, vnam personam & vnum morale corpus vndecunque absolutum constantibus.

a serm. 26. ex 40. nouis.

b serm. 12. ex 40. nouis.

c reg. 107. ex August. in Psal. 2. & 40.

d l. 2. de ratio. studij Theolog. obseruat. 10.

5 Indidem quoque S. Bernardus [e], spem concipit, quod nõ simus aditu cœlorum excludẽdi, quamuis scriptum sit eò non ingressurum, nisi qui sine macula ingreditur; & neminem ascendere in cœlum, nisi qui descendit de cœlo filius hominis, qui est in cœlo. Quamuis enim solus Christus ingrediatur Sancta Sanctorum, & nemo præter eum ascendat in cœlum, tamen sub eius nomine comprehendimur & nos, qui sumus membra eius.[Licet enim solus, sed profectò totus intrabit, & os non comminuetur ex eo. Non sine membris caput inuenitur in regno, si tamen membra fuerint conformia sibi, & cohærentia capiti suo. Conformia sanè moribus, cohærentia fide.] Similia passim Patres cæteri, nostram omnium cum Christo coagmentationem in vnam personam

e serm. in illud: Ibi in 6. tribulat. &c.

ſonam moralem agnoſcentes, & quæ inde ad nos refundantur decora, quæ item noſtra in Chriſtum transferantur, commemorantes.

6 Et quia coniuges vna moraliter perſona ſunt, quorum tituli inuicem commeant; non raro eandem noſtram cum Chriſto coniunctionem in vnam moralem perſonam, Patres conſentaneè ad varias Scripturas, exponunt, per Eccleſiæ cum Chriſto coniugium. Scitè D. Auguſtinus [a]. [Quid ipſa Eccleſia? Corpus Chriſti. Adiunge illi caput, & fit vnus homo. caput & corpus, vnus homo. Caput quis eſt? Hic qui natus eſt de Virgine Maria, &c. Ipſe eſt caput Eccleſiæ, &c. Corpus autem eius, quod eſt? Coniux eius, ideſt Eccleſia. *Erunt enim duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum eſt: Ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* Sic & Dominus in Euangelio, cum de viro, & vxore diceret, *Igitur iam non ſunt duo, ſed vna caro:* Ergo vnum voluit eſſe, hominem Deum Chriſtum, & Eccleſiam. Ibi caput, & hic membra.] De hac re plenè in tractatione de Chriſti titulis, cum de Chriſto Sponſo [b].

7 Fit continuè, & vſque ad mundi metam fiet, hæc corporis Chriſti compactio, & tranſitus noſter in vnam cum eo perſonam moralem; ſiue eum tranſitum nomine *coniugij*, ſiue nomine *generationis myſticæ* donare placeat. vtrumque enim dicitur penès varias conſiderationes. S. Paulinus pangens Iuliano & Iæ Epithalamium, præclarè, & de more ſuo omnino piè, deſcribit hæc (vt vocat) noua Domini ad humanam ſalutem commenta, ac grande Sacramentum quo nubit Eccleſia Chriſto, & ſimul eſt Domini Sponſa ſororque ſui, perpetuata ad finem vſque ſæculi coniunctione. Et addit [c] de benedicta Dei generatione, quæ non ſeminis humani, ſed generis ſuperi eſt; ſecundùm quam in Chriſto, nec mas, nec fœmina eſt, ſed idem corpus & vna fides.

Namque

[a] *ſerm.* 12. *ex* 40. *nouis.*

[b] *l.* 5. *de Chriſto ſect.* 5. *c.* 1.

[c] *in Epithal. Iuliani.*

Namque omnes vnum corpus sumus, omnia Christo
Membra quibus Christus corporis in caput est.
Et qui iam Christum induti deponimus Adam,
Protinus in speciem tendimus Angelicam.
Propterea hoc opus est cunctis baptismate natis,
Perfectum vt capiat sexus vterque virum.
Et commune caput stet in omnibus omnia Christus,
Tradens in regnum Rex sua membra Patri,
Nubere vel nubi, fragilis iam deserit ætas
Omnibus æterno corpore compositis.

Nimirum, quia tunc cessabunt generationes corporeæ hominum, atq; adeò cessabit etiam regeneratio & coalitus in vnum Christi Corpus, vnamque moralem personam. Et hoc est, quod Apostolus ait, cum Christus regnum Deo ac Patri tradet, *occursuros nos, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi;* quod vulgò minùs commodè referunt ad resurgentium corpoream staturam. Clemens Alexandrinus [a] ad vniuscuiusque nostrum perfectionem in Christo retulit. Optimè autem in eum, quem ex Paulino expressi sensum, refertur à Turriano [b].

8 Et quia vniuersa Christiana Hierarchia eò dirigitur, vt generatio ventura Domino annuncietur, & formetur Christus in paruulis, fontis Ecclesiastici vtero cōceptis, & obstetricante Euangelio, crucis cuna susceptis (vt Bracharius concinnè dixit [c]) idcircò Apostolus vniuersam illam graduum & ordinū varietatem, quæ Hierarchiam Ecclesiasticam integrat, cessaturam ait, cum omnes vnus Christus fuerint, & in vnam moraliter cum Christo personam transierint: quod in fine sæculi, consummato cum voluminibus temporum, numero electorum continget; quia tunc *omnes, vnum*, vel vt apud Apostolum [d] legit Chrysostomus, *vnus erunt in Christo;* idest vnus homo ciuilis, qui Christus est; & vna ex eo

[a] lib. 1. pæd. c. 5.

[b] l. 1. de hier. ordinat. c. 11.

[c] Epist. ad Ianuar.

[d] ad Galat. 3. vers. 28.

& omnibus ad beatam illam sortem vocatis, persona moralis.

a l. 2. de offic. c. 11.

9 Quod visum est Ruperto [a], hunc transitum in vnum cum Christo corpus de quo tam frequenter agit Apostolus, hunc inquam transitum in vnam moraliter cum Christo personam, fieri per susceptionem diuinæ Eucharistiæ, adscriptu dignissimum est, quia & illustrationem nonnullam deposcit, & continet insigne incentiuum ad huius Sacramenti susceptionem. Prosequens ergo Rupertus vtilitatem eximiam, quæ cibi Eucharistici sumptione comparatur, eo quod per eam susceptionem subeatur in cœlū, quò vnus & solus Christus ascendit, iuxta ipsius Christi oraculum [b], sic philosophatur. [Vni & soli, qui descendit de cœlo, Filio hominis, qui vna persona est cum Filio Dei, cum Verbo Patris, quod de cœlo descendit, & de corde Patris in vterum venit Virginis; vni, inquam, & soli Filio Dei, filioque hominis, tanquam suo capiti cuncta membra corporis annectuntur, omnes qui in fide huius Sacramenti, in plenitudine huius charitatis sunt recepti; & sic vnum corpus, vna persona, vnus Christus, caput cum suis membris in cœlum ascendit, dicitq. gratulabundus gloriosam Deo assignans Ecclesiam, *hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*. Et ostendens se, atque illam in personæ conuenisse vnitatem, *& erunt* (inquit) *duo in carne vna. Magnum hoc Sacramentum est*. Caro Christi, quæ ante passionem solius erat caro Verbi Dei, per passionem ita creuit, adeò dilatata est, ita mundum vniuersum impleuit, vt omnes electos, qui fuerunt ab initio mundi, vel futuri sunt vsque ad vltimum electum in fine sæculi, noua conspersione huius Sacramenti, in vnam Ecclesiam faciat Deum & hominem carnaliter copulari. Caro illa erat vnum granum frumenti, antequàm cadens in terram mortuum fuisset. Nunc postquàm mortuum est,

b Ioan. 3.

cre-

crescit in altari, fructificat in manibus, & corporibus nostris, & ascendente magno ac diuite Domino messis, terram fructiferam in qua creuit, secum vehit in horrea cœli.]

10 Non possunt, quæ Rupertus tradit, accipi de sola Sacramentali & simpliciter dicta Eucharistiæ susceptione, quæ nec habuit locum circa electos Christo anteriores, nec nunc habet locum circa infantes, quorum plerique sunt electi, & in vnam moralem cum Christo personam euadunt, vi solius Baptismi, & parte per eum gratiæ sanctificantis. Itaque Rupertus æmulatus est modum loquendi D. Augustini [a], qui negans ad panis cœlestis manducationem, quam Christus primo loco insinuat Ioannis 6. parandum esse dentem ac ventrem, eo quod ad illam mãducationem sufficiat fides viua, agnoscit transiri in Christum per Eucharistiam, voto saltem habituali susceptam, etiam ab ijs, qui Sacramentaliter diuinum cibum non participarunt; sed Christo pane vitæ & intellectus cibati sunt, quatenus ei cohæserunt per fidem & charitatem, saltem habitualiter. Qua ratione omnes anteriores Christo electi, & qui post Christum participare diuino epulo, aut defectu ætatis, aut opportunitatis sunt impediti, censentur Christum manducasse, vt Rupertus quoque alibi [b] disserit. Ad hunc ergo modum accipienda sunt, quæ ex Ruperto adducebam, & à Theophane item Nicæno [c] egregiè tradũtur Epistola de Sacerdotij præcellentia ad suos Sacerdotes, de transitu in vnam moralem cum Christo personam, & in mysticum Corporis eius membrum, per Diuinæ Eucharistiæ sumptionem; siue Sacramentalem debitè peractam, & sanctitatis feracem; siue spiritualem, quæ credendo & fidem charitate animatam adhibendo, peragitur.

11 Diuinè ac profundè, vt omnia, hanc insignem doctrinam proposuit Apostolus [d]; præfatus, Christum cœ-

[a] tract. 25. in Ioan.

[b] l. 6. in Ioan. sub finem.

[c] epist. 2. nu. 12. 14. 16.

[d] Ephes. 4.

los subeuntem, vt post inferos, & terras præsentia sua honestata, impleret omnia, sua maiestate & gloria, dedisse hic fidelibus varios ministros, *ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi.* Idest, vt procreetur plenus ac integer Christus; quod fiet cum omnes electi in vnam cum eo moralem personam euaserint. Hebræis enim, quorum ibi idiotismum adhibet Apostolus, *ædificare* idipsum est, quod *gignere:* & proles idem est, quod *Patris ædificium*, quod esse diligenter notandum, admonet D. Hieronymus in Traditionibus ad cap. 16. Geneseos, beneque ibi illustrat Delrio., & §. 20. Adagiorum Sacrorum. Corpus itaque Christi mysticum, quod est Ecclesia, ex Christo capite & membris fidelibus constituta, per sacros ministros ad consummationem Sanctorum delectos, ædificatur; & continuata ad finem vsque fæculi aggeneratione perficitur quasi extensiuè, dum varij fideles, per opus ministerij, quisque in suo gradu & ordine, accrescunt cæteris, qui anteriùs in eo ipso gradu & ordine, præiacuerunt in corpore mystico, & Christi membris sunt annumerati. Hæc præfatus Apostolus, subdit. *Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum est & connexum, per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram vniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui, in charitate.* [*Obscurissimè* hæc *in verbis*, & *in sensibus*, & *in genere locutionis*, ab Apostolo dici; admonet S. Hieronymus [a], hanc glossam, vel ecphrasim de suo adhibens. [Caput ac principium totius corporis, eorumque qui credunt, & omnis intelligentiæ spiritualis, Christus. Ex capite corpus Ecclesiæ per suas compages, atque iuncturas, vitalem doctrinæ cœlestis accipit succum, vt omnia paulatim mēbra vegetentur, & per occultos venarum meatus fundatur

[a] q. 10. ad Algas.

tur

tur defœcatus sanguis ciborum, & ministretur, atque, succrescat, imò teneatur temperantia corporis, & de fonte capitis rigati artus, crescant in perfectionem Dei, & impleatur Saluatoris [a] Oratio: *Pater volo, vt sicut ego, & tu, vnum sumus, sic & illi in nobis vnum sint*; vt postquàm nos Christus tradiderit Patri, sit Deus omnia in nobis omnibus [b].] Mea sententia, eo loco cuius prædictam paraphrasim adhibuit S. Hieronymus, hortatur Apostolus fideles, vt exercentes nauiter bona opera, (id enim iuxta Scripturæ phrasim alibi [c] expositum, est *facere veritatem*) crescant in illo, siue accrescant illi per omnia; non tantùm scilicet quoad fidem, (qua sola & infima ratione accrescunt Christo fideles destituti charitate, non viuentes in hoc mystico corpore, nisi vita quasi vegetatiua;) sed etiam quoad charitatem & gratiam sanctificantem, cui charitas est comes indiuidua. Crescunt ergo in Christo fideles, cum illi accrescunt per vitam sanctam charitate formatam: quod assequuntur interuentu compactionis & cõsertionis cum alijs membris, nec non interuentu subministrationis & influxus à spiritualibus ministris per Christum constitutis suppeditati. *Iunctura* si quidem *subministrationis*, de qua Apostolus, aliud non est; quàm ministrorum Christi & dispensatorum mysteriorum Dei, tanquam corporis eius mystici, venarum atque neruorum, influxus in omnia membra.

a Ioan. 17.
b 1. Cor. 15.
c lib. de aequi. uoc. c. 2.

12 Scitè Petrus Cellensis [d] scribens ad moderatores Ordinis Cartusiensis, confert eos cum venis; quo nomine, & presse dictæ venæ, quæ sunt sanguinis tubi, & arteriæ per quas spiritus decurrunt, apud Medicos veniũt. Ait igitur Petrus. [Vos qui Priores estis, & curam aliorum suscepistis, quasi venæ in corpore Cartusiensis Ordinis estis. Tam itaque vnanimiter regimini vestro inuigilare omnes, & tam temperanter à subiectis vestris man-

d l. 5. epist. 12.

mandata & consuetudines Ordinis exigere debetis, quanta charitate in humano corpore, venæ omnes sibi sociantur,& salubrem vegetationem omnibus membris æqua distributione sanguinis largiuntur. Eadem siquidem cautela, fugere debet nimiam exilitatem & subtilitatem vena, quàm immoderatam grossitudinem & repletionem. Nimia namque repletio,nisi citò euacuetur, acutam febrem & longam ægritudinem gignit.Rursum nimia exinanitio vires detrahit, & bona valetudine destituit.] Igitur qui alios dirigunt, sunt in corpore politico venæ & arteriæ; ac etiam nerui quorum proportionalis est functio quoad spirituum animalium transuectionem,& dispensationem per corpus. Hos itaque alienæ salutis ex officio secundùm Deum administros,Apostolus *iuncturã subministrationis* appellauit, à cuius operatione prouenit transitus, & aggeneratio aliorum in corpus Christi. Vnde huius corporis accretio, in charitate, ad perfectam mensuram Deo expetitam existit.

13 Ratum igitur esto, Ecclesiam vniuersam, & qui eam constituunt fideles, dum voluuntur secula, continuò Christo accrescere, & in vnum morale, ac mysticum eius corpus compingi;quod omnibus corpori physico proportionalibus perfectionibus cumulari, atque adeò optimè vndecunque constitutum esse,& omni indecora labe vacare, non dubitabit, quisquis attenderit, corpus id esse Christi; quem Deum simul & hominem, exquisitus nitor & perfectio ei personæ consentanea decet. In corpore porrò morali de quo hìc agitur, perfectio quasi substantialis, sita est in forma optima regiminis,quæ circa controuersiam est Monarchia, per subiectionem omnium membrorum ad vnum caput. Aliæ enim regiminis formæ,longè pluribus incommodis sunt obnoxiæ, nec tam exquisitam membrorum ciuilium prouidentiam inferunt, quàm Monarchia. Et idcircò

pro

pro ea cœteris rectionibus anteferenda, fusè disserunt, qui res politicas attigerunt ac nominatim Lipsius [a]. Insigniter item in hanc rem disserit Ioannes XXII. in Bulla damnationis Marsilij Patauini, edita anno 1327. ac Pius II. in Bulla retractationis *sub finem* [b], & fusè etiam Bellarminus [c], Coccius [d], Sanderus [e], & apud eos alij.

14 Præter eam perfectionem quasi substãtialem corpori politico, cui respondet in corpore physico subiunctio membrorum inuicem absque defectu, aut exuperantia vlla bono corporis statui dissentanea nexorum ad caput, motum omnibus ac sensum præstans, quamdiu & inter se, & cum ipso ritè nectuntur; notari possunt in ciuili corpore, aliæ perfectiones, accidentarijs corporis physici perfectionibus proportionales; cuiusmodi sũt vigor sensuum, sanitas, pulchritudo, robur, quæ ab Anonymo Græco [f], libri de virtutibus à Vegelino euulgati, authore, necnon à Marino [g] *virtutes corporis* denominantur, habentque sibi correspondentes in corpore morali & politico benè constituto. Non licet ambigere, quin corpus Christi mysticum omnibus his perfectionibus, ac substantialibus & accidentarijs corporum physicorum ornamentis, proportione respondentibus, exornetur; vt quandoquidem moraliter corpus Christi denominatur, seruet decoram cum physico eius corpore Analogiam. At corpus Christi naturale non modò fuit substantialiter perfectum, citra omnem membrorum exuperantiam, atque defectum; sed etiam fuit venustissimum, & expers morbositatum; & quę concors est Sanctorum Patrum, & Theologorum illis inhærentium sententia; omnibus corporeis dotibus exquisitè enituit. Neque sanè plasten & plasticam illius corporis, aliud plasma effingere par fuit, quàm vndecumque præcellenter constitutum. Philo quidem [h], Adami corpus longè præstantissimum fuisse non dubitat; tum quod

ex.

[a] l. 2 monitor. pol c 1.
[b] to. vlt. Concil.
[c] l. 1. de Rom. Pontif. c. 1.
[d] to. 1. l. 7. art. 7. l 3.
[e] lib. 3. visib. monar.
[f] cap. 11.
[g] in Proclo.
[h] in Cosmop.

ex Virgine luto, ideſt ex materia pura le ctaque effictum eſſet, tum quod à Deo opifice, & in finem optimum. [Domus enim quædam, aut templum ſacratum fabricabatur rationali animæ, quam illa diuina imago circumferre debebat.] Vrgent æquè iſta, ac etiam multò magis, pro phyſico Chriſti corpore; quod è puriſſima figlina, ſine manibus humanis, ſolius Spiritus ſancti opificio eſt efformatum. At ſeruat (vt dixi) corpus Chriſti myſticum, proportionem cum phyſico; ac proinde ipſum quoque, optimè conſtitutum eſſe oportuit.

15 Celebrantur paſſim, hæ perfectiones Eccleſiæ, quę eſt corpus Chriſti myſticū, à Salomone in diuino Epithalamio [a], vbi Eccleſia, & abſolutè *formoſa*, & *tota pulchra*, & *ſine macula* dicitur; nec non *vna perfecta*. Scio hac voce poſſe deſignari ſponſam; ita vt ſenſus ſit, cum aliæ pleræque numerentur Reginæ, & adoleſcentulæ, vnam tamen dumtaxat eſſe ſimpliciter, & abſolutè dictam ſponſam; abſque vlla decorum eius expreſſione per vocem *perfecta*. Nam huiuſmodi vocem eſſe connubialem, in confeſſo eſt. Vnde pronuba Iuno, cui vincla iugalia curæ, & ſacris præfecta maritis, τελείας cognomine à Græcis donabatur, vt eſt apud Pollucem [b], & Plutarchum [c]: apud quem Interpres mentem Authoris non aſſecutus, & ab eo implanatus Ludouicus Viues [d], Iunonem τελείας abſurdè vertit *adultam*, cum vertēdum eſſet Iuno *nuptiarum præſes*: quo eam titulo donabant veteres, vt eſt apud Dionem [e], & Seruium [f], ad illud, *& Iunone ſecunda*. Vnde τελεῖα Sacra Iunoni peragentes, fel à reliquis victimæ extis auulſum, non porriciebant; vt b lem ac amaritudinem nuptias dedecere ſignificarent. Potuit itaque Eccleſia, *vna & perfecta* dici; non vt ſignificaretur eius perfectio, ſed ad exprimendum, quod ſit vnica ſponſa veri Salomonis. Tamen vtraque vocis notio, eodem recidit, quod ad nos attinet: quia ſponſum adeò perfectum,

[a] c. 2. 4. & 6.
[b] lib. 3. Onom.
[c] in cauſ. q. 2.
[d] ad l. de Ciuit. c. 22.
[e] Orat. 7.
[f] 4. Æneid.

ctum, decuit sponsa vndecumque perfecta, *& gloriosa, non habens maculam, neque rugam, aut aliquid huiusmodi;* quibus eam coloribus depingit Apostolus [a]. [a] Ephes. 5.

16 *Gloriosam* vocat, id est perpulchrum vereque insigne specimen diuinæ gloriæ, præ tanta venustate illius opificij, quod perfecit Deus ipse, cuius perfecta sunt opera, & bona valdè, id est perpulchra: Nam Hebræis ac Græcis, *pulchrum*, eodem nomine exprimitur, quo *bonum*, vt D. Augustinus [b] notauit, suntque qui eo flectant illud de Egnatio, *quem bonum fecit barba*. Ecclesia ergo, sicut est sancta, atque adeò optima, ita & pulcherrima. Vnde illius pulchritudinem demirans sponsus, ait [c]: *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es.* Quod S. Gregorius [d] ad præsentem, & futuram pulchritudinem refert. [Pulchram narrat, (inquit) & pulchram replicat; quia alia est ei pulchritudo morum in qua nunc cernitur; atque alia pulchritudo præmiorum in qua tunc per conditoris sui speciem subleuabitur.] Nimirum diuinus contuitus, qui in altera vita erit perfectus, hìc autem non est, nisi per nebulam & in ænigmate, transmittit fulgorem, & elegantiam in contuentes, iuxta illud Psaltis [e], *Domine in voluntate tua, præstitisti decori meo virtutem*, à D. Basilio [f] sic expressum. [Pulchritudo vera ac proinde amabilissima, quam sola mens omni contagione expurgata possit contemplari, circa diuinam ac beatam consistit naturam. Sanè qui in eius micantissimum fulgorem & inexhaustam gratiam, mentem pressiùs intenderit, non nihil hinc beneficij in se deriuat & transumit: quasi à quapiam tinctura florulentum splendorem illinendæ faciei desumpserit. Vnde & Moyses, simul atque particeps factus est eximiæ illius pulchritudinis, ex familiari cum Deo congressu, conglorificatam habuit faciem.]

[b] l. 15. Ciuit. cap 23. & ibi Viues.
[c] Cant. 4.
[d] 9 mor. c. 9.
[e] Psal. 29.
[f] ad eum locũ.

17 Et in cœlo igitur, à conspectu claro diuini vultus,

summa gloria, idest pulchritudo, deriuabitur in Ecclesiam eo subuectam; & iam nunc eadem Ecclesia pro tempore ac statu, pulchritudinem à diuino aliquali conspectu haurit omninò magnam, qua fit expers dedecorum ac macularum sponsam Christi dedecentium; ita vt quamuis sit habitura consummatam pulchritudinem longè ista auctiorem in cœlo, tamen iam nunc dicatur *gloriosa*, idest perpulchra, & *non habens maculam, neque rugam*. Sunt quidem aliqui in ea impij, quorum vita à professione dissentit; & idcircò duplices sunt, nec malè nomine *rugarum* à Iobo expressi, vt intellexit Sanctus Gregorius [a] ad illud, *rugæ meæ testimonium dicunt contra me*. Tamen quotquot sunt quod dicuntur, & institutis sanctissimis, quæ profitentur, conformant sese, sunt *absque macula & ruga*, & *absque aliquo huiusmodi*; idest absque omni tale corpus dedecente probro, & fœda nota. Et verò non nisi sub ea ratione qua pulchri sunt, ac nitentes, pertinent ad corpus Christi; v. g. saltem ratione fidei, quæ vtique est nitentissima, etiam in ijs quos charitas deficit: & nisi saltem fidem retinerent, non pertinerent ad corpus Christi; quia nulla ratione subnecterentur & coaptarentur capiti, cui omnia Ecclesiæ mēbra subsunt; & cui nihil inhæret, nisi fides interueniat, vt benè notauit S. Bernardus [b]. Tametsi igitur mali non pauci in hoc statu, inueniuntur in mystico Christi corpore; tamen non spectant ad illud prout mali & difformes Christi capiti; sed vt boni, saltem ratione fidei cuius interuentu inhærent haud indecorè Christo capiti, quod est aurum paz; idest optimum, atque probatum terræ, purgatum septuplum: Sub quo incōgruè admitterētur membra è viliore materia gradatim compacta: ita vt postrema essent testacea, qualia erāt sub capite aureo statuæ Babylonicæ, mēbra inferiora; sed omnia sunt aurea, ratione eius per quod in Christo viuūt, eiq. inhærent.

18 Pro-

[a] l. 13. moral. c. 5.

[b] ser. in illud Iobi in 6. tribulationibus.

18 Procul ergo à Christi corpore mystico, quod est Ecclesia (sicut ab eius corpore physico & naturali cum quo proportionem seruat;) omnis deformitas, & macula, ac ruga, aut aliquid eiusmodi; idest omnis defectus, aut exuperantia corpori indecora: omnis, inquam, labes,& deformitas; & multò magis omnis monstrositas: quia si tale quid Ecclesiam deturparet, perperam dicta esset perfecta,& tota pulchra ac absque macula,& quouis alio huiusmodi, hoc est quocumque dedecente exquisitam lectissimi corporis pulchritudinem;quale haud dubiè esset monstrositas quæcumque; quo nomine deformitas,non vulgaris,sed extraordinaria,insinuatur.

PVNCTVM II.

Si essent duo visibilia Ecclesiæ capita, vt habet noua de SS. Petro & Paulo imaginatio, non posse declinari mystici corporis Christi monstrositatem.

1 RESTRINGO sermonem ad duo visibilię Ecclesia capita,quia non est hìc quæstio de binario illo capitum subordinatorum, quorum vnum nunc nobis non est aspectabile,nempè Christus Dominus; alterum verò vicaria eius præfectura fungens,fuit suo tēpore S.Petrus; & deinceps is, qui ad regendam Ecclesiam S. Petro cum pari potestate sufficitur:vt proinde ab aliquibus,dictus sit *sui temporis Petrus*, vt in Onomastico Pontificio refero. Hæc duo capita, certum est non inferre monstrositatem corpori Christi mystico, siue Ecclesiæ Dei: quia si inuicem

comparentur, non sunt duo capita. Solus quippè Christus habet rationem capitis; Pontifex autem non habet, nisi rationem membri subiecti, Christo antonomasticè capiti subordinati. Qua ratione eliditur difficultas imperitè mota à Sectarijs, contra titulum *Capitis Ecclesiæ*, Romano Pontifici tributum: quasi inde Christus fiat capitis minor, si aliud statuatur corporis Ecclesiæ caput. At (vt præmisi) Pontifex ad Christum comparatus, non est caput, sed membrum subiectum: Etiam si comparatus ad reliquam Ecclesiam, sit visibile eius caput, Christo subordinatum.

2 Præsens ergò disputatio, est de duplici capite nunc aspectabili, & non subordinato. Difficultas enim nostra tantùm est de facto, an scilicet aliquando fuerint bina simul Ecclesiæ capita visibilia, quorum vtrique ex æquo inesset potestas suprema Pontificia. Affirmat Anonymus, qui nuperrimè opus *de magnitudine Romanæ Ecclesiæ, ex SS. Petri & Pauli supremo Pontificatu* vulgauit; quamuis fatetur, post Beatos illos Apostolorum Coryphæos, Pontificatum vni soli semper inextitisse, nec fieri nunc posse, vt pluribus inexistat: quia ea Pontificum pluralitas, est contra Christi institutionem, quæ pro solo tempore prædicationis S. Pauli, ratam habuit extensionem Pōtificatus simul ad plures. Voluisse verò Christum, vt S. Paulus ex æquo cum S. Petro esset Pontifex & Caput Ecclesiæ vniuersalis, confirmat is quem dixi Anonymus, ex quibusdam noui ac veteris Testamenti Scripturis; nec non ex quibusdā loquendi formulis apud Pontifices vsu receptis; itemque ex authoritate nonnullorum Conciliorum; sed maximè ex Patrum testimonijs, quæ ingenti numero aceruat, vt hanc esse doceat totius retrò Christianæ Ecclesiæ traditionem.

3 Assertio contraria, quæ negat S. Paulum fuisse ex æquo cum S. Petro caput Ecclesiæ, est ex fide certa. Ita enim

enim ante hoc octiduum, à Summo Pontifice, post diligentem discussionem est declaratum. Nec illam nouam bicipitis Ecclesiæ Corporis imaginationem, habere in Scriptura, vel in traditione fundamentum, quantumcunque pro ea iactentur Scripturæ, atque traditio, infra demonstrabo. Nunc auspicabor eius confutationem, argumento quod ex optima Ecclesiæ per Christum constitutione proximè exposita ducitur. E contrario enim, si data essent bina illa simul Ecclesiæ Capita, fatendum esset corpus Christi mysticum fuisse monstrosum: quod cum illa exquisita eiusdem corporis perfectione, quam præmisi, apertè pugnat. Non erit porrò difficilè, eam monstrositatem euincere, per proportionem ad monstra generis naturæ, de quibus Philosophi 2. Physicor. & Medici tractantes fœtus formationem, nec non qui de monstris egere ex instituto, vt Arnoldus Sorbinus, Ambrosius Paræus, & omnium diligentissimè Martinus VVeinrichius.

4 Vt ea quam vestigo proportio innotescat, præmitto, habere Physiologos pro monstroso effectum omnem à recta & solita secundùm naturam dispositione deflectentem; ita vt in illius effectus productione non seruetur solemnis vsus naturæ, hoc aut illud per ordinem ad certum finem in eo effectu deposcentis. Est enim monstrositas, propriè ac præcipuè affectio viuentium; omnium quidem, ac etiam Plantarum, vt Theophrastus latè prosequitur, sed tamen præsertim animaliū & maximè hominis. Extra viuentia autem, non habet propriè locum monstrositas, sed tantùm per proportionem, vt de artefactis à Philosopho [a] statuitur. Quia ergo in viuentibus, corpus organicum quo constant, multis integratur partibus ad certam functionem ex naturæ præscripto destinatis; quælibet verò pars, ad suam illam functionem ritè obeundam, talem quantitatem, aut certum

[a] 2. phys. t. 82.

appa-

apparatum ſimilarium, aut diſſimilarium partium exigit; procliue eſt ſtatuere, quando effectus ſit monſtroſus, & quando mõſtroſitate vacet. Si enim adſit is quem dixi modulus & apparatus, effectus dicetur perfectus; quippè conformis ei naturæ paradigmati, quod à Philoſopho [a] εἶδος vocatur. Si autem effectus aliter ſe habeat, ac proindè fiat digreſſio, ac παρέκβασις à ſcopo in illius organi efformatione intento (vt idem Philoſophus alibi [b] loquitur:) hoc eſt, ſi partium ad eius ſtructuram concurrentium, aliqua redundet, aut deficiat, vel vi conformationis aliter afficiatur, quàm poſtulet functio, cui obeundæ organum illud ex communi lege in cœteris ſeruata, deſtinatur à natura; puta ſi aliquid ei deſit, aut vltra debitum modum multiplicetur, vel grandeſcat ac tenuetur, monſtrum exoritur; plerumque quidem atteſtans parentum immoderationi, atque licẽtiæ, vt ex Hebræorum & Laconum legibus confirmat Æneas Gazæus [c], & in Dioptra Philippus Solitarius [d]: aliquando tamen citra parentum culpam, penès varias cauſas de quibus minutè Ludouicus Mercatus [e]; nominatim ex hoc principio ſtatuens, poſt Ariſtotelem [f], animal biceps monſtris eſſe annumerandum. Subſcribit Iacobus Rueffus [g], viſos abs ſe bicipites referens, & alios in Sicilia natos ex Rabbi Moſe in Alphoriſmis [h] commemorans, quos omnes accenſet monſtris. Nec aliter Ioannes Riolanus in Diſputatione de Fœtu Pariſienſi, edito anno 1605. cui vnicum erat cor, & iecur vnicum, ac venter item vnicus; ob capitis tamen duplicitatem, monſtrum fuiſſe; pro certò habet [i], & latè confirmat. His paucis de naturali monſtroſitate præmittendis, neceſſe habui proludere monſtroſitati in Eccleſiæ Corpus inferendæ, ſi bina eius fuiſſent capita viſibilia: quia vt cum Philoſopho præmiſi, de monſtroſitate artefactorum, pronunciandum eſt per Analogiam ad monſtra naturalia. Corpus

au-

[a] 2. phyſicor.
[b] 4. de gener. anim. c. 4.
[c] in Theophr.
[d] lib. 4 c. 10.
[e] lib. 3. Gynæcior. c. 7.
[f] lib. 4 de gener. anim. c. 3.
[g] lib. 5. de gener hom. c. 3.
[h] partic. 25.
[i] cap. 2.

autem mysticum Christi,quod est Ecclesia, est diuinum quoddam artefactum:sicut reliqua corpora moralia humano studio constituta, sunt artefacta humana,& creati ingenij opificia.

5 Hæc cum ita se habeant, non est difficilè ostendere,corpus Christi mysticum, si quando duo visibilia capita habuisset (vt de SS.Petro & Paulo simul summis ex æquo Pontificibus statuit noua imaginatio) futurum fuisse monstrosum, in genere corporis mystici, iuxta illud Innocentij III. cap. *Quoniam* de offic.ordinar. [Prohibemus omninò, ne vna eademque Ciuitas, siue Diocesis,diuersos Pontifices habeat,tanquam vnum corpus diuersa capita habens, quasi monstrum.] Rectè Pontifex Diocesim bicipitem, monstrum esse morale statuit: & idem dico de Ecclesia vniuersali, prout est vnum corpus. Ad corpus quippè morale perfectè constitutum, cuiusmodi à Christo eius opifice conditam esse Ecclesiam puncto superiore monstrauimus, necessaria planè est vnitas capitis. alioquin euerteretur regimen monarchicum, quod omnium optimum esse, & contineri in corporis moralis exquisitè fabrefacti perfectione,præmisimus: Ipsaque capitis supremi morale corpus dirigentis notio, vnitatem apertè præfert. Nam vt verè sit supremum caput, necesse est, vt functiones capitis obeat, dirigendo pro arbitrio membra subiecta,quò iudicat expedire, vt commodis corporis consulatur. Quodcumque verò esse dixeris supremum mystici corporis caput, excidet ea dignitate si compar accedat. Nihil enim faciliùs erit, quàm vt functiones ab vno illorum capitum indictæ, interturbentur ab alio, ob humanæ voluntatis in contraria nisum, & procliuem ab aliorum ductu discrepantiam.

6 Qua in parte obseruandum est, latum discrimen inter operationes vegetatiuas, quæ à cognitione non pen-

pendent, & rationales, ad quas pertinet rectio corporis moralis, per caput politicum. Circa operationes enim vegetatiuas, contigit aliquando, corpus physicum biceps, pacificè, & absque dissidio ad annos non paucos durare. Scribitque Iacobus Rueffus [a] quemdam abs se visum, qui ad perfectam staturam excreuerat, & iam tricenario maior erat, cum in illum incidit; cum cœtero corpore simplex esset, humeris tamen & capite geminùs erat, ita vt vnum caput antrorsum, alterum retrorsum haberet, mira & planè exquisita vtriusque capitis, barbarum quoque, & oculorum, ac vocis similitudine; cum eodem cibi & potus, & vegetatiuarum quarumuis functionum, ac etiam rei vxoriæ, (nam coniugium iniuerat) desiderio. Hæc appetitionum quoad functiones vegetatiuas, tanta in bicipiti corpore consensio, potuit ex vnitate stomachi & iecoris promanare; quia ex illis partibus stimuli nutritionis, àc cœterarum vegetatiuarum operationum petuntur. At rectio, est functio voluntatis superioris, quæ dirigitur prælucente iudicio. Huius autem, pro rerum humanarum multiformitate, & obiectorum discrimine, insignis est varietas; atque adeò ægerrimè reperitur ea consensio appetitionum inter binas superiores voluntates; quia sicut non vno sensu, siue iudicio, ita nec voto viuitur vno. Itaque si declinanda est monstrositas corporis mystici, optimè substantialiter ab authore Christo constituti, vnicum sit caput eius supremum, siue non subordinatum, necesse est; ne si plura inducantur, collidantur voluntates, penes quas oportet esse habenas rectionis; & ea optima substantialis constitutio politici corporis, sus deque euertatur. Præclarè hanc ratiocinationem prosecutus est Michael de Aninyon [b] in opere de vnitate ouilis & pastoris.

[a] *lib. 5. de conceptu hom. c. 3*

[b] *cap. 12.*

7 Hoc ipso argumento, graues Patres polytheismum impu-

impugnantes, monstrarunt non posse esse, nisi vnum vniuersitatis mundanæ rectorem, cuius nutibus orbis administretur, pessum alioqui iturus, & ordinatæ rectionis constantia destituendus, si plura essent suprema Capita non subordinata, à quibus regeretur. Prudentius [a] optimè hoc perspexit, his præter cœtera.

Aut vnus Deus est rerum cui summa potestas,
Aut quia iam duo sunt, minuuntur dispare summo.
Porro nihil summum, nisi plenis viribus vnum.

Non videtur agere de summo magno, intrinsecè, ac in se, quod non potest, nisi vnum esse: Estque alia argumentatio, qua Tertullianus & Nouatianus, Dei vnitatem confirmant, vt in Nat. Theologia [b] refero: sed agit de summo vniuersitatis rectore, quem vt summus sit, nec rectio suprema & nemini subordinata euertatur gliscēte multiformitate, necesse est vnicum admitti. Quam esse rationem communem Doctorum, ad probandam vnitatem numinis, dixit Rabbi Moyses [c]. Optimè vero præter cœteros eam rationem adhibuere S. Athanasius [d] agens contra Idola, atque Lactantius [e], qui facilè consecuturas lites interminabiles, cum excidio bonæ rectionis, si plures essent rectores supremi, sic confirmat. [Non vident, qui Deos multos esse credunt, fieri posse, vt aliquid diuersum velint, ex qua re disceptatio inter eos & certamen oriatur: sicut Homerus bellantes inter sese Deos finxit, cum alij Troiam capi vellent, alij repugnarent. Vnius igitur arbitrio, mundum regi necesse est. Nisi enim singularium partium potestas ad vnam prouidentiam referatur, non poterit summa ipsa constare potestas; vnoquoque nihil curante ampliùs, quàm quod ad eum propriè pertineat: sicut ne res quidem militaris, nisi vnum habeat Ducem, atque rectorem. Quod si in vno exercitu tot fuerint Imperatores, quot Legiones, quot Cohortes, quot cunei, quot alæ; primùm nec in

E stru-

[a] *sub initium hamarteig.*
[b] *dist. 7. nu. 6.*
[c] *l. 1. director. dubit. c. 74.*
[d] *sub med. orationis.*
[e] *l. de ira Dei c. 11. ac 1. inst. c. 3.*

ſtrui poterit acies, vnoquoque periculum recuſante,nec regi facilè aut temperari,quod ſuis proprijs cõſilijs vtantur omnes, quorum diuerſitates plus noceant, quàm profint. Sic in hoc naturæ rerum Imperio,niſi vnus fuerit ad quem totius ſumma cura referatur, vniuerſa ſoluentur & corruent.]

Hoc ipſum eſt,quod de myſtici corporis directione vrgeo; ſi duobus ſupremis Capitibus ex æquo & abſque ſubordinatione regentibus committeretur. Itaque ſine dubio, huiuſmodi corpus morale, cui ex Authoris Inſtitutione, optima rectio debetur; & quaſi ſubſtantialiter perfectè efformatum ſupponitur;ſi duo ei præponantur capita, euadet monſtroſum, & vniuerſa eius rectio degenerabit in exlegem confuſionem, quæ in artefacto politico, eſt analogica monſtroſitas, pro qua probanda ſatagebam.

8 Non erit verò operoſum eam confirmare, penès aliud analogiæ fundamentum:nimirum ex eo,quod nemo reuocaturus ſit in dubium, quin corpus phyſicum eſſet monſtroſum, cui & rationalis, & bruta anima inſideret.Cuique enim illarum animarum,diſſentaneus organorum apparatus,monſtroſitatem neceſſariò inferens deberetur. Vt autem ſeruetur proportio corporis moralis cũ corpore naturali, ſi eſſent in corpore morali Chriſti plura capita,oporteret eſſe in eo plures animas: Nam in corpore phyſico, ex capitis duplicitate, binarius animarum colligitur de probatiore ſententia. Non me latet Iulianum Pomoërium [a] ancipitem hærere, ſit ne in bicipiti corpore duplex anima, debeatque proindè in reſurrectione duo corpora recipere. Id quod aſſeruit D. Auguſtinus [b] de illo bimembri, cuius ait meminiſſe S. Hieronymum: Nec mirum, quia verè erant gemini temerè concarnati & agglutinati. At etiam cum ſolum caput eſt duplex,binas corpori illi inexiſtere animas,habet

[a] lib. 3. progn. c. 28.

[b] in Enchir. c. 87.

bet communissima sententia. Aristoteles [a] quidem dubij huius expeditionem, petendam decernit ex cordis vnitate; ita vt si cor sit vnicum, vnica item sit in bicipiti corpore anima. Id ille affirmat, quia cor habet pro parte præcipua animalis, reclamantibus, non immeritò Medicis, qui stant pro capitis primatu. Ideòque vbi duplex est caput, duplicem agnoscunt animam: quod non obscurè insinuat S. Augustinus [b], vocans duplicem hominem, eum qui infernè simplex erat, sed biceps.

9 Video sanè passim Theologos, quoties binum est in fœtu monstroso humanum caput, iubere geminari baptismum: quod est euidens argumentum, duas ab eis in huiusmodi corpore agnosci animas. Videsis Henricum Gandauensem [c], atque Capreolum [d]. Ex Medicis fusè id excutit Antonius Merindolus [e], & Ioannes Riolanus [f] disputans de fœtu monstroso Parisijs edito anno 1605. Qui cõfirmat animarum in bicipiti corpore multiplicitatem, ex varietate affectionum, quæ notata est in quibusdam exemplis corporum bicipitum cœtera simplicium. Quale erat, quod anno 1552. Oxonij natum est solo capite, ac manibus multiplex: Per quindecim enim dies quibus communiter potitum vita est vtrumque caput, magna in eis affectionum diuersitas se prodidit. Vigiliam siquidem & somnum non simul capiebant, sed vno vigilãte, alterum dormiebat: cum vnum lætabatur, alterum mœstitia grauabatur, quod obseruatum est per quindecim solidos communis vitę dies, quibus exactis vnum præmortuum est, altero ad vnũ diem superstite. Eadem affectionum dissimilitudo, notata est in fœtu bicipiti, & quadrimano, cœtera simplici, edito Nortumbriæ de quo Buchananus [g], & Hector Boethus [h], qui referunt cum is adoleuisset, imbutum esse varijs disciplinis, & multorum idiomatum peritia, præsertimque in Musica insigniter præcelluisse: nec rarò bina capita

[a] *lib. 4. de gener. anim. c. 4.*
[b] *l. 17. Ciuit. c. 8.*
[c] *quodlib. 6. q. 14.*
[d] *in 2. dist. 13. q. 1. art. 3.*
[e] *Exerc. 3. Medica.*
[f] *cap. 6.*
[g] *l. 13. histor.*
[h] *lib. 21*

in pugnantes affectus ſciſſa ad iurgium vſque efferbuiſſe, ſi poſt conſultationem in commune præmiſſam, vni aliquid accideret, quod alteri non ſatis probaretur; Donec poſt communis vitæ annos octo ſupra viginti, præmortuo vno capite, alterum ad dies non paucos ſuperſtes, denique ab adiuncto demortuo abem, ac mortem traheret. Erat ergo in corpore, ferè cætera ſimplici, ſed bicipiti, multiplex anima, quàm ea affectionum diſſidentium varietas perſpicuè manifeſtabat. Quandoquidem igitur corpus morale ſeruat proportionē cum phyſico, vbi varia ſunt politici corporis capita ſimpliciter dicta & non ſubordinata, neceſſe eſt animam quoque aſſignare multiplicem.

10 Hinc perſpicuè euincitur, monſtroſitas quam ſecuturam dicebam, ſi Corpus Chriſti myſticum, quod eſt Eccleſia, biceps conſtitueretur. Deberet enim pro capitum multiplicitate, multiplici ſpiritu animari, vt ſalua ſit proportio cum corpore phyſicè bicipiti, quod duplici anima informatur, vt præmiſi. Huiuſmodi autem myſticum corpus, duplici illo ſpiritu inſtructum, non minùs monſtroſum eſſet, quàm corpus effigie humanum, cui præter animam rationalem, alius inexiſteret informans ſpiritus brutus, puta Equinus, aut Suillus. Nam corpus hoc myſticum de quo agimus, viuit de ſingulariter vnico Chriſti ſpiritu, iuxta illud S. Gregorij [a]. [Chriſtus cum ſua tota Eccleſia, ſiue quæ adhuc verſatur in terris, ſiue quæ cum eo iam regnat in cœlis, vna perſona eſt: & ſicut eſt vna anima, quæ diuerſa corporis membra viuificat, ita totam ſimul Eccleſiam vnus Spiritus ſanctus vegetat & illuſtrat. Sicut namque Chriſtus, qui eſt caput Eccleſiæ, de Spiritu ſancto conceptus eſt; ſic ſancta Eccleſia, quæ corpus eius eſt, eodem Spiritu ſancto repletur, vt viuat, eius virtute formatur, vt in vnius fidei, & charitatis compage ſubſiſtat. Vnde dixit Apoſtolus;

[a] in Pſ. 5. pœnit. ad verſ. 1.

Ex

Ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum, & constructum crescit in augmentum Dei. Istud est corpus, extra quod non viuificat spiritus. Vnde dicit B. Augustinus [a]. Si vis viuere de spiritu Christi, esto in corpore Christi. De hoc spiritu non viuit hæreticus, non viuit schismaticus, nō viuit excommunicatus: Non enim sunt de Corpore. Ecclesia autem spiritum viuificantem habet, quia capiti suo Christo inseparabiliter adhæret. Scriptum est autem, *qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo.*]

[a] tract. 26. in Ioan.

11 Si igitur huic singulariter vnico Christi spiritui animanti Ecclesiam, quæ corpus Christi est, alius superadderetur spiritus (quod consequens esset ad visibilium capitum geminationem;) horrenda existeret monstrositas; qualis, vt dicebam, enasceretur, si rationalis & pecuina anima, vni corpori effigie externa simplici conferrentur. Nec referret, quod is spiritus eidem corpori cum diuino commissus, fingeretur rationalis. Nam sicut homo præ Deo est pecus brutum, vt elegantissimè prosequitur Origenes [b], ita hominis spiritus collatus ad diuinum spiritum, brutus est & pecuinus. Itaque monstrositas corporis Ecclesiæ bicipitis, penes hanc quoque considerationem duplicis spiritus, eam necessariò informaturi, rata esto.

[b] homil. 3. in Exod.

PVN-

PVNCTVM III.

Non tolli monstrositatem mystici corporis Christi, quod est Ecclesia, ex eo quod bina eius visibilia capita, vnum, non plura fuisse perhibeantur.

1 INTVTVM valdè perfugium captauit binorum Ecclesiæ capitum faber, ratus declinaturum se monstrositatem quam vrgemus, si diceret, duo capita, quæ commentus est, idcircò non incommodasse concinnitati & optimæ constitutioni mystici corporis Christi, atque adeò neque binas animas mysticas, neque monstrositatem inuexisse, quod non fuerint reipsa duo capita, sed vnicum. In quam rem (si Deo placet) exemplum adhibet ipsiusmet Augustissimæ Triadis, quæ triplex cum sit personis, est tamen vnicus vniuersorum moderator & rector. Adhibet præterea suffragium S. Gregorij [a], qui scribens ad Eulogium Alexandrinum, affirmat tres sedes Patriarchales, Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, vnam & eandem S. Petri Sedem fuisse; quam ita tenerent tres Episcopi, vt tamen omnes vnum essent in S. Petro; & eius vnius authoritate ad tres illos transfusa, & in tribus vnica potirentur. Quinetiam cum Patriarchatus ad quinarium excreuerunt, & Ecclesia, vt Theodorus Studita [b] dixit πεντακέφαλος *quinticeps* facta est, vnicum tamen omnes fuisse caput, dixit his verbis Theodorus Balsamon [c]. [Sanctissimos quinque Patriarchas, nouimus esse vnum caput corporis omnium Ecclesiarum Dei.] Non potest igitur videri nouum, Apostolorum Principes, ita statui duo capita, vt tamen non sint nisi vnum.

a lib. 6. regis epist. 37.

b epis. ad Naucrat. data anno 810.

c Opusc. de 5. Patriarchis.

2 Ma-

2 Manifestum est ex hoc effugio, rectè dixisse S. Augustinum [a]; [Procliuiores sumus quærere potiùs quid contra ea respondeamus, quæ nostro obijciuntur errori, quàm intendere, quàm sint salubria, vt careamus errore.] Reuera tamen hoc responsi commentum, quantumuis ad creandas offucias subdolè excogitatum, nihil conferre potest ad tollendam bicipitis corporis Ecclesiæ monstrositatem. Nam bina Ecclesiæ capita, si reuera sunt bina, non possunt dici esse vnicum caput, nisi alterutro duorum modorum. Prior est, quo duo censentur moraliter vnum ob voluntatum consensionem; ratione cuius, conferta fidelium multitudo in Ecclesiæ exordio, dicta est, cor vnum, & anima vna. Alter modus est, quo duo capita vnum dicantur, ob alternationem regiminis. Qua ratione olim Romani, tametsi duos habebāt Consules, penès quos erat suprema ordinaria potestas administrandæ Reipublicæ; dicebantur tamen vni capiti subesse, quia duo Consules non imperabant simul, sed per vices. Sic enim glossandum est, quod habet author historiæ Machabeorum [b], cum ait de Romanis cum quibus Iudas fœdus iniuit. *Committunt vni homini magistratum suum per singulos annos dominari vniuersæ terræ suæ, & omnes obediunt vni.* Hic *vnus*, non potest intelligi de Rege, qui pridem exactus erat: Nec de Dictatore, qui erat extraordinarius Magistratus, non quotannis, vt is sacer Scriptor ait, sed summis temporibus ad breuem moram delectus: Nec de Augustis, quorum tempora præcessit Iudas Machabæus. Qui enim tempus initi huius fœderis subduxerunt; signant annum mundi 3894. ante Christum 159. ac proindè initum est longè ante Cæsarem, qui anno mundi 4006. ante Christum 47. inuasit imperium. Itaque Scriptor sacer, asserens Romanos vni homini quotannis Magistratum suum commisisse, & omnes vni obediuisse, accipiendus est de vno mo-

[a] *lib. de natura & grat. c. 25.*

[b] *lib. 1. cap. 8. vers. 16.*

moderatore, ob alternationem regiminis in Consulibus: qui tametsi materialiter duo erant, proptereaq. à D. Augustino [a] dicti sunt *duo Imperatores*; tamen formaliter non erant plures summa potestate potientes; quia alternis diebus fasces ab vno ad alium transferebãtur, & cum fascibus summa in Rempublicam potestas ab vno ad alium migrabat, vt habetur ex Plutarcho [b], & disertè ex Liuio [c], sicut etiam apud Græcos, alternis diebus summam rerum fuisse penès vnum ex Epistatis scribit Sigonius [d]. Quamquàm ad rem nostram perindè esset, si quod habet in Cæsaris vita Suetonius [e], verum esset alternis tantùm mensibus mutatos fuisse fasces, & translatam esse ab vno Consule ad alium supremam regendi potestatem. Sic extricat eam difficultatem ab Hæreticis motam, ad expungendam è librorum Canonicorum albo historiam Machabæorum, Bellarminus [f], eique subscribens Ludouicus de Tena [g]. Quæ verò præterea ad eam difficultatem enodandam adducit Serarius [h], quasi locus ille accipi possit de vno, qui cum exercitu in aliquam prouinciam à Romanis mitteretur; vel de vno Dictatore, non quadrant adiunctis, quia Scriptor sacer manifestè agit de politia, non in exercitu, sed in vrbe Romana, ad quam Iudas misit, qui fœdus inirent; neque agit de politia extraordinaria in tempore necessitatis insolitæ, sed de quotidiana; (tunc quidem.) Itaque modus legitimus exponendi quis esset ille *vnus*, cui omnes Romani obediebant, is est quem assignaui per alternationem supremæ potestatis ratione cuius alternationis, duo Consules habebantur vnum morale Caput Reipublicæ.

3. Necesse igitur est, vt duo illa Ecclesiæ capita, quæ aduersarius non nisi vnum caput effecisse ait, alterutro modo proposito se habuerint. Neuter autem est reuera idoneus; nec inde potest monstrositas bicipitis Ecclesiæ de-

a lib. 5. Ciuit. c. 12.
b in Numa.
c lib. 2. & 22.
d lib. 4. de Repub. Athen.
e cap. 3.
f l. 1. de Verbo Dei cap. 15.
g Isag. d ffficult. 16.
h ad eum locum.

declinari. Non prior, quia vt puncto superiore attigi, concordia fixa rectorum, qualis necessaria est ad conuenientem Ecclesiæ gubernationem, impossibilis est, (rem moraliter spectando) cum agitur de duobus supremis rectoribus non subordinatis. Tanta quippè est varietas adiunctorum in negotijs ad Orbis vniuersi rectionem spectantibus, cuiusmodi est rectio de qua agimus, vt impossibile sit, humano modo loquendo, non existere circa eam, magnam Iudiciorum diuersitatem, quam ex necessitate subsequitur discordia voluntatum, vt rectè admonet Abbas Ioseph [a]. Quid verò facilius, quàm vt duæ voluntates, quæ sunt supremæ potestatis subiecta, collidantur inter se, dum vna improbat, quod alteri est acceptum; ac præ comparis æmulatione, destruere nititur, quod illa fuerit meditata?

[a] Collat. 16. cap. 8.

4 Nec licet dicere, hoc inter Sanctos non esse timendum, quia æmulatione vacant. Hoc inquam dici non potest. Talis enim debuit esse institutio Pontificis, vt etiam si qui in eo gradu collocantur reprobi fierēt, quod S. Paulus [b] sibi ipsi timuit, consilium tamen Dei & Prouidentia in suam Ecclesiam, non labaret. Sicut videmus, durissimis Ecclesiæ temporibus, cum Pontifices inquinatissimi throno Apostolico insiderent, intemeratam semper & inconcussam stetisse Pontificiam dignitatem quoad substantialia, hoc est quoad doctrinam sanam è Cathedra subministratam fidelibus, & responsa data circa mores absque labe tenendos: Quia Christus Pontificiam dignitatem instituens, prouidentissimè cauit, vt omnis ea in parte defectus auerteretur, quicumque esset, qui ad eum dignitatum verticem proueheretur. Quis ergo dubitet, quin similiter prouiderit, vt talis esset Pontificiæ dignitatis institutio, qua præcluderetur occasio æmulationum, vnde euersio regiminis boni, & conuenientis directionis Ecclesiæ posset existere? At positis

[b] 1 Cor. 9.

duobus simul supremis capitibus, quæ non erat sperandum semper fore sanctissima, impossibile esset, non subnasci æmulationes, cum damno Ecclesiæ, nec obscuro, nec leui.

5 Neque verò peruersa tantùm æmulatio, quæ inter malos excitari potest, damni cui timebam periculum crearet; sed etiam æmulatio innoxia, qualis inter duos Angelos refertur [a] fuisse, dum vnus pro Persis agens, alteri pro Iudæis sollicito obstitit, vt S. Gregorius fusè expendit [b] ad illud Iobi 26. *Qui facit concordiam in sublimibus suis*. Item qualis fuit SS. Petri & Pauli circa legalia, neutro aduersùs fidem peccante; etiam si S. Petrus [c] verè dictus est *reprehensibilis*, eo modo quo lex vetus iuxta Apostolum [d] *non vacauit reprehensione*, quia erat minùs perfecta, etiamsi nullatenus mala. Tametsi ergo vterque rectè abs se factum credebat, quod faciebat, & reipsa vterque erat innoxius, tamen fuit inter eos dissensio, atque dissidium; Et fuit etiam inter SS. Paulum, & Barnabam pro Ioanne, vt narrat Lucas [e]. Constat item, Sanctos Chrysostomum & Epiphanium, occasione Origenistarum quos hic auersabatur, ille fouebat, dissidia agitasse. Et defuisse iniuriam numinis inde videtur constare, quod alter alteri diuino afflatu motus, calamitatem euenturam prænunciauit, si vera scribunt Socrates [f], atque Sozomenus [g]. Nimirum, vt optimè ratiocinatur D. Bonauentura [h] etiam Sancti, & boni interdum dissident ab inuicem, quia veritas non est omnibus æqualiter perspecta quoad omnia: vnde facilè contingit, vt vnus expedire iudicet, quod alius damnosum esse, & auersandum existimat. Ex quo sequitur, vt vno satagente, pro negotio, quod vtile arbitratur promouendo, alius pro virili contranitatur, vt obicem apponat, & damna existimata præcludat. Inde ergo plerumque, etiam inter bonos, dissidia; quamuis vtrimque optima

sit.

a Dan. 10.
b 17. mor. c. 8.
c Gal. 2.
d Hebr. 8.
e Actor. 15.
f lib. 6. c. 11.
g lib. 8. c. 15.
h ad q. 10 circa Reg. S. Frācisc.

sit intentio, & flagrans in Dei gloriam animus, quem pars altera potest absque culpa ignorare, vt manifestè contigit Moysi [a] ac Iosue, quorum ille succensuit Rubenitis, & dimidiæ tribui Manassè, petentibus obtinere terram Basan & Hesebon. Hic verò [b] aduersùs eosdem commotus est, quasi altare ad sacrificandum loco indebito erexissent; quorum intentio in vtroque euentu fuerat longè alia quàm Moyses ac Iosue existimarent. Vrget hoc exemplū in hanc ipsam rem, Facundus [c] agens de Sanctorum dissidijs. Huiusmodi ergo æmulationes & dissidia, per accidens vtrimque iusta, ex innoxia iudiciorum varietate inter probos & sanctos Ecclesiæ supremos rectores enata, præpedirent plerumque bonam Ecclesiæ rectionem, eique non mediocriter officerent; ac proinde à prudentissima per Christum institutione dignitatis Pontificiæ, aliena censenda est ea duorum visibilium supremorum capitum coniunctio, quantumuis moraliter ob concordiam dicantur non nisi vnum conflare.

[a] *Num. 32.*
[b] *Iosue 22.*
[c] *lib 7. c. 6.*

6 Video opponi in cōtrarium posse, exemplum multorum Imperatorum Romanorum, qui asciscebant alios in consortium imperij; cuius proinde erant tunc duo ex æquo capita. Primus dicitur consortem huiusmodi asciuisse M. Antoninus Philosophus, adiuncto sibi fratre Lucio Vero, vt scribit in eius vita Capitolinus. Sed & Valentinianus, duos filios suos Gratianum, & Valentinianum, Augustos ac Imperij consortes dixit. Ex quo infert aduersarius; salua Monarchia, fuisse simul aliquando plura Imperij capita; idest plura subiecta idem ius supremum simul possidentia; non vt pendentia ab inuicem, sed vt potientia eadem suprema authoritate: vnde vno abeunte è viuis, imperium non vacabat ex parte, quia tota authoritas perstabat in superstite; qua indiuisim potiebatur cum altero, dum esset super. Ita qui-

dem Aduersarius,qui Romulum item ac Remum,simul Romæ dominatos absque vnius ad alterum dependentia, non omisit.

7 Suppeditat hìc nobis aduersarius gladium quo cõfodiatur. Ita vt optimè huc cadat, quod Giselbertus author libri de Ecclesiæ, & Synagogæ altercatione [a] accidisse Iudæ Machabæo obseruat; vt Apolloniũ ipsiusmet gladio sibi assumpto obtruncans, pro populo Dei multa prælia confecerit:id quod æmulari ait sacros quoscumq; disputatores,cum arma inimicorũ vertunt in propugnationem veritatis, & tela ab hoste intorta, retorquent feliciter in eum, qui misit. Sanè vel ex hoc vno exemplo Romuli ac Remi, quod Aduersarius admodùm improuidè ingessit, perspicuum esse, vel lusciosis potest,quàm malè materiata sit forma regiminis, cum duo supremã potestatem obtinent, absque subordinatione & dependentia. Sanctus sanè Hieronymus [b], informans Rusticum, & insigens illi, vt vnius alterius Imperio dirigi velit; [Etiam muta animalia (inquit) & ferarum greges, ductores sequuntur suos.In apibus Principes sunt.Grues vnam sequuntur ordine literato. Imperator vnus,iudex vnus prouinciæ. Roma vt condita est, duos fratres simul habere Reges non potuit,& parricidio dedicatur.]. Præiuerat S.Cyprianus [c], qui probans non posse esse, nisi vnum supremum vniuersitatis rectorẽ,quem Deum dicimus,sic differit. [Vnus igitur omnium Dominus est Deus. Neque enim illa sublimitas potest habere consortem, cum sola omnem teneat potestatem. Ad diuinum imperium,etiam de terris mutuemur exemplum.Quando vnquam Regis societas, aut cum fide cœpit,aut sine cruore desijt? Hic Thebanorum germanitas rupta, & permanens rogis dissidentibus, etiam in morte discordia. Et Romanos geminos, vnum non capit regnum, quos vnum vteri cœpit hospitium. Pompeius & Cæsar affines

[a] cap. 18.
[b] epist. 4. c. 6.
[c] lib. de idol. vanit.

affines fuerũt, nec tamen necessitudinis fœdus in æmula potestate tenuerunt. Nec hoc tantùm de homine mireris, cum in hoc omnis natura consentiat. Rex vnus est Apibus, & dux vnus in gregibus, & in armentis rector vnus.]

8 Exscripsit propè verbatim S. Cyprianum, Minutius in Octauio, qui aliorum, incarnatis necessitudinibus (vt cum Saluiano [a] loquar) implicitorum, ad idem monstrandum exempla adhibet. Sed nominatim de Geminis Romulo inquam & Remo, ob Pastorum, & casæ regnum, memoriam ait esse notissimam; nec non bellorum generum inter ac socerum, (Pompeium scilicet atque Cæsarem) quæ toto orbe diffusa notat, quia tam magni Imperij duos fortuna non cœpit. Poëtam, & Minutius, & S. Cyprianus [b] videntur æmulati, cuius illa sunt de infida ad tempus societate plurium summorum, ex parte descripta à Ruperto [c].

O' malè concordes nimiaque cupidine cæci
Quid miscere iuuat vires orbemque tenere
In medio? dum terra fretum, terramque leuabit,
Aër, & longi voluent Titana labores,
Noxque diem cœlo totidem per signa sequetur
Nulla fides regni socijs, omnisque potestas
Impatiens consortis erit; nec gentibus vllis
Credite, nec longè fatorum exempla petantur
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Agebat Poëta de iunctis necessitudine per inita coniugia; & rectè negat, vbi de societate summæ potestatis agitur, reuerentiam affinitatis, aut etiam cognationis, posse obstare quominus exosa sit regni societas. Id quod pereleganter Rupertus [d] monuit, sic accipiens illud, *Quia vidisti ferrum mixtum testa & luto, commiscebuntur quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, sicut ferrum non potest misceri testa.* [Cum magna admiratio-

no

[a] l. 3. ad Eccl.
[b] lib. 1. phar
[c] l. 6. de oper. Spir. sancti c. 9.
[d] lib 6 de Victor. Verbi Dei c. 10.

ne hoc accipiendum est,(inquit Rupertus) quia non solummodò conciues verùm etiam consanguinei fuerũt ; ita vt Pompeius C. Cæsaris gener, & Octauiani Antonius sororius existeret: & tamen non magis potuerunt per concordiam cohærere sibi, quàm potest ferrum misceri testæ: Et tandiu dissenserunt, donec pars inferior victa decessit. Ibi pars partem vnius eiusdemque Romanæ virtutis, ita velociter, & fortiter superauit, vt pars quæ victa est, luteæ testæ; pars autem quæ vicit, ferro possit comparari.] Potuerunt igitur partes inuicem copulari nexibus cognationum & affinitatum, sed non idcircò sibi adhæserunt; & vnus alium in supremæ potestatis consortium renuit admittere: quia vbi agitur de summo Imperio, iacent omnium iura necessitudinum; & vt illa Megæra patrem curru inuecto proteri mandans aiebat. In causa regni, nullum est adeò Sanctum aliàs nomen, quod non violetur.

9 Abundè monstratum videtur, quàm improuidè Aduersarius, societatẽ summæ potestatis in geminis fratribus allegarit, ad stabiliendam nouitatem pro qua satagit: cum nec frater fratrem, nec alius cognatus, aut affinis in summæ potestatis participio, cognati aut affinis nomina attenderit, consortij impatiens. Et quod de allectione Cæsarum in Augustos adducebatur, est planè inane. Aut enim salua erat subiectio allecti ad allegentem, aut interueniebat partitio prouinciarũ quas quisque seorsim sibi haberet regendas, indepẽdenter ab alio. Sanè Lucius Verus, ita M. Antonio fratri adiunctus est in Imperij consortem. [Quando primùm (vt ait Capitolinus) Romanum Imperium duos Augustos habere cœpit,] vt reuera Fratri à quo allectus fuerat, subiaceret: obsecutus illi, vt legatus Proconsuli, & Præses Imperatori. Verba sunt eiusdem Capitolini. Ex quibus liquet, delato licet fratri titulo, ac insignibus Augusti, summam tamen

men

men rerum penès Marcum permansisse; atque adeò ne tunc quidem fuisse binas summas potestates in vertice Imperij Romani, nisi titulo tenus. Id quod æquè cogitandum est de postea factis tam multorum allectionibus in Augustos, nisi cum suas quisque portiones imperij, suo nutu regendas accipiebat, vt factum est inter Constantini filios, & inter Honorium atque Arcadium, Gratianumque ac Theodosium. Cæsarum, qui simul cum Augustis viuebant, alia fuit ratio. Erant enim duntaxat Imperatores designati, & in spē summæ potestatis creabantur; Designatos Augustæ maiestatis hæredes, vocat Spartianus [a]. Et hæc ipsa veluti prolusio ad Imperium, ac subitio primæ scandulę qua suprema potestas adeunda erat, neminem latet quātarum suspicionum sementis sæpē extiterit; aut quantoperè famem Cæsarum exacuerit, dum ad potiundum imperium saliuarent, præsertim si sera nimis esset vita Augusti, & præter votum protraheretur pleni Imperij possessio: Vt pro miraculo habitum sit, quod Antoninus Adrianum, cui successor dictus erat, vitæ fastidio prohibuerit, inde Pius cognominatus. Non sic Caracalla erga Seuerum patrem, & Iulianus erga Constantium. Si tamen captatio plenæ potestatis, quàm Cæsares spe tantum tenebant, omnem illis reuerentiam excussit erga eos quibus erant obstrictissimi, in promptu est æstimare, quid non fuissent connisi, si iam potiti gustu exercitij summæ potestatis, adacti fuissent, consortem, plerumque disparis arbitrij futurum, nec vno voto victurum, agnoscere.

[a] *in Ælio Vero.*

10. In summa, fuit semper ea allectio in collegam supremæ potestatis, suspecta periculi cōfusionis ac tumultuum & scissionum. [Nam multiplex Imperium, (verba sunt Eusebij [b]) quod ex hominibus honore & sensu paribus constat, quodque cum Monarchia ex aduerso pugnat, confusionis ac seditionis potiùs, quàm Imperij no-

[b] *Orat. de laud. Constant.*

men meretur. Quamobrem vt vnus Deus est, non duo, non tres, neque præterea plures; (nam Deorum introducere multitudinem, est reuera Deum tollere) sic vnus omnium Rex & Imperator, vnum illius verbum, & Regia lex vna.] Vidit hoc Lydus ille quem Serinus referente Stobæo [a] adducit alloquentem Cræsum, cum fratrem in Consortium Imperij assumpsit. [Omnium (inquit) in terra bonorum, ò Rex, auctor est Sol: neque quicquam extaret in terra, Sole non illustrante. At si gemini Soles fierent, periculum immineret, ne omnia conflagrantia, pessum irent. Ita & Regem, vnum quidem accipiunt Lydi, & Seruatorem esse credunt: duos verò simul, tolerare non possunt.] Ne in priuata quidem domo, nedum in Regno, aut Imperio, duas ex æquo moderantes summas potestates absque confusione & tumultu esse posse, dixit Græcus Poëta [b] Clementi Alexandrino sæpè laudatus. Et probat ex vigente inter duos fabros inuidia, & ex tumultuosis geminis dominijs ciuitatum.

Quando item flatus Nautas ferunt celeres,
Gemina mentium sententia super Gubernaculo,
Multitudoque frequens sapientium imbecillior est
Vna mente, cui summa rei constituendæ potestas est,
Licet sit tenuior vnius potentia,
Valet & publicè, & domi cum rerũ petitur trãquillitas.

11 Nullo ergo modo est verisimile, Christum Dominum, talem formam regiminis, & adeò incommodam, adeòque malis obnoxiam gubernandi rationem, locum in Ecclesia tam prouidè, ac sapienter constituta habere voluisse: ita vt valere circa eam posset illud Hieremiæ [c]: *Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt partem meam desiderabilem in desertum solitudinis.* Idque à Christi institutione abhorrere, nec vnquam admittendum esse, perspexisse videtur Clerus Populusque Romanus, tempore Constantij, qui Liberium ob infractum initio

[a] ferm. de Monarchia.

[b] Euripid. in Andromacha act. 2.

[c] c. 11. v. 10.

tio animum, nec ad S. Athanasij damnationem vilis aut precibus, aut minis emollitum, relegari in exilium iusserat, suffecto ei Felice II. Mox verò, cum matronarum supplicibus postulatis dedisset Liberij regressum, datis Romam literis edixit, vt Liberius, non exauctorato Felice, sedem reciperet, ambobus simul ad Ecclesiæ Clauum sessuris, & administraturis Apostolicam sedem: id quod Synodus item Syrmiensis Arriana, datis ad Felicem & clerum Romanum literis, statuisse refertur à Sozomeno [a]. Reclamante tamen authore libri de Romanis Pontificibus: qui Liberij postquàm aduersùs Sanctum Athanasium subscripsisset, mandatam à Synodo restitutionem testatur, vna cum depositione Felicis. Vt vt sit, Romanus Populus (quod Theodoretus notauit [b]) cum in Circo in quo spectaculis operam dabat, de Imperatoris literis, & gemino deinceps Pontifice inaudisset, derisit Imperiale decretum, quasi bifariam tunc diuisæ plebi; & his ad Prasinos, illis ad Venetos se adiungentibus, binos Constantius prouidisset Episcopos. Moxque in communem vocem seriò erumpens exclamauit: *Vnus Deus, vna fides, vnus Episcopus*. Nec alius fuit sensus Confessoribus illis Romanis, qui à Nouato priùs seducti, & in Nouatiani Pseudopontificis partes contra Sanctum Cornelium dolo abstracti, imposturam postmodùm edocti, in hanc vocem eruperunt, vt est in S. Cornelij literis ad Sanctum Cyprianum [c]. [Et si videbamur quasi quamdam communicationem cum schismatico & hæretico homine habuisse, syncera tamen mens nostra, semper in Ecclesia fuit. Nec enim ignoramus vnum Deum esse, vnum Christum esse Dominum, quem confessi sumus, vnum Spiritum sanctum, vnum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere.] Vbi disertè Romanus Pontifex, & Catholicæ Ecclesiæ Episco-

a *lib. 4. c. 14.*

b *lib. 2. histor. c. 17.*

c *Epistol. apud Cyprian. 46.*

pus dicitur,& non nisi vnus esse debere,affirmatur à Romanis Confessoribus.

12 Et idem planè affirmandum est de alijs Episcopis vni alicui particulari Ecclesiæ præfectis. Ita enim Spiritus sanctus eos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, vt quisque suam sibi sedem absque consorte consentaneè ad Christi institutionem haberet. Nec incommodant huic negotio qui aliquando in quibusdam Vrbibus sedere visi sunt plures simul Episcopi,vt Meletius & Paulinus Antiochiæ, S.Valerius, & S.Augustinus Hippone. Idem delatum esse Episcopis Donatistarum à Catholicis Episcopis, habetur ex Epistola notoria,quàm Episcopi Catholici Marcellino Tribuno & Notario obtulerũt, cum eum Honorius Collationis Carthaginẽsis Iudicem delegisset. Veritatis enim fiducia condixerunt,vt si Donatistæ vincerent,ipsi soli remanerent Episcopi. Sin autem vincerentur, in Collegas simul Episcopatu potituros admitterentur à Catholicis, donec vno eorum defuncto,deinceps iam singuli pristino more succederent. Idque est, quod D.Augustinus sermone quodam per illud tempus habito [a] significat cum ait. [Latum mandatum tuum valdè; Domine Deus noster,approba quia propter ipsam latitudinem, fratres nostros ad possessionem pacis inuitamus. Episcopi vultis esse? Nobiscum estote. Non vult populus duos Episcopos, nobiscum in hæreditate fratres estote. Non propter honores nostros, impediamus pacem Christi.]

[a] ferm.36. ex 40.nouis.

13 Nego ista officere antedictis. Neque enim,qui ita ad alium Episcopum allegebantur Episcopi, erant simpliciter Episcopi,eidem Ecclesię plena Episcopali authoritate simul præsidentes: sed vel vnus eorum erat duntaxat designatus successor,vel vterque portionem suam Episcopatus antea indiuisi regendam accipiebat, ad tem-

tempus. Primum videtur habuiſſe locum in S. Auguſtino, cum à Valerio, & ſene, & dicendi ob linguæ vitium impote, verito ne D. Auguſtinus ad aliquam aliam Eccleſiam expeteretur, cooptatus eſt in Collegam: quod tamen illegitimè factum, agnouit poſteà S. Auguſtinus [a], faſſus & ſibi, & ſeni Valerio, incompertum tunc fuiſſe canonem Nicænum [b], quo Nouatianis Epiſcopis reſipiſcentibus, regreſſum ad Eccleſiam, & priſtinos in Clero honores ita cõceſſit, *primogenita illa Spiritus ſancti filia* [c], vt tamen in vna ciuitate non eſſent duo ſimul Epiſcopi. Et quanquam Synodus Nicæna, non de Epiſcopis duntaxat deſignatis (cuiuſmodi ſunt Adiutores, etiamſi charactere Epiſcopali initiati) ſed de Epiſcopis ſimpliciter dictis egiſſe videri poteſt; nihilominus S. Auguſtinus indoluit, ſe, vel eo diminuto modo, eiuſdem Sedis ſimul cum alio factum eſſe Epiſcopum: & poſtulans ſibi ſucceſſorem Eradium, noluit eum habere Collegam adiutorem, ſed pleno iure ſucceſſorem futurum deſignauit, nec ſedere ſecum voluit & ordinari Epiſcopum, habenas ei iam tunc permittens, vt Eccleſiæ pro arbitrio moderaretur; ſed tãtum ad eum in gradu presbyterij remanentem, referri voluit negotia, de quibus ſi neceſſe foret, ab eo conſuleretur.

14 Alterum quod dicebam de varijs eiuſdem Epiſcopatus portionibus ad tempus attributis, pluribus ſimul ſedentibus Epiſcopis, habuit locum in Meletio & Paulino Antiochenis Epiſcopis ex decreto Cõcilij Antiocheni; de quo Socrates [d] atque Sozomenus [e]. Et videntur etiam ad hunc modum intendiſſe Catholici Epiſcopi Africani admittere Donatiſtas in Coëpiſcopos, ſi reſipiſcere vellent, & concordiam ſarcire. Verba enim D. Auguſtini [f] referentis, quid Epiſcopi pacis cauſa obtuliſſent, ſunt huiuſmodi. [Diximus poſſe in vna Eccleſia pacis cauſa eſſe fratres concordes (ſpecioſa enim res eſt con-

[a] *epiſt.* 110.
[b] *Canon.* 8.
[c] *Anaſt. Sina. cap.* 9. ὁδηγῷ.
[d] *lib.* 5 *c.* 5.
[e] *lib.* 7. *c.* 3.
[f] *ſerm.* 37. *ex* 40. *nouis.*

cordia fratrum.)Non posse enim duos esse Episcopos diximus vt ambo sedeant in vna simplici Basilica: Ille in Cathedra, ille vt peregrinus: Ille in Cathedra Christiana, ille in Hæretica; quasi collega iuxta sedeat: rursùs ille in Congregatione sua præsideat, vicissim ille in sua.] Et in Notoria Episcoporum ad Marcellinum. [Poterit quippè vnusquisque nostrum honoris sibi socio Copulato, vicissim sedere eminentiùs: sicut peregrino Episcopo, iuxta considente Collega. Hoc cum alternis Basilicis, vtrisque conceditur, vterque ab altero honore mutuo præuenitur, quia vbi præceptio charitatis dilatauerit corda, possessio pacis non fit angusta, vt vno eorum defuncto, deinceps iam singuli pristino more succedant.]

15 Ex his ergo apparet, nunquam viguisse vsum, vt eiusdem simul plebis duo essēt pleno iure Episcopi; quia sensus Ecclesiæ semper fuit, id abhorrere à Christi institutione. Quanto ergo magis in totius Ecclesiæ suprema Præfectura, consentaneè ad Christi mentem, vnitas Rectoris Christi Vicarij est necessaria?

Audio quid Aduersarius ad ista reponat. Causatur enim se grauari calumnia: quasi diceret, aut nunc posse, aut extra vnicum SS. Petri & Pauli exemplum aliquando potuisse fieri, vt duo essent simul Summi Pontifices; cum tamen tantùm contendat, ea duntaxat vice, ex speciali priuilegio in scripturis & traditione expresso, sic contigisse. Verùm quid scripturæ ac traditio ferant, infra expendemus. Nunc dico, nulla ratione esse verisimile, Christum eam adeò vitiosam regiminis formam, vel ad eam vnam vicem, induci in Ecclesiam voluisse. Et maximè in personis illis, par fuit nō statui exemplum reprobæ illius pluralitatis Pontificum, ne serperet malus vsus. Qua ratione cum aliqui ad extollendam Deiparam, dixissent eam præsedisse concilio primo Apostolico,

eo, displicuerunt prudentibus tractatoribus, monentibus non expediuisse statui in Deipara exemplum talis muliebris præsidentiæ in Conuentu Ecclesiastico, ne deinceps fœminea animi impotentia eo aspiraret, & Elisabetha quæpiam, pro Ecclesiæ Capite se venditans, factum su m ea Virginis Matris prærogatiua tueretur. Idem ergo in hoc negotio est statuendum.

16 Neque verò si supponeremus id ritè semel factum esse, haberemus vnde solidè euinceremus, non posse idipsum sæpiùs ad praxim reuocari. [Quod enim semel fecisse bonum est, non potest malum esse, si frequenter fiat: aut si aliqua culpa vitanda est, non ex eo quod sæpè, sed ex eo, quod fit aliquando, culpabile est.] Iudicium est S. Hieronymi, ex eo confirmantis posse alio tempore frequentari sacras vigilias, quod in vigilijs Paschæ, quas Ecclesia vbiuis religiosissimè obseruabat, negligerentur incommoda vigiliarum, quę Vigilantius pro alijs temporibus se timere obtendebat. Itaque cum institutio, Christi sit metrum ad quod conformanda est posterorũ institutio, profectò si Christus binos simul instituit Pontifices summos, fas est Ecclesię institutis Christi inhærendo, duos simul Pontifices habere, quod parum consequenter inficiatur Aduersarius.

17 Modus posteriot vnitatis moralis binorum Capitum is erat, quo duo cum pari potestate suprema, moderarentur Ecclesiæ; ita tamen vt potestatem non exercerent, nisi alternis. Verùm non est, quod simus in præsentia de his capitibus solliciti; quia Aduersarius non dixit SS. Petrum & Paulum alternis fuisse Pontifices, sed vult vtrumque simul præfuisse Ecclesiæ cum suprema potestate. Deinde is modus regiminis adeò imperfectus est, totque incommodis apertè obnoxius, vt nullo verisimilitudinis colore fingi possit, eum fuisse à Christo probatum. Imperfectio autem illius regiminis, sita præser-

tim

tiua est in defectu perpetuitatis pro toto tempore vitæ: quem regendi modum grauibus temporariæ potestatis incommodis liberum esse, sapienter demonstrat Nicolaus Orlandinus [a]. Ea item ratione, præbetur Occasio fouendi ambitionem, dum quisque captat gubernacula breui ab vno in alium deuolenda, vt apud Iudæos contigisse ex hac causa, cum Pontificatus ex Dei Lege perpetuus, factus est annuus, obseruauit S. Augustinus [b]. Plerumque item seruitur impotenti cupiditati Tyrannorum, siue volentium ea ratione gratificari pluribus, eosque sibi habere obnoxios, siue satagentium marsupia exsugere ad noui cuiusque Antistitis electionem. Qua ratione, ex quo Imperium Constãtinopolitanum Othomanicæ potentiæ cessit in prædam, Patriarchæ Orientales identidem de gradu deijciuntur, vt vno abiecto sufficiatur alius, qui pinguius infamis mercimonij pretium offerat · quod iam olim cœptum, vt in Turcogræcia videre est, hodieque miserè continuatum liquet. Nec admodùm dissimili ex causa, cum ventum est ad sedimentum legis Iudaicæ, Pontificatus quem more antiquo necesse erat esse perpetuum, factus est annuus, iuxta illud de Caipha, *erat Pontifex anni illius:* quod in hunc sensum interpretatus est S. Augustinus [c], & probabiliorem esse expositionem, censet Maldonatus [d]. Et saltem pro libito Præsidum Iudæam administrantium, Pontificatum vni ereptum, alteri datum esse, constat ex Iosepho [e], notatque ex receptissima sententia Maldonatus [f]. Sicque Caiphas deiecto Anna adhuc superstite, potuit esse Pontifex anni illius: quod non fuisset de eo pronunciatum, si Pontificatus in socero ac genero simul ex dimidia parte fuisset, vt finxit Caluinus, rectè confutatus ab Adamo Gontzen [g]. Multus est in eo nodo extricando Baronius [h]. Vt vt verò ea Pontificatus Iudaici mutabilitas se habuerit, de qua nunc nostra non refert; Christus

[a] lib. 5. histor. Societ. à num. 115.
[b] tract. 19. in Ioan.
[c] in c. 11. Ioa. tract. 113.
[d] Luc. 3. v. 2.
[e] 18. antiq. c. 4.
[f] in c. 11. Ioa. versu 51.
[g] in c. 3. Luca vers. 2. p. 1.
[h] anno 31.

ſtus in Eccleſia ſua Pontificatum perennem eſſe voluit, niſi renunciatio electi in Pontificem interueniret: quam poſſe validè & honeſtè interuenire, cōfirmat Petrus Damiania, & tanquam certum declarauit Bonifacius VIII.b

a epiſt 9. b in 6. lib. 1 tit. 7. c. 1.

18 Manifeſtè igitur euictum manet, neutrum è modis quibus Aduerſarius exponere poterat, quomodò duo capita dici poſſent vnum, eſſe reuera idoneum; nec poſſe cenſeri vnitatem, ſed debere potiùs confuſionem appellari, vt rectè pronunciauit Facundus c de vnitate Eutychianorum. Rectiuſque dicetur effugium merè in vocibus ſitum, ad declinandam inuidiam ex nouitia inuectione binorum corporis Eccleſiæ capitum, quæ monſtroſitatem præfert, & apud imperitos vtcumque videtur declinari, cum duo illa capita dicũtur in vnum coaleſcere, nec eſſe niſi vnum caput; quamuis ſi vnum eſt, multitudine careat oportet; aut ſi eſt in eo multitudo, non poſſit agnoſci in eo vnitas. Ridiculũ verò eſt, quod Aduerſarius in hanc cauſam aduocat, diuiniſſimam Triadem, in qua tres perſonæ vnicum ſunt ac triplex lumen, vt loquitur Nazianzenus d. Sed præterquàm quod meminiſſe oportuerat, Dei proprium eſſe nullam admittere comparationem, vt rectè ſtatuit S. Hilarius, ratum eſt apud Theologos, tres diuinæ Trinitatis perſonas, non poſſe dici tres creatores, atque adeò tres orbis moderatores, aut tria mundi capita; quia omnes illæ denominationes, ſpectant omnipotentiam, voluntati noſtro loquendi modo ſubiunctam, quæ non multiplicatur pro numero perſonarũ, ſed eſt pro omnibus vnica & ſimpliciſſima. At bina capita de quibus agimus, cum ſint duæ perſonæ creatæ, non poſſunt non inſtrui ſua quæque voluntate. Ineptè igitur huc aduocatur Sancta Trinitas, & indiuiſa vnitas; vel vt Ennodius e aſperè de more dixit, triplex in vnitatibus maieſtas.

c lib. 1 c. 1.
d orat. 39.
e lib. 9. epiſt 7.

19 Ineptit prætereà Aduerſarius cum bina ſua capita

vnum

vnum efficere, confirmat ex S. Gregorio, vnius S.Petri sedem tribus in locis agnoscente, nimirum Romæ, Alexandriæ, Antiochiæ, quibus omnibus locis S.Petrus sedit Episcopus. Hoc quid ad institutum? Quamuis enim SS.Gregorius, & Eulogius, ac Anastasius, qui tunc regebant Ecclesias quas S. Petrus aliquando per se ipsum rexerat (vnde etiam dictæ sunt Patriarchales) in eo conuenirent, quod vnius & eiusdem Apostoli Cathedræ insiderent, modo explicato suo loco; & eatenus nonnulla veluti affinitate colligarentur: Tamen ita erant tres Pontifices, vt non essent vnus Pontifex. Id enim neque dicit S.Gregorius, neque reuera dici potest, sicut neque potuerunt dici trina Ecclesiæ capita, cum solus Romanus Pontifex capitis nomine absolutè quoad totam Ecclesiam donari possit: benignèque accipienda est *quinticipitis Ecclesiæ* denominatio à S.Theodoro inuecta, penès quinque Patriarchas; ita scilicet, vt omnes ac singuli sint capita, cum distributione accommodata; Romanus simpliciter & absolutè, cœteri non nisi secundùm quid, nempè per ordinem tantùm ad suum regimen, & cum subordinatione ad Romanum. Non tamen idcircò possunt dici vnus Episcopus, nisi originaliter, vt sic dicam; Et eo modo quo S.Cyprianus [b] dixit, Episcopatum vnum esse, & à pluribus teneri, quia spectabat originem totius Sacerdotij & fontem Hierarchię, cui adhæreant necesse est omnes riuuli, ni velint exarescere. Sed hoc vt per se patet, nihil refert ad vnitatem binorum capitum, qualem Aduersarius inducit, cum æquiparantia amborum; & absque subordinatione; & qualem fortassis etiam cogitabat schismaticus Balsamon, cum quinque Patriarchas dixit esse vnum caput Ecclesiæ Dei.

[a] in Gotora aurea prænot.4.

[b] lib. de vnit. Eccles.

PVN-

PVNCTVM IV.

Notio capitis myſtici à S. Paulo aliena, in ſolum verò S. Petrum perbellè cadens, cum monſtroſitate bicipitis Eccleſiæ corporis, pugnat è diametro.

1 NOMEN *Capitis Eccleſiæ*, analogicum eſt, ad caput phyſicum corporis humani: ſicut appellatio *corporis myſtici*, qua Eccleſia deſignatur in ratione coetus è varijs veluti membris coagmentati, ducta eſt ex proportione ad corpus phyſicum, in quo caput eſt omnium membrorum nobiliſſimum, quippè ſedes omnium ſenſuum, & origo neruorum per quos è cerebro capiti inſito in vniuerſum corpus diſperſos, motus & ſenſationes obeuntur, ac directio toti corpori præſtatur. Inde tot capitis præconia,& tantum in eius tutelam naturæ & artis ſtudium, de quo plenè in Tractatione de Pileo [a]. Per proportionem ergo ad hoc caput, is dicitur viſibile caput myſtici corporis Chriſti, qui Eccleſiæ vniuerſæ præeſt tanquam omnibus fidelibus eminentior, eiſque in cauſa fidei & ſanctorum morum, directionem infallibilem præſtat, ex Chriſti inſtitutione, & ſingulariſſima Spiritus ſancti aſſiſtentia, ad metam vſque ſeculi non defectura. Euoluit optimè hanc myſtici capitis notionem Gabriel Biel [b], nec à nobis alibi eſt præterita [c].

2 Hanc capitis Eccleſiæ notionem in S. Petrum cecidiſſe dum vixit, & cadere etiamnum in ſucceſſores eius Romanos Pontifices, omnibus ſemper Catholicis fuit extra dubium: Ideòque paſſim Pontifices Romani viſibilia Eccleſiæ capita audiunt, nequicquam frendente

[a] *cap. 1.*

[b] *lect. 22. in Can. à lit. I.*

[c] *l. 5. de Chriſto ſect. 4. c. 9.*

Caluino [a], qui nugamentis veriùs quàm argumentis alibi nullo negotio contritis, hanc apud omnes protritam Pontificum denominationem ausus est quatere. Effrontissimè verò mentitus est Bucerus, cum effutiuit, eam Capitis Ecclesiæ denominationem, ne ipsi quidem S.Petro à quoquam aliquãdo fuisse tributam: quod Canus [b] merito notat impudentiæ, & quidem insignis. Tametsi vltro do, deceptos esse, qui censuerunt vocem *Cephas*, qua Christus S.Petrum insigniuit, *Caput* sonare. id quod videtur voluisse S. Optatus [c] eo celebri loco quo sic affatur Parmenianum. [Negare non potes, scire te, in vrbe Roma, Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus: vnde & *Cephas* appellatus est.] Idem habet Ioannes 22. loco mox annotando, & Anacletus in Epist. 3. quem tuetur, vt potest Turrianus [d]. Non adscribor, quia tametsi vox Græca κεφαλή significat *caput:* tamen Christus cum nomen illud imponeret, non loquebatur Græcè, sed Hebraicè, vel Syriacè, aut vt Iansenus [e] mauult Chaldaicè: in quibus Idiomatibus vox *Ceph*, aut *Cipha*, quam Græci expresserunt per *Cepha*, non sonat *Caput*, sed *rupem*, vel *saxum*: in quam rem multa habent Caninius [f], & Adamus Gontzen [g], & alij quos annotaui in Heteroclitis Spiritualibus, agens de nominum mutatione apud plerosq. anomala. Asserunt S.Petro hanc visibilis Ecclesiæ capitis prærogatiuam, varia munia in scripturis consignata, quæ studiosè appendunt Hæreseologi, & benè Roffensis [h], Valentia [i], Bellarminus [l], Arturus [m]. Et insigniter, nec legislatorem duntaxat agens, cuius tantùm est (iuxta Senecam) edicere, sed etiam agens in hoc puncto insignem disputatorem, Ioannes 22. in diplomate damnationis Marsilij Patauini descripto à Bzouio anno 1327. Tamque euidens est de S.Petro Ecclesiæ capite, vel quod eodem recidit funda-

men-

a 4. Instit. c. 7. §. 21.
b 6. de loc. c. 3.
c lib. 2.
d lib. 2. contra Magd. c. 3.
e c. 17. concord.
f de locis noui testam. c. 3.
g in cap. 16. Matth. v. 18. §. 1.
h art. 25. contra Luth.
i lib. 7. analys. cap 6.
l 1. de Pont. à cap. 19.
m in controuers. 2. Posnaniensi p. 1. c. 6.

mentario ædificandæ Ecclesiæ saxo Christi suffragium, vt mirum non sit, Catholicos omnes summa semper cõsensione id agnouisse.

3 De eadem prærogatiua S.Paulo vendicanda, nemo hactenus Catholicorũ cogitationem susceperat, quamuis ex hæreticis non pauci, eò pridem visi sint collimasse, quatenùs pro asserenda ęqualitate Apostolorum omnium cum S.Petro, laborauerunt: id quod sollicitissimè nuper fecit homo Apostata vir inutilis, M. Antonius de Dominis, nominatim vrgens S.Pauli paria, interdum etiam potiora, quàm S.Petri decora. Sed ille cum Ecclesiæ homo non fuerit (vt ille quondam de Tertulliano dixit) fecit quod eam personam decebat, incurrens in caput fidei, quo deiecto intentum facilè assequeretur. Adhæsit quoad hanc partem huic tenebrioni, Aduersarius cum quo agimus. Aio *quoad hanc partem*; quia verum est multò pleniùs insaniuisse M. Antonium de Dominis in hoc negotio, sublata ob illam Pauli cum Petro exæquationem Monarchia, & inducta eius loco anarchia, vniuersaque Hierarchiæ Ecclesiasticæ Symmetria, peruersè labefactata. Hoc primo impetu non est apertè aggressus, is cum quo agimus, sed retenta Pontificiæ dignitatis in Romanis Pontificibus maiestate, eam de nouo auctam voluit, ex allectione S.Pauli ad S.Petrum, ita vt ambobus ex ęquo participantibus Pontificiam dignitatem ad modum vnius capitis, succedãt Romani Pontifices, veri in sacra Ecclesiæ politia Monarchæ: vnde nihil eis decedere putat, ex eo quod S. Paulus S. Petro æquiparetur: imò multum accedere cùm ad ornamentum, tùm ad potestatis extensionem; eo quod tam illustrem habeant decessorem; ratione cuius, sicut per S.Petrum in Hæbreos, ita in Gentiles quorum erat specialiter Pontifex S. Paulus, summa potiantur spirituali authoritate.

4 Hic est breuiculus doctrinæ Aduersarij, quam in sequentibus particulatim excutiemus. Nunc breuiter monstrandum est, decus capitis Ecclesiæ, in S.Paulum non cadere; Et nouum hoc caput, quod corpori Ecclesiæ appingitur, verè tuber carnosum existimandum esse, non caput; atque adeò monstrositatem mystico corpori inuecturum, si admitteretur. Semper dico iuxta Aduersarium, S.Paulum esse caput, quia tametsi offucias hìc strenuè captauit, tamen reuincitur apertè id dixisse ac sensisse. An non enim explicatissimè dixit vernaculo suo Idiomate, *S.Pierre, & S.Paul sont deux chefs, qui n'en sont qu'un?* Hæc vernacula, quomodò fideliùs exprimi Latinè possunt, quàm dicendo: *S.Petrus, & S Paulus sunt duo capita, quæ non nisi vnum efficiunt?* Planè tricatur & in plano quærit salebras, qui hoc negat; & inepta grammaticatione refingens vocum notiones, tentat illudere lectoribus, & doctrinam cui tuendæ par non est, vocum tectorio obducere satagit. Itaque rectè assumo, de Aduersarij sententia, S.Paulum dicendum esse caput Ecclesiæ. Et verò Aduersarius quamuis illius tituli inuidiam conetur declinare, idipsum tamen alijs vocibus eadem notione grauidis enunciat, ac proindè nec linguam corrigit, nec sententiam.

5 Ostendo ergo, non fuisse S.Paulum Ecclesiæ caput, quia nullas vnquam capitis partes obiuit, nullamque exercuit functionem, ex qua summam illam in Ecclesia regenda authoritatem prodiderit. Eiusmodi functiones complures, penès quas S.Petrum caput fuisse deprehendimus, subministrant scripturæ. Nam & cum agendum fuit de substitutione vnius alicuius discipulorum in locum de quo præuaricatus erat Iudas; & cum dandum fuit initium prædicationi Euangelij post acceptum Spiritum sanctum; & cum tractanda fuit causa gentium circa obseruationem legalium; primæ semper fuerunt

S.Pe-

S.Petri partes, eique grauissimorum illorum negotiorum directio, tanquam præsidi, & capiti omnia moderanti incubuit. Nihil simile suppetit pro S.Paulo, magis quàm pro alijs vndecim Apostolis: quos tamen ij cum quibus agimus, non exornant titulo capitis Ecclesiæ, nec verò possunt. Sanè quæcumque in S. Paulo celebrantur, ad vendicandam ei dignitatem capitis; prædicatio, multarum scripturarum Canonicarum exaratio, sollicitudo pro Ecclesijs omninò multis ab eo constitutis, aut constituendis, illustre pro Christo martyrium; hæc inquam omnia, sunt ornamēta alijs Apostolis cum S.Paulo communia. Esto quia Paulus immediatè à Christo ipso iam cœlis illato vocatus ac eruditus est, & quia plus omnibus laborauit, & Dei causam egit, tam feruidè ac nauiter quàm nemo alius, dicatur antonomasticè *Apostolus*. Sed cum hoc decus, & fundamentum è quo petitur, sit quasi specificè cōmune omnibus Apostolis, nemo non videt id non posse sufficere, ad S. Paulum dignitate capitis vniuersalis exornandum, eumque emancipandum à patria in ipsum potestate S.Petri, qui omnium Christi filiorum pater fuit, & omnium eius ouium pastor & rector, ac proindè etiam Apostolorum.

6 Quinimò suppetit è Scriptura, vnde eam S. Pauli ad S. Petrum subiectionem; ipsius Pauli testificatione astruamus. Narrat ipse B. Paulus [a], se post annos tres à vocatione & conuersione sua, cursu prædicationis intercisso adijsse Hierosolymam videre Petrum. Vbi Chrysostomus emphasim Græcæ vocis ponderat, quæ est ἱστορῆσαι. Non dixit ἰδεῖν, idest, *vt cernerem Petrum*, sed significantissima voce ἱστορῆσαι, idest, *vt viderem*. Quomodò loqui solent, qui magnas ac splendidas vrbes inuisunt, cognoscendi gratia: Adeò iudicabat operæpretium multoque studio dignum tantummodò videre virum.] Benè, quod Paulus S. Petrum habuit pro quodam veluti

[a] *ad Gal. 1.*

ma-

magnificentiæ ostento, iuxta Chrysostomum. Quod tamen cursum Euangelicæ prædicationis interciderit, tantùm vt adeò magnificum spectaculum suismet oculis conspicaretur, homo adeò auulsus à se ipso, tamque à sibi placendo auersus, ægrè suadetur. Et quanquam vel ex adito S. Petro, tanquam spectaculo siue obiecto admodùm magnifico, ingeratur cogitatio, agnitæ per Paulum summæ in Ecclesia dignitatis S. Petri, tanquam ipsius Christi Vicarij, alioqui si solam Petri sanctitatem & priuata decora insinuare voluisset, non minùs congruè adijsset Ioannem dilectum Christo discipulum nulla vnquam abnegati Christi labe pollutũ; vel certè Deiparam, cui *inusitati sanctimoniæ prodigij*, ac *cœlestis spectaculi* nomen est inditum. Quanquam inquam ea Sancti Petri per Paulum aditio cum nonnulla prędicationis Euangelicæ incommodatione, ad vsurpandam oculis tantam eius maiestatem, non parum suffragaretur præsenti instituto: tamen ægrè (vt dixi) suadetur, quod S. Paulus salutis animarum sitientissimus, & zeli in conuersione gentium flagrantissimi, tantum ad satisfaciendum ei licet sanctæ & innocuæ curiositati videndi Vicarium Christi in terris, ministerium suum ad tempus deseruerit, & Hierosolymam non breui interuallo seiunctam petierit.

a in cap. 6. ad Gal.

7 Sed neque explet animum, quod S. Hieronymus [a] hanc S. Pauli ad Petrum profectionem accuratè expendens, est arbitratus; nimirum factam esse ad honorandum S. Petrum, priorem Apostolum. Hoc si de nuda temporis antecessione in Apostolatu accipiatur, nihil peculiare continebit, ob quod S Paulus iter potiùs ad Petrum suscipere debuerit: cum ea ratio æquè militauerit pro omnibus alijs Apostolis præ quibus ipse erat abortiuus, idest post omnes Apostolos, Christo iam digresso, assumptus ad idem munus. Et tamen peculiariter

ter (vt S. Chrysostomus ibi obseruauit) visendi solius Petri gratia se profectum, intercisa Euangelij prædicatione testatur Paulus. illud item certum est, profectionis illius consilium, non fuisse doceri à S. Petro, vt perperam ex Græca voce ἱστορῆσαι eruit Erasmus; homo sibi visus Græci idiomatis peritior, quàm Chrysostomus in percipienda eius verbi notione. Id enim disertè reijcit ipsemet Apostolus [a] non ita multò post, cum ait, primores Apostolorum, ac ne ipsum quidem Cepham, cuius disertè meminit, nihil sibi contulisse; idest nihil se ab eis didicisse. propterèaque præmiserat [b]. *Notum vobis facio. Fratres Euangelium, quod euangelizatum est à me, quia non est secundùm hominem: Neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per reuelationem Iesu Christi.* Et cum ex reuelatione eam se doctrinam hausisse certus esset, non licet fingere, Paulum ancipitem circa doctrinæ, quàm disseminabat certitudinem, voluisse idcircò Petrum adire, vt ab eo firmaretur in illius doctrinæ veritate: cum tamen conscius vnde eam hausisset, contestetur eodem loco, anathema inlidendum esse cuicumque aliter docenti; ac ne Angelo quidem de cœlo aduenienti si alia proferret, esse fidem præstandam.

[a] cap. 2.

[b] cap. 1.

8. Quid ergo tandem causæ fuerit, cur Apostolus à Christo ipso de cœlis immediatè vocatus & eruditus, tam sollicitè, nec absque aliqua Euangelicæ sementis incommodatione Petrum adiret? Vno verbo rem attigit S.Chrysostomus [c] delatam S. Petro totius Ecclesiæ præfecturam expendens. [Os (inquit de Petro) erat Apostolorum, & Princeps, & vertex ipsius cœtus: propereà & Paulus, cum præter alios visurus ascendit.] Vtique vt ab eo ore Apostolorum, reportaret Oraculum, non ad suam eruditionem, sed ad habendam apud alios necessariam authoritatem, ex confirmatione doctrinæ suæ per S.Petrum. Et hoc est, quod mox subdit, profectum

[c] homil. 87. in Ioan.

se

se Hierosolymam, & contulisse Euangelium, quod prædicabat, cum ijs, qui aderant Apostolis; sed nominatim cum cæterorum Capite Petro, ne fortè in vacuum curreret, aut cucurrisset: hoc est ne eius prædicatio irrita abiret, non credituris cuicumque Euangelio fidelibus, nisi illud Petri autoritas firmasset,& pro legitimo agnouisset. Tradit disertè hunc Pauli scopum in ea peregrinatione, Tertullianus [a], affirmans Paulum adijsse Hierosolymam ad Petrum, *quia authoritatem fidei, ac prædicationi suæ optabat*. Adstipulatur Theodoretus scribens in hæc verba ad S.Leonem. [Si Paulus prædicator veritatis, & Spiritus sancti tuba ad Petrum accurrit, *vt ijs*, qui Antiochiæ de viuendo secundùm legem Moysi disceptabant, definitionem & explicationem ab eo ferret, multò magis nos, qui pusilli sumus & viles, ad solium vestrum Apostolicum accurremus, vt à vobis medicinam vlceribus Ecclesiarum feramus.] Egregiè item Sophronius Hierosolymitanus in Synodica ad Honoriū I. cum electus esset in Antistitem,& ad Petri successorem; more maiorum de fide sua referret, ait se secutum Pauli exemplum in adeundo Petro. [Paulus enim cum alioqui arcana Dei, quæ non licet homini loqui (vt ipse ait) audisset; metuebat tamen ne cum alijs Euangelium salutis prædicasset, ipse reprobus fieret. Vnde & Hierosolymam ascendit; quanquam Christi discipulus cœlestis, & antecessoribus suis diuinis discipulis se submisit, & Euangelicam doctrinam quam prædicabat, ijs qui videbantur alijs antecellere manifestauit, ac dogma cum eis communicauit, poscēs interrogando vt firmum sibi fieret, quo d tradebat.] Hoc est, eo ipso, quod illo adibat, & percontabatur an non rectè haberet doctrina quam tradebat, firmam apud alios, & ratam effici prædicationem, alioqui vacillaturam apud alios: ex quo fieret, vt in vacuum curreret, aut cucurrisset, nemine alioqui credituditu-

[a] 4 cōtra Marcio cap. 2.

dituro, bonum ac legitimum esse Euangelium, quod Petrus non probasset. Negabat sanè S.Augustinus [a], credendum esse Manichæo, post ducentos, & ampliùs à Christo annos venienti, & nouam doctrinam ab Ecclesiæ rectoribus non probatam disseminanti. [Cum ipse Apostolus Paulus post ascensionem Domini de cœlo vocatus, si non inueniret in carne Apostolos, quibus communicando, & cum quibus conferendo Euangelium, eiusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omninò non crederet: Sed cum cognouisset eum hoc annunciantem, quod etiam illi annunciabant, & in eorum communione, atque vnitate viuentem, accedentibus etiam per eum talibus signis qualia & illi operabantur, ita eum Domino commēdante, meruit authoritatem.]

9 Hæc germana causa fuit, cur Paulus Petrum adiret, collaturus cum eo Euangelium, ne apud alios careret authoritate, quod S.Petrum probasse non constaret. Ex superabundanti, cum alijs item Apostolis, qui videbantur columnæ esse Ecclesiæ, contulit in ea profectione Euangelium suum Paulus, vt hi Patres admonent, & habetur ex cap. 2. ad Galatas. Ex instituto tamen & principaliter, venit in eam rem videre Petrum: quippè cum in cuius manu Christus comprobationem predicationis Euangelij à quocumque susceptæ posuerat: ita vt adito Petro, etiam si nullus alius adiretur; omnia quæ docuisset, aut doceret, pura & sana esse habenda non dubitaret. Ideòque Sophronius, firmitatem doctrinæ suæ ab Honorio Petri successore deposcens, non ab ijs, qui fundatas ab alijs Apostolis sedes tenebant; ait se vestigijs Apostoli Pauli insistere, Petrum adeuntis in peregrinatione de qua agimus. Sic intellexerunt Pauli in ea profectione consilium, præter Patres allegatos, grauissimi recentiores, Turrianus [b], Valentia [c], Iosephus à Costa [d], Onuphrius [e].

[a] l. 28. contra Faust. c. 4.

[b] l. 2. pro Epistolis Pont. c. 4.

[c] in Analy. lib. 7. cap. 6.

[d] l. 2. de Christo reuel. c. 12.

[e] lib. de prim. Petr. p. 2. ad 1.

10 Habemus ergo manifestè, S.Paulum non pro Capite Ecclesiæ & æquali fidei Magistro cum Petro se gerentem; sed demissè ad illum adeuntem, quasi suscepta discipuli persona, vt apud alios rata esset doctrina quam tradebat, eo ipso, quod Petri Doctoris Eminentissimi à Christo constituti, calculus accessisset. Et hoc est, quod præclarè Gregorius Nyssenus in encomio Apostolorum, quod Gretserus è Viennensi Bibliotheca edidit, his verbis, affirmat de Paulo cœterorum Doctore, Petri ex necessitate discipulo. [Saluator trinam Petri Confessionem, præfecturæ commissione statim confirmat, ex quo ea dignitas Petro venit, qualis nulli alteri. Et consultissimum fuerit, hanc gratiam, & honorem istum excellentissimum, cum nullo alio comparare velle. Et licet Paulus ad Christum in cœlum ascenderit, vt disceret, quæ discere & alios docere decet; attamen Petrus eundem iam cœlo delapsum, præsentem habebat, & quæ facienda essent, & quæ non, exponentem; sibique ouium præfecturam tradentem, coram audiebat.] En Paulum Petro Apostolorum Doctori (sic enim Petrus à Chrysostomo [a] denominatur, & eodem recidit, quod Cassianus [b] Petrum Magistrum Magistrorum appellat) non coæqualem magistrum, sed ad discipuli modum accidentem: quandoquidem doctrinæ suæ comprobationem à Petro expectat, fide apud auditores vacaturus, si ea comprobatio defuisset.

[a] *in Encom. SS. Petri & Pauli.*
[b] *lib. 3. de Incarn. c. 12.*

11 Insigne verbum Chrysostomi [c] de Petro, est in hanc rem expensione dignissimum: Vocat enim Petrum, *Orthodoxæ fidei principium, Magnum atque illustrem Ecclesiæ Sacerdotem, necessarium Christianorum consiliarium.* In singulis verbis latet auri massa, vt idem Chrysostomus de nominibus alibi [d] loquitur. Si enim Petrus de Chrysostomi sententia est *principium Orthodoxæ fidei*; mirum non est, Paulum de stabilienda fide Catholica, & Orthodoxa.

[c] *vbi proximè*
[d] *homil. 3. in ad Rom.*

doxa sollicitum, debuisse ad Petrum adire; si est *magnus Ecclesiæ Sacerdos*, meritò adeundus fuit ad exquirenda de fide Oracula, & comparandam scientiæ soliditatem; quia labia Sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent de ore eius. Si denique est *necessarius Christianorum Consiliarius*, cuius consilia circa sanitatem doctrinæ ac Christianorum dogmatum, nemo possit missa velle, (idcircò enim paulò post ibidem, vocatur *senilis sapientia Ecclesiæ*;) sic quoque meritissimò adeũdus fuit à Paulo, qui præ Petro erat iuuenis, & religionis Christianæ professione, & ætate; fueratque moribus iuuenis, vt scitè differit S. Gregorius [a] ad illud *iuuenes optimos tollet*; quicquid sit, an cum resipuit, iuuenis esset, an adolescens, de quo eruditè Gontzen [b].

[a] *l.4. in 1. Reg. ad c. 9.*

[b] *in epist. ad Roman. q. 6. proœm.*

12 Constat de Pauli à Petro dependentia, in prædicatione solida Euangelij; Vnde disparitas vtriusque & inæqualitas, ac Pauli exclusio à dignitate capitis Ecclesiæ totius, fit manifesta: Nam si Paulus fuisset æquè caput ac Petrus, imò vnum cum eo caput, non eguisset Petri comprobatione prædicatio Pauli. Quid tale de Petro erga Paulum, proferre possunt aduersarij, vnde concludãt, Petrum vicissim Paulo subiacuisse, atque adeò Paulum quoque caput Ecclesiæ dici posse? Nihil prorsus suppetit. Nam quod vnicum proferri potest, nempè quod Paulus Petro in faciem se restitisse testetur, illa ipsa epistola qua narrat profectionem suam ad Petrum, nullius planè est momenti, etiam si vltrò do Cepham illum, cui se restitisse ait Paulus, fuisse S.Petrum; quod non nemò est inficiatus; veritus siue Paulum insimulandum inde petulantiæ, siue Petrum deiectionis è gradu; quorum neutrum fieri posse non ambigebat. Ita Clemens Alexandrinus [c] atque Dorotheus [d]; Hoc tamen nullus veterum habuit ratum; sed passim omnes, illum Cepham de quo Paulus, fatentur fuisse S.Petrum Apostolorum

[c] *apud Euſ. 1. hist. c. 12.*

[d] *in Synop.*

Principem; neque tamen idcircò vel Petrus de gradu deiectus est, quia est à Paulo reprehensus, vel Paulus petulantiæ nota inurendus; siue quia ex composito ad cæterorum instructionem res gesta est, cum simulatione officiosa, vt Chrysostomus [a], ac Hieronymus [b], alijque contendunt; siue potiùs, quia licet vt rectè censuit S. Augustinus [c], res sit seriò gesta & absque simulatione, tamen ea correptio à Paulo adhibita, non fuit actus iurisdictionis in Petrum, vt infrà ex Petro Lombardo, id egregiè explanante referam: sed fuit suggestio plena charitatis, qualem prius quilibet subditus, cum se dat occasio, & vrget necessitas, potest impendere superiori, iuxta doctrinam S. Gregorij [d], ac S. Thomæ [e], qui allegato S. Augustino [f], ait inde perspectam S. Petri humilitatem; cum Apostoli aduentitij reprehensionem non repulerit.

a ad eũ locum.
b epist. Iob.
c epist. 19.
d homil. 18. in Ezech.
e 2. 2. q. 33 art 4.
f in epistol. ad Gal.
g epist. 71.

13 Egregiè in eandem sententiam S. Cyprianus [g], negans præscribendum esse de consuetudine, sed rationi vbique cedendum. [Nam nec Petrus quem primum Dominus elegit, & super quem ædificauit Ecclesiam suam, cum secum Paulus de circumcisione postmodùm disceptaret, vindicauit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit; vt diceret, se primatum tenere, & obtemperari à nouellis & posteris sibi, potiùs oportere. Nec despexit Paulum, quod Ecclesiæ priùs persecutor fuisset; sed consilium veritatis admisit; & rationi legitimæ quam Paulus vindicabat, facilè consensit; documentum scilicet nobis, & concordiæ, & patientiæ tribuens, vt non pertinaciter nostra amemus, sed quæ aliquando à fratribus & collegis nostris vtiliter, & salubriter suggeruntur, si sint vera & legitima, ipsa potiùs nostra ducamus.] Vrget S. Cyprianus eo loco, collegas, vt optimè ibi expendit Pamelius post Remundum Russum [h], ne obfirmentur in sententia, sed cedant melioribus

h contra Molinæum nu. 17.

ribus consilijs exemplo S. Petri, qui Paulum non reiecit velut importunum superioris sui Censorem: sed humillimè audiuit, forma factus inferiorum Pastorum cum suis ouibus agentium, si quando ab eis admoneantur, vel etiam corripiantur. Cuius humilitatis in S. Petri facto micantissimæ decus deterunt, qui S.Paulum, non vt inferiorem cum superiore, sed vt parem cum pari egisse volunt, in ea correptione de vitio non prædicationis, sed conuersationis, vt Tertullianus [a] rectè distinxit.

[a] *l. de præscri. cap. 17.*

14 Ea igitur Pauli ad Petrum suggestio vel admonitio, absque iurisdictione vlla in Petrum fuit: alioqui liceret quoque Paulum de arrogato ei primatu deijcere; quandoquidem à Iacobo admonitus [b], & tacitè correptus est, quod offensionis apud Iudæos ab ipso consecuturæ minùs prospiceret. Quin potiùs Petrus Damiani [c] omninò eleganter hoc Pauli factum vrgēs, agnoscit Paulum ex obedientia ad suum Priorem (sic appellat S. Petrum, quia scribebat ad Monachum Benedictinū, cuius superior *Prior* dicitur) suscepisse eam liberam reprehensionem; eo quod S. Petrus id ei demandasset, vt Neophyti in eius reprehensione docerentur Euangelicam veritatem. [Et in hoc ergo (concludit post longam rei discussionem Petrus Damiani,) quod Petrum visus est corripere Paulus, obsecundatus est, non aduersatus. Et non aduersùs eum, sicut Porphyrius opinatur, superbè pugnauit, sed humiliter ministrauit. Hæc nimirùm Pauli correptio, ministerium fuit obedientiæ, non obiurgatio disciplinæ; non temeritas inuectionis, sed vnanimis concordia voluntatis.] Ac ne quod Petrum Paulo priorem dictum, exposui de prioratu authoritatis, quispiam gratis dictum putet, audiat Sanctum Gregorium [d], eodem planè sensu accipientem vocem *prioratus*, cum ait. [Bonum Superiorem, & bonis in nullo se præferre; & cum prauorum culpa exigit, *prioratus* sui potestatem agno-

[b] *Actor. 21.*

[c] *l. 6. epist. 18.*

[d] *l. 1. indict. 9. epist. 24.*

agnoſcere.] Liquet,ibi prioritatem ſonare prælationem, non antiquitatem.

15 Faceſſat ergo inconſultus S. Pauli ſublimator, vt Petrum adiuncto ei compare deprimat,vtrumque reuera capitis minorem faciens; quia neuter erit caput abſolutè & ſimpliciter, ſi habeat æqualem: atque ita decollabitur Eccleſia, (vt S. Auguſtinus [a] alicubi loquitur) quod magno emercabuntur omnes Hæretici, quibus in hac parte non eſt minùs cauendus Aduerſarius quem impugnamus, quantumcunque ſe fingat catholicum, & zelum præſeferat magnitudinis Romanæ Eccleſiæ,ac debiti S.Paulo honoris. At non eget Romana Eccleſia, noua hac prærogatiua ex ſucceſſione ad S.Paulum,cum ſatis ei ſuperq. ſit S. Petrus, in cuius perſona tabulas accepit collatæ à Chriſto ſuper omnes fideles authoritatis; quatenus non ita collata eſt authoritas ſuprema ſingulari perſonæ Petri,vt in eo & cum eo eſſet extinguenda: ſed cum iure transfuſionis ad legitimum deinceps eiuſdem Romanæ Eccleſiæ Antiſtitem,qui idem toti Eccleſiæ præfuturus eſſet,ſuccedens S.Petro.Quod voluit Auguſtinus, cum claues dixit eſſe datas Petro in perſona Eccleſiæ, aut vt gerenti typum Eccleſiæ, vel repræſentanti, eius perſonam. Videſis Hieronymum Torrenſem [b]. Nihil igitur ſupremæ authoritati Romanorum Pontificum accreſcit, ex ſucceſſione ad S.Paulum, quibus ad omnem poteſtatis plenitudinem, ſatis ſuperque eſt S. Petro ſuccedere.

16 Non eget item S. Paulus hoc auctario ornamentorum, quod illi Aduerſarius arrogat ex attributa ei dignitate capitis, & æqualitate ad S.Petrum. His inquam falſis laudibus, & commentitio honore quem ei Aduerſarius de ſuo capite aſciſcit,grauatur potiùs quàm honoratur S.Paulus, cui ſatis eſt laudum ſolidarum, cum dicitur poſt Adrianum I.[c] *mundi lilium,& Eccleſiæ pulcherrima*

[a] ſerm. 45. de verbis Dom.

[b] in Confeſſ. Auguſt. lib. I. cap. 9. §. 1.

[c] epi. ad Epiſc. Hiſp.

rima rosa. Post S. Ephremum [a], *clarissima & iucundissima Ecclesiæ lucerna*. Post Theodoretum [b]. *Magister Magistrorum*. Post Isidorum Pelusiotam [c]. *Pennatus agricola campi dominici*. Post Danielem Monachum [d]. *Regia & vocalissima cicada*.Post Gregorium Nyssenum [e], *Cælestium rerum sensu, atque intellectu erectus, & excellens, terrenarum rerum despectu, atque contemptu sublimis, illa diuinitùs rapi solita mens, illa à Christo moueri consueta lingua, pulcherrimus ille velociter, atque celeriter exarantis scribæ calamus qui eleganter Ecclesię conscripsit placita, atque decreta veritatis; in manu potentis à Deo confectum illud telum, à quo in corde Principis mundi tenebrarum, lethale ac mortiferum vulnus infixum est: fulgur illud, quod ab Hierosolymis & circumiacentibus regionibus vsque ad Illyricum, imo verò ad extremos vsque terminos terrę, illuxit: illa diuini tonitrui in mystica Euangelij rota, quę in omnem orbem terrę habitatum volutata, atque circumagitata est, clarissima maximeque sonora vox*. Satin' solidorum Pauli encomiorum? Nam ex Chrysostomo, qui numquam eius laudum satur est; præstat nullum flosculum proferre cum iniuria aliorum innumerabiliũ, qui passim apud eum vernant, & in panacea Baltazaris Ezelij, magnam partem sunt addensati. His ac similibus S.Pauli encomijs, ac titulis honorificis contenti, boni & probati pro S.Paulo æmulatores, non cogitarunt de coornando falsa prærogatiua capitis Ecclesiæ, & comparis S. Petro moderatoris; Memores falsam laudem haberi pro vituperatione, si Cassiano [f] credimus, qui referens, varios hæreticos specie declinandæ ignominiæ, aut conciliandi honoris, falsò aliqua Christo tribuisse honorifica, ait; [Non minoris erroris est, etiamsi honor videatur, Domino IESV impropria addere, quàm propria derogare. Quicquid enim de illo non ita dicitur vt est, iniuria est.] Idem de S.Paulo, & Sanctis omnibus, statuitor.

[a] ad calcē testamenti.
[b] dialog. 2.
[c] l. 3. ep. 175.
[d] in vita Climaci initio.
[e] orat. de hymap. initio.
[f] lib. 1. de Incarn. c. 2.

PVN-

PVNCTVM V.

Monstrositatis accrementum, ex alterius Ecclesiæ capitis ad aliud pridem constitutum, adiunctione.

1 GEMINVM vnius corporis caput, intelligi potest, vel corpori innatum iam ab initio constituti corporis, vel ita vt alterum caput adueniat post primum iam constitutum. Hoc secundo modo fingitur ab Aduersario binarius capitum Ecclesiæ; & certum est, ne fingendo quidem aliud dici posse. Nam S.Petrus, iam à Christi resurrectione fuit constitutus caput Ecclesiæ, consentaneè ad promissionem eidem à Christo factam apud Mathæum [a]. Sanctus autem Paulus non fuit conuersus ad fidem Christi, nisi multò post: (idest iuxta Hyppolitum Thebanum [b], eique adhærentes Glycam [c], atque Nicephorum [d], qui etiam allegant Euodium) septennio à passione Domini: nisi pro *Septimestri*, librariorum errore irrepserit apud eos *Septennium*. Iuxta Martyrologium verò Romanum [e], & Vsuardi, atque Oecumenium [f], secundo anno post Christi ascensionem: cui sententiæ adhæsit Baronius [g], aliquando, licet postea diebus triginta à nece S.Stephani factam Pauli conuersionem ipso Christi anno 35. censuerit probabilius, quæ fuit etiam Serrarij [h] sententia, & quantum video Adami Gontzen [i]. Et quanquam de conuersione S.Pauli tot sunt sententiæ, tamque discrepantes, vt apud Authores allegatos videre est, & apud Maffutium, ac Interpretes Act.9. tamen in confesso est, interfluxisse tempus non exiguum à Christi resurrectione; post quàm mox S.Petrus constitutus est Pontifex & caput Ecclesiæ, ad tempus quo Saulus de cœlo fulguritus, in Paulum transijt.

a *cap.16.*
b *in chron.*
c *3.p.Annal.*
d *lib.2. histor. cap.3.*
e *ad 25. Ianuar.*
f *in c.vlt. Act.*
g *25.Ianu.*
h *Opusc. de Paulo.*
i *q 6. proem. in an Rom.*

2 Inde

2 Inde enim ad summum signari potest Pauli Pontificatus, ab ijs qui illum agnoscunt; quia tempus anterius, transactum in infidelitate, non computatur in mensibus; sicut iuxta Pontium, res S. Cypriani describentem, computatio annorum cuiuscumque Sancti, non est ineunda nisi à tempore conuersionis: quia tempus anteriùs in vanitate sensus transactũ, nullo numero est apud Deum. Hoc autem multò magis vrget in hoc negotio: alioqui enim oporteret humano corpori caput belluinum committi (tale si quidem est præ corpore Ecclesiæ, caput infidele;) quod nemo adducatur vt concedat. Eaque ratione solitus sum elidere importunum Nouatorum argumentum, contra certitudinem successionis legitimæ Pontificum ad S. Petrum. Quid si enim (inquiunt) Pontifex laboraret interna hæresi, aut infidelitate soli Deo perspecta? Ad eum enim Metaphysicum euentum, qui nunquam contigit, & nunquam cum bono Deo continget, respondere solitus sum, per internam infidelitatem, non progressam ad notitiam humanam, eum qui semel legitimè electus est, non excidere dignitate, quando exteriùs se gerit pro Catholico, & habetur publicè vt talis: Tantum verò fore vt excideret Pontificatu, si exteriùs quoque profiteretur infidelitatem; ita vt agnosceretur esse professor alterius religionis: quale adeò etherogenum caput corpori Ecclesiæ præponi, nulla ratio patitur. Itaque S. Paulus (vt dicebam) ne fingendo quidem potest statui Pontifex summus Christianorum par S. Petro, priusquàm fieret Christianus: quod contigit multò post electionem S. Petri in Pontificem, factam illicò à resurrectione Christi Domini.

3 Quid si tamen Aduersarij, vt sunt admodùm Metaphysici, & in Patrum libris peruolutandis assidui, nec non ingenio ad excogitandum acuto; vt S. Paulum eo tempore quo S. Petrum ad Pontificiam dignitatem eue-

ctum statuant; allegent, de Patrum sententia, veteres fide sana instructos, fuisse, etiam ante Christum Christianos, vt disertè habet Goffridus Vindocinensis [a]? Quid si dicant, quamuis daretur eos non fuisse Christianos, tamen fuisse saltem Cathecumenos Christianismi, quia nondum erant abluti baptismate per Crucem Christi in aqua & sanguine mundantem administrato; vnde non admittebantur ad contuenda sancta, vt philosophatur Rupertus [b]? Cathecumenus autem potest eligi in Pontificem, vt mostrat exemplum S. Ambrosij. Atqui S. Paulus, cum ante Christi mortem possideret fidem sanam, & veram, potueritque ea non excidere, absque transitu ad Christianismum (quem inuincibiliter ignorabat esse amplectendum;) cum inquam S. Paulus inter hos fideles, nondum mortiferæ, etiam si mortuæ legis Mosaicæ professores, potuerit recenseri, non est dicendus fuisse incapax summę Pontificiæ Christianorum dignitatis ante conuersionem; cũ tunc quoque fidelis esset, & ob solam conscientiam erroneam inuincibilem, dicatur Ecclesiam persecutus, ignorans in incredulitate. Esto, nonnulla etherogeneitas inter huiusmodi caput, & alios explicitè Christianos esset admittenda; quæ tamen Pontificiam dignitatem, eiusdem substantialiter veræ fidei communitate cum Christianis admissa, compateretur. Sicut in præfecturis Monachorum, cum conceduntur (vt Rebuffus iocatur) in comedendam, comedatarius (vt idem appellat) est caput; v.g. Prior aut Abbas Monachorum, etiam si Monachus non sit, sed Christianus in sæculari Clero cooptatus; quod illi satis est ad illius beneficij Ecclesiastici comparationem, non obstante illa etherogeneitate capitis ad membra, ob diuersitatem status.

[a] serm. 5.

[b] lib. 5. in Genes. cap. 33.

4 Hæc sunt, quæ aiebam in Aduersariorum gratiam confingi posse. Hæc tamen omnia destituuntur soliditate, suntque commentis annumeranda. Nam etiam si
anti-

antiquos Christo anteriores, & in eius venturi fide defunctos, fuisse Christianos, sit per allegoriam dictum, attendendo eorum vota & fidem in Christum; tamen vt Iudæi, qui Authorem vitæ interfecerunt, & fuerunt rebelles lumini, gloriam ab inuicem accipientes, non exciderint vera fide, superare videtur fidem: atque ita S. Paulus, qui inter blasphemos, (vt ipse profitetur) & veræ fidei persecutores erat æstuosissimus, non videtur in eo æstu retinuisse veram fidem. Nec censendus est ignorantia inuincibili laborasse, sed crassa, aut supina, non excusante culpam infidelitatis. Et quamuis Metaphysicè posset fingi retinuisse fidem veram, excisa tantum charitate, tamen non potest fingi acceptasse dignitatem Christianorum ante conuersionem, aut ius eorum per modum Commendatarij regendorum, tunc obtinuisse, cum spirans minarum, & cædis in Discipulos Domini lupus rapax esset, non Pastor ouium.

5 Ineluctabiliter ergo concluditur, S. Paulo, longè post S. Petrum, statim à Christi resurrectione creatum Pontificem, obtigisse Pontificatum, si obtigit: Quod dico cumulare monstrositatem de geminis corporis Ecclesiæ capitibus. Sicut esset longè monstrosius si corpori physico, primùm prædito vnico capite, alterum postea accederet procedente tempore, quàm si initio fuisset biceps formatum. Hoc igitur secundum caput postea succrescens, habeo pro carcinomate, aut tubere ex humoribus corruptis; qualia interdum citra artem adnascuntur capiti: sicut aliquibus adnascuntur cum tempore Cornua in capite (exempla Signaui [a] agens de Caini stigmate;) aut sicut alijs erupeiunt aliquando è capite tubera neruea monstrosa, quorum recisio lethalis fuit, vt de Bernabone Mediolanensi Antistite, produnt, qui eius res gestas scriptis commiserunt: & de puello, qui importunis precibus ad sannas æqualium declinandas

[a] lib. de Stigmatismo sect. 1 cap. 2.

extortam similem recisionem morte subita luit, Iacobus Rueffus [a] narrat. Si ergo alicui præ materiæ vbertate, & robore facultatis expultricis, tuber capitis magnitudine accresceret ad caput præiacens; hunc ego bicipiti Ecclesiæ corpori, capitibus diuerso tempore adiunctis, sanè quam monstrosè constituto, conferendum pronuncio. Nisi magis placeat adhibere comparationem eius, cui iam vnum natiuum caput habenti, caput secundum ascititium, violenta arte conglutinaretur: eadem proportionaliter ratione, qua Ioannes Benedictus Regius, Vratislauiensis Canonicus, in Opere de diuinis, & naturalibus visionibus [b], recitat insignem Dei seruum Stephanum Cenadicēsem Episcopum, apud Turcas captiuum, post trinam fugam retractum, addictum rei pecuariæ, infixis ac denique artificiosè concarnatis capitis proræ conscissæ, hirci recens mactati cornibus. Si quis igitur ad eum modum, caput aliud, conditum ne putresceret, capiti præiacenti hominis viui agglutinaret; is mihi videretur monstrum compegisse, cum monstroso bicipiti Ecclesiæ corpore quale fingit Aduersarius, meritò componendum. Sed missos faciamus à re maximè seria iocos; tametsi ridicula Aduersarij imaginatio, de nouo capite ad caput præiacens postea adiūcto, in illorum commentorum numero est reponenda, quæ Tertullianus [c] risu & iocis confutanda decernit.

[a] lib. 5. de gener. hom. c. 3.

[b] sub libri medium.

[c] lib. contra Valent. c. 6.

6 Vt ergo seriò in re ludicra agamus, cedo, vnde nouum hoc caput, post primùm accrescens corpori Ecclesiæ? Nam ipse quidem S. Paulus non potuit se in caput Ecclesiæ erigere, quia nemo assumit sibi honorem. Non fuit item S. Paulus constitutus in Ecclesiæ caput à plebe fideli, cuius non est potestatem talem cōferre. Et quamuis olim plebs cum Clero eligere dicebatur Antistites, id quod etiam circa Summos Pontifices aliquando locum habuit, vt de S. Cornelio memorat S. Cyprianus, deque

alijs

alijs alij suo loco recensiti [a]: tamen nunquam laici potuerunt conferre iurisdictionem spiritualem, qualis est Antistitum. Dicebantur ergo *eligere*, quia nominabant ex parte sua, & designabant subiectum idoneum, cui aliunde iurisdictio imprimeretur; quæ quoad Summum Pontificem, ne à sacris quidem hominibus imprimitur: ita vt qui *Electores* dicuntur, reuera non sint, nisi nominatores, de quo aliàs. Sed neque S. Petrus asciuit S. Paulum in consortem & Collegam Pontificiæ dignitatis. Quis hoc fingat? Sanè si id fecisset S. Petrus, dignitas Pontificia S. Pauli esset solius iuris humani, cum dignitas S. Petri esset iuris diuini, qualis etiam est successorum S. Petri dignitas, vt suo loco [b] est demonstratum.

7 Neque duntaxat verum est, S. Petrum non asciuisse S. Paulum in totius Ecclesiæ Coëpiscopum, communicata ei ex æquo sua potestate; sed etiam verum est, S. Petrum id præstare non potuisse. Nam potestas Pontificia, est incommunicabile nomen. Vnde quamuis Pontifex aliquando partem aliquam suæ potestatis, prout iurisdictionem inuoluit, deleget ijs quos ad negotia Ecclesiastica adhibet; non potest tamen eis delegare potestatem docendi infallibiliter res fidei, quæ est flos Pontificiæ dignitatis: sed ad summum potest legatis abs se missis præbere commonitoria, quibus illi adhærentes, non ex sua, sed ex Pontificis anticipata definitione, proponant infallibiliter, quid sit exinde tenendum; vt factum est in Concilio II. Arausicano, ad quod Pontifex capitula abs se condita in cœtu Antistitum euulganda transmiserat, vt ibidem refertur. Nec semel alibi leguntur data similia commonitoria legatis Apostolicis, à quibus illi si deflexissent, & ex suo sensu aliud tradidissent, (vt aliquando contigit per metum humanum, aut præuaricationem) non essent potiti priuilegio docendi infallibiliter sanam doctrinam, quod est Pontifici personale;

nec

[a] *in Opere cui titulus, mala bonorum Ecclesiæ l. 2.*

[b] *in Corona Aurea ver. 4. Epilegom.*

nec poteſt ab eo in alterum quacumque delegationē transfundi. Non potuit ergo S.Petrus, S.Paulum ſibi Coēpiſcopum aſciſcere, communicata ei par formiter, & ex æquo Pontificia poteſtate. Sanè ſi id potuiſſet erga Paulum S.Petrus; poſſet nunc quoque Summus Pontifex aſſumere collegam, pari ſecum poteſtate Eccleſiam recturum; ac ſi ipſe vita excederet, retenturum Pontificiam dignitatem; quæ ſemel collata, non perditur niſi per vltroneam renunciationem. Nam Pontifices ſucceſſores, eadem planè poteſtate potiuntur, qua potitus eſt ſuo tēpore S.Petrus: ac proinde ſi S.Petrus potuiſſet S.Paulum aſſumere in Coëpiſcopum vniuerſalem, idipſum nunc quoque præſtare poſſent Pontifices, quod alienum eſt à ſenſu Eccleſiæ, & ratum apud omnes eſt fieri non poſſe, vt alio loco eſt demonſtratum.

8 Itaque ſi poſt erectionem S.Petri in Summum Pontificem, aliquis ei adiunctus fuiſſet in Coëpiſcopum vniuerſalem, oportuiſſet eum non ab hominibus neque per hominem; ſed à Chriſto ipſo adiūgi. Id verò circa S.Paulum non niſi alterutro duorum modorum præſtitum eſſe dici poteſt. Vnus eſt, ſi dicatur Chriſtum in cœlos iam receptum, de nouo apparuiſſe, vel S.Petro, vel omnibus ſimul Apoſtolis, eoſque certiores feciſſe de nouo Imperij Eccleſiaſtici conſorte abs ſe recens conſtituto, & adiuncto S.Petro, pridem euecto ad illum gradum. Alter modus eſt, ſi dicatur, Chriſtum cum contulit S.Petro ſummam poteſtatem, non ignarum quid poſteà ſecuturum eſſet, Paulo ad fidem traducto, ſignificaſſe S.Petro, etiam ſi tunc ſolus ſtatuebatur Eccleſiæ vniuerſæ moderator; tamen intra aliquod tempus, futurum vt ei adiungeretur Collega & conſors illius dignitatis, ex æquo cum ipſo S.Petro participandæ. At neuter modus, ſtatuendi S.Paulum adiunctum eſſe S.Petro Coëpiſcopum vniuerſalem cum pari poteſtate, eſt idoneus.

9 Non sanè prior. Figmentum enim planè voluntarium est, Christum iam cœlis illatum, ex machina aduocare, ad S. Pauli creationem in Pontificem. Nec vrgeo an personaliter, (vt vocant) an impersonaliter, nec nisi per spectrum obiectum, apparuerit ad id præstandum. Vtrumque facilè defendi posset; suntq. innumera vtriusque apparitionis Christi exempla, de quibus fusè Thyræus [a]. Nominatim autem in conuersione S. Pauli Christum apparuisse personaliter, verisimillimum est, de quo plenè Suares [b] tractans Christi apparitiones. Non igitur hæc vrgeo contra aduentum Christi ad creandum S. Paulum Summum Pontificem. Sed illud tantùm; neutrius apparitionis Christi ad eam rem, vllum planè indicium, aut congruum fundamentum suppetere; sed esse merum commentum, non absque aliqua Christi nota excogitatum. Neque enim absque aliqua leuitatis macula, Christus primò vnum, posteà mutata voluntate, duos simul Ecclesiæ suæ præfecisse videretur. Num verò Petrum experimento deprehendit tanto oneri imparem, vt ei succollantem Paulum existimaret adiungendum? Itaque Christus cum S. Paulum vocauit, licet eum instruxit omni sapientia, & quibusuis dotibus consentaneis vasi electo ad portandum quaquauersum nomen suum, tamen non mutauit mentem, circa Rectorem domus suæ iam constitutum. Ideòque Sanctus Petrus commendans S. Paulum à data ei insigni sapientia, tacuit de suprema Ecclesiæ præfectura ei concredita: nec vocauit Coëpiscopum suum vniuersalem, quod tamen non fuisset prætermissurus, si agnouisset eum pro consorte supremæ potestatis in regenda Ecclesia.

[a] lib. de Christi appar.

[b] to. 2. 3. par. disp. 51. sect. 4.

10 Posterior modus, quo dicebam fingi posse Christum elegisse S. Petrum in moderatorem Ecclesiæ vnicum, donec ei alius adiungeretur ex æquo consors potestatis, explodendus est: quia non est ferenda ea pro arbi-

arbitrio restrictio potestatis, simpliciter & absque addito collatæ S.Petro, à Christo Domino: alioqui nihil haberemus fixum in ijs, quæ à Christo sunt constituta; sed liceret vnicuique pro ingenij libidine, comminisci limitationes nullibi expressas. V.g. cum habeamus ex Dei verbo, disertè, Christum edixisse, vt Ecclesia non possit errare circa doctrinam fidei & morum, posset aliquis ex suo capite id restringere, dicendo promissionem Christi non esse factam, nisi sub conditione vitæ incontaminatæ Pontificum: aut Christum non intendisse eam doctrinæ incorruptionem, vigere nisi ad certum tempus. Quæ omnia, & similia, facilè fingenda, quia sunt contra simplicem & absolutam Christi institutionem, verbis nulla conditione restrictis expressam, nemo non videt esse ablegandа. Idem ergo est de ea conditionali assumptione solius Petri in Summum Pontificem, donec ei consors potestatis adiungeretur.

Quarè rectè affirmabam, monstrositatem Ecclesiæ bicipitis, augescere, ex eo quod duorum illorum capitum vnum, alteri pridem constituto superuenisse confingatur, nullo ex scripturis, nullo ex Concilijs, nullo ex Patribus, nullo ex sensu Ecclesiæ fundamento suppetente ad id confingendum; monstrandumque sic tulisse Christi voluntatem: quod ad plenam huius erroris conuulsionem monstratum venio.

PVN-

PVNCTVM VI.

Adiunctio noui capitis ex Anonymi capite, nullibi in Scriptura comparet, imò omnino contrarium.

1 SAPIENTER Athenagoras [a], in discutiendis difficultatibus controuersis, duplicem ait adhibendam esse orationem: vnam pro veritate, alteram quæ de veritate disceptet; vnam inquam quæ stabiliat veritatem, alteram quæ extricet quæcumque aduersùs veritatem intentantur. In discussione difficultatis de nouo Ecclesiæ capite, hactenus ferè adhibuimus orationem pro veritate, monstrantes quid verè statuendum de monstrositate recens inducta in corpus Ecclesiæ. Nunc depellenda sunt, quæ aduersùs veritatem producta sunt ab interfectore veritatis: liceat enim Tertulliani [b] vocem retinere, agendo de homine qui hoc tentat spiritui eripere, quod est corpori anima iuxta Anastasium [c]; orthodoxiam inquam, quæ vnius præsertim Ecclesiæ capitis assertione continetur. Quanquàm hanc ipsam extricationem nodorum aduersùs receptum Ecclesiæ sensum, ita instituam, vt adiunctam semper habeat nouam veritatis confirmationem. Vt autem solidè & cum debito ordine hoc negotium obeam, quia eius discussio pendet ex declaratione voluntatis Christi, è qua pendet constitutio, aut adiunctio noui capitis: nec de Christi voluntate constare potest, nisi ex verbo scripto, aut tradito, quorum hoc, testificatione Pontificum, Conciliorumque ac SS. Patrum cõtinetur, à quibus per manus ad posteros permanauit, quod ab initio, à Christo Ecclesiæ fundatore est constitutum: propterea videndum erit, quid faber noui dog-

a lib. de resurrect. initio.

b lib. de Carne Christi.

c cap. 1. ὁδηγ.

 matis

matis ex illis locis argumentorum in hãc pro se alleget, initio facto à scriptura, quod breuiùs expediri possit, & in hac re minùs cauillis pateat.

2. Aggredieti porrò ad scripturas, pro nouitate quam exagitamus allegatas, necessaria nequaquam videtur præmunitio lectoris apud Patres frequens, consuetudinem erronum semper ferre, vt scripturam prætexant: vt proptereà S. Augustinus [a] has esse dicat feras arundinis, aut vt ipse legit, *bestias calami*: quia latibulum semper captant in aliqua scriptura: de quo expostulat grauiter S. Hilarius scribens ad Constantium [b], & omnino concinnè Vincentius Lyrinensis [c]; præter alios quos signat copiosè Michael Medina [d]. Hæc in cuiusuis profanæ nouitatis inuectione, vsu recepta prætereo. Tantùm de Aduersario, cardinalem veritatem catholicam, de vnico Ecclesiæ capite, ex paucis scripturis malè obtortis euertere sollicito, obiter dico; quod S. Cyrillus [e] ait de Aduersario suo, scripturis abutente ad falsiloquium confirmandum. Nimirùm oportuisse illum non obliuisci diuinæ per Ezechielem [f] expostulationis. [Præclara pascua depascebamini, & aquam consistentem bibebatis, & reliquam turbabatis pedibus vestris, & oues meæ conculcata pedibus vestris depascebantur, & turbatam aquam pedibus vestris bibebant. Nos diuinitùs inspiratis literis animũ adijcientes, præclara pascua depascimur, vt scriptum est, aquam etiam consistentem bibimus, hoc est sermonem spiritus, minimè mendacio mixtum & perspicuum, & purissimum. Vbi verò veluti ingratas quasdam nostrarum cogitationum fæces in eo sermone miscemus, eumque confundimus, Saluatoris nostri gregibus insidiamur.] Hoc ab Aduersario suo factum, affirmat S. Cyrillus: quod ego ad eum quoque cum quo ago, meritò transferam, vt ex ijs quæ subijciam manifestum erit.

[a] in Ps. 67. & lib. de ouibus, cap. 14.
[b] in fine.
[c] cap. 35. commonit.
[d] l. 5. paran. cap. 1.
[e] lib. 2. penta. cap. 7.
[f] cap. 34.

3 Ex antiquo Testamento, vrget Aduersarius exemplum Moysi, & Aaronis, quos ait simul fuisse duos summos Synagogæ Pontifices. Et de Aarone quidem, non est dubium fuisse Pontificem: de Moyse autem idem habet Nazianzenus [a], & Augustinus [b], & Petrus Cellensis, alijque annotati in Pontificio Onomastico V. *Moyses authoritate*, & in Epilogomenis [c]. Videturque idem tradere Dauid psal. 98. cum ait, ***Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius***, ad quem locum, plerique Interpretum multa habent in hanc sententiam, & nominatim Lorinus, nec non alij Interpretes Matth. 23. vbi Pontificatus antiquus vocatur *cathedra Moysi*. Fusè prætereà Gretserus [d], & quotquot strinxerunt calamos in M. Antonium de Dominis, qui hoc binorum Synagogæ Pōtificum exemplo abusus est, ad omnes Antistites Summo Pontifici coæquandos, eo quod omnes succedant Aaroni, quem summum Sacerdotem fuisse, nemo in dubium reuocat.

[a] *orat.6.*
[b] *in psal.98.*
[c] *subnot.2.veris.3.*
[d] *in defens. libri 3. de verbo Dei cap. 4.*

4 Reuera tamen, nihil hìc siue Anonymo cum quo agimus, siue Antonio de Dominis, seritur, aut metitur. Supponunt enim, Moysen, & Aaronem fuisse ex æquo Pontifices, quod falsum est. Nam Moyses, etiam si fuit Pontifex extra Ordinem, ad initiandum Aaronem, & plantandam Pontificiam Cathedram legis scriptæ, idcircò denominatam *cathedram Moysi*; extra eam tamen functionem, non egit Pontificem, aut Sacerdotem, sed ducem politicum populi Dei. Itaque nunquam fuerunt simul Pontifices Moyses & Aaron. Nam cum Moyses suum illum extraordinarium Pontificatum obiuit, consecrando Aaronem, iste nondum erat Pontifex in facto esse, vt sic dicam. Ex quo autem functus est eo consecrationis munere, & Aaron Pontificatum iniuit, Moyses desijt esse Pontifex, nec vltra se ingessit in ijs, quæ ad Deum erant, sed hoc totum Aaroni ad id diuinitus delecto permisit; idque populo explicantem Moysem Iose-

L 2 phus

phus [a] exhibet. Quod autem Moyſes & Aaron pſal. 98. dicantur fuiſſe *in Sacerdotibus eius*, non eſt ſenſus, ambos ſimul functos eſſe Sacerdotio. Illud enim *in Sacerdotibus*, ad ſolum Aaronem pertinet; ita vt cum memorentur ibi tres inſignes numinis cultores. Moyſes, Aaron, & Samuel; Aaroni tribuatur, quod fuerit *in Sacerdotibus*, ideſt iuxta phraſim Hebræam, ſummus Sacerdos, vel Pontifex, & Sacerdotum princeps. Quæ eſt interpretatio Anacleti Papæ [b]. Itaque vniuerſa ſubſtructio Aduerſarij ex ſimultaneo Aaronis & Moyſis Pontificatu, inferentis ſimultaneum SS. Petri & Pauli Pontificatum, tanquam rem in ea figura adumbratam, per ſe concidit.

a 3. antiq. cap. 10.

b epiſt. 3. c. 3.

5 Adducit præterea Aduerſarius, ex nouo Teſtamento, illud Apoſtoli [c] moles curarum quibus opprimebatur recenſentis, *Inſtantia mea quotidiana, ſollicitudo omnium Eccleſiarum*. Si enim S. Paulus, grauatus eſt omnium Eccleſiarum ſollicitudine; igitur fuit Pontifex vniuerſalis, & caput totius Eccleſiæ. Cumq. S. Petrus concreditam ſibi quoque omnium Eccleſiarum ſollicitudinem habuerit illo ipſo tempore, ſequitur fuiſſe ſimul duo Eccleſiæ capita viſibilia, & duos Summos Pontifices. Sanè Ioannes Sariſberienſis [d], ſollicitudinem omnium Eccleſiarũ, allegato hoc Pauli loco, vocat *priuilegium Apoſtolicum* tranſiens ad ſucceſſores Romanos Pontifices, quorum inde eruit miſerabilem ſortem.

c 2. Cor. 11.

d 8 polycr. cap. 17.

6 Nihil facilius, quàm hanc difficultatem elidere ex doctrina S. Auguſtini [e], atque Hieronymi. Ille tractans ſextam S. Paulini quæſtionem, obſeruat; [Scripturæ morem eſſe, ita loqui de parte tanquam de toto: ſicut Corinthios in primis Epiſtolæ ſuæ partibus ita laudat Apoſtolus, tanquam omnes tales ſint, cum eſſent laudabiles quidam eorum: & poſtea in nonnullis Epiſtolæ ipſius locis, ita reprehendit, tanquam omnes culpabiles eſſent, propter quoſdam, qui tales erant. Iſtam diuinarum Scriptura-

e epiſt. 59.

pturarum consuetudinem, per omne corpus literarum eius, creberrimè sparsam, quisquis diligenter aduerterit, multa dissoluit.] Pleniùs etiam S. Hieronymus [a], expendens illud, *Omnia subiecit sub pedibus eius*. Vbi inter cœtera obseruat, plerumque in scripturis, nomine *omnium*, non designari vniuersitatem, sed ea tantùm de quibus disputatum est. Aliàs verò designari tantùm bonam partem summæ totius, vt cum dicitur, *omnis ciuitas conclamauit*. Non quod aliquis in vrbe tacens non fuerit, sed ex parte maxima, etiam ea, quæ minora sunt, appellantur. Et ipse Apostolus ait [b], se commonere omnem hominem; non quod omnem hominem docuerit, (quanti enim sunt, qui vsque hodie nec doctrinam Apostoli audiere, nec nomen?) sed quod eos omnes doceret & admoneret, qui aderant, aut ad quos adierat.

a in cap. 1. ad Ephes. sub finē.

b Coloss. 1.

Ex hac igitur loquendi formula, ait Apostolus, se premi omnium Ecclesiarum sollicitudine; non quidem omnium absolutè; quia earum quas alij Apostoli plantarūt, præsertim procul dissitarum, procuratione non vrgebatur; sed omnium illarum Ecclesiarum quas ipse erexerat; vel quæ in vicinia erant, & ad quas excurrerat. Præterquàm quod si eum animo ac studio iuuandi complexum esse vniuersum Orbem dixerimus, nihil dicemus æstuosissimo eius zelo non congruum. Ea sanè ex causa S. Chrysostomus [c] agens de corde S. Pauli, vocat, cor totius Orbis. Nihil tamen ista ad totius Orbis Pontificatum S. Paulo vendicandum; cum tantùm ferant ardentem eius zelum de totius Orbis conuersione, & Ecclesiarum vbique plantatione, qualem zelum nihil necesse est cum vniuersalis capitis dignitate coniungi.

c homil. 32. in ad Rom.

7 Allegat denique Aduersarius ex scriptura, illud Pauli de se ipso [d]; *qui operatus est Petro in Apostolatum, operatus est & mihi inter gentes*. Ex quo loco infert noui dogmatis faber, S. Paulum nō minùs fuisse Ecclesiæ præfectum

d Gal. 2.

fectum

fectum vniuersalem, quàm S.Petrum. Quin etiam non semel S. Paulus profitetur se esse gentium Apostolum, Petrum verò circumcisionis. Ex quo infert Aduersarius, S. Paulum fuisse Episcopum Romanum particularem. Roma quippè erat gentium Metropolis. Et indidem colligit, quantum doctrina quam proponit conferat Romanæ Ecclesiæ, cuius Episcopus succedendo SS. Petro, & Paulo, in se connectit totius Orbis Pontificatum; & Iudæis ob S. Petrum, & gentibus ob S. Paulum, iurisdictioni suæ obnoxijs.

8 Hæc argumentatio non modò est telum imbelle sine ictu, sed etiam multipliciter Aduersario incommodat; & eius vel imperitiam, vel malignitatem aperit. Nobis quidem non officit hoc argumentum: quia etiam si demus S. Paulū à Deo accepisse peculiare munus prædicandi gentibus, quæ tamen ea consecutio est. Igitur Paulus est par Petro, in ratione capitis totius Ecclesiæ? Quod verò Paulus ad Galatas scribens [a] tradat, gentes sibi peculiariter commendatas, & Petro circumcisionem, non est ita accipiendum, quasi cura gentium, etiam quoad immediatam & personalem Euangelij disseminationem, ad Paulum duntaxat pertinuerit, excluso Petro. Manifestè enim Lucas affirmat [b], Petrum ex obiecto viso lintei immunda animalia ab eo manducanda continentis, percepisse Dei consilium esse, vt gentes ad Ecclesiam aggregaret: Vnde testatur [c] se à Deo electum, vt interuentu prædicationis ipsius, gentes Euangelio crederent. Vicissim autem S.Paulus non gentibus tantùm, sed etiam Iudæis euangelizauit. Habet hoc disertè Lucas [d]. *Ingressus* (inquit) *in Synagogas prædicabat IESVM, affirmans quoniam hic est Christus, & confundebat Iudæos*. Rectè igitur Turrecremata [e], agnoscit & Paulum Iudæis, & Petrum gentibus euangelizare potuisse. Ipse frons Epistolæ primæ Catholicæ B. Petri, demon-

[a] cap. 2.
[b] Actor. 10.
[c] Actor. 15.
[d] Actor. 3. & 9. & 15
[e] lib. 2. summa de Eccl. c 13.

monstrat quot gentium populis S. Petrus Euangelium intulisset. Idcircò tamen condixerunt aliquando hi Beati Apostoli, vt Paulus peculiariter gentibus operam daret, Petrus verò Iudæis; quod Paulus implacabilibus flagraret Iudæorum odiis; ideòque minùs aptus esset ad Euangelium apud eos cum fructu ponendum. Quo fructuosæ euãgelicæ prædicationis obstaculo carebat apud gentes, quibus non erat exosus. Atque ita S. Petrus, quia Iudæi non erant illi adeò infensi, ac Paulo, quem præuaricatum credebant, fructuosiùs Iudæos poterat excolere: præterquàm quod potior videbatur eorum conditio, quia ex ipsis gloria, ex ipsis testamentum, & radix bonorum omnium. Quamobrem, Petro tanquam omnium primo, peculiaris eorum cura maximè congruebat.

9 Cœterũ excludere S. Petrum iure prædicandi gentibus, & negare præfecturam Ecclesiæ eidem à Christo commissam, fuisse extensam ad gentes, est manifesta hæresis: quia derogat amplissimæ, & vniuersalissimæ rectioni ouium, S. Petro concreditæ. Vnde gloria Romanæ Ecclesiæ, ex successione ad vtrumque Apostolum, quasi inde habeat potestatem in vtrumque populum, caritura potestate erga gentiles, si Petrus solus fuisset eius Episcopus peculiaris; tantoperè desipit, vt quantocumque ingesto sale nequeat condiri, & prohiberi insulsitate. Inde certè haberetur, S. Petrum non fuisse Episcopum Romanum. Quandoquidem Roma erat gentium Metropolis, nisi Episcopatum eius Romanum arctatum velimus Transtyberina vrbis parte, quam Iudæi iam tunc incolebant, vt ex Philone [a], & Martiali [b] habetur: sed de hac fatuitate rursùs infra.

[a] *de legat. ad Caium.*
[b] *l. 1. epigr. 42. & l. 6. epigr. 93.*

10 Æstimet æquus Lector, scripturas quas Aduersarius pro bicipiti Ecclesia adducit, S. Paulum in alterum caput Ecclesiæ prouehendo; easque componat cum locis Scripturæ quibus S. Petrus Pastor ouium absolutè ac sim-

simpliciter, proindeque solus Pastor & Rector Ecclesiæ statuitur: nec licebit ambigere, quàm vana sit noua hæc imaginatio de duplici Ecclesiæ capite. Disertè & rotundè Scriptura testatur, S. Petro dictum à Christo, *pasce oues meas*. Et *tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quotquot ergo sunt Christi populus, & oues pascuæ eius, ad rectionem Petri spectant, eique sunt obnoxij, etiam si sint supra modum Apostoli. Item quotquot pertinent ad structuram domus Dei, suntque lapides viui Christo coædificati, necesse est vt supra Petri fundamentum construantur, neque D. Paulo neque alijs Apostolis exclusis ab ea verborum illimitatione, & indefinitate vniuersitati æquiualente. [Nam in Petro vno, Christus firmat Ecclesiam] ait D. Augustinus [a]; & iuxta Pacianum [b]. [Et ad Petrum locutus est Dominus, vt vnitatem fundaret ex vno.] Et eodem pertinet, quod Nazianzenus [c] ait, S. Petro commissa esse ipsa fidei fundamenta; Apostolos inquam, quibus tanquam fundamentis huic primario secundùm Christum fundamento nixis, superædificamur; iuxta Apostolum. [Vides (inquit Nazianzenus) quemadmodùm ex Christi discipulis, magnis vtique omnibus & excelsis, atque electione dignis, hic *petra* vocetur, atque *Ecclesiæ fundamenta*, in fidem suam accipiat?] Id quod negat alios Apostolos ægrè tulisse, eo quod essent ordinis amantes, & Christi dispositioni acquiescerent.

[a] *serm. 49. de verb. Dom.*
[b] *epistola ad Symp.*
[c] *orat. 26.*

11 Gratis igitur ac prorsus absurdè, contra ea illimitata Christi verba, quibus Petrus ouium quoque agnos parientium pastor, & fundamentorum creatorum fundamentum, est renunciatus, inuehitur limitatio pro Sancto Paulo: ita vt ipse quoque sit pastor ouium, & fundamentum fundamētorum. Quidni verò idem æquè comminisci liceat pro S. Andrea? [Qui primus est in Apostolorum coronam vocatus, qui quasi columna primùm affi-

affixus est in Ecclesia,& ante Petrum Petrus,fundamentique fundamentum; qui primitiarum fuit principium; qui antequàm vocaretur,alios vocat ad Dominum;quique ante consignat,quàm consignaretur;qui antequàm adducatur adducit.] Verba sunt Hesychij de S.Andrea[a]. Nec parciùs de eo S.Athanasius cum ait.[Andreas Apostolorum prima plantatio. Hic Christi disciplinæ portas aperuit;Hic propheticæ agriculturæ fructus primus vindemiauit, speique dono præstans cœteris, primus eum quem omnes expectabant amplectitur: primus veteris instituti præcepta, constituto terminari tempore comprobauit, primus Mosis linguam cohibuit, ægrè ferens, post Christum, eum iam ampliùs loqui.] Quidni verò etiam liceat, si semel pro S. Paulo inuehatur verborum Christi limitatio,eandem apponere pro S. Iacobo Hierosolymorum primo Episcopo, quem idcircò Clemens I.[b] vocat *Episcoporum Episcopum*;Hesychius verò apud Photium [c], vocat *caput & verticem Apostolorum*?

[a] homil. de eo.

[b] epist. ad Iacob.

[c] Cod.275.

12 De Ioanne item Euangelista, magno in speciem iure, erit qui statuat, eum quoque esse caput Ecclesiæ vniuersalis, & Petri iurisdictioni subduci · quia eum IESVS dilexit plurimùm, & vt S. Zeno [d] dixit, fuit peculiaris arcanorum Domini consultor. Qui iuxta Nyssenum [e]. [Verbi amauit vbera, qui supra pectus Domini in cœna recubuit, & veluti quamdam spongiam cor suum apposuit fonti vitæ; & ex ineffabili quadam traditione repletus Christi mysterijs, nobis quoque exhibet mammillam à verbo impletam, nosque implet bonis, quæ ei à fonte sunt indita, magna voce prædicans,quod semper est verbum.] Alter verò Gregorius [f], longum eidem Ioanni contexit panegyricum: & præter cœtera ait, eum in regno cœlorum, quod est Ecclesia, adeptum esse sedem Apostolici culminis, & immensæ gratiæ muneribus à Christo esse approbatum, ac filium Vi-

[d] serm de Fide,Spe &c.

[e] homil. 1. in Cant.

[f] in l.Sacram. praf. ad festũ S.Ioannis.

carium matri subrogatum; Superque ipsum vitæ fontem æternum, placidè recumbentem, perenniter manantia cœlestis hausisse fluenta doctrinæ; tamque profundis ac mysticis reuelationibus esse imbutum, vt omnem transgrediens creaturam, excelsa mente conspexerit, & Euangelica voce protulerit, quod in principio erat verbum.] Hunc quidni Petri præfecturæ subductum velimus, & æqualem cum eo capitis dignitate exornatum, si institutionem Christi, quæ solius Petri meminit, extensam ad alium quempiam velimus?

Quinetiam politici quibus apex Reipublicæ secularis est pro numine, facilè adducerentur, vt Christi de Petro verba, valere velint pro solo vulgò fidelium: non tamen extendi ad capita populorũ, & eas potestates quas Apostolus vocauit *sublimiores*, iubens omnem animam eis subditam esse: atque adeò videbuntur omni creata iurisdictione exolui, & esse ipsa quoque capita Ecclesiæ, quo nomine Pipinum insigniuit Stephanus Papa. Nemo non videt hæc omnia esse auersanda Catholicis.

13 Et tamen si semel liceat limitare pro libito Christi Oraculum, & aliud caput ei, quod ipse posuit appingere, aperietur via ad propositas extensiones, cum Christi institutione pugnantes. Ea quippè institutione, S. Petrus absolutè & simpliciter, atque adeò solus, est constitutus pastor & rector fidelium omnium. Sicut cum Rex diploma præfecturæ concedit alicui absolutè & simpliciter, censetur eum solum præficere, etiam si in actu signato non explicet, se huic soli munus illud & potestatem super alios committere. Similiterque cum ex reuelatione habeamus dari tres personas diuinas; eo ipso, quod non est expressa alia, credimus non dari plures, etiam si in actu signato non sit additum, tres tantùm & non plures esse diuinæ Triadis personas; aut has solas tres personas esse diuinas. Ex reuelantis quippè Christi men-

mente, propositio cortice tenus indefinita, est vniuersalis, & excludit alia omnia subiecta. Exemplum item optimum est, quod suppeditat septenarius Sacramentorum nouæ legis, quem fide certum est, esse plenum, & adæquatum eorum numerum, vt insinuatum est in Cōcilio Florentino, & expressum in Tridentino [a]. Quamuis enim scriptura & traditio, tantùm ferant, Christum instituisse septem vulgata Sacramenta, nec addant in actu signato, ea sola instituisse; tamen Concilia prædicta, ita intellexerunt scripturam & traditionem in quibus septenarius vulgatus Sacramētorum asseritur, alius autem tacetur, vt nō sint instituta à Christo plura quàm septem Sacramenta, quamuis id nuspiam in actu signato sit expressum in verbo Dei, siue scripto, siue tradito. Notauit hoc optimè Suares [b], qui idem obseruat in alijs fidei dogmatibus: & pro generali regula statuit, in numero definito mysteriorum fidei, intelligi exclusum maiorem numerum: quia ita necessarium est, vt sincera veritas mysteriorum tradatur. Quemadmodùm cum affirmatur, Verbum esse incarnatum, intelligitur, neque Patrem, neque Spiritum sanctum agglutinatos esse luto nostro, etiam si id non sit expressum in actu signato: quia censetur negari Incarnatio aliarum personarum, eo ipso quod nunquam est expressa, sed tantùm Incarnatio Filij. Similiter ergo, quia S. Petrus absolutè & simpliciter expressus est pro Ecclesiæ Pastore, & Petra super quam ædificatur Ecclesia, idest pro Ecclesiæ capite, solus Petrus ea dignitate censendus est honestatus.

[a] *sess. 7. cano. 1. de Sacram. in genere.*

[b] *3. par. q. 65. ad art. 1.*

14 Præ his scripturis pro solius S. Petri vniuersali primatu, tam liquidis, tamque manifestis, si contentio earum fiat cum scripturis per Aduersarios propositis pro S. Pauli primatu, apparebit has esse lumina cicindelarum præ Sole; imò tenebras cimmerias, atque palpabiles prę luce meridiana. Sed perpetuus est Erronum vsus,

vt scripturarum centunculis parum, vel nihil ad rem facientibus, veluti campestribus, ac perizomatis obtegentes profanarum nouitatum turpitudinem, auratas genuinorum locorum cycladas, abijciant; & peplo, stamini, subtegmini aureo, aranearum telas (vt Chrysostomus[a] queritur) anteponant. Apud Irenæum[b]; abiectis locis ipsius Solis radio conscriptis, totum fundamentum falsarum insaniarū absque numero, erat illud Christi *quærite & inuenietis*. Vel numeri, & literæ nominum[c]. Alij parabolas ineptè detortas, pro magnarum nugarum fundamento habebant[d], vt est apud Tertullianum[e]. Expostulat S. Augustinus & iure expostulat, Donatistas, Ecclesiam ex tot clarissimis scripturis toto Orbe diffusam, arctasse ad Africam, nixos ei loco Canticorum. *Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie*. Et cum essent ad manum insignia loca oculos effodientia, pro Ecclesiæ Catholicismo, omnibus illis abiectis, hærebant in ea inutili, nec ad illud institutum quicquam faciente meridiatione. Quod item Anabaptistæ eiusdem æui fecerunt, nixi eo loco aduersùs peccati recidiuum vrgendo; ad anabaptismum autem ob malum statum baptizantis ridiculè detorto; *qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lauatio eius?* Haud aliter Aduersarij, in præsentia, misellorum quorumdam locorum aliud omnino ferentium allegatione, pro S. Pauli primatu contenti; nolunt ad perspicua & expressa loca contrarium planè ferentia, adijcere oculos.

a homil. de Seraph.
b Iren. lib. 2. cap. 28.
c lib. 2. c. 40.
d lib. de anim. c. 34. & lib. de pud. cap. 8.
e lib. de past. sub fin.

PVN-

PVNCTVM VII.

Falsò affingi Pontificibus, quod monstrosam binorum simul Ecclesiæ capitum consociationem agnouerint, cum omnia alia profiteantur, & soli S. Petro id decus afferant.

1 HIC Aduersarius sibi triumphum canit, nec semel, sed frequentissimè, Romanos ipsos Pontifices S. Paulum caput Ecclesiæ professos esse, contestatur. In quam rem *pag. mihi* 148. 162. 163. 164. 166. 215. 216. nec semel alibi, allegat vsum receptum iam olim decernendi aliquid ex SS. Petri & Pauli authoritate; quo ipso Pontifices profitentur se agere successores vtriusque, & per transfusam ab vtroque potestatem decernere. Allegat prætereà picturas SS. Petri & Pauli hoc ad dexteram, illo ad sinistram locato: quas Imagines tam multi Pontifices comprobarunt. Adducit insuper nominatim aliquos Pontifices, S. Pauli primatum professos; è quibus referam & excutiam, qui Aduersario visi plus fauere; nempè S. Innocentium I. S. Leonem magnum, S. Gregorium, Adrianum I. S. Nicolaum I. & Innocentium III. Hos disertè S. Paulum pro Ecclesiæ capite, simul cum S. Petro habuisse, prodit. Cæteros non nisi eadem cum istis, aut etiam multo minùs vrgentia locutos, ne hæc opella sine causa nimis excrescat, cum istis discussos censebo. Confirmo igitur, nullum in prædictis omnibus esse præsidium Aduersario.

2 Ac primùm, quod Pontifices dicant, se aliquid mandare, aut decernere authoritate SS. Petri & Pauli, nec adeò antiquum est, quàm Aduersarius videtur suppone-

ponere, nec sensum facit quem ille existimat. Primus eam loquendi formulam adhibuisse prod tur Nicolaus I. qui sub annum Christi 800. floruit. Is abdicans Photium Euiratum Patriarchatu, ait se id præstare authoritate Dei Omnipotentis, & SS. Apostolorum Petri & Pauli; id quod deinceps successores Pontifices vsurpauerunt; inter aliquid sanciendum, aut decernendum. Quod tamen idcircò Nicolaus non senserit authoritatem Pontificiam ex qua Photium deponebat, transfusam ad se esse à S. Paulo, tanquam Ecclesiæ Capite, & suo prædecessore in eo munere; inde liquet, quod Nicolaus eodem tenore dicit, se Photium abdicare, Dei Omnipotentis, & Beatorum Apostolorum Principum Petri & Pauli, & omnium simul Sanctorum, atque Venerandorum sex vniuersalium Conciliorum authoritate. Num censuit Nicolaus, se succedere omnibus Sanctis, & sex vniuersalibus Concilijs, ac Photium exautorare per transmissam ad se à Sanctis omnibus, & sex Concilijs Oecumenicis authoritatem? Item Ioannes VIII. excommunicatum decernens Attronium, contestatur [a] se; decernere ex authoritate, Dei Patris, & Filij, & Spiritus sancti virtute, Beatorumque Apostolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum Patrum. Alexander verò II. scribens ad Annonem Coloniensem, decernit [b]. [Ex parte Domini Nostri IESV Christi, & Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, Sanctorumque Apostolorum Petri & Pauli, omniumque Sanctorum, & Electorum Dei.] Nemo arbitror adeò aberrarit, vt velit censuisse Nicolaum & doctissimum, & optimum Pontificem, nec non Ioannem, ac Alexandrum, vsurpantes prædictas formulas, Beatam Mariam, & omnes Sanctos Patres, ac omnes Dei Electos, ex quorum authoritate se agere dicunt, fuisse capita Ecclesiæ, seque illis successisse, & per transmissam ad se ab eis authoritatem decernere.

a epist. 262.

b epist. 4.

3 Quod

3 Quod igitur dixit Nicolaus, accipiendum est cum distributione accommodata; ita scilicet, vt quoad S. Petrum, profiteatur se agere per transmissam ab eo authoritatem; qua potiebatur, dum viueret; & ad maiorem emphasim addita sit mentio, cum S. Pauli, tum etiam Beatæ Virginis, & omnium Sanctorum, nec non Sacrorum sex Conciliorum, quæ tunc præcesserant, & Sanctorum Patrum: vt insinuaretur, quæ decernebat, esse conformia sensui illorum, & nunc, qua valent apud Deum gratia & authoritate, firmare, rataque habere, constituta à Pontifice. Itaque ex ea decretoria formula, quamuis deinceps à Pontificibus passim vsurpata, falsò infertur S. Pauli primatus. Posteriores enim loquuntur in sensu in quo primus sic locutus est Nicolaus I. qui eam formulam adhibens, omnia alia cogitauit, quàm S. Pauli primatum.

4 Iam quod vniuersi olim Pontifices, dicuntur astipulati primatui S. Pauli, quatenùs in picturis assignabãt S. Petro locum sinistrum, Paulo autem locum dextrum, qui est præcellentior, discussum latè est à Petro Damiani scribente ad Desiderium Abbatem Cassinensem [a]. Et quamuis agnoscit vsum illum non esse perpetuum, sed aliquando S. Petrum pingi ad dextram, Beatum verò Paulum ad sinistram; tamen fatetur valdè receptum fuisse, vt dextera B. Paulo, sinistra B. Petro assignaretur. Varij variè hunc nodum expediunt, vt saluus sit, (non obstante eo vsu pictorum, quibus omnia licent) suus soli S. Petro primatus. Sunt qui nobiliorem & digniorem dicant fuisse situm ad sinistram, etiam si nunc alius inualuerit vsus. Retuli in eam rem alibi [b] variorum obseruationes. Videndi verò nominatim Tiraquellus in opere de iure primigeniorum, Nebrissensis in quinquagena [c], & Lælius Bisciola in Horis subseciuis [d]. Petrus Damiani ex eo quod Paulus fuerit de Tribu Beniamin,

a lib. 2. epist. 37.

b in Heteroch. par. 1. sect. 3. punct. 1. nu. 5.

c cap 39.

d lib. 11. c. 5. tom. 2.

quæ

quæ vox ſonat *Filium dexteræ*, cenſet attributam ei eſſe dextram. Baronius anno 213. & 325. in ſeſſionibus Conciliorum, & vniuersè in Sacris, ſiniſtrum monſtrat eſſe nobiliorem locum. Petrus de Marca, vir doctiſſimus, & Eccleſiaſticæ antiquitatis ſcrutator eximius, in Commentariolo inedito de hac Controuerſia, expediens hũc nodum, confugit ipſe quoque ad loci ſiniſtri præcellentiam, ſi referatur ad inſpicientes SS. Petri & Pauli ſic collocatorum, imaginem. Quod enim latus dextrum videtur, ſi imago B. Pauli, cum B. Petri imagine comparetur, eſt latus ſiniſtrum, ſi ad inſpicientes referatur. Ex qua relatione ſæpè metiendus eſt in publicis conuentibus, gradus honoris. Hinc fit, vt Epiſcopus in ea chori parte ſedeat, quæ dextera eſt ingredientibus, & tamen reſpondet ſiniſtro cornu altaris, in quo ſiniſtrum ac dextrum latus nuncupatur reſpectu habito ad præſentiam numinis, cuius ibi ſedere maieſtas conſideratur, veluti olim dicebatur ſedere ſuper Cherubin: aut perindè ac ſi Chriſtus in altari ſub ſpeciebus abditus vultu ad populum obuerſo conſiſteret. Ex eodem vſu inſpecta ingredientium templum poſitione, olim viris in æde ſacra dabatur pars dextra, mulieribus verò ſiniſtra. Idem ſeruatur in ſolemni Magiſtratuum ſecularium conſeſſu cum ad ędes ſacras conueniunt. Qui enim eminentiores ſunt, locum chori dextrum, ſiniſtro cornui altaris reſpondentem occupant; reliqui tenent latus ſiniſtrum, quod reſpondet dextro cornui altaris. Similiter in publicis Senatuum auditorijs, Præſides id latus occupant, quod ſiniſtrum eſt ſi conſeſſus ordo à perſonis Magiſtratuum ſedentium ducatur; quod tamen latus, reſpondet lateri dextro cœtus aſtantis. Sic item Rege in Senatu pro Tribunali ſedente, Pares Franciæ Eccleſiaſtici ad Regis ſiniſtram conſident, ad dexteram verò Duces, quæ latera vices mutant habita aſtantium ratione, ita vt eorum

dexte-

dexteræ, Parium Ecclesiasticorum ordo respondeat. Ex præsenti itaque vsu mõstratur, positionem ad sinistram, aliquando haberi nobiliorem; ac proindè locum dextrum B. Paulo tributum in diplomatibus non esse primum, sed secundum. Dicuntur ista ingeniosè & acutè, nec inuerisimiliter; nisi quod vsus contrarius antiquus in consessibus Conciliaribus, huic enodationi difficultatis propositæ, minus fauet. Nam in antiquis Concilijs Generalibus, vbi Euangelia in throno, medio in consessu collocabantur, vt Christum repræsentarent, ad dexteram Euangeliorum sedebant Legati Apostolicæ Sedis, quæ tamen pars ingredientibus erat sinistra.

6 Vt vt sit, si omninò placeat pro loci B. Paulo attributi præcellentia stare, non deerit commoda expeditio. Nam præter ea, quæ in hanc rem alibi sunt disputata, dixerim ex quadam vrbanitate, quæ etiam inter Sanctos cœlites locum habet, S. Petrum cum Romæ sit veluti in propria domo, excipere aliquatenus videri S. Paulum, qui non erat Vrbis Romanæ proprius Episcopus, sed hospes & peregrinus. At peregrini præsules, ab Vrbis Præsule ad quem diuertunt, honorificè excipiuntur, eisque locus nobilior assignatur. Etiam inter Beatos cœlites, nostro vsui se accommodantes, vsurpari hoc non indecorum vrbanitatis officium, monstrat exemplum Sancti Ioannis Eleemosinarij, cui duo corpora Sanctorum Præsulum cessere tumuli locum potiorem: sicut ipse S. Ioannes Eleemosinarius, cessit locum S. Ioanni Baptistæ, vt ex Rocho Bruni recitat Ioannes Tiepolus lib. 4. de inuocat. Sanctor. cap. 3. Vulgatius est exemplum SS. Laurentij, ac Stephani: quorum merita ponderare, & vter alteri anteferendus sit in sanctitate, solius Dei est statuere. Et tamen cum tempore Pelagij Papæ corpus S. Stephani Romam aduectum inferretur sepulchro S. Laurentij, cessit iste hospiti suo potiorem tumuli locum, vt est in-

N pri-

priscis actis illius translationis, quæ recolitur 7. Maij. Affine est, quod habetur in actis S. Seueri Rauennatium Antistitis, quæ exhibet Surius. Ita hunc nodum expediuit Suares [a] tractans sessionem Christi ad dexteram Patris. Et eodem modo expediendum est, quod in Missa solemni ad S. Petrum, à Pontifice, vel à Cardinali celebrata, cum venitur ad thus adolendum erga imagines Sanctorum Apostolorum initium adolendi ducitur ab imagine S. Pauli, post quam idem officium præstatur imagini S. Petri.

7 Multo debiliora sunt, quæ singillatim ex aliquibus Pontificibus adducuntur in rem præsentem: vt ex Innocentio I. qui dicitur asseruisse, originem nominis ac potestatis Episcopalis, à Romana Ecclesia esse repetēdam; quippè quæ cœteras fundauit Ecclesias per sua duo prima capita. Allegat ista Aduersarius ex Epist. 24. S. Innocentij, quæ est ad Concilium Carthaginense, & inter Augustinianas inserta est ordine 91. Verùm reponere hìc possumus Aduersario, quod Lucifer Calaritanus [b] Constantio, cum ait, eum poëtasse quæ falsò referebat. Poëtis enim solemne est fingere, quæ nunquam fuerunt. Planè ergo poëtauit hìc Aduersarius, allegans S. Innocentium pro primatu S. Pauli. Verba Innocentij sunt. [Scientes quid Apostolicæ Sedi (cum omnes hoc loco positi, ipsum loqui desideremus Apostolum) debeatur; à quo ipse Episcopatus, & tota authoritas huius nominis emersit.] Apostolus de quo agit Innocentius, non est S. Paulus, vt Aduersarius commentatur, sed S. Petrus; alioqui S. Petrus, quod ne ipse quidem Aduersarius ausit dicere, non esset origo nominis Episcopatus, cum id ibi vni tantùm Apostolo tribuatur. [Itaque S. Innocentius falsò allegatur pro S. Pauli primatu; & vbi is agit de vno tantùm Apostolo, S. Petro; Aduersarius assuit ex suo S. Paulum. Ita vt habere hìc locum possit, quod S. Chryso-

a to. 2. 3. par. disp. 51. sect. 3

b lib. 2. pro S. Athan.

ſoſtomus [a] ſcitè dixit in quoſdam allegantes vnũ quendam Aggæi locum cum aſſumento;& vbi Aggæus dixerat ex perſona Dei; *Meum eſt aurum*, addentes ex ſua penu; *& cui volo do ipſum*. [Hic (inquit S. Chryſoſtomus) niſi turpem rem facerem, profuſo nunc riſu riſiſſem, eos qui hæc dicunt irridens: quod ſicut parui pueri regia fruentes menſa, cum illo alimento quicquid inciderit in os inijciunt; ita iſti quoque, cum ſcripturis diuinis ſua inducunt.] Alibi [b] ait, hoc eſſe, peplo & ſtamini aureo, telas aranearum intexere. Fecit id apertè hoc loco Aduerſarius, aſſuens loco S. Innocentij, Paulum: vbi is ſolius Petri meminerat.

a *homil 24. in 1. Cor.*

b *homil. in Seraphin.*

8 Diſſimulo, quod Aduerſarius, exortum authoritatis Epiſcopalis à Romana Sede, in eo fundat, quod cœteræ omnes Eccleſiæ per SS. Apoſtolos Petrum & Paulum ſint conſtitutæ. At quamuis verùm ſit, hos Beatos Apoſtolos omninò multas Eccleſias per ſe, ac per ſubmiſſos ab ipſis viros Apoſtolicos erexiſſe, tamen non omnes prorſus Eccleſias erexerunt: Cum alij quoque Apoſtoli,pleraſque erexerint: Et tamen earum quoque Eccleſiarum Epiſcopatus originem habet à Romana Eccleſia, quatenus iuriſdictionem quam ab Apoſtolis fundatoribus acceperunt, ipſarum Epiſcopi, cum eos conſtituerunt Antiſtites,& Eccleſiam fundarunt, ratam habet Romanus Pontifex, vultque continuatam. Item quatenus Chriſtus fundator Eccleſiæ, ſtatuit vt vniuerſa Hierarchia Eccleſiaſtica, haberet pro apice S. Petrum, & eius ſucceſſores. Qua ex cauſa S.Clemens [c], ait S.Petrum fuiſſe primitias electionis Domini.Et alibi ſtatuit [d], S.Petrum donatum primitijs Hierarchicæ poteſtatis, in omnes Hierarchas deriuandæ, non ſecus ſe habere ad eam poteſtatem acceptam diuinitùs, quàm ſe habuerit Adam generis noſtri caput, in primitijs iuſtitiæ originalis transfundendæ ad poſteros,ſi Deo obtemperaſſet: de

c *epiſt. ad Iacob.*

d *conſt. lib.6.*

priscis actis illius translationis, quæ recolitur 7. Maij. Affine est, quod habetur in actis S. Seueri Rauennatium Antistitis, quæ exhibet Surius. Ita hunc nodum expediuit Suares [a] tractans sessionem Christi ad dexteram Patris. Et eodem modo expediendum est, quod in Missa solemni ad S. Petrum, à Pontifice, vel à Cardinali celebrata, cum venitur ad thus adolendum erga imagines Sanctorum Apostolorum initium adolendi ducitur ab imagine S. Pauli, post quam idem officium præstatur imagini S. Petri.

[a] to. 2. 3. par. disp. 51 sect. 3

7 Multo debiliora sunt, quæ singillatim ex aliquibus Pontificibus adducuntur in rem præsentem: vt ex Innocentio I. qui dicitur asseruisse, originem nominis ac potestatis Episcopalis, à Romana Ecclesia esse repetēdam; quippè quæ cœteras fundauit Ecclesias per sua duo prima capita. Allegat ista Aduersarius ex Epist. 24. S. Innocentij, quæ est ad Concilium Carthaginense, & inter Augustinianas inserta est ordine 91. Verùm reponere hìc possumus Aduersario, quod Lucifer Calaritanus [b] Constantio, cum ait, eum poëtasse quæ falsò referebat. Poëtis enim solemne est fingere, quæ nunquam fuerunt. Planè ergo poëtauit hìc Aduersarius, allegans S. Innocentium pro primatu S. Pauli. Verba Innocentij sunt. [Scientes quid Apostolicæ Sedi (cum omnes hoc loco positi, ipsum loqui desideremus Apostolum) debeatur; à quo ipse Episcopatus, & tota authoritas huius nominis emersit.] Apostolus de quo agit Innocentius, non est S. Paulus, vt Aduersarius commentatur, sed S. Petrus; alioqui S. Petrus, quod ne ipse quidem Aduersarius ausit dicere, non esset origo nominis Episcopatus, cum id ibi vni tantùm Apostolo tribuatur. [Itaque S. Innocentius falsò allegatur pro S. Pauli primatu; & vbi is agit de vno tantùm Apostolo, S. Petro; Aduersarius assuit ex suo S. Paulum. Ita vt habere hìc locum possit, quod S. Chryso-

[b] lib. 2. pro S. Athan.

ſoſtomus [a] ſcitè dixit in quoſdam allegantes vnū quendam Aggæi locum cum aſſumento;& vbi Aggæus dixerat ex perſona Dei ; *Meum eſt aurum* , addentes ex ſua penu ; *& cui volo do ipſum* . [Hic (inquit S. Chryſoſtomus) niſi turpem rem facerem , profuſo nunc riſu riſiſſem, eos qui hæc dicunt irridens : quod ſicut parui pueri regia fruentes menſa , cum illo alimento quicquid inciderit in os inijciunt ; ita iſti quoque, cum ſcripturis diuinis ſua inducunt .] Alibi [b] ait , hoc eſſe , peplo & ſtamini aureo , telas aranearum intexere . Fecit id apertè hoc loco Aduerſarius , aſſuens loco S. Innocentij , Paulum : vbi is ſolius Petri meminerat .

a homil. 24. in 1. Cor.

b homil. in Seraphin.

8 Diſſimulo, quod Aduerſarius, exortum authoritatis Epiſcopalis à Romana Sede , in eo fundat, quod cæteræ omnes Eccleſiæ per SS. Apoſtolos Petrum & Paulum ſint conſtitutæ . At quamuis verùm ſit , hos Beatos Apoſtolos omninò multas Eccleſias per ſe , ac per ſubmiſſos ab ipſis viros Apoſtolicos erexiſſe , tamen non omnes prorſus Eccleſias erexerunt : Cum alij quoque Apoſtoli,pleraſque erexerint : Et tamen earum quoque Eccleſiarum Epiſcopatus originem habet à Romana Eccleſia , quatenus iuriſdictionem quam ab Apoſtolis fundatoribus acceperunt , ipſarum Epiſcopi , cum eos conſtituerunt Antiſtites,& Eccleſiam fundarunt, ratam habet Romanus Pontifex , vultque continuatam . Item quatenus Chriſtus fundator Eccleſiæ, ſtatuit vt vniuerſa Hierarchia Eccleſiaſtica , haberet pro apice S. Petrum , & eius ſucceſſores . Qua ex cauſa S.Clemens [c] , ait S.Petrum fuiſſe primitias electionis Domini.Et alibi ſtatuit [d], S.Petrum donatum primitijs Hierarchicæ poteſtatis , in omnes Hierarchas deriuandæ , non ſecus ſe habere ad eam poteſtatem acceptam diuinitùs , quàm ſe habuerit Adam generis noſtri caput , in primitijs iuſtitiæ originalis transfundendæ ad poſteros,ſi Deo obtemperaſſet : de

c epiſt. ad Iacob.

d conſt. lib. 6.

qua proportione.videndus Turrianus [a], adducens ibidem varios Pontifices, contestantes, à B.Petro Apostolatus, & Episcopatus exordium cœpisse. Quod S.Isidorus ita intellexit. [In nouo Testamento, post Christum Sacerdotalis ordo à Petro Apostolo cœpit.Ipsi enim primùm datur Pontificatus in Ecclesia Christi. Sic enim loquitur ad eum Dominus. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Hic ergo ligandi soluendique potestatem primus accepit, primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit.] Plenius de hoc exordio Episcopatus à S. Petro, in Epilegomenis ad Coronam Auream super mithram [c].

a lib.1. de Hierar.ordin. c.3.

b lib.2. de officijs cap.5.

c verit.11.

9 S. Leo inducitur in testem primatus S. Pauli, eo quod alloquens S.Petrum,dicat [d]. [Cum consorte gloriæ tuæ Paulo.] Item, quia dixit, [hos esse geminos in Ecclesiæ corpore oculos:] & quia vocat eos,Pastores vrbis Romæ dicens:[Isti sunt Patres tui Roma,verique Pastores.] Hæc omnia quibus S. Leo adducitur falsus testis contra S.Petrum,pro quo tàm liquidò stat, tàmque frequenter [e], cum solum agnoscens primatem vniuersalem,nullo negotio euerti possunt. Et in primis, quod ait S.Leo. B.Paulum fuisse gloriæ B.Petri consortem, refertur ad gloriam laborum quos vterque in excolenda Romana Domini vinea posuit: vnde consecuta est vtriusque gloria apud posteros Romanos, qui eos agnouerũt semper,vt satores religionis in hoc solo: Et idcircò prosecuti eos sēper sunt indiuidua cultus societate,eo quod collato studio,Orientem Occidenti induxerint,vt loquitur Nicolaus I. [f].Quod si vox *consortij* trahatur ad æqualitatem vtriusque Apostoli, & gloriam Capitis S. Paulo æquè, ac B.Petro adscribendam, dicere similiter liceret, omnes iustos non participatione, sed æqualitate Deos esse,& ex æquo participare cum Deo diuinam naturam: Quandoquidem S. Petrus [g], ait, *Magna nobis Deus, &* pre-

d ser.1 de natur. Apost.

e optimè ser.3 de anniu. sua assumpt. & epist. 84. 87. 89.

f epist. ad Michael.

g 2.Petr.c.2.

pretiosa promissa donauit, vt per hæc efficiamur, diuinæ consortes naturæ. Igitur consortium SS.Petri & Pauli, longè aliter accipiendum est, quàm de communi vtrique dignitate capitis. Idem dico de eo, quod affirmat S. Leo, ambos fuisse lumina & veluti oculos duos Ecclesiæ; Hoc enim verum est ob insignia vtriusq; merita. Ambo item fuerunt Patres & Pastores Romanorum in Christo, sed dispari modo. Nam S.Petrus eum titulum habet, prout particularis Romanorum Episcopus, & caput Ecclesiæ fixum Romæ. Sanctus verò Paulus, quia ibi nauiter laborauit. Vnum autem, ac solum S.Petrum, de S.Leonis sententia fuisse Ecclesię caput, suo tempore, varijs S.Leonis locis exscriptis, testatum videre licet, in huius S.Pontificis Confessione, edita à Theodoro Petreio [a].

[a] lib.1. cap.9.

10 S. Gregorius primus, qui prætereà ab Aduersario adducitur pro primatu S.Pauli, nihil reuera habet, quod eum stabiliat. Quod ex eo præsertim vrgetur, est locus ex dialogis, vbi [b] S.Gregorius cum Petro colloquens ait. [Numquidnam nescis, quoniam Paulus Apostolus, Petro Apostolorum primo, in principatu Apostolico frater est?] Respondet Petrus. [Scio planè nec dubium est.] Exclamat hìc Aduersarius, nihil clarius pro S.Pauli primatu afferri posse. Et tamen luculentius adhuc esse putat, quod alio loco habet idem Sanctus Pontifex [c], cum ait de Paulo conuersò ad Christum. [Qui talis extitit Christum persequens, ad Christum conuersus caput factus est nationum, quia obtinuit totius Ecclesiæ principatum. Dum ergo peccatorem conuersum, tam sublimi dignitate honoratum à Domino conspicimus, peccatorum nostrorum inuenire nos posse remissionem præsumamus.] Tandem in Sacramentario, S. Gregorius, hæc intexuit orationi de vigilia SS. Apostolorum Petri & Pauli. [Deus qui ligandi soluendique licentiam, tuis Apostolis contulisti.] Et in oratione pro octaua eorum-

[b] lib.1 c.13.

[c] lib. 4. in 1. Reg. cap. 10.

rumdem Sanctorum, postulat vt eorum orationibus supplicationibusque muniamur, quorum regimur principatu.] Alibi, SS. Petrum & Paulum, vocat duos duces cœlestis exercitus: Quibus omnibus locis, S. Paulum communiter & pariformiter cum Petro, ducem Ecclesiæ (quæ est cœlestis in terra exercitus) caput nationum, clauibus cœli, seu ligandi, ac soluendi potestate instructum, principatus Apostolici fratrem & comparem Paulum, agnoscit S. Gregorius.

11 Hæc tamen consecutio longè abest à mēte S. Gregorij, qui disertè S. Paulum subditum & inferiorem S. Petro agnoscit *. [Se (inquit de S. Petro) etiam minori fratri ad consensum dedit; atque in eadem re factus est sequens minoris sui, etiam vt in hoc præiret; quatenus qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus & in humilitate.] En S. Gregorius imitatus S. Augustinum Epistola ad S. Hieronymum de causa legalium, celebrat Petri humilitatem qua cessit minori: atque adeò non statuit illos simul esse Ecclesiæ vniuersæ ex æquo rectores. Eo itaque loco, qui adductus est ex dialogis, præterquàm quod ibi S. Petrus Apostolorum primus, atque adeò caput, asseritur; intendit tantùm S. Gregorius, monstrare quantum labores pro Christo, præstent miraculis; quandoquidem S. Paulus minora edidit miracula quàm S. Petrus, & tamen eo euectus est S. Paulus, quia plus omnibus laborauit, vt de eo coniunctim dicatur cum S. Petro, quod sint Principes Apostoli; idest inter Apostolos nominatissimi & præcellentissimi; prior ob dignitatem capitis, posterior quia omnes laboribus pro Christo superauit; etiam si miraculis fuerit Petro inferior. Quid hæc ad dignitatem capitis Ecclesiæ, D. Paulo arrogandam?

* homil. 18. in Ezech.

In loco ex Commentario in librum 1. Regum, S. Gregorius confert Saülem ex agasone euectum in Regem, cum

cum Saulo, ex persecutore euecto in Apostolum: Et quia Apostoli constituti sunt principes super omnem terram, & Dij fortes terræ vehementer eleuati, donatique principatu nimis confortato; S. Gregorius vt analogiam regni Saulis, cum dignitate Apostolica à B. Paulo obtenta declaret, ait eum esse factum caput nationum, & totius Ecclesiæ Principem, eo sensu quo id totum dicitur de omnibus Apostolis, ratione dignitatis Apostolicæ: Quāuis nemo propterea Catholicus, ac ne ipse quidem Aduersarius, vndecim Apostolos velit esse S. Petro æquales, in Ecclesiæ vniuersæ præfectura.

12 Cœtera ex Sacramentario, & ex homilia in Ezechielem adducta, non egent longa responsione, cum dicantur quoque de omnibus Apostolis. Nam omnibus datæ sunt claues, omnes sunt belli nostri triumphales duces; sed supra omnes, & principaliori ac peculiari ratione S. Petrus. Quod planè insigniter & expressa S. Petri supra S. Paulum præcellentia in ratione capitis, traditum est à S. Gregorio in Ioannis Ieiunatoris castigatione [a]. [Certè (inquit) Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quàm singularium sunt plebium capita? Et tamen sub vno capite, omnes membra sunt Ecclesiæ.]

[a] *lib. 4 regist. epist. 38.*

Quod iam cœlo illatus S. Gregorius, dicitur Tagioni Episcopo per visum annumerasse S. Paulum Episcopis Romanæ Ecclesiæ, si vera est narratio, quam multi habent valdè suspectam, aliud non fert, quàm societatem laborum S. Pauli cum S. Petro, vero tunc cum viueret, & solo Romanæ Ciuitatis Episcopo; qui in ea Ecclesia particulari fundanda & excolenda, insignem adiutorem habuit S. Paulum; etiam si neque esset Romanus Episcopus particularis, neque nexam eidem Episcopatui totius Ecclesiæ præfecturam esset consecutus.

13 Pro-

13 Profertur insuper Adrianus I. quia scribens ad Constantinum & Irenem, ait Romanos Pontifices esse SS. Petri & Pauli Vicarios, & addit, ambos esse Coryphæos Apostolorum, & fundamenta Orthodoxæ fidei, ac potitos esse ligandi & soluendi potestate: Quibus affinia sunt, quæ adducuntur ex Gregorio VII. agnoscente se sedere in throno SS. Apostolorum Petri & Pauli: indeque vibrante Anathema in Henricum rebellem Deo Imperatorem. Hæc omnia tenuissima sunt, & eadem opera disijciuntur. Dicuntur enim Pontifices esse Vicarij SS. Petri & Pauli, eorumque sedem tenere, quia sufficiuntur à Deo ad continuādam culturam vineæ ab illis SS. Apostolis communi opera plantatæ, excultæ, rigatæque suo sanguine, quamuis S. Petrus thronum Romanæ vrbis tenuerit vt proprium, eique nexuerit non absque perspecta Dei voluntate, vniuersalis Ecclesiæ præfecturam ordinariam, & cum iure successionis, qua solus potiebatur.

14 Nicolaus I. videtur Aduersarijs primatum S. Pauli stabilire, quatenus scribens ad Michaelem Imperatorem [a], agnoscit Paulum constitutum esse in Ecclesia tanquam luminare maius, ab ipso Deo instructum potestate super vniuersam Ecclesiam. Ait item Petrum & Paulum esse duos mundi oculos, ac proindè sicut oculi eminent in corporis specula, eiusque totius sunt excubitores; nec alter alteri cedit, sed æquales sunt, & inuicem independentes; ita idem de SS. Petro & Paulo, quoad corpus Ecclesiæ, est affirmandum, de Nicolai sententia. Similem loquendi modum habet Petrus Damiani [b] agens de his duobus Apostolis. Locum item S. Leonis, æquè hos Sanctos vocantis duos corporis Ecclesiæ oculos, supra iam adduximus. Nec aliter Arnobius iunior, in Conflictu [c] his verbis. [Quasi in capite corporis duo oculi, ita in capite Ecclesiæ, Petrus & Paulus.] Et Fortuna-

[a] epist. 1.

[b] serm. 17.

[c] lib. 2. pag. mihi 560.

tunatus [a] quo libro discretè S. Petrum celsiorem gradu quàm Paulum statuit, sic ait de iisdem.

A facie hostili, duo propugnacula præsunt.
Quos Fidei Turres, vrbs caput orbis habet.
Hi radiant oculi pretioso in corpore Christi:
Lumine qui proprio cætera membra regunt.

Similia S. Bernardus serm. 1. Apostolorum.

[a] lib. 3. de vita S. Martini.

15 Nihil infirmius hac ratiocinatione. Damus, Nicolaum iuxta eam Analogiam Sanctorum cum luminaribus cœli, quàm fusè illustrat S. Gregorius, reposuisse S. Paulum inter ignes maiores, siue inter stellas primæ magnitudinis, instructum lumine ad illucendum Ecclesiæ vniuersæ, prædicationis suæ ac exemplorum fulgore: quod quidem lumen & eius spargendi potestatem, à solo Deo hausit, qui omnes Apostolos similiter instruxit iurisdictione amplissima delegata, ad complendum orbem luce vera illuminante (si pateat aditus) omnem hominem venientem in hunc mundum. Sed sicut cœteri Apostoli (qui etiam sunt in Ecclesia luminaria magna) non idcircò sunt æquales S. Petro in capitis dignitate: ita S. Paulus præ Petro, non est nisi luminare minus, vt rectè dixit Hugo Victorinus [b]. Item si S. Paulus alter oculus Ecclesiæ dicitur, non sequitur, quod sit æqualis & minimè subordinatus alteri oculo mystico, nempè S. Petro; Quandoquidem Theophilus Alexandrinus [c], Solem & Lunam duos mundi oculos nominat: & tamen constat, Lunam esse Soli inæqualem, & subordinatam. Imò iuxta S. Damascenum [d], Luna ad Solem comparata, est luculenta imago subordinationis, qua inferior superiori subiacet, & ab eo accipit decus luminis, ac cœlestes influxus.

[b] serm. 64.

[c] epist. 1 pasch.

[d] lib 2. de fide cap 7.

16 Innocentio III. idcircò Aduersarius impingit assertionem primatus S. Pauli, quia tribuit Paulo potestatis plenitudinem [e]. Verùm hoc non est scribere, sed lu-

[e] c. per venerab qui filij sint leg.

dere, & Lectori, qui libros consulere aut nolit, aut nequeat, consultò illudere. Eo sanè loco Innocentius III. tam disertè supremam solius S.Petri in vniuersa Ecclesia potestatem tradit, vt videatur in Aduersarium cadere, quod de quibusdam dixit S. Augustinus [a]: esse scilicet, qui in montes quodammodò offendant, ac res obuias & in ipsos oculos incurrentes, nolint contueri. Obiter quidem Innocentius, addit, Paulum vt plenitudinem potestatis ostenderet, affirmasse, *nescitis quoniam Angelos iudicabimus, quantò magis sæcularia?* Sed hæc plenitudo potestatis S. Pauli, quam ex eo loco eruit Innocentius; est longè alia, quàm plenitudo potestatis, constituens vniuersæ Ecclesiæ caput; quæ necesse est, vt sit potestas ordinaria & omnes alijs commissas potestates habens subiectas, atque subordinatas: cum ad plenitudinem potestatis Paulo assignatam, sufficiat potestas extraordinaria & Petro subordinata.

[a] 8. Ciu. c. 26.

17 Sed maximè vrgetur tanquàm inexplicabilis locus ex Epistola eiusdem Innocentij III. ad Cardinalem S.Sabinæ, Archiepiscopum Remensem, vbi [b] his verbis agit de SS.Petro & Paulo. [A Christo in persona eorum, Romana Ecclesia authoritatem super Ecclesias vniuersas accepit: vnde & Bulla nostra per quam totius negotia Christianitatis aguntur, *capitum* ipsorum charactere præsignatur.] En disertè, vtrumque Apostolum vocat *caput*. Sed reuera longè aliud voluit Innocentius.

[b] I. Ep. 234.

Hoc vt perspiciatur, considerandum est de quo ibi ageret Innocentius. Corruperant aliqui sigilla bullata à Pontifice transmissa. Hoc ait, Innocentius, in iniuriam SS.Apostolorum redundare, quorum *capita*, idest imagines non integræ, præfiguntur Bullis Pontificijs, hinc vnum inde aliud. Itaque non denominat Innocentius, caput, vtrumque Apostolorum, vt Aduersarius intelligit; sed dimidia ex parte expressas eorum formas,

capi-

capitum nomine exprimit. Nec id nouum est. Nam etiam S. Ambrosius ad hunc sensum dixit [a]. [Sola ære fusa Principum capita,& ducti vultus de ære, vel de marmore,ab hominibus adorantur.] Quotidie audio,huiusmodi statuas Sanctorum in sacrarijs asseruatas cum educuntur, vt exponantur in aliqua solemnitate; *capitum* nomine denotari: quod de integra statua non dicitur. Etiam Galli sic loquuntur. *On à mis le chef d'vn tel Saint sur l'autel*. Idest extantem supra vmbilicum imaginem. Huiusmodi in plerisque antiquis Bullis cernitur Imago Apostolorum. Nihil item vetat nomine *capitum* intelligere, quod cortex vocis præfert. Nam in plerisque sigillis, & antiquis & nouis, sola capita Apostolorum visuntur. Itaque Innocentius non vocauit vtrumque Apostolum *caput*. Sed eorum capita dixit Bullis præfigi, in quo Aduersario non patrocinatur. Quod autem ait, Romanã Ecclesiam in persona Apostolorum accepisse authoritatem, valet ratione S.Petri,qui in illo coniuncto continetur. Nolo missum facere locum ex Innocentio III. in hanc rem ipsis Solis radijs exaratum; vt videat Lector, quàm syncerè allegari potuerit Innocentius pro nouitate quam exagitamus. [Petrus(inquit Innocentius [b]) socium habuit Beatissimum Paulum. Vnde cum singulariter præmittitur, *Duc in altum* pluraliter subditur, *& laxate retia in capturam*, quia solus Petrus tanquam vniuersalis Princeps Ecclesiæ in altitudinem supremæ prælationis ascendit: sed ipse,cum Paulo, retia prædicationis ad capiendos homines in vrbe laxauit.] Quid apertius? Vsurpauit quoque hanc argumentationem ex allegorico sensu huius loci Ioannes 22.infra adducendus.

18 En igitur quàm debilibus,imò quàm nullis firmamētis ex Pontificum suffragatione, nitatur assertio Aduersarij de primatu S.Pauli. Cum in contrarium,pro solius S.Petri primatu extent densa Pontificum testimo-

a 6. Hexem. cap. 9.

b ser. 2. de SS. Petro & Paulo.

nia, quibus liquidò & perſpicuè profitentur, ſe D.Petro ſuccedere, & eius perſonam cum eadem poteſtatis plenitudine repræſentare. Vt propterea non rarò dicant, S. Petrum edere reſponſa, quæ dabant. De Sancto autem Paulo, nihil vnquam tale eſt proditum ab vllo Pontifice.

19 Inter ea Pontificũ teſtimonia perſpicuè atteſtantia primatui ſolius S.Petri, excluſo D.Paulo, quem Petro obnoxium ſtatuerunt; vnum eſt veluti reale, & in actu exercito; cuius modi ſuffragia muta, & prophetias rerum, proponit non ſemel S.Gregorius. Continetur hoc reale teſtimonium, in facto propè omnium poſteriorum S. Petro Pontificum. Neminem latet, ſolemnem vſum Romanorum Pontificum ferre, vt cum aſſumuntur ad eum honorum verticem, nomen commutẽt: quod adeò inualuit, vt iam à multis ſeculis, ſaltemque à tempore Ioannis XII. qui primus nomẽ mutaſſe fertur anno 955. vnus & alter duntaxat antiquũ nomen ſeruarint. Quid verò ea nominis mutatio Pontificem admoneat, dictum alibi. Mirabile ergo eſt, per tot ſæcula quibus vſus tulit, vt Pontifices nomina mutarent, neminem fuiſſe, qui ſe Petrum dixerit; imò Sergius IV. cum Petrus diceretur, non eſt auſus *Petri* nomen retinere, id quod etiam fecit Petrus de Tarentaſia, qui dictus eſt Innocentius V. Qui autem ſe Paulos dixerint, multos habet Eccleſia. Rationem cur nemo S.Petri nomen ſit auſus aſſumere, aut præhabitum retinere, colligere licet ex lemmate ſepulchr li Sergij Quarti, quod eſt in Baſilica Lateranenſi; nimirum quod S. Petrus eam tulerit à ſucceſſoribus reuerentiam, tanquam primum Eccleſiæ viſibile caput. Si autem ea prærogatiua in Sanctum quoque Paulum cecidiſſet, quomodò non eadem reuerentia proſecuti illum eſſent ſucceſſores omnes? Quomodò inquam aliquis auſus eſſet ſe Paulum dicere? Satis video, quan-

tũ

ti sit hoc argumentum, non putò tamen planè reijciendum.

20 Iam inter testimonia primatus S.Petri solius, petita ex dictis Pontificum, eminent quæ suppetūt ex S.Leone IX. Ioanne XXII. Clemente VI. Pio II. S.Leonem IX. allegarunt alij: sed ita vt manifestum sit, eos alienis oculis eius Epistolam legisse, quam dicunt scriptam ad Michaëlem Imperatorem. Nimirum quia aliquæ sunt Nicolai I. solemnes admodùm literæ ad Michaëlem Imperatorem, audientes S.Leonem scripsisse ad Michaëlem, censuerūt hunc quoque esse Michaëlem Imperatorem: cum tamen inter istum & S. Leonem IX. Chaos magnū firmatum sit. Is ergo Michaël ad quem scribit S.Leo IX. est Michaël Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus, acer Latinorum hostis, cui Pontifex S.Petri primatum, tacito semper S.Pauli primatu, tanquam certum fidei dogma frequentissimè ingerit: at in dogmatibus tradendis, vt supra monstratum est, reticentia alicuius alterius, æquiualet eius exclusioni.

21 Bonifacius VIII. in Extrauag. *Vnam Sanctam*, clariùs expressit mentem suam de vnico Ecclesiæ capite S.Petro, quàm vt possit esse tergiuersationi locus.

Ioannes XXII. eo diplomate quo Marsilium Patauinum, & Ioannem de Ianduno confixit (extatque apud Bzouium anno 1327. datum Auenione vbi Ioannes sedebat;) liquidò, & ita vt non supersit effugio locus, declarat, de nullo alio Apostolo quàm de S.Petro, dici posse, quod sit totius gregis Dominici pastor generalis: quādoquidem Christus soli Petro, & non alij vlli, dixit: *Pasce oues meas*; & ipsi soli singulariter dixit: *Tibi dabo claues*, quamuis alijs limitatam iurisdictionem concesserit, clauis item quandoque nomine signatam: sed Petro plenissimam & illimitatam, cum iure transfusionis ad posteros, ratione cuius à S. Clemente quem ibi allegat

Ioan-

Ioannes, dictum est. [Non ipsorum Apostolorum par fuit institutio, sed omnibus præfuit vnus; scilicet Petrus.]

21 Clementis VI. locus in hanc rem perillustris, his verbis conceptus legitur, in eius Extrauaganti *Vnigenitus* de pœnit. & remiss. [Quantum apud homines gloriosi principes terræ Petrus & Paulus (per quos Euangelium Christi Romæ resplenduit, & per quos Ecclesia religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per Euangelium genitores, gregis Dominici pastores, fidei lucernæ, Ecclesiarum columnæ, præ cœteris Apostolis peculiari quadam prærogatiua in ipso Saluatore, fidei virtute præcellunt: Quorum vni, scilicet Apostolorum Principi, sicut bono dispensatori, claues regni cœlorum commisit: alteri tanquam idoneo Doctori, magisterium Ecclesiasticæ eruditionis iniunxit) in speciali veneratione haberi debeant, &c.] Hic Pontifex, ita de vtroque Apostolo nonnulla dicit, quæ Aduersarius supra adductus. ad Pauli primatum astruendum rapiebat, vt perspicuè tamen Paulum à dignitate capitis, & primatu Ecclesiæ remoueat. Quod æquè voluisse censendi sunt alij Pontifices, si quando securè loquentes, quia lis de hoc non mouebatur, absque formali & expressa Pauli à primatu remotione, dixerunt, eum Dominici gregis pastorem, genitorem, seu Patrem fidelium, similibusque nominibus donarunt, quæ indocti & instabiles deprauant, & torquent quò non oportet: Id quod plerisque Patrum securè loquentibus circa alias fidei materias, priusquàm ab Hæreticis agitarentur contigisse, S. Augustinus [a], & S. Thomas [b] admonuerant. Differit egregiè in eandem sententiam Facundus [c], in opere de tribus capitulis.

[a] cōtra Iulia.
[b] Opusc. 1. initio.
[c] lib. 8. cap. 4.

22 Pius II. validè elisisse ipse quoque serpentis caput, videri debet; cum corrigens, quæ iunior scripserat, his verbis exprimit, quid de Ecclesiæ capite sit sentiendum [d].

[d] in Bulla retract.

[Non

[Non duos, aut plures instituit Dominus, qui suum locum tanquam capita tenerent æqualia : sed vnum constituit, & verticem, & ducem, ac pastorem vniuersi gregis, Simonem Petrum, dicens : *Tu es Petrus, &c.* Et *pasce oues meas*. Quæ nulli alteri seorsim dicta leguntur, nisi Petro: vt in Petro vnitas, & summa contineretur authoritas. Nec alius à Petra dictus est *Petrus*, nisi Simon : vt intelligeremus vnicum esse veræ & solidæ petræ, idest Christi (vt Paulus exponit) locumtenentem, Simonem Petrum.] Alia & ibi, & in sequentibus, addit in hanc rem, insignia.

23 Possum post hæc adeò clara, adeò fortia Pontificum testimonia, Aduersarium compellare ijs ipsis verbis quibus Prosper Collatorem affatur [a], post adductos contra eum S.Innocentium I. ac Zozimum Romanos Pontifices. [Videsne regulas tuas, inuictarum constitutionum soliditate confractas, & in fido instructore, prauas ruinosasq. iuncturas, velut Hiericuntinos muros ad Sacerdotalium tubarum ruisse concentum?] Possum illud quoque veluti celeuma cum eodem Prospero continenter subtexere. [Prostrata est inimica acies, bellum confectum est, victores sumus.] Ita planè ; si non peruicacia, sed amore veritatis res agatur ; nec contentionibus incumbatur, quas Apostolus inter carnis opera recenset, & obnubilare animum sapienter admonuit S.Augustinus [b] dicens de cōtentiosis. [Ad istas tenebras addunt adhuc fumum, quem sibi contentionibus & certaminibus quotidianis excitare non cessant, habentes animas carnis affectibus diffluentes, tanquam ligna humore saginata, in quibus ignis fumum solum vomit, & habere flammas lucidas non potest.] O' benè, ò sanctè, ò ad contentiones, & pugnacitates hodiernas, pro paucorum capitosorum imaginationibus, accommodatè.

[a] *lib. contra Collato. c. 5.*

[b] *lib. de Agone Christ. c. 16.*

PVN-

PVNCTVM VIII.

Sacra Concilia, monstrositati binorum simul Ecclesiæ capitum, nullo pacto astipulata: imò disertissimè solum S. Petrum habent pro summo Ecclesiæ Rectore, siue visibili capite.

1 CONCILIIS legitimè firmatis, idest Pontificia comprobatione munitis, summa est apud Catholicos authoritas, & irretractabile Iudicium, vt fusè tradit Facundus [a], & dixit Martianus Imperator religiosissimus, verèque (vt præter cœtera de eo à Constantino Manasse dictum est) *virtutum nemus, & arbor à Gratijs consita*. Non ignarus huius communis sensus faber binorū Ecclesiæ capitum, sollicitè quæsiuit, vnde ea ex Concilijs firmaret; adducens primum Arelatense Concilium, & Constantinopolitanum sub Agapeto, ac Mena; nec non Concilium Occidentalium sub Agathone, ac Concilium Aquisgranense, & Octauam Synodum, ac Concilium Ticinense, & Gontigonense. Non erit tamen difficilè hæc expedire.

[a] lib 5 pro tribus Capitulis, &c.

2 Arelatense I. Epistola ad S. Siluestrum, dicitur Sancti Pauli primatum agnouisse, quatenus ait. [Recedere à partibus illis minimè potuisti, in quibus & Apostoli quotidiè sedent, & cruor ipsorum sine intermissione Dei gloriam testatur.] Ad idem adducitur Concilium Constantinopolitanum sub Agapeto; quia dixit, Acephalos contempsisse in Sanctissima Romana Ecclesia, successionem Apostolorum; vel vt habet vetus Latina versio. [Contempserunt Ecclesiam Romanam, successorem Apostolorum. [Denique Synodus Occidentalium sub Agathone, eodem modo agnoscit Apostolicos, successo-

cessores SS. Petri & Pauli: sicut Concilium Aquisgranense II. tradit [a] Ecclesiam in Occidente per B. Petrum Apostolorum Principem, in Oriente verò, seu Asia, per Beatum Ioannem Euangelistam; in tota autem generaliter mundi latitudine, per B. Paulum fundatam esse.

[a] *lib. 1. c. 12.*

5 Vt ab hoc postremo loco ordiar, nemo negat Sanctum Paulum fundasse Ecclesias in magna parte Orbis terrarum. Hoc tamen nihil probat, nisi S. Paulum fuisse insignem Apostolum. Sed aliud est esse Apostolum, aliud Apostolorum omnium Principem, & Ecclesiæ totius rectorem. Itaque hic locus, frustra in hanc causam adducitur. Cœtera in quibus Romanus Pontifex dicitur, *successor Apostolorum, & sedere in eorum Cathedra*, facilè possent accipi de sessione in Cathedra solius S. Petri, & successione ad ipsum solum; quamuis adhibeatur numerus multitudinis, vt est in scriptura non infrequens, etiam cum de vno solo agitur. Plerique enim existimãt, vnum duntaxat è latronibus cum Christo cõfixis blasphemasse: etiam si duo Euangelistæ dicant, latrones qui cum eo crucifixi erant, blasphemasse. Ita D. Ambrosius [b], & D. Augustinus [c]: qui hanc Syllepsim, qua de vno, plurali numero loqui fert vsus, varijs scripturarum Exemplis illustrat. Sic enim Reges contra Christum astitisse legimus, cum vnus contra eum astiterit Herodes, vt S. Petrus Actor. 4. est interpretatus. Et Sancti dicuntur obturasse ora Leonum, cum vnus ea obturauerit Daniel. Secti item dicuntur ibidem Sancti, cum vnus duntaxat Isaias, sectus fuerit. Ex hoc igitur loquendi vsu, Romanus Pontifex dici potest successor Apostolorum, & sedere in eorum sede; Ipsique Apostoli in Romana Ecclesia sedere; intelligendo hæc omnia per Syllepsim, de solo S. Petro. Potest etiam ad ista omnia responderi, quod SS. Petrus & Paulus communi (vt sic dicam) impensa fundarint Ecclesiam Romanam; ille vt pastor, &

[b] *ad cap. 23. Lucæ.*

[c] *lib. 3 de con. sens. Euang. cap. 16.*

P par-

particularis & vniuersalis; iste vt nauus colonus, & indefessus agri Dominici agricola: inde factum, vt coniungi soleant, & Sedes Romana vtriusque dicatur; id accipiendo cum distributione accommodata. Videsis dicta in Onomastico ad eum titulum, *Sedes Apostolorum Petri & Pauli*. Et ad illum, *Vicarius Apostolorum Petri & Pauli*.

4 Ex octaua Synodo profertur ab Aduersario hic locus, ex Epistola Synodica Concilij, ad Adrianum II. [Olim quidem illustrem, & perspicuam operatus est vestram magnam Ciuitatem, per eos Sanctos lapides, qui ab Oriente ad eam deuoluti sunt; Petrum aio & Paulum, eximiam & principalem Apostolorum summitatem.] Exclamat hic Aduersarius. [*En voces S.Spiritus, sua oracula fundentis per os omnium Catholicæ Ecclesiæ Episcoporum. Neque enim sunt hæ alicuius priuati, aut singularis hominis voces, sed Concilij Oecumenici, atque adeò totius Ecclesiæ vniuersalis, definientis SS.Petrum & Paulum, pariter esse vnam summitatem Apostolorum, & vnum Ecclesiæ caput.*]

a lib.3. cap.1. Reponere hic possum cum Facundo Hermianensi [a], esse qui tam confidenter affirmant quodcumque voluerint, quasi hoc sit verum proferre, quod verba iactare. Aduersarius enim præfidentissimè, hoc Octauæ Synodi, adeò (vt vult) manifestum, ac ineluctabile testimonium, buccis concrepantibus sonantissimè buccinatur, non semel, sed sæpiùs. Nempè *pag.* 396. 398. 553. 662. & 665. ac in Epistola ad Innocentium X. *pag.* 23. 35. & 58. At hæc (vt dixi) præfidentia est non ferenda. Nam in Octaua Synodo quam Aduersarius allegat, nihil habetur huiusmodi. Locus quidem qui allegatur, extat ex parte in Epistola Ignatij Constantinopolitani ad Adrianum II. Ea tamen Epistola, non est exarata à Concilio, vel eius nomine; sed data est suo priuato nomine ab Ignatio.

Id

Id quod euidenter patet, quia Ignatius his literis petit ab Adriano dispensationem editi in Synodo decreti, de omnibus queis Photius manus imposuisset deponēdis: quod decretum laxari ab Adriano poposcit Ignatius, adhibitis etiam supplicibus literis Basilij, Constantini, & Leonis Imperatorum. Quas literas post Octauam Synodum datas, negauit Adrianus admitti à se posse; quod essent contra Octauam Synodum, non ita multo ante celebratam. At quis non videt, Octauam Synodum non fuisse daturam literas ad Adrianum, vt velit ipsius Octauæ Synodi decreta conuellere, quæ actione vltima, edicit inconcussa & prorsus immutata seruari oportere? En igitur quanta fide Aduersarius, Epistolam priuatam ad exorandam decreti in Concilio editi irritationem, venditet pro ipsius Concilij voce, & oraculo Spiritus sancti. Neque verò Ignatius, ea Epistola, ait SS. Apostolos Petrum & Paulum. [Pariter fuisse vnā summitatem Apostolorum.] Quo pacto allegat eam Epistolam Aduersarius: sed tantùm ait, SS. Petrum & Paulum fuisse summos Apostolorum, quod nemo diffitetur. Hi enim SS. Apostoli cœteris fuere maiores, vnus dignitate capitis, alter immensis supra omnes laboribus. At quid hæc ad iactandum S. Pauli primatum, nomine Octauæ Synodi, aut etiam ipsius Ignatij? Quin potiùs Octaua Synodus, in ea quæ verè eius fuit Encyclica Epistola, S. Petrum seorsim & absque S. Pauli mentione, Apostolorum Principalissimam summitatem appellat. Quarè deinceps Aduersarius, alium Octauæ Synodi codicem conquirat, quo contineantur, quæ allegat, vel desinat niti falsiloquijs, & pascere ventos.

5 Leuissima sunt & iam satis expedita, quæ denique Aduersarius ex Synodo Ticinensi, & Pontigonensi adducit pro S. Pauli primatu. Nam prior sub Ioanne VIII. celebrata, tantùm habet, Ioannem esse Vicarium SS. Pe-

tri & Pauli;quod longè aliud sonare,quàm quod Aduersarius contendit,iam monstrauimus. Concilium Pontigonense, quod rata habuit decreta Concilij Ticinensis, nihil aliud habet, quàm quod prædia & terras Romanæ Ecclesiæ, ait esse SS. Apostolorum Petri & Pauli: eoque nomine,cauet ne quis ea loca hostiliter incurset, aut deprædetur. Nemo non videt, terras illas dici potuisse SS. Petri & Pauli, etiam si S. Paulus non sit Ecclesiæ caput. Quia enim intuitu S.Pauli, sicut & S.Petri, conferri potuerunt: vel quia erant Ecclesiæ Romanæ à SS.Petro & Paulo fundatæ, insumebanturque in horum Sanctorum cultum, fructus inde percepti; denominari potuerunt bona horum Sanctorum, etiam si S.Paulus non honestetur titulo capitis Ecclesiæ. Possum campum nominare, cuius fructus ex testatoris voluntate sunt addicti obsequio, & cultui SS. Apostolorum Petri ac Pauli, & S. Martini; & idcircò denominari potest trium illorum Sanctorum ager. Num idcircò Ecclesia est triplex,& supra SS.Petrum & Paulum,habet pro capite S.Martinum.

6 Pro leuibus tamque facili negotio disiectis Conciliorum testimonijs, quæ Aduersarius ad stabiliendum S.Pauli primatum retulit, possent è contrario, infinita loca,& quidem euidentissima, è varijs Concilijs, pro solius S. Petri primatu annumerari. Vix enim est Concilium, in quo hæc veritas non sit vncialibus literis exarata. Eo ipsò enim, quod Caput Ecclesiæ,solum S.Petrum statuunt, nec alium ei adiungunt Compontificem summum,censenda sunt omnem alium Ecclesiæ supremum Rectorem excludere,quàm diù is superstes fuit; vt supra circa scripturas admonuimus. Hac ratione allegari potest in hanc rem. Canon.8. Nicænus, ex Arabico apud Turrianum: vbi Romanus Pontifex vocatur successor S.Petri, tacito S.Paulo. Item ex eiusdem Concilij decreto in literis formatis, litera initialis nominis S.Petri tan-

quam

quam nota Catholicismi apponebatur, & disertè notatur id factum ob S.Petrum, cui omnes Catholici subiunguntur, & cuius successores sunt Romani Pontifices.

Et quamuis aliquando Romanus Pontifex dicatur SS.Petri & Pauli successor, in sensu sæpè iam superiùs exposito; Numquam tamen inuenietur dictus successor S.Pauli, non expresso simul Petro; quia verè solus S.Petrus est cui propriè succeditur, nec nisi ex abundantia adiungitur ei S. Paulus, ob indiuiduam societatem laborum, in excolenda Romana Ecclesia, cuius solus S.Petrus erat ordinarius Antistes.

7 Concilium Romanum sub Gelasio, disertè agnoscit Sedem Romanam esse solius S.Petri, tametsi fatetur martyrij, & laborum, S. Petro adiunctum fuisse Romæ socium S.Paulum.

Concilij Florentini sessione vltima in literis vnionis, luculentum planè veritatis pro qua satagimus testimonium his verbis consignatur.[Definimus, sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem, in vniuersum Orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum, successorem esse B.Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, & ipsi in B.Petro, pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam, à Domino Nostro IESV Christo plenam potestatem traditā esse, quemadmodùm etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.] Hæc dogmatica definitio in Concilio Oecumenico de Consensu Latinorum, atque Græcorum ab Eugenio Pontifice promulgata, qua S. Petrus semel & iterum, tacito Paulo, caput Ecclesiæ, & Pontifex, cui posteriores Romani Pontifices successerint declaratur, virtute continet alia Concilia Oecumenica, & sacros Canones quibus idem prodit esse definitum.

8 Su-

8 Superuacaneum ſit, de pluribus Conciliorum teſtimonijs pro vnico Eccleſiæ capite S. Petro, excluſo S. Paulo, appendendis, ſollicitum eſſe. Cæci enim videri poſſunt, qui hãc veritatem in omnibus propè Concilijs non vident. Nec minùs cæci, qui contrarium videre ſe in ſacris Concilijs, ſua deluſi imaginatione arbitrantur. Et verò authore Tertulliano, duæ ſæpè cæcitatis ſpecies concurrunt, non videntium ea quæ ſunt, & quæ non ſunt (vt ipſi quidem arbitrantur) videntium.

PVNCTVM IX.

Proluditur expeditioni locorum è SS. Patribus, quæ Aduerſarius pro bicipiti Eccleſiæ corpore addenſauit; poſitis cautionibus ad innoxiam Patrum allegationem. Quid circa ſingulas peccarit Aduerſarius, tactum generatim.

1 SVNT SS. Patres tantæ venerationi apud Catholicos, quantæ contemptioni apud hæreticos. Hi enim (quod Anaſtaſius Sinaita [a], & Vincentius Lyrinenſis [b] admonuerunt, & rectè quoad nuperos Sectarios tradidit ratione ſua quinta Campianus, & Florimondus Remondus [c], nouitiæ hæreſeos natales deſcribens, ac Melchior Canus [d], ac Iurgeuitius libro cui titulus teſtes noui Euangelij, nullus & nemo [e], Patres obfirmatiſſimè deſpuunt, cauſati quod ſint homines; quaſi & ipſi Patrum criminatores non ſint homines. Catholici è contra-

[a] cap. 17. ὁδηγ.
[b] c. 40. comm.
[c] lib. 3. cap. 11.
[d] lib. 7. cap. 1.
[e] cap. 5.

trario (imitatione S.Augustini [a], qui disputans cum Iuliano, studiosè SS.Patres pro se adducit & collaudat, sequendosque demonstrat) maximi omnium faciunt Patres: quippè qui organa sunt & fistulæ Spiritus sancti, sua ad nos responsa & oracula ; per os Sanctorum qui præcesserunt,transmittentis. *Admirabiles S.Spiritus Consiliarios*, scitè vocauit Leontius [b] : rectè statuens,qui Patres in veritatem aliquam consentientes audire contempserit, peccare in Spiritum sanctum, qui SS.Patres afflauit. [Post enim Apostolos, & Prophetas, Doctores posuit in Ecclesia Deus, secundùm prouidentiam Spiritus sancti incomprehensam, in Opus ministerij ad ædificationem Corporis Christi. Quarè qui Patres illos non recipit, qui in Ecclesia clari & celebres sunt,planè ordinationi & constitutioni Dei resistit.] Haud aliter Theodoretus, cum nefaria dogmata,quæ tunc increbuerant repellenda suscepisset,triplici in eam rem dialogo, Orthodoxum cum Eraniste, siue Hæretico, emendicatore veterum deliriorum committens, SS.Patrum testimonia, magnis eorum attextis præconijs annumerauit. Hancque ait esse maximè accommodatam rationem dedocendi errores, si Sanctorum Patrum vestigijs inquirendis opera detur. [Hoc enim solent facere viatores,quando à via regia deflexerint, vt semitas considerent, si aliquorum recedentium,aut venientium pedum typos habeant, aut hominum, aut equorum, aut asinorum, aut mulorum : & quando inuenerint, instar canum vestigia persequuntur, nec priùs desistant, quàm rectam viam recuperauerint.] Grauiter id quoque, in Marci Ephesini confutatione, infixum video à Gregorio Protosyncello [c].

2 Nec duntaxat cum fidei causâ agitur, vt agebatur à prædictis,sed etiam in quacumque disputatione,etiam morali, aut philosophica, magnum habere momentum

par

a *l.1 in Iulia c.4. & lib 2 c.10. & lib. 4. contra duas Epistol. in fin aliaq annot auit in eam re Stapletonius lib.7. de princ. à cap.12.*

b *lib 1 contra Nestor. & Eutyc.*

c *extat ad calcem Concilij Florentini plenioris.*

a dialog.1.

par est Patrum Iudicium, iuxta illud Cæsarij [a], qui è Patribus se profecturum, non modò quoad fidei dogmata, sed etiam quoad alia non pauca quæ excutit, disertè profitetur. [Non quædam (inquit) propriè mea leuiaque proferam, sed quæcumque clarorum Beatorumque Patrum prata peragrans, de illorum roseto collegi. Quorum rosæ aqua è latere Dei, ac sermonis, qui carnem adsumpsit, manante, rigantur; & à iugi sanguinis indidem orti riuo, rubro colore tinguntur, totumque mundum suaui odoris fragrantia replent: qui & splendore suo firmamenti luminaria vincunt, & vitæ sermonem continent: quorum ellychnium nunquam decidit, & lucerna non comminuitur, & oleum non absumitur, & lampas non quassatur, & flamma non extinguitur. Nam Crucem gestant pro virga, Euangelia pro pera, charitatem pro pedo ac fistula, quibus omnibus Christi gregem rationis participem pascunt.] Hoc ipsum fuisse grauium scriptorum studium, etiam extra polemicas scriptiones de rebus fidei, constat ex S. Bernardo dicente [b]: [Libenter vbi mihi congruere video, verba Sanctorum assumo, quo vel ex vasculorū pulchritudine gratiora fiant quæcumque in eis lectori apposuerim.] Scitè quoque Petrus Cellensis [c]. Hæc (inquit) ideò summatim de dictis Sanctorum recolligo, vt si opusculum nostrum propter se displiceat, vel propter Sanctorum sanctas reliquias non vsquequaque abijciatur. Et si enim ligneam pixidem propter se non suscipio, tamen quia continet Sanctorum corpora & ossa, debita veneratione illam excipiens, summis digitis, lotisq. manibus, tenens lignum, aliter quàm lignū honoro.] Id verò perindè esse, atque agresti plantæ mitem surculum indere, atque adeò & fructuosè, & laudabiliter fieri, scitè dixit Gregorius Nyssenus [d].

b hom.3 super missus est.

c lib.1 de tabernaculo. in calce mysticæ expositionis.

d Initio Hexaemetri.

3 Cogor tam disertè cōtestari sensum Catholicorum omnium de SS. Patrum authoritate, quia Aduersarius

per-

perpetuus est in querelis de Patrum contemptione, quos ab ijs quibuscum diffidet quoad hoc negotium, neglectos expostulat. Nec in hoc duntaxat negotio, sed etiam in alijs plerisque, & ipse, & eius symmistæ, nouitates periculosas pro quibus inducendis satagunt, non aliunde magis quàm à Patrum suffragatione communiunt; deplorantes quod qui ab eis dissentiunt, non legerint Patres, aut floccifaciant, non adhærentes ijs, quæ apud Patres à se reperta, & inde educta in publicum, exosculari omnes antiquitatis Christianæ studiosos par fuerat. Eoque res deducta est, vt in materijs grauissimis, coëcutiuisse hactenus omnes Doctores, præsertim scholasticos, nec peruidisse, quid antiqua doctrina tulerit, ob negligentem, aut nullam SS. Patrum lectionem, audiamus: maximè verò circa negotia gratiæ diuinæ, & libertatis humanæ, & prædestinationis Electorum, multa, & noua, & ad hanc diem in scholis Catholicorum inaudita, paucis ab hinc annis sunt producta, quæ vnius D. Augustini studiosa multorum annorum peruolutatione, feruntur deprehensa: quale est, quod nulla detur gratia sufficiens, quod liberum, & voluntarium non differant, quod Christus non sit mortuus pro reprobis, sed pro Electis tantùm. Audiuntur etiam, qui ex iugi antiquorum Scriptorum scrutatione, deprehendisse se dicat, formas, & materias aliquorum Sacramentorum, longè alias olim fuisse, ac nunc esse posse, quàm nunc existimant passim Doctores. V. g. materiam Baptismi posse esse vinum, & humorem quemcunque stillatitium: materiam Confirmationis proximam, non esse Chrismationem: formam qua conficitur Eucharistia, esse illa verba Canonis, *vt nobis Corpus & Sanguis fiat*. Formam sacramenti pœnitentiæ, esse deprecationem, non sententiam iudicialem. Adulterio interueniente, abrumpi vinculum coniugale, ita vt non tantùm thori seiunctio, sed

etiam substantiæ matrimonij disruptio fiat; ac proindè fas sit alteri coniungi.

4 Alia ad quæ tinniant ambæ sapientum aures, excogitantur & produntur in dies, nixa semper antiquorum sensu, & diligenti SS. Patrum perscrutatione. Ac ni benignum numen secundet omina, verendum est, vt se dant initia, ne sapientissimus ac religiosissimus P. Bruno d'Affringues, qui Generalem Præfectum Cartusianorum ante annos paucos agebat, fuerit verus vates. Memini audire optimum Patrem, cum eum aliquando in magna Cartusia officij gratia inuiserem, timentem Ecclesiæ, timentem Catholicæ fidei, ab hac scrutorum veterum, tam sedula, per nonnullos quos nominabat, scrutatione. Nec id agebat, vt notaret eos quos Vincentius Lyrinensis cum petulāte Noëmi filio componit; qui nuditates parentum retegunt, & alijs ridendas proponunt, cum deberent occulere & operire silentio: sed eos notabat, qui vel refodiendis veteribus scriptis, quæ altiùs infodi præstitisset, infectionem puritati doctrinæ sanæ moliuntur inferre, vt Bertrami, Abelardi, Guillelmi de Sancto Amore, VVicleffi, & aliorum impiorum scriptorum è tumulo in quo fœtebant, Editores; quod nuper factum indignissimè à Goldasto: vel qui probatorū Patrum scripta, peruersa interpretatione corrumpunt, eo legentes animo scripta Patrum, vt vel præconceptionibus ipsorum legentium astipulentur, eoque Patres trahant quò ipsi priusquàm ad legendum accederent, animo destinassent eos abstrahere: vel nouitatis alicuius qua se non absque graui authore notabiles præbeant, argumentum subministrent, parum solliciti, quod ea ratione firmamenta probatæ doctrinæ in discrimen adducant: ijs meritò in ea studij anomalia annumerandi, quos Theodoretus [a] sola temeritate, & præfidenti nouandi ausu gloriam captasse commemorat, & meritò damnat.

[a] *dialog.*

5 Et

5 Et olim quidem Scripturæ sacræ lectio, erat ad hūc modum improuidis in muscipulam: vt propterea non defuerint, qui scripturam librum hęreticorum vocarent, eo quod peruersi homines sacris scriptis ex se optimis, vitio suo abuterentur ad cudenda exitialia dogmata. Vnde tanta hæreticorum sollicitudo de abroganda fide omnibus planè dogmatibus, quæ liquidis & apertis scripturæ testimonijs non confirmarentur; prorsusque excludēda traditione & Patrum scriptis quantumuis consentientibus depreciandis. Quæ nostratium sectariorum peruersitas, pridem à Vincentio Lyrinensi [a] explosa est, & prius etiam à S. Hilario in opere ad Constantium. Nunc è contrario timendum esse pronunciabat, is quem dixi sapientissimus Bruno, æui sui Oraculum, ne traditio in SS. Patrum libris delitescens, apud improuidos malè Sanctorum scriptis incumbentes, fieret sementis errorum; quod re ipsa proximis annis experti sumus. Nec dum fœx huius abusionis est exinanita. Suntque qui de ea hodieque hauriant auidissimè.

[a] *cap. 35. commonit. in fine.*

6 Quod is ipse noui dogmatis Faber cum quo ago, tam studiosè Patres euoluens, & vbiuis Patres crepans; eorumque authoritate sensus nouos alijsque scholæ Doctoribus planè incompertos communiens, hoc nominatim loco diligentiam extraordinariam prodiderit, consarcinandis Patrum dictis, quibus suam de bicipiti Ecclesiæ corpore nouitatem stabiliat: placuit, extricationi locorum, quæ ille addensauit, proludere, nonnulla inter legendum Patres declinanda, annotando; in quæ Aduersarium offensasse contendo, & exhibito specimine locorum, quæ ille aceruauit, testatum faciam.

7 Illudq. in primis obseruatum volo, vt de sensu Patrum, non ex vno aliquo verbulo obiter, ac præter institutum emisso, feratur iudicium; præsertim si illud verbum inter concertandum exciderit. Huius moniti op-

portunitas, non est, quod operosè suadeatur, cum constet eius defectu, plerumque graues Patres perlectorum non attentorum imprudentiam, grauatos esse; sic enim S. Gregorius Thaumaturgus, quod agens contra Ælianum, Ethnicum hominem, aliquid minùs exactè adamussim Theologicā de Patris, & Filij distinctione scripsisset; erroris quem Sabellius tradidit, est accusatus; sed à S. Basilio [a] defensus; eo quod aliud cum Gentili agens, minùs exactè quam si ex instituto rem traderet, esset locutus. Id quod etiam S. Athanasius [b] in Origene excusauit, quod in palæstra, (vt ait) & inter concertandum, præter institutum de quo tunc agebatur, aliquid incommodè contra veram propriamque sententiam dixisset. Quid quod in ipsorum Conciliorum definitionibus, aliqua interdum obiter & præter institutum addita, non modò patuerunt calumniæ, sed apertè sunt improbata? Vt quod de Angelorum corporeitate obiter admissum est, inter tradendum doctrinam Catholicam, de sacrarum Imaginum veneratione. Et eodem loco habent aliqui, quod de vtraque creatura spirituali & mundana, simul producta, traditum est in Concilio Lateranensi. Est quod in hac parte minùs æquum censeamus primatus S. Pauli patronum; quod afferat pro eo primatu loca aliquorum Patrum, qui inter certandum cum Hæreticis, vrgent successionem Episcoporum in Romana Ecclesia: & quia splendor S. Pauli est omninò insignis, eum adiungunt S. Petro, non tanquam Coëpiscopum vniuersalem, sed vt cooperatorem nauum, & eiusdem vbique cum S. Petro sententiæ in dogmatibus. Hoc obiter à quibusdam Patribus prolatum, ad ostendendum hæreticis assertorum & plātatorum primorum Catholicæ fidei in orbis Metropoli eximium splendorem, Aduersarius rapit tanquam indubium primatus S. Pauli argumentum, quod quanti esse debeat, vides ex proximè dictis.

a epist. 64.

b lib. de decr. Nicena synodi.

7 Opti-

8 Optimum deinde est monitum, quod S.Hilarius [a] grauiter infigit, obtestans, ne iudicium feratur ex vna aliqua libri particula à reliquo corpore auulsa, sed ex totius libri lectione, vt quæ sit mens authoris liquidiùs certiusque innotescat. [Oro (inquit) vos per Domini misericordiam, vt quia mihi ad vos de diuinis (vt voluistis) rebus, & de fidei nostræ intemerata conscientia erit per literas has sermo, ne quisquam de me ante sermonis consummationem per literarum exordia existimet iudicandum. Iniquum est enim, nisi comperta vsque ad finem ratione dictorum, prçiudicatam sententiam, ex initijs quorum causa adhuc ignoretur, afferre: cum non de inchoatis ad cognoscendum, sed de absolutis ad cognitionem sit iudicandum. Est enim mihi de quibusdam metus, quos vereor, nolle omnia ea quorum absolutio à me in consummatione erit præstanda, cognosci; dum verum intelligi, ex his quæ absoluentur, euitant. Sed quisquis hæc legenda, & cognoscenda susceperit, modum sibi, atque mihi patientiæ fidelis indulgeat, & vsque ad absolutionem vniuersa percenseat.]

[a] *lib. de Synodis sub initi.*

9 Præclarè in eandem sententiam his verbis S.Eulogius, de quo sic Photius [b], referens breuiculum Apologetici ab eo conscripti pro tomo S.Leonis, perperam ab aliquibus deprauati. [Legem constituit & canonem, scripta non oportere dijudicare ex parte: neque fragmenta quędam sumendo, ex his de tota scriptoris mente iudicium ferendum. Hos enim Propheta execratur; *Veh Prophetis, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.* Hanc legem ac regulam, & Patrum nostrorum decreta confirmant.] Adducit in hanc rem Eustathium Antiochenum, & Basilium, & contrarium vsum quem hic improbamus, ait non esse nisi hæreticorum, qui per eam abusionem SS. Petrum & Paulum Apostolorum Principes, reos fecerunt pinguium errorum. Quin etiam Seuerus

[b] *Cod.225.*

rus Hæreticus(vt ibidem refertur)hunc Canonem comprobauit, non oportere per aliquot fragmenta & diuulsiones,scriptoris pietatem iudicare.Seueri enim hæc verba sunt, ad Iulianum Halicarnassæum. [Oportet igitur præceptiones Sanctorum Sanctæ Ecclesiæ Doctorum, per occasionem perfectè legere, & non singulatim omnia proferre,& de toto sensu periculosè coniectare. Hoc & in Apostolicis ac in Euangelicis scriptis, atque adeò in omni diuinitùs inspirata scriptura seruandum est, quando non in vna voce, scilicet Epistolæ, vel operis, collocanda est scriptoris pietas.] Planè de comedente exiuit cibus, vt in simili dixit Theodoretus [a], sed vt addit de Seuero S.Eulogius,refixit hunc canonem ipsemet Seuerus, iudicās de S.Leonis Epistola ex fragmentis malè decerptis,non ex continua textura Epistolæ vniuersæ, de quo meritò expostulat S. Eulogius. Qui item, vt ad calcem breuiculi primi huius libri ab eo editi, obseruat Photius, moniti huius neglectu, calumnijs grauatus est ab incircumspectis lectoribus, ex paucis particulis de eius opere vniuerso sententiam ferentibus. Vnde sic concludit Photius. [Oportet integrum auditorem, scriptoris scopum inuestigare, & totius scriptionis seriem considerare.] Huius cautionis necessitas, quanta fuerit Aduersario bicipitis Ecclesiæ fabro, & ex locis non paucis, quæ superiùs sunt prolata manifestum esse potest; & fiet in sequentibus manifestiùs.Non raro enim paucis verbis à reliqua disputatione auulsis, & vt cum Apuleio infra dicam, solis excerptis,& ab ordine suo seiugatis,inædificat nouitatem suam parum pensi habens, quid integra scriptione contineatur.

a lib. 3. contra Græcos.

10 Cautio alia priori contermina, est, ne in referendis Patrum dictis, similes simus monoculis, aliqua apud Patres alicubi videntes, nec considerantes, quæ eodem libro,aut alibi,ipsi explicatiùs pro veritate tradant. Hoc

qui

qui in legendis & referendis Patribus faciunt, monoculos esse ait Anastasius Sinaita [a] agens de quodam loco S. Dionysij, qui cum paulò obscuriùs aliquid contineret de Christi operationibus, rapiebatur à Seuerianis, ad cõfirmandam impietatem suam de naturarum in Christo confusione: cum tamen extarent apud S. Dyonisium illustria loca in quibus explicatissimè veritatem Catholicam exponeret; & æquum fuerat ea loca non præteriri, vt de tanti Patris mente constaret. Hoc non modò inter varios Patres faciendum est, ijs qui subobscuriùs locuti videri possunt per eos qui clarè ac perspicuè veritatem tradiderint, explicatis, vt faciendum admonebat Bessarion. [b] agens pro vnione in Concilio Florentino: sed multo magis idem præstandum est; cum vnius & eiusdem Patris locus vnus, videri potest subobscurior, alia verò multa suppetunt perspicua, in quibus veritati catholicæ, aut solidæ doctrinæ astipuletur.

[a] cap. 13. Ὁδηγός.

[b] cap. 4.

Egregiè in hanc rem, S. Cyrillo allegato Facundus [c], & rationem reddit: [Nam quemadmodùm calumniantium Hæreticorum est, ex dubijs & obscuris, quæ certa & manifesta sunt, malè interpretari; ita solitum est prudentiæ ac pietatis catholicæ, ex indubitatis atque euidentibus, & firmare ambigua, & latentia declarare]. Iubebat idipsum S. Eulogius [d], cum Epistola dogmatica S. Leonis dicta à Græcis *Columna*, malignè à quibusdam sugillaretur dum nollent in ea videre, quæ perspicua erant, & vltro cœcutirent vbi volebant: adducitque in eam rem Eulogius S. Basilium, quem moniti, quod hìc suggessimus, laudat authorem. Non adhibuisse Aduersarium hanc cautionem, liquebit cum monstrauerimus, Patres quos pro se allegat, ibidem, aut alibi, omnia alia tradere.

[c] lib. 9. cap. 5.

[d] apud Photiũ. Cod. 225.

11 Et hoc quoque deuitandum maximè in Patribus allegandis, ne obtorqueantur, ita vt vel renuentes co-

gan-

gantur dicere, quod lector anteoccupatus exoptat. Vetabat hoc facere S. Hilarius [a], cum sic admoneret. [Optimus lector est, qui dictorum intelligentiam, expectet ex dictis, potiùs quàm imponat; & retulerit magis, quàm attulerit: neque cogat id videri dictis contineri, quod ante lectionem præsumpserit intelligendum.] Experti id sunt à lanijs tortoribus suis veriùs quàm lectoribus, Patres omninò multi; vt Hieronymus: qui in opere aduersus Iouinianum visus est damnare nuptias, quia eius sententia calumniosè detorta est, etiam si illo ipso opere sæpiùs negasset se nuptias improbare, quamuis neque laudaret præ virginitate, & huic exæquari non sustineret. Itaque manifesta fuit sententiæ tanti Patris detorsio, ob quam calumnia est oneratus, vt ipse latissimè demonstrat, signatis varijs sui operis locis, ferentibus quod dico, contexta in eam rem longa apologia ad Pammachium [b].

12 Sed vix vllius Patris sententiæ, magis vnquam huic incommodo obnoxiæ fuerunt, quàm S. Augustini. Eum hæretici omnes, tametsi reliquos Patres calcant, iactare iam olim soliti. Berengarius & Asseclæ, vno ferè nitebantur Augustino, vt apud Guitmundum, videre est [c], qui idcircò Berengarianos alloquens ait [d] *Augustinus vester;* cum tamen ex eodem Guitmũdo & Lantfranco de sincera D. Augustini sententia Berengario prorsus contraria, non sit dubitatio. Eundem Augustinum Serapion hæreticus in conflictu cum Arnobio iuniore [e], tantoperè commendabat, vt non dubitaret, vel minimum refragantes Augustino, notare hæreseos. Claudius Taurinensis Iconoclasta, apud Dungalum, cum omnes alios Patres reijceret, adhærere se tamen Augustino, profitebatur. Dungali verba sunt, de Claudio. [S. Augustino lasciuè blanditur, & adulatur, singulari eum præferens laude; quasi suæ fautorem vecordiæ: Et cum sit omnium

[a] lib. 1. de Trinit.
[b] epist. 50.
[c] lib 3. initio.
[d] in libri meta.
[e] lib. 2. sub fin.

nium artium inscius liberalium, nititur procacissimè, ipsius Dialectica per se ipsum sine vllo vti magisterio; & ad ea, quæ affirmare maluerit, ipsam imprudentissimè detorquet. Sicut per hoc eiusdem exemplum, quod prauo sensu ex libro de Trinitate octauo arripuit, memorias Sanctorum non esse orationis studio appetendas, eorumque reliquias despectui, atque odio esse habendas, voluit astruere.] VVicleffus tantoperè B. Augustinum celebrabat, & doctrinæ suæ authorem iactabat, vt vellet ab eo cognomen trahere, & dici *Ioannes Augustini*, vt VValdensis refert [a]. Caluinum perpetuò iactare stantem à suis partibus Augustinum, notius est, quàm vt moneri oporteat. De Mociano & Fausto, adscribo locum Facundi, quo istos ex vsu solemni omnibus Hæreticis Augustinum Ducem suum obtendere, detortis peruersè S. Doctoris sententijs, sic expostulat [b]. [Mocianus volens ad interdictam transgressorum communionem, ignaros quoque deflectere, quædam B. Augustini dicta circumfert: & quæ ille contra Donatistas conuenienter locutus est, inconuenienter ipse ad decipulam simplicium, causæ nititur aptare præsenti. Sic aliquando Faustus Gallus, in quæstione liberi arbitrij, malè intellectis, & incongruè adhibitis ipsius B. Augustini sententijs, fallebat, & in assensionem sui erroris inducebat incautos: qui tamen à S. Fulgentio Ruspensi, detectus atque conuictus est. Quid autem in hoc miremur? Neque enim meliùs loqui potuit Augustinus, quàm Prophetæ, quàm Apostoli, & Euangelistæ, quorum verbis similiter malè intellectis & incongruè adhibitis, tam multi Hæretici suos defendere conantur errores.] Lubens hæc retuli de familiaribus cuicumque Nouatori S. Augustini sententiarum detorsionibus: tum quia Aduersarius figmentum suum de bicipiti Ecclesiæ D. Augustino à se obtorto adscribit: tum quia hodie portenta nouitatum de gra-

[a] *lib. 1. doctr. cap. 34. nu. 4.*

[b] *l. contra Mocian. initio.*

R uissi-

uiſſimis doctrinæ reuelatæ capitibus, circa gratiam Dei, & humanam libertatem, Diui Auguſtini ſententijs quas hactenus nemo perceperit, inædificantur.

13 Denique vt hanc cautionem concludam, obſeruant Epiphanus Diaconus [a] in VII. Synodo, hæreticos omnes obſtipo capite & ore minimè recto, repugnantiſſimas afferentes opiniones, voces Patrum ſuffurari; & illis in ſuam prauitatem detortis, adſcribere ſua commenta. Et addit. [Qui ſpiritualem impugnant Hieruſalem (videlicet Catholicam Eccleſiam) configurantur quodammodò ijs, qui terreſtrem Hieruſalem oppugnabant. Student enim Patrū vti ſermone, quemadmodùm Rhapſaces aliquando Hæbraica lingua contra Iſraëlem vſus eſt. Siquidem contra Patres & Catholicam Eccleſiam, hæretici iſti, Patrum doctrinam, & Eccleſiaſticam vocem vſurpant. Sed à fructibus eorum, ait Dominus, cognoſcetis eos; aſſimilantur enim ſepulchris dealbatis, quæ foris quidem hominibus ſpecioſa videntur; (quomodò & hi Patrum quidem verbis tecti) intus autem oſſibus & impuritate omni; cadauerum inquam, & fœditatum dogmatibus ſcatent. Nos autem eorum ſepulchrum aperientes, omnem eorum impuritatem, ad lucem manifeſtam producamus; maximè quia iuxta libidinem ſuam, ea quæ à Patribus Sanctis in Eccleſia Catholica tradita ſunt, peruertunt, & vocibus quidem ijſdem vtuntur, ſed ſententiam deprauant.]

[a] actio.6 to 2. initio.

14 Non damno Aduerſarium cum quo ago, hæreticum pronuncians: quia vt rectè ſtatuūt Etherius & Beatus aduersùs Elipandum diſputātes, nec non Petrus Damiani [b], vt quis hæreſim formalem incurrat ac ſimpliciter dictam, neceſſe eſt, vt pertinaciter inhæreat parti, quam ſuo iudicio probat & eligit, contra ſenſum Eccleſiæ, & doctrinam Sanctorum. Idque volebat S. Hieronymus, cum diceret; errare poſſum, hæreticus eſſe non poſ-

[b] lib.1. ep.14. & lib.5. epiſt. 18.

possum; quia scilicet non inhærebo pertinaciter sensui meo, neque aduersùs Ecclesiæ scita cristas erigam; quod ad hæresim formalem, & consummatam est necessarium: ita vt hæc sit veluti anima hæreseos. Cum igitur non constet de Aduersarij animo, tum quia subdolè latuit, tum quia ante definitionem Ecclesiæ scripsit, ea verò euulgata quam mentem induerit, me latet; non potest ipse hæreticus dici. Eius tamen sententiam, Ecclesia notauit hæreseos. Quo ergo tantus apparatus doctrinæ Patrum, pro Ecclesia bicipiti, proq. S. Pauli primatu?

15 Manifestum ex hoc euentu est, tantam turbam Patrum, quantam Aduersarius addensauit; per detorsionem, ad huius nouitatis patrocinium fuisse pertractam, contra quàm hac cautione admonemus; qua remoueri à lectore volumus eam anteoccupationem, qua nullum est lectioni inficiendæ præsentius venenum. Notauit hoc perbellè Gulielmus Abbas S. Theodorici, informans Cartusianos de monte Dei. Præscribens enim illis, quæ seruare legendo oporteret, inter alia ait. [Intentioni seruit lectio. Si verè in lectione Deum quærit qui legit, omnia quæ legit, cooperantur ei in bonum, & captiuat sensus legentis, & in seruiturem redigit omnem lectionis intellectum in obsequium Christi. Si in aliud declinat sensus legentis, omnia trahit post semetipsum; nihilque tam sanctum, tam pium inuenit in scripturis, quod seu per vanam gloriam, seu per distortum sensum, seu per paruum intellectum, non applicet, vel malitiæ, vel vanitati.] *Scripturas* hìc intellige, non diuinas duntaxat, quę antonomasticè dicuntur *Scripturæ*; sed quemcunque librum. Ratiocinatio enim Gulielmi, vniuersaliter valet. Nec infrequens est, vt de alijs quàm de diuinis Scripturis, legatur, *sicut dicit Scriptura*. Quod benè notauit Menardus ad concordiam Regularum S. Benedicti Anianensis [a].

[a] *cap. 12. §. 1.*

 16 Trun-

16 Truncatæ Patrum allegationes, ijs ex Patribus malitiosè ſublegendis, quæ videri poſſint ſuffragari alicui nouitati; diſſimulatis antecedentibus, aut conſequentibus è quibus vera Patris mens innoteſcat, meritò improbantur. Eoque nomine in VI. Synodo [a], ſugillatur Macarius Antiochenus, quod verba D. Athanaſij infideliter allegaret, exprompiis ijs, quæ errori pro quo ſatagebat, fauere viderentur; ſtudioſè autem preſſis cœteris, è quibus poterat de veritate & ſana B. Athanaſij doctrina conſtare. Dixerat hoc ipſum de æui ſui erroribus S. Cyprianus [b] corruptores vocans, & interpretes falſos, qui extrema ponerent, & ſuperiora prætetirent: partim memores, & partim ſubdole non recordantes, ſcindenteſque vnius capituli ſententiam, vt ipſi ab Eccleſia ſciſſi erant. Accuratè item, D. Auguſtinus [c] de interpolatore quodam libri ſui ad Valerium queritur, quod alicubi medijs detractis ſententias interrumperet, alicubi extremis non additis decurtaret. Idem, alibi [d], priuilegium hoc vocat Manichæorum, ſumere ex eodem libro, quæ vellent & ſibi putarent conducere, cœtera præterire. Omnibus Hæreticis idem ex S. Baſilio tribuit Eulogius apud Photium [e]. Hoc vocabat Facundus [f], ex multis atque apertis pauca & obſcura, verbis non ex integris ac perfectis, particulas demordere; quod ait proprium eſſe hæreticorum: illudque paucorum verborum furtum, & quidem maledico dente conciſorum, abs ſe vſurpatum negat. A Caſſiano [g] impudentis mendacij & inſaniæ, notatur huiuſmodi truncata allegatio. Mendacij quidem, eo quod per truncationem aliud proferatur, quàm reuera dixerit, qui ſcripſit. Inſaniæ verò, quia non ſapuit, qui non perſpexit quid legi poſſit: quaſi qui ſibi abſtulit intelligentiam, auferre poſſit omnibus lectionem: ita vt non aduertant conſulto libro allegato, fraudem factam per truncationem.

[a] Actione 8.
[b] lib. de vnit. Eccleſ.
[c] l. 2. de nupt. cap 2.
[d] l. de prædeſt. Sanctor. c. 11.
[e] Cod. 225.
[f] lib. 9. cap 2.
[g] lib 7. de Incarn. cap. 1.

17 Ci-

17 Citabat aliquando Ioannes Sarisberiensis[a] in scriptione Christiana Apuleium, addens nequaquam abhorrere se à talis Scriptoris (cuius infamia apud D. Augustinum[b] expressa legitur) suffragatione, vt externis quoque consensisse in eo quod tradebat, deprehenderentur. Neque me item pudebit, Apuleium in hanc rem aduocare; adeò concinnè improbat allegationes truncatas, & malitiosè recisas. Locus est apud eum in Apologia altera, vbi cum grauaretur ob quædam verba ex literis Pudentillæ, sola excerpta, & ab ordine suo seiugata, occultatis cœteris, supra & infrascriptis subdit. [Totam sodes Epistolam cedo; sine omnia inspiciam, principio ad finem perlegam. Multa sunt, quæ sola prolata, calumniæ possint videri obnoxia. Cuiauis oratio insimulari potest, si ea quæ ex prioribus nexa sunt principio sui defraudentur. si quædam ex ordine Scriptorum ad libidinem supprimantur.] Et mox. [Oro te Maxime, si literæ ita vt partim vocales dicuntur, etiam propriam vocem vsurparent; si verba ita vt Poëtæ aiunt, pennis apta vulgò volarent; nonnè cum primùm Epistolam istam Ruffinus mala fide excerperet, pauca legeret, multa & meliora sciens reticeret, nonnè tunc cœteræ literæ, scelestè se detineri proclamassent? verba suppressa de Ruffini manibus foras euolassent? totum Forum tumultu complessent? se quoque à Pudentilla missas, sibi etiam quæ dicerent, mandata; improbo ac nefario homini, per alienas literas falsum facere tentanti, ne auscultarent; sibi potiùs audirent.] Huius quoque moniti Aduersario ingerendi iniecta necessitas est, quandoquidem mutilas & truncas Patrum sententias, præcisè quatenus causæ suæ commodant, non rarò inducit.

18 Multò turpius fuerit, Patribus affingere, quæ non dixerunt; & ea ex illis allegare, quæ apud illos non comparent: de qua illiberalitate, plenè Ruffinus, agens de adul-

[a] lib. 6. de nug. cap. 28.

[b] l. 8. de Ciu. c. 14. & 16.

adulteratione librorum Origenis; quam siue verè, siue falsò, contendat factam (nam aduersantem hìc habet S.Hieronymum) parum interest scire: & reuera eas profert Ruffinus insertarum Origeni falsitatum coniecturas, vt quamuis indubitatum videatur, non omnia Origenis falsiloquia, esse ab adulteratoribus inserta, quod Sanctus Hieronymus rectè euincit; aliqua tamen admista illis esse à falsarijs & corruptoribus, difficilè sit inficiari. Satanam huius falsariæ nequitiæ primum authorem, facit ibi Ruffinus, dicens eum agentem cum Eua, & referentem Dei mandatum, vt de omni ligno paradisi comederent, falsaria adiectione monosyllabi *non*, grauitatem importabilem illius præcepti monstrare tentasse. Imitatos patris sui Satanæ nequitiam hac in parte hæreticos, confirmat ibi Ruffinus. [Nam sicut eorum Patri Diabolo, ab initio falsare verba Dei, atque inflectere à suo Ordine, & sui veneni interserere virus, studium fuit: ita & istis successoribus suis, hanc suæ artis hæreditatem reliquit.] Confirmat hoc fusè Ruffinus, prolato exemplo Clementis Romani, cuius recognitiones filij Belial admisto plurimo veneno adulterarunt. Item adducit corruptiones, quibus deformatus est Clemēs Alexandrinus, ac etiam S.Dionysius Alexandrinus. Narrat similia inferiùs de corruptione libri S. Hilarij adhuc superstitis: itemque de adulteratione operum S.Cypriani, inserto illis tanquam ipsius S.Cypriani, vitioso opere Nouatiani de Trinitate. Insigni denique vafritie falsatum S.Athanasij librum, recitat ibidem Ruffinus: qui an his vitijs, quæ in alijs castigat, remordeatur; nunc non quæro, quamuis suppositis S. Sixto Pontifici admistis nonnullis scripturis, Sexti Pythagoræi sententijs, & Pamphilo Martyri falsò ad scripta Origenis defensione, quæ verè hominis Arianissimi erat, & idcirco sub Eusebij nomine minùs commodasset Origeni; plerisque item interpola-

polationibus in omnia, quæ è varijs Patribus è Græco vertit, monstrasse satis superque videtur Ruffinus genium suum; ita vt posset ei occini, has corruptiones insectanti, turpe esse Doctori, cum culpa redarguit ipsum.

19 Grauis omninò hæc culpa, infercire Patrum siliginem admistione hordei, aut lolij, vel alterius noxiæ materiæ, vt vnde pabulum lectum animorum sperabatur, inde creetur exitium. Non secus sanè, fieri videtur in hoc genere, quàm fecerunt perfidi illi Græci, quos, cum Latini bellum Saracenis inferrent, nequiter corrupisse commeatum, admista farinæ calce, ex Niceta scribit Baronius anno 1147. & illustrat alijs exemplis Gretserus in Apologetico pro expeditionibus Cruciatis, tractans obiectionem de earum exitu infelici. Similem planè esse hāc corruptæ & noxiæ doctrinæ mixturam cum probata & fructuosè eduli Patrum doctrina, ex Irenæo liquet, qui doctrinam hæreticam, gypsum lacti admistum nominat [a]. Eam ergo Græcanicam perfidiam, quæ iusto iudicio Dei in eorum tandem capita recidit, æmulantur qui admiscent scriptis Patrum, alienas ab eorum puritate fermentationes. Verè Caupones, bonum vinum aqua miscentes, vt philosophatur Isidorus Pelusiota [b]. Possumus etiam supra hæc cramata & cibarias mixturas malignas, subuehere hanc culpam, ita vt ad immane sacrilegium pertingat. Sunt scripta autorum, veluti conditoria & tumuli, iam non corporum, sed animi ac ingenij autorum, vt cum Themistio alibi diximus: Et superiùs cum Petro Cellensi, scripta quæ nobis à SS. supersunt; cum eorum reliquijs contulimus, ita vt doctrinæ libri Patrum comprehensæ, sint quædam eorum sacræ & pretiosæ exuuiæ, venerationem omnem commeritæ.

[a] lib. 3. c. 19.

[b] l. 1. ep. 169.

20 Qui ergo pro scriptis Patrum obtrudunt adulterina, & suppositiua opera, ijs sunt consimiles quos ex Glabro

bro, & alijs cum Baronio ad Christi annum 1027. referre alibi memini, ossa profana, & radices, ac huiusmodi gerras, pro sacris reliquijs venditantes. At qui scripta, quæ verè Patrum sunt, suis misturis corrumpunt, ijs non absimiles videri possunt, quos sacrilegè commiscuisse ossibus Sanctorum, profana ossa, vel ossa iumentorum, proditum est in sacris Historijs. Fecere hoc impij homines non semel, vt reliquiæ vilescerent, easque aliquando frixas cum ossibus camelorum (proh nequitiam!) retuli tum de anomalia in cultu reliquiarum.

21 Hæc item cautio, fuit Aduersario cum quo agimus, necessaria: quandoquidem supra vidimus, eum aliquando vocare quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt: & nominatim notatum est à non nemine, allegatam ab eo esse Concilij Chalcedonensis relationem ad S. Leonem, qua affirmari dicit, Romanum Pontificem à Sanctis Apostolis Petro & Paulo suam accepisse authoritatem, qua omnibus Ecclesiæ membris tanquam caput præsidet. In quem locum, falsò intrusus est S. Paulus. Concilium enim Chalcedonense, alloquens S. Leonem, tantùm ait, ipsum pro omnibus constitutum esse interpretem vocis S. Petri: Ex quo cõsequenter agnoscit Concilium, S. Leonem præsidere omnibus vt caput. Nulla hic S. Pauli Ecclesiæ capitis mentio: Habuit ergo Aduersarius cusum in sua typographia Concilium Chalcedonense, diuersum ab eo, quod Ecclesia comprobauit. Et expectãdum est, vt eodem iure, nouum codicem Euangeliorum indidem habeamus, vnde petatur S. Paulum coniunctim cum S. Petro, fuisse caput Ecclesiæ, ex aliquo ibi expresso Christi oraculo.

22 Hæsi aliquandiu, an illud quoque monendum esset, delectum habendum esse eorum, qui proferuntur vt Patres. Sed Aduersarij modus agendi, vt id quoque monerem, extorsit. Et in omni quidem rigore, quotquot

Deo

Deo filios per doctrinam procreant, dici possunt eorum Patres: Id quod etiam Philosophis ex vsu fuit; Apud eos enim, erudire erat generare, vt notauit Clemens Alexandrinus [a]. Itaque nomen *Patris Ecclesiæ*, in quosuis Ecclesiasticos Doctores cadit, in rigore loquendo. Vsus tamen receptus non fert, vt quicunque Sacri Doctores nomine *Patrum Ecclesiæ* insigniantur: sed necesse est eos & antiquitate, & doctrinæ redundantia præcellere; nec esse minutiloquio Scholastico addictos. Idcircò enim Doctores, qui Scholastici passim dicuntur, inter Patres Ecclesiæ non numerantur: quia neque adeò antiqui sunt, neque eam solidæ doctrinæ qua præcelluere simplicitatem tenuerunt, quæ à philosophico scribendi modo esset aliena: Quin potiùs eo acumine & Philosophorum propria spinositate scripserunt, adhibita accuratione Metaphysica & Dialectica, vt eorum doctrina aliud esse non videatur, quàm Philosophia Christiana; ab illa quidem inani Philosophia, quàm Apostolus sugillabat longè differens; sed tamen longè alterius rationis, quàm sit scribendi modus à Patribus adhibitus, eo subtili & philosophico minutiloquio vacuus, pleniorque maiestatis & dignitatis.

23 Quod vetustatem deposcebam in Scriptoribus, qui *Patrum* denominatione sint honestandi, consentaneum videtur Anastasio Sinaitæ, qui S. Cyrillum Alexandrinum duobus ferè seculis ab ipso abiunctum, habuit pro vltimo eorum, qui suo tempore Patres haberentur. Id enim esse videtur, quod dixit [b], S. Cyrillum fuisse omnium Patrum signaculum. Doctores ergo omninò multos, qui à tempore S. Cyrilli ad ipsum Anastasium floruerant, quia vix plusquam sæculo vno, atque dimidio antecesserant non habuit pro Patribus. Consulto omisi inter huius denominationis conditiones, doctrinam sanam & ab heresi ac erroribus damnatis alienam.

a lib. 4. strom. & lib. 5. c. 2.

b cap. 7. ὁδηγ.

Quantauis enim sit antiquitas, nisi vel errores quibus Scriptor aliquis sordet, fuerint materiales, & per ignorantiam inuincibilem contracti, cuiusmodi complices sunt Arnobij, atque Lactantij: vel nisi bona multa exoletis iam erroribus à quibus nihil vltra sit timendum, ab authoribus adiuncta, suadeant authores illos retineri, & bonis tãtùm probatis, deferri authoribus tanquam Patribus, vt in Tertulliano, ac Origene factum videmus. Nisi inquam ista interueniant, antiquitas sola non efficiet, vt Patres habeantur authores vel suspecti, vel apertè reprobi, quoad doctrinam. Testes Bertramus & Abelardus.

24 Circa hanc cautionem, desideratur Aduersarij iudicium ac fides. Vt syllabus Sanctorum Patrum grandesceret, & dilataret phylacteria, annumerauit SS. Patribus Rheginonem, Lyranum, Iacobum Caëtanum, Cusanum, ac si superis placet, Paulum Æmilium, quia Canonicus erat Parisiensis: qui vt in sui temporis historia non prorsus improbetur, tamen non is est, qui nomen *Patris Ecclesiæ*, impleat. Verùm hi omnes, quod secundùm fidem defuncti sint, & in pace Ecclesiæ quieuerint, potuerint (etiam si minùs aptè, tamen absque labe) accenseri Patrum Sanctorum catalogo.

25 Quid verò fiet Claudio Taurinensi, cui Aduersarius [a] integrum caput addixit, nulla planè adhibita cautione, aut eleuatione hominis; de quo potiùs, vt de vno Fundatorum Parisiensis Academiæ loquitur perhonorificè. At homo in scrutandis Patribus, & refodienda antiquitate assiduus, ignorare non potuit, (certè non debuit) quis tandem fuerit Claudius Taurinensis: nempè homo impijssimus, è schola Felicis Vrgelitani Gentilis sui, Nestoriana hæresi infamis. Hunc Claudium vt nomini suo responderet, in veritatis itinere claudum fuisse, ait qui haud procul ab eo aberat Valafridus [b]: addens va-

[a] *lib. 3 c. 48.*

[b] *lib. de reb. Ecclesi. cap. 8.*

variorum Catholicorum ſcriptis, poſtea perfoſſum, ſuo iudicio damnatum, interijſſe: Ionas Aurelianenſis, inter eius impugnatores illuſtris, in præfatione qua Carolo Regi ſuum opus contra hunc Inconoclaſtam inſcribit, obſeruat, deteſtandum hunc hominem, Arij fuiſſe ſectatorem, & poſt obitum eius, inuēta eſſe in Epiſcopij Taurinenſis armario, ſcripta nefaria, quæ eo clandeſtinè intulerat, vt Arrianiſmum, vel mortuus diſſeminaret. Dungalus quoque à quo impius iſte caſtigatus eſt, ac confoſſus, ait hunc fuiſſe regulū de radice colubri egreſſum, Felice magiſtro ſuo nequiorem: & nominatim eum exhibet Romanis Pontificibus iniurium, ipſique S. Petro infenſum; quem querebatur à rudi plebecula adiri peregrinando, eo quod à Chriſto ligandi, ac ſoluendi poteſtate inſtructus eſſet; qua tamen excidiſſet per obitum. Et videtur planè ad Claudium iſtum, de Felicis Gentilis ſui radice regulum, pertinere, querela illa Alcuini, Epiſtola ad Paulinum Aquileienſem, ſtrenuum Felicis Impugnatorem. [Nunc iterum antiquus ſerpens de dumis Hiſpanici ruris & ſpeluncis venenatæ perfidiæ, contritum non Herculea, ſed Euangelica claua caput, reuelare conatur, & prioribus nequitiæ poculis, nouæ maledictionis toxica immiſcere.] Hanc (vt ſubdit) infectionem poculorū fidei, & nuptialis vini, quod Chriſtus ex aqua Virgini Matri (Eccleſiæ ſcilicet Sanctæ) ſalubriter potanda conuertit, iteratam in aquas ſtultitiæ commutationem, ad Claudium Felicis gentilem & ſectatorem pertinere, adiuncta ſuadent. Paſchalem Papam, quem Theodemirus Abbas ipſi indignatum ſcripſerat, & *Apoſtolici* titulo honeſtarat, ineptè grammaticando contempſit, & de *Apoſtolici* gradu exturbauit, dicens; non eſſe dicendum Apoſtolicum, qui non eſt Apoſtoli cuſtos, iuxta inſulſam notationem, quam ei voci ſubiecit; ideſt, qui Apoſtoli partes non implet, fungiturque officio. Qua

in parte, prætterquàm quod vt ei exprobrat Ionas, misit manum suam in Christum Domini, videtur astrinxisse Pontificiam dignitatem probitati præsulis; ita vt ea dignitate excidat, qui destruitur sanctitate: vt postea explicatiùs dixit VVicleffus.

26 En quos Sanctos Patres nobis appendit, ac celebrat Aduersarius. Et quanquam is Claudij Commentarius, ab alijs adscribatur Claudio Altissiodorensi, eoque sub nomine potuisset æquè pauca illa, & facillimè expedibilia, quæ ex eo corrogauit, allegare: Tamen magis illi sapuit nomen *Claudij Taurinensis*. Et verò Claudius Taurinensis, Episcopus fuit, non ille alius Altissiodorensis Monachus; cuiusmodi suffragationes captat studiosè Aduersarius. Præterquàm quod cum sit antiquitatis peritus, rectè vidit, eum esse Commentarium Claudij Taurinensis. id quod liquet ex adiunctis, quæ auctor in operis inscriptione signat, de sua in Ludouici Imperatoris palatio cōmoratione, quam Valafridus, Ionas, & Dungalus, Claudio Taurinensi adscribunt. Et idem liquet, ex codicibus quos Ioannes Tilius, illum Commētarium Claudio Taurinensi adscribere testatur; vt propterea qui eum sub nomine Claudij Altissiodorensis priùs ediderant, ab eo moniti, errorem sint deprecati. Palpabiliter igitur deprehendimus, Aduersarium, suam in Patrum lectione peritiam perpetuò ostentantem, nefandos Ecclesiæ hostes, eorum qui verè Patres audire debent, iudicijs confossos, annumerare SS. Patribus. Quod si per hallucinationem ac imperitiam factum est, vbi ea tanta Patrum peritia, de qua Aduersarius sibi vbique abblanditur? Si verò fuit suppositio meditatò ac scienter facta, non potest Aduersarius defugere adulteratoris notam, non minùs tetram, quàm sit ea, quæ inuritur monetæ adulteratoribus, & æra pro argento, vel auro supponentibus, in titulo Codicis de fals. monet.

PVN-

PVNCTVM X.

Ostenditur, Patres primatui S. Pauli non esse adstipulatos. Offucia circa nonnullos discussa. Vox omnium Patrum communis, solum S. Petrum esse Ecclesiæ caput, firmata.

1 NVNC sigillatim videndum est, quanto vel potiùs quàm nullo iure, Aduersarius, quia cautionibus propositis non inhæsit, SS. Patres in rem de qua agitur, allegârit: Et quia turbam Patrum confertissimam adduxit, quorum plerique omnes idem dicunt, ac proindè eadem responsione expediri omnes possunt, digeram in certa capita rem totam, ad vnumquodque eorum referens, Patres qui aliquid in hanc rem dixisse videbuntur; subiecturus ad finem, eos qui absque fundamento huc tracti fuerint. Ex his porrò capitibus, nonnulla spectant ad ea quæ à Patribus dicta sunt de Paulo, ijs paria, quæ de S. Petro ab ijsdem traduntur. Alia pertinent ad ea, quæ de Pontificibus Romanis dicta sunt à Patribus, per ordinē ad S. Paulum, æquè ac ad S. Petrum. Vnde colligi vult Aduersarius, S. Paulum fuisse caput Ecclesiæ, quia hodierni Pontifices ei succedunt æquè ac S. Petro. In vtraque serie dabo tantùm *corda sententiarum*, vt se facturum ad vitandam prolixitatem dixit S. Cyrillus [a]. Breuissimè inquam libabo, quod in singulis testimonijs erit veluti nucleus ac medulla, dimittens cœtera non necessaria, ne in immensum crescat disputatio.

[a] *lib. de fide ad Reginas.*

2 In primo ordine referendi imprimis sunt, qui dicunt, S. Paulum esse *Principem Apostolorum*, quo titulo honestatur S. Petrus tanquam caput Ecclesiæ. Locutus

ad eum modum refertur S. Augustinus in Opere de peccatorum meritis [a], vbi Aduersarius ait, S. Augustinum asserere, S. Paulum meruisse principatum Apostolatus, & constitutum esse Principem Apostolorum. Hic tamen Aduersarius sua commenta obtrudit, non D. Augustini sententiam refert. Nam D. Augustinus, tantùm ait, Paulum in Euangelij prædicatione gratiam Apostolatus esse promeritum. De æquiparatione autem Pauli cum Petro quoad primatum Ecclesiæ, & de principatum Pauli supra alios Apostolos, prorsus silet. Allegat quoque Aduersarius Mosem Barcephan [b], quia referēs locum quendam S. Pauli, vocat eum *Apostolorum Principem:* Verùm Mosis sensus est, Paulum fuisse antonomasticè Apostolum, & laboribus in prædicatione Euangelij exantlatis, (vt D. Hieronymus egregiè expendit ad illud Amos c. 5. *qui vocat aquas maris*) omnium facilè Principem. Item adducit Aduersarius Prudentium, quia SS. Petrum & Paulum vocat *Apostolorum Principes*. Quod quantum attinet ad S. Paulum, accipiendum est de præcellentia prædicationis, & laborum pro Euangelio exceptorum immensitate, qua alios Apostolos superauit. Et poterat Prudentium hymno de S. Laurentio hìc allegans Aduersarius, non præterire, quod eo ipso loco, cum Paulo adscribat vocationem gentium, de Petro seorsim à Paulo ait, *Alter cathedram possidens primam, recludit creditas æternitatis ianuas;* quod est iugulare Aduersarij sententiam, tam manifestè, vt non supersit tergiuersationi, aut effugio locus. Vrget præterea pro se Aduersarius S. Bernardum, vocantem hos Apostolos, *Principes mundi, & Principes Apostolorum, ac summos Apostolos:* quæ omnia quantum attinet ad S. Paulum faciunt sensum quem dixi. Et mirum est allegari potuisse ab Aduersario S. Bernardum, qui tam perspicuè est in contrarium, vt infra videbimus. Eodem modo exponendum est, quod S. Hierony-

[a] lib. 2. c. 13.

[b] par. 1. de parad. cap. 11.

ronymus, ab Aduersario adductus, vocat SS.Petrum & Paulum *Apostolorum Principes*.

3 Locutio alia proximè discussæ affinis, vrgetur ab Aduersario, qua SS. Petrus & Paulus dicuntur *culmen Apostolicum* à Fortunato in carminibus [a], quæ iuxta Aduersarium S. Gregorio Magno ex suprema in Sedē Apostolicam reuerentia inscripsit. Eo autem loquendi modo, plerumque designari Pontificatum Romanum, obseruat Aduersarius. Sed frustra connititur illum sensum ei apud Fortunatum locutioni subijcere; cum Fortunatus aliud non intenderit, quàm hos præcellere inter Apostolos; & esse, vt aliter ait, *Prima ministerij radiantia vasa superni*. Nec aliò spectat illud eiusdem Fortunati, *Prima tenent terris, & vtrique priora supernis. Dogmatis ore pares, & sedis honore curules, Ambo triumphantes:* quibus verbis de triumpho tantùm prolatis, Aduersarius S. Pauli primatum ineptè superstruit, quem disertè reijcit Fortunatus, clarè & verbis conceptis tradens, S. Petrum fuisse gradu celsiorem S.Paulo; licet Paulus doctrina, idest prædicationis munere superaret B.Petrum. Hic pro Petro concitatur Aduersarius, quia doctrinam sumpsit pro cognitione & scientia, de qua negat Petrum Paulo concessisse. Hoc nunc nostra non refert, quia non pertinet ad præsens institutum. Discutitur autem latè à Didaco de Cea in Archielog. *pag.*744. Sed circa inscriptionem carminum Fortunati, factam S.Gregorio Magno ex reuerentia in Sedem Apostolicam, vt Aduersarius dixit, notãda obiter est eius hallucinatio, qui cum tantoperè velit in Patribus versatus videri; Gregorium Turonensem, cui reuera Fortunatus ea carmina inscripsit, transformauit in S. Gregorium Magnum. Nec refert, quod Fortunatus Gregorium illum appellet *Papam*. Norunt enim, vel qui nondum ære lauantur, nomen

[a] *lib 3. de vi. ta S.Martini.*

Papæ

Papæ ante Gregorium VII. non fuisse Romano Pontifici peculiare. Itaque constat, Aduersarium ostentare exquisitam SS.Patrum notitiam, reuera autem satis in eis hospitem esse: id quod ex alijs item, & iam notatis, & postea notandis licet deprehendere. Sed insistamus rei præsenti.

4 Præter argumentum ductum ex Principatu Apostolorum, & culmine Apostolico, vrget Aduersarius *principatum Ecclesiæ* S. Paulo tributum à Gaufrido, atque Ruperto, necnon à Maximo Taurinensi, Laurentio Iustiniano, & Hilario Arelatensi. Et idem sonat, quod Petrus Damiani vocat S. Paulum *præsidentem omnium Ecclesiarum*. Mirum tamen est, Gaufridum potuisse pro S. Pauli primatu proferri, cum eo ipso loco, diuersè soli S. Petro tribuat primatum & principatum Ecclesiæ: Paulo autem non tribuat, nisi principatum doctrinæ, idest præcellentiam in docendo.

Rupertus vocat quidem[a] SS.Petrum & Paulum *Principes Christianæ pietatis*, & *Principes Apostolorum*, ac *Magistros* militiæ Christianæ[b], & confert eos (vt vocat) *spirituales fratres* Romulo ac Remo discordibus, oppositos[c]. Sed hæc quid ad institutum? aut quorsum trahuntur ab Aduersario in rem suam? Illud apparenter huic instituto aptiùs, quod Rupertus alibi[d] ait; Romam per hos Beatos Apostolos caput altiùs extulisse cunctis Ecclesijs, quod idem sonat, atque esse Principem Ecclesiarum, etiam per S.Paulum: & addit latiùs dominari per omnes gentes sacram Pontificum eius linguam, quàm dominata fuerit Cæsarum purpura. Facilè tamen est perspicere, nihil hæc ad stabiliendum S.Pauli primatum conferre, cum præcellentia Romanæ Ecclesiæ, quatenùs à S.Paulo deriuata, referatur tantùm ad præcellentissima eius merita. Quod verò addebatur de Pontificum Vrbis Ro-

[a] l.6. de oper. Spiritus sancti cap 10.
[b] ibid. lib. 5. cap 7.
[c] lib.6.cap.9.
[d] lib.2. in Ionnem cap 3.

Romæ lingua & dominatu; apud Aduersarium sordet manifesta falsatione. Nam illud *Pontificum eius*, vertit Gallicè *de ces Pontifes:* quo pacto SS. Petrus & Paulus denominantur Romani Pontifices. Vertendum verò fuerat *de ses Pontifes*, quia Rupertus apertè agit de Romanis Pontificibus Constantinum subsecutis, quos ait latiùs spiritualiter exindè dominatos, quàm Cæsares dominati essent temporaliter. Itaque vnius literæ mutatione, Aduersarius Ruperti sensum peruertit. Vt videas rectè monuisse SS. Basilium [a], atque Chrysostomum [b], post Origenem [c], etiam literas & apices, ac syllabarum minutias, permagni esse in sacris momenti.

a lib. de Spir. sanct initio.
b hom. 15. 18. & 21. in Gen.
c homil. 2. in Ierem.

5 S. Maximum allegat item pro se Aduersarius, quia vocauit hos SS. Apostolos *Regni Christi Principes*, siue *Principes omnium Ecclesiarum*. Id quod etiam ait Laurentius Iustinianus. Sed Ecclesia quosuis Apostolos vocat *Ecclesiarum Principes:* neque tamen omnes agnoscit pro summis capitibus. Disertè verò S. Maximus [d], supremam in Ecclesia authoritatem soli Petro assignat. Paulo autem adscribit vbertatem scientię, quàm vtcumque dici posse *clauem scientiæ* affirmat: vt posset dicere, Sanctum quoque Paulum claues accepisse.

d homil. 5. de Apost.

Quoad Hilarium Arelatensem, quem in eandem cum Maximo sententiam adducit Aduersarius, prætereundum non est, hallucinatum esse hominem tantam in Patrum lectione peritiam suo iudicio adeptum, cum ait, deberi Hilario Arelatensi Præsuli, hosti infensissimo semipelagianorum, libros illos insignes *de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseuerantiæ*, quos S. Augustinus à Prospero, & Hilario interpellatus conscripsit. Non ita est; Imò S. Hilarius fuit præcipuus è Gallis illis semipelagianismi fautoribus, & D. Augustino obstrepentibus, vt euidenter ex ipsa Prosperi, & Hilarij Epistola probaui, purgans Valerianum Cemeliensem [e]. Et apertè quoque

e cap. 4. nu. 2.

idem habetur ex subiunctione S. Hilarij ad Prosperum. Nam S. Hilarius, vt ex ea Epistola liquet, iam tunc erat Episcopus Arelatensis, tantæ autem Sedis Antistes, non fuisset subiunctus Prospero, quem Gelasius & omnes veteres nunquam Episcopum vocant, sed duntaxat Religiosum virum. Ago de Prospero S. Augustini partiario, & Cassiani impugnatore: quamuis alios fuisse Prosperos Doctores Sanctos, Episcopatum Regij in Æmilia, & Regij in Gallia insignes, non eo inficias. Sed hæc aliàs.

6 *Principatui* de quo hactenus, affinis est *primatus*, quem Aduersarius S. Paulo vendicat ex Nazianzeno, Chrysostomo, & Iacobo Cardinale. Nazianzenum allegat, quia dixit de S. Paulo [a], quod fuit primus post Christum, πρῶτος ἀπὸ Χριστοῦ. Hìc profectò Aduersarius frontem attriuit. Nam verba Nazianzeni latinè expressa, tantùm ferunt, Paulum primum post Christum, non abnuisse fieri anathema pro fratribus. Vbi fides? vbi pudor hæc allegantis, & vt fucum augeret, Græcas voces quasi maiore emphasi grauidas, referentis pro primatu S. Pauli in Ecclesiam? Nec maiori fide adduxit Chrysostomum, quia dixit [b], Paulum ex nouissimo factum primum ἐξ ἐσχάτου πρῶτον. Græca sententia integrè reddita, omnia alia à scopo Aduersarij habet Παῦλος (inquit Chrysostomus) ὁ ἐξ ἐσχάτων πρῶτος, ὁ ἀπὸ ἐκτρωμάτων τέλειος. Vossius Latinè sic ista vertit: *Paulus ex nouissimis primus, ex abortiuis perfectus vir.* Comparatio hæc est, non Pauli cum Petro, sed Pauli cum nouissimis, idest post Christi ascensionem vocatis, & abortiuis Apostolis: idest supra numerum duodenarium allectus. Vulgò enim ex vsu Romano, vt est apud Suetonium in Augusto [c], sic allecti dicebantur *abortiui*. Eaque ratione Apostolus Cor. 15. se abortiuum dixit iuxta Baronium [d]. Quanquam quia Paulus ad Græcos tunc scribebat, atque adeò ad Romanas formulas non alludebat, verosimilius est, quod ad eum

[a] orat. 1.
[b] homil. in SS. XII. Apostol.
[c] cap. 35.
[d] anno 44.

eum locum insinuat Chrysostomus, Paulum scilicet se dixisse abortiuum, quia extra tempus natus erat, Christo Patre iam in cœlum digresso. Inter hos ergo nouissimos & abortiuos, primus à Chrysostomo dictus est Paulus; non autem in comparatione ad Petrum, quasi dixisset Chrysostomus, *Paulus primus est omnium*; qua ratione, etiam S. Petro præiret.

7. Iacobus Cardinalis S. Georgij, Caëtanus, quem pro se adducit Aduersarius, tanquam in actu signato adstipulatum primatui S. Pauli, malè prorsus allegatur. Vocat ille quidem [a] SS. Petrum & Paulum, *surgentis bases Ecclesiæ*. Sed hoc quantumuis ab Aduersario vrgeatur, nihil ad rem facit. Ad rem præsentem esse videtur, quod maximè vrget Aduersarius ex hoc authore, aptante Responsorium Ecclesiasticum de Agnis nouellis fontes adeuntibus, ad hos SS. Apostolos; quos *& fontes* vocat, *& Religionis apices, fidei Conditores, authoritatis præduces, Vrbis Compatronos, eiusdem loci primatu triumphantes*. En Pauli primatum. Triumphum hìc sibi canit Aduersarius: sed ridiculè. Nam ibi scriptor admodùm horrens & hispidus; non agit de primatu personarum, sed de primatu siue præcellentia loci, siue vrbis ad quam diuinitus missi erant, mortem passuri: Sensusque est, Sanctos hos Apostolos, eodem die ac loco orbis vniuersi primo, passos esse martyrium. [Sub eiusdem (inquit) Iudicis seruitio, eiusdem lucis alacritate, eiusdemque loci primatu, Romam diuini nutus radiante fulgore missi, roseis redimiti laureis, triumphauere.] Cautè verò dissimulauit Aduersarius, quod idem author [b], disertè soli S. Petro tribuit primatum. Locus est & styli scabritie, & mendositate Codicum obscurus. Sed mens authoris est clara. [Congruè (inquit) eximij Petri & Cepha insigne precantur decus. Enim verò ista fidei origo, suæque fundamentum Ecclesiæ . . . . à Christo

[a] lib. de Iubileo.

[b] cap 11.

caput erectum est. Rursumque ligandi quidcumque soluendique vberrimum posse à Deo in successionem concessum, transfactumque in eius persona, quis ambigat? At detestabile prorsus ingratum esse. Cœterum non tam Apostolorum præcipuus authoritate, quàm iure merito, martyrijque seueritate, ac insuper præpollentis Romanæ Ecclesiæ fastigij proponas, ne inter Cerauniarum fluctus procellis absorbeatur nauis ipsius refugij tutamen præsidiumque. Decet itaque Pastor Ecclesiæ domum tuam sanctitudo, & Coapostoli Pauli laudatio.] Hinc liquet, quàm hìc Author non stet ab Aduersarij partibus.

8 Nomenclatio *capitis* ex qua prætereà Aduersarius pro summo S. Pauli Pontificatu argumentatur, refertur ab eo ex S. Cyrillo Hierosolymitano [a], SS. Petrũ & Paulum bina ex æquo Ecclesiæ capita statuente. Ait enim Πέτρος καὶ Παῦλος παραγινόμενοι ἡ Ἐκκλησίας προστάται. Quæ voces Aduersario sonant, *Capita Ecclesiæ ex æquo, Petrus & Paulus*. Hoc verò est Græca fide agere, & illudere Lectoribus Græcè minùs peritis. Nam S. Cyrillus aliud noluit, quàm hos SS. Apostolos esse in Dei Ecclesia antesignanos, Petrum quidem, vt ea ipsa catechesi ait, quia claues cœli accepit, Paulum verò, quia in tertium cœlum sublatus, didicit arcana verba. Fuit ergo vterque in Ecclesia προστάτας, hoc est *eminens*, tamen solus Petrus summa Pontificia potestate est instructus, tanquam *Prælatus Apostolis ipsis; & regni cælorum clauiger*, vt alia Catechesi loquitur S. Cyrillus [b]: quem proindè Aduersarius ex suo capite confinxit S. Paulum pro Ecclesiæ capite habuisse. Parùm aptè prætereà, imò planè incongruè Bedam Aduersarius in eandem sententiam profert, quia sic est locutus. [Roma per summos Christi Apostolos, totius Ecclesiæ caput eminet eximium.] Hoc verè dictum est, quia in eo coniuncto inuoluitur S. Petrus.

[a] catech. 16.

[b] catech. 17.

[c] serm. de S. Benedicto.

Præ-

Præterquàm quod ibi vox *Capitis* solam designat præcellentiam, quæ verè magna Romæ accessit à S. Paulo.

9 In illis Patribus magnam vim facit Aduersarius, quos ait coæquasse S^s. Petrum & Paulum. In quam rem argumentatur ex S. Ambrosio, Augustino, Chrysostomo, Oecumenio, atque Primasio. Si enim sunt æquales Petrus & Paulus, sanè sicut Petrus fuit summus Pontifex noster, ita & Paulus. Verùm æqualitatem in dignitate Pontificia, nemo Patrum prædictorum statuit inter hos SS. Apostolos. Ac primùm S. Ambrosius [a] non allegatur cum fide. Agebat S. Ambrosius de Barnaba & Paulo, præfatusque vtrumque fuisse à sancto Spiritu delectum in Apostolum nationum, concludit de Barnaba. [Itaque Spiritus sancti electus imperio, quod ei ad omne redundat insigne meritorum, non fuit tanto indignus Collegio. Vna enim gratia fulgebat in his, quos spiritus vnus elegerat. Nec Paulus inferior Petro, quamuis ille Ecclesiæ fundamentum, & hic sapiens architectus, sciens vestigia credentium fundare populorum. Nec Paulus, inquam, indignus Apostolorum Collegio, cum primo quoque facilè conferendus, & nulli secundus. Nam qui se imparem nescit, facit æqualem.] Manifestè Ambrosius & Barnabam & Paulum æquiparat Petro, quoad munus Apostolatus, seu quo ad gratiam disseminandi in Gentibus Euangelij. Et hæc est vna illa gratia, quàm in his omnibus fuisse ait, quia eos spiritus vnus elegerat. Electi autem à Spiritu sancto fuerant ad opus prædicationis æquè ac Petrus, qui tamen solus erat à Christo electus Pontifex summus.

[a] *l. 2. de Spir. sanct. c. 12.*

10 Nec aliud ferunt, quæ Aduersarius addensat ex crediti Ambrosij (reuera Hilarij Diaconi) Commentario in S. Pauli Epistolas. Eius verba sunt in Epistolam ad Galatas [b]. [Paulus gratiam primatus sibi soli vendicat concessam à Deo, sicut & soli Petro concessa est inter

[b] *ad cap. 2.*

Apo-

Apostolos.] Idem. [Petrum solum nominat & sibi comparat, quia primatum ipse acceperat ad fundandam Ecclesiam: se quoque pari modo electum, vt primatum habeat in fundandis Gentium Ecclesijs.] Idem. [Plena authoritas Petro in Iudaismi prædicatione data dignoscitur, & Pauli perfecta authoritas in prædicatione gentium inuenitur.] Rursus. [Quis eorum auderet Petro primo Apostolo, cui claues regni cœlorum Dominus dedit, resistere; nisi alius talis, qui fiducia electionis suæ, sciens se non imparem, constanter improbaret, quod ille sine consilio fecerat?] Idem author in Epistolam posteriorem ad Corinthios [a], inducit Paulum dicentem, se nullo Apostolo, atque adeò etiam Petro esse inferiorem. Id ipsum habet Primasius in cap. 2. ad Gal. sed expressiùs creditus Ambrosius ad illud 2. Cor. 11. *quis infirmatur*, cum addat, Paulum agnouisse, se minorem alijs non fuisse in dignitate, eosque in prædicatione & signis æquasse, tempore solo posteriorem. Sic enim paraphrasticè expressit Aduersarius, quod in illo Commentario minùs commodabat causæ susceptæ. Cœterum hæc loca tanto studio ex authore lubricæ fidei corrogata, nihil planè ad rem nostram faciens continent, si attentè expendentur. Quæritur enim de Pauli ac Petri æqualitate, quoad primatum Pontificium in totam Ecclesiam iure ordinario regendam, quem hìc author disertè agnoscit esse soli S. Petro tributum, vt primo loco est allegatum. Quæcumque autem postea adducuntur, pertinent ad primatum prædicationis in gentibus, vt author loquitur; idest ad gratiam prædicandi diuinitùs Paulo non minùs quàm Petro concessam; de quo primatu non agitur. Et in eo verum est, Paulum non fuisse imparem, aut inæqualem Petro, alijsue omnibus Apostolis: quia hæc dignitas Apostolatus, omnibus immediatè à Christo obtigit, & cum eadem vniuersalitate;

[a] cap. 11.

quod

quod sufficit ad aliquam æqualitatem,& ad negandum, fuisse Paulum ea in parte Petro inferiorem,aut minorem; quamuis deesset omnimoda æqualitas ob subordinationem & Pauli & aliorum Apostolorum ad Petrum; & ob extraordinariam tantùm potestatis possessionem in cęteris,ordinariam in solo Petro.

11 Eadem porrò opera expedita manēt, quæ ex alijs Patribus in eandem sententiam proferebantur: vt quod S.Augustinus ait [a], Petrum & Paulum ambos à Deo ditatos honore vno,etsi Petrum priorē. Vbi manifestè agit de vocatione ad Apostolatum. Nec aliud voluit Chrysostomus [b], eandem Paulo prærogationem, ac Petro tribuens; quamuis cœteroqui solum Petrum fuisse vniuersalem Ecclesiæ Pastorem, expresè non semel docuerit Chrysostomus, vt benè notauit Matthæus Caryophilus scribens contra Gerganum [c], & Sixtus Senensis in Bibliotheca [d]. Præter cœtera verò illustria in hanc rem Chrysostomi loca [e], placet quod expendens promissum Christi de ædificanda Ecclesia supra Petrum,vocat eum Ecclesiæ caput, atque Pastorem vniuerso terrarum orbi præpositum. Et alibi [f] vocat Apostolorum Principem,ac verticem ipsius cœtus, idcircò à Paulo aditum. Idem denique cū Chrysostomo quoad SS.Petri & Pauli æqualitatem voluit Oecumenius [g], qui item adductus est ab Aduersario.

12 Extricantur eodem modo, qui dixerunt, vel datas esse S.Paulo claues,sicut datæ sunt S.Petro,vel S.Paulum esse collegam, & socium S. Petri. Sed qui dixerunt vtrumque accepisse claues, vt SS. Chrysostomus [h], & Maximus [i] agunt, ille quidem de clauibus, prout sunt datæ omnibus Apostolis, nec aliud ferunt quàm Apostolicam dignitatem; quo sensu Christus claues omnibus communiter Apostolis detulit, sed non ea singulari ratione qua concessæ sunt Petro, sigillatim. Maximus verò

[a] *serm. 25. de Sanctis.*
[b] *homil. 1. in ad Rom. & in cap. 1. ac 2. ad Galat.*
[c] *ad blasphemiam 31.*
[d] *lib 6. annot. 2. 6. & 221.*
[e] *homil. 55. in Matth.*
[f] *homil. 87. in Ioan.*
[g] *in cap. 19. Actor.*
[h] *in cap. 1. ad Galat.*
[i] *hom. de Apostol.*

verò claues Paulo concessas, accipit de vbertate scientiæ, cuiusmodi claues non faciunt ad hoc institutum. Iam qui Paulum Petri collegam dixit Chrysologus [a], aliud noluit, quàm asserere Petrum habuisse Paulum pro adiutore ac socio, qualis denominatur Titus per cōparationem ad S. Paulum, cui sine dubio erat inæqualis. Sanè non rarò Episcopi quicumque, dicuntur Collegæ Romani Pontificis (vt benè notauit Pamelius[b] ex varijs locis S. Cypriani, & Remundus Rufus impugnans Molinæum [c].) Neque tamen propterea æquiparantur Pontifici Romano. Quin etiam in Concilio Carthaginensi [d], quatuor Presbyteri dicuntur *Episcoporum Collegæ*. Num idcircò Presbyteri, pares Episcopis de Concilij illius sententia. Perspicua ergo est mens Chrysologi, qui tantùm agit de societate S. Pauli cum Petro in prædicatione, & plantatione Euangelij, non autem de æqualitate in primatu. Obseruāda porrò hoc loco est, Aduersarij in allegando Chrysologo, mala fides. Refert enim Chrysologum dixisse, Christum adiunxisse Petro socium Paulum, in munere vniuersali, omnes suos agnos, & omnes suas oues pascendi: & primatum Apostolorum vtrique esse concessum. Hæc in solo Codice quem Aduersarius habuit apud Chrysologum leguntur. Nam vera Chrysologi verba, sunt ista tantùm. [Oues suas Petro, vice sua vt pasceret, ad cœlum remeaturus commendat: *Petre*, inquis, *amas me? Pasce agnos meos*. Istis agnis Collega Pastoris Petri, Paulus, piè pastu plena lactis vbera porrigebat, dicendo: *Lac vobis potum dedi, non escam.*] En quam ista ab ijs discrepant, quæ falsò Aduersarius ex Chrysologo allegabat.

a serm. 6.
b ad epist. 4.
c pag. 110.
d cap. 35.

13 Pertinent quoque ad hanc primam seriem, qui dixerunt SS. Petrum & Paulum: *Fundatores esse Ecclesiæ, & Orbis Magistros, ac Patres & Indices*; quæ omnia Aduersarius arripit pro argumentis summi Pontificatus

S.Pau-

S. Pauli ambos *fundasse Romanã Ecclesiam* dixit Dionysius Corinthius. Vniuersaliùs S.Maximus, dixit eos fuisse *fundatores Ecclesiarum:* idemque ait, hos SS. Apostolos fuisse fidelium Patres, ac humani generis Iudices: Sed quod S. Paulus cooperatus sit fundationi Romanæ Ecclesiæ, prædicando Romæ Euangelium, & multos ad Christum aggregando, non sufficit ad vendicandam ei dignitatem Capitis Ecclesiæ. Cœtera attributa quæ retuli, de omnibus passim Apostolis dicuntur: sunt enim Patres nostri, & vt est in Hymno Ecclesiastico, *Cæli iudices*, ac Magistri Orbis, quorum doctrina exundauit per orbem, ita vt omnis terra, doctrina eorum sit repleta. Neque tamen omnes Apostoli, idcircò censentur capita Ecclesiæ. Sanè D.Chrysostomus, in horum SS. Apostolorum encomio, quo illud magisterium orbis totius per errorum depulsionem, & Doctorum omnium instructionem ambobus tribuit, peculiariter tamen solum Petrum vocat, *fidei Orthodoxæ principium, & magnum Ecclesiæ Sacerdotem, ac necessarium Christianorum consiliarum*. Paulum autem non celebrat, nisi vt insignem præconem veritatis, cui eatenus concreditus sit orbis vniuersus, vt eum docendo ad Christum adduceret, illucens tanquam Sol sapientiæ, orbi vniuerso, vt egregiè de eo alibi philosophatur idem Chrysostomus [a].

[a] *homil. 18. in ad Rom.*

14. Excutienda sequuntur testimonia Patrum spectantia ad alteram seriem, qua scilicet quædam dicuntur de Romanis Pontificibus per ordinem ad S.Paulum, ex quibus videtur inferri S. Paulum fuisse caput Ecclesiæ. Eiusmodi est, quod aliquando legitur, Romanos Pontifices dictos esse *Vicarios SS. Petri & Pauli*, aut *successores horum Beatorum Apostolorum:* vel quod dicitur ab aliquibus Patribus, *Sedem Romanam esse sedem SS. Apostolorum Petri & Pauli.* Ex his omnibus argumentatur Aduersarius in rem suam.

Titulum *Vicarij SS. Petri & Pauli*, retuli ex varijs in Onomastico, vbi etiam exposui, quid in ea locutione sonet vox *Vicarij*, nempè *suffectum*, & *successorem*. Eum *Vicarij* titulum Aduersarius ex Luitprando [a] refert, itemque ex Augustino [b], quem ait lib. 1. de consensu Euang. cap. 10. asserere suo tempore solitum Christum pingi astantibus hinc inde Petro & Paulo, *tanquam duobus Christi locum tenentibus Generalibus, & duobus Vicarijs per quos regnat in Ecclesia vniuersa, & omnes populos dirigit; ac per quos in ipso nexos, consequenter membra connectit, & format totũ corpus Ecclesiæ.* Quid clariùs pro S. Paulo Ecclesiæ capite? Sed obseruandum est, hæc non esse D. Augustini verba, sed esse additamentum Leuiathan. Diuus quidem Augustinus refert eo loco, Christum pingi solitum medium inter SS. Petrum & Paulum: indeque ait delusos esse quosdam fabulinos, qui librum commenti à Christo conscriptum, addiderunt, Christum eum librum destinasse duobus lateri suo semper adhærentibus discipulis, Petro & Paulo; quasi quia pingebantur ad Christi latera, fuissent Christo maximè familiares. Non plura ibi de his Sanctis D. Augustinus. Itaque reliqua, quæ adduximus, sunt assumenta Aduersarij, falsò attexta D. Augustino.

[a] 1. histor. c. 8.
[b] lib. 3. c. 44.

15 *Successores SS. Apostolorum Petri & Pauli*, leguntur dicti Romani Pontifices à SS. Hieronymo, & Epiphanio, nec non ab Eusebio, & Primasio, & S. Bernardo, ac Vincentio Lyrinensi vocante Sedem Apostolicam, successionem Apostolorum. Verùm Hieronymus, tantùm dixit, Damasum honore esse secutum Apostolos. Quod facilè exponi potest, quia in eodem solo, vtriusque Apostoli laboribus exculto, ac proindè erga eos grato & honores vtrique rependente eximios, honorem ipse quoque præcipuum tãquam implens Sacerdotij sui nomen, & duplici honore dignus consequebatur. Potest etiam

ea

ea locutio, exponi per syllepsin, qua numerus multitudinis pro singulari numero ponitur; ita vt non dicatur Damasus honore secutus Apostolos, nisi quia secutus est in Pontificio honore S.Petrum. Eusebius & Epiphanius, eatenus Romanos Pontifices vocant SS. Petri & Pauli successores, quatenus contexentes seriem Romanorum Pontificum ad sua vsque tempora continuatam, primo loco, & in illius seriei fronte statuunt SS.Petrum & Paulum, hisque successisse aiunt posteriores Pontifices. Signantur item varia loca, quibus dixit Eusebius, hunc aut illum fuisse sextum, vel septimum Romanum Episcopum post Apostolos. Sed hoc postremum non vrget nos. Potuit enim quispiam esse Episcopus eo numero post Apostolos, quamuis vterque Apostolus non esset is, cui succedebat, sed solus S.Petrus. Nihilominùs enim is, qui talem locum in serie Episcoporum Romanorum tenebat, erat sextus ab Apostolis, vel post Apostolos: idest erat sextus, qui ei solio insidebat, ex quo SS. Apostoli è vita emigrarunt. Itaque hæc loca non moror.

16 Priora verò quibus disertè aliquis dicitur successisse SS. Petro & Paulo, vel quibus fertur S.Paulus fuisse Romę Episcopus cum S.Petro, quod habet disertè S.Epiphanius [a], vrgentur maximè ab Aduersario post M.Antonium de Dominis: è quo non hoc tātùm, sed & multa alia deprompsit. Est qui eum locum neget esse S.Epiphanij, idque probet, quia ibi Epiphanius ait, quandam Marcellinam multorum Romæ sub Aniceto corruptricem, ad se venisse. At quomodò potuit ad Epiphanium venire Marcellina, tot sæculis antegressa Epiphanium, quandoquidem sub Aniceto multos Romæ corruperat? Sic ratiocinatur doctissimus, & de bonis literis, ipsaque Ecclesia benè meritissimus Habertus [b]. Nec licet causari deprauatam Cornarij prisci Interpretis versionem. Tametsi enim verissimum est, Cornarium fœdè admodùm

[a] *hær. 27.*

[b] *lib. 2. cap 6. nom. 7.*

tractaſſe S. Epiphanium, vt non iam eius Interpres, ſed Lanius & Corruptor audire debeat, de quo meritò expoſtulat Matthæus Galenus in opere de Sacrificio [a], & Iacobus Billius [b]. Tamen Græcus Codex quem adducit Habertus, ita habet vt relatum eſt. Omnino tamen videtur irrepſiſſe mendum in Græcum Codicem Epiphanij, & expreſſam inde Latinam verſionem. Nam editio Epiphanij Latina, ex Iacobi Billij Græcè doctiſſimi obſeruationibus recognita, non habet, *Marcellina quædam ad nos aliquando venit, quæ Aniceti Romæ Epiſcopi tempore pleroſque labefactauit* (quæ ſanè verba nulla ratione in S. Epiphanium quadrare poſſunt;) ſed habet hoc modo. *Peruenit equidem iam ad nos fama, quomodò Marcellina quædam à Carpocratianis decepta, multos corrupit, temporibus Aniceti*. Quo pacto, locus ille non eſt cur abiudicetur S. Epiphanio, & alteri antiquo, cuius nulla præceſſit, aut ſubſecuta eſt mentio, adſcribatur. Nec enim ſolet S. Epiphanius tacitis authoribus laureas eorum decerpere, & operi ſuo intexere. Quanquam verò is locus eſſet alicuius antiquiſſimi, & Aniceto æqualis, Epiphanio tamen eſt probatus, & enodandus eſt; quod varij variè præſtiterunt. Qui dicunt Epiphanium dixiſſe tantùm, quod Paulus fuerit in vrbe Roma Epiſcopus; (quod potuit verum eſſe, quamuis nō eſſet Epiſcopus Romanus) non euadunt difficultatem; Nam nihil aliud reuera eſt, Græcè, *eſſe in Roma Epiſcopum*, quàm eſſe Epiſcopum Romanum. Sicut Sophronius lib. de Scriptoribus Tertulliani caſum deſcribens, ait eum eſſe euerſum, *φθόνῳ καὶ προπηλακισμοῖς τῶν κληρικῶν τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας*, quod D. Hieronymus dixit, *Romanæ Eccleſiæ Clericorum inuidia, & contumelijs*. Vt planè liqueat, Sophronium latina S. Hieronymi ſolitum græca facere (vt habetur ex Epiſt. 134. S. Hieronymi, & ex Scriptorum Catalogo) pro eodem habuiſſe Græcè *ἐν Ῥώμῃ*, ac ſi latinè dictum eſſet, *Romæ*. Dein-

[a] *cap 16.*

[b] *lib. 1. obſeru. ſacrif. cap. 18. & 35. & lib. 2. cap. 3.*

Deindè ibidem à S.Epiphanio, eodem modo Petrus dicitur fuisse in Roma Episcopus, quo id de Paulo dicitur. Sicut ergo hoc non obstat verò primatui S.Petri, ita neque primatui S. Pauli. Ad hæc alibi in recensione Episcoporum Romanorum, vterque dicitur egisse Romæ Episcopum.

17 Mihi in Prolegomenis ad Coronam Auream supra mithram[a] visum est, Paulum dictum esse Romæ Episcopum, quia verè Romæ Episcopalia munera obijt: quamuis impedibiliter à S.Petro, & cum subordinatione ad eum. Quis enim dubitet, quin Paulus Romæ degens, & totus in illius agri cultura, quæ sunt Episcoporum munia obierit, manus imponens, cum ad confirmandum, tum ad inaugurandum in Sacerdotes, & aliorum locorum Episcopos? Poterat enim Romæ, etiam præsente, dummodò non obsistente Petro, eadem sua extraordinaria potestate vti, qua alibi fungebatur. Hæc ergo munia Episcopalia Romæ obiens Paulus, potuit dici Romæ Episcopus; non quod esset Episcopus Vrbis Romanæ, sed quod Romæ degens, esset Episcopus; quamuis absque sede determinata, vt Petrus Damiani considerauit, negans eum affixum fuisse vlli sedi, vt posset quaquauersum excurrere, & zelo quo flagrabat aliquatenus omnibus sedibus præsidere. Non dico Petrum habuisse Paulum pro Coadiutore, in eo sensu in quo Linus, Cletus, ac Clemens, dicuntur à multis fuisse Coadiutores S. Petri adhuc superstitis; quia Paulus longè alia ratione erat Romæ, quàm tres prædicti.

18 Aio igitur, Paulum tacito saltem Petri assensu, vsum esse Romæ Episcopali sua authoritate, inclusa in Apostolatu, & eatenus dici potuisse *Episcopum in Roma*, quamuis non esset Episcopus Romanus. Et eam ob caussam, quia scilicet strenuè cooperatus est Romæ S Petro, in muneribus etiam Episcopalibus & Apostolicis, annu-

me-

[a] prænotat. 4.

meratum esse Romanis Pontificibus cum S.Petro; præsertim cum series Romanorum Episcoporum fidei Catholicæ attestantium, per continuatam sanæ doctrinæ ad longa tempora successionem ostentatur Hæreticis, tanquam signum veræ Ecclesiæ: quod faciunt sæpè Patres, ac Hæresologi. Optimè S.Irenæus [a], & Optatus [b], nec non S.Augustinus [c], in Psalmo contra partem Donati, & libro contra Epistolam Fundamenti, & Epistola ad Generosum [d]. Optimè item Tertullianus [e], ac S.Epiphanius [f]. Plura in hanc rem Doctores, cum tractant notas Ecclesiæ, & benè etiam Campianus [g]. Tunc ergo opportunissimum est, hæreticis ostentare S.Paulum, cuius fulgor tantus est in Ecclesia Dei, vt comprobatorem, & suffragatorem doctrinæ sanæ à S. Petro, & per manus ab eius successoribus acceptæ. Idque præsertim spectabat in ea Romanorum Pontificum enumeratione, admisso S.Paulo, Epiphanius; cuius proindè verbulum huc faciens, accipiendum est quasi in palæstra dictum, vt puncto præcedenti [h] cum S.Athanasio loquebamur. Nec est exigendum ad rigorem corticis vocum, sed attendendus scopus loquentis, eique aptanda vocum notio. Quibus ita constitutis locus Epiphanij in quo M.Antonius de Dominis, & eius asseclæ tantoperè exultarunt, casso impetu cadit.

a lib.3.cap.3. *b lib.2.* *c cap.4.* *d epist.165.* *e l. de præscr. c.32. & l 3. in Marcio.* *f hær.27.* *g ratione 10.* *h cautione 1.*

19 Quanquam etiam si gratis darem, S.Paulum fuisse Vrbis Romæ Episcopum, non haberet Aduersarius intentum. Volo hoc gratis dare, & non concedere, quod putò falsum: quia nullus talis Episcopatus S. Paulo tribuendi titulus affulget: non enim ex cessione S. Petri, qui vsque ad mortem eam cathedram constãter tenuit. Neque per allectionem ab eodem S. Petro factam, quia Romanus Pontifex, quamuis eadem cum S.Petro potestate polleat, censetur non posse asciscere sibi aliquem in Coëpiscopum cum eadem plena Pontificia potestate

qua

qua ipse potitur, ac citra subordinationem, qua de re alibi. A fidelibus Romanis multo minùs potuit Pontificium nomen accipere S. Paulus. Dicere autem, quod à Christo acceperit, commentitium est, & voluntariè confictum. Non igitur fuit S. Paulus, Episcopus particularis Romanæ Ciuitatis: sed quamuis id darem, non admitterem propterea, Romanos Pontifices esse successores S. Pauli in Pontificia capitis Ecclesiæ dignitate: quia ius illud eaque potestas, est à Christo alligata S. Petro, & ijs ad quos ipse tanquam ad successores legitimos eam transmisit. Soli enim Petro dictum est, *Tibi dabo claues: & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & pasce oues meas*. Cumque claues illæ, ac fundamentaria suppositio, & pastio, essent necessariæ quamdiù Ecclesia hìc militabit, intelligitur Christus qua fuit prouidentia, illarum suarum vocum energiam, vltra S. Petrum ad quosuis (vt ita cum plerisque Patribus dicam) *Sui temporis Petros*, transmittere voluisse, eo ipso, quod S. Petro substituerentur, qui per humanam conditionem non poterat hìc perpetuò degere, & viuere vsque ad mundi clausulam. Quantumuis ergo aliquis alius, quàm Sanctus Petrus (v. g. Sanctus Paulus) fuisset eo viuente Episcopus Romanus, dignitas Capitis Ecclesiæ, quæ continet ius successionis ad eandem potestatem, estque potestas ordinaria, non posset ei attribui; nec Romani Pontifices ea ordinaria authoritate potiti, dici possent eam aliundè transmissam habere, quàm præcisè à S. Petro, & per successionem ad eum.

20 Ex tam multis de hac successione ad SS. Petrum & Paulum, circa loca Epiphanij, quę eam ferre videbantur, expedita manent, quæ Aduersarius ex alijs minùs expresse locutis adducebat. Primasius vocauit Clementem *successorem Apostolorum*, vel per syllepsin, quia S. Petro successit eo ordine de quo accuratè Pamelius [a]: vel quia

[a] *ad libri de præscr. c. 32.*

quia ambobus Apostolis posterior fuit in cultura agri Romani: Quod autem inducit Paulum, dicentem se non esse Petro inferiorem, quia ambo erant ab vno in vnum ministerium ordinati, valet de ministerio prædicationis, non de pariformi regimine totius Ecclesiæ. S.Bernardus [a] Eugenium vocat *SS.Petri & Pauli successorem, ac Vicarium Apostolorum*, eodem sensu, de successione, & suffectione in excolenda Romana vinea. Et intererat. S. Bernardum ad Romanos rebelles Pontifici dantem eas literas, obiectu vtriusque Apostoli in quem iniuria Eugenio irrogata redundabat, terrere refractarios. Locus Vincentij Lyrinensis, quo sedem Romanam vocat *beatam successionem Apostolorum*, eodem modo expeditur, vel per syllepsin sæpè propositam & Scripturis perfamiliarem, vt supra monstraui.

[a] epist. 237. & 242.

21 Tandem varij Patres, vocantes Sedem Romanam *Sedem SS. Apostolorum Petri & Pauli*, vnde Aduersarius presidium suæ nouitati captat, adducti & expositi sunt in Onomastico. Aduersarius allegat eam loquendi formulam ex Theodoreto, Dorotheo Thessalonicensi, Drepanio, & Sarisberiensi. Omnes hi idem dicunt. Theodoretus S. Leoni gratulatus est, quod SS Petri & Pauli throno insedisset; id quod etiam Hormisdæ gratulatur Dorotheus, nec aliud habent Drepanius, ac Sarisberiensis. Sensus porrò est, quem in Onomastico dedi his vocibus *Sedes SS. Apostolorum Petri & Pauli*. Nempè dici sedem S.Pauli, quia in eius Ecclesiæ fundatione, & Sedis Petri collocatione in ea, plurimum laborauit, multos ad fidem prædicatione sua adducens. Itaque duplex series testimoniorum ex Patribus tanto studio aceruata ab Aduersario, disiecta manet.

22 In extremo agmine, annotandi sunt aliqui Patres ab Aduersario in eandem sententiam prolati, sed profectò extra rem. Eiusmodi est S.Ignatius, quem à se stare

con-

contendit, quia dixit S.Paulum fundasse Ecclesiam Antiochenam; vnde eruit, S.Paulum non modò fuisse fundatorem illius Ecclesiæ, quod vnum tribuit S.Ignatio, sed etiam fuisse Episcopum Antiochenum æquè ac S. Petrum, quod probat ex Bernaldo authore Apologetici [a] pro Gregorio VII. qui dicit S. Paulum correxisse Antiochiæ S. Petrum, *licet eiusdem Sedis Episcopum:* Nota τὸ *eiusdem Sedis*. Hoc Aduersarius rapit sibi; quasi sensus sit, vtrumque eadem illa sede potitum. Sed certè hoc est abuti patientia lectorum, nec secus eos habere quàm fungos. Quis enim non videt illum eiusdem Sedis (supple *Antiochenæ*, de qua actum erat) Episcopum, non esse S.Paulum, sed S.Petrum, cui videbatur à Paulo in ipsius Petri, veluti domo deferendum, nec ingerendam inurbanè reprehensionem in Ecclesia propria? Insulsè ergo & prorsus impertinenter, Aduersarius, Antiochenum S.Pauli Episcopatum omnibus retrò antiquis incompertum, nihilque reuera eius causæ commodaturum si admitteretur, inædificat illis Bernaldi verbis; *Paulus ipsum Principem Apostolorum, Antiochiæ, licet eiusdem Sedis Episcopum, liberaliter corripuit.*

[a] cap. 12.

23 Æquè appositè pro Romano S. Pauli Pontificatu adducit Aduersarius S.Irenæum; quia dixit SS. Petrum & Paulum Romæ prædicasse, & fundasse Ecclesiam Romanam. Hæ argumentationes quanti sint, frustrà docerem. Quid enim? Prædicarunt simul Romæ SS. Petrus & Paulus, simulque Ecclesiam illam erexerunt, aggregata ad Christum ingenti multitudine; (hoc enim est fundare Ecclesias, etiam priusquàm Episcopos accipiant, & hoc ipso modo SS.Petrum & Paulum fundasse Ecclesiam Romanam exponit Nicol.I. ad Consultum 92. Bulgarorum.) Igitur sicut S. Petrus est Rector totius Christianæ Ecclesiæ, ita & S. Paulus. Ne centum quidem boum paria simul iugata (vt alicubi iocatur Caetanus)

trahendæ ex eo antecedente huic consequentiæ, possent sufficere. Hac ipsa tamen accuratione argumentandi, Aduersarius adducit pro se Tertullianum, quia dixit Petrum & Paulum Euangelium prædicasse Romanis, & illis doctrinam profudisse cum sanguine. Nec maiori cum iudicio, allegat Dionysium Corinthium, quia dixit SS.Petrum & Paulum Romanorum & Corinthiorum Ecclesias fundasse: Et S. Maximum Taurinensem, quia eos appellat fundatores Ecclesiarum. Sanè quotquot primi fidem Christianam in aliqua regione plantarunt, dicũtur ibi plantasse, ac fundasse Ecclesiam. Et plerumque multi simul varijs locis eo modo fundant Ecclesias. Sicque iuxta doctrinam Aduersarij, Ecclesia supra quamuis hydram multiceps esset; nec tantùm semel biceps fuisset.

Paulinum adducit Aduersarius, quia dixit SS.Petrum & Paulum esse Medicorum Principes, id est præcellentissimos Medicos, curando ægro Orbis capiti opportunissimos. Quod quid ad rem? Nec illud magis appositè ex eo vrgetur, quod dixerit, Romam vtroque hoc Apostolo potentem: quod ad tutelam & patrocinium vrbis in qua vixere aliquamdiu, & denique obiere, est referendum. Eodem iure adducit Aduersarius S. Prosporum, tantum quia dixit SS. Petrum & Paulum reliquisse Romæ Ecclesiam vnam & pacatam. Et hìc quoque multa boum paria aduocanda sunt, vt inde trahatur hæc consequentia. Ergo S.Paulus est Caput Ecclesiæ. Idem esto iudicium de allegatione Ruperti, quia dixit SS.Petrum & Paulum esse Principes Apostolorũ, & Christianæ pietatis, ac nostræ in Christo militiæ Magistros, & fratres spirituales vnanimes, Romulo ac Remo discordibus oppositos; quæ omnia tam ad rem pertinent, quàm Auster ad Boream. Vt & illud, quod ex Fulgentio à me edito allegat; SS.Petrum & Paulum in suo ordine ac genere,

nere, inuicem sibi præstare in martyrio, tamque nexos esse, vt cum Petrus dicitur, Paulus non taceatur, & viciſſim. Hoc quid ad rem? Id ipſum de omnibus Apoſtolis dixere S.Chryſoſtomus [a], & S.Athanaſius collaudans S.Andream [b], ac Petrus Damiani agens de S. Bartholomæo [c], & Alexāder Monachus Encomiaſtes S.Barnabæ. Nemo tamen idcircò ſtatuit, omnes Apoſtolos, ita eſſe idem cum S.Petro, vt conſtituant cum eo idem caput Eccleſiæ vniuerſalis.

[a] *in laudat. S.Ignatij.*
[b] *oratione à GallETO edita.*
[c] *ſerm.* 1.

24. Manifeſta eſt egeſtas Aduerſarij in SS.Patrum pro ſua nouitate teſtimonijs, quæ tam pauca ad rem facientia proferre potuit, nec abſque obtorſione & niſu violento: cum nos è contrario, pro primatu ſolius S.Petri, abundemus dilucidis, ac per ſe fluentibus Patrum ſententijs. Cuiuſmodi ſunt illæ quibus aſſeritur, S.Petrum omnibus Apoſtolis, atque adeò ipſi etiam S.Paulo datum eſſe ſuperiorem, atque Rectorem. Et illæ quoque vbiuis proſtantes, quibus S.Petrus nulla facta S. Pauli mentione, ſtatuitur caput Eccleſiæ. Quod argumentum non eſt ab authoritate negatiua, ſed in re dogmatica omnino euincit non eſſe aliud quidpiam tale, vt ſupra monſtraui exemplo Triadis perſonarum diuinarum, ac ſeptenarij Sacramentorum, quæ non licet in pleniorem numerum diffundere, etiamſi nullibi expreſſum ſit in reuelatione, non dari aliquid aliud tale. Sufficit enim illud aliquid non eſſe expreſſum. Idem ergo eſt in hoc negotio: ac proindè non fuit, cur Aduerſarius deſpueret teſtimonia Patrum penè innumera, quibus tribuitur S.Petro primatus, nulla facta S. Pauli mentione, cum viceuerſa nuſquam reperiatur tributus S. Paulo Primatus, vel in ſpeciem, tacito S.Petro. Nam quod Aduerſarius in contrarium velut caput Gorgonis obiectat locum S.Bernardi [d] vocantis Eugenium *ſucceſſorem Pauli*, inanè prorſus eſt: cum ibi S.Bernardus alloquens Pontificem ex loco Pauli,

[d] *epiſt.* 237. & 250.

li, non potuerit S.Petrum immiſcere. Quod idem dicendum eſt de Petro Cluniacenſi cum vrgens Eugenium adhibito loco S. Pauli, ait ipſum Eugenium, qui vicem Pauli tenebat, exemplo Pauli abs ſe vrgeri ad omnium Eccleſiarum ſollicitudinem.

25 Itaque teſtimonia penè innumera, quibus S. Petrus Eccleſiæ caput ſtatuitur, tacito S.Paulo, planè euincunt ſolum S.Petrum (iuxta Patres) eſſe Eccleſiæ vniuerſæ Rectorem. Signarunt eiuſmodi teſtimonia ex omni ſeculo Chriſtiano, Scriptores duo; Carolus Franciſcus d'Abra de Raconis, Vaurenſis Epiſcopus, & Iſaac Habertus ex Eccleſiæ Pariſienſis Theologo, Epiſcopus Vabrenſis; ambo egregijs doctrinæ & virtutis ornamentis inſignes, qui ante nos hoc argumentum verſarunt. Poſſum equidem cum Origene [a] ex Ioſepho, ac Philone nonnulla de ſacro Pōtificis ornatu in rem ſuam mutuato, illud profiteri. [De his dixerunt quidam ante nos: & ſicut non decet aliena furari, ita conueniens puto, benè dictis alterius non abuti, fatentem.] Itaque omnia illa Patrum loca, quæ tanto ſtudio, atque iudicio Nobiles hi Scriptores ad hoc negotium collegerunt, mea ipſo quoque eſſe volo, ſed legenda apud eos.

[a] homil. 13. in Exod.

26 Pauca alia, quibus diſertè, & (vt loquuntur) in actu ſignato, ſolus S.Petrus, Rector Domus Dei, & Caput Eccleſiæ aſſeritur, hìc annotabo: parum ſollicitus de annotandis pluribus idem aſſerentibus, qui meminerim præclari moniti, quo Anaſtaſius Sinaita obſignat collectionem paucorum teſtimoniorum, quæ protulerat in veritatis Catholicæ confirmationem. [Eorum quæ ipſi exhibuimus, paucitas, nihil afferet impedimenti cupientibus pleniorem & honeſtam ſecum auferre ſatisfactionem. Vnius enim fide digni authoritas, quod à tali dictū ſit, nihil minùs reddit acceptabile, quā quæ à numeroſa multitudine sūt dicta: Idē enim in omnibus eſt ſpiritus.]

S.Gre-

S. Gregorius Nyssenus ea in SS. Petrum & Paulum laudatione, quam Gretserus è Viennensi Bibliotheca edidit, nec in nuperis operum Nysseni editionibus comparet, insigniter in hāc rem disserit. Nam agēs de S. Matthiæ suffectione in locum Iudæ per Petrum, sic habet. [Qualis Petrus, qui Coapostolorum electionem instituit, & ad parem sibi functionem euehit, quod nulli alteri, nisi soli Christo competere scimus? hoc enim omni honore, & dignitate eminentius est; & soli Petro ex omni mortalium numero hæc felicitas obtigit, quippè qui loco Christi, aliorum Dux & Princeps à Christo constitutus erat, eiusdemque locum erga alios tenebat; propter quæ nullus ex alijs Apostolis tanta admiratione dignus est, quanta Petrus. Quem enim alioqui, discipulorum omnium feruentissimum discipulum Christi nouimus, eum nunc loco & vice Christi Apostolis præfectum conspicantes, quo tandem loco reponemus?] Rursus inferiùs exponens retributionem trinæ eius confessioni repensam, ait. [Propter quæ hoc etiam honore super omnes alios affectus est; nam quibus Principibus non est venerabilior, quibus Regibus non augustior, quem sciamus locum Christi, & à Chisto, Pastorem & Doctorem omnium gentium vbique terrarum constitutum esse; quàm dignitatem in perpetuum seruat;] vtique in successoribus.

27 Neque dici potest, quod Aduersarius obtendit, hæc scilicet spectare comparationē Petri cum alijs Apostolis, non autem cum Paulo. Hoc inquam dici nequit; tum quia locutio est vniuersalissima, & excludens omnem alium; tum quia disertissimè ea ipsa laudatione Nyssenus, docet hæc omnia ad Paulum æquè ac ad alios Apostolos esse extendenda. Locum iam ex necessitate supra retuli, & nunc extorquet hoc negotium, vt eum repetam: Quod Aduersarius, qui toties & tam frequenter

ter

ter ingerit ac regerit eadem loca, non poterit improbare. Præfatus ergo ibi Nyssenus, factam Petro retributionem, consequenter ad professionem trinam amoris, vt Petri decorum cum Pauli ornamentis de quibus prælocutus fuerat contentionem instituat, ait. [Ex quo (ex trina confessione) ea dignitas Petro venit, qualis nulli alteri. Et consultissimum fuerit, hanc gratiam & honorem illum excellentissimum cum nullo alio comparare velle. Et licet Paulus ad Christum in cœlum ascenderit, vt disceret, quæ discere, & alios docere decet, attamen Petrus eundem iam cœlo delapsum præsentem habebat, & quæ facienda essent, & quæ non, exponentem, sibique ouium præfecturam tradētem, coram audiebat.] Agnoscit manifestè Nyssenus, Petrum Paulo fuisse superiorem, & ei distribuisse partem ouium Christi, quarum curam haberet; assignando scilicet oras quas priùs lustrare instruendo Euangelio oporteret. Mox item instituta disputatione de æqualitate horum Sanctorum, cum præmisisset, hinc Petrum, hinc Paulum, alteri præcellere, concludit. [Etsi æqualitatem constituimus, attamen non dicimus, quod singuli sint caput omnium, quod meritò posuimus, & asseruimus, &c. An non sufficit omnis contradictionis expers Dominica sententia, quæ Petro primas in omnes concessit?] De Nysseni mente in præferendo S. Petro, & alijs discipulis, & Paulo, non est relictus ambigendi locus.

28 S. Hieronymus disertè S. Petrum statuit *maiorem*, ac præcessorem, & Principem, respectu S. Pauli [a]. Id quod etiam habet S. Augustinus [b], extollens humilitatem S. Petri, passi se corrigi à minore; nec simulatè, sed seriò id vult gestum. At S. Hieronymus (quod nunc nostra non refert) ne Paulus dicatur arroganter egisse, superiorem suum reprehendendo, vult eos ex composito prudenter simulasse dissidium. Poteſtque eodem flecti S. Cy-

[a] epist. 89.
[b] epist. 19.

S. Cyrillus [a], qui respondens Iuliano eam Apostolorum dissensionem obijcienti,& Petrum à Paulo reprehensum damnanti, vocat rem ab eis gestam, *artificiosissimam dispensationem*,quę etiam videtur fuisse Philonis Carpathij sententia, ad illud Cant. *filij matris meæ:* dicentis, eam fuisse *sanctam & honestam pugnam*. Non fuissent autem tantoperè solliciti SS. Patres, de modo purgandi prætensam S. Pauli arrogantiam, si credidissent S. Paulum non fuisse S. Petro inferiorem. Id quod multò magis dici potest de Clemente Alexandrino apud Eusebium [b], deque Dorotheo in Synopsi, qui eum Cepham quem S. Paulus reprehendit, negarunt esse S. Petrum, ne cogerentur admittere, S. Paulum in suum superiorem insurrexisse. Quorum omnium discussio apud Baronium [c] legi potest; & apud eos quos retuli agens de simulatione in rebus in Opere de Æquiuocatione [d]. Nunc satis est, omnes illos Patres, qui pro ea D. Petri reprehensione sunt solliciti, videri suffragatos autoritati S. Petri supra S. Paulum.

a lib 9 in Iul. in fine.
b 2. histor. cap. 12.
c anno 51.
d c.16.n.14.

29 Arnobius iunior [e], monstrans quanti apud Deum sit pœnitentia. [Ecce (inquit) Apostolo pœnitenti succurritur, qui est Episcopus Episcoporum; & maior gradus redditur ploranti, quàm sublatus est denegāti. Quod vt doceam, illud ostendo, quod nullus Apostolorum nomen *Pastoris* accepit. Solus enim Dominus Iesus Christus dicebat *Ego sum pastor bonus, me sequuntur oues meæ*. Hoc ergo nomen sanctum, & ipsius nominis potestatem, post resurrectionem suam Petro pœnitenti concessit, & ter negatus negatori suo hanc quam solus habuit tribuit potestatem, vt non solum recuperasse, quod amiserat, probaretur, verùm etiam, & multo ampliùs, pœnitendo quàm negando perdiderat, acquisisse.]

e in Ps. 138.

30 S. Bernardus splendidissimè [f] in hanc rem differit, agens cum Eugenio, quem ait longè differētiùs præ alijs Pa-

f lib 2. de consider. cap. 8.

Pastoribus nomen hæreditasse; eo quod alijs singuli sint assignati greges; ipsi verò, omnes sint crediti, in vnum gregem adunati, ita vt vni vnus subsit. Additque. [Hoc modo ouium, sed & Pastorum tu vnus omnium Pastor. Vnde id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolutè & indiscretè commissæ sunt oues?] Monstrat, omnes planè oues, nulla excepta, esse Petro commissas à Christo, quem ait committentem vni omnes oues, commendasse vnitatem: [Quia vbi vnitas, ibi perfectio. Reliqui numeri, perfectionem non habent, sed diuisionem, recedentes ab vnitate.] Itaque pro vna Ecclesia, eaque perfecta, vnus Pastor eminentissimus de Bernardi sententia institutus est S. Petrus, subiectis ei tanquam ouibus, alijs, etiam Apostolis, ne Sancto quidem Paulo excepto; quia vt ibi philosophatur S. Bernardus, Christus nihil distinxit, nihil excepit: Vbi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.

31 Author Latinus Catholicissimus, cuius sermones nomine Eusebij Emisseni, & Græci, & Arriani absurdè circumferuntur, errore non nouo, & apud Gratianum notando, similem argumentationem contexit [a], qua perspicuè S. Paulus Petro Pastori, vt ouis subijcitur. Tractans enim eam Christi ad Petrum allocutionem, *Pasce oues meas*. [Priùs (inquit) agnos, deindè oues ei commisit. Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oues: pascit filios, pascit & matres: regit & subditos & prælatos. Omnium igitur Pastor est, quia præter agnos & oues in Ecclesia, nihil est.] Viderit Aduersarius, an S. Paulus sit extra Ecclesiam. Nam si in Ecclesia, quantumuis sit Pastor, Petro subest, de huius authoris sententia, manifestè nixa Scripturæ.

[a] *serm. de S. Ioan. Euangelista.*

In hac clausula, accommodabo non incommodè ad rem præsentem illud Paciani [b] quærentis, paruam apud illos

[b] *epist. 1.*

illos cum quibus agebat, de Apostolicis viris, paruam de primis Sacerdotibus, atque Sanctissimis Doctoribus currere authoritatem. Dolet tot annosos Episcopos, tot Martyres, tot Confessores, aliter locutos, quàm illi tunc loquerentur, contemni. Hæc mihi quoque iusta est querela. Patres vniuersi, vt vt pauci omnino per obtorsionem manifestam aliò trahantur, solum S. Petrum habuere pro supremo Ecclesiæ Rectore, ac visibili capite. [Age, si illi, vsurpando nomini huic, authores idonei non fuerint, nos idonei erimus negando? Et nostram potiùs authoritatem Patres sequentur, & emendanda Sanctorum cedet antiquitas, & iam putrescentia vitijs tempora, canos Apostolicæ antiquitatis eradent?] Indignum idsanè ac iniquum, meritoque subijciendum anathematizationi illi, qua Petrus Cellensis [a] percellit omnem nouitatem à sensu, & doctrina SS. Patrum exorbitantem, cuiusmodi manifestè est ea de qua agimus.

[a] præfat. ad librum de panibus.

PVNCTVM XI.

Doctores Catholici omnes, pro solius S. Petri primatu stetere, solis Hæreticis pro S. Pauli ad S. Petrum coæquatione sollicitis.

1 NON exiguum veritatis Catholicæ de solius S. Petri primatu argumentum esse putò, quod quisquis demum sit is, qui hunc Pauli primatum recens inuexit, hactenus tamen nemo Catholicorum Doctorum pro eo stetit. *Doctores Catholicos* intelligo, eos qui Patres sunt subsecuti, solentque distribui in classes quatuor, nempè Expositiuorum

(vulgus *positiuos* appellat) Scholasticorum , Hæreseologorum,& Canones profitentium . Hi omnes reclamante nemine Catholicorum, B.Petrum eminere supra omnes Apostolos,atque adeò super ipsum etiam S.Paulum, absque ambiguitate confirmant. Appendam capitatim duntaxat ex qualibet classe nonnullos qui in hoc negotium obiter inciderunt. Nam passim apud alios,res supponitur vt indubitata , quamque excutere, nec vel memorare sit necesse ; cũ videatur clarè in scripturis & Patribus traditionem diuinam referentibus,decisa .

2 Expositiui vniuersaliter, & omni exceptione seclusa, S.Petrum omnibus planè Christi ouibus, etiam Apostolis , atque adeò etiam S. Paulo præficiunt , siue Matthæi 16.ad illud : *Dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cœlorum* . Siue Lucæ 22. ad illud : *Et tu aliquando conuersus , confirma fratres tuos* . Siue ad illud Ioannis 21. *Pasce oues meas* .

Adeundi præter cœteros, D.Thomas explanans Epistolam ad Galatas [a] , vbi disertè S.Paulum S.Petro subijcit . Locus est ipsis Solis radijs scriptus,qui citra omnem expensionem , si vel tantum legatur , adstipulatur huic veritati .

[a] *in cap. 2. lect. 2.*

Ad eundem locum Petrus Lombardus expresse supponit Paulum fuisse S.Petro minorem , admisisse tamen humillimè Pauli reprehensionem, vt forma aliorum Pastorum fieret , & ipsi quoque non refugerent , cum res ferret , corripi ab inferioribus, videntes Pastorem Pastorum,talia à suo inferiore Paulo,sustinuisse .

3 Abulensis tractans præceptum correctionis fraternæ [b] , ait esse communem assertionem,quod Petrus habuerit subditum Paulum.Et quærens quis esset ille absolutè dictus Propheta , qui nuntiauit Achabo , futurum bellum secundum , ait antonomasticè sic dictum Michæam,

[b] *quæst. 86. in c. 10. Matth.*

chæam, sicut Paulus antonomasticè dicitur Apostolus, ob præcellentiam doctrinæ, quamuis non ob præcellentiam potestatis, secundùm quam Petro cedebat, vt disertè ibi notat Abulensis.

Hieronymus Cardinalis Seripandus in quæstionibus subtextis commentario in Epistolam ad Galatas, tradens Pauli in Petrum concitationem, agnoscit [a] Paulum fuisse minorem ac subditum Petro, cuius summam potestatem in Ecclesiæ rectione à Christo, sub clauium metaphora, & pascendi munere attributam, pereleganter & copiosè præmiserat [b].

[a] *quæst.15.*
[b] *quæst.14.*

4 Ioannes Maldonatus tractans illud Christi ad Petrum, *Pasce oues meas* Ioan. 21. ait claram esse, & constantem omnium Interpretum sententiam, (ne Græcis quidem exclusis; quamuis studio nationis à D.Petri prærogatiuis, quas Romano Pontifici eius successori communicandas scirent, alienioribus;) Christum super omnes Apostolos, & omnes qui numero ouiũ Christi comprehenduntur, atque adeò supra omnes Christianum nomen præferentes, qualis vtique fuit S. Paulus, potestatem ac regimen in Ecclesia supremum S. Petro concessisse. Qui hoc inficiaretur, ex omni natione, quæ sub cœlo est, repertum neminem fatetur, versatissimus in sacra doctrina eiusque Interpretibus Maldonatus: solos nuper Lutheri & Caluini Gregales secus sensisse ait.

Benedictus Iustinianus, fusè ac ex instituto, S.Paulum fuisse S. Petro inferiorem demonstrat ea disputatione de Apostolatu, quam suis in Paulinas Epistolas Commentarijs præfixit [c]: Et quæ passim aduersùs S.Petri primatum supra S.Paulum circumferuntur, difficultates, præsertim ab imaginum vtriusque Apostoli positura, accuratè & more suo amœnè dissoluit: concludens, tametsi Apostoli omnes, sed nominatim Paulus, officio Apostolico pares Petro fuerunt, tamen authoritate, ac di-

[c] *cap. 9.*

gnitate Petrum fuisse omnibus superiorem, Paulo non excepto.

5 Sixtus Senensis Bibliothecam sanctam adornauit, veluti apparatum ad solidã scripturæ interpretationem. Itaque inter sacros Interpretes referri potest ac debet. Eius hæc est de Petri supra Apostolos omnes, ipsumque Paulum potestate, sententia. Petrum sine dubio omnibus Apostolis, ipsoque D.Paulo fuisse superiorem authoritate; quippè qui pastor omnium fuerit, atque adeò iurisdictionem in omnes sit nactus, in ipsum verò nemo. Secernendam tamen esse in S. Petro triplicem potestatem; nempè Ordinis, Apostolatus, ac Regni, siue præfecturæ supremæ totius Ecclesiæ. In prima & secunda potestate, B.Paulus fuit Petro æqualis, imò idem de omnibus Apostolis asseri potest, & quo ad primam de omnibus Episcopis. At tertia potestas, solius S.Petri propria fuit, & quo ad eam Paulus Petro subiacuit.

Scholasticorum antesignanos, Petrum Lombardum, & S. Thomam, iam recensui inter Interpretes sacros, monstrauique Paulum Petro subiecisse, vt subditum. Id quod explicatissimè quoque habet D. Thomas in summa Theologica tractans de correctione fraterna. Ac vt verbo dicam, quotquot ad eum S.Thomæ locum edidere Commentarios, ferè semper meminerunt reprehensionis à S.Paulo adhibitæ; nec est, qui S.Paulum inferiorem Petro non statuat.

6 Hæresologi, siue statuentes legitimum Iudicem controuersiarum, siue resellentes Hæreticos rebelles lumini, & liquidissimam Romani Pontificis apud omnes retrò Doctores potestatem in Ecclesiam vniuersam stabilientes, semper tribuunt Sancto Petro, & Romano Pontifici, quatenus Sancti Petri successori, dignitatem capitis Ecclesiæ, exclusis alijs Apostolis, ac etiam Sancto Paulo. Disertè id habent omnes propè in

con-

controuersia de Ecclesiæ capite. Signo ex tanto numero perp ucos.

Franciscus Agricola lib. de primatu Petri [a]. Paulum Petro obnoxium, ac subditum disertè agnoscit, ac proindè non habet Paulum pro S. Petri Compontifice. Insigniter Stapletonius cùm in Promptuario Catholico [b], tùm in opere de principijs fidei [c]. Optimè quoque Sanderus [d], qui excutiens hæresim Lutheranorum de Petro circumcisionis duntaxat, Paulo autem gentium moderatore, atque rectore (viderit Aduersarius idem ex instituto tradens, quomodò à grauissimo hoc Scriptore excipiatur;) ita agnoscit primatum quemdam Paulo obtigisse, vt tamen subdat. [Verùm hic primatus, licet iure Apostolico non destituatur, tamen non ob iuris Apostolici & Pastoralis prærogatiuam, vt primatus Petri, verùm ob facta eximia; & ob gratiæ personalis prærogatiuam, primatus quidam & erat, & interdum à SS. Patribus ita vocatur.] Nihil clarius, & pro S. Pauli exclusione à verò primatu de quo agimus, & pro intelligentia variorum locorum, quibus Aduersarius abutitur. Insigniter verò idem Sanderus in hanc sententiam disserit alio eiusdem Operis loco [e], cùm demonstrat formam regiminis Ecclesiæ Christianæ, debuisse semper eandem esse, & Christo hic superstite, & iam in cœlos recepto. Vt proindè sicùt ille dum vixit inter nos, fuit vnicum Ecclesiæ caput visibile, ita eo cœlis illato, super terram esse nequiuerit, nisi vnicum caput.

7 Accuratiùs & pleniùs hoc punctum versarunt; qui aduersùs M. Antonium de Dominis stylum strinxerunt. Quod enim nefarius ille transfuga ad Pontificum Romanorum authoritatem conuellendam, in id studiosè incubuisset, vt Paulum emanciparet à patria Petri potestate, vnaque omnes Apostolos, eodem, imò potiore iure quàm Paulum Petro coæquaret: è contrario præstan-

[a] cap. 7.
[b] serm. in festo SS. Petri & Pauli.
[c] lib. 6.
[d] lib. 6 de visibil. monarch. cap. 6.
[e] lib. 5. cap. [illegible]

ſtantes illi Catholicæ fidei propugnatores, & omnes Apoſtolos, & nominatim Paulum ſubiecere Petro tanquam ſoli totius Eccleſiæ Paſtori ſupremo. Eminent inter eos, Nicolaus Coiffeteau, qui denique deſignatus Maſſilienſium Antiſtes, obijt; ſpiſſo volumine, quo deliria Marci Antonij, confutauit. Martinus Becanus in opere de Republica Eccleſiaſtica [a], Fidelis Annoſus, aliàs Ioannes Floidus Scriptor vndecunque eximius in Monarchia [b], itemque Zacharias Bouerius [c]. Eodem tempore contra accenſum, ſiue Optionem M. Antonij de Dominis, ſcripſit Marcus Antonius Cappellus. Is diſputatione de Summo Pontificatu B. Petri toto cap. 12. neruosè, ac eruditè cõfirmat ſubiectionem S. Pauli ad S. Petrum. Et quanquam in illius capitis limbo, vt Aduerſarium vndecunque concludat, admittere videtur Romanum Pontificem Paulo item ſuccedere, tamen hoc non dicit, niſi ad hominem argumentando, & ex ſuppoſitione ab Aduerſario facta, illi data gratis & non conceſſa. Nimirum quia etiamſi ita eſſet, vt volebat Aduerſarius, vereq; S. Paulus eſſet caput Eccleſiæ S. Petro ęquale, nihil id offecturum eſſet iuribus Pontificis Romani, qui ſolus poſſet prętendere ſuam eſſe ſucceſſionem ad S. Paulum. Itaque fortis hic ſcriptor, doctuſq; Hæreſologus, etiamſi daretur Romanum Pontificem S. Paulo ſuccedere, omnino tamen vult & confirmat toto eo capite, S. Petrum eſſe ſuperiorem S. Pauli, quod nobis ſatis eſt, quia ſic negatur S. Paulum eſſe caput Eccleſiæ par S. Petro, eique non ſubordinatum, de quo ſolo hìc quæritur.

8 Sed quid Bellarmino fiet inter Hæreſologos ſanè præcellenti? Eum enim Aduerſarius pro Pauli primatu intrepidè allegat, eo quod dixerit [d] etiamſi conſtaret, Paulum Petro anteferendum eſſe omnibus modis, nihil id offecturũ Romanis Pontificibus, ad quos omnis Pauli gloria pertinet. Alibi item [e] ait eum tradere, omnes vnanimi-

a lib. 1. cap. 7. à num. 56.

b lib. 1. cap. 7. art. 4.

c in Confuta. lib. 1. ad c. 11.

d l. 1. de Rom. Pont. cap. 27.

e l. 3. de Pont. cap. 2. & lib. 2. cap. 4.

nimiter veteres docere, Romanam Ecclesiam à SS. Petro & Paulo, primis in ea sedentibus Episcopis, esse fundatam: Constareque, non alios tempore Apostolorum fuisse Romæ Episcopos, quàm Petrum & Paulum. Conclamatus videri possit in hac re Bellarminus, si Aduersarium audimus.

Sed respondere profectò potest eximius hic pugil Ecclesiæ, & non minùs purpuræ quàm æui sui decus, quod Rupertus ad eum, qui ex malè intellecto ipsius loco impegerat. Estque homini Gallo non ignotum, vernaculum adagium; Plerumque planum esse iter, at eo incedentem bestiam, Vecordem. Non opus est glossa in re perspicua, & per se ipsam patente. Nec verò primus Bellarmino prætensum Pauli primatum ex his ipsis eius locis affinxit Aduersarius. Nam Sibrādus in Lutheri combibonibus strenuissimus, ex iisdem Bellarmini plagulis planè præter eius mentem obtortis, conclusit id ipsum, quod Aduersarius hic concludit. Sed Sibrandum fatuari, & cadentem apertos habuisse oculos, monstrat euidenter in Bellarmini defensione Gretserus. Et verò, quæ siue supinitas, siue malignitas est, cum Bellarminus tam clarè, tamque explicatè, vt non possit explicatiùs, & clariùs, tradat Paulum subiacuisse Petro, eoque fuisse inferiorem quo ad authoritatem, & regimen Ecclesiæ, conquirere tam studiosè plagulas, in quibus vtcunque videatur dicere, quod velit nolit ipse, optat tamen Aduersarius vt dixerit?

a lib. 1. in reg. S. Bened. sub finem.

b ad lib. 10. de Pont. cap. 27.

9. Disertè ergo & conceptis verbis Bellarminus, tractans ex instituto Petri & Pauli comparationem, affirmat; Paulum quidem simul ac Petrum, dici *Principes Apostolorum*; sed Petrum, quia pastor omnium & caput, erat; Paulum verò, quia munus Apostolicum excellentissimè obiuit: quomodò Virgilius dicitur *Princeps Poetarum*, & Tullius *Princeps Oratorum*, ob eximiam facultatem.

c l. 1. de Pont. cap. 27.

tatem carmina, & orationes condendi, absque vlla in coeteros Poëtas, aut Oratores iurisdictione. Ibidem Bellarminus argumenta, quæ illuc vsque Hæretici pro Sancti Pauli primatu adduxerant, refert atque dissoluit, nec aliam in Paulo præcellentiam agnoscit, quàm sapientiæ, atque laborum: in Petro autem solo, agnoscit potestatis præcellentiam, qua ipsi etiam Paulo antecellebat; & solum ordinaria potestate potitum ait, cum Pauli potestas quanta quanta erat, extraordinaria esset. Hæc docet Bellarminus, vbi comparationem Petri ac Pauli ex instituto versat. Vt quid ergo allegatur pro contraria nouitate, quia hypotheticè dixit, etiamsi Paulus Petrum æquasset, aut superasset potestate, nihil id offecturum Romanis Pontificibus, ad quos tota Pauli gloria pertinet, cum Romæ prædicauerit, & vitam finierit, nec vlla sit alia Ecclesia, quæ Pauli sibi decora vendicet, præter Romanam? His verbis inædificare velle S. Pauli primatum ex æquo cum S. Petro de mente Bellarmini, qui eo ipso loco tam apertè id reijcit, ludere est, & lectoribus illudere. Nam hypothetica propositio (vt hoc ipsum obijcienti Sibrando Lutherano, reposuit Gretserus) nihil in re ponit. Eam hypothesin posuit Bellarminus, vt ostenderet, Hæreticorum importunitatem & improbitatem, nihil efficere contra Pontificum Romanorum authoritatem, etiamsi gratis daretur Petrum habuisse Paulum comparem, vel etiam Superiorem. Neutrum tamen idcircò asserit Bellarminus, imò perspicuè affirmat, Paulum Petro inferiorem, ac subiectum fuisse. Itaque si Gretserus ad hæc reponit, Sibrandum talia Bellarmino imponentem fatuari & blaterare, Bellarminum adducendo quasi quæ ex hypothesi disputat, disputet absolutè, nullaque prorsus facta suppositione; possum ego sanè Aduersario eadem regerenti reponere, ipsum cauillari, & manifestè aperire causæ suæ egestatem, qui destitutus

veris

veris testibus, falsò supponat, qui attestati suæ nouitati videantur.

10 In alijs locis, quæ Aduersarius ex Bellarmino adduxit, nihilo plus fidei prodidit, ea allegans. Agit Bellarminus priore loco, cum Hæreticis negantibus S. Petrum Romæ fuisse, quos impugnat authoritate S. Irenæi, texentis catalogum Episcoporum Romanorum, & statuentis primo loco SS. Petrum & Paulum. Hoc quomodò accipiendum sit, in S. Irenæo, supra est demonstratum. Ad Bellarminum verò, nihil ea Irenæi verba pertinent, nisi quod ex eis eruit S. Petrum fuisse Romæ. Quid hoc ad confirmandum ex mente Bellarmini, S. Paulum fuisse caput Ecclesiæ? Similiter in posteriore loco, quem Aduersarius ex eo adducit pro hac nouitate, agit Bellarminus cum Hæreticis, aientibus Sedem Romanam esse Sedem Antichristi, & Romanum Episcopum esse Antichristum. Repetit ibi Bellarminus locum S. Irenæi, dicens constare eius testimonio, & constanti omnium veterum assertione non fuisse alios eo tempore Episcopos Romæ, præter SS. Petrum & Paulum, Romæ tunc prædicantes, eamque Ecclesiam fundantes, & primos in ea sedētes Episcopos, cum Nero fureret, & mysterium operaretur iniquitatis: quod Hæretici de Antichristo in Romana Cathedra sedente accipi volunt. Igitur iuxta Hæreticos; S. Petrus & Paulus dicendi sunt Antichristi. Hæc Bellarmini verba, in alium planè (vt vides) scopum intenta, Aduersarius de more obtorquet ad primatum S. Pauli, ex mente Bellarmini stabiliendum; sed proficit hilum. Nam quomodò accipiendus sit Irenæus, S. Paulum adiungens S. Petro Romanorum primo Episcopo, iam dictum est. Omnes autem veteres, quos supra abs se citatos idem docuisse, ait Bellarminus; tantùm dixerunt, S. Petrum fuisse Romæ Episcopum, & ibidem cum eo prædicasse S. Paulum, quo tempore scripsit myste-

Z rium

rium iniquitatis operari in nobili Antichristi præcursore Nerone.

11 Calumniosè igitur, Bellarminus, & per indignam planè verborum eius obtorsionem, trahitur ad patrocinium nouitatis; de qua tantum abest, vt cogitarit, vt potiùs validè eam exploserit. Debui hanc in purgando Bellarmino diligētiam, homini de Ecclesia Dei optimè merito, qui in diebus suis suffulsit domum, & in diebus suis corroborauit templum. Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi Luna plena in diebus suis lucet, & quasi Sol refulgens, sic ille refulsit in templo Dei. Liceat enim ad hunc virum virtutum omnium, accommodare per proportionem, quæ Siracides de Simone Oniæ filio dixit [a].

[a] Eccles 50.

In extremo ordine locabam Iurisperitos, quod in rebus sacris non æquent accuratione hactenus prolatos Doctores, vt Capreolus [b] admonuit. Passim ergo DD. Canonum, solius S. Petri primatum agnoscunt ad cap. *Dominus* dist. 19. & ad cap. *In nouo* dist. 21. & ad cap. *Paulus Petrum*: rursùsq. ad subiunctum paulò post cap. *Paulus & Petrus* 2. q. 7. & ad Extrauag. *Vnam sanctam* de maiorit. & obedient. Approbant verò passim Doctores Canonum, quod à Gratiano traditum est cap. *Paulus Petrum*, fuisse Paulum Petro non imparem, si ageretur de puritate vitæ, quamuis Petrus præcelleret, si sermo esset de officio Ecclesiasticæ dignitatis, quia solus primatum gerebat.

[b] in 4. d. 26. ad argum. contra 2. conclus.

13 Intet cœteros Canonum Doctores, præclarè expressit quod dico, Ioannes de Capistrano in opere de Papæ & Concilij authoritate [c]. Allegato enim Archidiacono tractante Petri & Pauli ęqualitatem, iuxta textum *Paulus Petrum* 2. q. 7. quod ibidem dicitur intelligendum, *non de officio Ecclesiasticæ dignitatis, sed de puritate vitæ & sanctitate conuersationis: solus enim Petrus inter*

[c] par. 1. prima partis principalis pagin. 8. vers. Primus qui ædificauit.

ter Apostolos primatum gerebat. Subdit ad ista Capistranus. [Dici potest, quod Paulus fuerit par Petro in sanctitate, minor in auctoritate, maior verò in capacitate. Primum probat Ambrosius 2. q. 7. *Beati Petrus & Paulus*, ibi, cum dicit, *puto enim illos æquales esse meritis*. Secundum probat Clemens 80. dist. cap. *In illis* in fine, cum dicit, *quoniam nec inter ipsos Apostolos, par fuit institutio, sed vnus præfuit omnibus*. Tertium probat ipsemet Paulus ad Galat. 2. cum dicit; *cum autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat*. Quod etiam refertur 8. dist. cap. *Qui contempta*.] Idem Capistranus [a] alibi eodem opere, probans Papam posse dispensare cum bigamo, etiam si id vetuerit S. Paulus. [In his (inquit) quæ non sunt de iure naturali, nec contra mores, vel contra fidem Christi, benè potest Papa dispensare, etiam contra authoritatem Apostoli, quia Papa maior est Apostolo; sicut Petrus maioris fuit authoritatis quàm Paulus in administratione 21. dist. §. 1. Vnde Papa est in loco Petri, & sic maior Paulo 2. q. 7. cap. *Puto* 21. dist. cap. *In nouo*. Vnde si par in parem non habet imperium, ff. de arbitr. l. *Nam & Magistratus*. ff. ad Trebell. l. *Ille à quo* §. *Tempestiuum*. Et in cap. *Innotuit* extra de elect. multo minùs habet imperium minor in maiorem 24. q. 1. cap. *Quoniam vetus* 30. dist. §. 1. Papa namque est Vicarius IESV Christi, & non Paulus, extra de translat. cap. *Quanto*, vt cap. *Inter corporalia*. Et extra *Vt Eccles. benef.* cap. *Vt nostrum*.] Rursus inferiùs argument. 13. allegata Gloss. in cap. *Quis nesciat* dist. 11. quæ affirmat Petrum dedisse Paulo licentiam prædicandi, hoc reijcit Capistranus, quia Paulus priusquàm videret Petrum, prædicauit. Subdit verò. [Sed nulli dubium esse debet, quod Paulus & reuerentiam, & obedientiam Petro exhibebat. Vnde in eorum historia scribit disertissimus Leo & Marcellus, quod cum Simon Magus per

[a] 1. par. principalis par. 3. pag 95.

aëra à dæmonibus ferretur, dixit Paulus ad Petrum, meum est orare, tuum est imperare.] Tandem inferiùs argum. 14. ex Theophilacto [a] Ioan. 21. ait. [Finito prandio, commissionem ouium mundi, Petro commendat, non alij.] Et paulò post, admittens Romanum Pontificem, non solùm Petri, sed etiam Pauli successorem esse, ait id esse intelligendum, quod sit successor. [Petri quidem in plenitudinem potestatis, Pauli verò in plenitudinem legalitatis. Nam sicut Petrus ligandi, atque soluendi à Christo potestatem habuit, ita Paulus scientiæ plenitudinem, &c. Et quamuis omnes Apostoli claues ligandi, atque soluendi à Domino susceperint, nullus tamen aliquo tempore, potestatis plenitudinem vendicauit, nisi is cui Dominus soli, scilicet Petro, concessit, vt supra est clarissimè demonstratum.] Possum istiusmodi, Canonistarum Capistrano æqualium, & antiquiorum testimonijs, solius Petri primatum, excluso D. Paulo, ferentibus, iustum volumen implere. Sed hoc specimen, sufficiat. E posterioribus Canonum Doctoribus, videndus nominatim Antonius Augustinus, vir planè eximius, in collectione Iuris Pontificij veteris [b]: Ibi principio, illustrissima signat veterum loca, quibus S. Petro tribuitur primatus, exclusis omnibus alijs, atque adeò etiam S. Paulo.

[a] pag. 112. & 113.

[b] lib. 1. tit. 1.

14 Itaque omnes ad vnum Doctores Catholici, Paulum Petro subiecerunt, nemine planè refragante. Aliquos quidem è nostris (si Deo placet) suffragatores huius nouitatis ostentauit Aduersarius. Sed qui maximè hac labe respersus est Erardus Billæus, Moralis Theologiæ Cadomi professor, scripto publicè dato, eam à se infamiam absterfit, & calumniæ illius stercus regessit in authorem N. à Prato, Professorem Cadomensem, quem malè habuerat, quod esset accusatus à Billæo apud Episcopum Cadomensem, de exclusa vnitate numerica essen-

sentiæ inter personas diuinissimæ Trinitatis, & sola specifica vnitate concessa. Qui tres Deos ea doctrinæ peruersitatè apertè induxit; & ab Episcopo de canenda palinodia admonitus, se potiùs ad Caluini castra transgressurum, quàm aliquid reuocaturum, est professus. Homo neque à Luthero, neque à Caluino adeò abhorrens; cum eo progressus sit, vt diceret, eos malè quidem locutos; at in sententia verbis subiecta, nihil peccasse. Concilij verò Tridentini definitiones eo loco habuit, vt diceret, contemni posse; quod Concilium Tridentinum, non fuerit, nisi Concilium Iesuiticum. Hæc de suo Criminatore, libello nuper vulgato Billæus; & calumnias meras eius quem dixi Pratæi fuisse; idque à se ritè compertum, scripsit Illustrissimus Vaurensis Episcopus, Raconis [a]. Fusè item paulò anteriùs idem Antistes, purgat Dionysium Petauium, cui quoque ea stultilogia bicipitis Ecclesiæ ab Aduersario est impacta; cum tamen contrarium apertè tradat non vno loco [b]. Nec refert, quod Paulum *Petri Collateralem* dixerit. Nam etiam bonus latro, collateralis Christi dictus est ab Arnoldo bonæ Vallis Abbate in tractatione de septem verbis [c], vt referre memini in Tractatione de S.Latrone [d].

15 Nemo igitur Catholicorum, aliud visibile Ecclesiæ caput superstite S.Petro agnouit, ac ne Paulum quidem. At magnum veritatis argumentum est, aliquid omnibus videri, vt dixit Cassianus [e]. Solos Hæreticos pro coæquatione Pauli & Petri sollicitos fuisse, præmisi. Lutherus & Caluinus superiore sæculo, in eam curam incubuere. Nuper Rainoldus Anglus pro eadẽ coæquatione satagit, nec non M. Antonius de Dominis, quem Aduersarius studiosè expilauit. Neque me latet, quod eius Symmistæ reponere soleant, cum de consensione cum Caluino circa libertatis humanæ naturam, vel exsolutionem, & alia quædam nobis, ac Sectarijs contro-

[a] sect.1.art.3.

[b] lib.1. hier. cap.5. & lib. 3. cap.7.

[c] tract.2.

[d] c.14. n.13.

[e] lib.1. de Incarn. cap.6.

uersa

uersa reuincuntur. Extremum enim perfugium habent, in illis, quæ apud S. Cyrillum leguntur in Commonitorio ad Eulogium [a]. [Dicendum est, non planè omnia, quæ hæretici dicunt, fugienda esse & recusanda. Nam multi ex illis, ea confitentur, quæ & nos confitemur: vtpotè Arriani, cum Patrem omnium conditorem, ac Dominum esse dicunt. An consentaneum erit, vt ob eam causam tales confessiones fugiamus?] Præiuerat Origenes [b], qui id ait esse, quod de sanctificatis batillis æreis sacrilegorum, proditum est in Numeris [c]. Et idem habet in Ecclesiæ, ac Synagogæ altercatione Giselbertus. Annuo, non omnia Hæreticorum dicta sordere errore; sicut neque omnia malorum opera inficiuntur malitia. Sed in ijs, quæ Hæretici non malè dixerunt, neminem Catholicum habuere contradictorem. At in hac SS. Petri & Pauli coæquatione, nemo Catholicorum est assensus. Soli Hæretici eam effutiuerunt.

16 Causabitur Aduersarius, se calumnia grauari. Cõtestabitur longè se ab hæreticis abesse. Id quod præsertim expostulat, cum de consensione inter ipsum, & Marcum Antonium de Dominis criminatio ingeritur. Audio. Sed eo sollicitiùs moneo, simplices Catholicos, vt videant quomodò cautè ambulent, & cui se credant, quemue cauere debeant attentè perspiciant. Negat Sanctus Cyprianus [d]. [Ea sola metuenda, quæ subruendis, ac deijciendis Dei seruis, aperta impugnatione grassantur. Facilior cautio est, vbi manifestior formido est, & ad certamen animus ante præstruitur, quando se Aduersarius profitetur. Plus metuendus est, & cauendus inimicus, cum latenter obrepit, cum per pacis imaginem fallens, occultis accessibus serpit, vnde & nomen *Serpentis* accepit.] Alia addit in eandem sententiam. Quibus affinia habet S. Ambrosius [e], & agens cum Ruffino Sanctus Hieronymus [f].

a aliàs ep. 30.
b homil. 8. in Num.
c cap. 12.
d lib. de vnit. Eccles. initio.
e 5. Hexam. cap. 8.
f apol. 2. sub fin.

P V N-

PVNCTVM XII.

Calumniosè Parisiensibus Theologis indiscriminatim impingi, vnius aut alterius pruriginosi ingenij hac in parte abortionem.

1 CONSVLTO, cum dixi Doctores Catholicos omnes Paulum Petro subijcere, nec eum pro Ecclesiæ capite habere, dimisi ferè Theologos Parisienses, vt de eis seorsim agerem. Nam etiam Aduersarius, integrum caput eis addixit [a], hoc titulo præfixo. *Doctores Parisienses docent SS. Petrum & Paulum fuisse Apostolorum capita, & ad clauum Romanæ Ecclesiæ ambos sedisse, omnesq. Pontifices ad hanc diem, iisdem in ea ipsa Sede successisse.* Quandoquidem Titulus iuxta Philippum Abbatem [b] dicitur *quasi Titan*, id quod etiam habet Rupertus [c] (meliùs Cassiodoro [d], *totius orationis breuissima vox appellatur:*) cum primum in eum titulum incidi, Centurias, aut etiam Chiliadas Doctorum Parisiensium pro S. Paulo Ecclesiæ capite exhibitas, concepi animo, veritus ne quod sæpè audire, memini, & pluribus in oris increbuisse constat, longè communissimo Theologorum Parisiensum suffragio, communita videretur hæc de bicipiti Ecclesia nouitas, aliæuè nonnullæ ex ijsdem fusæ ingenijs, quarum damnatio est in ianuis. Subiui caput prædictum, & ad recessum vsque peruasi; & pro centurijs chiliadibusque Doctorum, duos reperi; Ita planè; duos omnino, Genebrardum, ac Feuardentium, qui quanta fide allegentur, mox subijciam.

[a] lib. 3. c. 61.
[b] in mor. in Cant. sub init.
[c] lib. 1. in Gen.
[d] in præfat. variar.

2 Damnaui illicò, non iustum timorem meum, qui timuissem vbi non erat timor. Nec tenuiter confirma-

tus.

tus sum in iudicio, quod pridem euulgaui, de eorum hallucinatione, qui prurigines vnius, aut alterius ingenij cum omnibus Gallis Doctoribus, (quos inter eminent Parisienses) statuunt esse communes. Quasi non habuisset etiam Italia, habuisset Germania, habuisset Hispania, errones ac nugiuendos, quorum deliria, gentis vniuersæ Doctoribus nequaquam adscribuntur. Aut quasi excidisset animo, sapiens monitum Nazianzeni [a], Chrysostomi [b], Isidori Pelusiotæ [c], Theodoreti [d], ac quoad Ethnicos sapientes, Epicteti, Arriano referente. Indignum esse pronuntiant hi sapientes, cum quis ex Ordine quopiam aliquid admittit indignum (v.g. ex ordine Sacerdotum, aut ex Doctorum ordine) transfundere illicò eam noxam in reliquos eiusdem Ordinis; & communiter omnibus propriam vnius labem illinere. Id ipsum meritissimè in plerisque hoc tempore agitatis difficultatibus Theologicis expostularim, pro Parisiensibus Theologis, quibus à non paucis malè rerum conscijs, indiscriminatim tribui sæpè audio, quæ vni, aut alteri scabioso ingenio, cœteris neque cooperantibus, neque applaudentibus excidunt.

[a] *orat. 14.*
[b] *homil. 4. de vision. Esaiæ.*
[c] *lib 2. ep. 53. & l 3. ep. 248.*
[d] *lib. 12. contra Gr.*
[e] *lib. 4 Arria. cap. 8.*

3 Non inficior, vt magna corpora suos plerumque næuos habent, nouandi impetiginem in paucis quibusdam è Theologorum Parisiensium corpore, huiusmodi iudiciorum nonnullam causam præbuisse. Ex quo enim contigit, ingenia quædam velamen habentia malitiæ libertatem, eò prorumpere, vt specie insistendi antiquæ traditioni, per ipsos (scilicet) solos, nunc primùm per assiduam veterum Scriptorum peruolutationem deprehensæ, omnia ad captus sui, atque iudicij amussim dirigere tentarint; auditæ in Gallia sunt sententiæ, nec sine turbinibus iactatæ, quas certum est ferri non posse. Quis enim valentissimus licet stomachus concoquat ea cruda placita, *Voluntarium & liberum, idem esse. Nullam*

dari gratiam sufficientem. Deum ex se ipso velle, aliquos perire. Christum non esse mortuum pro reprobis, non modò quoad efficaciam, sed etiam quoad sufficientiam. Exprompsi circa alia quædam, sed notanda & suffigenda huiusmodi Nouitatum capita, sensum meum in Antemurali præstructo Historiolæ S. Ioannis Benedicti. Vnde tantum cordolium vnius cuiusdam, digni potiùs, qui Synagogæ Libertinorum, quàm cætui Lectissimorum Doctorum accenseatur, vt solita conuiciandi prodigalitate, opellam illam meam prosciderit. Hunc & perpaucos eiusmodi, visos fateor occasionē dare rudibus rerum Parisiensium, existimandi, Theologos Parisienses indiscriminatim, aut maxima saltem ex parte, improbatis passim alibi, & re ipsa vbilibet improbari dignissimis, Theologicis placitis inhærere. Inter quæ occupat non postremum locum, hoc quod excutimus de S. Paulo Ecclesiæ capite, & bicipiti mystico Christi corpore. Et fortè accessit temporum iniquitas, qua gens in gentem mota, & regnum in regnum, procliue est, vt feratur in dehonestationem nationis vniuersæ à qua dissidet, aut eorum, qui in illa micant splendidiùs: cuiusmodi certè quoad sacram doctrinam sunt inter Gallos, facultatis Parisiensis Theologicæ Doctores, & antiquitate Academiæ, & Doctorum insignium ijs pridem conscriptorum vbertate peruenerabiles.

4 Quacunque verò demum ex causa, cis Alpes, aut trans Pyræneos, hæc de Theologis Parisiensibus persuasio increbuerit, quoad biceps Ecclesiæ corpus, dedocendi sunt errorem, qui eo laborant. Tantum enim abest, vt hæc bicipitis Ecclesiæ corporis monstrositas, pridem ab Hæreticis iactata, recens verò Parisijs ab vno, qui ater albusne sit ignoratur, clandestinè proposita, arriserit indiscriminatim Parisiēsibus Theologis, vt potiùs ne vnus quidem bonæ famæ Doctor, proferri possit ex nomine,

qui ei sit astipulatus. Consultò dico *bonæ famæ*, & *qui ex nomine designari possit*. Quia Anonymus cum quo ago, tametsi in speciem saltem, Catholicus habetur, & colore maiestatem Romanæ Ecclesiæ amplificandi obduxerit huius nouitatis inuectionem, tamen multiplici aliarum macularum circa doctrinam nō sanam infamia flagrat: id quod superuentura dies, reuelatura censetur: & tanquam lucifuga cognosci ex nomine noluit, deligens sub sipario latens, tētare si hæc clancularia Pontificiæ Maiestatis suffossio, ex voto cederet. Sciens dico, & postea planum faciam [a], latere in hac herba anguem. At digni Parisiensis laureæ decore omnino multi, aut etiam ferè omnes, palam & publicè sua sensa efferre non erubescūt, & Catholicæ doctrinæ hodièque adhærent constantissimè, conclamantque in hanc nouitatem; sanctè æmulati maiores suos, eximios eiusdem facultatis Theologicæ Magistros, qui pridem explicatissimè tradiderunt veritatem Catholicam pro qua satago. Nam quod Genebrardus & Feuardentius dicuntur nouitati contrariæ adstipulati, & repelli posset, reponendo, quid duo inter alios tantos? Et meliùs repellitur, negando viros illos & scriptis & factis insignes, eiusmodi somnia somniasse.

[a] *infra punct. 15.*

5 Genebrardus sanè idcircò allegatur ab Aduersario, in sui falsiloquij testem, quia in Opere de restituendis sacris electionibus per Clerum, & nominationibus Regijs excludendis, dixit, S. Clementem fuisse SS. Petri & Pauli discipulum, ac successorem; & sperare se, Clementem VIII. Clementis illius & Petri ac Pauli successorem instauraturum, quæ post Clementem I. conciderant. Non plura ibi, aut alibi pro S. Paulo Ecclesiæ capite Genebrardus. Quomodò autem ea ad SS. Petrum & Paulum successio, accipienda sit, cum distributione accommodata, vt scilicet ad vnius potestatem, ad alterius studia successisse dicatur Clemens, sæpè sæpiùs dictum est.

Reue-

Reuera porrò hunc fuiſſe Genebrardi ſenſum, nec veniſſe ei in mentem primatum S. Pauli, & exæquationem cum Petro, manifeſtum eſt ex Opere eius Chronographico, vbi circa annum à Chriſto 32. deſcribens ex inſtituto Itinerarium S. Petri, & Romanam commorationem, inibique geſta longè ante S. Pauli eodem aduentum, ſic habet. [Petrus Paulo Apoſtolo maior, ex Theophilacto ad Galat. 1. Sanctorum Apoſtolorum Dux ὁ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἡγούμενος Πέτρος ex Cyrillo hom. 8. ἐν ταῖς ἑορτασικαῖς ὁμιλίαις. Diſcipulorum vertex (principalis) τῶν μαθητῶν κορυφαῖος. Ex Dionyſio Eccl. Hierarch. cap. 5. κορυφαιότατος τῶν Ἀποστόλων ex Epiphanio in Anchorato. Apoſtolorum Pontificumque Præſul, ex Marcellino Comite ſub finem Chronici. Apoſtolorum primus ex Auguſtino lib. 1. contra Iulianum cap. 2. Primum vniuerſale membrum. Paulus autem, Ioannes, Andreas ſingularum plebium capita, ex Gregorio lib. 1. Epiſt. 38. Apoſtolorum caput ex Optato lib. 2.] Hæc omnia ibi, de Petri ſolius primatu, etiam ſupra Paulum Genebrardus. Et audet Aduerſarius, in tanta luce cæcutire, & verbulum vnum obtortum, ex loco vbi doctiſſimus ille, & Catholiciſſimus Antiſtes, omnia alia agebat, obtrudere ad perſuadendum, fuiſſe S. Paulum caput Eccleſiæ ex mente Genebrardi?

6 Allegabat præterea Aduerſarius pro ſua nouitate Feuardentium ad lib. 3. Beati Irenæi [a], quia retulit verba eiuſdem S. Patris, aſſerentis Eccleſiam Romanam conſeruare traditionem viua voce acceptam a SS. Apoſtolis adhuc clauum eius regentibus: quorum præ cœteris Apoſtolis tàm ſunt eximia chariſmata, tàm ſingulares dotes, tàm magni in myſtica hac naui fabricanda labores, quorum inquam conuerſatione, voce & inſtitutis, velut ſacris anchoris, inter tot fluctus & aliarum Eccleſiarum ruinas, Romana tuta ſaluaque hactenus

[a] cap. 3. nu. 8.

permanserit. [Ex his Feuardentij verbis, infert Aduersarius, liquido constare de S. Paulo Ecclesiæ capite, æquè ac S. Petro.. Et vero ex Feuardentij mente in verbis illis abdita, horum Apostolorum vterque longè magis quàm aliquis posteriorum Pontificum fuit caput Ecclesiæ. Neque enim hi quantumuis probè iam vita functi, sustinent & fulciunt Ecclesiam ad finem vsque sæculi, sed id proprium est SS. Petri & Pauli, tanquam supra omnes posteriores Romanos Pontifices euectorum, quippè Patrum & authorum Romanæ Sedis.

7 Hæc Aduersarij illatio, potest suspicionem mouere, non agnosci ab eo prorsus eandem potestatis Pontificiæ plenitudinem in posterioribus Pontificibus Romanis, quæ fuit in S. Petro: quod docere, forderet errore. Quamuis enim verum sit, S. Petrum, post mortem eò potentiùs firmare intercessionibus suis Ecclesiam Romanam, quo apud Deum est acceptior: tamen ex quo cœlo post mortem est illatus, non gubernat immediatè Ecclesiam, vt Aduersarius ex suo Claudio Taurinensi [a] potuit discere. Totam autem potestatem quam viuens à Christo acceperat, transfudit in successores. Sicut hi cum sanctè moriuntur, possunt è cœlis pro rata gratiæ qua apud Deum pollent, suffragijs suis munire ac firmare Ecclesiam: tota autem potestate Pontificia qua hìc potiebantur, se exuunt, eamque à successore potiundam relinquunt, plenam & imminutam. Viderit ergo Aduersarius, quæ mysteria verbis illis Feuardentij inædificarit, circa SS. Apostolorum vita iam functorum officia in Ecclesiam.

[a] apud Dungalum.

8 At quod ex ijsdem verbis eruit, de Feuardentij mente S. Paulum fuisse Petro æqualem; & vna cum eo caput Ecclesiæ, viderit ipse quomodò confirmet. Nihil enim tale ex sua mente habet Feuardentius: & vnum verbulum, quod ex S. Irenæo interserit, satis superque est

est expeditum. Cœteroquin suppetunt ex Feuardentio, quæ germanæ eius sententiæ attestentur. Extat eius Commentarius in vtramque B. Petri Epistolam. Vtrobique tam luculenter ac splendidè, solius B. Petri primatum tradit, eumque omnibus Apostolis, Paulo non excluso præfuisse confirmat, vt non possit fortiùs apertiùsque ea Catholica veritas proponi. Nominatimque ad titulum posterioris Epistolæ, etiam ex Caluino, supremam S. Petri solius præfecturam demonstrat, & D. Paulum quamuis de cœlo edoctum ad Petri cortynam ne in vacuum curreret, & apud alios fide vacaret eius prædicatio, confugere adactum, extendit. En qua fide Aduersarius, pro S. Pauli primatu & coæquatione cum Petro, adducit Feuardentium. Oportuerat reconditos aliquos authores, qui consuli non possent, & reuinci falsitatis eorum infidelis allegatio, producere testes nouæ doctrinæ.

9 Non habuit Aduersarius è tot Doctorum Parisiensium millibus, quot claruerunt ab anno Christi circiter octingentesimo, quo ipse vult institutam Parisiensem Academiam, quem allegaret pro sua nouitate, præter hos duos Recentiores, & quem laudibus cumulat, ac inter institutores Parisiensis Academiæ reponit, Claudium Taurinensem. Quanti esse debeat hoc Academiæ decus, intelligitur ex supra annotatis, de fœdis hæresibus huius Claudij, deque Romani Pontificis Paschalis aduersùs eum concitatione ob eam causam, vt ex Iona Aurelianensi, & Dungalo retuli. Itaque Aduersarius si honori matris Academiarum consultum voluisset, præterisset propudiosum hunc authorem, ac fundatorem, è quatuor vt volunt, (nam negat, & meo iudicio rectè, Henricus Canisius [a]) è Bedæ disciplina eductis, euocatisque ex Anglia in Galliam. Nam quamuis id tradat Paulus Æmilius sub finem vitæ Caroli Magni, constitu-

[a] ad 2 ḡ. Alcuini Epistolam.

tam

tam primùm à Carolo Academiam describens,& fauēt, quæ ex eius Decretis referuntur in Capitularibus [a] de quo item alia videre est apud Claudium Hemeræum in opere de Academia Parisiensi qualis primùm fuit in insula, & Episcoporum scholis [b]. Tamen res est satis obscura; nec de Academiæ à Carolo vel institutæ, vel restitutæ primis authoribus,satis liquet.Et vt liqueret,præstiterat, probrosum hominem, nec nisi bonorum detestatione dignissimum, præterire, vel non nisi qua solent eiusmodi homines, cautione referre. Tantum abest, vt quod fecit integro capite Aduersarius, debuerit ab eius authoritate præsidium peti nouitati quàm excutimus.

[a] lib.1.c.72.
[b] cap.1.

10 Quando igitur nō habuit Aduersarius,quos è Parisiensi Academia suffragatores appenderet, age ex immenso numero Doctorum eiusdem Academiæ, seligamus nonnullos, quos pro solius S. Petri primatu stetisse sit extra dubium. Alcuinus, cui potiùs quàm Claudio Taurinensi,decus institutæ Parisiensis Academiæ tributum velim, varijs Epistolis,vt in tertia, quæ est ad Dauidem Regem(quo nomine designat Carolum Magnum, sicut nomine Salomonis,Ludouicum eius filium:) & in 27. quæ est ad Leonem III. Papam, ac in 28. quæ est ad Adrianum I. Soli B. Petro Apostolorum Principi commissam vniuersam Ecclesiam agnoscit, & Apostolicam sublimitatem (sic appellat Romanum Pontificem) inter tres person as in mundo altissimas, recenset primo loco, eò quod B. Petri Apostolorum Principis sedem teneat. Quo item nomine,supremam Romani Pontificis in Ecclesia authoritatem, exclusa cuiusuis pari potestate, commendat. Similia iterat Epist.34. quæ est ad Petrum Mediolanensem Archiepiscopum.

11 Petrus Lombardus, Scholasticæ Theologiæ primus inter Latinos(Ioannis Damasceni inter Grçcos imitatione) ordinator; inter Parisienses Doctores micuit.

Eius

Eius sententia de Paulo infra Petrum locato, apertissimè legitur in expositione capitis secundi ad Galatas, cum agit de humilitate S.Petri, qui sustinuit ab inferiore corripi: exemplum (vt ait) qu bus suis Pastoribus præbens. vt non dedignentur sicubi à recto deflectūt, etiam à posterioribus, siue inferioribus corrigi.

S.Thomas Aquinas, qui item Parisiensis Doctor fuit, binis locis supra annotatis, disertè & citra ambiguitatem omnem, S.Paulum subijcit S.Petro, vt subditum. Et addenda sunt, quæ agens aduersus errores Græcorum ex S. Cyrillo refert, & approbat [a], de commissa soli Petro, & nulli alij, plena in vniuersalem Ecclesiam potestate.

a opusc. 1.

12 Ioannes Charlerius, à natali solo dictus *Gerson*, vir sua ætate, & pietatis & doctrinæ laude clarissimus, disertè in hoc negotio est contra Aduersarium. Possem ex eo proferre benè multa; sed vnus, aut alter locus sufficiet. Sermone de Circumcisione Domini habito coram Papa, Tarascone [b], ait S.Petrum fuisse Papam, Sanctum verò Paulum fuisse S.Petri Cardinalem. Et multò adhuc depressiùs locat S.Paulum præ S.Petro, Tractatu de appellatione à iudicio Papæ, vbi S. Petrum agnoscit fuisse summum Pontificem, Sanctum verò Paulum ait fuisse eius Theologum; cui in officio Prædicationis successerint posteriores Theologi. Ex his dijudicandum relinquo, an Gerson censuerit S.Paulum esse æqualem Petro in Ecclesiæ regimine. Idem serm. de SS.Petro & Paulo [c], agens primùm de S. Petri laudibus, extollit [Excellentiam suæ dignitatis & prælaturæ, in hoc quod Deus constituit eum Magistrum, & Principem vniuersalis suæ Ecclesiæ, non eo quod omnes alij, siue Apostoli essent, siue discipuli, imò & Domina nostra illi subdebantur, habuitque summam authoritatem claudendi & aperiendi paradisum.] In consequentibus, prælongum elogium contexit S.Paulo, à sapientia & perpessionibus, ac miraculis:

b par. 1.
c par. 2.

lis: de Pontificatu autem, qui maximè memorandus fuisset, ne verbum quidem.

13 Ioannes de Turrecremata natione Hispanus, sed Doctor Parisiẽsis, vt scribit Ciaconius agens de eius promotione in Cardinalem, Theologus fuit in Basileensi & Florentino Concilio clarissimus, scriptis verè illustrissimus. Tàm clarè verò, tamque explicatè tradit, quod intendimus, vt non potuerit explicatiùs & clariùs. In summa itaque de Ecclesia lib. 2. c. 13. discutiens argumentum quoddam aduersùs primatum S. Petri, ductum ex cap. 2. ad Galat. vbi S. Paulus negat, primores Ecclesiæ, ac in ijs S. Petrum, quicquam sibi contulisse, aliaque habet suam cum Petro æquiparationem præferentia; respondet Turrecremata, Paulum quidem nihil accepisse à Petro, quoad instructionem & doctrinam fidei, quæ Paulo à Domino infusa fuerat; fuisse item Paulum immediatè à Christo electum, æquè ac Petrum. [Non autem dictus est Paulus, par Petro in potestate Iurisdictionis; quoniam non latebat ipsum Paulum, Petrum esse caput Ecclesiæ; vnde eum vocat *Cephas* quod *Caput* secundùm linguam Græcam sonat, vt dicit B. Isidorus. Cœterum licet Paulus non immediatè à Petro Apostolatus officium susceperit, sicut nec alij Apostoli, sed à Christo immediatè, non sequitur, quod B. Petrus, non fuerit Pauli, sicut & aliorum Apostolorum princeps & prælatus. Sicut enim superiùs in capite præcedenti diximus, licet potestatem Christus reliquis Apostolis contulerit, in ordine tamen ad Petrum contulit eis, cui primò singulariter ait, *Tibi dabo claues regni cœlorum*.] Hæc & alia ibi in eam rem Turrecremata, addens cum Nicolao Gortam, quæcunq; apud Paulum sonant eius æqualitatem cum Petro, accipienda esse de paritate quoad munus prædicationis, non autem quoad officium prælationis; & de paritate quoad potestatem ordinis, non

au-

autem quoad potestatem iurisdictionis.

14 Remundus Ruffus (est ipse quoque Parisiensis Doctor supra Iurisperitum quanquam id maximè agebat) Theologus, egregio opere aduersùs Carolum Molinæum pro defensione dignitatis Pontificiæ à Molinæo, tunc Hæretico impetitæ, disertè agnoscit, S. Paulum non fuisse authoritate æqualem S. Petro, sed fuisse eius subditum: & quod aliquando collega S. Petri dictus est, accuratè exponit, non esse intelligendum de æqualitate quoad potestatem, sed de societate laborum in Euangelij disseminatione, & mortalium aggregatione ad Christum. Ait quidem Remundus, vtrique Apostolo succedere Romanos Pontifices, & per vtrumque coaluisse in vnam Sedem Romanam Iudæorum, ac gentium Principatum. Sed hoc dicit tantum ex suppositione non concessa, quod vterque Apostolus suam Præfecturam haberet separatam, Petrus Iudæorum, Paulus gentium. Absolutè autem, & ex sua mente agendo, neque eas præfecturas separatas cuique horum Apostolorum assignatas agnoscit, neque admittit Paulũ esse Petro æqualem, sed planè statuit esse subditum S. Petro.

15 Recentioribus eiusdem Parisiẽsis Academiæ Magistris, pro S. Petro, solo supremo dum vixit Ecclesiæ Rectore certantibus, abundamus; & quidem viris insignibus, & omni elogio superioribus; Philippo Gammachæo, Andrea Duuallio, Nicolao Coeffeteau, Michaele Mauclero, ac vt alios omnino multos reticeamus, visæ mihi hìc Romæ sunt, de hoc argumento duorum eximiorum Parisiensium Scriptorum lucubrationes Caroli Francisci d'Abra, de Raconis, Vaurensium Episcopi, & Isaaci Haberti, Episcopi Vabrensis. Vterque doctrinæ & flagrantis pro Dei Ecclesia zeli laudem, quam anterioribus scriptionibus compararat, ea scriptione cumulauit. Ex lectione verò libri damnati, agnoui virum de Theologia

Bb Scho-

Scholastica optimè meritum, Domnum Petrum à S.Ioseph, cum alijs egregij Scriptoris dotibus optimè instructum, tum scriptionis pelluciditate vitro splendidiore singularem; in hoc ipso argumento stylum exercuisse. Sed quod illud eius opus ad manus meas non peruenerit, illius lectione (quod auidè fecissem) frui non licuit.

16 Quid verò capitatim appendo Doctores Parisienses, cum possint omnes simul, & in cœtum adunati, huc aduocari? Extat Censura proximè superioribus annis à facultate Theologica Parisiensi lata, contra Marcum Antonium de Dominis; quæ in biceps Ecclesiæ corpus æquè intorquetur. Hæc erat propositio prima Marci Antonij de Dominis ex lib. 1. de Repub. Eccles. cap. 2. nu. 18. [Disparitas potestatis inter Apostolos, est humanum inuentum; in sacris Euangelijs, & diuini noui testamenti scripturis minimè subsistens.] Censura facultatis Parisiensis de ea propositione, hæc fuit. [Hæc propositio est hæretica & schismatica, de iurisdictione Apostolica ordinaria, quæ in solo S.Petro subsistebat, intellecta.] Altera propositio Marci Antonij de Dominis ex lib. 4. c. 6. eiusdem operis, hæc erat. [Petrus non habuit quicquam peculiare, in quo ei dari debeat, magis quàm cœteris simul omnibus, successio.] Hanc propositionem sic suffixit facultas. [Hæc propositio est hæretica, schismatica, & Hierarchici ordinis perturbatiua.]

17 Ex his manifestissimè habetur, cadere in Doctores Parisienses eo nomine dignos, decus quod Sanctis Apostolis tribuit Faustus Apolloniadis Episcopus, scribens ad Petrum Fullonem. [Scis, Apostolos non fuisse præceptores in nouitate?] Liquet, inquam, similiter Doctores Parisienses non esse Præceptores tradentes noua, quod tanto studio cautum volebat Vincẽtius Lyrinensis. Ac proindè vnus, aut alter ex eo cœtu, à cœteris palàm improbati, non plus suum dedecus affricant alijs,

quàm

quàm Iudas scelus suum Apostolis collegis : vel quàm Lucifer Michaeli & Sãctis Angelis, cum quibus in vnum cœtum aliquando coaluit.

PVNCTVM XIII.

Salus ex inimicis; ab Ethnicorum & aliorum quorundam Ecclesiæ hostium testimonio de S. Pauli ad S. Petrum subiectione.

1 NON leue Catholicæ doctrinæ munimen existimare soleo, quod ex hostium eius testificatione desumitur. Sic demonstrare memini tractans iustam confixionem librorum, etiam Luciani ac Celsi Epicuræi, & aliorum quorundam Ethnicorum scriptiones, quibus nostros ritus, aut sensa deriserunt, non parum commodasse Ecclesiæ, in firmandis veris dogmatibus. V.g. apud Lucianum ridetur mysterium Trinitatis, & cultus sanctarum imaginum. Ethnicus apud Minutium, insimulat idololatriæ impensæ Sacerdoti, procubitum fidelium ad eius genua, inter confitendum. Ibidem, & apud Tertullianum, atque Athenagoram, obijcitur Christianis pabulum ex carnibus infantis farre contecti; quæ est perspicua veritatis Catholicæ confirmatio. Neque enim hi sanniones irridebant, nisi quod apud Christianos receptum nouerant. Sic gloriosè Satan suismet armis prosternitur. Nam vt est apud Eucherium [a]. [Validis absque dubio nititur priuilegijs, qui causam de Aduersarij asserit instrumentis. Speciosa victoria est, contrariam partem chartulis suis, velut proprijs laqueis irretire, &

[a] homil. 1. de pasch.

testimoniorum suorum vocibus confutare; & æmulum telis suis euincere, vt pugnatoris sui argumenta, suis probentur vtilitatibus militare.]

2 Non dissimiliter ergo in re nostra, suppeditatur validum argumentum receptissimi sensus priscorum fidelium, de S. Petro solo Primate, & ipsius etiam S. Pauli superiore, ex eo quod Porphyrius, referente D. Hieronymo [a] reprehendat D. Paulum, quod in causa legalium, procaciter & arroganter egerit, reprehendens S. Petrum superiorem suum, vt habetur ad Galat. 2. Benè est, quod intercidit opus Iuliani Apostatæ contra Religionē Christianam; nec S. Cyrillus, qui ex eo plerasque plagulas suæ confutationi intexuit, in hac parte Iuliani verba exscripsit, sed tantum dixit, hypocrisim B. Petri à Paulo fuisse sugillatam. Nec dubium, quin Paulum quoque, eadem ex causa, ex qua Porphyrius, allatrauerit Iulianus: nempè ob Paulo affictam procacitatem in sui superioris reprehensione. Ego in præsentia, quomodò Paulus Petrum arguerit, non moror; nec an verè Petrus in eo facto peccauerit. Tantùm dico, Porphyrium, ex tunc vigente communi sensu Christianorum, agnouisse, S. Petrum fuisse S. Pauli superiorem, & idcircò Paulum notasse arrogantiæ, & procacitatis, quod superiori suo ausus fuisset resistere in faciem; quo nihil potuit commodius proferri ad stabiliendam per externa testimonia, veritatem Catholicam pro qua satagimus.

3 Et quia Theodoretus in Dialogis, post comprobatam ex Patribus veritatem Catholicam, hæreticos subtexit; quos eidem quoque suffragatos esse contingebat, Ethnicis adiungam etiam hæreticos: qui tametsi vt plurimum, toti sunt in deprimendo S. Petro, & æquiparandis ei omnibus Apostolis; tamen veritate conuicti, aliquando agnoscunt S. Petrum esse superiorem, & alijs Apostolis; & nominatim S. Paulo. Atque ita verum com-

[a] epist. ad August.

comprobatur illud Basilij [a]. Ipsi sæpè, qui operantur mendacium, rerum perspicuitate coacti, etiam nolentes veritati attestantur. Nam & Dæmones non faciebant opus Euangelistarum. Sed cum lucem veritatis non possent non respicere, clamabant, *Scimus quia tu es Sanctus Dei.*] Igitur vt supra indicaui, Caluinus quoque agnoscit S. Paulum subiacuisse S. Petro, atque adeò non fuisse ei parem potestate. Habet hîc profectò locum, quod Faustum eiusque partiarios, cum prorsus alienis à fide componens Claudianus Mamertus [b] aiebat. [Acriùs isti (alieni) abstrusas rerum rationes ingressi sunt, quàm non nulli nostrates, qui cubicularijs disputationibus, de sublimium indage causarum, aliquid soporiferum in lectulis oscitantes, perpellente copia tepentium næniarum, stolido laudatore veternas anilium opinionum suspiciones edormiunt.] Acriùs, inquam, peruasere Scripturas, & traditionem de Monarchia Ecclesiasticæ Hierarchiæ hi exteri, quàm hi in speciem saltem Catholici, maioris partis, & veterum, & nouorum hæreticorum in hoc negotio Sectatores; quatenus alium Apostolum quoad potestatem in Ecclesiæ regimine, æquiparant cum B. Petro, de summo gradu exturbato.

a lib. 2 in Eunoc. ad finem.

b lib. 3. de stat. animorum. cap. 9.

PVN-

PVNCTVM XIV.

Absolutio Controuersiæ. Cur prouidente Deo, S. Paulus, non item S. Petrus, reciso capite vitam finierit, ex dictis æstimatum.

1 ABVNDE', & rationibus, & Sanctorum, ac Doctorum omnis generis manifesta suffragatione, euictum videtur, S. Paulum non fuisse Ecclesiæ caput, & zelum pro maiestate Romanæ Ecclesiç, ex successione in vtriusque Apostoli dignitatem, non esse secundùm scientiam. Id quod interposita his ipsis diebus Sedis Apostolicæ definitione, adeò deinceps ratum erit apud Catholicos, vt nulla sit futura de eo dubitatio: cum ipse Pontifex, post rem ritè discussam, & adhibita omnia requisita ad responsum ex cathedra datum, pronuntiauerit hæreticum, statuere S. Paulum caput Ecclesiæ, non subordinatum S. Petro. Et meritò ita pronuntiatum est, quia cum S. Paulus inter oues Christi numeretur, non potuit non subijci vniuersali omnium Christi ouium Pastori: ac proindè non fuit caput Ecclesiæ, sed membrum sub capite; ac si licet ex antiquo Romano vsu loqui, fuit capitis minor.

Hinc verò adducor vt existimem, certo consilio prouidisse Deum, vt S. Paulus capite minutus vitam finierit, non item S. Petrus. Id enim perantiqua traditione, & referentibus priscis authoribus compertum habetur. S. Petrum capite deorsum verso, cruci confixum esse, quicquid fabulinus Caluinus garriat, dicens eam narrationem esse fabulosam; quod magnæ impudentiæ iure notat Maldonatus [a]. De Sancto autem Paulo, eadem traditio, & multa veterum testimonia, confirmant quod dixi.

[a] In cap. 21. Ioan.

dixi. Videtur autem hac in parte humanum consilium longè à diuino discrepasse. Neque nouum est, vt in pœnarum irrogatione per homines, aliò spectent homines, aliò Deus, eam irrogationem siue volens si absque peccato fiat, siue permittens, si sit cum peccato coniuncta. Ita notum est ex Cruce Christi, quæ de Iudæorum malignissimo cōsilio, ad Christum infamia & probro respergendum pertinebat, quia maledictus omnis, qui pendet in ligno. Ex Dei autem consilio, vt varij Patres apud Toletum [a], & Malonium [b] considerarunt, genus illud supplicij ad significandum Christi à terra exaltationem, & omnium ad ipsum subuectionem, referebatur. Idem igitur circa martyrum cruciatus contigisse ambigere non licet, præsertimque circa cruciatum SS. Principum Apostolorum, qui inter martyres eminent, attento gradu ipsorum, & bona confessione.

[a] in c. 3. Ioan. annot. 22.
[b] ad Paleott. de sacra syndone cap.

2 Et Sanctus quidem Petrus, attento consilio humano, eo seruili & turpissimo necis genere, vt monstrat fusè Gretserus [c], idcircò cecidisse videtur, quia habebatur persona vilis. At Crux, erat supplicium infimæ sortis hominum, quo in ciues abstinebatur; vt idcircò Tullius in Verrem conclamet, quod ciuem Romanum egisset in Crucem. Magna enim ratio habebatur conditionis personarum, in admetiendo ei supplicij genere, vt Petrus Faber [d] in Semestribus obseruauit, & notauerat quoque Philo, scribens in Flaccum: vbi refert, flagrorum quoque fuisse differentiam, pro Cæsorum conditione, apud Lictores Ægyptiorum, dictos *Spatophoros*. Fx hoc ergo vsu discriminandi in supplicij irrogatione nobiles à plebeijs, S. Paulus ense impacto cecidit. Sanctus verò Petrus clauifixione in Cruce. Et fortassis inter varia alia supplicia, quibus vterque consentaneè ad gradū & conditionem suā perire potuisset, delecta est quoad vtrumque mortis irrogatio per ferrum, vni impactum, alteri

[c] lib. 1. de Cruce cap. 38.
[d] l. vnic. c. 17.

adactum, ne indemnes euaderent. Plerumque enim aliorum suppliciorum illatio, non perdebat Martyres. Causam protuli in Opere de Martyrio [a], & tractatur etiam à Malonio ad Palæotum de sacra Sindone [b]. Quid si ergo, vt certa esset mors horum Sanctorum, nec per magiam, cuius ob prostratum, & superatum Simonem suspecti fuerant, subducerentur morti, delectum est genus illud supplicij? Sicut etiam ea ex causa (quod item circa hos Sanctos seruatum est) ad præpediendam vim Magiæ, credebant Ethnici, valere supplicij irrogationem sub dio, vt intelligitur ex Beda [c]. Prima tamen ratio proposita, videtur verisimilior. Fortassis enim ea Martyrum per alios plerumque cruciatus illæsio, atque indemnitas, præterquàm à ferro, humana libertate admoto, non innotuerat in illis Ecclesiæ, veluti cunabulis, ac propè primordijs martyriorum, quorum dedicator Romæ Nero fuit, vt Tertullianus [d] testatur. Itaque verisimilius est, homines; Paulum gladio, Petrum Cruci addicentes, habuisse tantùm rationem conditionis vtriusque personæ; ita vt Paulus, quia ciuis Romanus erat, ense caderet, quod ea mors habeatur nobilitati accommodata: Petrus verò, quia vilis persona habebatur, cruce triumpharet.

[a] par. 2. cap. 1. nu. 6.
[b] ad cap. 21.
[c] lib. 1. histor. cap. 25.
[d] in Apolog.

3 At Dei consilium aliud fuisse videtur. Nimirum vt B. Petrus insinuaretur esse caput Ecclesiæ, in quo ipsa ex Christi oraculo erat ædificanda, Beatus verò Paulus, significaretur capitis minor. Quod de S. Petro dixi, habeo ex S. Leone IX. Epistola ad Michaelem Cærularium Patriarcham Constantinopolitanum pro primatu Romanæ Ecclesiæ. Eius verba sunt. [S. Petro Dominus, non per Angelum, nec per Prophetam, sed proprio ore ipse Dominus Angelorum & Prophetarum, sic repromittit. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Illius capiti vos satagitis subtrahere

here Christum Iesum, præter quem nemo potest vniuersali Ecclesiæ aliud ponere fundamentum? Quod vtique deuotissimus ille Petrus, non solùm viuens, sed etiam moriens demonstrauit, quādo nimia humilitate & congrua significatione, se crucifigi deorsum verso capite, petiuit: profectò diuina inspiratione præfigurans, se se esse primum & quadrum lapidem in fundamento, quod est Christus Iesus compaginatum, cohærentem atque connexum. Qui vtpotè superpositus angulari lapidi, totum pondus Ecclesiasticæ fabricę incorruptibili soliditate sufferret, ac proprij capitis suppositione omnia membra Corporis Christi per aptas, & naturales compages vsque ad consummationem sæculi, quasi vsque ad pedes crescentia, inflexibili collo ad cœlos sustolleret.] Quid ad rem nostram aptius, aut illustrius? Et compensauit eo pacto Deus, profundam humilitatem S. Petri in optanda & postulanda clauifixione, capite deorsum, iuxta illud Prudentij [a].

Prima Petrum rapuit sententia legibus Neronis
Pendere iussum præminente ligno.
Ille tamen veritus celsæ decus æmulando mortis
Ambire tanti gloriam Magistri;
Exigit vt pedibus versum caput imprimant supinis,
Quo spectet imum stipitem cerebro.
Figitur ergo manus subter, sola versus in cacumen;
Hoc mente maior, quo minor figura.
Nouerat ex humili, cœlum citiùs solere adiri.
Deiecit ora, spiritum daturus.

Minorem dicit fuisse S. Petri sic confixi figuram, idest despectiorem, ita vt generi mortis vilissimo, Apostolus superpondium vilitatis sibi asciuerit, ex eo genere clauifixionis. Tātam sui depressionem in Apostolo, Deus pro more suo, expressione extantis supra omnes mortales apices dignitatis eo mortis genere delineatę cōpensauit.

[a] *homil.* 12. *peristeph.*

4 De diuino autem consilio in tali genere necis Sancti Pauli, excogitari possunt congruentiæ complures: V. g. vt S. Pauli niuea puritas, & intemeratus pudor manifestiùs pateficeret; cum reciso capite, lac pro sanguine manaret, de quo prodigio testantur S. Chrysostomus [a], & S. Ambrosius [b], ac Gregorius Turonensis [c] habeturque etiam in actis Lini nomine vulgatis. Non adscribentur quidem spurciloqui Sectarij, qui turpitudini suæ lenocinantes, omnia mouent, vt Paulum coniugio illigatum fuisse persuadeant. Tamen ipsemet S. Paulus impingit eis mentitionem, cum commendans Virginitatis studium, ait; *Volo omnes esse sicut me ipsum*; cælibem scilicet, & operum coniugij rudem. Potuit igitur diuinum consilium spectare expressionem Paulinæ puritatis, cuius lac symbolum est appositissimum. Vel quod S. Chrysostomus, & Gregorius Turonensis tradunt, potuit eo lactis defluxu; insinuari munus S. Pauli, qui tanquam bona nutrix lac fidelibus immulserat. Sed præcipua eiusdem diuini consilij ratio fuisse videtur, vt insinuaretur deesse S. Paulo quantumuis in Ecclesia magno, decus capitis; ita vt iuxta Romanam phrasin, dici verè posset, sicut physicè, ita & mysticè, *capitis minor*. Nam quandoquidem folium non cadit super terram absque patre nostro, multo minùs caput S. Pauli cadere absque certo Dei consilio potuit. Quid autem congruentiùs spectare potuerit Deus in delectu talis supplicij per malitiam impiorum inferendi, potiùs quàm alterius, quod perindè fuisset Damnatoribus Pauli decernere, occurrit nihil.

[a] In Encomio SS. Petri & Pauli.
[b] Serm 63.
[c] Lib. 1. mir. cap. 29.

PVN-

PVNCTVM XV.

Quo consilio hæc nouitas de bicipiti Ecclesiæ corpore, excogitata videatur.

1 DIFFICILE est de humana mente pronuntiare. Est enim profundum, quod liquidò peruadi à solo Deo potest, iuxta illud; *Prauum* (inaccessum, atque imperuium) *est cor hominis, & inscrutabile; quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans corda.* Itaque operosum est, definire, quid reipsa spectarit faber huius nouitatis de bicipiti Ecclesia.

Reipsa dico, quia verbo tenus obtendit se spectasse augmentum maiestatis Romanæ Ecclesiæ, ex vtroque illo Episcopo, atque Pontifice. Quamuis enim S. Petrus magnus omnino fuerit Apostolus, & gloriosissimum sit Ecclesiæ Romanæ, eum habuisse Pontificem, cuius authoritati omnes deindè Pontifices succedant: tamen tanta est vndecunque S. Pauli eminentia, vt non exiguo emercandum pretio videatur, eum quoque habuisse Pontificem, cuius item authoritas, ad cõsequentes Pontifices transfundatur, & hoc etiam stimulo ad omnem sanctimoniam vrgeantur, memores in quanti Præsulis throno sedeant. Quantus enim reuera est S. Paulus? [Siue quid egregium (inquit Chrysostomus[a]) edidere Prophetæ, siue Patriarchæ, siue iusti, siue Apostoli, siue Martyres, hæc simul omnia complexus Paulus; tanta excellentia possidet, quanta illorum quicquid virtutis vbique fuit, nullus profectò possederat. Quando igitur quæcumque in hominibus bona fuere, sola vnius anima complectitur; & cum excessione quidem non hominum modò, sed Angelorum quoque, omnia complectitur,

[a] hom. de virtut. & vit.

 quo-

a *homil. 15. in ad Roman.*
b *ibid. homil. 16.*
c *homil. 13. in 1. Cor.*
d *homil. 32. in ad Roman.*

quonam pacto verbis tantarum laudum cumulum adæquare poterimus?] Alibi [a], ne Pauli quidem soleis dignos pronuntiat, seipsum, sibiq. consimiles; quos etiam statuit indignos, vel ipsum Pauli nomen audire. Vnum eius vnguem, totius orbis terrarum imperio potiorem, ac eligibiliorem dixit, alio loco [c]. Fulgura ex eius micantia ore, per quod Christus locutus est, in cuius lingua Deus sedit, scitè describit alio loco [d], homo laudum S. Pauli nunquam satur. Tantus cum fuerit S. Paulus, non potest tenue decus videri, ei succedere, & eandem authoritatem qua ille diuinitus in vniuersam Ecclesiam instructus est, ad se transfusam possidere.

2 Hoc igitur tantum decus, Pontificibus Romanæ Ecclesiæ conciliaturus author cum quo agimus, in id incubuit, vt salua S. Petri prærogatiua, quam Scripturæ, & Concilia, ac Patres clamant, consors ei Pontificiæ dignitatis adiungeretur S. Paulus; ideoque libro suo titulum fecit, *De magnitudine Romanæ Ecclesiæ, ex successione ad vtrumque simul Apostolorum Principem, Petrum & Paulum*. Prætereà hoc pacto Romana Ecclesia fit lapis angularis in quem & Iudæi, & Gentes concurrunt, & vniuntur; quia S. Petrus fuit Pastor circumcisionis, & S. Paulus Gentium: sicque Romanus Pontifex vtrique succedendo, duos illos pariter in vno se, velut angulari lapide connectit. Item hoc modo consulitur stabilitati Pontificatus Romani: quia posito, quod S. Petrus Romæ non fuerit, hæret Pontificatus Romano Pontifici per S. Paulum, de quo non ambigitur, quin Romæ fuerit, cum id apertè prodat Lucas. Denique hoc modo, docetur Pontifex, nihil sibi esse suscipiendum, aut decernendum, nisi communicato cum Coëpiscopis consilio, sicut SS. Petrus & Paulus collato studio & communi cura, in rectionem Ecclesiæ, & propagationem fidei incubuerunt. Hos fructus spondet Aduersarius ex noua doctrina

ctrina de bicipiti Ecclesia, & S. Paulo eius càpite cum S. Petro.

3 Quid dicam? Dauus sum non Oedipus. Boni tamen, & naris haud obesæ coniectores, aiunt verendum esse, ne Romana Ecclesia, huic in speciem erga se adeò benefico scriptori dicat; Timeo Danaos, & dona ferentes. Veritura videtur, ne hoc sit beneficium piscatorum, quo tantulæ escæ obiectu, captatur piscis, vt Philo [a] de hamatis beneficijs loquēs, dixit. Quid si enim hæc D. Petri depressio, per partitionem potestatis eius, & socij adiunctionem, eo denique pertingat, vt plena Pontificiæ dignitatis possessio sic in plures dispescatur, vt penes omnes sit eius portio, penes nullum integritas? Quod enim salua esse dicitur S. Petri prærogatiua, adiuncto licet S. Paulo. Pontificiæ dignitatis socio, spermologia est manifesta. Neque enim potest eius prærogatiua perstare, qui adiuncto consorte, ac æqualiter participe dignitatis, desinit esse solus, ac pleno iure Pontifex, ita vt ipso aliquid in commune bonum præscribente, alius possit ei obstrepere, & consensu negato disturbare eius consilia. Itaque satis superque ex solius S. Petri primi Pontificis dignitate, splendet Ecclesia Romana: neque vt magna vsquequaque sit, hunc nouitium falsæ magnitudinis titulum tenetur admittere. Eoque vno Pontificij S. Petri titulo hactenus honestata, ad eam pertigit dignitatem & magnitudinem, vt summam profanæ magnitudinis Romanæ sublimitatem, non exæquarit modò, sed etiam longo interuallo superarit, quod Thomas Stapletonius iusto opere est executus.

[a] *lib. de plantat. Noe.*

4 Mirum verò est, quomodò Aduersarius Pontifici, & Romanæ Ecclesiæ tantoperè (vt putat) commodans, frontem non exporrexerit, & apertè non propalarit quis esset; qui tàm sancta, tàm salubria, tàm necessaria suggereret: quod illi & gloriosum, & ad iustam compensatio-

tio-

tionem opportunum esse potuisset. Nunc ei occini potest illud Claudiani Mamerti ad Anonymum cum quo agit. [Mihi primùm quærere cordi est, quidnam rationis extiterit, vt tantas initurus causas, de tamque sublimibus loquuturus, sciri vitauerit. Si benè conscius disputas, cur nomen occultas? Si agnosci metuis, cur opus prodis? Nec dicam cur ita scribis. An maiorum forsitan super hoc exempla Sectaris? Sed video Prophetas, Euangelistas, Apostolos, post etiam authenticorum plurimos tractatores, sua proprijs voluminibus nomina præcnotasse. Alios etiam operum suorum in proprijs vocabulis inchoasse principia, vt est illud, *Petrus Apostolus Iesu Christi:* Et Paulus, nec non alij, atque alij fundatores Ecclesiæ, atque eruditores, &c. Enim verò quod isthic pagina propalatur, eius denique author occulitur, euidens facit indicium, eundem scilicet à quo sit composita, fuisse damnatum. Nemo enim studet occuli, nisi qui formidat agnosci. Ego tamen satis miror, cur in eodem vitandæ noxæ non fuerit studium, in quo supprimendi nominis potuit esse iudicium.]

5 Hoc ipsum, Aduersario cum quo ago, obijci potest, ac etiam multo fortiori ratione. Nam tametsi suppetere possunt variæ causæ, ex quibus interdum fas sit celare authoris nomen, qua de re plenè in Tractatione de iusta confixione librorum [a]: tamen nulla videtur suppetere posse idonea causa celandi nomen suum, quando Pontifex in re ad fidem Catholicam attinente aditur: vt factum est ab Aduersario, qui Epistolam de hoe argumento ad ipsummet Pontificem direxit. Certissima enim est Ascetarum omnium doctrina, nihil esse celandum, & recessus omnes pandendos esse, quando agitur cum superiore, de rebus spectantibus ad animæ salutem & perfectionem. Videndi S. Basilius [b], Dorotheus [c], & varijs locis Cassianus [d], ac S. Benedictus [e], & Ri-

[a] *partis.* I. *certem.* 19.

[b] *ad q.* 258. 227. & 230. *breuiorum;* & *in fine homilia in Laicos.*

& Richardus Victorinus [a]. At quis superioris nomen in Dei Ecclesia iustiùs, & fundatiore titulo obtinet quàm Pontifex? Itaque non fuit agendum in obscuro, & captatis latebris; quòd faciunt cum Confessarijs, quos non puduit pudenda admittere, pudet autem Conscientiæ arbitro diuinitùs constituto explicare. Præsentiens haud dubiè Aduersarius falsi dogmatis damnationem, præcauit infamiam: in eo vtcumque culpam minuens, quod verecundiùs peccare videri potest, qui latere peccando desiderat, vt disserit S. Bernardus [b].

c doctr 5. d lib. 4. cap. 9. & 37. coll 2. c. 2. 10. & 11 e cap. 4. reg & grad 5. humil. a annot. vlt. in psal. 118.

b epist. 126.

6 Vt vt verò sit de causa suppressi ab Aduersario nominis proprij, non sunt dandæ aures fucatis eius sermonibus, quibus suum pro Ecclesia studium, & pro Pontificia dignitate augenda, atque firmanda sollicitudinem ostentat. Enimuerò solemne est intentis in alicuius exitium maleficis, bona in speciem ostentare. Hoc artificium à Dæmone occeptum, imitantur omnes, qui sunt ex parte illius. [Nemo (inquit Tertullianus [c]) venenum temperat felle & elleboro, sed conditis pulmentis & benè saporatis, & plurimum dulcibus, id mali inijcit. Ita & Diabolus, lethale quo conficit, rebus Deo gratissimis & acceptissimis imbuit. [Cassianus [d] id esse ait, quod Sapiens iuxta 70. admonuit: *Malignus nocet cum miscuerit se iusto*: idest, boni obiectu ac colore. Faustus [e] quoque concinnè. [Diabolus calliditate veteris artificis, ac multiformis ingenij condit blandimenta peccandi. Sic etiam malefici facere solent, qui mortiferos herbarum temperant succos, in condito, aut aliquo dulci poculo nescientibus propinaturi, gustum mentita suauitate cooperiunt, virus amaritudinis obscurant fraude dulcedinis. Prouocat primus odor poculi, sed præfocat inclusus sapor veneni. Mel est, quod ascendit in labia; fel est, quod descendit in viscera.]

c lib. de spectac. cap. 26.

d coll. 1. c. 20.

e l. 1. de grat. & vb. arb. c. 4.

7 Haud dissimiliter se gerunt omnes errores: Omnes in-

inquam Satanæ adminiſtri, *ab ipſo ſubornati*, vt S. Cyprianus initio libri de vnitate Eccleſiæ admonuit: dicẽs, hoc eſſe, abſtractis à tenebris, aliàs rurſus tenebras offundere, ita vt, qui decipi non potuerunt detenti in errorum manifeſtorum cæcitate, circumſcribantur & decipiantur noui itineris errore. Blandiloquio tentant imponere; id quod præter Cyprianum Ignatius Theophorus egregiè obſeruauit, præmuniens Trallianos aduerſùs apparentem ſpeciem pietatis. [Sunt enim (inquit) nonnulli vaniloqui & ſeductores, non Chriſtiani, ſed Chriſtempori: ideſt Chriſti lucriones,quique ex nomine Chriſti quęſtum faciunt,fraude circumferentes illius nomen, & adulterantes verbum Euangelij & erroris venenum allinientes dulcibus alloquijs, velut mulſo aconitum miſcentes, vt ſuauiſſimo ſapore deceptus guſtandi ſenſus, incautè mortem hauriat. Monet quidam veterum; Nemo bonum dixerit,qui bonum malo admiſcet. Loquũtur namque Chriſtum, non vt Chriſtum annuntient, ſed vt Chriſtum damnent & reijciant.] Calumniatos Manichæos narrationem de ſtella Magis præuia, cauſatos Chriſti inhonorationem inde ſequentem,quaſi ſubijciatur ſtellis ac fato Aſtrologico Deus infans, teſtatur D. Auguſtinus [a]. Agunt ſcilicet, qui eiuſmodi ſunt, iuxta S.Gregorium [b], inimicos & Defenſores; inde hoſtes diuini honoris, vnde eum promouere, aut tueri ſe ſimulant. Prætexunt Sectarij hoſtiæ figuratæ,honorem Dei: ne ſcilicet Chriſtus ſi verè ſpeciebus ſubijceretur, vileſceret. Marcion humani partus dedecora prętexens, Virginis conceptum & partum euertebat,ne Chriſti honori officeret. Similiter ergo in hoc negotio,oppaſſa ſunt tectoria celandæ myſterij Cabaliſtici iniquitati. Obtenditur magnitudo auctior Romanæ Eccleſiæ, & ſtabilitio Põtificiæ in ea dignitatis,aliaq. ſuperiùs tacta,quę reuera vani sũt prætextus, vt facilè erit ijs decurrẽdis mõſtrare.

a 2. cõtra Fauſtum cap. 5.
b lib. 11. mor. cap. 16.

8 Et

8 Et inanitas quidem primi prætextus propositi, augendæ scilicet maiestatis Romanæ Ecclesiæ, deprehendetur ex dicendis de vera inuehendæ nouitatis huius causa. Qui verò insuper allegabatur, Pontificum stimulus ad omnem sanctimoniam, ex successione tam sancti tamque perfecti decessoris, vix caret aliqua erga S. Petrũ iniuria, quasi nõ esset in S. Petri virtutibus, satis viriũ ad stimulandos successores, vt omnes perfecti Antistitis partes expleant, sicut ille reuera expleuit; cum tamen de S. Petri eminentissima sanctitate, constare debeat, frendentibus licet Magdeburgensibus, qui eius peccata adeò anxiè & calumniosè annumerarunt: tametsi quantauis essent eius peccata, possent per charitatem, quæ in eo præcelluit, operiri: Scitè de ea S. Petri gemma, Theodoretus [a]: & benè etiam S. Chrysostomus [b], cũ de eius simulatione in causa legaliũ disserit. Breuiter alio loco [c] [Petrus Apostolici Chori primas, os discipulorum, columen Ecclesiæ, firmamentũ fidei, confessionis fundamentum, Piscator orbis terrarum, ille qui genus nostrum è profundo erroris ad cælum extraxit, qui vbique feruet plenus libertate, imo verò Charitate.] Sed demus, exemplum S. Pauli conferre plurimum posse, ad stimulandos & in omne opus bonum vrgendos Pontifices. Quis vetat in hoc quoque Pontificiarum virtutũ speculum spectare S. Petri successores? Præsertim cum, etiamsi S. Paulo in Pontificia potestate non succedant, habeant tamen eũ pro confundatore Romanæ Ecclesiæ particularis, & martyre Romano: quod si vel omnes alij tituli deessent, ad eũ pro Sancto patrio habendũ sufficeret; cum Martyris patria locus sit passionis, quia ibi cælo nascitur. vt habet in S. Theodori laudatione Nyssenus. Accedit quod S. Paulus, omnibus planè Episcopis propositus est in exemplũ; tanto flagrauit æstu boni animarum, & promouendæ diuinæ gloriæ. Et idcirco

[a] *orat. de charitate.*
[b] *in cap. 2. ad Galat.*
[c] *homil. 20. ex varijs in Math. locis.*

nulli alligatus fuit certæ Ecclesiæ, iuxta Petrum Damiani, vt quasi pennatus agricola totius Ecclesiæ agrum excolens, omnino multis fidelibus, opere: planè verò omnibus animarũ curatoribus exemplo prodesset. Vana igitur est hæc successionis Pontificum in Romanum S. Pauli Episcopatum allegatio, ad bina simul capita corpori Ecclesiæ appingenda.

9 Prætextus tertius sordet aperta hæresi: Non enim ferri à Catholico potest, quod Pontificia S. Petri potestas, dicatur fuisse arctata ad Iudæos, & S. Pauli Apostolatus ad Gentiles. Nam S. Paulus erat prædicator Oecumenicus, à Deo destinatus, vt vbiuis plantaret Ecclesiam, portaretque nomen Christi coram Regibus, & gentibus, & filijs Israël, id quod re ipsa apud vtrumque populũ præstitit, cum se dedit occasio; tametsi ob causam supra assignatam, incubuit præsertim in Gentium conuersionem, quia illis exosus non erat: Iudæis autem exosus erat, quia impingebant ei præuaricationem, & apostasiam. Sanctum verò Petrum fuisse Pastorem vniuersalem, & Gentium & Iudæorum, fide certum est, vt latè confirmat Sanderus [a]. Ouile enim Christi, cui S. Petrus datus est Pastor, & Iudæos, & Gentes comprehendebat, vt ex vtrisque vnum ouile, & vnus Pastor fieret: Quod de S. Petro accipiũt graues DD. Igitur sordet aperta hæresi, dicere Romanum Pontificem succedendo vtrique Apostolo, euadere lapidem angularem, in quem Gentes & Hebræi concurrant, quasi si vni ac soli Petro succederet, non esset habiturus iurisdictionem vniuersalem, & restrictam vtriusque populi potestatem. At è contrario SS. Patres passim celebrant vniuersalem Romani Pontificis potestatem in totam domum Dei, ex eo quod succedat S. Petro, quem proindè agnoscunt irrestricta in vtrumque populum præfectura potitum, vt perspicuè sonant Christi verba ad S. Petrum, & cum ei pro-

[a] lib. 6 de visib. monarch. cap. item 6.

promiſit, & cum re ipſa contulit Pontificatum.

10 Stabilitas maior Romani Pontificatus, quæ erat prætextus quartus ad cōcinnandum figmentum, quod exagitamus, pręfert non tam abſurditatem, quam ſtultitiam aduerſarij, qui inter opinabilia & agitabilia vtrinque problemata, reponit S. Petri Romam acceſſum. At hoc adeò liquidum eſt, vt ne Caluinus [a] quidem, auſus ſit inficiari, hunç eſſe conſtantem ſenſum totius retrò antiquitatis, & omnium ſcriptorum, veterum iuxta ac nouorū. Vnus duntaxat aut alter pauper ſpiritu, & frontis detritioris; nimirum Vvilhelmus quidam Vvicleffi præceptor, teſte Valdenſi [b], & Lutherus iā potus in Colloquijs menſalibus [c], ac Vldricus Velenus à Roffenſi iuſta lucubratione caſtigatus, auſi ſunt effutire, S. Petrum nunquam Romæ fuiſſe, in quo non tam confutatione indigent, quàm elleboro. Eſt enim obcæcatio mera & vltronea, inficiari rem apud omnes hiſtoricos, & Patres teſtatiſsimam. Innumeros in eam rem teſtes producunt Baronius [d], Bellarminius [e], & Coccius [f]. Tricas verò ex Chronologia & Scriptura petitas, accuratè expedit Cardinalis Perronius in Antapologetico [g]. Verùm non eſt quod in his hæreamus; quia nimis ſtulta, (vt ad Epictetum ſcribens S. Athanaſius rectè dixit) non ſunt refellenda, ne alicui videantur potuiſſe eſſe credibilia. Quanta ergo aduerſarij eſt ſapientia, qui de lutulentis ſectariorum, ſcrobibus hauriens; tanquam problema ſtatuit, S. Petri Romam aduentum, & inde proſpicit ſtabilitioni Romanæ Sedis, quod ſi Sanctus Petrus fortè Romæ non fuerit, certus eidem ſedi maneat ſupremus Pontificatus per S. Paulum, ibidem certò moratum atque defunctum. Ain? Atqui tui te Magiſtri, per quos aduentus S. Petri Romam tibi anceps eſt, æquè informare potuerunt, de ſenſu ſuo deliro, circa S. Paulum, non Romæ, ſed Hieroſolymis paſſum. Ita Velenus

a Inſtit. c. nn 15.

b lib 2. doctr. art. 1. c. 7.

c cap. de Antichriſto.

d anno 44. & 45.

e lib 2. de Pontif.

f tom. 2 lib 7. art. 5.

g lib. 1. cap 3.

h dicto Opuſc.

nus [b], & scriptorum omnium effrontissimus Balæus [a], falsò ad id allegans S.Hieronymum atque Lyranum.

[a] cẽt 1. Script. Britan.

11 Reliquus est prætextus vltimus, quo constitutis simul duobus capitibus, insinuatum vult aduersarius, non esse antistitibus vllis, ac ne Pontifici quidem, liberum de rebus Ecclesiæ quicquam decernere, nisi consultis Coëpiscopis: sicut S. Petrus, & Paulus communicatis sæpè consilijs, Ecclesiam rexerunt, & conuersioni populorum ac disseminationi fidei operam nauarunt. Verùm hinc non infertur biceps Ecclesia; quia facile fuit SS. Apostolis, ad inuicem conferre de Ecclesiæ propagatione, etiamsi alter dumtaxat eorum supremo Sacerdotio fungeretur. Neque enim Consiliarij, qui à Regibus adhibentur ad consultationem de regni negotijs, sunt consortes Regiæ Maiestatis. Nec Cardinales quibus Pontifex vtitur Consiliarijs, communicans cum eis grauiora quæque Ecclesiæ negotia, sunt ex æquo, cum eo Pontifices.

Suspecta porrò non nemini visa est hæc insinuatio ad unctionis necessariæ cæterorum Episcoporum, vt Pontifex aliquid decernat. An enim vult aduersarius, Pontificem solum, nihil siue circa fidei definitiones ferendas, siue circa grauia quæque Ecclesiæ negotia statuere posse, nisi aut ex anteriùs constitutis in plenario Episcoporum Concilio, aut ex recens constitutis in eo rursus adunato? Ita sanè mentem aduersarij interpretatus est D. Vaurensis Episcopus [b]. At certum est non posse hos frœnos inijci Romano Pontifici. Non enim ad eum modum arctari potest in gestione grauium negotiorum; vt tot seculorum experientia docuit, confirmatque Gelasius tota epistola 13. ostendens potuisse Acacium deponi sola Romani Pontificis autoritate, absque interuentu Synodi. Quoad definitiones autem fidei, tametsi vt Pontifex prudenter se gerat, non debet alio-

[b] sect. 3. medit. vlt.

aliorum iudicia negligere, imò ea exquirere, & audire est consultissimum; tamen extra dubium esse debet, si Pontifex aliquid ad fidem pertinere pronuntiet, non esse vocandum ad examen, an adhibuerit Consiliarios, eosque idoneos. Multo minùs necesse est cogi in eã rem Concilium Oecumenicum: cũ videamus decreta Conciliorum Africanorum & Arausicensium de diuina gratia, haberi certa ex fide, quia à Pontifice suggesta sunt, aut confirmata, etiamsi nullum Concilium Oecumenicum fuit ad ea statuenda conuocatum.

12 Sic disiectis varijs prætextibus, retegenda sunt mysteria; & quid hæc captatio auctioris maiestatis Ecclesiæ Romanæ, ex duplici eius supremo capite reuera occulat, aperiendum. In adytis ergo nouitiæ Theologiæ, & Cabala qua Satan Catholicismi euersionem subdolè ab annis aliquot machinatur, per suffossionem fundamenti Ecclesiæ, varia latent mysteria, quæ subinde in apertum educuntur. Notum est quo Decumani à paucis annis in exemptiones ab Ordinarijs intumuerint; quot in priuilegia excipiendi fidelium confessiones, eisque Eucharistiam præbendi, cum sumptio ex nullo præcepto est necessaria; quot in laxationem præcepti de audiendo festis diebus sacro in Paroecia. Nam hæc omnia, in ijs quæ dixi mysterijs, numerantur. Sed illud est primarium, nulli, ita planè nulli, in Ecclesia ius esse in alterius territorium; & vnumquemque Episcopum, in Diœcesi sua esse Pontificem supremũ. Id enim nouæ Theologiæ præfessores, non obscurè, sed apertè, & absque ambagibus enuntiant: Nec nunc primũ ea vox auditur. Disertè enim Gerso [a], viguisse suo tempore apud nõnullos hunc errorem, sic affirmat & damnat. [Sunt qui dicunt, quemlibet in sua Diœcesi esse Papam supremum.]

[a] lect. 3. de vita spirit.

13 Hoc vt stabiliant, mangones huius placiti, accõmo-

modant ad hoc institutum, principium apud Theologos satis receptum, quod Episcopi succedant Apostolis, id quod habet Concilium Florentinum in Armenorum instructione, & Concilium Tridentinum sess. 23. [a] habeturque etiam ex D. Augustino ad illud Psalmi 44. *pro patribus tuis nati sunt tibi filij*. Agnoscunt eam Episcoporum ad Apostolos successionem, Alensis, D. Thomas, Richardus, Paludanus, quos signant Suarez [b], & Azor [c], sed ita eam exponunt, vt non possit ex ea erui, quod fabri Ecclesiæ bicipitis propositum habent. Nimirum isti, supposito quod Apostolis succedant Episcopi, Apostoli autem S. Petro sint æquiparandi, (vt etiam supponunt) colligunt inde, omnium Episcoporũ, cuiusque in sua Diœcesi, æquiparationem cum Romano Pontifice. Verùm quia non ignorant, quo loco sit apud Catholicos ea aliorum Apostolorum æquiparatio cum Petro, solis Hæreticis VVicleffo imprimis, Luthero, atque Caluino probata, opportunum visum est noui dogmatis fabris, pro Episcoporum omnium ad Papatum euectione sollicitis, tacita ad tempus cœterorum Apostolorum æquiparatione cum Petro, vrgere solius S. Pauli cum eo paritatem; quia paulò plus verisimilitudinis se offert pro ea B. Pauli æquiparatione cũ S. Petro, ob cooperationẽ eius in cultura Ecclesiæ Romanæ, & insignes prærogatiuas quibus collucet: ita vt ob eas, non semel S. Petro nihilo inferior pronuntietur à Patribus. Id si B. Paulo pacificè vindicauerint, non dubitarunt quin ad cœteros Apostolos facilè diffundẽda esset eadem æquiparatio cum Petro, ex qua Petri temporis nostri, & aliorum Episcoporum cœteris Apostolis succedentium æquiparatio consequeretur. Nec enim difficilè tunc erit, aliorum Apostolorum merita extollere, etiã supra S. Paulum; qui blasphemus aliquando, & persecutor, ac peccatorum primus audiuit, venitque ad vineã Do-

[a] cap. 4.

[b] tract. 1. de fide disp. 10. sect. 1. nu. 4.

[c] to. 2. lib. 3. c. 30. q. 13.

Domini hora vndecima. Itaque si hæc rimula pateat ad suffodiendam Pontificiam S. Petri potestatem, nullo negotio pertingetur, ad optatam aliorum item Apostolorum æquiparationem cum S. Petro. Ea verò improuidè data, cœterorum quorumuis Episcoporum, qui Apostolis succedunt, æquiparatio cum Romano Pontifice, qui S. Petro succedit, inferetur vt explorata.

14 En quibus artibus, specie amplificandæ maiestatis Romanæ Ecclesiæ, in suffosionem eius incumbitur. Nec refert, quod nunc ista omnia non ingerantur. Quod inquam passim ab omnibus huius Cabalæ mystis, non dicatur omnes Apostolos esse S. Petro æquales; & omnes Antistites in actu primo quo ad iurisdictionem æquare Romanum Pontificem, ac saltem in actu secundo idipsum posse quemlibet Episcopũ in sua Diœcesi quod potest Pontifex in vniuersa Ecclesia: Quod aliter dicitur, vnumquemque Episcopum, domi suæ, & in territorio suo, Papam esse. Hæc inquam nunc premi, aut etiã verbo tenus negari, non refert. Nam facile est iacto fundamento prædicto, superstruere reliquam ædificij molem. Nec difficile quod nunc negatur, postea affirmabitur per solemnem erronibus in cõstantiam in dogmatibus, à D. Irenæo * pridem annotatam. Sicut ergo consilium huiusmodi ex quo biceps Ecclesia est excogitata, profanum manifestè est, ac schismaticum, omnique Catholico auersandum; quia tendit ad anarchiam, & ad euersionem vnitatis Ecclesiæ; ita bicipitis Ecclesiæ monstrositas, quæ est profanitatis illius fundamentum, meritissimò est explodenda.

* lib. 3. c. 11.

PVN:

PVNCTVM XVI.

Clausula Parænetica biceps; cùm ad Anonymum, & eius Partiarios prurientes auribus; tùm ad antiquæ doctrinæ tenaces, Ecclesiæ filios.

1 DVO mihi, ad obsignandam cum fructu hanc disputationem, præstanda video. Conueniendus primùm est noui dogmatis de bicipiti Ecclesiæ corpore faber, qui latere quàm prodire maluit: nec non qui ei præ aurium pruritu, & noulloquiorum studio hactenus adhæserunt. Tum secundo loco, obiter quoque erunt commonendi, qui tenaces hactenus fuerunt antiquæ doctrinę, de vnico semper Ecclesiæ capite.

Aduersarius ad frugem bonam & recantationem, vrgendus venit. Absit enim vt in præconcepta sententia obfirmetur, vitio malè cõsultis non nouo, vt optimè monuit Claudianus Mamercus, initio libri primi ad Anonymum, authorem libri de creaturis omnibus corporeis, qui posteà deprehensus est Faustus. Absit igitur, vt quod Fausto latenti & Anonymo, occinit Claudianus, nostro item ad veritatem occinatur. [Magnum in genere humano vitium est, arrogans imperitia, & peruicax in defendendis perperam præsumptis opinionibus pertinacia, &c. Illud longè maximum, & longè periculosius crimen est, quod Catholicæ sanitati opiniones inimicas stultè concipiunt, vanè proferunt, superbè astruunt, cum temeritate scribunt, cum praua intentione defendunt. Et quoniam humanitus per imprudentiam lapsi sunt, eligunt audaciæ culpam peruicaci obstinatione defendere, ne videantur potuisse peccare. Ita enim palàm suas

sen-

sententias astruunt, vt clàm nihilominus mussitantes, blandimentis lenocinantibus, ignaros rerum sedulò præcentur, vt suæ potissimùm sententiæ acquiescant, sibimet assentiantur. Illud veri plenum, illud esse salutiferum, quod ipsi doceant, etiam delirando confirmant.] En stultam pertinaciam, & deliram in malè iactatis obfirmationem improuidorum, sugillatam quoque à Capreolo Carthaginensi; epistolæ non ita pridem vulgatæ, initio, & à Vincentio Lyrinensi in aureo Cōmonitorio[a]. [a] cap. 21.

2 Aliam potiùs mentem Aduersario opto, vt quando ex ea causa est, quæ addictionem doctrinæ D. Augustini maximè iactat, eiusdem S. Patris demissionem, & ad corrigendam priorem falsam sententiam, paratum animum imitetur. Monitus sanè de quibusdam in Opere de libero arbitrio lubricè dictis; [Fateor (inquit post alia)[b] me ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt. Vnde si aliquid vel incautiùs, vel indoctiùs à me positum est, quod non solùm ab alijs, qui videre id possunt meritò reprehendatur, verùm etiam à me ipso; quia & ego saltem postea videre debeo si proficio; nec mirandum est, nec dolendum, sed potiùs ignoscendum, atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum. Nam nimis peruersè se ipsum amat, qui & alios vult errare, vt error suus lateat. Quanto enim meliùs & vtiliùs, vt vbi ipse errauerit, alij nō errent, quorum admonitu errore careat? Quod si noluerit, saltem comites erroris non habeat.] Moxque expenso dicto Tullij, qui laudauerat aliquem, quia nullum vnquam verbum, quod reuocare vellet, emiserat; subdit. [Ab hac ego excellentia tam longè absum, vt si nullum verbum, quod reuocare vellem protulero, fatuo similis quàm sapienti similior. Illius quippè scripta, summa sunt authoritate dignissima, qui nullum verbum, non quod reuocare vellet, sed quod reuocare deberet, emisit. Hoc [b] epist. 7.

quisquis nondum est assecutus, secundas habeat partes modestiæ, quia primas non potuit habere sapientiæ, quia non valuit omnia non pœnitēda diligenter dixisse, pœniteat quæ cognouerit dicenda non fuisse.] Hoc aliter dixit idem D. Augustinus [a] agens cum Cresconio. [Sicut laudabile est à vera sententia non amoueri, ita culpabile persistere in falsa; quam nunquam tenere prima laus est, secunda mutare: vt aut ex initio vera permaneat, aut mutata falsa, vera succedat.] Adscribuntur Sancti Augustini iudicio Cassianus [b], Facundus [c], Beda [d]. Et præiuerat Coration apud Eusebium.

3 Adduco tot Sapientum iudicia, vt Aduersarius depudeat vanitati, quod D. Augustinus in Victorino celebrabat. Et quod in mala causa faciebat Tertullianus æmuletur ipse in bona & necessaria. Scripserat Tertullianus priusquàm Mōtani virus combiberet, adhuc Catholicus, librum de pœnitentia, quo peccatoribus omnibus aditum ad salutem per claues Ecclesiæ patere profitebatur. Eam Catholicam doctrinam, imbutus posteà Montani delirijs censuit reprobam; nec erubuit rescindere, verba eius sunt [g]. [Erit & hic aduersùs psychicos titulus, aduersùs meæ quoque sententiæ, retrò penes illos, societatē. Quo magis hoc mihi in notam leuitatis, obiectent. Nunquam Societatis repudium, delicti præiudicium est, quasi nō faciliùs sit errare cum pluribus, quando veritas cum paucis ametur. At enim me non magis dedecorabit inutilis leuitas, quàm ornauerit nocens. Non suffundor errore quo caruisse delector, quia meliorem me & pudiciorem recognosco. Nemo proficiēs erubescit. Habet & in Christo scientia ætates suas, per quas deuolutus est & Apostolus. *Cum paruulus* (inquit) *essem, tanquam paruulus loquebar, tanquàm paruulus sapiebam. At vbi vir sum factus, ea quæ paruuli fuerant euacuaui.* Adeò deuertit à sententijs pristinis, nec idcircò deliquit, quod

a lib. 3. cap. 3.

b 1. de Incarn. cap. 4.

c l. 10 pro tribus capit. c. 2.

d retract. in Act.

e 7. hist. c. 22.

f 8. Conf. c. 2.

g lib. de pudic. cap. 1.

quod æmulator factus est nō paternarum traditionum, sed Christianarum, optans etiam vt præciderentur, qui circumcisionem detinendam suadebant.] Hoc eatenus Aduersario imitandum dico, quatenus sicut Tertullianus quem censuit errorem (reuera Catholicam veritatem) absque mora reiecit, nihil veritus hominum sermones, & notam leuitatis; ita cum necessarium ei sit sententiam mutare, non erubescat errorem malè ante hac combibitum, & dediscere ipse, & alios dedocere.

4. *Necessariam* dico Aduersario *recantationem*, quia vel ad Caluini castra transgrediendum illi est; (quam mentem auertat ab eo benignum Numen) vel rescindenda sententia spisso opere ab eo confirmata. Nam Summus Pontifex re maturè discussa, liquidò & verbis, quæ nullam admittunt ambiguitatem, eam sententiam pronuntiauit hæreticam. Nec superest, quod excusare liceat. Quid enim? Defectum potestatis in Pontifice, ad statuendum aliquid ex fide certum; aut aliquid fidei contrarium pronuntiandi, extra Concilium plenarium? At hoc causari, esset arietare in rupem supra quam Christus ædificauit Ecclesiam. Hoc inquam esset, Pontificem de munere pascendi diuinitùs concredito deijcere. Ea quippè pastio, maximè fit interuentu sanæ doctrinæ: nec dictum est Petro, *pasce oues meas*, adhibito Oecumenico concilio, sed absolutè iussus est pascere oues, quod præsertim doctrinæ sanæ exhibitione præstatur. Nec (quod contra murmurantes aduertendum est) allegare, aut excusare licet, eorum qui ad rem discutiendam adhibiti essent, siue tenuiorem doctrinæ censum, siue inaccurationem, ac indiligentiam. Quantumcunque enim, qui ad rem discutiendam sunt adhibiti, cœcutriuissent, aut videri possent processisse non satis solidè; ac etiam quantumuis eorū fundamenta videri possent ruinosa, nec conuenienter firmata; (quarum causationum

nulla, reuera hìc habet locum:) Tamen ex quo Pontifex, illis, si visum fuit, auditis, iudicium suum tulit, & palàm aperuit: eidem iudicio prout explicato est inhærendum.

5 Quinetiam si Pontifex nullius opera ad discutiendum adhibita, ex cathedra, hoc est cum voluntate fideles obligandi ad credendum, statueret aliquid esse fide certum, & contrarium esse hæreticum, non esset fidelium causari defectum examinis; sed simpliciter tenerentur assensum fidei præstare veritati per Pontificem propositæ; deberentque certi esse, Pontificem in ea doctrinæ propositione non deflectere à vera fide: alioquin cassum in eo redderent illud Christi promissum Petro datum, & de Patrum ac Doctorum sententia ad successores quoque pertinens. *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Dixi in hanc rem pleniùs in Epilogomenus [a] ad Coronam auream supra mitram. Itaque hìc, siue Theologi, qui negotium ante Pontificiam definitionem discusserunt, solidè stabiliuerint ratiocinationes suas, siue ea protulerint, quæ conuelli possent; immobilis nihilominus perstat lata à Pontifice definitio; quia assistentia Spiritus sancti promissa Pontifici, ne in tradenda sana doctrina, & hæresum improbatione labatur, non est alligata soliditati ratiocinationum, à Theologis, vel à quouis alio præmissarum; sed iungitur propositioni veritatis, factæ à Pontifice, approbante aliquid vt certum ex fide, & improbante contrarium, tanquam à fidei synceritate abhorrens.

6 Quare & opto, & spero, hominem qui se Catholicum dicit, non calcitraturum aduersùs stimulum, & demissurum cornua ne ventilentur iam ritè constituta; quod faciendum monebat S. Anselmus [b]. Quidni verò acquiescere velit sententiæ constituti à Deo arbitri dubitationum de fide, cum in ciuilibus & humanis negotijs, stan-

a subnotat. 2. merit. 7.

b l. de Incarn. Verbi cap 2.

standum sit Iudicis arbitrio, iuxta illud Regis Theodorici ad Florianum [a]. [In immensum trahi non decet finita litigia. Quæ enim dabitur discordantibus pax, si nec legitimis sententijs acquiescant? Vnus enim inter procellas humanas portus instructus est, quem si homines feruida voluntate prætereunt, in vndosis iurgijs semper errabunt.] Et tamen Iudices in huiusmodi causis, homines sunt errori obnoxij; & qui gratia, aut cupiditate corrupti, possunt à veritate deflectere: quibus incommodis non est timendum circa Iudicem, cuius sententia Aduersarius causa cecidit. Itaque non puto futurum, vt Aduersario latæ sententiæ conscio, dici possit, quod Iuliano dixit S. Augustinus [b], post prolatum aduersùs eum locum S. Ambrosij. [Quantalibet feraris animi obstinatione, quantalibet aduersùs nos peruicacia pro errore consistas, tanta per Beatum *(substituo Beatissimum)* Pontificem circumuallaris rerum euidentia, tanta verborum eius manifestatione contunderis, vt profectò si nulla te ratio, cognitio, consideratio, religionis, pietatis, humanitatis, atque in te ipso aduertendæ veritatis à pertinaci intentione reuocauerit, ostendas quantum in malis humanis valeat, eo quemquam fuisse progressum, vbi manere non libeat, vnde iam redire pudeat. Sic enim te credo affici, cum ista legeris. Sed ò si pax Christi in tuo corde viuat; & bona pœnitentia, de mala verecundia palmam ferat!] Iam tulisse palmam, puto.

7 Sed expecto, vt hac in parte Aduersarius, doctrinæ illius meminerit, pro qua & ipse, & eius gregales agunt pertinacissimè. Noua Theologia cui adhærent, pœnitentiam pro occultissimis criminibus publicam deposcit: & nisi mulcta à Sacerdote imposita, vt digni fructus pœnitentiæ fiant; executioni priùs mandetur, negat validam esse absolutionem, de quo errore per Sixtum IV. pridem damnato in Petro Oxomensi, agendum

alibi:

[a] Cassiod. l. 1. var. epist. 5.

[b] lib. 1. in Iul. ca. cap. 5.

alibi: vt & de pœnitentia publica, pro arcanis quoque noxis infamiam conciliaturis indictasquam abusionem, pridem S. Leo in Occidēte, & in Oriente Nectarius Constantinopolitanus sustulerunt. Nouæ tamen doctrinæ partiarios, adeò eius amor dementauit, vt nuper ad Lutetiam, eius doctrinæ fermento turgens Parochus, Equitem ad extrema deductum, non priùs voluerit peccatorum absolutione donare, quàm publicè coram non paucis testibus in eum finem aduocatis, exprometet dolorem suum de turpi commercio cum muliere coniugata, bonæ apud omnes famæ, re ipsa clam omnibus adulterio diu repetito polluta. Quod Eques, quantumuis admodùm grauatè, tamen ne æternùm periret, ac vt peccatorum absolutione in mortis procinctu non fraudaretur, denique præstitit, magno cum omnium scandalo, & mulieris perpetuo dedecore, nalla tergiuersatione, aut inficiatione declinando: cum hominem ea conditione, in illis aditionis ad Deum vltorem angustijs, mendacium dixisse, vt miseræ mulieris famam profligaret, nemo vnquam in animum videatur inducturus. Ex ea ergo lege, iustum est, vt Aduersarius, moretum quod alijs intriuit, non auersetur; sed obeat publicam pœnitentiam, de disseminata, & tot contentionibus firmata hactenus doctrina, quam sordere hæresi dubitare vlteriùs non licet. Sic enim, qui per Aduersarium malè eo errore sunt imbuti, commodiùs errorem dedocebuntur, Deoque & Ecclesiæ faciliùs satisfiet. Hos dignos fructus pœnitentiæ, ab Aduersario & eius partiarijs, iuxta ipsorum principia, iure mihi videor deposcere.

8 Qui probatæ doctrinæ hactenus institerunt, monendi sunt, caueant deinceps omni spiritui credere, & circumferri omni vento doctrinæ; nec tam attendere quibus verborum lenocinijs, nouitas aliqua obtrudatur, vt placeat auideque hauriatur, quàm sit ne solida, & recepto

cepto in Ecclesia vsu firmata. Plerumque cochleari aureo venenum porrigitur, vt admonet S. Cyrillus [a]. & è contrario iuxta Hugonem à Folieto [b], simplicitas & neglectus styli, veritatis potiùs est indicium. [Sic Christus inter duo animalia positus, vilibus est pannis inuolutus. Ponitur Dei sapientia inter bouem & asinum, vt erudiret rudem, moneret tardum; rudem sensu, tardum intellectu; erudiret simplicitatem per humilitatem. Qui igitur inuolui se permisit in vilibus pannis, permittet vt de eo quis loquatur simplicibus verbis.] Non est igitur, mundo verborum quibus nouitas quæpiam obuoluitur, insistendum. Nec attendendum, quàm multa pro veteris Ecclesiæ antiquato vsu, vel ex obtortis Patrum locis studiosè aceruatis, contra præsentem Ecclesiæ praxim publicè probatam, & pridem vigentem adducantur; aut à quàm multis, vitæ cœteroqui probatæ, tradatur quod à communi sensu Ecclesiæ, & à rubrica doctrinæ sanæ fidelibus à Christo præstituta dissentit. Cedo enim, quàm multa è Patribus, ex Pontificibus, ex Concilijs, ex Scripturis addensata sunt, pro bicipiti Ecclesiæ corpore? Cuius lusciosi oculos, fulgor ille testimoniorum tanto artificio productorum, non perstrinxisset? Et tamen cortyna veritatis, labia Sacerdotis custodientia scientiam quia Angelus Domini exercituum est, hæreseos notam iussere ei doctrinæ, re ipsa malè Scripturis, pessimè Concilijs, Pontificibus, Patribus, tot retrò Catholicis Doctoribus affictæ.

9 Eadem itaque cautio circa similia teneatur. Panes occulti (quos scilicet palàm Ecclesia non probat) ne libenter eduntor; & quantumcunque promittatur scientia veritatis, per aliquid se scire opinantes, abstineatur panibus non expleturis animam veri esurientem, imò exitium creaturis. Sic enim D. Augustinus [c], ænigma (vt vocat) Salomonis est interpretatus. Præstat, conui-

uium.

[a] lib. 7 in Iul. cap. 4.
[b] l. 4. de claus. animæ in prol.
[c] tract. 97. in Ioan.

uium ex Ecclesiasticis oleribus simpliciter apparatum, de S. Cyrilli sententia [a], nouis ferculis ab extremo terræ, magna impensa & labore petitis; nec condimentariorum opera destitutis, vt gratior sit nouitas. Aurea Vincentij Lyrinensis commonitio, de auersandis nouitatibus, ne hic verbatim adscribatur (quanquam opportunissimè huc caderet) obstat prolixitas.

[a] homil. 19. pasch.

LAVS DEO.

PVNCTVM XVI.

Clausula Parænetica biceps; cùm ad Anonymum, & eius Partiarios prurientes auribus; tùm ad antiquæ doctrinæ tenaces, Ecclesiæ filios.

1 DVO mihi, ad obsignandam cum fructu hanc disputationem, præstanda video. Conueniendus primùm est noui dogmatis de bicipiti Ecclesiæ corpore faber, qui latere quàm prodire maluit: nec non qui ei præ aurium pruritu, & nouiloquiorum studio hactenus adhæserunt. Tum secundo loco, obiter quoque erunt commonendi, qui tenaces hactenus fuerunt antiquæ doctrinę, de vnico semper Ecclesiæ capite.

Aduersarius ad frugem bonam & recantationem, vrgendus venit. Absit enim vt in præconcepta sententia obfirmetur, vitio malè cõsultis non nouo, vt optimè monuit Claudianus Mamercus, initio libri primi ad Anonymum, authorem libri de creaturis omnibus corporeis, qui posteà deprehensus est Faustus. Absit igitur, vt quod Fausto latenti & Anonymo, occinit Claudianus, nostro item ad veritatem occinatur. [Magnum in genere humano vitium est, arrogans imperitia, & peruicax in defendendis perperam præsumptis opinionibus pertinacia, &c. Illud longè maximum, & longè periculosius crimen est, quod Catholicæ sanitati, opiniones inimicas stultè concipiunt, vanè proferunt, superbè astruunt, cum temeritate scribunt, cum praua intentione defendunt. Et quoniam humanitus per imprudentiam lapsi sunt, eligunt audaciæ culpam peruicaci obstinatione defendere, ne videantur potuisse peccare. Ita enim palàm suas sen-

sententias astruant, vt clàm nihilominus mussitantes, blandimentis lenocinantibus, ignaros rerum sedulò precentur, vt suæ potissimùm sententiæ acquiescant, sibimet assentiantur. Illud veri plenum; illud esse salutiferum, quod ipsi doceant, etiam delirando confirmant.] En stultam pertinaciam, & deliram in malè iactatis obfirmationem improuidorum, sigillatam quoque à Capreolo Carthaginensi; epistolæ non ita pridem vulgatæ, initio, & à Vincentio Lyrinensi in aureo Cõmonitorio[a]. [a] cap. 21.

2 Aliam potiùs mentem Aduersario opto, vt quando ex ea causa est, quæ addictionem doctrinæ D. Augustini maximè iactat, eiusdem S. Patris demissionem, & ad corrigendam priorem falsam sententiam, paratum animum imitetur. Monitus sanè de quibusdam in Opere de libero arbitrio lubricè dictis; [Fateor (inquit post alia) [b] me ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt. Vnde si aliquid vel incautiùs, vel indoctiùs à me positum est, quod non solùm ab alijs, qui videre id possunt meritò reprehendatur, verùm etiam à me ipso; quia & ego saltem postea videre debeo si proficio; nec mirandum est, nec dolendum, sed potiùs ignoscendum, atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum. Nam nimis peruersè se ipsum amat, qui & alios vult errare, vt error suus lateat. Quanto enim meliùs & vtiliùs, vt vbi ipse errauerit, alij nõ errent, quorum admonitu errore careat? Quod si noluerit, saltem comites erroris non habeat.] Moxque expenso dicto Tullij, qui laudauerat aliquem, quia nullum vnquam verbum, quod reuocare vellet, emiserat; subdit. [Ab hac ego excellentia tam longè absum, vt si nullum verbum, quod reuocare vellem protulero, fatuo similis quàm sapienti similior. Illius quippè scripta, summa sunt authoritate dignissima, qui nullum verbum, non quod reuocare vellet, sed quod reuocare deberet, emisit. Hoc

[b] epist. 7.

quisquis nondum est assecutus, secundas habeat partes modestiæ, quia primas non potuit habere sapientiæ, quia non valuit omnia non pœnitēda diligenter dixisse, pœniteat quæ cognouerit dicenda non fuisse.] Hoc aliter dixit idem D. Augustinus [a] agens cum Cresconio. [Sicut laudabile est à vera sententia non amoueri, ita culpabile persistere in falsa; quam nunquam tenere prima laus est, secunda mutare: vt aut ex initio vera permaneat, aut mutata falsa, vera succedat.] Adscribuntur Sancti Augustini iudicio Cassianus [b], Facundus [c], Beda [d]. Et præiuerat Coration apud Eusebium.

[a] lib. 3. cap. 3.
[b] 1. de Incarn. cap. 4.
[c] l. 10 pro tribus capit. c. 2.
[d] retract. in Act.
[e] 7. hist. c. 22.
[f] 8. Conf. c. 2.

3 Adduco tot Sapientum iudicia, vt Aduersarius depudeat vanitati, quod D. Augustinus in Victorino celebrabat. Et quod in mala causa faciebat Tertullianus æmuletur ipse in bona & necessaria. Scripserat Tertullianus priusquàm Mōtani virus combiberet, adhuc Catholicus, librum de pœnitentia, quo peccatoribus omnibus aditum ad salutem per claues Ecclesiæ patere profitebatur. Eam Catholicam doctrinam, imbutus posteà Montani delirijs censuit reprobam; nec erubuit rescindere, verba eius sunt [g]. [Erit & hic aduersùs psychicos titulus, aduersùs meæ quoque sententiæ, retrò penes illos, societatē. Quo magis hoc mihi in notam leuitatis, obiectent. Nunquam Societatis repudium, delicti præiudicium est, quasi nō faciliùs sit errare cum pluribus, quando veritas cum paucis ametur. At enim me non magis dedecorabit inutilis leuitas, quàm ornauerit nocens. Non suffundor errore quo caruisse delector, quia meliorem me & pudiciorem recognosco. Nemo proficiēs erubescit. Habet & in Christo scientia ætates suas, per quas deuolutus est & Apostolus. *Cum paruulus* (inquit) *essem, tanquam paruulus loquebar, tanquam paruulus sapiebam. At vbi vir sum factus, ea quæ paruuli fuerant euacuaui.* Adeò deuertit à sententijs pristinis, nec idcircò deliquit, quod

[g] lib. de pudic. cap. 1.

quod æmulator factus est nō paternarum traditionum, sed Christianarum, optans etiam vt præciderentur, qui circumcisionem detinendam suadebant.] Hoc eatenus Aduersario imitandum dico, quatenus sicut Tertullianus quem censuit errorem (reuera Catholicam veritatem) absque mora reiecit, nihil veritus hominum sermones, & notam leuitatis; ita cum necessarium ei sit sententiam mutare, non erubescat errorem malè ante hac combibitum, & dediscere ipse, & alios dedocere.

4. *Necessariam* dico Aduersario *recantationem*, quia vel ad Caluini castra transgrediendum illi est; (quam mentem auertat ab eo benignum Numen) vel rescindenda sententia spisso opere ab eo confirmata. Nam Summus Pontifex re maturè discussa, liquidò & verbis, quæ nullam admittunt ambiguitatem, eam sententiam pronuntiauit hæreticam. Nec superest, quod excusare liceat. Quid enim? Defectum potestatis in Pontifice, ad statuendum aliquid ex fide certum; aut aliquid fidei contrarium pronuntiandi, extra Concilium plenarium? At hoc causari, esset arietare in rupem supra quam Christus ædificauit Ecclesiam. Hoc inquam esset, Pontificem de munere pascendi diuinitùs concredito deijcere. Ea quippè pastio, maximè fit interuentu sanæ doctrinæ: nec dictum est Petro, *pasce oues meas*, adhibito Oecumenico concilio, sed absolutè iussus est pascere oues, quod præsertim doctrinæ sanæ exhibitione præstatur. Nec (quod contra murmurantes aduertendum est) allegare, aut excusare licet, eorum qui ad rem discutiendam adhibiti essent, siue tenuiorem doctrinæ censum, siue inaccurationem, ac indiligentiam. Quantumcunque enim, qui ad rem discutiendam sunt adhibiti, cœcutriuissent, aut videri possent processisse non satis solidè; ac etiam quantumuis eorū fundamenta videri possent ruinosa, nec conuenienter firmata; (quarum causationum

 nul-

nulla, reuera hìc habet locum.) Tamen ex quo Pontifex, illis, si visum fuit, auditis, iudicium suum tulit, & palàm aperuit; eidem iudicio prout explicato est inhærendum.

5 Quinetiam si Pontifex nullius opera ad discutiendum adhibita, ex cathedra, hoc est cum voluntate fideles obligandi ad credendum, statueret aliquid esse fide certum, & contrarium esse hæreticum, non esset fidelium causari defectum examinis; sed simpliciter tenerentur assensum fidei præstare veritati per Pontificem propositæ; deberentque certi esse, Pontificem in ea doctrinæ propositione non deflectere à vera fide: alioquin cassum in eo redderent illud Christi promissum Petro datum, & de Patrum ac Doctorum sententia ad successores quoque pertinens. *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Dixi in hanc rem pleniùs in Epilogomenus [a] ad Coronam auream supra mitram. Itaque hìc, siue Theologi, qui negotium ante Pontificiam definitionem discusserunt, solidè stabiliuerint ratiocinationes suas, siue ea protulerint, quæ conuelli possent; immobilis nihilominus perstat lata à Pontifice definitio; quia assistentia Spiritus sancti promissa Pontifici, ne in tradenda sana doctrina, & hæresum improbatione labatur, non est alligata soliditati ratiocinationum, à Theologis, vel à quouis alio præmissarum; sed iungitur propositioni veritatis, factæ à Pontifice, approbante aliquid vt certum ex fide, & improbante contrarium, tanquam à fidei synceritate abhorrens.

[a] *subnotat. 2. merit. 7.*

6 Quare & opto, & spero, hominem qui se Catholicum dicit, non calcitraturum aduersùs stimulum, & demissurum cornua ne ventilentur iam ritè constituta; quod faciendum monebat S. Anselmus [b]. Quidni verò acquiescere velit sententiæ constituti à Deo arbitri dubitationum de fide, cum in ciuilibus & humanis negotijs, stan-

[b] *l. de Incarn. Verbi cap. 2.*

standum sit Iudicis arbitrio, iuxta illud Regis Theodorici ad Florianum [a]. [In immensum trahi non decet finita litigia. Quæ enim dabitur discordantibus pax, si nec legitimis sententijs acquiescant? Vnus enim inter procellas humanas portus instructus est, quem si homines feruida voluntate prætereunt, in vndosis iurgijs semper errabunt.] Et tamen Iudices in huiusmodi causis, homines sunt errori obnoxij; & qui gratia, aut cupiditate corrupti, possunt à veritate deflectere: quibus incommodis non est timendum circa Iudicem, cuius sententia Aduersarius causa cecidit. Itaque non puto futurum, vt Aduersario latæ sententiæ conscio, dici possit, quod Iuliano dixit S. Augustinus [b], post prolatum aduersùs eum locum S. Ambrosij. [Quantalibet feraris animi obstinatione, quantalibet aduersùs nos peruicacia pro errore consistas, tanta per Beatum *(substituo Beatissimum)* Pontificem circumuallaris rerum euidentia, tanta verborum eius manifestatione contunderis, vt profectò si nulla te ratio, cognitio, consideratio, religionis, pietatis, humanitatis, atque in te ipso aduertendæ veritatis à pertinaci intentione reuocauerit, ostendas quantum in malis humanis valeat, eo quemquam fuisse progressum, vbi manere non libeat, vnde iam redire pudeat. Sic enim te credo affici, cum ista legeris. Sed ò si pax Christi in tuo corde viuat; & bona pœnitentia, de mala verecundia palmam ferat!] Iam tulisse palmam, puto.

7 Sed expecto, vt hac in parte Aduersarius, doctrinæ illius meminerit, pro qua & ipse, & eius gregales agunt pertinacissimè. Noua Theologia cui adhærent, pœnitentiam pro occultissimis criminibus publicam deposcit: & nisi mulcta à Sacerdote imposita, vt digni fructus pœnitentiæ fiant, executioni priùs mandetur, negat validam esse absolutionem, de quo errore per Sixtum IV. pridem damnato in Petro Oxomensi, agendum alibi;

[a] *Cassiod. l. 1. var. epist. 5.*

[b] *lib. 2. in Iulia. cap. 5.*

alibi: vt & de pœnitentia publica, pro arcanis quoque noxis infamiam conciliaturis indictaquam abusionem, pridem S. Leo in Occidēte, & in Oriente Nectarius Constantinopolitanus sustulerunt. Nouæ tamen doctrinæ partiarios, adeò eius amor dementauit, vt nuper ad Lutetiam, eius doctrinæ fermento turgens Parochus, Equitem ad extrema deductum, non priùs voluerit peccatorum absolutione donare, quàm publicè coram non paucis testibus in eum finem aduocatis, exprommeret dolorem suum de turpi commercio cum muliere coniugata, bonæ apud omnes famæ, re ipsa clam omnibus adulterio diu repetito polluta. Quod Eques, quantumuis admodùm grauatè, tamen ne æternùm periret, ac vt peccatorum absolutione in mortis procinctu non fraudaretur, denique præstitit, magno cum omnium scandalo, & mulieris perpetuo dedecore, nulla tergiuersatione, aut inficiatione declinando: cum hominem ea conditione, in illis aditionis ad Deum vltorem angustijs, mendacium dixisse, vt miseræ mulieris famam profligaret, nemo vnquam in animum videatur inducturus. Ex ea ergo lege, iustum est, vt Aduersarius, moretum quod alijs intriuit, non auersetur; sed obeat publicam pœnitentiam, de disseminata, & tot contentionibus firmata hactenus doctrina, quam sordere hæresi dubitare vlteriùs non licet. Sic enim, qui per Aduersarium malè eo errore sunt imbuti, commodiùs errorem dedocebuntur, Deoque & Ecclesiæ faciliùs satisfiet. Hos dignos fructus pœnitentiæ, ab Aduersario & eius partiarijs, iuxta ipsorum principia, iure mihi videor deposcere.

8 Qui probatæ doctrinæ hactenus institerunt, monendi sunt, caueant deinceps omni spiritui credere, & circumferri omni vento doctrinæ; nec tam attendere quibus verborum lenocinijs, nouitas aliqua obtrudatur, vt placeat auideque hauriatur, quàm sit ne solida, & re-

cepto

cepto in Ecclesia vsu firmata. Plerumque cochleari aureo venenum porrigitur, vt admonet S.Cyrillus [a]. & è contrario iuxta Hugonem à Folieto [b], simplicitas & neglectus styli, veritatis potiùs est indicium. [Sic Christus inter duo animalia positus, vilibus est pannis inuolutus. Ponitur Dei sapientia inter bouem & asinum, vt erudiret rudem, moneret tardum; rudem sensu, tardum intellectu; erudiret simplicitatem per humilitatem. Qui igitur inuolui se permisit in vilibus pannis, permittet vt de eo quis loquatur simplicibus verbis.] Non est igitur, mundo verborum quibus nouitas quæpiam obuoluitur, insistendum. Nec attendendum, quàm multa pro veteris Ecclesiæ antiquato vsu, vel ex obtortis Patrum locis studiosè aceruatis, contra præsentem Ecclesiæ praxim publicè probatam, & pridem vigentem adducantur; aut à quàm multis, vitæ cœteroqui probatæ, tradatur quod à communi sensu Ecclesiæ, & à rubrica doctrinæ sanæ fidelibus à Christo præstituta dissentit. Cedo enim, quàm multa è Patribus, ex Pontificibus, ex Concilijs, ex Scripturis addensata sunt, pro bicipiti Ecclesiæ corpore? Cuius lusciosi oculos, fulgor ille testimoniorum tanto artificio productorum, non perstrinxisset? Et tamen cortyna veritatis, labia Sacerdotis custodientia scientiam quia Angelus Domini exercituum est, hæreseos notam inussere ei doctrinæ, re ipsa malè Scripturis, pessimè Concilijs, Pontificibus, Patribus, tot retrò Catholicis Doctoribus afflictæ.

a lib. 7 in Iul. cap. 4.
b l. 4. de clauf. anima in prol.

9 Eadem itaque cautio circa similia teneatur. Panes occulti (quos scilicet palàm Ecclesia non probat) ne libenter edantur; & quantumcunque promittatur scientia veritatis, per aliquid se scire opinantes, abstineatur panibus non expleturis animam veri esurientem, imò exitium creaturis. Sic enim D. Augustinus [c], ænigma (vt vocat) Salomonis est interpretatus. Præstat, conui-

c tract. 97. in Ioan.

uium